

ILUSTRĂȚII

SFINTELOR NEVOINȚE ALE DESĂVĂȘIRII

1

FILOCALIA

*Doamne, prime te munca aceste
stei traduceri ca pe o rug ciune
pentru sufletul scumpei mele
copile Mioara.*

FILOCALIA

sau culegere din scrierile sfin ilor P rin i

Volumul I

Edi ia II

Tradus

Prot, stavr. Dr. DUMITRU ST NILOAE
Profesor la Academia teologica „Andreian ”

SIBIU 1947
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE "DACIA TRAIANA " S.A

Cuvânt înainte

Ediia primă a celui dintâi volum din Filocalia epuizându-se în câteva săptămâni și multe cereri rămânând nesatisfăcute, ne-am hotărât să scoatem acest volum în a doua ediție înainte de-a precede la publicarea celorlalte volume.

Reproducem și aici prezentarea Filocaliei, făcută în prefața primei ediții.

Cuvântul „Filocalia” înseamnă „iubirea de frumusețe”, a unei frumuseți care este totodată și bună-tate. Sfinții Vasile cel Mare și Grigorie de Nazianz sunt cei dintâi cari l-au folosit ca titlu pentru o antologie din scrisul lui Origen.

Filocalia, care apare acum în românește, este o mare colecție de scrieri ascetice și mistice răsăritene, alcătuite de Sfinții Petri și scriitorii bisericești între veacul IV și XIV. Colecția a fost întocmită și tipărită la Veneția în 1782 de cunoscutul scriitor bisericesc din veacul al 18-lea, Nicodim Aghioritul, care s-a născut, la 1784 și i-a petrecut viața ca monach în muntele Athos precum îl arată și numele, murind la 1809.¹⁾

1) Filaret Vafidi, *...*, vol. III partea II, Alexandria 1928, pag. 412. Regret că n-am avut la îndemână studiul lui M. Viller *Nicodeme l'Hagiorite*, în *Revue d'Esthétique et de Mystique*, t. V. 1924, pag. 174—177.

Această ediție se atribuie unanim lui Nicodim și lui Macarie din Corint.

Însuși îngrijitorul ediției a II-a, Panegiot At. Tzelati, spune în prefața sa, adresându-se monachilor din Athos: „Dintre voi a fost pururea pomenitul Nicodim care și-a cheltuit viața cu editarea atâtor sfinte și dumnezeiești cri, contribuind nu puțin la cea de față, când a editat-o împreună cu Sf. Macarie din Corint”. Dar o legătură necăpătătoare cu publicarea primei ediții are și Ioan Mavrocordat, precum se vede din prefața desemnată ce urmează după prefața la a doua ediție și care se pare că e prefața primei ediții. În ea, după ce se arată că mare neajuns era faptul că aceste scrieri nu erau cunoscute

VI

Noi n'am avut la dispoziție decât ediția a II-a, publicată de Panagiot At. Tzelati în Atena la 1893. Această ediție, apărută în 2 volume, cuprinde, pe lângă scrierile celei dintâi, și «Capetele Fericitului Patriarh Calist» (vol. II, pag. 412-455). Volumul I, cuprinde 18 autori, al doilea 14, plus câteva mici scrieri de autori anonimi sau colectivi. În primul volum numele și ordinea autorilor este următoarea: Antonie cel Mare, Isaia Pustnicul, Evagrie Monachul cu 3 scrieri, Ion Casian cu 2 scrieri, Marcu Ascetul cu 3 scrieri, Isichie Preotul, Nil Ascetul cu 2 scrieri, Diadoch al Foticeei, Ioan Carpațiul cu 2 scrieri, Teodor al Edesei cu 2 scrieri, Maxim Marturisitorul cu 3 scrieri, Talasie, Ioan Damaschim. Filimon, Teognost, Filotei Sinaitul, Ilie Preotul și Ecclial cu 2 scrieri, Monachul Teofan Scitarul.

cercurilor mai largi, se adaugă: «Dar iată preabunul și de Hristos iubitorul Domn Ioan Mavrocordat, care este în toate cele dintâi, preface în bucurie jalea aceasta, Înlăturând neajunsul... Căci iată că el aducând la un loc (și scrierile ce n'au fost editate niciodată în timpurile de mai înainte... cele cari îndrumă cu tărie la curățirea inimii, la trezvia vieții, la învierea harului din noi și la îndumnezeirea necrușând nicio cheltuială de la marea strălucită a lumina tiparului (și scrierile ce povestesc despre lumina dumnezeiască și se învrednicească de lumina tiparului. Prin această izbăvire pe cei ce le tău de osteneala copierii și stăruiește pe cei ce nu le tău la dorința de a le dobândi și de a le împlini cu fapta". Acest Mavrocordat trebuie să fie unul din familia Domnitorilor din Principatele române, cari erau cunoscuți de seamă. Dar nu tim sigur care. Poate să fie Alexandru Mavrocordat, Domn al Moldovei între 1782—1785, și fiu al lui Constantin Mavrocordat, de asemenea Domn în Principate, mort la 1769 și mare cunoscut, ca și tatăl său, Voevodul Nicolae Mavrocordat; sau probabil celalalt Alexandru Mavrocordat, fiul lui Ioan Mavrocordat care fusese frate cu Nicolae Mavrocordat mai sus pomenit. Acest al doilea Alexandru a fost logofăt al Patriarhiei din Constantinopol, iar la 1782 Mare Dragoman al Porții și la 1786 Domn al Moldovei. Faptul că în prefața Filocaliei li se spune Ioan, poate se datorează celui Ioan pe care și l-au luat ca Domniariilor românești. Despre familia Mavrocordailor a se vedea: —, tom. 16, Atena 1931, pag. 787—881. Iar despre preocupările cunoscuterile și despre marea bibliotecă de manuscrise a acestei familii, a se vedea: Maria C. Marinescu, Umanistul tefan Bergler (1680—1738), București 1943, Imprimeria Națională și N. Iorga, Tiri nouă despre Biblioteca Mavrocordailor. Memoriile Sec. Ist. Acad. rom. Seria III, tom. IV, Mem. 6, Buc. 1926.

Noi am cuprins în primul volum românesc 7 din acești autori în următoarea ordine: Antonie cel Mare, Evagrie Ponticul cu 4 scrieri, întru cât „Tratatul despre Rugăciune”, atribuit în Filocalia greacă lui Nil Ascetul, socotim că e al lui Evagrie, Ion Casian, Nil Ascetul scrisă cu o scriere, Marcu Ascetul cu 4 scrieri, întru cât am adăugat scrierea lui "Despre Botez", care nu se află în Filocalia greacă, Diadoch al Foticeei și Isaia Pustnicul. Pe Isaia Pustnicul l-am lăsat la urma acestei serii, întru cât cercetările mai noi au dovedit că născut în secolul IV, cum se credea înainte, ci spre sfârșitul celui de al cincilea. Pe Nil Ascetul l-am așezat înainte de Marcu Ascetul, întru cât a viețuit cu ceva înaintea aceluia. Pe Isichie îl vom așeza după Maxim Mrturisitorul, întru cât în scrierea lui îl folosește mult pe acela. Pe Ioan Carpatul și Teodor al Edesei, cari în vol. I, al Filocaliei grecești sunt înaintea lui Maxim Mrturisitorul, îl vom așeza după acesta, întru cât au viețuit după el. Așa că volumul II, îl vom începe cu Sfântul Maxim Mrturisitorul, căruia îl vom dedica în întregime, adăugând și alte scrieri de ale lui, cari nu se cuprind în Filocalia greacă.

Despre ordinea am născut a autorilor, cari urmează în vol. I și II al Filocaliei grecești, se va vorbi la locul său în introducerile la volumele românești următoare.

de regretat faptul că până în prezent nu s'au publicat ediții critice ale scrierilor cuprinse în Filocalia, cu un text cât mai sigur. Dintre scrierile traduse în acest primul volum numai "Tratatul în 100 capete" al lui Diadoch și „Tratatul despre rugăciune” al lui Evagrie s'au bucurat de astfel de ediții. Dar noi nu ni le-am putut procura nici pe acestea în vremurile de azi. Înșă pentru toate am confruntat textul din Filocalia greacă cu cel din Patrologie lui Migne, urmând în locurile unde erau deosebiri, fie varianta din Migne, fie pe cea din Filocalia, după cum ni se parea mai de încredere una sau alta (înăd seama de legătura cu contextul, de inteligibilitate etc.). La Diadoch am avut traducerea latină din Migne ca ajutor. Numai la Antonie n'am avut nimic. În general textele scrierilor traduse în acest volum nu par să fie simțitor depărtate de original. Poate la Evagrie și la Isaia Pustnicul din cari Filocalia dă mai de grabă extrase, sunt modificări mai serioase.

Cu mult mai alterate vor fi, din nefericire, textele din partea din urm a volumului I din Filocalia greac i din vol. II. Uneori ele vor fi de-a-dreptul de neîn eles, încât va trebui s întregim sau s construim textul dup chibzuiala noastr . Greutatea va fi sporit de faptul c nici Patrologia lui Migne nu ne va mai oferi texte paralele la acele scrieri, ci le va reproduce pe cele din Filocalia greac .

Cu toate acestea am socotit c t lm cirea acestei comori de spiritualitate ortodox în limba româneasc nu mai poate a tepta zeci sau chiar sute de ani, pân vom avea m car o bun parte din textele ei în edi ii cât mai critice. In linii mari cetitorii români vor putea cunoa te i din traducerea unor texte cu anumite gre eli de am nunt,înv turile vie ii practice în duh ortodox

În primul rând colec ia acestor scrieri se adreseaz monachilor no tri. Dar în Biserica Ortodox socotim c nu exist o linie de separa ie net între viea a monachului i viea a cretineasc în general. Fiecare este dator s se înal e cât mai mult spre idealul des vâr irii; fiecare e dator s lupte pentru cur irea sa de patimi i pentru dobândirea virtu ilor, cari culmineaz în dragoste. vorba numai de o deosebire gradual între cre tin - tatea realizat de mireni i între cea pe care trebuie s o înf p - tuiasc monachii, nu de una calitativ deosebit .

La noi în ultima jum tate de veac s'au împu inat izvoarele patristice, menite s dea o substan mai precis i mai specific ortodox predicii i tr irii cre tine. Vorbim despre Dumnezeu cu mult sim ire,cunoa tem destul de bine dogmele credin ii noastre i spunem multe generalit i interesante despre ortodoxia noastr . Dar toate acestea nu tim deajuns cum s le prefacem metodic în valori practice, în puteri cari s ne transforme din zi în zi. C ci în domeniul sufletesc, ca i în cel fizic, nu po i face nimic cu formule generale. Precum nu po i s pa o gr din f când un gest general, chiar dac l-ai repeta mereu, ci trebuie s te apuci s sapi bucat cu bucat , folosindu-te de mi c ri precise i pri cepute i precum nu cresc florile în ea repezind asupra ei un val de bun voin , ci purcezând de fiecare dat la lucr ri am nun ite i delicate, a a i în domeniul sufletesc: n'ajunge s -i spui omului în cuvinte duioase s vie uiasc dup voia lui Dumnezeu, ci

trebuie să-l îndrumezi pas cu pas cum să se izbvească de "uriașii" pcatului, cari îi pun tot felul de piedici și cum să procedeze pentru a se întări în viața virtuoasă, care-i deschide drumul spre lumina cunoștinții lui Dumnezeu. De sigur avântul general al credinței este necesar pentru sufletul creștin care vrea să se dezvoltare. Dar tot atât de necesar este cunoștința precisă a legilor sufletului și a piedicilor cari îi stau de-a curmezișul și-l silesc încet încet avântul.

Noi adeseori socotim că ajunge să-și spuie omului să fac binele și nu face răul la arătare. Dar până să ajungă aici trebuie să-și câștige anumite deprinderi lăuntrice, să fi biruit în interiorul în mod statornic și să se fi deprins cu cugetările bune. Altfel nu va putea face binele la arătare, sau îl va face forțat, trector sau fariseic. De aceea se pune atâta preț în scrierile Filocaliei pe paza gândurilor. Patimile pot fi topite și faptele externe pot fi îmbunătățite numai după ce omul s'a deprins să-și urmărească atent orice gând, ca dacă e rău să-l alunge îndată, sau să-l curețe și să-l îmbrace în pomenirea lui Dumnezeu. Când astfel toată desfășurarea vieții lăuntrice se va face curată, luminoasă, bună, purtând de lumină pomenirea lui Dumnezeu, omul va deveni bun cu adevărat și în viața externă și slobod de patimi. De aici înainte va crește în dragostea de semenii și va cunoaște tot mai mult tainele adânci ale vieții spirituale, purtând în centrul de lumină și de fericire dumnezească.

Dar până atunci trebuie să ne conducem viața a sufletului după prescripțiile cele mai precise, cele mai amănunțite, în chipul cel mai statornic. Sfinții Părinți sunt marea noastră neîntrecută întru tăină, pe care noi am lăsat-o să ne fie răpită, în tăina sufletului, care e cea mai scumpă realitate după Dumnezeu, și cunoștința aceasta a lor ne-o pun la dispoziție în aceste scrieri. Se confundă de obicei mistică cu poezia (când nu se rostesc asupra ei judecăți din cele mai jignitoare, cari propriu-zis nu vizează mistică creștină, luminoasă, ordonată și pretinșă iunii, ci diferite curente iraționale, purtând o imagine unilateral sentimentală¹⁾). Dar înainte de trairia mistică

1) Marele rol al raionii în trairia practică ortodoxă îl evidențiază mai ales Sf. Maxim Marturisitorul, ale cărui scrieri le vom da în vol. II. În concepția lui, omul trebuie să treacă întâi peste faza cunoașterii raionilor tuturor

e necesar orientarea scrupuloas dup cea mai precis tiin a sufletului. Sfin ii P rin i nu mai ostenesc s sus in c sufletul trebuie îndrumat „in mod tiin ific” i c cea mai înalt „tiin ” este cea a c l uzirii sufletului. Abia dup urcarea aceasta, dup reguli „tiin ific” stabilite, a sufletului din treapt în treapt , pân la virtutea dragostei, omul se umple i in sine i în fa a semenilor de farmecul cuceritor al unei frumuse i spirituale, al prezen ii neîn elese a lui Dumnezeu. Se caut adeseori în timpul mai nou „tr irea” religiei. Dar tr irea aceasta nu e canalizat spre o int , pentru a duce sufletul dup legi precise spre tot mai mult cur ie i dragoste, ci e socotit ca o valoare în sine, chiar dac nu duce nic iri, chiar dac orbec e te al turea cu drumul. În concep ia Sf. P rin i tr irea î i are o valoare numai întru cât este o înaintare cu rânduial spre inta des vâr irii. Tr irea nu poate fi o stare sufleteasc , pe care s o l s m s ne cucereasc atunci când se nimere te, sau s o provoc m prin cuvinte frumoase, f r a ne impune nici o obliga ie în ce prive te p strarea ei statornic i desvoltarea ei progresiv , spre o int clar . i Sfin ii P rin i au fixat în toate am nuntele legile acestei înaint ri pe baza unei teme inice cuno tin e a fiec rei fraze din viea a sufletului.

lucrurilor i tuturor virtu ilor, ca s ajung la Ra iunea suprem , la Logosul din care eman acelea ca ni te raze. (A se vedea de pild : Josef Loosen, Logos und Pneuma im begnadeten Menschen bei Maximus Confessor, Miioster i. W 1941). Mistica cre tin e supra-ra ional , nu ira ional , c ci nu ocole te ra iunea, ci epuizeaz întâi prin îndelungate eforturi toate posibilit ile ei, r -mânând statornic îmbog it cu recolta adunat din ele.

Pe supremele ei culmi ea este: lips de patimi i dragoste. Dar cine poate spune cuvânt de repro împotriva dragostei, chiar dac ea nu e numai ra ional , ci i suprara ional ?

„Misticismul” in sens peiorativ e caracterizat prin patim , iar opusul lui prin dragoste. C ci patima întunec ra iunea, pe când dragostea o lumineaz . Toate au ra iune în lumea aceasta, lucruri i fapte, spune Sf. Maxim, numai patimile nu au nici una. Omul evlavios lucreaz „ra ional”, spun to i P rin ii. Numai p tima ullucreaz „ira ional” (nesocotit).

Dar atunci mistica autentic cre tin e tot ce e mai opus misticismului in sens r u, fie ca acesta se mascheaz in formule religioase, fie c vorbe te chiar in numele ra iunii C ci nimic nu urm re te mai metodic, mai „ra ional”, mai „tiin ific” cur irea omului de orice patim i sporirea dragostei in sufletul lui, ca mistica cre tin .

Rîrirea traducerilor vechi din Sfin ii P rin i, absen a altora mai nou a contribuit mult la uitarea multora din aceste reguli de tr ire practic cre tin în duh r s ritean. Teologia apusean , care a fost tot mai mult consultat , nu a putut aduce altceva în loc, fie pentru faptul c protestantismul nu- i pune de loc problema des vâr irii omului prin sfin irea lui I untric , iar catolicismul urm re te mai mult idealul unui om corect sau destoinic la exterior, fie pentru c substan a tr irilor practice apusene nu se potrive te cu cadrele dogmei i cu duhul r s ritean.

Dintr'o mul ime de motive trebuie s ne întregim îndeletnicirile spirituale cu această tiin a prefacerii în valori practice a tezaurului credin ii, umplându-ne sufletul cu substan a dens a tr irii religioase precis îndrumate, cum nu este decât cea ortodox .

De încheiere câteva informa ii despre împrejur rile traducerii i ale tip ririi.

La traducerea primului volum grec (adic pân la Sf. Maxim M rt. inclusiv), am avut al turi i traducerea episcopului *Gherasim Safirim*, procurându-mi o copie dup manuscrisul dela M n stirea Fr sinei. Traducerea am f cut-o dup textul grec. Versiunea episcopului Gherasim Safirim ne-a fost numai un mijloc auxiliar, folosit mai ales la locurile obscure, pentru a vedea cum le-a în eles i el. La Antonie, Evagrie (afar de „Tratatul despre rug ciune”), Ion Casian i Isaia am avut i o prim schi de traducere a P. C. P r. Ieromonach *Serafim Popescu*, dela Mân - stirea Brâncoveanu. De asemenea la unele scrieri am folosit i copii de pe manuscrise române ti mai vechi dela Atos, aduse de P. C. Sa i de P rintele Arsenie. În traducere am c utat s folosesc pe cât s'a putut un vocabular în eles de toi i nu prea dep rtat de cel tradi ional. Dar în unele locuri am recurs i la câte un termen mai nou, de dragul precizunii.

Un cald cuvânt de mul umire trebuie s aduc P. C. P rinte Ieromonach *Arsenie*, dela M n stirea Brâncoveanu, bunul meu student de odinioar , care mi-a r mas mereu aproape. P. C. Sa a binevoit s scrie dup dictatul meu cea mai mare parte din traducere la prima ei redactare. Înafar de aceasta, prin prezenta aproape necontenit i prin st ruin a ce-a pus-o pe lâng mine de-a face această traducere, mi-a alimentat curajul în mod con-

siderabil ca s pot duce pân la cap t o munc atât de ostenitoare, pe care altfel nu cred c a i fi s vâr it-o. Iar dup ce din prima edi ie a vândut 800 exemplare, prin abonamentele f cute pentru a doua, mi-a dat imboldul hot râtor s o tip resc din nou. Tot P. C. Sa a executat i coperta.

Mulumesc de asemenea i acelor suflete curate ale unor smeri i credincio i, cari au ajutat în mod anonim la tip rirea acestei edi ii.

i acum rug m pe bunul Dumnezeu s ne dea posibilitate s tip rim i celelalte volume. Dar mai ales s - i trimit puterea Sa peste to i cei ce vor ceti aceast carte, ca s le ajute s se apropie de idealul des vâr irii zugr vit de ea.

Sibiu, la Na terea Domnului, 1946.

Prot. Dr. DUMITRU ST NILOAE

Sfântul Antonie cel Mare

Câteva cuvinte despre viaa și opera lui

Sfântul Antonie a fost cel dintâi monah care s'a retras în pustie, fiind urmat de mai mulți ucenici. Viaa lui, care a umplut de uimire lumea din acea vreme, a fost descrisă de Sfântul Atanasie, patriarhul Alexandriei.

Născut într'un sat din Egiptul de mijloc, după moartea părinților săi, răniți cu bună stare, Antonie s'a hotărât pe la vârsta de 18—20 de ani să vândă tot ce moțenise, să împartă săracilor și să-și închine viaa Domnului. Aceasta s'a întâmplat pe la anul 270 după Hristos. La început nu s'a deșertat prea mult de locurile în care trăiau oamenii. Cândva vreme i-a slujit drept adpost un mormânt gol. Pe urmă, crescându-i dorința după singurătate, s'a retras în munții nisiposi de pe malul drept al Nilului. Mai târziu a părăsit și acest loc și pe monahii cari se strânseseră în jurul lui și s'a dus în mijlocul pustiei din preajma Mării Roșii, de unde venea numai la anumite rânduri pentru a da sfaturi pelerinilor cari alergau săi le ceară. A murit la 356 și a fost înmormântat într'un loc necunoscut, neavând lângă el decât doi oameni de încredere, cărora le-a poruncit să nu descopere locul mormântului.

Ca scrieri adevărate ale lui au fost dovedite până acum 7 scrisori, amintite încă de Sfântul Ieronim.¹ Aceste 7 epistole le

1) Dovada aceasta a făcut-o de curând F. Klejna: Antonius und Ammonas, Eine Untersuchung über Herkunft und Eigenart der ältesten Monchsbriefe, In Zeitschrift für katholische Theologie 62 (1938) 309-348. Conform Marcel Viller S. I. und Karl Rahner S. I., Ascese und Mystik in der Vterzeit. Ein Abriss. Fr. i. Br., Herder, 1939, p. 89.

avem tip rite (în Migne Patrologia Graeca tom. 40) în două redacțiuni, ambele în traducere latină. Prima redacțiune (col. 977-1000) e o traducere a lui Symphorian Champerius dela 1516 după un manuscris grecesc, care n'a fost indicat și a rămas necunoscut. O a doua, care cuprinde un text mai larg, tradus de pe un manuscris arab, formează primele 7 epistole din cele 20 date toate sub numele lui Antonie (col. 999-1066), din cari însuși pe cele 13 din urmă (col. 1016-1066) Klejna le-a dovedit că sunt ale lui Ammonas, ucenicul și urmașul lui Antonie la conducerea chinoviei dela Pispir. În timpul mai nou a început să fie descoperit și textul coptic, cel original, al unora din aceste epistole.

O. Bardenhewer (*Geschichte der altkirchlichen Literatur*, vol. 3, ed. 2, p. 81) scria la 1923, până nu se dovedise că aceste epistole sunt ale lui Antonie, că ele nu pot fi ale lui și din motivul că sunt prea de cuprins general și lipsite de putere și de severitate, ca să fie dela marele ascet.

Cum stăm însuși cu autenticitatea celor 170 capete pe cari Nicodim Aghioritul, care a trăit la sfârșitul veacului al 18-lea, le-a aezat în fruntea Filocaliei? Nici Bardenhewer, nici Viller-Rahner, din care iau aceste însemnări, nu le pomenesc între scrierile atribuite lui Antonie. Ele nu se cuprind nici în Patrologia lui Migne. Nu tim de asemenea după ce manuscris le-a luat Nicodim Aghioritul. Ne dă această dreptul să afirmăm cu siguranță că nu sunt ale sfântului Antonie? Nu, acest drept nu-l avem. Chiar dacă azi ele nu s'ar mai găsi în nici un manuscris ascuns pe cine știe unde, Nicodim Aghioritul le-a luat sigur din vreun manuscris, care s'a putut pierde. Faptul că aceste capete au și ele același caracter general nu poate fi un argument sigur că nu sunt ale lui Antonie, cum nu e pentru epistole.

Oarecari înrudiri interne între aceste capete și epistole se pot constata, deși ele sunt o lucrare deosebită, cu cuprinsul ei propriu. Asemenea înrudiri am avea de pildă în ideea de „om rațional” pe care o folosesc și capetele și epistolele; în primul ce se pune și în unele și în altele pe „deosebirea între bine și rău”, pe caracterizarea lui Dumnezeu ca „medic”, . a. m. d.

Al celui dintre sfini, P rintelui nostru

ANTONIE CEL MARE

**Înv ături despre viea a moral a oamenilor
i despre buna purtare, în 170 de capete**

Oamenii se socotesc ra ionali. Îns pe nedrept, c ci nu sunt ra ionali. Unii au înv ătat cuvintele i c r ile vechilor în elepi. Dar ra ionali sunt numai aceia, cari au sufletul ra ional, pot s deosebeasc ce este binele i ce este r ul, se feresc de cele rele i v t m toare sufletului i toat grija o au spre cele bune i folositoare sufletului; iar acestea le s vâresc cu mult mul umire c tre Dumnezeu. Numai ace tia trebuie s se numeasc oameni ra ionali.

2. Omul cu adev rat ra ional are o singur grij : s asculte de Dumnezeu tuturor i s -I plac ; i numai la aceasta î i deprinde sufletul s u: cum s -I plac lui Dumnezeu, mul umindu-I pentru o a a de mare purtare de grij i pentru cârmuirea tuturor, orice soart ar avea el în viea . Pentru c e nepotrivit s mul umim pentru s n tatea trupului, doctorilor, cari ne dau leacuri amare i nepl cute, iar lui Dumnezeu s nu-I mul umim pentru cele ce ni se par nou grele i s nu cunoa tem c toate ni se întâmpl cum trebuie, spre folosul nostru i dup purtarea Lui de grij . C ci în cuno tin a i credin a cea c tre Dumnezeu st mântuirea i des vâirea sufletului.

3. Am primit dela Dumnezeu puteri virtuoaase i foarte mari: înfrânarea, suferirea rului, neprih nirea, st ruina, rbdarea i cele asemenea, cari ne ajut s ne împotrivim i s lupt m împotriva celor rele. Având la îndemân puterile acestea i punându-le la lucru, socotim c nimic nu ni se mai întâmpl nepl cut, dureros sau nesuferit. Credem atunci c toate's omene ti i se biruesc de virtule noastre. Nu se gândesc la aceasta îns cei neîn eleg tori; de aceea ei nici nu pricep c toate ni se fac spre bine i precum se cuvine pentru folosul nostru, ca s str luceasc virtule noastre i s ne încunun m dela Dumnezeu.

4. Când vei socoti câ tigarea banilor i multul lor folos, ca pe-o am gire vremelnic , vei cunoa te c pe-trecerea cea virtuoaas i pl cut lui Dumnezeu, e altceva decât bog ia. Gândindu-te la aceasta cu încredin are i cu inere de minte, nu vei suspina, nu vei plânge, nu vei învinui pe nimeni, ci pentru toate vei mulumi lui Dumnezeu. Nu te vei cl ti v zând pe cei mai ri ca tine rezemându-se pe bani i pe socoteli, c ci foarte rea patim a sufletului este pofta, p rerea i ne tiin a.

5. Omul cu judecat , luând aminte la sine, cump -ne te cele ce i se cuvin i-i sunt spre folos. Acela cuget cari lucruri sunt folositoare pentru firea sufletului s u i cari nu. A a se fere te el de cele nepotrivite, cari i-ar v t ma sufletul i l-ar desp ri de nemurire.

6. Cu cât cineva are viea a mai m surat , cu atât e mai fericit, c nu se grije te de multe: de slujitori, de lucr tori, de p mânturi i de avu ia dobitoacelor. C ci intuindu-ne de acestea ne vom îneca în greut -ile legate de ele i vom învinui pe Dumnezeu. Iat cum din pofta noastr cea de voie se adap moartea i cum r t cim în întunerecul unei vie i cu p cate, necunoscându-ne pe noi în ine.

7. S nu zic cineva c este cu neputin omului s ajung la viea a cea virtuoaas , ci numai c aceasta nu este u or, cu toate c nici cei ce au dobândit-o nu

sunt pe deplin l muri i asupra acestui lucru. De viea a virtuoas se împ rt esc to i oamenii cuvio i precum i cei cu minte iubitoare de Dumnezeu. C ci mintea cea de rând este lumeasc i schimb cioas , r s rind i gânduri bune i rele, ba i firea i-o schimb , aplecându-se spre cele trupe ti. Mintea cea iubitoare de Dumnezeu îns , pedepse te p catul care se na te în oameni cu voia lor, în urma trănd viei.

8. Cei pro ti i neiscusi i iau în răs cuvintele i nu vor s le asculte, dac acestea mustr nepriceperea lor, ci vor ca to i s fie întru toate asemenea lor. La fel i cei desfrâna i se silesc s arate pe ceilal i to i, mai r i decât dân ii, socotind s vâneze pe seama lor nevino- v ia, din pricina mul imii relelor. Dac într'un suflet slab se afl p catele acestea: desfrânarea, mândria, l comia nes turat , mânia, neastâmp rarea limbii, furia, uciderea, tânguirea, pisma, pofta, r pirea, durerea, minciuna, pl - cerea, lenea, întristarea, frica, boala, ura, învinuirea, neputin a, r t cirea, ne tiin a, în elarea i uitarea de Dumnezeu, sufletul acela se întineaz i se pierde. C ci prin acestea i prin cele asemenea acestora se osân- de te s rmanul suflet, care s'a desp r it pe sine de Dumnezeu.

9. Cei ce vor s se deprind în viea a cea vir- tuoas , cuvioas i pream rit , nu trebuie judeca i dup obiceiurile sau dup petrecerea cea mincinoas de pân acum. Ci asemenea pictorilor i sculptorilor, î i vor do- vedi din faptele înse i, petrecerea cea aleas i pl cut lui Dumnezeu. Nu fug ei de toate pl cerile p c toase, ca de ni te curse?

10. Cel bogat i de neam ales, dar f r îndrumarea duhovniceasc i f r cur ia vie ii, nefericit este în ochii cari cuget drept; precum fericit este s racul sau robul — dup soart — dar împodobit cu înv tur i cu virtute. C ci dup cum str inii r t cesc drumurile, a a i cei ce nu grijesc de viea a cea virtuoas , se r t cesc i se pierd, am gindu-se de poft .

11. Cel ce poate împlânzi pe cei neînvăiați, ca să iubească în viața și îndreptarea, făcându-l om trebuie să se numească. Asemenea și aceia care îndreptă pe cei desfrânați către petrecerea cea virtuoasă și plăcută lui Dumnezeu, ca unii ce schimbă viața oamenilor. Căci blândețea și înfrânarea este fericire și nu dejde bun pentru sufletul oamenilor.

12. Se cuvine ca oamenii să se nevoiască și să îndrepteze viața și obiceiurile după adevăr și cuviință. Căci împlinind ei acest lucru, cunosc și vor cunoaște Dumnezeu. Cine cinstește pe Dumnezeu din toată inima și credința, pe acela și Dumnezeu îl ajută ca să își stăpânească mâniatul și pofta. Căci pricina tuturor relelor este pofta și mâniatul.

13. Om se numește sau cel rațional, sau cel ce îngădușă fie îndreptat. Cel ce nu poate fi îndreptat este neom, căci aceasta se află numai la neoameni. Iar de unii ca aceștia trebuie să fugim, căci celor ce trăsesc laolaltă cu păcatul, nu li se îngădușă să se afle niciodată printre cei nemuritori.

14. Rațiunea ne face vrednici să ne numim oameni. Iar de nu o avem pe aceasta, numai cu glasul și cu forma membranelor ne deosebim de dobitoace. Să recunoască omul cu mintea întregă că este nemuritor și va urși toată pofta cea păcătoasă, care se face între oameni pricină de moarte.

15. După cum fiecare membră îi arată puterea înfrumusețând materialele supuse lui, ca de pildă unul prelucrând lemnul, altul arama, altul argintul sau aurul, tot așa și noi trebuie să ne arțăm că suntem oameni cu adevărat raționali, prin deprinderea întru viața virtuoasă și plăcută lui Dumnezeu și nu numai prin forma trupului. Iar sufletul cu adevărat rațional și iubitor de Dumnezeu îndată pricepe toate ale vieții, cătigându-și drumul plin de dragoste a lui Dumnezeu, Înmulțumește cu adevărat și către El îi are tot savorul și toată cugetarea.

16. După cum cor bierii cârmuesc corabia cu grijă, ca să n'o izbească de vreo stâncă văzută sau nevăzută, așa și cei ce se silesc spre viaa a duhovnicească trebuie să cerceteze cu frică ce trebuie să facă și ce să nu facă. De asemenea să creadă că legile lui Dumnezeu le sunt de folos, fiind delă suflet toate gândurile pe care toase.

17. După cum cârmacii și cei ce în frânele cu sânge și cu luare aminte ajung la întărit, tot așa și cei ce se silesc spre viaa cea dreaptă și virtuoasă, trebuie să călătorească cu sânge și cu grijă, precum se cuvine și după cum e voia lui Dumnezeu. Cel ce vrea să cugetă că se poate aceasta, crezând în sine face loc în nemurire.

18. Să socotești liberi, nu pe cei ce din întâmplare sunt liberi, ci pe cei liberi după viaa și după deprinderi. Nu se cade să numești liberi, într-un adevăr vorbind, pe boierii cari sunt răși și desfrânați, căci aceștia sunt robi patimilor trupești. Liber și fericit este numai sufletul fără prihană și izbăvit de cele vremelnice.

19. Dă-i seama că trebuie să te arăți oamenilor neîncetat. Dar prin purtarea cea bună și prin fapte. Căci și bolnavii află și cunosc pe doctorii binefăcători și izbăvitori, nu din vorbe, ci din fapte.

20. Iată semnele după cari se cunoaște un suflet rațional și virtuos: privirea, mersul, glasul, râsul, ocupațiile și întâlnirile cu oamenii. Căci toate acestea se îndreptează spre tot mai multă cuviință. Mintea lor cea iubitoare de Dumnezeu li se face străjer treaz și închide intrarea patimilor și a răuinoaselor aduceri aminte.

21. Cercetează și probează cele ale tale, deoarece că peteniile și stăpânitorii numai peste trup au stăpânire, nu și peste suflet. Acest lucru să-ți fie totdeauna în grijă. Deci dacă poruncesc ucideri, sau fără delegeți, sau nedreptăți vătmătoare de suflet, nu trebuie să li te supui, chiar de-iar chinui trupul. Căci Dumnezeu a creiat sufletul liber și de sine stăpânitor în cele ce le face, bine sau rău.

22. Sufletul rațional caută să fugă de calea neumblată, de îngâmfare, de mândrie, de înelciune, de

pism , de rpire i de cele asemenea, cari sunt fapte ale dracilor i ale alegerii celei rele. C ci pe toate le birue cu sârguin i cu grij st ruitoare, omul a c rui poft nu tinde spre pl cerile cele de jos.

23. Cei ce s'au deprins cu viea a duhovniceasc pu in, dar nu des vâr it, se izb vesc de primejdii i nu au trebuin de p zitori; iar dac biruiesc pofta întru toate, afl cu u urin calea c tre Dumnezeu.

24. Omul ra ional nu are lips de cuvânt ri multe, ci numai de câte trebue, ca s afle voia lui Dumnezeu. Astfel ajunge omul iar i la viea a i lumina ve nic .

25. Cei ce caut viea a cea virtuoas i iubitoare de Dumnezeu, trebue s se izb veasc de înalta p rere de sine i de toat slava cea de art i mincinoas i s se sileasc spre buna îndreptare a vieii i a socotin ii. C ci mintea neschimb cioas i iubitoare de Dumnezeu, este suire i cale c tr Dumnezeu.

26. În v area de vorbe nu folose te nimic, dac lipse te purtarea sufletului cea pl cut lui Dumnezeu. Dar pricina tuturor relelor este am girea i r t cirea i necuno tin a lui Dumnezeu.

27. Grija de viea a duhovniceasc i sârguin a sufletului fac pe oameni buni i iubitori de Dumnezeu. „C ci tot cel ce caut pe Dumnezeu Îl afl ”, dac birue pofta întru toate i nu scade cu rug ciunea. Unul ca acesta nu se teme de draci.

28. Cei ce se am gesc cu n dejdile lume ti i cunoscpân în am nunt ce trebue s fac pentru viea a duhovniceasc , dar nu fac, se aseam n cu cei ce îm prumut doctoriile i uneltele medicinii, îns nu tiu i nici nu au grij s fac întrebuinare de ele. De aceea s nu învinuim niciodat pricina dintâi, sau pe altcineva pentru p catele noastre, ci pe noi în ine, c ci dac sufletul vrea s fie trândav, nu poate fi nebiruit.

29. Celui ce nu tie s deosebeasc binele de r u, nu-i este îng duit de-a judeca pe cei buni sau pe cei r i. C ci bun este omul care cunoa te pe Dumnezeu.

dar el, nu este bun, nu tie nimic i nici nu va ti vre-odat . C ci calea cuno tin ii lui Dumnezeu este bun tatea.

30. Omul bun i iubitor de Dumnezeu nu mustr pe oameni pentru rele când sunt de fa ; iar în dos nu-i bârfe te. Dar nici celor ce încearc s -i gr iasc de r u nu le îng due.

31. În cuvânt ri orice asprime s lipseasc . Pentru c sfiala i neprih nirea tiu s înfrumuse eze pe oamenii cu judecat mai mult ca pe fecioare, c ci mintea iubi-toare de Dumnezeu este o lumin , care înv lue sufletul, cum înv lue soarele trupul.

32. La fiecare din patimile ce se n pustesc asupra sufletului t u, adu-i aminte c cei ce cuget drept i vreau s - i pun ale lor la loc de siguran , nu soco-tesc averea stric cioas a banilor ca un lucru pl cut, ci cuno tin ele cele drepte i adev rate. Acestea îi fac pe ei ferici i. C ci bog ia e furat i r pit de cei mai puternici. Dar virtutea sufletului este singura avere sigur , care nu e furat i care dup moarte mântue te pe cei ce au dobândit-o. Iar pe cei ce cuget a a nu-i va am gi n lucirea bog iilor i a celorlalte pl ceri.

33. Nestatornicii i nepricepu ii s nu ispiteasc pe cei în elep i. Iar în elept este b rbatul ce place lui Dum-nezeu, care vorbe te pu ine i pe cele de trebuin i pl cute lui Dumnezeu.

34. Cel ce urm re te vie uirea virtuoaas i pl cut lui Dumnezeu grije te de virtu ile sufletului, c ci acestea sunt bog ia i hrana sa ve nic . De cele vremelnice se împ rt e te numai pe cât se poate, dup cum d i voie te Dumnezeu, folosindu-se cu mul umire i bucurie de ele, oricât de smerite ar fi. Mâncarea scump hr -ne te numai trupul; cuno tin a de Dumnezeu îns , în-frânarea, bun tatea, facerea de bine, buna cinstire i blânde ea, acestea îndumnezeesc sufletul.

35. Acei st pânitori cari silesc oamenii la fapte ce nu sunt la locul lor i vat m sufletul, nu au st pânire i peste suflet, care este zidit cu voie liber . Ei pot lega

trupul, dar nu voia slobod . Peste aceasta omul ra ional este st pân, cu voia lui Dumnezeu Cel ce l-a zidit, care este mai tare decât toat st pânirea, sila i puterea.

36. Cei ce socotesc nefericire pierderea banilor, a copiilor, a slugilor, sau a orc rui alt lucru, s tie întâi c trebuie s se mul umeasc cu cele date de Dumnezeu; iar când trebuie s le dea înapoi, s fie gata a face aceasta cu recuno tin , întru nimic scârbindu-se pentru lipsirea de ele, mai bine zis pentru înapoierea lor. C ci dup ce s'au folosit de cele ce nu erau ale lor, le-au dat iar i înapoi.

37. Bun lucru este s nu- i vând omul voia lui cea liber , gândindu-se la câ tigul de bani, chiar de i s'ar da foarte mul i. C ci ca visul sunt cele lume ti; iar n - lucirile bog iei sunt neînsemnate i de scurt vreme.

38. Adev ra ii oameni a a s se sârguiasc a vie ui întru iubirea de Dumnezeu i întru virtute, încât s str lu- ceasc viea a lor virtuoaș printre ceilal i oameni, precum str luce te i se vede buc ica de porfir adaus ca o podoab la o hain alb . C ci în chipul acesta ei se îngrijesc tot mai mult de virtu ile sufletului.

39. Oamenii cumin i trebuie s - i cerceteze puterea lor i m sura la care a ajuns virtutea sufletului lor, fiindc trebuie s se preg teasc s dea r zboiu cu patimile ce le dau n val , potrivit cu puterea din ei, d ruit lor dup fire de Dumnezeu. Împotriva ispitirii de frumuse e str in i a oric rei poște stric toare de suflet ne ajut înfrâ- narea; împotriva durerilor i a lipsurilor, t ria; iar îm- potriva oc rilor i a mâniei, r bdarea; i a a pentru toate.

40. Este cu neputin s se fac cineva dintr'odat b rbat bun i în elept. Trebuie gând st ruitor, vie uire, încercare, vreme, nevoin i dor dup lucru bun. Iar omul bun i iubitor de Dumnezeu, care cu adev rat cu- noa te pe Dumnezeu, nu înceteaz a face din bel ug toate câte plac lui Dumnezeu. Dar astfel de oameni se g sesc rar.

41. Nu se cuvine ca cei mai slabi cu firea s'nd desnd jduiasc i s'nd pr seasc vieuirea virtuoas i plcut lui Dumnezeu i s'nd dispreuiasc ca una ce nu ar putea fi ajuns nici n eleas de ei. Cci chiar de nu vor putea ajunge la culmea virtuii i mntuirii, prin sârguin i dorin , totu i se fac mai buni sau n nici un caz mai ri. Iar acest folos al sufletului nu este mic.

42. Omul dup partea raional e n legtur cu puterea aceea negrit i dumnezeesc ; iar dup trup se nruete cu dobitoacele. Dar puini sunt oamenii desvârii i raionali cari se sârguesc dup nrudirea cu Dumnezeu i cu Mntuitorul, iar aceasta o arat prin fapte i viea virtuoas . Cei mai muli dintre oameni, mruni la cuget, prsind acea dumnezeesc i nemuritoare nfiere, se coboar la rudenia moart , nefericit i de scurt vreme a trupului. Ei cuget , asemenea dobitoacelor, cele ale trupului, i aprinzându-se de plceri, se despr esc de Dumnezeu. Ei trag sufletul din ceruri n pr pastie, departe de voirile sale.

43. B rbatul cu judecat , gândindu-se la rudenia sa cu Dumnezeu, nu prinde niciodat dragoste de nimic p mântesc sau josnic, ci îi are mintea ntru cele cere ti i ve nice. El cunoate c voia lui Dumnezeu, Fc torul tuturor bun t ilor i izvorul bunurilor ve nice, este s se mntuiasc tot omul

44. Când aflie pe vreunul gâlcevindu-se i luptându-se împotriva adev rului i a lucrului v dit, pune cap t gâlcevii, prsind pe unul ca acela, fiindc i-a împietrit cu totul mintea. Cci precum apa cea rea stric vinul cel bun, a a i vorbirea cu vrajb stric pe cei virtuo i cu viaa i cu socotina.

45. Dac întrebuin m orice sârguin i iscusin ca s sc p m de moartea trupest , cu atât mai vârtos suntem datori s ne str duim ca s sc p m de moartea sufleteasc , pentruc cel ce voete s se mntuiasc nici o piedec nu are, f r numai negrija i lenea.

46. Cei ce pricep cu anevoie cele de folos, oricât de limpede ar fi spuse, sunt socoti i bolnavi. Iar cei ce în eleg adev rul, dar îi stau împotriv f r ru ine, i-au omorât ra iunea i i-au s lb t cit purt rile. Unii ca ace tia nu cunosc pe Dumnezeu i nu li s'a luminat sufletul.

47. Dumnezeu a adus cu cuvântul la viea a genurile dobitoacelor pentru a fi întrebuinate dup rânduial : unele spre mâncare, altele spre slujb . Iar pe om l-a zidit ca s fie privitor i tâlcuitor recunosc tor al lor. De aceea s se str duiasc oamenii ca nu cumva, nev zând i neîn elegând pe Dumnezeu i lucrurile Sale, s moar ca fiarele cele necuvânt toare. Trebuie s cunoasc omul c Dumnezeu toate le poate i c nimic nu poate sta împotriva Celui ce toate le poate, ci din nimic le-a f cut pe toate câte le-a voit i le face cu cuvântul S u spre mântuirea oamenilor.

48. Cele din cer sunt nemuritoare, pentru bun tatea ce este într'ânsele; cele de pe p mânt îns au ajuns muritoare, pentru aplecarea de bun voie spre r utate. Iar aceasta vine în cei f r de minte pentru lenea lor i pentru c nu cunosc pe Dumnezeu.

49. Moartea, de-o va avea omul în minte, nemurire este; iar neavându-o în minte, moarte îi este. Dar nu de moarte trebuie s ne temem, ci de pierderea sufletului, care este necuno tin a de Dumnezeu. Aceasta este pri-mejdioas sufletului.

50. P catul este o patim a materiei. De aceea e cu neputin s se nasc trup f r p cat. Dar sufletul ra ional tiind aceasta, se scutur de greutatea materiei, în care zace p catul. U urându-se de o astfel de greu-tate cunoa te pe Dumnezeul tuturor, iar la trup prive te atent ca la un vr jma i nu mai crede ale lui. A a se încununeaz sufletul dela Dumnezeu, ca unul ce a biruit patimile p catului i ale materiei.

51. Sufletul care cunoa te p catul îl ur te ca pe o fiar atotputuroas . Dar dac nu-l cunoa te, il iube te. Acesta duce apoi în robie pe îndr gitorul lui, iar nefef-

ricitul acela nu- i vede interesul s u i nu-l în elege, ci socoate c se împodobete cu p catul i se bucur .

52. Sufletul curat, bun fiind, se lumineaz de Dumnezeu. Atunci mintea cuget cele bune i d na tere cuvintelor iubitoare de Dumnezeu. Dar dac se întineaz sufletul de patimi, î i întoarce Dumnezeu fata de c tre el, mai bine zis sufletul însu i se desparte pe sine de Dumnezeu. Atunci vr jma ii draci într în cuget i pun înaintea sufletului fapte necuviincioase: preacurvii, uideri, r piri, profan ri de cele sfinte, i cele asemenea, câte sunt lucruri ale dracilor.

53. Cei ce cunosc pe Dumnezeu sunt plini de toat bun voina i, dorind cele cere ti, dispre uiesc cele p -mânte ti. Unii ca ace tia nu plac la mul i, dar nici lor nu le plac multe. De aceea sunt nu numai urâ i, ci i lua i în râs de mul i sminti i. Ei îns rabd toate în s -r cie, tiind c cele ce se par multora rele, pentru ei sunt bune. C ci cel ce în elege cele cere ti, crede lui Dumnezeu, tiind c toate sunt f pturile voii Lui. Cel ce îns nu le în elege, nu crede niciodat c lumea este zidirea lui Dumnezeu i c a fost f cut pentru mân-tuirea omului.

54. Cei umplu i de r utate i ame i i de ne tiin nu cunosc pe Dumnezeu i n'au trezvia sufletului. C ci Dumnezeu nu poate fi v zut, ci numai în eles cu mintea, fiind cât se poate de învederat în cele v zute, a a ca sufletul în trup. Pentru c precum trupul nu poate fiin a f r suflet, a a toate cele ce se v d i sunt nu pot fiin a f r Dumnezeu.

55. De ce a fost f cut omul? Ca în elegând f p-turile lui Dumnezeu, s -L vaz dintr'însele i s pream reasc pe Cel ce le-a zidit pentru om. Iar mintea cea pl cut lui Dumnezeu este un bun nev zut, d ruit de Dumnezeu celor vrednici, în urma purt rii celei bune.

56. Liber este omul care nu sluje te patimilor, ci cu în elepciune i cu înfrânare î i st pâne te trupul i se îndestuleaz , plin de mul umire, cu cele d ruite de

Dumnezeu, chiar de ar fi foarte puine. Căci mintea iubitoare de Dumnezeu și sufletul, dacă vor cugeta la fel, vor împăciui și trupul întreg, chiar de n'ar vrea acesta. Deoarece când vrea sufletul, toată turburarea trupului se stinge.

57. Cei ce nu sunt mulumiți cu cele ce le au la îndemână pentru traiu, ci poftesc mai mult, se fac robi patimilor, cari apoi turbur sufletul și îi însuflă gânduri și închipuiri care cele ce le au sunt rele. Și după cum hainele mai mari decât măsura împiedecă la mișcare pe cei ce se luptă, așa și dorința avuției peste măsură, împiedecă sufletele să lupte sau să se mântuiască.

58. Starea în care se află cineva fără să vrea îi este împiedică și osândă. Deci îndestulează-te cu cât ai, ca să nu cumva purtându-te cu nemulțumire, să te pedepsească singur fără să știi. Iar calea spre aceasta este una singură: disprețuirea celor pe mânăți.

59. După cum ne-a dat Dumnezeu vederea că să cunoaștem cele ce se văd: ce e alb și ce e negru, așa ne-a dat și judecata că să deosebim cele folositoare sufletului. Iar pofta, desigur indu-se de judecată, naște plăcerea și nu îngăduie sufletului să se mântuiască sau să se unească cu Dumnezeu.

60. Nu cele ce se fac după fire sunt pe câtă, ci cele rele după alegerea cu voia. Nu e pe câtă mânia, ci a mâncă nemulțumind, fără cuviință și fără înfrânare. Căci ești dator să îți trupul în viață, înșurător niciun gând rău. Nu e pe câtă privi curat, ci a privi cu pismă, cu mândrie și cu poftă. Pe câtă înșurătoare nu asculta liniștit, ci cu mânie. Nu e pe câtă neînfrânarea limbii la mulțumire și rugăciune, dar e pe câtă la vorbirea de rău. Pe câtă să nu lucreze mâinile milostenie, ci ucideri și răpiri. Și așa fiecare din măsurările noastre pe care te, când din slobodă alegere lucrează cele rele în loc de cele bune, împotriva voinței lui Dumnezeu.

61. De cumva te îndoiești că Dumnezeu vede tot ce se face, gândindu-te-te că tu, om fiind și pe mână, poți

vedea deodat în mai multe locuri. În elege dar, cu cât mai mult poate aceasta Dumnezeu, care toate le vede, pân la gruntele de muțar, ca Unul ce tuturor le dă viață și pe toate le hrănește, precum voie te.

62. Când închizi uilele celor tale și ești singur, cunoaște că este cu tine Îngerul rânduit de Dumnezeu fiecărui om. Elinii îl numesc demonul propriu. Acesta fiind neadormit și neputând fi în elat, este pururea cu tine, toate văzându-le, fără să fie împiedecat de întunecare. Dar cu el este și Dumnezeu, Cel ce se află pretutindeni. Căci nu este vreun loc sau vreo materie în care nu este Dumnezeu, ca Cel ce e mai mare ca toți și pe toți îi cuprinde în mână Sa.

63. Dacă oști și părăsirești credința Cezarului, fiindcă le dai hrană, cu cât mai vădit suntem datori noi a ne sili și mulțumim neîncetat, cu netăcută gură, și sâmbălăm lui Dumnezeu, Celui ce toate le-a făcut pentru om?

64. Recunoștința către Dumnezeu și viața cea bună, este roada omului care place lui Dumnezeu. și precum roadele pământului nu se coc într'un ceas, ci după vreme și ploaie și îngrijire, așa și roadele oamenilor se fac minunate prin nevoie, prin luare aminte, prin stăruință de vreme îndelungată, prin înfrânare și prin răbdare. Iar dacă fără când aceasta îți vei părăsi vreodată evlavios, nu-ți credea că vreme ești în trup, că socotești că nimic din ale tale nu e plăcut înaintea lui Dumnezeu. Căci știți că nu e ușor omului să părăsească neputința până la sfârșit.

65. Nimic nu cinșesc oamenii mai mult decât cuvântul. Așa de puternic este cuvântul, că printr'ânsul și prin mulțumire slujim lui Dumnezeu; iar folosind cuvântul netrebnic sau cu sunet urât ne osândim sufletul. Deci este lucru de om nesimțit ca cineva să învinuiască natura sa, sau pe alții pentru că părăsesc pe Dumnezeu. Căci el se slujește cu slobodă alegere de cuvântul său de faptă rea.

66. Dacă ne străduim să ne vindecăm de patimile trupului, de teamă să nu ne răzăm lumea, cu atât mai

vârtos s ne str duim a ne vindeca de patimile sufletului, ca unii ce avem s fim judeca i înaintea fe ii lui Dumnezeu, unde e bine s nu ne afl m f r cinste sau vrednici de batjocur . C ci având voia liber , dac nu voim s s vâr im faptele rele, atunci când le dorim, putem face aceasta i st în puterea noastr s vie uim pl când lui Dumnezeu; i nimeni nu ne va putea sili vreodat s facem vreun r u, dac nu vrem. i a a luptându-ne, vom fi oameni vrednici de Dumnezeu i vom petrece ca Îngerii în ceruri.

67. Dac vrei, e ti rob patimilor; i iar i dac vrei, e ti liber s nu te pleci patimilor, fiindc Dumnezeu te-a f cut cu voie liber . Iar cel ce birue patimile trupului, se încununeaz cu nemurirea. C ci de n'ar fi patimile, n'ar fi nici virtu ile, nici cununile d ruite de Dumnezeu celor vrednici dintre oameni.

68. Cei ce cunosc binele, dar nu v d ce le este de folos, î i orbesc sufletul; iar puterea de a deosebi li s'a împietrit. De aceea nu trebuie s ne îndrept m mintea spre ace tia, ca nu cumva s c dem i noi, în chip silnic, în acelea i lucruri, f r b gare de seam , ca ni te orbi.

69. Nu trebuie s ne mâniem pe cei ce p c tuesc, chiar de-ar fi f cut crime vrednice de osând . Ci pentru dreptatea îns i, pe cei ce gre esc s -i întoarcem i s -i cert m dac se nimere te, fie prin ei în i i, fie printr'al ii. Dar s ne mâniem sau s ne înfuriem nu se cade, pentruc mânia lucreaz dus de patim i nu de dreptate i de judecat . De aceea nu primi s te sf tuiasc nici oameni prea milo i, c ci pentru binele însu i i pentru dreptate trebuie s cer i pe cei r i, îns nu pentru patima mâniei.

70. Singur agoniseala sufletului este sigur i nu poate fi jefuit . Iar aceasta este vie uirea virtuoa s i pl cut lui Dumnezeu, i cunoa terea i s vâr irea celor bune. Avu ia îns este pov uitor orb i sfetnic f r minte i cel ce întrebuneaz bog ia r u i pentru desf tare î i pierde sufletul pe care l-a dus la nesim ire.

71. Se cade ca oamenii sau s nu agoniseasc nimic de prisos, sau, aflându-se avu i, s tie c toate cele din viea a aceasta sunt dup fire stric cioase, u or de pierdut, f r pre i lesne de frânt. De aceea sunt datori s nu se descurajeze pentru cele ce li se pot întâmpla.

72. Cunoa te c durerile trupe ti sunt în chip firesc proprii trupului, ca unul ce e p mântesc i stric cios. Deci sufletul iscusit trebuie s st rue în mijlocul unor asemenea p timiri, cu r bdare, cu b rb ie i cu mulu- mire i s nu-i bage lui Dumnezeu de vin c de ce a f cut trup.

73. Lupt torii dela jocurile olimpice nu se încunu- neaz dup prima biruin , nici dup a doua sau a treia, ci când birue pe to i cei ce se lupt cu ei. Tot a a trebuie deci ca tot cel ce vrea s fie încununat de Dum- nezeu, s - i deprind sufletul întru cur ie nu numai în privin a celor trupe ti, ci i a câ tigurilor, r pirilor, pismei, hranei, slavei de arte, gr irii de r u, uciderilor i celor asemenea.

74. Nu pentru laud omeneasc ne-am apucat de vie uirea curat i de Dumnezeu iubitoare; ci pentru mântuirea sufletului ne-am ales viea a virtuoaas . C ci în fiecare zi st moartea înaintea ochilor no tri; iar cele omene ti nu le vedem.

75. St în puterea noastr a tr i înfrânat, dar a ne îmbog i nu st în puterea noastr ! Deci ce vom zice? Avem lips de lucirea de scurt vreme a bog iei, pe care nu avem puterea s o agonisim, r mânând doar la simpla dorin ? O, ce nebune te alerg m, ne tiind c înaintea tuturor virtu ilor se afl smerenia, precum înaintea tuturor patimilor st l comia pântecelui i pof- tirea celor lume ti.

76. Cei în elep i trebuie s - i aminteasc necontenit c r bdând mici i scurte necazuri în viea , dup moarte se vor bucura de cea mai mare pl cere i de fericire ve nic . Drept aceea cel ce se lupt cu patimile i vrea

s fie încununat de Dumnezeu, de va c dea s nu scad cu sufletul i s r mân în c dere, lipsit de n dejde. Ci sculându-se, iar i s lupte i s se str duiasc s fie încununat, ridicându-se din c dere, pân la ultima suflare. C ci ostenelele trupului sunt arme ale virtu ilor i se fac mântuitoare sufletului.

77. N cazurile vie ii fac s fie încununa i de Dumnezeu b rba ii i lupt torii vrednici. Deci trebuie s - i omoare în viea m dularele fa de toate ale vie ii. C ci mortul nu se mai grije te niciodat de ceva din ale vie ii.

78. Nu se cuvine ca sufletul ra ional i lupt tor s se sperie i s se înfrico eze îndat de patimile cari vin asupra lui, ca nu cumva s fie batjocorit de draci, ca fricos. C ci turburat de n lucirile lume ti sufletul iese din oga a lui. S tim c virtu ile noastre suflete ti ni se fac înaintemerg toare ale bunurilor ve nice, iar p - catele de bun voie, pricini ale muncilor.

79. Omul ra ional este r zboit de sim urile trupului s u, prin patimile sufletului. Iar sim urile trupului sunt cinci: v zul, auzul, gustul, mirosul i pip itul. Prin aceste cinci sim uri c zând tic losul suflet în cele patru patimi ale sale se face rob. Iar cele patru patimi ale sufletului sunt: slava de art , bucuria, mânia i frica. Dar luptând omul cu socoteal i cu în elepciune le va birui i st pâni des vâr it i nu va mai fi r zboit, ci va primi pace în suflet i va fi încununat de Dumnezeu ca unul ce a biruit.

80. Dintre cei ce se afl într'o osp t rie, unii închiriaz paturi; al ii neputând avea pat i dormind pe jos, horc e nu mai pu în ca cei ce dorm în pat. i a teptând m sura nop ii, diminea a to i se duc, l sând paturile osp t riei i luând numai lucrurile lor. Asemenea este i cu to i cei ce vin în viea : i cei ce au tr it cu pu ine i cei ce au vie uit în slav i bog ie, ies din viea ca dintr'o osp t rie, neluând nimic din desf tarea i din bog ia vie ii, f r numai faptele lor, bune sau rele, s vâr ite de ei în viea a lor.

81. Dacă ești cumva st pânitor cu mare putere, și nu ameninți lesne cu moartea pe cineva, cunoscând că după fire îți ești supus morții și sufletul se desbracă de trup ca de cea din urmă haină. Aceasta cunoscându-l murit, lucrează cu blândețe și f când bine mulțume te neîncetat lui Dumnezeu. Căci cel ce nu se milostivește, nu are virtute întru sine.

82. Aș căpa de moarte este cu neputință. Cunoscând aceasta, oamenii înțelepiți și deprinși în virtute și în cuget iubitor de Dumnezeu primesc moartea fără suspine, fără frică și fără plâns, aducându-și aminte de neînălțurarea ei și de izbăvirea din relele vieții.

83. Nu trebuie să urâm pe cei ce au uitat de vieuirea cea bună și plăcută lui Dumnezeu și cari nu recunosc dogmele drepte și iubite de Dumnezeu. Căci mai vârtos să ne fie milă de ei, ca fiind slabi în puterea de-a deosebi lucrurile și orbi cu inima și cu înelegerea. Căci primind răul ca bine, se pierd din pricina neștiinței, și nu cunosc pe Dumnezeu, și rămân și nechibzuiți de ei.

84. Nu spune mulțimii cuvinte despre evlavie și bună vieuire. Nu pentru pismă zică, dar socotesc că vei fi luat în râs de cei smintiți. Căci cel asemenea se bucură de cele asemenea. Iar astfel de cuvinte puțini auzitori gătesc. Mai bine este dară a nu grăi, decât ceea ce voiește Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor.

85. Sufletul păminte te împreună cu trupul; dar trupul nu păminte te împreună cu sufletul. De pildă, când te îndușează trupul păminte te și sufletul, iar de va fi trupul tare și sântos, se bucură și sufletul. Dar când înlege sufletul nu înlege și trupul, căci rămâne părăsit în el însuși. Căci înlege este o pămintire a sufletului, ca și neștiința sau mândria, necredința, lăcomia, ura, pisma, mânia, nepăsarea, slava de artă, cinstea, desbinarea, simțirea binelui. Pentru că cele de felul acesta se lucrează prin suflet.

86. Cugetând la cele despre Dumnezeu, fii evlavios cu prisosință, bun, cuminte, blând, darnic după putere, îndatoritor, necertare și cele asemenea. Căci aceasta

este avuia sufletului care nu poate fi furat : s'placi lui Dumnezeu prin unele ca acestea, i s'nu judeci pe nimeni sau s'zici: cutare este r'u i a p'cutit; ci mai bine este s'-i cau i de p'catele tale i s'prive ti în tine purtarea ta, de este pl'cut lui Dumnezeu. C'ci ce ne prive te dac' altul este r'u?

87. Cel într'adev'rom se sile te s'fie evlavios. Iar evlavios este cel ce nu poftete cele str'ine. i str'ine sunt omului toate cele create. Pe toate le dispreue te a a dar, ca unul ce este chip al lui Dumnezeu. Iar chip al lui Dumnezeu se face omul când vie ue te în chip drept i pl'cut lui Dumnezeu. Îns'nu e cu puțin s'se fac'aceasta de nu se va lep da de toate cele din lume. Iar cel ce are minte iubitoare de Dumnezeu tie tot folosul sufletesc i toat'evlavia ce se na te din ea. B'r'batul iubitor de Dumnezeu nu învinue te pe nimeni pentru p'catele sale. Iat'semnul sufletului care se mântue te.

88. Unii se str'duesc s'câtige bog'ia vremelnic cu orice pre' i iubesc faptele p'catului, nevrând s'tie c'vine moartea i- i vor pierde sufletul. Ei nu urm'esc, tic lo ii de ei, ce le este de folos i nu se gândesc la ce p'time te omul dup' moarte, din partea p'catului.

89. P'catul este patim'a materiei; îns'nu Dumnezeu este pricina p'catului, ci El a dat omului cunoștin', pricepere i puterea de a deosebi între bine si r'u i voie liber'. Ceea ce na te p'catul este negrija i trând via oamenilor. R'ul nicidecum nu e pricinuit de Dumnezeu; ci prin alegerea cea de bun'voie s'au f'cut dracii r'i, ca i cei mai muli dintre oameni.

90. Omul care vie ue te în evlavie nu îng'due p'catului s'i se furi eze în suflet. Iar lipsind p'catul, nici primejdia, nici v't'marea nu sunt în sufletul acela. Pe unii ca ace'tia nu-i st'pâne te nici dracul întunecat, nici moartea. C'ci Dumnezeu îi izb've te pe ace'tia de rele i ei petrec nev't'mai, ca unii ce au ajuns întocmai ca Dumnezeu. Dac'pe un atare om îl laud'oamenii, el

râde în sine de cei ce-l laud ; dac -l gr iesc de r u, nu se ap r fa de cei ce îl defaim , nici nu se mânie împotriva oc rilor.

91. R ul se prinde de fire ca rugina de aram i necur ia de trup. Îns nici cel care prelucr arama n'a f cut rugina, nici p rin ii necur ia trupului. Tot a a nici r utatea n'a f cut-o Dumnezeu, ci i-a dat omului i cuno tin a i puterea de a deosebi, ca s fug de r u, ca unul ce tie c va fi v t mat i chinuit de el. Ia seama deci ca nu cumva v zând pe cineva prop ind în putere i avere, s -l ferice ti, l sându-te am git de diavolul. Ci adu- i îndat moartea înaintea ochilor, iniciodat nu vei pofti vreun r u sau vreun lucru lumesc.

92. Dumnezeuul nostru a d ruit celor din ceruri nemurirea; celor de pe p mânt le-a dat prefacerea; i în toate a rânduit viea i mi care. Iar toate acestea pentru om. S nu te am geasc a a dar n lucirea lumeasc a diavolului, care îi strecoar gânduri rele în suflet. Ci, aducându- i îndat aminte de bun t ile cere ti, zi întru tine: dac vreau, de mine atâr n s biruesc i acest r zboiu al patimei; dar nu voiu birui dac vreau s -mi fac pofta mea. Nevoie te-te dar cu ceea ce poate s -i mântuiasc sufletul.

93. Viea a este unirea i leg tura min ii cu sufletul i cu trupul. Iar moartea nu este pierderea celor împreunate, ci stingerea cuno tin ei lor. C ci pentru Dumnezeu toate se p streaz i dup desfacere.

94. Minte nu este suflet, ci dar dela Dumnezeu, care mântue te sufletul. Ea c l uze te sufletul i-l sf -tue te la ceea ce-i pl cut lui Dumnezeu: s dispre uiasc cele vremelnice, trupe ti i stric cioase i s râvneasc bunurile cele ve nice, netric cioase i netrupe ti. Ea înva pe om s umble în trup, dar s în eleag prin minte cele cere ti, cele din jurul lui Dumnezeu i toate în deob te. Minte iubitoare de Dumnezeu este binef -c toarea i mântuitoarea sufletului omenesc.

95. Sufletul coborîndu-se în trup îndat se întunec de întristare i de pl cere, i se pierde. Întristarea i pl cerea sunt ca ni te tumori ale trupului. Dar mintea iubitoare de Dumnezeu lucrând împotriv , întristeaz trupul i mântue te sufletul, ca doctorul care taie i arde trupul.

96. Sufletele cari nu sunt inute în frâu de ra iune i nu sunt cârmuite de minte, ca s sugrume, s st pâneasc i s cârmuiasc patimile lor, adic : întristarea i pl cerea, se pierd ca dobitoacele cele necuvânt toare, ra iunea fiind târît de patimi ca vizitiul biruit de cai.

97. Cea mai mare boal a sufletului, ruina i pierzarea lui, este s nu cunoasc pe Dumnezeu, care a f cut toate pentru om i i-a d ruit lui mintea i cuvântul prin cari sburând sus, omul se împreun cu Dumnezeu, în elegând i pream rind pe Dumnezeu.

98. Sufletul este în trup, iar în suflet este mintea i în minte cuvântul. Prin ele Dumnezeu fiind în eles i pream rit face sufletul nemuritor, dându-i nestic ciunea i fericirea ve nic . C ci Dumnezeu le-a d ruit tuturor f pturilor existenta numai pentru bun tatea Sa.

99. Dumnezeu f când pe om cu voie liber , ca un prea bogat i bun, i-a dat i puterea s plac lui Dumnezeu dac vrea. Iar lui Dumnezeu îi place s nu fie p cat în om. Dac între oameni sunt l udate faptele bune i virtu ile sufletului cuvios i iubitor de Dumnezeu i sunt dispre uite faptele ru inoase i rele, cu cât mai mult nu va fi a a la Dumnezeu, Cel ce vrea mântuirea omului?

100. Pe cele bune le prime te omul dela Dumnezeu. C ci pentru aceasta a i fost zidit de Dumnezeu. Iar pe cele rele i-le trage sie- i dela sine i dela p catul, pofta i nesim irea sa.

101. Sufletul nesocotit, m car c e nemuritor i st pân peste trup, sluje te trupului prin pl ceri, pentruc nu a în eles c desf tarea trupului este v t mare sufletului. Fiind nesim itor i nebun, se grije te de desf tarea trupului.

102. Dumnezeu este bun, omul e r u. Nimic r u nu este în Cer, nimic bun pe p mânt. Iar omul cu judecat alege ce este mai bun i cunoa te pe Dumnezeul tuturor. Lui îi mul ume te i pe El Îl laud . El ur te trupul înc înainte de moarte i nu las s se împlineasc sim irile cele rele, tiind c ele lucreaz pierzarea sa.

103. B rbatul viclean iube te l comia i nesocote te dreptatea. El nu ia seama la nestatornicia, la am girea i la vremelnicia vie ii acesteia, nici nu se gânde te la moarte, c nu prime te daruri i c nu se poate ocoli. Iar dac e b trân neru inat i f r minte, ca i un putregai, nu mai folose te la nimic.

104. Numai dac am fost încerca i de sup r ri, sim im pl cerile i bucuria. C ci nu bea cu pl cere cel ce n'a însetat i nu m nânc cu pl cere cel ce n'a fl -mânzit; de asemenea nu doarme cu pl cere cel ce n'a priveghiat îndelung i nu simte bucuria cel ce mai întâi nu s'a întristat. Tot a a nu ne vom bucura de bunurile ve nice, dac nu vom dispre ui pe cele vremelnice.

105. Cuvântul este sluga min ii. C ci ce voie te mintea, aceea tâlcuie te cuvântul.

106. Mintea vede toate, chiar i cele din Ceruri. i nimic nu o întunec f r numai p catul. Prin urmare celui curat nimic nu-i este neîn eles, iar cuvântului s u nimic nu-i este cu neputin de exprimat.

107. Prin trup omul este muritor. Dar prin minte i cuvânt, nemuritor. T când în elegi i dup ce ai în eles gr ie ti. C ci în t cere na te mintea cuvântul. i rostind cuvânt de mul umit lui Dumnezeu, îi lucrezi mântuirea.

108. Cel ce vorbe te f r socoteal , nu are minte, c ci gr ie te f r s în eleag nimic. Cerceteaz dar ce-i este de folos s faci pentru mântuirea sufletului.

109. Cuvântul care are în eles i este folositor sufletului, este dar al lui Dumnezeu. Iar vorba cea de art , care caut s m soare cerul i p mântul, m rimea soarelui i dep rtarea stelelor, este o n scocire a omului

care se ostene te în de ert. C ci c utând cele ce nu folosesc nimic, ostene te în zadar, ca i cum ar vrea s scoat ap cu ciurul. Deoarece este cu neputin oame- nilor a afla acestea.

110. Nimeni nu vede cerul, nici nu poate s în e- leag cele dintr'însul, f r numai omul care se îngrije te de viea a virtuoaș i în elege i pream re te pe cel ce l-a f cut pe el spre mântuirea i viea a omului. C ci b rbatul iubitor de Dumnezeu tie sigur c nimica nu este f r Dumnezeu i c el este pretutindeni i întru toate, ca Unul ce este nem rginit.

111. Precum iese omul din pânțele maicii sale, a a i sufletul, gol iese din trup: unul curat i luminos, altul având petele gre elilor, iar i altul, negru de mul- imea p catelor. De aceea sufletul raional i iubitor de Dumnezeu, aducându- i aminte i gândindu-se la relele de dup moarte vie uie te cu evlavie ca s nu fie osândit pentru acelea. Iar cei ce nu cred, fiind nepricepu i cu mintea, nu se poart cu evlavie i p c tuiesc, nesocotind cele de dincolo.

112. Precum dup ce ai ie it din pânțele, nu- i mai aduci aminte de cele de acolo, tot a a nici dup ie irea din trup, nu- i mai aduci aminte de cele din trup.

113. Precum dup ce ai ie it din pânțele te-ai f cut mai mare la trup, a a i dup ce vei ie i curat i f r prihan din trup, vei fi mai mare i cu tot nestic cios, petrecând în ceruri.

114. Precum trupul, dup ce s'a des vâr it în pân- tece trebuie s se nasc , a a i sufletul dup ce i-a plinit în trup, m sura hot rît lui de Dumnezeu, trebuie s ias din trup.

115. Dup cum vei sluji sufletul pân ce este in trup, a a i el te va sluji pe tine dup ce vei ie i din trup. C ci cel ce i-a slujit aici trupul bine i cu desf - t ri, s'a slujit pe sine r u pentru dup moarte. Fiindc i-a osândit sufletul ca un lipsit de minte.

116. Precum trupul ie înd din pântecele maicii, nu poate s se hr neasc , fiind înc nedes vâr it, tot astfel i sufletul când iese din trup, dac nu i-a agonisit prin bun vie uire cuno tin a de Dumnezeu, nu poate s se mântuiasc , sau s se uneasc cu Dumnezeu.

117. Trupul unit cu sufletul iese din întunerecul pântecelui la lumin , iar sufletul unindu-se cu trupul e legat de întunerecul trupului. De aceea trebuie s urm trupul i s -l strunim ca pe un du man care poart r zboiu împotriva sufletului. C ci mul imea mânc rilor i gustul lor pl cut de teapt patimile p catului. Iar înfrânarea pântecelui smere te patimile i mântue te sufletul.

118. Trupul vede prin ochi; iar sufletul prin minte. i precum trupul fr ochi e orb i nu vede soarele, care lumineaz tot p mântul i marea, nici nu se poate bucura de lumin , a a i sufletul, dac nu are minte bun i vie uire cuvioas , este orb i nu în elege pe Dumnezeu, F c torul i binef c torul tuturor, i nu-L pream re te, nici nu va putea s se bucure de nestic -ciunea Lui i de bunurile ve nice.

119. Necuno tin a lui Dumnezeu este o nesim ire i nebunie a sufletului. C ci r ul se na te din ne tiin , iar binele, care mântue te sufletul, din cuno tin a lui Dumnezeu. Prin urmare dac te vei sârgui s nu faci voile tale, petrecând în trezvie i cunoscând pe Dumnezeu, mintea ta va fi cu grij la virtu i. Dac îns te vei sili s faci voile tale pentru pl cere, ame it de necunostin a de Dumnezeu, te vei pierde ca dobitoacele, necugetând la relele ce i se vor întâmpla dup moarte.

120. Cele ce se întâmpl dup rânduiala neclintit dumnezeesc , cum e r s ritual i apusul soarelui în fiecare zi, sau rodirea p mântului, fac parte din Providen . Iar cele ce se fac la porunc de c tre om, se numesc lege. Dar toate s'au f cut pentru om.

121. Câte le face Dumnezeu ca un bun, pentru om le face; iar câte le face omul, sie- i le face, fie bune, fie rele. i ca s nu te ispiteasc fericirea celor r i, s

ti c precum cet ile nutresc pe c l ii ob te ti nu ca s le laude reaua lor fapt , ci ca prin ei s pedepseasc pe cei nevrednici, în acela i chip i Dumnezeu îng duie ca cei r i s st pâneasc peste cele lume ti, pentru ca printr'în ii s se pedepseasc cei neevlavio i. La urm i pe st pânitoni îi d judec ii, ca pe unii ce nu au slujit lui Dumnezeu, ci prin r utatea lor au pricinuit n cazuri grele oamenilor.

122. Dac închin torii la idoli ar cunoa te i ar vedea cu inima la cine se închin , nicidecum n'ar r t ci dela buna cinstire, ci, privind rânduiala i purtarea de grij a celor ce au fost f cute i se fac de Dumnezeu, ar cunoa te pe Cel ce le-a f cut pe ele pentru om.

123. Omul cel r u i nedrept poate s ucid , dar Dumnezeu nici celor nevrednici nu înceteaz a le d rui viea . C ci fiind bun i îmbel ugat prin fire a voit s fie lumea i s'a f cut. i toate se fac pentru om i pentru mântuirea lui.

124. Om este cel ce a în eles ce este trupul: c este stric cios i vremelnic. C ci unul ca acesta în elege i sufletul, c este dumnezeesc i fiind nemuritor i suflare a lui Dumnezeu a fost legat de trup spre cercare i îndumnezeire. Iar cine a în eles sufletul, vie uie te drept i pl cut înaintea lui Dumnezeu, nemai supunându-se trupului. Acela vede pe Dumnezeu cu mintea sa i contempl bunurile ve nice d ruite sufletului de Dumnezeu.

125. Dumnezeu fiind pururea bun i darnic a dat omului puterea de-a face binele i r ul, dup ce i-a d ruit i cuno tin , ca privind lumea i cele din ea s cunoasc pe Cel ce a f cut-o. Iar cel necuvios poate s vrea i s nu în eleag , c ci poate i s nu cread i s fie nefericit; ba poate s cugete i împotriva adevrului. Atât de mare putere are omul de-a face binele sau r ul.

126. Este o rânduial a lui Dumnezeu, ca pe m sur ce cre te trupul, sufletul s se umple de minte, ca omul s poat alege dintre bine i r u ceea ce îi place.

Dar sufletul care nu alege binele, nu are minte. Toate trupurile au suflet, nu îns i toate sufletele, minte. C ci mintea iubitoare de Dumnezeu vine la în elp i, cuvio i, drep i, cura i, buni, milostivi i binecinstitori. Iar prezenta min ii se face omului ajutor spre Dumnezeu.

127. Numai un lucru nu este îng duit omului: acela de-a fi nemuritor cu trupul. S se uneasc cu Dumnezeu îi este îng duit, dac va în elege c poate. C ci void i în elegând, crezând i iubind, prin buna vie uire omul ajunge împreun vorbitor cu Dumnezeu.

128. Ochiul prive te cele v zute, iar mintea în elege cele nev zute. C ci mintea care iube te pe Dumnezeu este f clie care lumineaz sufletul. Cel ce are minte iubitoare de Dumnezeu i-a luminat inima sa i vede pe Dumnezeu prin mintea sa.

129. Nimeni nu e bun, neru inat fiind; iar cine nu e bun, este de sigur ru i iubitor de trup. Cea dintâi virtute a omului este dispre uirea trupului. C ci desp r-irea de bun voie i nu din lips de cele vremelnice, stric cioase i p mânte ti ne face mo tenitori ai bunurilor nestic cioase i ve nice.

130. Cel ce are minte se tie pe sine c este om stric cios. Iar cel ce se tie pe sine, pe toate le tie c sunt f pturile lui Dumnezeu i s'au f cut pentru mân-tuirea omului. C ci st în puterea omului s în eleag toate i s cread drept. Iar asemenea b rbat cunoa te sigur c cei ce nu pun pre pe cele lume ti au oste-neal foarte pu in , iar dup moarte, dobândesc dela Dumnezeu odihn ve nic .

131. Precum trupul f r suflet este mort, a a i sufletul f r puterea min ii este nelucr tor i nu poate mo teni pe Dumnezeu.

132. Numai pe om îl ascult Dumnezeu i numai omului se arat , fiind iubitor de oameni oriunde ar fi. i iar i, numai omul este închin tor vrednic al lui Dum-nezeu. Pentru om numai se schimb Dumnezeu la fa .

133. Dumnezeu a făcut omului cerul pe care îl împodobesc stelele, pentru om, pământul pe care îl lucrează oamenii pentru ei înșiși. Cei ce nu simt o atât de mare purtare de grijă au sufletul lipsit de minte.

134. Binele este nevzut, ca cele din cer; răul se vede, ca cele de pe pământ. Binele este ceea ce nu are comparație; iar omul care are minte își alege ceea ce e mai bun, deci numai el înțelege pe Dumnezeu și faptele Lui.

135. Mintea se arată în suflet, iar natura în trup. Mintea îndumnezeiește sufletul, iar natura este revărsată în trup. În tot trupul este natură, dar nu în tot sufletul, minte. De aceea nu tot sufletul se mântuiește.

136. Sufletul se află în lume fiind nescut. Mintea este mai presus de lume fiind nescut. Sufletul care înțelege lumea și vrea să se mântuiască, în fiecare ceașcă are o lege pe care nu o calcă. El cugetă întru sine că acum e vreme de luptă și de cercetare și nu așteaptă să o facă această judecată. El trebuie să-și poată pierde mântuirea primind cea mai mică plăcere urâtă.

137. Pe pământ a lăsat Dumnezeu nașterea și moartea; pe cer se arată purtarea de grijă și rănduiala neclintită. Dar toate s-au făcut pentru om și pentru mântuirea lui. Dumnezeu, cel îmbelugătat în toate bunătățile, pentru oameni a făcut cerul și pământul și elementele, făcându-le parte prin acestea de toate bunătățile.

138. Cele muritoare se supun celor nemuritoare; iar cele nemuritoare slujesc celor muritoare (adică elementele omului), pentru iubirea de oameni și bunăstarea firească a lui Dumnezeu care le-a făcut pe ele.

139. Cel ce este smerit și nu poate vătmă, nu se socotește între cei evlavioși. Iar cel ce poate vătmă cu puterea sa, dar nu întrebuințează puterea spre rău, și crupe cei mai umili, pentru evlavie sa, întru bunărăsplătare se va afla și după moarte.

140. Dumnezeu, Ziditorul nostru, pentru iubirea de oameni, ne-a lăsat multe căi de mântuire, cari întorc

sufletele i le sue în Ceruri. C ci sufletele oamenilor primesc pentru virtute r splat , iar pentru gre eli pedepse.

141. Fiul este întru Tat l, Duhul întru Fiul, iar Tat l este întru amândoi. Iar prin credin omul cunoa te toate cele nev zute i gândite. Credin a este consim irea de bun voie a sufletului.

142. Cei ce sunt sili i de niscai trebuin e, sau împrejur ri s treac înot râuri foarte mari, de vor fi treji la minte, scap de primejdie chiar de ar fi valuri potrivnice; i de se scufund pu in, prinzându-se de ceva dela rm, scap . Dar cei ce vor fi be i, chiar dac de zeci de mii de ori vor lupta s ajung la int , nu vor putea, ci birui i de vin se vor scufunda în valuri i î i vor afla moartea. Tot a a i sufletul, c zând în învolburarea valurilor vie ii, de nu se va trezi din p catul materiei ca s se cunoasc pe sine c e dumnezeesc i nemuritor i c numai pentru scurt vreme a fost legat cu trupul cel muritor i plin de patimi, va fi atras de pl cerile trupe ti spre pierzare; i dispre uindu-se pe sine i îmb tându-se de ne tiin , se va pierde i se va afla înafar de cei mântui i. C ci trupul ne trage adeseori ca un râu spre pl cerile necuvenite.

143. Sufletul ra ional st ruind neclintit pe lâng hot rîrea cea bun , ine în frâu mânia, pofta i patimile sale nesocotite, ca pe un cal. i biruindu-le, înfrânându-le i st pânindu-le pe acestea se încununeaz i se învrednice te de viea a din ceruri, pe care o prime te ca pe o r spl tire a biruin ii i a ostnelilor dela Dumnezeu cel ce l-a zidit.

144. Sufletul cu adev rat ra ional v zând fericirea celor r i i bun starea celor nevrednici nu se sminte te, dorindu- i fericirea lor în viea a aceasta, cum fac oamenii nesocoti i. El cunoa te l murit nestatornicia lucrurilor, ascunsurile vie ii cu vremelnicia ei i judecata care nu poate fi mituit . Un suflet ca acela crede c Dumnezeu nu-l va trece cu vederea nici despre partea hranei trebuitoare.

145. Viea a trupului i bucuria de mult bog ie i putere în viea a aceasta, i se face sufletului moarte. Iar osteneala, r bdarea, lipsa purtat cu mul umit i moartea trupului, este viea i fericire ve nic a sufletului.

146. Sufletul ra ional nepunând pre pe zidirea ma-terial i pe viea a cea vremelnic , î i alege desf tarea cereasc i viea a ve nic , pe cari le va primi dela Dumnezeu prin vieuire curat .

147. Cei ce i-au înnoroiat ve tmântul, întin i haina celor ce se apropie de ei. A a i cei r i cu voia i nedrep i la purtare, petrecând cu cei mai simpli i vorbind cele ce nu se cuvin, le întineaz sufletul prin auz.

148. Începutul p catului este pofta, prin care se pierde sufletul ra ional; iar începutul mântuirii i al îm- p r iei cerurilor este dragostea.

149. Precum un vas de aram uitat mult vreme i neînvrednicit de îngrijirea trebuitoare e mâncat de rugin din pricina neîntrebuin rii i ajunge nefolositor i urît, tot a a i sufletul, nelucrând i negrijindu-se de buna vieuire i de întoarcerea la Dumnezeu, i ie ind prin fapte rele de sub acoper mântul lui Dumnezeu, e mâncat de p catul crescut din trând vie în materia trupului i se va afla f r frumuse e i netrebnic pentru mântuire.

150. Dumnezeu este bun, f r patim i neschim- b cios. Iar dac cineva g se te c e ra ional i drept ca Dumnezeu s nu se schimbe, dar tocmai de aceea întreab nedumerit cum se bucur de cei buni i se întoarce de c tre cei r i, sau se mânie pe cei p c to i, iar slujit fiind se milostive te, s i se r spund c Dum- nezeu nici nu se bucur , nici nu se mânie, c ci bucuria i întristarea sunt patimi; nici nu prime te daruri, c ci atunci s'ar birui de pl cere. Nu e îng duit s socotim pe Dumnezeu bun sau r u, din lucruri omene ti. El este numai bun i numai folositor i nu vat m niciodat . În felul acesta El este totdeauna la fel. Iar noi r mânând buni, pentru asem nare ne unim cu Dumnezeu i f cându-ne r i, pentru neasem nare ne desp r im de Dumnezeu. Tr ind

întru virtute suntem ai lui Dumnezeu, iar f cându-ne r i ne facem nou vr ma pe Acela ce nu se mânie în de ert. P catele noastre sunt acelea cari nu las pe Dumnezeu s str luceasc în noi, ci ne leag cu demonii ce ne chinuiesc. Iar când prin rug ciuni i faceri de bine, primim deslegare de p cate, prin aceasta nici nu slujim, nici nu schimb m pe Dumnezeu, ci prin faptele i întoarcerea noastr spre Dumnezeu, vindecând p - catul nostru, ne bucur m iar i de bun tatea Sa. Încât este totuna a zice c Dumnezeu î i întoarce fa a dela cei r i, sau c soarele se ascunde de c tr cei lipsi i de vedere.

151. Sufletul evlavios cunoa te pe Dumnezeul tuturor. C ci evlavia nu e altceva decât împlinirea voii lui Dumnezeu. Iar aceasta este cunoa terea lui Dumnezeu care face pe om s fie f r pizm , în elept, blând, îndatoritor i milostiv dup putere, necert re i în toate dup pl - cerea i voia lui Dumnezeu.

152. Cuno tin a i frica de Dumnezeu aduc t m - duire de patimile trupului. C ci aflându-se în suflet necuno tin a lui Dumnezeu, patimile r mânând nevindecate fac sufletul s putrezeasc ca printr'un puroiu îndelungat. Iar pentru aceasta s nu învinov im pe Dumnezeu, care a dat oamenilor pricepere i cuno tin .

153. Dumnezeu a umplut pe om de pricepere i cuno tin , voind s cur easc patimile i p catul cel de bun voie i s str mute ceea ce e muritor la nemurire, pentru bun tatea Sa.

154. Mintea cea din sufletul curat i iubitor de Dumnezeu, cu adev rat vede pe Dumnezeul cel nef cut, neprivit i negrit, pe Cel singur curat celor cura i cu inima.

155. Omul care rabd necazurile cu inim bun i cu mul umit , va lua cununa nestruc ciunii, virtutea i mântuirea. Iar st pânirea mâniei, limbii, pântecelui i pl cerilor e de cel mai mare ajutor sufletului.

156. Aceea ce tine lumea este pronia lui Dumnezeu; i nu se afl loc lipsit de pronie. Iar pronia este cuvântul des vârit al lui Dumnezeu, care d chip materiei ce vine în lume i e ziditorul i me terul tuturor celor ce se fac. Nici materia nu poate fi pus în rânduial f r puterea cuvântului care deosebe te lucrurile. Iar cuvântul este chipul i mintea, în elepciunea i pronia lui Dumnezeu.

157. Pofta din amintire este r d cina patimilor, cari sunt rudeniile întunerecului. Iar sufletul z bovind în amintirea poftei nu se cunoa te pe sine c este insuflarea lui Dumnezeu. i a a e dus spre p cat, nesocotind relele de dup moarte, lipsitul de minte.

158. Cea mai mare i mai f r leac boal a sufletului este necredin a în Dumnezeu i iubirea de slav . C ci pofta r ului este o lips a binelui. Iar binele st în a face cu prisosin toate cele bune, câte plac Dumnezeului a toate.

159. Numai omul este în stare s primeasc pe Dumnezeu, c ci numai acestui animal îi vorbe te Dumnezeu noaptea prin visuri, iar ziua prin minte. i prin toate preveste te oamenilor vrednici de El, bun t ile viitoare.

160. Omului credincios i celui ce vrea s în eleag pe Dumnezeu nimica nu-i este cu anevoie. Iar dac vrei s -L i vezi, prive te podoaba i pronia tuturor celor ce au fost f cute i a celor ce se fac cu cuvântul Lui. i toate sunt pentru om.

161. Sfânt se nume te omul cur it de patimi i de p cate. De aceea cea mai mare izbând a sufletului, care place lui Dumnezeu, este s nu mai fie p cat în om.

162. Numele este însemnarea unuia dintre mul i. De aceea e lucru f r minte a socoti c Dumnezeu care e unul singur, mai are alt nume. C ci Dumnezeu aceasta înseamn : Cel f r de început, care a f cut toate pentru om.

163. Dacă îți ca ai fapte rele întru tine, scoate-le din sufletul tău, în a teptarea celor bune. Căci drept este Dumnezeu și iubitor de oameni.

164. Cunoaște pe Dumnezeu și e cunoscut de Dumnezeu omul care neîntrerupt se nevoie să fie nedespărțit de Dumnezeu. Iar nedespărțit de Dumnezeu ajunge omul care e bun în toate și care biruie toată plăcerea, nu din pricina lipsei, ci prin voință și înfrânare.

165. Fă bine celui ce te nedreptățește și-ți vei face prieten pe Dumnezeu. Nu grădește rău pe vrăjmașul tău cîtremeni. Deprinde-te cu dragostea, cu neprihănirea, cu răbdarea, cu înfrânarea și cu cele asemenea. Căci aceasta este cunoștința de Dumnezeu: să-ți urmezi Lui cu smerit cugetare și printr'unele ca acestea. Iar lucrarea aceasta nu este a celor de rînd, ci a sufletului care are minte.

166. Stihul acesta l-am scris pentru cei mai simpli spre dreapta țintă, pentru că unii au avut îndrăzneala să spună cu necredință că ierburile și legumele ar fi în suflete. Le spun acestora: Ierburile au viața firii, suflet înșănău. Iar omul se numește animal rațional pentru că are minte și este capabil de țintă. Celelalte dobitoace pămîntului și din aer au glas în ele fiindcă au duh (ψ) și suflet. Și toate cele cari cresc și scad sunt vieuitoare, fiindcă vieuiesc și cresc, dar pentru aceea nu au și suflet. Iar deosebirile vieuitoarelor sunt patru: Unele sunt nemuritoare și în suflete ca îngerii, altele au minte, suflet și duh, ca oamenii, altele au numai duh și suflet ca dobitoacele, iar altele numai viața ca ierburile. În ierburi dăruite viața fără suflet, fără duh și fără minte. Iar toate celelalte fără viață nu pot să fie. Și tot sufletul omenesc este într-o mișcare neconținută delă un loc la altul.

167. Când primești închipuirea vreunei plăceri, poruncește-te ca să nu fii răpit îndată de ea, că ridicându-te o clipă mai presus de aceasta, adu-ți aminte de moarte

i gânde te-te c e mai bine s te tii c ai biruit acest am gire a pl cerii.

168. Dup cum dela na tere începe p timirea, fiindc ceea ce a venit la viea se i stric , a a dela patim începe p catul. S nu zici, prin urmare, c Dumnezeu n'a putut t ia p catul, c ci cei ce zic a a sunt nesim itori i nebuni. Nu era de lips s taie Dumnezeu materia, pentruc aceste patimi sunt ale materiei. Dar Dumnezeu a t iat p catul din oameni în chip folositor, dându-le minte, tiin , cuno tin i putere de-a deosebi binele. Deci cunoscând c p catul ne vat m , putem s fugim de el. Dar omul f r minte i se arunc în bra e i se laud cu el i c zând ca într'o mreaj e r zboit de el dup ce e tras în untru. Unul ca acesta niciodat nu mai poate s - i ridice capul, s vad i s cunoasc pe Dumnezeu, Cel ce a f cut toate pentru mântuirea i îndumnezeirea omului.

169. Cele muritoare sunt nemul umite de ele în ile, tiind de mai înainte de moartea care vine. Nemurirea îi vine sufletului cuvios din bun tatea lui, iar moartea i se trage sufletului tic los i f r minte din r utatea lui.

170. Când te întorci cu mul umire spre a ternutul t u, aducându-ti aminte de binefacerile i de marea purtare de grij a lui Dumnezeu i umplându-te de în-în-telegerea cea bun , te vei veseli i mai mult, iar somnul trupului t u se va face tresvie a sufletului i în-chiderea ochilor t i, vedere adev rat a lui Dumnezeu, Atunci t cerea ta, umplându-se de bunurile primite, va da din tot sufletul i puterea o adânc sim it slav Dum-nezeului a toate. C ci de va lipsi p catul din om, o singur mul umire cump ne te mai mult decât toat jertfa cea de mare pre înaintea lui Dumnezeu, C ruia I se cuvine slav în vecii vecii vecilor. Amin.

Evagrie Ponticul

Viea a i scrisul lui

Evagrie, de origine din Pont, a fost un ucenic al Sf. Vasile cel Mare, care l-a făcut cetel al Sf. Grigorie de Nazianz, care l-a sfin it întru diacon. La anul 379 pare s fi venit cu Sf. Grigorie de Nazianz, la Constantinopol, unde a r mas cât va vreme i dup plecarea aceuia, pe lâng patriarhul Nectarie. Bun cuvânt tor i temeinic instruit în ale teologiei, inea în acel timp predici foarte apreciate în leg tur cu contraversele dogmatice ale vremii. Diferite motive l-au îndemnat totu i s plece dela Constantinopol la Ierusalim, iar dup o scurt edere acolo, la anul 382 se duse în Egipt, închinându-se vie ii de pustnic, în care a avut ca îndrum tor pe Macarie cel Mare.

Scaunul episcopal, oferit lui de Teofil al Alexandriei, l-a respins în chip statornic. Moare la anul 399.¹⁾

Citind cu mult râvn pe Origen, a împrumutat dela acesta teoria preexisten ii sufletelor i a restabilirii finale a tuturor (apocatastas).De aceea sinodul al 5-lea ecumenic l-a condamnat ca origenist. Acest fapt a avut ca urmare c textul grec (original) ai scrierilor sale nu s'a mai p strat, afar de unele extrase, puse i acelea de cele mai multe ori sub alte nume, mai ales sub al lui Nil Ascetul. Operile lui întregi s'au p strat numai în traduceri siriace i armene, adic la cre tini monofizi i.²⁾

1) O. Bardenhewer, Geschichte der altkirchlichen Literatur, vol. 3, ed. 2 Fr. i. Br. Herder, 1923, p. 93 urm.

2) Iat scrierile lui Evagrie, dup Viller-Rahner, O. c, 97—98; a), Antirrheticos, editat de W. Frankenberg, Evagrtus Ponticus (în: Nachrichten von der Gesellschaft der Wissenschaften in Gotingen, Phil-hist, Klasse, n. Folge XIQ, 2; Berlin 1912), p. 472-545 (in limba siriac i in retraducere in grece te); b) Mo-

Evagrie pare a fi primul scriitor bisericesc care, imitând literatura filosofic de sentin e, i-a îmbr cat înv tura sa în această form . El este ini iatorul „centuriilor”, al sentin elor în grupe de câte 100. În general este recunoscut ca „cel mai fecund i mai caracteristic scriitor duhovnicesc din pustia Egiptului” (Viller Rahner, Op. c. 99). El a dat o form mai în eleas marilor idei ale lui Origen i Grigorie al Nisei. Scrierile lui, afar de tezele origeniste condamnate, au exercitat poate cea mai mare influen asupra ascezii i misticii r s ritene pân în veacul al 14-lea, ba pân în al 20-lea, cum zice J. Hausherr. Evagrie a însemnat mai mult pentru mistica ortodox decât Dionisie Areopagitul, care a venit mai târziu, când misticii aveau prin Evagrie o înv tur fixat gata. Aceast înv tur trece dela el peste Sc rarul, Isichie, Maxim M rt., Nichita Stitatul, pân la isichia ti (la Viller Rahner, Op. c. p. 109).

Evagrie împarte via a spiritual în activ i contemplativ sau gnostic . Via a activ este numai preg tirea pentru cea

nachicon în 2 p r i: 1. *Capita practica*, Migne P. G. 40, 1220—1236, P. G. 40, 1236—1244, P. G. 40, 1244-1252 i P. G. 40, 1272—1276 (de octo cogitationibus). Cum trebuesc a ezate capetele se poate vedea la Frankenberg, O. c. p. 4. 2) *Gnosticus*, ed Frankenberg O. c. p. 546—553 (în l. siriac i retraducere în greac) Partea 1-a are 100 capete, a 2-a are 50; c) *Capitula prognostica* (600 probleme gnostice ; 6 Centurii), ed. Frankenberg, O. c. 49—471.

Sub numele lai Evagrie s'au p strat în grece te i în traducere latin , afar de „capetele practice”: d) *Rerum monachalium rationes*, P. G. 40, 1252—1264. „Schi a monachiceasc ” din Filocalie; e) *Sentsntiae per alphabetum dispositae*, în P. G. 40, 1267—1270; f) Dou scrieri mici, dintre cari una adresat „fra ilor cari locuesc în chinovii” i a doua „c tre fecioare”, ed. H. Gressman. *Texte und Untersuchungen* 39, 4 (Lipsea 1913), p. 146—165, O traducere latin în P. G. 40, 1277—1286 Precuvântarea la acestea o formeaz epist. 19 i 20 (Frankenberg 579). În parte sub numele lui Nil Sinaitul s'au p strat dela el; g) *De diversis matignis cogitationibus*, în P. G. 79, 1199—1228 C. În Filocalie e dat sub numele lui Evagrie i cu titlul „Despre deosebirea patimilor i a gândurilor” (urmeaz dup : „Schi a monachiceasc ”) i se încheie cu: „ ” (corespunde cu . G. 40, 1228 G). Ce urmeaz este un adaus care, dup J. Muyldermans (*A travers la tradition manuscrite d'Evagre le Pontique*, Bibliotheque du Mus, Lowen 1932), nu ar fi al lui Evagrie, lucru care nu pare adev rat; h) *Tractatus ad Eulogium*, sub numele lui Nil, P. G. 79, 1093—1140; i) *De oratione*, sub numele lui Nil, P. G. 79, 1165—1200, (trad. în l. francez i comentat de J. Hausherr în *Revue*

gnostic . Toat str dania omului trebuie s duc la cunoa tere sau gnoz ,a c rei încoronare este contemplarea Sf. Treimi. Rostul ascezei este s înl ture piedecile ce stau în calea cunoa terii, prin cur irea sufletului de patimi.

Virtu ile, cari sunt treptele vie ii active, se rînduesc în urm toarea ordine: Cea mai de jos e credin a, care na te frica de Dumnezeu. Aceasta na te p zirea poruncilor, ale c rei fiice sunt: înfrânarea, cuminenia, r bdarea, i n dejdea. Toate duc la nep tîmire (-), al c rei rod e dragostea. De acum p r sim viea a activ . Dragostea ne introduce în viea a contemplativ .

Treapta, cea mai de jos a vie ii contemplative este „gnoza natural ” ( ). Dup ea urmeaz „teologia”, gnoza mai înalt , contemplarea Sf. Treimi, care e i treapta „rug ciunii curate”.

Cunoa terea lui Dumnezeu, ca înt suprem a vie ii duhovnice ti, nu se realizeaz prin cugetare discursiv . Cel cur it ajunge pân la o cunoa tere intuitiv a Lui, în lumina sufletului îndumnezeit. În timpul rug ciunii, sufletul contemplativului este asemenea cerului, în care str luce te lumina Sf. Treimi. Dar pentru aceasta se cere o cur ire de toate patimile i de toate gândurile în leg tur cu ele. Aceasta e cur irea ce se cere sufletului, care e sediul patimilor. Dar se cere i o cur ire a min ii, vârful cunosc tor, sau ochiul sufletului. Pân ce mintea mai p streaz chiar i numai gânduri nestr b tute de patimi, ea poate cunoa te prin ele pe Dumnezeu în chip mijlocit. Dar dac vrea s ajung la vederea Sf. Treimi, trebuie s se cure e i de aceste gânduri, ca s devin cu totul pur (μ). La acest stare nu poate ajunge decât prin harul lui Dumnezeu. Ajuns omul aci, în inima lui str luce te lumina Sf. Treimi, el vede lumina dumnezeiasc . Lumina aceasta este, „f r form ”, întru cât i Dumnezeu este f r chip, simplu i nep truns. În cunoa terea aceasta a lui Dumnezeu nu e nimic care s se întip reasc în

d'Ascetique et de Mystique 1934, p. 34—93, 113—170); j) Capita paraenetica P. G. 79, 1249—1252 A. în limba siriatic s'au mai p strat; l) Epistole, la Frankenberg p. 554—635, în l. siriatic i retraducere greac . Intre ele este un proreptic 554—557, un parenetic 558—563, o scrisoare lung c tre Melania (613—619), o epistol 621—635, care e p strat i în grece te ca a 8-a epistol a Si. Vasile (P. G. 32, 245-268).

mintea omului. De aceea mintea trebuie să se elibereze de orice întipărire a lucrurilor în elegerilor lor. Cunoașterea lui Dumnezeu e dincolo de orice chip. Viziunile imaginative sunt suspecte. Cunoașterea aceasta e simplă, necomplexă, indescriptibilă, fără imagini. Este o cucerire a minții de către nemărginirea Celui infinit. Tocmai de aceea lumina aceasta este într'un anumit fel elegeri în întunecatul cel mai adânc, „neștiințămărgini”.

Dar această cunoaștere are și o altă latură. Când lumina dumnezeiască răsare în minte, aceasta se vede și pe sine însuși. Vederea proprie este o condiție a desvârșirii minții. Astfel mintea în vremea rugăciunii se vede pe sine, strălucind ca safirul și ca cerul, ca locul în care s'a coborât Sf. Treime.

Mult vorbește Evagrie de starea de nepăsare (apatia), ca o condiție a vederii lui Dumnezeu. Semnul că cineva a ajuns la adevărata lipsă de patimi stă în faptul că se poate ruga neturbat și neîntrerupt, eliberat de toate grijile și de toate gândurile și imaginile lucrurilor. Dar această nepăsare față de lucrurile lumii, nu este și o indiferență față de Dumnezeu și față de semenii, ci o condiție pentru ca să-și poată iubi cu adevărat.

Patimile, cari pun stăpânire pe om și de cari trebuie să se curețe pentru a ajunge la nepăsare, iubire și gnoză, le aduce Evagrie în legătură cu demonii, încât lupta cu ele este în același timp o luptă cu ei. Această idee devine un leit motiv important al întregii asceze și se ritene.

Tot la Evagrie găsim pentru prima dată teoria celor opt patimi, sau vicii, sau gânduri păcătoase, teoria ce va reveni mereu la scriitorii ascetici de după el, la Casian, Nil, Ioan Scărarul, Ioan Damaschin etc.

La Evagrie sunt trasate directivele ascezei și mistice ulterioare, la el se cuprind sistematizate aproape toate învățăturile psihologice și pneumatologice, aplicate în viața ascetică și mistică din Răsărit.¹

1) Prezentarea aceasta am luat-o întregă după Viller-Rahner, Op. cit., socotind că propozițiile reduse ale ei mă dispensează de o analiză proprie a scrisurii lui Evagrie, ilustrată cu citate din operele lui.

EVAGRIE MONACHUL

Schi monahiceasc , in care se arat cum trebuie s ne nevoim i s ne lini tim¹

La Ieremia Proorocul s'a scris: „Iar tu s nu-
iai muiere în locul acesta. C acestea zice Domnul
despre fiii i fiicele ce s'au n scut în locul acesta:
cu moarte boln vicioas vor muri”.² Aceasta o arat i
cuvântul Apostolului: „Omul care se c s tore te, se în-
grije te de ale lumii, cum s plac femeii, i se risi-
pe te în acestea. Iar femeia m ritat se îngrije te de
ale lumii, cum s plac b rbatului”.³ i se vede lim-
pede c nu numai despre fiii i fiicele ce se vor na te
din c s torie a zis Proorocul c „de moarte boln -
vicioas vor muri”, ci i despre fiii i fiicele ce se nasc
în inima lor, adic despre gândurile i poftetele trupei ti,
întru cât i acestea vor muri în cugetul boln vicios, ne-
putincios i destr b lat al lumii acesteia i nu se vor
învrednici de viea a cereasc . „Iar cel nec s torit, zice,
se îngrije te de ale Domnului, cum s plac lui Dum-

1) In Migne, P. G. 40, 1251—1264, sub titlul: „Evagrii monachi, Rerum monachalium rationes, earumque juxta quietem appositio” (text grec i latin). In P. G. e împ rit în 11 capete. Iau acest împ r ire. In Filocalia grec (Atena 1893, vol. I, pg. 21—25) nu are nicio împ r ire.

2) Ierem. 16, 2—4 3) I. Cor. 7, 33 34.

nezeu"¹ i cum s' aduc roadele cele pururi înfloritoare i nemuritoare ale vieii ve nice.

2. A a este monachul i a a trebuie s' fie: s' nu aib femeie, s' nu nasc fii sau fiice în locul mai înainte zis; dar nu numai atât, ci trebuie s' fie i osta al lui Hristos, nep mântesc, f r grij , înafar de orice gând i fapt de câ tig, dup cum zice i Apostolul: „Nimenea osta fiind, nu se împiedec de lucrurile lume ti, ca singur Voevodului s' plac ”.² A a s' fie i monachul, mai ales cel care a lep dat toate cele materiale ale lumii acesteia i zore te spre câ tigurile cele frumoase i bune ale lini tei. C ci ce frumoas i bun este nevoia pentru dobândirea lini tei. „Blând este jugul ei i sarcina uoar ”.³ Dulce este viea a i fapta ei pl cut .

3. Vrei a a dar, frate, s' iai asupra ta viea a singuratec i s' zore ti spre cununile celei mai mari biruin e, a lini tei? Las grijile lumei cu domniile i cu st pânirile ei, adic fii nep mântesc, f r patim i f r de orice poft , ca f cându-te str in de tov r ia acestora, s' te po i lini ti într'adev r. C ci de nu se va smulge cineva pe sine din acestea, nu va putea dobândi pe-trecerea aceea. Îndestuleaz -te cu mâncare pu in i f r pre , nu cu mult i bogat . Iar dac de dragul de-a fi ospitalier îi merge gândul la vreo mâncare mai de pre , leap d gândul acesta i nicidecum s' nu-i dai ascultare, c prin el îi întinde vr jma ul o curs , ca s' te abat dela lini te. Ai pild pe Domnul Iisus, care mustr sufletul ce se îngrije te de unele ca acestea, zicând Martei: „Ce te îngrije ti i spre multe te sile ti?”⁴ Un lucru trebuie te, s' asculti cuvântul lui Dumnezeu; dup aceea toate se afl f r osteneal . De aceea adaug îndat , zicând: „Maria partea cea bun i-a ales, care nu se va lua dela dânsa”.⁵ Ai apoi i pilda v duvei din Sarepta Sidonului, care a g zduit pe proorocul Ilie.⁶ Chiar numai pâine, sare i ap de-ai avea, i cu acestea po i

1)Ibid. 2) Î Tim. 2, 4. 3) Mt. 11, 30. 4) Lc. 10, 41. 5)Lc. 10, 42. 6)Reg. 17, 10.

s te faci vrednic de r splata iubirii de str ini, iar de cumva n'ai nici de acestea, ci prime ti pe str in numai cu bun voin i îi întorci cuvânt de folos, de asemenea po i primi r splata iubirii de str ini. C ci s'a zis: „Cuvântul este mai presus de dar”. Unele ca acestea trebuie s le cuge i asupra milosteniei.

4. Ia seama, a a dar, s nu pofteti s ai bog ie pentru a o împ r i s racilor; c ci i aceasta este o am gire a celui r u, ca s te duc la slava de art i s împing mintea la tot felul de osteneli pentru câ tiguri. Gânde te-te la v duva de care m rturise te Domnul în Evanghelie, care numai doi bani a avut i a covâr it cu ei hot rârea i puterea boga ilor. „C ci aceia, zice, din prisosul lor au aruncat în visterie, pe când aceasta toat averea ei”.¹ Cât prive te hainele, s nu pofteti s ai haine de prisos, ci îngrije te-te numai de cele cari sunt de trebuin trupului. „Arunc mai bine asupra Domnului grija ta i El va purta grij de tine”.² „C ci El se îngrije te, zice, de noi”.³ Dac e ti lipsit de hran sau de haine, nu te ru ina s prime ti când i le vor aduce alii, c ci ru inea aceasta este un fel de mândrie. Iar dac prisose ti tu în acestea, d i tu celui lipsit. A a voie te Dumnezeu s se chiverniseasc între dân ii copiii S i. De aceea scrie Apostolul c tre Corinteni cu privire la cei lipsi i: „Prisosul vostru s împlineasc lipsa altora, ca i prisosul acelora s împlineasc lipsa voastr ; ca s se fac potrivire, precum este scris: Celui ce are mult, nu i-a prisosit i celui ce are pu in, nu i-a lipsit”.⁴ Deci având pentru timpul de acum cele de trebuin , nu te griji pentru vremea ce vine, nici pentru o zi, nici pentru o s pt mân i nici pentru o lun . C ci venind de fa ziua de mâine, va aduce El cele de trebuin . Tu caut mai bine Împ r ia cerurilor i dreptatea lui Dumnezeu. „C uta i, zice Domnul, Împ r ia lui Dumnezeu i dreptatea Lui i toate acestea se vor aduga vou ”.⁵

1) Lc. 21, 4; Mc. 12, 44. 2) Ps. 55, 23. 3) I. Petr. 5, 7.4) Ii. Cor, 18, 14—15. 5) Mt 6, 33.

5. S nu-i iai tân r slujitor, ca nu cumva vr jma ul s stârneasc prin el vreo sminteal i s - i turbure cugetul, ca s te îngrije ti de mânc ri alese, c ci nu vei mai putea s te îngrije ti numai de tine. S nu faci aceasta gândindu-te la odihna trupeasc , ci cuget la ce e mai bine, la odihna duhovniceasc , c ci cu ade v rat e mai bun odihna duhovniceasc , decât cea trupeasc . Iar dac te gânde ti la folosul tân rului, s nu te învoie ti nici atunci, c ci nu este a noastr datoria aceasta, ci a altora, a sfin ilor p rin i din chinovie. Grije te-te numai i numai de folosul t u, p zind chipul lini tei. Cu oameni cu multe griji i iubitori de materie s nu-i plac s locue ti, ci locue te sau singur, sau cu fra i neiubitori de materie i de acela i cuget cu tine. C cel ce locuie te cu oamenii iubitori de materie i cu multe griji, vrând-nevrând va face i el tov r ie cu ei i va sluji poruncilor omene ti. Nu te l sa atras în vorbire de art , nici în oricare alt n past , ca mânia, întristarea, nebulia dup lucruri p mânte ti, frica de sminteal , grija de na teri, sau de rudenii, ba mai mult, ocole te întâlnirile dese cu acestea, ca nu cumva s te scoat din lini tea cea din chilie i s te trag în grijile lor. „Las , zice Domnul, pe cei mor i s - i îngroape mor ii lor, iar tu vino de urmeaz Mie".¹ Iar dac i chilia, în care locuie ti, e înc rcat cu multe, fugi, nu o cru a, ca nu cumva s te tope ti de dragul ei. Toate s le faci, toate s le împline ti, ca s te po i lini ti.

Înc lze te- i inima, sârguind s te aflî în voia lui Dumnezeu i în r zboiul nev zut.

6. Dac nu te po i lini ti u or în p r ile tale, gr - be te spre înstr inarea cu voia i înt re te- i gândul spre ea. F -te ca un negu tor priceput, care le cearc pe toate cele folositoare lini tei i pe toate c ile pune st - pânire pe cele lini titoare i de folos acestui scop. Te sf tuiesc iar i: iube te înstr inarea, c ci te izb ve te de

1) Mt. 8, 22.

împrejurările inutului tău îți te face să te bucuri numai de folosul lini tale. Fugi de zăbovirile în cetate și rabdă cu bărbăție pe cele din pustie; „câtă vreme”, zice Sfântul, „m'am depărtat fugind și m'am sălăluit în pustie”.¹ De este cu puțin, în niciun chip să nu te arzi prin cetate. Căci nu vei vedea acolo nimic de folos și nimic bun pentru petrecerea ta. „Am văzut”, zice iarăși Sfântul, „fratele și prietenul în cetate”.² A adăuga cauză locurile neturburate și singurate și să nu te înfricoși de ecoul lor. Chiar năvăliri de la draci de vei vedea acolo, să nu te înspăimântezi, nici să fugi, lepădând alergarea ce îți este spre folosul tău. Să stai pe loc fără frică și vei vedea măririle lui Dumnezeu:³ ajutorul, purtarea de grijă și toată cunoștința spre mântuire. „Căci am primit”, zice fericitul bărbat, pe Cel ce mă mântuiește de împrăștierea sufletului și de furtună”.⁴ „Pofta vagabondării să nu biruiască inima ta, căci vagabondarea împreună cu poftă strică mintea cea fără de răutate”.⁵ Multe ispășiri sunt cu acest scop. De aceea teme-te de greșelile și stăruiește cu aezmă în chilia ta.

7. Dacă ai prieteni, fugi de întâlnirile dese cu ei, căci numai întâlnindu-te rar cu dănilor vei fi de folos. Iar dacă vezi că îți vine prin ei vreo veste mare, cu niciun chip nu te mai apropia de dănilor. Trebuie să ai ca prieteni pe cei ce pot fi de folos și de ajutor vieții tale. Fugi și de întâlnirile cu bărbății răi și războinici, și cu niciunul din această sa nu locuiești împreună; ba și de sfaturile lor cele de nimica să te lapezi. Căci nu locuiesc lângă Dumnezeu și nici statornicie n'au. Prietenii tăi să fie bărbății pașnici, frații duhovnicești și părinții sfinți; căci pe această cale Domnul îți numește a auzind: „Mama mea, frații și părinții mei această sunt, cari fac voia Tatălui Meu cel din Ceruri”.⁶ Cu cei împreună și de griji multe să nu te aduni, nici ospătare cu dănilor

1)Ps. 55, 8. 2) Ibid. 10. 3) Ex. 14, 13. 4)Ps. 55. 9. 5) În elep. 4, 12. M.: 12, 50; 6)Lc 8, 21.

s nu prime ti, ca nu cumva s te trag în împr tierea lor i s te dep rteze dela tiina lini tei. C ci au intrân ii patima aceasta. Nu pleca urechea ta la cuvintele lor i nu primi socotin ele inimii lor, c ci sunt cu adev rat p gubitoare. Spre credincio ii p mântului s fie oste-neala i dorina inimii tale i spre râvna lor de-a plânge. „C ochii mei, zice, spre credincio ii p mântului, ca s eaz ei împreun cu mine”.¹ Iar dac cineva dintre cei ce vie uiesc potrivit cu dragostea de Dumnezeu vine s te pofteasc la mas i vrei s te duci, du-te, îns de grab s te întorci la chilia ta. De este cu putin , afar de chilie s nu dormi niciodat , ca de-a-pururi s r mâie cu tine harul lini tei i vei avea într'însa neîmpiedecat slujirea jertfei tale.

8. S nu pofte ti bucate bune i de cele ce ademenesc la desf tare. „C ci cea care petrece în desf t ri, a murit pân e înc în viea ”,² cum zice Apostolul. S nu-i saturi pântecele t u cu bucatele altora, ca s nu i se nasc poft de acestea i s i se fac dor de mesele de-afar . C ci s'a zis: „Nu v am gi i cu s turarea pântecelui”. Iar dac te vei vedea pofitit necontentit afar din chilia ta, nu primi. C ci este p gubitoare z bovirea necurmat afar din chilia ta: îi ia harul, îi întunec cugetul i îi stinge râvna. Prive te un vas cu vin stând nemi cat mult vreme într'un loc: ce vin lucitor, a ezat i bine-mirositor preg te te. Dar dac -l vei muta mereu încoace i 'ncolo, vinul va fi mohorît, ar tând urâciunea drojdiilor. Deci cu acela asem nându-te, încearc de scoate folosul. Taie leg turile cu prea muli, ca s nu te pomene ti împresurat la minte i s fug lini tea dela tine. Poart grij de lucrul mâinilor, i aceasta, dac este cu putin , zi i noapte, ca s nu îngreunezi pe nimeni, dar mai ales s ai de unde da i altora, precum îndeamn Apostolul Pavel.³ Cu deosebire îns , ca s te lup i i prin aceasta împotriva dracului trând viei i s risipe ti

1) Ps. 101, 6 2) I Tim. 5, 6. 3) I Tes. 2, 9 i II Tes. 2, 8; Ef. 4, 28.

i toate celelalte pofte ale vrjma ului. C ci în vremea nelucr rii n v le te asupra ta dracul trând viei i „întru pofte se afl tot omul lene ”,¹ precum se zice. Când dai i iai, nu scapi de p cat. De aceea ori de vinzi, ori de cumperi, las dela tine din cump na dreapt , ca nu cumva înându-te cu de-a-m nuntul de obiceiurile iubirii de câ tig, s cazi în lucruri cari p gubesc sufletul, în certuri, în jur minte mincinoase, în schimbarea cuvintelor tale i în cele asemenea, ca printr'însele s necinste ti i s ru inezi vrednicia cinstit a vie ii tale. În elegând însuti acestea, p ze te-te dela a da i a lua. Iar dac vrei s alegi ceea ce este mai bun, i e ti în stare de aceasta, arunc grija ta asupra altui oarecare b rbat credincios, ca astfel f cându-te voios, s ai n dejdi bune i bucuroase.

9. Aceste îndemnuri de folos i le d rânduiala lini tei. Dar acum îi voiu atrage luarea aminte i asupra urm toarelor lucruri, care in de ea. Tu ascult -m i f cele ce-i rânduesc ie: A ezându-te în chilia ta, adun -i mintea i gânde te-te la ceasul mor ii. Prive te atunci la moartea trupului, în elege întâmplarea, ia-i osteneala i dispre ue te de ert ciunea din lumea aceasta, atât a pl cerii cât i a str duin ii, ca s po i s r mâi nestr -mutat în aceea i hot rîre a lini tei i s nu sl be ti. Mut -i gândul i la starea cea din iad, gânde te-te cum se chinuesc sufletele acolo, în ce t cere prea amar ? sau în ce cumplit suspinare? în ce mare spaim i fr -mântare? sau în ce a teptare? Gânde te-te la durerea sufletului cea neîncetat , la lacr mile suflete ti f r sfâr it. Mut -i apoi gândul la ziua Învierii i la înf i area înaintea lui Dumnezeu. Închipse te-i scaunul acela înfrico at i cutremur tor. Adu la mijloc cele ce a teapt pe p c -to i: Ru inea înaintea lui Dumnezeu, a lui Hristos însu i, a Îngerilor, a Arhanghelilor, a St pâniilor i a tuturor oamenilor, toate muncile, focul cel ve nic, viermele cel neadormit, arpele cel mare, întunerecul i peste

1)Prov 13, 4

toate acestea plângerea și scrâmbirea din ilor, spaimetele, chinurile. Gânde-te-te apoi și la bunțiile ce a teapt pe drepți: îndrăsnirea cea către Dumnezeu Tatăl și către Iisus Hristos, către Îngeri, Arhangheli, Stpânii, împreună cu tot poporul împărăției și cu darurile ei: bucuria și fericirea. Adu-ți în minte amintirea acestora amândouă și plânge și suspină pentru soarta păcătoșilor, îmbracă vederea ta cu lacrimi de frică și nu fi și tu printre dânii. Iar de bunțiile ce a teapt pe drepți bucură-te și te veselește. Sârguiește-te în vrednicie ta de partea acestora și să te izbăvească de osândă aceluia. Și nu uiți de acestea, fie că te afli în chilie, fie afară și nicidecum să nu lapezi pomenirea aceasta dinaintea ta, ca cel puțin printr'aceasta să scapi de gândurile spurcate și păgubitoare.

10. Postul să-ți fie cu toată puterea, ca înaintea Domnului. El curățește pe catele și fărdelegile tale; face sufletul cuviincios, sfîntește cugetarea, alungă dracii și apropie de Dumnezeu. Iar dacă ai mâncat odată într'o zi, a doua oară să nu poți, ca să nu te faci risipitor și să-ți turburi cugetul. În felul acesta poți avea cu ce să împliniți porunca binefacerii și poți să omori patimile trupului. Iar dacă s'ar face întâlnire de frați și ai fi silit să mănânci și a doua și a treia oară, să nu te temi, nici să te întristezi, ci mai bine bucură-te, mulumind lui Dumnezeu că, făcându-te supus trebuinței și mâncând de două și de trei ori, ai împlinit legea dragostei și că pe însuși Dumnezeu îl vei avea orânduitor al vieții tale. Dacă uneori trupul este bolnav și trebuie să mănânci și de două, de trei și de mai multe ori, să nu fie întristat cugetul tău. Căci ostenelele trupești nu trebuie să fie inutile și în timpuri de boală și de slăbiciune, ci trebuie să lăsați atunci mai slobod în anumite privințe, ca să se întreasă trupul din nou spre acele și ostenele ale vieții. Iar în privința înfrângerii dela anumite bucate, nu ne-a oprit dumnezeescul cuvânt ca să nu mâncăm ceva, ci a zis: „Iată am dat vouă toate, ca pe

legumele ierburilor",¹ „mânca i-le nimic cercetând"² i: „Nu cele ce intră în gură spurcă pe om”.³ Deci înfrânarea dela anumite bucate, e lucru ce rămâne la alegerea ta, ca o osteneală a sufletului.

11. Răbdă cu plăcere privegherea, culcarea pe jos și toate celelalte ostenești. Caută la slava cea viitoare, ce se va descoperi ție împreună cu toți sfinții. „Că nu sunt vrednice pentru timirile veacului acestuia, fați de slava ce are să se descopere nouă”,⁴ zice Apostolul. „Dacă e ție slăbit cu sufletul, roagă-te”,⁵ precum este scris; roagă-te cu frică, cu cutremur, cu osteneală, cu înfrânare și cu priveghiere. Așa suntem datori să ne rugăm, mai ales pentru vrăjmașii rău nișii. Căci această oră de câte ori ne vâd că stăm la rugăciune, ne stăuim ei cu sânguintă împotriva, să dădă în mintea noastră cele ce nu trebuie, ca să ni le aducem aminte sau să le gândim în vremea rugăciunii. Așa vreau ei să ducă mintea în robie, iar rugăciunea noastră să o facă nelucrătoare, de artă și nefolositoare. Căci de artă și adevărată și nefolositoare este rugăciunea făcută fără frică, fără trezvie și priveghere. Dacă de omul împărat te apropii cu frică și cu cutremur și-ți faci rugăciunea cu luare aminte, cu cât mai vărtos trebuie să te înfrâni ezi la fel înaintea lui Dumnezeu, Stăpânul tuturor, și a lui Hristos, Împăratul Împărăților și Domnul Domnilor, făcându-I în același fel rugăciunea ta? Căci lui îți slujești cu frică și cu cutremur toată mulimea și ceata duhovnicească a îngerilor și pe El Îl laudă cu cutremur, prin cântare neconținută, împreună cu Cel fără început al Său Puritate și cu Prea Sfântul și împreună veșnicul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

1) Gen. 9, 3. 2) I Cor. 10, 25, 27. 3) Mt. 15, 11. 4) Rom. 8, 18. 5) Iacob. 5, 13.

ALE ACELUIA I EVAGRIE

**Capete despre deosebirea patimilor
și a gândurilor¹**

Dintre dracii care se împotrivesc lucrării noastre, cei dintâi, care se ridică cu luptă, sunt cei încredințați cu poftele și comiile pântecelui, cei ce ne furiează în suflet iubirea de arginți și cei ce ne momesc cu slava dela oameni. Toți ceilalți vin după aceștia și ia în primire pe cei răniți de ei. Căci este cu neputință să caze cineva în mâinile duhului curviei, dacă n'a fost doborât întâi de lăcomia pântecelui. Precum nu poate turbura mânia pe cel ce nu luptă pentru mâncări, sau bani, sau slavă. Căci este cu neputință să scape de dracul întristării cel ce nu s'a lepdat de toate acestea. Nici de mândrie, cel dintâiu pui al diavolului, nu va scăpa cineva, dacă n'a smuls din sine iubirea de arginți, rădăcina tuturor răutăților, dacă își scrie smerețe pe om, după înțeleptul Solomon. Scurt vorbind, este cu neputință să cadă omul în puterea vreunui drac, dacă n'a fost rănit mai întâiu de acele căpetenii ale lor. De aceea

1) In Migne P. G. 79. 1199—1228 C sub numele lui Nil Sinaitul și cu titlul: De diversis malignis cogitationibus. In P. G. împărțirea în capete se deosebește puțin de cea din Filocalie, iar la sfârșit după 1228 C are un adăug mai lung, care, după J. Muyldermacs, nu pare a fi al lui Evagrie. De asemenea acest text are din loc în loc câte un scurt pasagi în plus.

i diavolul aceste trei gânduri i le-a înf i at Mântuito-
rului: întâiu îndemnându-l s fac pietrele pâini, al doilea
f g duindu-i toat lumea dac i se va închina i al
treilea spunându-i c va fi acoperit cu slav dac va
asculta, întru cât nu va p i nimic dintr'o a a de mare
c dere.¹ Dar Domnul, dovedindu-se mai presus de
acestea, i-a poruncit diavolului s mearg înapoia Lui.
Prin acestea ne-a înv at c nu este cu putin s alunge
cineva dela sine pe diavolul, dac n'a dispre uit aceste
trei gânduri.

2. Toate gândurile diavole ti furi eaz în suflet chi-
purile lucrurilor sensibile, cari, punându- i întip rirea în
minte, o fac s poarte în ea formele acelor lucruri.
Deci dela însu i lucrul care se deap n în minte, po i
cunoa te care drac s'a apropiat de tine. De pild , dac
în cugetul meu se înf i eaz chipul omului care m'a
p gubit, sau m'a necinstit, el d pe fa gândul inerii
de minte a r ului, furi at în mine. Dac iar i se învâr-
te te în minte gândul la bani sau la slav , dintr'acestea
se va cunoa te duhul care ne nec je te. Asemenea i
la alte gânduri, din lucru afli pe dracul ce e de fa
i îi furi eaz n lucruri. Cu aceasta nu zic c toate amin-
tirile astor fel de lucruri vin dela draci, deoarece i
mintea îns i, stârnit de om, aduce închipuiri de lucruri
i fapte; ci numai acelea dintre amintiri, cari aprind
mânia i pofta împotriva firii. C ci prin turburarea acestor
puteri, mintea preacurve te în cuget i este r zboit , ne-
putând primi ar tarea lui Dumnezeu, Cel ce i-a dat
legea, dac str lucirea luminii dumnezeie ti se arat pu-
terii cuget toare a sufletului în vremea rug ciunii, dup
înl turarea gândurilor lucrurilor.

3.Nu² va putea s alunge dela sine amintirile
p tima e, omul care n'a avut grij de poft i mânie,
pe una stingând-o cu posturi, cu privegheri i cu culcatul

1) Mt. 4, 3

2) Acest cap, se afla si in „Capita Practica” P, G. 40. 1236,-7, cap. 63

pe jos; iar pe cealalt împlânzind-o cu îndelung r b-dare, cu suferirea r ului, cu nepomenirea de r u i cu milostenii. C ci dintr'aceste dou patimi se es mai toate gândurile dracilor, care duc mintea la primejdie i pierzanie. Dar¹ este cu neputin s biruim patimile acestea, dac nu dispre uim mânc rile, banii i slava, ba înc i propriul nostru trup, pentru cei ce caut adeseori s -l a â e. Pild f r z bav s lu m dela cei ce se primejduesc pe mare, care sar i din corabie de furia vânturilor i a valurilor r sculate. Aici îns trebuie s fim cu luare aminte ca s nu s rim din corabie spre a fi v zu i de oameni. C ci vom pierde plata noastr i ne va lua în primire un alt naufragiu i mai cumplit, suflând împotriv -ne vântul dracului slavei de arte. De aceea i Domnul nostru înva în Evanghelie pe acest cârmaciu, care e mintea, zicând: „Lua i aminte s nu face i milostenia voastr înaintea oamenilor, ca s fi i v zu i de dân ii; iar de nu, plat nu ve i avea dela Tat l vostru cel din Ceruri”.² i iar i: „Când v ruga i, nu fi i ca f arnicii, c iubesc a se ruga prin adun ri i prin târguri, ca s se arate oamenilor c postesc. Amin zic vou , c î i iau plata lor”.³ Sau: „Când posti i, nu fi i ca f arnicii, tri ti, c î i smolesc fe ele lor, ca s se arate oamenilor c postesc. Amin zic vou , î i iau plata lor”.⁴ S fim cu luare aminte la câte ne înva aci doctorul sufletelor: prin milostenie t m due te mânia, prin rug ciune cur e te mintea, iar cu postul ve teje te pofta. Din acestea se alc tue te noul Adam, înoit dup chipul Ziditorului s u, nemai fiind în el, datorit nep -timirii, b rbat i femeie, elin si iudeu, t iere i net iere împrejur, barbar i schit, rob i slobod, ci to i una i întru to i Hristos.

1) Aci începe cap 3 in P.G

2) Mt. 6. 1.

3) Mt. 6, 5.

4) Mt. 6, 15

Despre visuri¹

4. Trebuie să cercetăm cum în timp resuscităm dracii în lucrările cele din somn în mintea noastră și-i dau o anumită formă. Una ca aceasta obișnuie să se întâmple mintii, fie privind prin ochi, fie auzind prin auz, fie printr-o simțire oarecare, sau fie prin amintire, care în timp reține în minte, mi căndu-le, cele ce le-a agonisit prin mijlocirea trupului. Deci dracii, mi se pare, răsculind amintirea o în timp resuscităm în cuget. Căci organele trupului stau în nelucrare, inutile de somn. Dar iarăși, trebuie să cercetăm cum răsculăm amintirea? Sau poate prin patimi? Așa trebuie să fie, deoarece cei curați și nepătimași nu mai pot avea una ca aceasta. Este însă și o mișcare simplă a amintirii, stârnită de noi sau de sfintele Puteri. Prin ea vorbim și petrecem cu Sfinții. Și fim însăși cu atenție. Căci chipurile pe cari sufletul împreună cu trupul le primește întru sine, amintirea le mișcă și se mai ajută de trup. Aceasta se vede din faptul că adesea patimim una ca aceasta și în somn, când trupul se odihnește. Trebuie să știm că precum ne putem aduce aminte de apă, și cu sete și fără sete, tot așa ne putem aduce aminte de aur și cu lăcomie și fără lăcomie; și așa și cu celelalte. Iar faptul că mintea află aceste sau acele deosebiri între lucrările sale, se datorează vicleniei vrăjmașilor. Dar trebuie să știm și aceasta: că pentru lucrări se folosesc dracii și de lucrurile de dinafară, ca de pildă de vuetul apelor, la cei ce călătoresc pe mare.

5. Scopul dracilor este ajutat foarte mult de mânia noastră, când se mișcă împotriva firii, fiind căndu-se de mare folos oricărui vicleniu al lor. De aceea tot în zoresc și o înțărâți și noaptea. Când o vedem însă legat de blândețe, atunci caută pricină îndreptătească să o deslege îndată, că fiind căndu-se foarte aprins, și o folosească pentru gândurile lor furioase. De aceea nu trebuie să o înțărâți nici pentru lucrări drepte, nici pentru nedrepte,

¹) Acest titlu nu se află în G.

ca s nu d m chiar noi sabie primejdioas în mâna vr j-
 ma ului, ceea ce tiu c fac muli i mai mul i decât
 trebue, aprinzându-se pentru motive neînsemnate. C ci¹
 spune-mi de ce te prinzi gr bit la hart dac dispre ue ti
 bucatele, banii i slava? De ce hr ne ti câinele când
 te lauzi c nu ai nimica? Iar dac acesta latr i se
 ia dup oameni, trebue c ai niscai lucruri i vrei s
 le p ze ti. Dar eu despre unul ca acesta cred c e de-
 parte de rug ciunea curat , tiind c mânia este cium
 pentru o astfel de rug ciune. i m mir c unul ca
 acesta i pe Sfin i i-a uitat: pe David, care strig :
 „Opre te mânia i p r se te turbarea”;² pe Eclesiastul
 care porunce te: „Alung mânia dela inima ta i scoate
 vicle ugul din trupul t u”;³ pe Apostolul care rânduie te:
 „S ridic m în toat vremea i în tot locul mâini cuvi-
 oase spre Domnul, f r mânie i gânduri”.⁴ De ce oare
 nu înv m i noi dela obiceiul tainic i vechiu al oame-
 nilor, cari alung câinii din cas în vremea rug ciunii?
 Obiceiul acesta ne d s în elegem c mânia nu trebue
 s fie cu cei ce se roag . „Mânia este vinul erpilor”.⁵
 De aceea Nazireii se înfrâneaz dela vin. Iar despre
 faptul c nu trebue s ne îngrijim de îmbr c minte i
 bucate, socot de prisos a mai scrie, însu i Mântuitorul
 oprind acest lucru în Evanghelii. „Nu v îngrijii i, zice,
 în sufletul vostru ce ve i mânca, sau ce ve i bea, sau
 cu ce v ve i îmbr ca”,⁶ c ci toate acestea le fac p-
 gâanii i necredincio ii, care leap d purtarea de grij a
 St pânelui i t g duiesc pe F c torul. De cre tini este
 cu totul str in acest lucru, de îndat ce cred c i cele
 dou vr bii vândute cu un ban stau sub purtarea de
 grij a Sfin ilor Îngeri. Au îns dracii i obiceiul acesta:
 dup gândurile necurate, aduc în suflet i pe acelea ale
 grijii, ca s se dep rteze Iisus dela noi, umplut fiind locul
 cuget rii cu mul ime de gânduri, i s nu mai poat rodi
 cuvântul, fiind cople it de gândurile grijii. Lep dând⁵

1) Aci începe cap. 5 în P. G. 2) Ps 37, 8. 3) Ecl. 11, 10. 4) I Tim. 2, 8
 5) Deut 37 33. 6) Mt 6, 25. 7) In P. G. începe cap. 6

dar asemenea gânduri, sîm toată grija noastră în seama Domnului, îndestulându-ne cu cele de faţă, cu împrăştierea minţii în hrană şi răcoasă, ca să slăbim în fiecare zi pe părinţii slavei de erte. Iar dacă cineva socoteşte că nu-i stă bine în haină şi răcoasă, să privească la Sf. Pavel cum a teaptă în frig şi desbrăcat, cununa dreptăţii.¹ Dacă Apostolul a numit lumea această stadion şi teatru, oare cel ce s'a îmbrăcat cu gândurile grijii, mai poate alerga spre răsplătirea chemării de sus a lui Dumnezeu,² sau mai poate să se lupte cu începătoriile, cu domniile şi cu stăpînitorii întunecului veacului acestuia?³ Eu nu ştiu dacă -i va fi cu putinţă; acest lucru l-am învăţat de la însuşi cazurile vechi. Căci se va împiedeca în haină şi se va rostogoli la pământ, ca şi minţea de gândurile purtării de grijă, dacă e adeverat cuvîntul care zice că minţea rămîne statornic lipită de comoara sa, că „unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta”⁵

6. Dintre⁶ gânduri unele tace, altele se tace. Şi anume tace cele rele pe cele bune, dar şi cele rele se tace de către cele bune. Sfîntul Duh ia aminte la gândul cel dintîi ce l-am pus şi după acela ne osîndeşte sau ne primeşte. Iată ce vreau să zic: Am gândul de a primi pe străini şi-l am într'adevăr pentru Domnul, dar venind ispăşitorul, îl tace şi furiează în sufletul gândul de-a primi pe străini pentru slavă. Sau am gând să primesc pe străini ca să fiu văzut de oameni; dar dacă vine peste el un gând bun, îl tace pe cel rău, îndreptînd către Domnul virtutea noastră şi silindu-ne să nu facem aceasta pentru laudă de la oameni.

Dacă⁶ deci stăruim cu fapta la gândurile dintîi, cu toată ispăşirea celor de-al doilea, vom avea numai

1) II Cor. 11, 27. 2) Filip. 3, 13—14. 3) Ef. 6, 12 4) Mt 6, 21.

5) In P. G. începe cap. 7.

6) Acest aliniat numai în P. G. Din acest pasagiu şi din altele, pe cari P. G. le are în plus, s'ar putea conchide, dat fiind caracterul lor obscur şi de umplutură, că ele nu au făcut parte din textul original.

plata gândurilor ce ni le-am pus mai întâi, deoarece oameni fiind i luptând cu dracii, nu putem ine gândul drept nesticat, nici pe cel r u neispitit, odat ce avem în noi semin ele virtu ii. Dar dac z bove te cineva pe lâng gândurile cari tae (de-al doilea), se a eaz în ara ispitorului i va lucra stârnit de ele.

7. Dup mult b gare de seam am aflat c între gândurile îngere ti, omene ti i dela draci este această deosebire: întâi gândurile îngere ti cerceteaz cu deam nuntul firea lucrurilor i urm resc în elesurile i rosturile lor duhovnice ti, de pild : de ce a fost f cut aurul i pentru ce e ca nisipul i a fost risipit în anumite p rticele de sub p mânt i de ce trebuie mult osteneal i trud pân s fie aflat, apoi dup ce e aflat, e sp lat cu ap i trecut prin foc, ca apoi s fie dat me terilor, cari fac sfe nicul cortului, c uia, c delni a i vasele de aur,¹ din cari, din darul Mântuitorului nostru, nu mai bea acum regele babilonean, ci de aceste taine se apropie Cleopa cu inim arz toare.² Dar gândul dr cesc nu le tie i nu le cunoa te pe acestea, ci furi eaz numai pl cerea câ tig rii aurului f r ru ine, i zugr ve te desf tarea i slava ce va veni de pe urma lui. Iar gândul omenesc nu se ocup nici cu dobândirea aurului i nu cerceteaz nici al cui simbol este, sau cum se scoate din p mânt, ci aduce numai în minte forma simpl a aurului, desp rit de patim si l comie. Acela cuvânt se poate spune i despre alte lucruri, dup regula aceasta deprins în chip tainic.

8. Este³ un drac ce se nume te r t citor, care se înf i eaz mai ales în zorii zilei înaintea fra ilor i le poart mintea din cetate în cetate, din sat în sat i din cas în cas , prilejuind, zice-se, simple întâlniri, apoi convorbiri mai îndelungate cu cei cunoscu i, cari tulbur starea celor am gi i i pu in câte pu in îi dep rteaz de

1) Exod. 25. 29; I Mac. 1, 25; Ier. 52, 18, 19.

2) Lc. 24, 18, 32

3) In P. G cap 8 începe tot aci.

cunoa tina de Dumnezeu i-i face s - i uite de virtute i de f g duin . Trebuie deci ca monachul s observe acest gând de unde vine i unde sfâr e te, c nu f r rost i din întâmplare face cercul acesta lung, ci vrând s strice starea sufleteasc a monachului, ca, dup ce i-a aprins mintea cu acestea i s'a ametit de prea multe convorbiri, s fie f r de veste atacat de dracul curviei, sau al mâniei, sau al întrist rii, cari întineaz i mai tare str lucirea st rii lui. Noi îns , dac vrem s cunoa tem l murit vicleugul lui, s nu gr im îndat c tre el, nici s d m pe fat cele ce se petrec, cum înfirip convorbiri în minte i în ce chip pu în câte pu în vrea s o împing la moarte; c ci va fugi dela noi, fiindc nu vrea s fie v zut f cându-le acestea i a a nu vom cunoa te nimic din cele ce ne-am str duit s afl m. Ci s -i mai îng duim o zi sau dou , s - i ispr - veasc lucrarea, ca aflând cu deam nuntul tot lucrul pe care l-a me te ugit, s -l d m pe fa cu cuvântul i s -l alung m. Dar¹ fiindc se întâmpl c în vremea ispitirii mintea, fiind turburat , nu poate urm ri cu deam nuntul cele ce se petrec, s fac aceasta dup alungarea dracului. Dup ce te-ai lini tit, adu-i aminte în tine însu i de cele ce i s'au întâmplat, de unde ai început, pe unde ai umblat i în ce loc ai fost cuprins de duhul curviei, sau al mâniei, sau al întrist rii i cum s'au petrecut acestea. Înva -le acestea i ine-le minte, ca s -l po i da pe fa când se va mai apropia de tine. D pe fa i locul unde st ascuns, ca s nu-i mai urmezi. Iar dac vrei s -l faci s se înfurie deabinelea, v de te-l îndat ce se apropie i desv lue cu cuvântul locul dintâi în care a intrat i al doilea i al treilea. C ci foarte tare se scârbe te, nesuferind ru inarea. Iar dovada c i-ai gr it tocmai la vreme o vei avea în faptul c a fugit gândul dela tine. C ci este cu neputin s stea, fiind scos la ar tare. Iar dup biruirea acestui drac

1) In P. G. începe aci cap. 9.

urmeaz un somn adânc și greu, o amor ire a pleoapelor, însoțit de cșcri nenum rate și de umeri îngreuiat; dar de toate acestea ne sloboade Duhul Sfânt, prin rugăciune încordată.

9. Foarte¹ mult ne folosește spre mântuire ura împotriva dracilor, care ne ajută și la lucrarea virtuții. Dar să o nutrim aceasta dela noi, ca pe un vâstar bun, nu suntem în stare, pentru că duhurile iubitoare de plăceri o sting și chiamă din nou sufletul la prietenie și obișnuință cu ei. Această prietenie, sau mai bine această rană, anevoie de lecuit, o trimite însuși doctorul sufletelor, prin prisma noastră. Căci ne lasă să pătăm lucruri înfricoșate dela duhuri, noaptea și ziua, până ce sufletul aleargă iar și la ura cea dela început, învățându-se a zice către Domnul, asemenea lui David: „Cu urdes vârit i-am urât, căvrjma și s'au făcut mie”² Iar cu urdes vârit urte pe vrjma și acela care nu pătătește nici cu fapta nici cu gândul, lucru care este semnul celei mai mari și celei dintâi nepătimiri.

10. Dar⁴ ce să zicem despre dracul care face sufletul nesimțit? Căci mătemă și scrie despre el. Când năvălește acela, iese sufletul din starea sa firească și leapdăcui înă și frica Domnului, iar păcatul nu-l mai socotește păcat, fără delegea n'o mai socotește fără delege și la osândă și la munca veșnică se gândește că la niște vorbe goale. De cutremurul purtor de foc el rade. Pe Dumnezeu, e drept, îl mărțurisește, însuși poruncile Lui nu le cinstește. De-i băi în piept când se mișcă spre păcat, nu simte; de-i vorbești din Scripturi, e cu totul împietrit și nu ascultă. Îți amintești de ocară oamenilor și nu o ia în seamă. De oameni nu mai are rușine, ca porcul care a închis ochii și a spart gardul. Pe dracul acesta îl aduc gândurile învechite ale slavei de artă. „și dac nu s'ar scurta zilele acelea, nimeni nu s'ar mai mântui”.⁴ De fapt dracul acesta este dintre

1) In P. G începe cap. 10. 2) Ps 139, 22 3) In G începe cap. 11

4) Mt. 24, 22; Mc 13, 20.

cei ce atac rar pe fra i. Iar pricina este învederat . C ci nenorocirile altora, boalele celor dos di i, închisorile celor neferici i i moartea n prasnic a unora, pun pe fug acest drac, întru cât sufletul e str puns pu in câte pu in i e trezit la mil , fiind deslegat de împietrirea venit dela demon. De sigur noi nu le avem pe acestea aproape de noi, dat fiind lipsa i raritatea celor cuprin i de neputin e printre noi. De aceea¹ Domnul, alungând acest drac, porunce te în Evanghelii s mergem la cei bolnavi i s cercet m pe cei din închisori, zicând: „Bolnav am fost i n'a i venit la Mine”.² În orice caz s se tie: dac cineva dintre monachi, fiind atacat de dracul acesta, n'a primit gând de curvie, sau nu i-a p r sit chilia din nep sare, unul ca acesta a primit din cer r bdarea i neprih nirea i fericit este pentru o nep timire ca aceasta. Iar câ i s'au f g duit s cinsteasc pe Dumnezeu locuind laolalt cu lumea, s se p zeasc de acest drac. C ci a zice sau a scrie mai multe despre el, m ru inez i de oameni.

Despre dracul întrist rii³

11. To i⁴ dracii fac sufletul iubitor de pl ceri; numai dracul întrist rii nu prime te s fac aceasta, ci el ucide gândurile celor ce au început această vie uire, t ind i uscând prin întristare orice pl cere a sufletului, dac e adev rat c oasele brbatului trist se usuc .⁵ Dac acest drac r zboie te pe un monach cu m sur , îl face încercat, c ci îl convinge s nu se apropie de nimic dintr'ale lumii acesteia i s înl ture toat pl cerea. Dar dac st rue mai mult, na te gânduri cari sf tuesc pe monach s - i ia viea a, sau îl silesc s fug departe de locul unde petrece. Acest lucru l-a gândit i l-a p timit dreptul Iov, fiind asuprit de acest drac. „De a putea, zice, s m omor, sau pe altul s rog s -mi fac mie

1) n P. G, începe cap. 12. 2) Mt 25, 363) Acest titlu nu este In P. G

4)In P. G. începe cap. 13. 5) Prov.. 17, 22.

aceasta".¹ Simbol al acestui drac este sâmbălăciunea numită în părc, a cărei fire se arată prietenoasă, însă al cărei venin covârșește veninul celorlalte fiare, ba dacă e primit fără mârș, omorâie animalul însuși. Acestui drac i-a predat Pavel pe cel ce a făcut nelegiuire în Corint. De aceea îi scrie cu râvnă Corintenilor, zicând: „Ar ta-i-i dragoste, ca nu cumva să fie înghițit unul ca acesta de o întristare mai mare”.² Dar duhul acesta, care întristează pe oameni, tie să se facă pricinuitoare de bună pomenire. De aceea îi sfântul Ioan Botezătorul îi numea pe cei ce erau strâmbi de duhul acesta și alergau la Dumnezeu „pui de părci”, zicând: „Cine v'ar tată vou să fugiți de mânia ce va să vie? Faceți deci roade vrednice de bună pomenire; și să nu vi se pară grai întru voi: Părinte avem pe Avraam”.³ Căci oricine a urmat lui Avraam și a ieșit din pământul și din neamul său, s'a făcut mai tare decât dracul acesta.

12. Cine⁴ și-a stăpânit mânia a supus pe draci; iar cine s'a robit de dânsa nu se mai învârtă de viața monahală și este străin de cîrmă Mântuitorului, dacă se zice că însuși Domnul învață pe cei blâzi căile Sale.⁵ De aceea cu anevoie poate fi vânat mintea monachului, care aleargă pe câmpia blândeții. Căci mai de nicio virtute nu se tem dracii ca de blândețe. Aceasta a dobândit-o acel mare Moisi, care a fost numit „blând, mai mult decât toți oamenii”.⁶ Iar prorocul David a arătat-o că este vrednic să fie pomenit de Dumnezeu, zicând: „Adu-ți aminte, Doamne, de David și de toată blândețea lui”.⁷ Însuși Mântuitorul nostru ne-a poruncit să ne facem următori ai blândeții Lui, zicând: „Învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre”.⁸ Iar dacă cineva s'ar înfrâna de la mâncări și băuturi, dar prin gândurile rele ar întări mânia, acela se aseamănă cu o corabie ce călătorește pe mare,

1) IOT 16, 4. 2) II Cor. 2, 7. 3) Mt 3, 7—9. 4) In P. G. începe cap. 14. 5) Ps 25, 9. 6) Num. 11, 3. 7) Ps. 132, 1. 8) Mt 11, 29.

având pe dracu cârmaci. De aceea trebuie s fim cu luare aminte din toat puterea, la câinele nostru, înv - tându-l s rup numai lupii i s nu m nance oile, ar tând toat blânde ea fat de toti oamenii.

Despre slava de art ¹

13. Dintre² gânduri singur cel al slavei de arte lucreaz cu multe mijloace. El cuprinde aproape toat lumea i deschide u ile tuturor dracilor, f cându-se ca un fel de tr d tor viclean al cet ii. De aceea el umile te foarte tare mintea pustnicului, umplând-o cu multe vorbe i lucruri i întinându-i rug ciunile, prin cari acesta se str due te s - i t m duiasc toate r nile sufletului s u. Gândul acesta îl fac s creasc toi dracii dup ce au fost birui i, ca printr'ânsul s primeasc intrare din nou în suflet, i s fac astfel cele din urm mai rele ca cele dintâi.³ Din gândul acesta se na te i cel al mândriei, care a f cut s cad cu sunet din ceruri la p mânt pecetea asem n rii i cununa frumuse ii. Salt -te din el i nu z bovi, ca s nu vindem altora viea a noastr , nici petrecerea noastr , celor f r de mil . Pe acest drac îl alung rug ciunea st ruitoare i silin a de a nu face sau zice cu voia nimic din cele ce ajut blestematei slave de arte.

14. Când mintea pustnicilor a ajuns la pu in nep -timire, i-a agonisit i calul slavei de arte, c ruia îndat îi d pinteni prin cet i, purtându- i f r st pânire lauda isvorât din slav . i întâmpinând-o duhul curviei, printr'o rânduial nev zut , o închide într'o cocin de porci, înv ând-o s nu se mai ridice alt dat din pat înainte de a se face s n toas deplin, nici s nu fac ceea ce fac bolnavii neascult tori cari, purtând înc urmele boalei într'ân ii, se dau la drumuri i merg la b i înainte de

1) Acest titlu nu se afl in P. G

2) In G. începe cap. 15

3) Mt 12, 45; Lc. 11, 26.

vreme, c zând din nou în boal . De aceea ezând lo-
cului, s lu m i mai bine aminte la noi în ine, ca
înaintând în virtute, s ne facem greu de mi cat spre
p cat, iar înoindu-ne întru cuno tin s dobândim
mul ime de vederi felurite. i a a în lându-ne i mai
tare, vom vedea i mai bine lumina Mântuitorului nostru.

15. A descrie¹ toate lucr rile cele rele ale dracilor
mi-e cu neputin , iar a în ira cu de-a-m nuntul me te u-
girile lor mi-e ru ine, sfiindu-m de cititorii mai simpli.
Totu i ascult unele viclenii de ale duhului curviei. Când
cineva a dobândit nep timirea p rii poftitoare i gân-
durile de ru ine s'au r cit, atunci arat b rba i i femeii
jucând împreun i-l face pe pustnic s priveasc lucruri
l forme de ru ine, ispita aceasta îns nu e printre cele
ce tin mult vreme, deoarece rug ciunea neîncetat i
mâncarea foarte împu inat , privegherea i îndeletnicirea
cu contempla iile duhovnice ti, o alung ca pe un nour
f r ploaie. Uneori se atinge îns i de trupuri, stârnind
într'ânsele fierbin eala dobitoceasc . i alte nenum rate
me te ugiri unelte te vicleanul acesta, pe cari nu e
nevoie s le mai r spândim i s le mai încredin m
scrisului. Fa de astfel de gânduri folose te i aprin-
derea mâniei, pornit împotriva dracului. De acest
mânie se teme el mai mult, când se aprinde împotriva
acestor gânduri i îi stric planurile. Despre ea e vorba
când se zice: „Mânia i-v i nu p c tui i”.² Ea d su-
fletului în ispite o folositoare doctorie. Dar uneori i
mânia aceasta e imitat de dracul mâniei. Acesta pl s-
mue te chipurile p rin ilor, sau ale unor prieteni i ru-
denii, oc râti de oameni nevrednici i prin aceasta
mi c mânia pustnicului i-l îndeamn s zic sau s
fac vreun r u celor ce i s'au ar tat în minte. La acestea
trebuie s fie monachul cu luare aminte i îndat s - i
smulg mintea dela astfel de chipuri, ca nu cumva, z -
bovind pe lâng ele, s se pomeneasc în vremea ru-

1) P. G. începe cap. 16. 2) Ps. 4, 5.

g ciunii, t ciune ce se mistue de foc. În ispite de acestea cad mai ales cei iu i la mânie i cei ce u or se prind la har , cari sunt departe de rug ciunea cea curat i de cuno tin a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

16. Gândurile¹ veacului acestuia le-a dat Domnul omului, ca pe ni te oi, p storului bun. i s'a scris: „A dat fiec rui om cuget, întru inima sa”, s dind în el i pofta i mânia întru ajutor, ca prin mânie s alunge gândurile lupilor, iar prin poft s iubeasc oile, chiar când e biciuit de vânturi i de ploii. I-a mai dat pe lâng acestea i lege dup care s p zeasc oile, loc de verdea , ap de odihn , psaltir , chitar i toiag. i i-a rânduie s se hr neasc i s se îmbrace dela această turm , iar la vreme s -i adune fân. C ci zice cuvântul: „Cine p store te turm i din laptele ei nu m nânc ”?² Pustnicul trebuie s p zeasc deci zi i noapte turma aceasta, ca nu cumva s fie r pit vreun miel de fiar le s lbatică, sau s -l ia tâlharii, iar dac s'ar întâmpla una ca aceasta în p dure, îndat s -l smulg din gura ursului i a lupului.³ A a dar, dac gândul despre fratele nostru se învârte în noi cu ur , s tim c o fiar l-a luat pe el; asemenea i gândul despre muiere, dac se întoarce în noi amestecat cu poft de ru ine; la fel gândul despre argint i aur, dac se cuib re te înso it cu l comie; asemenea i gândurile sfintelor daruri, dac cu slav de art pasc în minte! i tot asemenea se va întâmpla i cu alte gânduri de vor fi furate de patimi. i⁴ nu numai ziua trebuie s fie monahul cu luare aminte la ele, ci i noaptea s le p zeasc priveghind. C ci se întâmpl s piard ceea ce a agonisit, dac se las în n lucriri ru inoase i viclene. Aceasta este ceea ce zice patriarhul Iacob: „Nu am adus ie oaie r pit de fiar s lbatec ; eu pl team furti agurile de zi i de noapte; i m topeam de ar i a zilei i de gerul nop ii, încât s'a dus somnul dela ochii mei”.⁵ Iar dac din osteneal ni s'ar în-

1) In P. G începe cap. 17. 2) I Cor 9, 7. 3) Sam. 17, 35. 4) În P. G începe cap. 18 5) Gen 31, 39.

tâmpla vre-o nepurtare de grij , s gr bim pu in în sus pe stânca cuno tin ei, s ne lu m psaltirea i s lovim coardele ei prin virtule cuno tin ei i s pa tem iar i oile sub muntele Sinai, ca Dumnezeu p rin ilor no tri s ne cheme din rug i pe noi i s ne d ruiasc în e-lesurile semnelor i ale minunilor.

17. Firea¹ cea raional , omorît de p cat, o ridic Hristos, prin contemplarea tuturor veacurilor. Iar sufletul cel ce a murit cu moartea lui Hristos, îl învie Tat l, dac îl cunoa te pe El. Aceasta este ceea ce a zis Sf. Pavel: „Dac am murit împreun cu Hristos, credem c vom i învia împreun cu El”.²

18. Când³ mintea s'a desbr cat de omul cel vechiu i s'a îmbr cat în omul harului, vede i starea sa în vremea rug ciunii, sem nând cu safirul sau cu azurul cerului, stare pe care Scriptura o nume te i „loc al lui Dumnezeu”, v zut de b trâni pe Muntele Sinai”.⁴

19. Dintre⁵ necura ii draci, unii îl ispitesc pe om, ca om, iar al ii îl turbur pe om ca pe un dobitoc necuvânt tor. Cei dintâi apropiindu-se ne furi eaz gân-duri de slav de art , sau de mândrie, sau de pism , sau de învinuire, cari nu se ating de niciunul din dobitoace. Cei de-al doilea îns , aprind în trup mânie i poft înafar de fire. Acestea le avem îndeob te cu dobitoacele, fiind ascunse îns sub firea cea cuvânt toare. De aceea zice Duhul Sfânt c tre cei ce cad în gândurile omene ti: „Eu am zis: dumnezei sunte i i fii ai Celui Preaînalt, to i; iar voi ca ni te oameni muri i i ca oricare dintre c petenii c de i”.⁶ Iar c tre cei stârni i

1) In P. G. 79 ine de cap. 18. In P. G 40, col. 1244 se coprinde in „Capita practica”, cap. 69.

2) II Tim. 2, 11.

3) In P. G. 79 ine de cap. 18, in P. G. 40, 1244 se cuprinde în „Capita practica* cap. 70.

4) Exod 24, 10.

5) In P. G. acest cap. e dat ca al 21-lea.

6) Ps. 82, 6—7.

dobitoce te zice: „Nu fi i cum e calul sau mulariul, la care nu este în elepciune, ci trebuie s strângi cu z bal i cu frâu f lcile lor, c ci nu se apropie de tine”.¹ Dar sufletul care p c tue te va muri. i învederat este c oamenii, dac mor ca oamenii, se îngroap de oameni, iar cei ce sunt omorâti ca dobitoacele, sau cad jos, vor fi mânca i de vulturi. Iar dintre puii acestora unii vor chema pe Domnul, alii se t v lesc în sânge. Cel ce are urechi de auzit s auz .

20. Când² vreunul dintre vr jma i te va r ni în lupt i vrei s -i întorci sabia lui, precum scrie,² asupra inimii lui, f a a precum te sf tuim: descoase în tine însu i gândul aruncat de el, ce fel este i din câte lucruri este alc tuit i care lucru turbur mai mult mintea. Iar ceea ce zic aceasta este: s zicem c e trimis de el gândul iubirii de argint. Desf -l pe acesta în mintea care l-a primit, în sensul aurului, în aurul însu i i în patima iubirii de bani. Apoi întreab : Ce este p cat dintre acestea? Oare mintea? Dar atunci cum este ea chipul lui Dumnezeu? Sensul aurului? Dar cine, având minte, va spune aceasta vreodat ? Oare aurul însu i e p cat? Dar atunci de ce s'a f cut? Urmeaz a a dar c al patrulea lucru este pricina p catului. Iar acesta nu e nici lucrul ce st de sine, nici ideea lucrului, ci o pl cere oarecare vr jma omului, n scut din voia cea liber a sa i care sile te mintea s se foloseasc r u de f p-turile lui Dumnezeu. Aceast pl cere avem s o t iem, dup îndatorirea ce ne-a dat-o legea lui Dumnezeu. Cercetând tu acestea, se va nimici gândul, desf cându-se într'o simpl contempla ie a ta i va fugi dela tine dracul, dup ce prin cuno tin a aceasta mintea ta s'a ridicat la în l ime. Iar⁴ dac , vrând s te folose ti împotriva lui

1) Ps 32, 9.

2) In P. G. acest cap e pus ca al 19-lea.

3) Ps. 37, 14-15

4) In P. G. acest pasagiu, de aci pân la sfâr itul cap. 20, e pus ca al 2.-lea cap

de sabia sa, dore ti s -l dobori mai întâi cu pra tia ta, scoate i tu o piatr din traista de p stor a ta i caut vederea lui, spre a afla cum vin îngerii i dracii în lumea noastr , iar noi nu mergem în lumile lor? De ce nu putem adec i noi s unim pe îngerii i mai mult cu Dumnezeu i nu ne hot rîm s -i facem pe draci i mai necura i? i cum se face c luceaf rul, care a r s rit diminea a, a fost aruncat pe p mânt¹ i a socotit marea ca pe o coaj de nuc , iar tartarul adâncului ca pe un rob? i de ce înc lze te adâncul ca pe o topitoare, turburând pe to i prin r utatea sa i pe to i vrând s -i st pâneasc ? C ci trebuie s tim c în elegerea acestor lucruri foarte mult îl vat m pe dracul i alung toat tab ra lui. Dar acestea vin cu încetul în cei cari s'au cur it i v d întru câtvă în elesurile întâmpl rilor. Cei necur i i îns nu cunosc vederea acestora. i chiar dac aflând-o dela alii, ar spune-o i ei, nu vor fi auzi i, fiind mult colb i zgomot de patimi în toiul r zboiului. C ci trebuie s fie cu totul lini tit tab ra celor de alt neam, pentru ca singur Goliat s se întâlneasc cu David al nostru.² În felul acesta ne vom folosi de deslu irea r zboiului i de vederea lui i în cazul celorlalte gânduri necurate.

21. Când³ vor fugi de grab dela noi vreunele din gândurile necurate, s c ut m pricina pentru care s'a întâmplat aceasta. Oare pentru raritatea lucrului, fiind greu de g sit materia, sau pentru nep timirea noastr , n'a putut vr jma ul nimic împotriva noastr ? De pild dac unui pustnic i-ar veni în minte gândul c i s'a încredin at ocârmuirea duhovniceasc a primei cet i, de sigur c nu va z bovi la închipuirea aceasta; i pricina se cunoa te u or din cele spuse mai înainte. Dar dac unuia i-ar veni acest gând în leg tur cu oricare cetate s'ar nimeri, i ar cugeta la fel, acela fericit este c a

1) Is. 14, 12.

2) I Sam. 17, 48

3) In P. G. acest cap. e dat ca al 22-lea.

ajuns nep timirea. Asemenea i în privin a altor gânduri se va afla pricina cercetându-se în acela i chip. Acestea trebuie s le tim pentru râvna i puterea noastr , ca s vedem dac am trecut Iordanul i ne-am apropiat de verdea , sau înc petrecem în pustie, lovi i de cei de alte neamuri. De pild foarte multe fee mi se pare c are dracul iubirii de argint i e foarte dibaciu în puterea de-a am gi. Astfel când e strâmtorat de des vâr ita lep dare de sine, îndat face pe purt torul de grij i iubitorul de s raci. Prime te bucuos pe str inii cari nu-s înc de fa , celor lipsi i le trimite ajutor, cerceteaz închisorile ora ului i r scump r sclavii; arat alipire femeilor bogate, îi face îndatora i pe cei c rora le merge bine, sf tue te pe al ii s se lapede de punga lor larg . i astfel am gind sufletul, pe încetul îl înv lue în gândurile iubirii de argint i-l d pe mâna dracului slavei de arte. Iar acesta¹ aduce înainte mul imea celor ce sl vesc pe Domnul pentru aceste purt ri de grij i pune pe unii s vorbeasc întreolalt câte pu in despre preo ie, prevestind moartea preotului de acum i iscodind nenum rate chipuri ca s nu scape. i a a biata minte, înv luit într'aceste gânduri, se lupt cu înver unare cu aceia dintre oameni cari nu l-au primit, iar celor ce l-au primit le face daruri i-i prime te cu recuno tin . Pe cei ce se împotrivesc, îi d pe mâna judec torilor i unelte te ca s fie sco i din hotarele cet ii. Aflându-se apoi aceste gânduri înl untrul s u i învârtindu-se în minte, îndat se înf i eaz dracul mândriei, n lucind str lucriri necontenite i draci înaripa i în v zduhul chilieii, ca pân la urm s scoat pe om din min i. Noi îns , dorind pierzarea astorfel de gânduri, s tr im cu mul umire în s r cie. „C ci e v dit c nimic n'am adus în lume i nimic nu putem duce din ea. Având hran i îmbr c - minte, s ne îndestul m cu ele",² aducându-ne aminte

1) In P. G de aici începe cap. 23.

2) I. Tim. 6, 7-8.

de Sf. Pavel, care zice că „r d cina tuturor relelor este iubirea de argint”.¹

22. Toate² gândurile necurate, st ruind în noi din pricina patimilor, duc mintea la stric ciune și pieire. Căci precum icoana pâinii z bove te în cel fl mând din pricina foamei sale și icoana apei din pricina setii, tot așa și ideea avuției și a banilor st rue te din pricina l comiei, iar în elesurile gândurilor ru inoase ce se nasc din bucate, z bovesc din pricina patimilor noastre. Același lucru se întâmplă și în cazul gândurilor slavei de arte și al altor gânduri. Iar minții înecate în astfel de gânduri îi este cu neputin să stea înaintea lui Dumnezeu și să primească cununa dreptății. Căci de aceste gânduri fiind tras în jos și mintea aceea tic loasă din Evanghelie s'a lep dat de bunul cel mai mare al cunoștinței de Dumnezeu.³ Asemenea și cel legat de mâini și de picioare și aruncat întru întunerecul cel mai dinafară, din aceste gânduri își avea esut haina sa, pentru care motiv Cel ce l-a chemat la nunt l-a gsit nevrednic de o nuntă ca aceea. Haina de nuntă este nepțimirea sufletului rațional, care s'a lep dat de poftele lumetii. Iar pricina pentru care gândurile lucrurilor sensibile, cari z bovesc în minte, stric cunoștința, am ar tat-o în „Capetele despre rugăciune”.

23. De trei feluri⁴ sunt căpeteniile dracilor cari se împotrivesc lucrării noastre. Lor le urmează toată tabăra celor de alt neam. Aceștia stau cei dintâi la război și îi chiamă sufletele spre păcat prin gândurile cele necurate. Unii din ei aduc poftele l comiei pântecelui, alții strecoară în suflet iubirea de argint, și în sfârșit alții ne momesc cu slava dela oameni. Dacă răvnețim așa dar rugăciunea curată, p ze te mânia; dacă iubești neprih-

1) I. Tm 6, 10

2) Acest cap. este în P. G 79, 1225, continuare la cap 23 El se cuprinde și în „Capita practica”, P. G. 40, 1227, unde e cap. 64

3) Mt 22, 2—14.

4) În P. G. 79, 1228 aici începe cap 24

nirea, st pâne te pântecele; nu-i da pâine s se sature i nec je te-l cu apa. Priveghiaz în rug ciune i alung dela tine amintirea r ului. Cuvintele Duhului Sfânt s nu te p r seasc i bate în por ile Scripturilor cu mâinile virtu ilor. Atunci îi va r s ri nep timirea inimii i vei vedea în rug ciune mintea în chipul stelei.

24. Dintre¹ cele ce le cuget m, unele îi pun tiparul pe minte si-i dau o form , altele îi dau numai o cuno tin i nu-i pun tiparul pe ea i nici nu-i dau o form . De pild : „La început era Cuvântul i Cuvântul era la Dumnezeu" las un în eles în inim , dar nu dau o form min ii, nici nu-i pun tiparul pe ea. Cuvintele: „Luând pâine", dau o form min ii, iar: „A frânt-o" iar i îi pun tiparul pe ea. Versetul: „Am v zut pe Domnul ezând pe un scaun înalt i ridicat",² îi pune tiparul pe minte, afar de „am v zut pe Domnul". Aceste cuvinte, dup liter par s - i pun tiparul pe minte, dar în elesul lor nu i-l pune. Pro rocul a v zut cu un ochiu profetic, firea raional , în l at prin fapte bune, primind în sine cuno tin a lui Dumnezeu. C ci se zice c Dumnezeu ade acolo unde se cunoa te, fiindc mintea curat se zice i scaun al lui Dumnezeu. Dar se zice i de femeie, c e scaun al necinstii, în elegându-se prin femeie sufletul care ur te cele drepte; iar necinstea sufletului este p catul i ne tiin a. A a dar no iunea de Dumnezeu nu este dintre cele ce- i pun tiparul pe minte, ci dintre cele ce nu- i pun tiparul pe minte. De aceea cel ce se roag trebuie s se despart cu totul de cele ce- i pun tiparul pe minte. Aceasta te face s te întrebi dac , precum este în privin a trupurilor i a sensurilor lor, a a este i în privin a celor netrupe ti i a ra iunilor lor; i dac altfel se modeleaz mintea privind o minte, i altfel va fi starea

1) De aci se continu numai în P. G. 79, 1228, Muyldermans la Rahuer, op. c. 47) spune c adausul acesta nu e a lui Evagrie. Dar cel pu in cap 26 e al lui.

2) Is. 6, 1.

ei cugetând în elesul aceleia? De sigur tim c cuno tin a duhovniceasc dep rteaz mintea de sensurile cari î i pun tiparul pe ea i o înf i eaz f r niciun tipar, lui Dumnezeu, fiindc no iunea lui Dumnezeu nu este dintre cele ce- i pun tiparul. C ci Dumnezeu nu este trup, ci mai de grab din cele ce nu- i pun tiparul. i iar i tim c dintre vederile cari nu- i pun tiparul pe minte, unele însemneaz fiin a celor netrupe ti, altele ra iunile lor. Dar nu se întâmpl la fel în cazul trupurilor i al celor netrupe ti. C ci în cazul celor trupe ti unele î i pun tiparul pe minte, altele nu, pe când dincolo, nimic nu- i pune tiparul pe minte.¹

25. Când dracul l comiei pântecelui, luptând mult i adeseori, nu izbute te s strice înfrânarea întip rit , atunci împinge mintea la pofta nevoii celei mai de pe urm , aducându-i înainte i cele privitoare la Daniil, viea a lui s rac i semin ele, i-i aminte te i de viea a altor oarecari pustnici cari au tr it totdeauna a a, i sile te pe ascet s se fac urm torul acelora. Astfel, urm rind înfrânarea f r m sur , va pierde i pe cea m surat , dela o vreme trupul nemaiputând-o p stra din pricina sl biciunii. i a a va ajunge s binecuvânteze trupul i s blesteme inima.

Socot deci c e drept s nu asculte ace tia de acela i s nu se re in dela pâine, dela untdelemn i ap . C ci această rânduial au cercat-o fra ii, g sind-o foarte bun . De sigur aceasta s nu o fac spre s turare i s o fac numai odat pe zi. M'a mira dac vreunul, s turându-se cu pâine i cu ap , ar mai putea lua cununa nep timirii. Iar nep timire numesc nu simpla oprire a p catului cu fapta, c ci aceasta se zice înfrânare, ci aceea care taie din cugetare gândurile p tima e, pe care sfântul Pavel a numit-o i „t iere duhovniceasc împrejur

1) În elesul capitolului este acesta: lucrurile materiale privite i i pun tiparul pe minte, dar ra iunile lor nu. Altfel este cu realit ile spirituale. Dintre acelea nici ipostasurile (de pild un înger, sau sufletul unui om), nici ra iunile lor nu- i pun tiparul pe minte.

a iudeului ascuns".¹ Iar dac se descurajeaz cineva auzind acestea, s - i aduc aminte de vasul alegerii, de Apostol, care a împlinit alergarea în foame i sete. Dar imit i vr jma ul adev rului, dracul descuraj rii, pe acest drac, punând în minte celui ce se înfrâneaz , retragerea cea mai de pe urm , îndemnându-l la râvna lui Ioan Botez torul i a încep torului pustnicilor, Antonie, ca neputând r bda acesta retragerea îndelungat i neome-neasc , s fug cu ru ine, p r sind locul, iar dracul s se laude zicând: „I-am biruit!".

26. Gândurile² necurate primesc multe materii pentru cre terea lor i se întind dup multe lucruri. De fapt ele trec oceane cu închipuirea i nu se dau înd r t s umble drumuri lungi pentru marea c ldur a patimei. Dar cele ce sunt cât de cât cur ite, sunt mai înguste decât acelea, neputându-se întinde împreun cu lucrurile, pentru faptul c patima e sl bit . De aceea se mi c mai de grab împotriva firii i, dup în eleptul Solomon, hoin rind cât va vreme pe afar , aduc trestie la arderea nelegiuit a c r mizii, ca s se izb veasc asemenea unor capre din lan uri i a unor pas ri din curse. C ci e mai u or a cur i un suflet necurat, decât a readuce din nou la s n tate pe unul cur it i iar i r nit, dracul întrist rii neîng duind, ci aducând pururea înaintea ochilor, în vremea rug ciunii, idolul p catului.

27. Dracii nu cunosc inimile noastre, cum socot unii dintre oameni. C ci singurul cunosc tor al inimii este Cel ce tie mintea oamenilor i a zidit inimile lor pe fiecare deosebit³. Dar ei cunosc multe din mi c rile inimii, pe baza cuvântului rostit i a mi c rilor v zute ale trupului. Vrând eu s le ar t acestea l murit, m'a oprit Sfântul Preot, spunând c e nevrednic lucru s se r spândeasc acestea i s le aduc la urechile celor întina i. C ci, zice, i cel ce ajut pe uneltitor este

1) Rom. 2, 29.

2) Se cuprinde în „Capita practica”, P. G. 40, 1241. unde e cap. 68.

3) Sam 16, 7; Ps. 7, 10; Intel. 1, 6

vinovat după lege. Dar când din astfel de simboale cunosc cele ascunse în inima noastră, și din acestea iau prilejuri împotriva noastră, am arătat-o adeseori, respingând pe unii cari grăbesc cele ce nu trebuie, nepurtându-ne cu dragoste față de ei. De aceea am și căzut în puterea dracului tinerii de minte a răului și îndată am primit gânduri rele împotriva lor, pe cari le cunoscusem mai înainte când au venit asupra noastră. Pentru aceea pe drept ne mustră Duhul Sfânt: „ezând ai vorbit împotriva fratelui, și împotriva fiului mamei tale ai adus sminteală”;¹ și ai deschis ușa gândurilor cari în minte răului și-ai tulburat mintea în vremea rugăciunii, nelucindu-i pururea fața vrăjmașului tău și având-o pe ea drept Dumnezeu. Când ceea ce vede mintea rugându-se, aceea este potrivit de a spune că îți este Dumnezeu. Deci să fugim, iubiiilor, de boala defăimării, neamintindu-ne de nimeni cu gând rău; și să nu ne întunecăm privirea la amintirea apropiatului, când toate înfrângerile pe care le luăm le iscodesc dracii și nimic nu lasă necercetat din ale noastre, nici culcarea, nici ederea, nici starea în picioare, nici cuvântul, nici mersul, nici privirea. Toate le iscodesc, toate le micșorează, toată ziua uneltesc vicleuguri împotriva noastră, ca să în ele în vremea rugăciunii mintea smerită și să stingă lumina ei fericită. Vezi ce zice și sfântul Pavel către Tit: „Dovede-te în învârtură, cuvântul sântos, nestricat și fără vin, pentru că împotrivorul să se ruineze, neavând de zis nimic rău despre noi”.¹ Iar fericitul David se roagă zicând: „Mântuie-te-mă pe mine de clevetirea oamenilor”,² numind și pe draci „oameni” pentru firea lor rațională. Dar și Mântuitorul în Evangheliile a numit pe cel ce s-a născut în noi neghina păcatului, „om vrăjmaș”.³ Fie ca să ne izbăvim de el, cu harul lui Hristos și al Dumnezeului nostru, Căruia I se cuvine cinstea și slava în vecii vecilor. Amin.

1) Ps. 50, 20 2) Tit. 2, 28 3) Ps. 119, 131 4) Mt. 13, 25.

Ale Aceluia i

Din capetele despre trezvie¹

A a trebui s se poarte totdeauna monachul ca i cînd ar avea s moar mîne; i iar i a a s se foloseasc de trup, ca i cînd ar avea s tr iasc mul i ani. Aceasta pe de o parte taie gîndurile trînd viei i face pe monah mai sîrguincios, iar pe de alta p ze te trupul s n tos i în aceea i înfrînare.²

2. Cel ce a dobîndit cuno tin i culege din ea rodul pl cerii, nu mai crede dracului slavei de arte, care îi înf i eaz toate pl cerile lumii. C ci nu i-ar putea f g dui un mai mare lucru ca vederea duhovniceasc . Cât vreme îns n'am gustat din cuno tin s ne sunem voio i ostenelelor cu fapta, ar tînd lui Dumnezeu înta noastr : c toate le facem pentru cuno tin a lui.³

3. Este de trebuin s ar t m i c ile monachilor cari au c l torit mai înainte de noi i pe acelea s umbl m i noi. C ci multe sunt cele f cute i zise de ei bine. Între ele i aceasta o zice careva dintre dîn ii: „Mîncarea mai uscat i vie uirea aspr , împreunat cu

1) In Filocalia greac poart titlul: ToO , urmînd dup scrierea anterioar . Cele 5 capete ale acestei scrieri le-am identificat pe toate în „Capita practica”, dup cum indic la fiecare cap. in parte.

2)Ideatic cu una din sentin ele adause la capitolul despre trînd vie din scrierea „De octo cogitationibus” dat sub numele lui Nil Sinaitul P. G. 79, 1457 O scriere care în realitate e o prelucrare a extrasului din Ioan Casian, tradus in aceast carte). Dar i ca cap. 29 din „Capita practica”, P. G. 40, 1244.

3)Identic cu cap. 21 din „Capita practica”, P. G. 40, 1228

dragostea, duce pe monach mai repede la limanul nep timirii".¹

4. M aflam în miez de zi lâng Sfântul Macarie i, topindu-m de sete, i-am cerut ap s beau. Iar el îmi zise: „Îdestuleaz -te cu umbra, c ci mul i c l toresc acum i umbl cu cor biile pe mare i nici pe aceasta nu o au". Apoi m rturisindu-i gânduri despre înfrânare, mi-a zis: „Îndr zne te fiule, c eu în dou zeci de ani întregi nu m'am s turat nici de pâine, nici de ap , nici de somn; ci pâinea o mâncam cât rit la cump n , apa o beam cu m sur , i numai rezemându-m pu in de pere i furam o leac somn".²

5. Mintea care hoin re te o statornice te citirea, priveghierea i rug ciunea; pofta aprins o stinge foamea, osteneala i singur tatea; iar mânia o domole te des -vâr it cântarea de psalmi, îndelunga r bdare i mila. C ci cele f r m sur i f r vreme sunt trec toare i mai mult stric decât folosesc.³

1)Identific cu cap 9) din „Capita practica”, P. G. cit. 1245.

2)Identific cu cap. 94 din „Cap. prad”, P. G. cit. 1245.

3)Identific cu cap. 6 din „Cap. pr.”, P. G. cit 1224.

Al Aceluia i
Cuvânt despre rug ciune

Împ r it în 153 capete¹

Cuvânt înainte

Arzându-mi în flacăra patimilor necurate, m'ai întors
adesea prin trimiterea scrisorilor tale de Dum-
nezeu iubitoare, mângându-mi mintea muncită
de cele mai ruinoase gânduri și imitând astfel, în chip
fericit, pe marele învățător și dascăl. Și nu e de mirare.
Pentru că totdeauna partea ta au fost cele de cinste, ca
și a binecuvântatului Iacov. Căci slujind bine pentru
Rachila și primind pe Lia, ceri și pe cea dorită,
întru cât ai împlinit și cei apte ani ai acesteia.² Iar eu
nu te găsesc, ostenindu-mă toată noaptea, n'am prins
nimic; totuși aruncând mrejiile după cuvântul tău, am
prins mulțime de pești, nu știu dacă mari, dar în orice
caz 153 la număr. Pe aceștia îți trimit în micul corăb
dragostei, ca tot atâtea capete, împlinindu-ți porunca.
Dar te admir și-ți fericesc foarte gândul minunat de-a
dori să ai capetele rugăciunii. Căci tu cănu le iubești
amplu numai pe cele ce le ai în mână și sunt scrise
cu cerneală pe hârtie, ci și pe cele împlântate în minte,

1) În Filocalia greacă este pus între scrierile lui Nil Sinaitul. De asemenea
în P. G. 79. 1165—1200. Dar este al lui Evagrie. Vezi Viller-Rahner. O. c. p. 171.

2) Gen. 29, 23—28.

prin dragoste și nepomenire de rău. De aceea, dat fiind faptul că toate sunt îndoite, una sporind pe cealaltă, după înălțarea lui Iisus,¹ primele te-le nu numai în scrisoare, ci și în duh, într-o cât oricărui scrisori îi premerge în alesul. Căci dacă nu e acesta, nici scrisoarea nu va fi. Prin urmare îndoita este și felul rugăciunii. Unul este practic, iar altul contemplativ. La fel și numărul are două laturi. Una pe care poți pune mâna și aceasta este cantitatea, iar alta este în alesul lui, sau calitatea.

Astfel împărțind cuvântul despre rugăciune în 153 de capete, ți-am trimis o merinde evanghelică, spre a avea plăcerea unui număr simbolic și o figură de triumf și de așezare, cari indică pe de o parte cunoștința cucernicului a Treimii, iar pe de alta în alesul acestei lumi.²

Dar și numărul o sută, luat în sine, este un patruunghi;³ iar cincizeci și trei, este un triunghi și o sferă. Căci douăzeci și opt este un triunghi;⁴ iar douăzeci și cinci, o sferă, fiindcă douăzeci și cinci e alcătuit din cinci ori cinci. Prin urmare ai figura în patru unghiuri simbolizând prin trimea virtuților, iar pe de alta cunoștința înălțată a veacului acestuia, simbolizat de numărul douăzeci și cinci, care închipuie forma de sferă a timpurilor. Căci se poate mânca și după se poate mânca și după lună și timpul se deapănă în cerc, an după an, cum vedem în mișcarea soarelui, a lunii, a primăverii, a verii, și a celorlalte. Iar triunghiul însemnează cunoștința Sfintei Treimi. Privind însă și altfel numărul o sută cincizeci și trei, ca trei cifre, se poate înțelege că este triunghiul cunoștințelor practice, naturale și teologice, sau credința, nădejdea și dragostea; sau aurul, argintul și pietrele scumpe.

1) În el lui Sirach 42. 25

2) Numărul 153 se compune din: 3—triunghi; 1+5= așezare, care ar simboliza lumea temporală prin ciclul celor 6 zile de muncă ale săptămânii.

3) 100=4X25.

4) Probabil pentru numărul 3 care trece peste 25.

Num rul însemneaz acestea. Iar cuprinsul smerit al capetelor nu-l vei oc ri, tiind s fii i s tul i fl - mând ¹ i amintindu- i de Cel ce n'a trecut cu vederea cei doi bani ai v duvei, ci i-a primit mai bucuros ca bog ia multora. Prin urmare, primind acest rod al bun - vointii, iubirii i dragostei, p ze te-l între fra ii t i ade - v ra i, poruncindu-le s se roage pentru cel bolnav, ca s se fac s n tos i, luându- i patul, s umble prin harul lui Hristos, Amin.

1. Dacă ar vrea cineva s preg teasc t mâie mirositoare, va amesteca după rânduial în chip egal r - în str vezie de liban, casia, onixul i stactia. Acestea sunt p trimea virtu ilor. Dacă sunt depline i egale, mintea nu va fi vândut .

2. Sufletul cur it prin plin tatea virtu ilor face rânduiala mintii neclintit i destoinic s primeasc starea c utat .

3. Rug ciunea este vorbirea min ii cu Dumnezeu. De ce stare are a a dar nevoie mintea, ca s poat s se întind , f r s se uite înd r t, dincolo de sine, pân la St pânul ei, i s stea de vorb cu El, f r mijlocirea nim nui?

4. Când Moise încearc s se apropie de rugul arz tor, e împiedecat pân nu desleag înc l mintea picioarelor.² Cum nu te vei deslega i tu de orice cuget p tima , dac vrei s vezi pe cel mai presus de orice sim ire i în elegere i s vorbe ti cu El?

5. Mai întâi roag -te pentru dobândirea lacrimilor, ca prin plâns s înmoi s lb ticia ce se afl în sufletul t u; i după ce vei fi m rturisit astfel împotriva ta f r -delegile tale înaintea Domnului,³ s prime ti iertare dela El.

6. Folose te-te de lacrimi pentru a dobândi împlinirea oric rei cereri. C ci foarte mult se bucur St -pânul, când te rogi cu lacrimi.

1) Filip. 4, 12 2) Ex. 3, 2 3) Ps 32, 5.

7. Dacă vei izvoare de lacrimi în rugăciunea ta, să nu te înalți întru tine, ca și cum ai fi mai presus de mulți. Când rugăciunea ta a primit ajutor ca să poți răscumpăra cu drag inimă pe cățele tale și să împlânzești pe Sântul Pânu prin lacrimi. Deci să nu întorci spre patimă în lăturarea patimilor, ca să nu mănii și mai mult pe Cel ce și-a dăruit harul.

8. Mulți, plângând pentru păcate, uită de scopul lacrimilor; și așa, pierzându-și mintea, au răstăcut.

9. Stai cu încordare și te roagă cu osârdie și ocolește grijile și gândurile, când ele te turbură și te nelinițesc, ca să te scoată din tără rugăciunii.

10. Când te vedea dracii râvnind cu adevărat la rugăciune, îi strecoară gândurile unor lucruri așezate trebuincioase; și după puțină vreme îi fură amintirea lor, ca mi cându-și se mintea spre căutarea lor și neaflându-le, să se descurajeze și să se întristeze foarte. Apoi când revine iarăși în rugăciune, îi aduce aminte cele căutate și cele amintite mai înainte, ca mintea căutând să le ia la cunoștință, să piardă rugăciunea, care aduce roade.

11. Luptă-te și-și mintea în vremea rugăciunii, surd și mut, și te vei putea ruga.

12. Când te va întâmpina o ispită, sau te va așeză o împotrivire, ca să-și mîntie mânia spre cel ce-și stă împotriva, sau să spuie vre-o vorbă goală, adu-și aminte de rugăciune și de porunca dumnezeiască cu privire la ea, și îndată se va liniști și carea fără rânduială din tine.

13. Toate câte le vei face pentru a te răzbiuna pe fratele, care te-a nedreptățit, îi vor fi spre sminteală în vremea rugăciunii.

14. Rugăciunea este vîlstarul blîndeții și al lipsei de mînie.

15. Rugăciunea este rodul bucuriei și al mulumirii.

16. Rugăciunea este alungarea întristării și a descurajării.

17. Plecând, vinde- i averile și le dă săracilor,¹ și luându- i crucea, lapdă- te de tine,² ca să poți să te rogi neîmprătiat.

18. Dacă vrei să te rogi în chip vrednic de laudă, lapdă- te de tine în tot ceasul și, suferind nenumărate răutăți, nevoie te- te pentru rugăciune.

19. Necazul pe care îl rabzi cu bun în alegere te va face să- i afli rodul în vremea rugăciunii.

20. Dorind să te rogi cum trebuie, să nu întristezi vreun suflet; iar de nu, îndereptăte- te alergic.

21. Lasă- i darul tău, zice, înaintea altarului și plecând împăcăt- te mai întâiu cu fratele tău, și apoi venind te vei ruga neturburat. Căci amintirea răului înegre te cugetul celui ce se roagă și întunecă rugăciunile lui.

22. Cei ce își îngrijesc supărări și pomeniri de rău, sunt asemenea celor ce scot apă dintr'un vas fără fund.

23. Dacă ești răbdător, pururea te vei ruga cu bucurie.

24. Rugându- te tu cum trebuie, ți se vor întâmpla astfel de lucruri, încât să ți se parcă ai dreptate și te folosești de mânie. Dar nu este nicio mânie dreaptă împotriva aproapelui. Căci de vei căuta vei afla că este cu puțin să rămâneți lucrul bine și fără mânie. Deci folosește- te de tot meșteșugul ca să nu izbucnești în mânie.

25. Vezi că nu cumva, prăvălcind vindeci pe altul și fii tu însuți netemănit și împiedeci rugăciunea ta.

26. Fugind de mânie, vei afla cărușă și te vei dovedi în elept și vei fi între cei ce se roagă.

27. Înarmându- te împotriva mâniei, nu vei suferi niciodată poftă, căci aceasta dă mâncare mâniei; iar mânia turbură ochiul minții, întinând starea rugăciunii.

1) Mt. 19, 21 ; Mc 10, 21.

2) Mt 16, 24; Lc 9, 23.

3) Mt 5, 23.

28. Nu te ruga împlinind numai formele din afară, ci îndeamnă-ți mintea spre simțirea rugăciunii duhovnicești cu multă frică.

29. Uneori stând la rugăciune te vei ruga dintr'odată bine; alteori, chiar ostentându-te foarte, nu vei ajunge la înțeles, că să ceri îți mai mult, și primind, să ai un câștig care nu-ți mai poate fi rău.

30. Apropiându-se îngerul, se depărtează grămadă de cei ce ne turbură, și mintea se află în multă odihnă, rugându-se curat. Alteori, amenințându-ne obișnuitul războiu, mintea se luptă și nu poate să se liniștească, deoarece s'a amestecat mai înainte cu felurite patimi. Totuși cerând îți mai mult, va afla. Căci „celui ce bate își se va deschide”.¹

31. Nu te ruga să se facă voiele tale, căci acestea nu se acopere într-un tot cu voia lui Dumnezeu,² ci roagă-te mai bine precum ai fost învățat, zicând: „Fac voia Tatălui” în mine. Și în tot lucrul al tău să-L rogi, că să se facă voia Lui. Căci El vrea să fie bine și folositor sufletului tău. Dar tu nu ceri totdeauna aceasta.

32. De multe ori, rugându-mă, am cerut să mi se împlinească ceea ce am socotit eu că e bine, și am stăruit în cerere, silind să judecăm voia lui Dumnezeu; nu i-am lăsat Lui să răzândașcă mai bine ceea ce tău este de folos. Iar primind, m'am scârbit pe urmă foarte, că n'am cerut mai bine să se facă voia lui Dumnezeu. Căci lucrul nu mi-a folosit așa cum credeam.

33. Ce este binele, dacă nu Dumnezeu? Așa dar, să-ți lăși Lui toate cele ce ne privesc și ne va fi bine. Căci Cel ce e bun, desigur că e îndatătorul darurilor bune.

34. Nu te îndurera, dacă nu capeți îndată dela Dumnezeu ceea ce ceri. Căci vrea să-ți facă îți mai mult bine, lăsându-te să stăruiești cu El în rugăciune.

1) Mt. 7, 7; Lc. 9, 9 2) Mt 6, 10.

Fiindc ce e mai presus ca a vorbi cu Dumnezeu i a fi r pit la împreuna petrecere cu El?

35. Rug ciunea neîmpr tiat este o în elegere suprem a min ii.

36. Rug ciunea este urcu ul min ii spre Dumnezeu.

37. Dac dore ti s te rogi, leap d -te de toate, ca s mo tene ti totul.

38. Roag -te mai întâi s te cur e ti de patimi; al doilea, s te isb ve ti de ne tiin i de uitare; al treilea, de toat ispita i p r sirea.

39. Cere în rug ciune numai dreptatea i Împ r ia, adic virtutea i cuno tin a i toate celelalte se vor ad uga ie.

40. cu dreptate s te rogi nu numai pentru cur ia ta, ci i pentru a oric rui semen, ca s imi i chipul îngeresc.

41. Vezi dac te-ai înf i at cu adev rat înaintea lui Dumnezeu în rug ciunea ta, sau e ti biruit de lauda omeneasc i pe aceasta te sile ti s o vânezi, folosindu-te de chipul rug ciunii ca de o acoperitoare.

42. Fie c te rogi cu fra ii, fie singur, str due te-te s te rogi nu din obi nuin , ci cu sim irea.

43. Sim irea rug ciunii este adunarea cugetului, împreunat cu evlavie, cu str pungerea inimii, cu durerea sufletului, cu m rturisirea gre alelor, cu suspine nev zute.

44. Dac mintea ta mai e furat în vremea rug -ciunii, înc n'a cunoscut c se roag un monach, ci e ti înc un mirean, care înfrumuse eaz cortul din afar .

45. Rugându-te, p ze te- i cu putere memoria, ca s nu- i pun înainte ale sale, ci mi c -te pe tine spre gândul înf i erii tale la judecat . C ci de obicei mintea e foarte r pit de memorie în vremea rug ciunii.

46. Amintirea î i aduce în vremea rug ciunii sau închipuiri de ale lucrurilor de odinioar , sau griji noi, sau fa a celui ce te-a sup rat. Diavolul pismue te foarte tare pe omul care se roag i se folose te de tot me te-

ugul ca s -i întineze scopul. El nu înceteaz prin urmare s pun în mi care icoanele lucrurilor prin amintire i s r scoleasc toate patimile prin trup, ca s -l poată împiedeca din drumul s u cel mai bun i din c l toria c tre Dumnezeu.

47. Când diavolul cel prea viclean, f când multe, nu poate împiedeca rug ciunea dreptului, o las pentru puțin vreme mai domol i pe urm îl r zboie te iar i pe cel ce se roag . C ci fie c -l aprinde pe acesta spre mânie i a a stric starea lui cea bun dobândit prin rug ciune, fie c -l a â la pl cere p tima i a a îi pâng re te mintea.

48. Dup ce te-ai rugat cum trebuie, a teapt cele ce nu trebuie i st i b rb te te p zind rodul t u. C ci spre aceasta ai fost rânduit dintru început, ca s lucrezi i s p strezi. A a dar, dup ce-ai lucrat, nu cumva s la i nep zit ceea ce ai f cut. Iar de nu, n'ai folosit nimic rugându-te.

49. Tot r zboiul ce se aprinde între noi i dracii necura i, nu se poart pentru altceva, decât pentru rug -ciunea duhovniceasc . C ci lor le este foarte potrivnic i urât , iar nou foarte mântuitoare i pl cut .

50. Ce vreau dracii s lucreze în noi? L comia pântecelui, curvia, iubirea de argint, mânia, tinerea minte a r ului i celelalte patimi, ca îngro ându-se mintea prin ele, s nu se poată ruga cum trebuie. C ci stârnindu-se patimile p r ii nera ionale, nu o las s se mi te cu bun judecat .

51. Cultiv m virtu ile pentru ra iunile f pturilor i pe acestea le c ut m pentru Ra iunea care le-a dat fiin . Iar aceasta obi nue te s se descopere în starea de rug ciune.

52. Starea de rug ciune este o dispozi ie nep -tima , câ tigat prin deprindere, care r pe te mintea în eleapt spre în l imea spiritual , prin dragoste de- s vâ it .

53. Cel ce vrea s se roage cu adev rat, trebuie nu numai s - i st pâneasc mânia i pofta, ci trebuie s ajung i afar de orice în eles p tima .

54. Cel ce iube te pe Dumnezeu, st de vorb cu El de-a-pururi, cum ar sta cu un tat , alungând orice în eles p tima .

55. Cel ce a atins nep timirea, înc nu se i roag cu adev rat. C ci poate s urm reasc niscai cuget ri simple i s fie r pit de istoriile lor i s fie departe de Dumnezeu.

56. Când mintea z bove te în ideile simple ale lucrurilor, înc nu a ajuns la locul rug ciunii. C ci poate s se afle neconținut în contempla ia lucrurilor i s flec reasc despre în elesurile lor, cari de i sunt idei simple, dar exprimând vederi de-ale lucrurilor, dau min ii forma i chipul lor i o duc departe de Dumnezeu.

57. Pân ce mintea nu s'a ridicat mai presus de contemplarea firii trupe ti, înc n'a privit locul lui Dumnezeu. C ci poate s se afle în cuno tin a celor inteligibile i s se fac felurit ca ele.

58. Dac vrei s te rogi, ai trebuin de Dumnezeu, care d rug ciune celui ce se roag . Prin urmare cheam -L pe El, zicând: „Sfin easc -se numele T u, vie împ r ia Ta”,¹ adic Duhul Sfânt i Fiul T u, Cel unul n scut. C ci a a ne-a înv at, zicând: „în Duh i în Adev r se cade s ne închin m Tat lui”.²

59. Cel ce se roag în Duh i Adev r, nu-L mai pream re te pe Ziditor din f pturi, ci-L pream re te din El însu i.

60. Dac e ti teolog (dac te ocupi cu contemplarea lui Dumnezeu), roag -te cu adev rat; i dac te rogi cu adev rat, e ti teolog.

61. Când mintea ta, cuprins de mult dor c tre Dumnezeu, pleac oarecum câte pu in din trup i se

1) Mt. 6, 9-10; Lc. 9, 2.

2) Io. 4, 25.

dep rteaz de toate gândurile, cari vin din sim ire, din amintire, sau din starea humoral , umplându-se de evlavie i de bucurie, atunci socote te c te-ai apropiat de hotarele rug ciunii.

62. Duhul Sfânt, p timind împreun cu noi de sl -biciunea noastr , ne cerceteaz i când suntem necura i. i dac afl numai c mintea noastr i se roag cu dragoste de adev r, se s l lue te în ea i alung toat ceata de gânduri i de în elesuri cari o împrejmuiesc, îndemnând-o spre dragostea rug ciunii duhovnice ti.

63. Ceilal i strecoar în minte gânduri, sau în elesuri, sau vederi prin schimb ri în starea trupului. Iar Domnul lucreaz dimpotriv : coborându-se în mintea îns i, a eaz în ea cuno tin a celor ce le vrea, i prin minte lini te te neînfrânarea trupului.

64. Cel ce se mânie i ine minte r ul, oricât ar iubi rug ciunea, nu este afar de învinuire. C ci este asemenea celui ce vrea s aib vederea ager , dar î i turbur ochii.

65. Dac dore ti s te rogi, nu face nimic din cele ce se împotrivesc rug ciunii, ca Dumnezeu, apropiindu-se, s c l toreasc împreun cu tine.

66. Rugându-te, s nu dai vreun chip lui Dumnezeu în tine, nici s nu îng dui min ii tale s se modeleze dup vreo form , ci apropie-te în chip nematerial de Cel nematerial i vei în elege.

67. P ze te-te de cursele celor protivnici. C ci se întâmpl c în vreme ce te rogi curat i neturburat, s i se înf i eze deodat înainte vreun chip str in i ciudat, ca s te duc la p rerea c Dumnezeu este acolo, i s te înduplece s crezi c dumnezeirea este câtimea ce i s'a descoperit ie deodat . Dar dumnezeirea nu este câtime i nu are chip.

68. Când pisma ul diavol nu poate mi ca memoria în vremea rug ciunii, atunci sile te starea humoral a trupului s aduc vreo n lucire ciudat înaintea min ii i s o fac pe aceasta s primeasc o anumit form .

Iar mintea având obiceiul s petreac în cuget ri, u or se încovoaaie. i astfel cel ce se sile te spre cuno tin a nematerial i f r form , e am git, apucând fum în loc de lumin .

69. Stai la straja ta, p zindu- i mintea de cuget ri în vremea rug ciunii, pentru a- i îndeplini rug ciunea i a petrece în lini tea ei. F a a, pentru ca Cel ce p time te împreun cu cei ne tiutori, s te cerceteze i pe tine, i atunci vei primi darul atotstr lucitor al rug ciunii.

70. Nu vei putea s te rogi cu cur ie pân ce vei fi împletit cu lucruri materiale i turburat de griji necontenite. C ci rug ciunea este lep darea gândurilor.

71. Nu poate cel legat s alerge, nici mintea ce sluje te patimilor nu poate vedea locul rug ciunii duhovnice ti. C ci este tras i purtat de gândul p tima i nu va avea o stare neclintit .

72. Când, în sfâr it, mintea se roag cu cur ie i f r patim , nu mai vin asupra ei dracii din partea stâng , ci din cea dreapt . C ci îi vorbesc de slava lui Dumnezeu i îi aduc înainte vreo form din cele pl cute sim irii, încât s -i par c a ajuns des vâr it la scopul rug ciunii Iar aceasta a spus-o un b rbat cunosc tor c se înf ptue te prin patima slavei de arte i prin dracul care s'a atins de creier.

73. Socotesc c dracul, atingându-se de creier, schimb lumina mintii, precum voie te. În felul acesta este stârnit patima slavei de arte spre gândul de a face mintea s se pronun e cu u ur tate, prin p reri proprii, despre cuno tin a dumnezeesc i fiin ial . Unul ca acesta nefiind sup rat de patimi trupe ti si necurate, ci înf tiându-se — zice-se — cu cur ie, socote te c nu se mai petrece în el nicio lucrare protivnic . De aceea socote te ar tare dumnezeesc , lucrarea s vâr it în el de diavolul, care se folose te de mult p trundere i, prin creier, schimb lumina împreunat cu el i îi d , precum am spus, forma care vrea.

74. Îngerul lui Dumnezeu ar tându-se, opre te cu cuvântul numai, lucrarea protivnic din noi i mi c lumina min ii la lucrare f r r t cire.

75. Cuvântul spus în Apocalips , c Îngerul aduce t mâe ca s o adauge la rug ciunile Sfin ilor,¹ socotesc c este harul acesta, care e lucrat prin Înger. C ci el s de te cuno tin a adev ratei rug ciuni, încât mintea st de aci înainte înafar de orice clintire i nep sare.

76. N strapele cu t mâe² se zic c sunt rug ciunile Sfin ilor, pe cari le purtau cei dou zeci i patru de b trâni.

77. Dar n strapa trebuie socotit prietenia cu Dumnezeu, sau dragostea des vâr it i duhovniceasc , în care se lucreaz rug ciunea în Duh i Adev r.

78. Când socote ti c nu ai trebuin de lacrimi în rug ciunea ta pentru p cate, gânde te-te cât de mult te-ai dep rtat de Dumnezeu, având datoria s fii pururea în El, i vei l crima cu i mai mult c l dur .

79. Astfel, cunoscând m surile tale, vei plânge cu u urin , dos dindu-te dup Isaia: „Cum, necurat fiind i petrecând în mijlocul unui astfel de popor, adic între protivnici, îndr sne ti s te înf i ezi înaintea Domnului Savaot?”³

80. De te rogi cu adev rat, vei afla mult înt rire i încredin are, i Îngerii vor veni la tine ca i la Daniil i-i vor lumina în elesurile celor ce i se întâmpl .

81. Cunoa te c sfin ii îngeri ne îndeamn la rug ciune i stau de fa împreun cu noi, bucurându-se i rugându-se pentru noi. Dac suntem prin urmare cu nep sare i primim gânduri protivnice, îi am răm foarte tare, dat fiind c ei se lupt atâta pentru noi, iar noi nu vrem s ne rug m lui Dumnezeu nici pentru noi în ine, ci dispre uind slujba noastr i p r sind pe St pânul i Dumnezeul acestora, petrecem cu necura ii draci.

1) Apocalips 8, 3. 2) Apocalips 5, 8 3) Isaia 6, 5.

82. Roag -te cu cuviin i f r tulburare i cânt cu în elegere i cu bun m sur i vei fi ca un pui de vultur ce se urc la în l ime.

83. Psalmodiarea potole te patimile i face s se lini teasc neînfrânarea trupului. Iar rug ciunea face mintea s - i împlineasc propria lucrare.

84. Rug ciunea este lucrarea demn de vrednicia min ii, sau întrebuin area cea mai bun i mai curat a ei.

85. Psalmodiarea este un lucru al în elepciunii variate ; iar rug ciunea este începutul cuno tin ii nemateriale i simple.

86. Cuno tin a este tot ce poate fi mai bun, c ci este împreun lucr toare a rug ciunii, trezind din somn puterea de în elegere a min ii, pentru contemplarea cuno tin ii dumnezeu ti.

87. Dac n'ai primit înc darul rug ciunii, sau al psalmodierii, st rue cu putere i-l vei primi.

88. „Le-a spus lor i o pild , cum trebuie s se roage totdeauna i s nu sl beasc ". Prin urmare nu sl bi, nici nu descuraja, dac n'ai primit. C ci vei primi pe urm . i a adaus la pild cuvântul: „De i de Dumnezeu nu m tem i de om nu m ru inez, dar fiindc femeia îmi pricinue te sup r ri îi voi face dreptate. Deci a a va face i Dumnezeu de grab dreptate, celor ce strig c tre El ziua i noaptea".¹ Îndr zne te a a dar, st ruind încordat în sfânta rug ciune.

89. Nu voi s i se fac cele ce te privesc precum socote ti tu, ci precum îi place lui Dumnezeu, i vei fi neturburat i mul umit în rug ciunea ta.

90. Chiar dac i se pare c e ti cu Dumnezeu, p ze te-te de dracul curviei, c ci este foarte în el tor i cânt se poate de pisma i vrea s fie mai iute i mai ager ca mi carea i trezirea min ii tale, ca s o desfac i de Dumnezeu, când Îi st înainte cu evlavie i fric .

1) Luca 18, 2—7.

91. Dacă te îngrijești de rugăciune, pregătește-te împotriva năvălirii dracilor și răbdă cu bărbăție biciuirile lor. Căci vor veni asupra ta ca fiarele sălbătice și tot trupul tău îl vor chinui.

92. Pregătește-te ca un luptător încercat. De vei vedea furt de veste vreună lucrare, nu te clinti. Chiar dacă ai vedea sabie scoasă împotriva ta, sau lampă năvălind spre vederea ta, nu te turbura; sau de vei vedea vreună formă urcicioasă și sângeroasă, și nu-ți slăbească sufletul. Căci este drept, mărțurisind mărțurisirea cea bună și mai ușor vei privi la vrăjmașii tăi.

93. Cel care răbdă necazurile va ajunge și la bucurii. Și cel care stăruie în cele neplăcute, nu va fi lipsit nici de cele plăcute.

94. Vezi și nu te amăgesc dracii cei răi prin vreună vedenie, că fii cu grijă, întorcându-te la rugăciune; și cheamă pe Dumnezeu, că dacă este vedenia de la El, El și te lumineze, iar de nu, și alunge în grabă pe amăgitorul. Și îndrăznește, că nu vor putea sta câinii, când tu stăruiești cu înfocare în convorbirea cu Dumnezeu. Căci îndată vor fi alungăi departe cu ajutorul lui Dumnezeu, fiind bătăiți în chip nevădit și nevățat.

95. Cu dreptate este și nu-ți rămân necunoscut nici viclăugiul acesta, că pentru o vreme se despart dracii între ei înșiși. Și dacă vrei să ceri ajutor împotriva unora, vin ceilalți în chipuri îngerești și alungă pe cei dintâi, că tu și fii în elat de ei, părându-ți că sunt îngeri.

96. Îngrijește-te să agonisești mult cugetare smerită și bărbăție, și „răutatea lor nu se va atinge de sufletul tău și biciul nu se va apropia de cortul tău, că Îngerilor Și va porunci ca să te păzească pe tine”,¹ iar aceștia vor izgoni de la tine toată lucrarea protivnică.

1) Psalm 9, 11.

97. Cel ce are grij de rug ciune curat , va p timi dela draci: oc ri, loviri, strig te i v t m ri. Dar nu va c dea, nici nu- i va p r si gândul, zicând c tre Dumnezeu: „Nu m voi teme de rele, c ci Tu cu mine e ti” i cele asemenea.

98. În vremea unor astfel de ispite, folose te-te de rug ciunea scurt i st ruitoare.

99. De te vor amenin a dracii, ar tându-se deodat din v zduh ca s te însp imânte i s - i r peasc mintea, s nu te înfrico ezi de ei i s nu ai nici o grij de amenin area lor, c ci ei se tem de tine, încercând s vad dac le dai aten ie, sau îi dispretue ti cu des vâr ire.

100. Dac stai în rug ciune înaintea lui Dumnezeu Atot iitorul, F c torul i Proniatorul tuturor, de ce I te înf i ezi atât de lipsit de judecat , încât îi ui i de frica Lui cea neîntrecut i tremuri de ni te ân ari i gândaci? Sau n'ai auzit pe cel ce zice: „De Domnul Dumnezeul t u s te temi”,¹ i iar i: „De El se înfrico eaz i tremur toate, de fa a puterii Lui”² i cele urm toare.

101. Precum pâinea este hran trupului i virtutea hran sufletului, a a rug ciunea duhovniceasc este hrana min ii.

102. Roag -te în sfântul loc al rug ciunii, nu ca fariseul, ci ca vame ul, ca s te îndreptezi i tu de c tre Domnul.

103. Str due te-te s nu blestemi pe cineva în rug ciunea ta, ca s d rîmi cele ce le zide ti, f când urât rug ciunea ta.

104. Cel ce datoreaz zece mii de talan i, s te înve e pe tine, c de nu vei ierta celui ce- i este dator, nu vei dobândi nici tu iertare. „C ci l- a predat pe el, zice, chinuitorilor”.³

105. Uit -i de trebuin ele trupului când te înf i ezi în rug ciune, ca nu cumva, pi cat de purece sau de

1). Deuteronom 10, 20. 2) Ioil 2, 10; Naum 1, 5. 3) Matei 18, 34.

p duce, de ân ar sau de musc , s te p gube ti de cel mai mare câ tig al rug ciunii tale.

106. S'a întâmpat la noi c unuia dintre Sfin i, care se ruga, atâta i s'a împotrivit cel r u, c îndat ce întindea mâinile, acela i se înf i a ca un leu i ridică în sus labele dinainte i-i înfigea ghiarele sale în amândou oldurile nevoitorului, cu voina de a nu se dep rta pân ce nu-i va l sa acela mâinile în jos. Dar acela niciodat nu le l sa în jos, pân nu-i împlinea rug ciunile obi nuite.

107. A a l-am cunoscut i pe cel ce se îndeletnicea cu lucrul isihiei într'o groap , pe Ioan cel mic, mai bine zis prea marele monach. Acesta r mânea neclintit în unirea cu Dumnezeu, când dracul se înf ora în chip de arpe în jurul lui i-i strângea trupul i-i umplea fa a de bale.

108. Ai cetit de sigur i vie ile monachilor tabenisiu i, unde se spune c gr ind Avva Teodor cuvânt c tre fra i, au venit dou n pârc i s'a lipit de picioarele lui, iar el neturburat, f cându- i picioarele ocol în jurul lor, le-a inut în untru, pân când a ispr vit de gr it cuvântul; i atunci le-a ar tat fra ilor, povestindu-le întâmplarea.

109. Despre alt frate duhovnicesc am cetit iar i, c , rugându-se el, a venit o n pârc i s'a lipit de piciorul lui. Dar el nu a coborît mâinile, mai 'nainte de ce nu i-a împlinit rug ciunea obi nuit . i întru nimic nu s'a v t mat cel ce iubea pe Dumnezeu mai mult decât pe sine însu i.

110. Ai în rug ciunea ta ochiu neîmpr tiat i, lep dându-te de trupul i sufletul t u, tr ie te prin minte.

111. Altui oarecare sfânt, ce se ruga cu încordare, lini tindu-se în pustie, ar tându-i-se dracii, l-au aruncat i l-au învârtit prin aer vreme de dou s pt mâni, prinzându-l apoi în rogojin . Dar nici a a nu au izbutit s -i coboare mintea din rug ciunea înfocat .

112. Altui iubitor de Dumnezeu, care- i ocupa mintea cu rug ciunea, umblând prin pustie, i s'au ar tat doi Îngeri, c l torind împreun ; dar el nu i-a b gat în sam , ca s nu se p gubeasc de ceea ce-i mai bun. C ci î i amintea de cuvântul Apostolului, care zice: „Nici Îngerii nici Încep toriile, nici Puterile nu ne vor putea desp r i de dragostea lui Hrisios”.¹

113. Monachul se face prin rug ciune asemenea Îngerilor.

114. Nu c uta nicidecum s prime ti vreun chip sau vreo înf i are în vremea rug ciunii, din dorul de a vedea fa a Tat lui cel din ceruri.

115. Nu dori s vezi Îngeri, sau Puteri, sau pe Hristos în chip sensibil, ca s nu- i ie i cu totul din minte, luând lupul drept p stor i închinându-te dracilor vr jma i.

116. Începutul r t cirii min ii este slava de art . C ci mintea fiind mi cat de aceasta, încearc s m r- gineasc dumnezeirea în chipuri i înf i ri.

117. Eu voiu spune cuvântul meu, pe care l-am spus i celor mai tineri: fericit este mintea, care a dobândit în vremea rug ciunii, în chip des vâr it starea f r form .

118. Fericit este mintea care, rugându-se neîm- pr tiat, câ tig necontenit un tot mai mare dor c tre Dumnezeu.

119. Fericit este mintea care, în vremea rug ciunii, se face nematerial i s rac de toate.

120. Fericit este mintea care, în vremea rug ciunii, s'a lipsit des vâr it de orice sim .

121. Fericit este monachul, care socote te pe to i oamenii ca Dumnezeu, dup Dumnezeu.

122. Fericit este monahul, care socote te mântuirea i înaintarea tuturor, ca pe a sa.

1) Romani 8, 38 -39.

123. Fericit este monahul, care se socote te pe sine gunoiul tuturor.

124. Monah este acela care s'a desp r it de toi i i se împac cu toi i.

125. Monah este cel ce se socote te pe sine una cu toti, deoarece i se pare c se vede pe sine necon-
tenit în fiecare.

126. Rug ciune s vâr e te acela care aduce tot-
deauna primul gând al s u ca rod lui Dumnezeu.

127. Ca monah ce dore ti s te rogi, fugi de orice
minciun i orice jur mânt. Iar de nu, înzadar î i iai o
înf i are care nu i se potrive te.

128. De vrei s te rogi în duh, nimic s nu iai
dela trup, i nu vei avea nour care s -i fac umbr în
vremea rug ciunii.

129. Încredin eaz lui Dumnezeu trebuin a trupului
i vei în elege c o poti încredin a i pe a duhului.

130. De vei dobândi f g duin ele, vei împ r i. Prin
urmare, privind spre acestea, cu voio ie vei purta s r cia
de acum.

131. Nu c uta s alungi dela tine s r cia i strâm-
torarea, materiile rug ciunii neîmpov rate.

132. S se întâlneasc în tine virtu ile trupe ti cu
cele suflete ti, i cele suflete ti cu cele duhovnice ti; iar
acestea cu cuno tin a nematerial i fiin ial .

133. Ia seama la gânduri când te rogi; dac au
încetat cu u urin , de unde vine aceasta? Ca s nu
cazi în vreo curs i s te predai în elat.

134. Uneori dracii î i strecoar gânduri i apoi te
a â ca s te rogi, chipurile, împotriva lor, sau s le
stai împotriv . i atunci se dep rteaz de bun voie, ca
s te în eli, închipuindu- i despre tine c ai început s
birui gândurile i s înfrico ezi pe draci.

135. Dac te rogi împotriva patimii, sau a dracului
care te sup r , adu- i aminte de Cel ce zice: „Voi

alunga pe vrjma ii mei i-i voi prinde i nu m voi întoarce pân ce nu-i voi nimici. Asupri-i-voi pe ei i nu vor putea s stea; c dea-vor sub picioarele mele",¹ i cele urm toare. Iar acestea le vei spune cu u urin , dac te vei înarma cu smerit cugetare împotriva vr j-ma ilor.

136. Nu socoti c ai dobândit virtute, dac n'ai luptat mai înainte pân la sânge pentru ea. C ci trebuie s te împotrive ti p catului pân la moarte, luptându-te cu el i nesl bind, dup dumnezeiescul Apostol.²

137. Dac vei folosi pe vreunul, vei fi oc rit de altul, ca, sim indu-te nedrept it, s spui, sau s faci ceva ce nu se cuvine i în felul acesta s risipe ti r u ceea ce ai adunat bine. Acesta e scopul dracilor. De aceea trebuie s lu m aminte cu în elepciune.

138. A teapt loviturile aduse de draci, îngrijindu-te cum s scapi de robia lor.

139. Dracii cei vicleni a teapt noaptea ca s turbure pe înv torul duhovnicesc, prin ei în i i; iar ziua, îl înv luesc prin oameni în strâmtor ri, def im ri i primjdii.

140. Nu te teme de n lbitori. C ci de i lovesc c l-când i usc întinzând, prin acestea se face ve mântul str lucitor.

141. Cât vreme nu te-ai lep dat de patimi, ci mintea ta se împotrive te virtuii i adev rului, nu vei afla t mâie binemirositoare în sânul t u.

142. Dore ti s te rogi ? Dup ce te-ai mutat din cele de aici, petrecerea s o ai deapururi în ceruri, nu simplu, cu cuvântul gol, ci cu fapta îngereasc i cuno-tin a tot mai dumnezeesc .

143. Dac numai când faci r ul î i aduci aminte de Judec tor, c este înfrico at i nep rtinitor, înc n'ai în-

1) Ps. 18, 38—39

2) I Tim 6, 7.

v at „s sluje ti Domnului cu fric i s te bucuri de El cu cutremur".¹ C ci s tii, c chiar în vremea de odihn i de osp tare trebuie s -I sluje ti Lui i mai mult, cu evlavie i cuviin .

144. B rbat în elept este acela care nu înceteaz , înainte de poc in a des vâr it , s - i aduc aminte cu întristare de p catele sale i de r spl tirea lor dreapt în focul cel ve nic.

145. Cel ce este st pânit de p cate i de mâinii i îndr zne te cu neru inare s se întind la cuno tin a lucrurilor mai dumnezeie ti, sau s se ridice chiar la rug ciunea nematerial , s primeasc certarea Apostolului, care-i arat c nu este f r primejdie pentru el s se roage cu capul gol, neacoperit; „c ci un asemenea suflet, zice, trebuie s aib pe cap st pânire, pentru îngerii cari stau de fa ",² învelindu-se în cuvenita ru ine i smerit cugetare.

146. Precum vederea neacoperit i tare a soarelui din miezul zilei, când lumineaz mai viu, nu folose te ochiului bolnav, a a nu folose te nici întip rirea rug ciunii suprafire ti i cu adev rat înfrico ate, care se face în duh, min ii p tima e i necurate.

147. Dac pe cel ce s'a apropiat cu dar la altar nu l-a primit Cel nep rtitor i f r nici o lips , pân , nu se va fi împ cat cu aproapele, sup rat pe el,³ gânde te-te de cât paz i putere de a deosebi lucrurile avem trebuin , ca s aducem lui Dumnezeu, la altarul cel inteligibil, t mâe bine primit .

148. Nu te bucura de cuvinte, nici de slav . Altminteri nu- i vor mai face p c to ii mendrele în spatele t u, ci în fa a ta.⁴ i vei fi int de batjocur în vremea rug ciunii, târît i purtat de ei în gânduri nechibzuite.

149. Aten ia min ii c utând rug ciune, va afla rug ciune; c ci rug ciunea îi urmeaz aten iei mai mult ca orice altceva. De aceea trebuie s ne sârguim spre ea.

1) Ps 2, 11. 2) Cor. 11, 10 3) Mt 5, 23, 24 4) Ps. 129, 3.

150. Precum cel mai de pret dintre toate simurile este vederea, a a cea mai dumnezeiasc dintre toate virtuile este rugaciunea.

151. Lauda rugaciunii nu stie simplu în cantitatea, ci în calitatea ei. Aceasta o arata cei ce s'au suit în templu.¹ precum si cuvântul: „Iar voi rugându-vă, nu bolborosiți”² si urmatoarele.

152. Cât vreme atentie îi este întoarsă spre trup si mintea îngrijite te de cele cari aduc desftare cortului, înc n'ai vazut locul rugaciunii, ci este înc departe de tine calea fericita a acesteia.

153. Când, stând la rugaciune, te vei ridica mai presus de orice bucurie, atunci cu adevarat ai gasit rugaciunea.

1) Lc. 13. 10 urm.

2) Mat. 6, 7.

Ioan Casian

Viea a i scrierile lui

Ioan Casian este întemeietorul monachismului în Apus, înainte de Benedict. Fiind cel mai citit dintre scriitorii duhovnicești de acolo, cu tot semipelagianismul său, învățura sa a nutrit nenumărate generații de monahi, influențând scrisul pios până în zilele noastre. Aceasta se datorează faptului că scrierile sale sunt cea mai bună sinteză a evlaviei vechiului monachism răsăritean, deși nu una perfectă, iar el a fost puntea de legătură între monachismul răsăritean și cel apusean.

Ioan Casian s-a născut la anul 360, însă nu se știe sigur în care parte a lumii. Cei mai mulți istorici socotesc că este originar din Scythia minor (Dobrogea), alții din Franța de Sud.

Încă din fragedă tinerețe s-a făcut monah în Vifleem, după ce îi adunase o frumoasă cultură. Pe la anul 385 primi, împreună cu prietenul său Gherman, îngrijirea a două rânduri patriarhale din Anahoretilor, Egiptul. Cea dintâi călătorie a durat 7 ani, a doua aproape tot atâtă. Pe la anul 400 se duc la Sf. Ioan Gură de Aur, patriarhul Constantinoplei, care pe Casian îl hirotonise te întru diacon. La anul 405 cei doi prieteni se află la Roma, unde apar cauza Sf. Ioan Gură de Aur, care în 404 fusese trimisă la două oare în exil. De aici înainte de Gherman nu se mai știe nimic. Casian, devenit între timp preot, se duse la Marsilia, unde întemeie pe la 415 o mănăstire pentru bărbăți și alta pentru femei. Acolo viea până la moartea sa, întâmplat, la anul 435.

La dorința episcopului Castor din Apta Julia (în Franța), care de asemenea întemeie o mănăstire în dieceza lui, Casian a alcătuit pe la 420 scrierea sa: „Despre rânduielile chinoviilor

i despre vindecarea celor 8 patimi de c petenie",¹ în 12 c r i. În primele 4 c r i, cari formeaz partea I, se ocup cu îmbr - c mintea monachilor din Palestina i Egipt (cartea 1), cu rug - ciunile i psalmii de noapte (cartea 2), cu slujbele zilnice (cartea 3) i cu condi iile de primire a novicilor (cartea 4).² În cele 8 c r i din partea II se ocup cu cele 8 patimi, în fiecare carte cu o patim în urm toarea ordine: l comia pântecelui (gastrimargia), curvia, iubirea de argint (philargyria), mânia, întristarea, lenea (acedia), slava de art (cenodoxia), mândria. În aceste 8 c r i Casian nu face decât s - i însu easc teoria celor 8 patimi, care era în preocuparea monachismului r s ritean din veacul IV i c reia prima formulare scris i-a dat-o Evagrie Ponticul. Cele 4 nume grece ti folosite de Casian pentru patima 1, 3, 6, 7 (cele din parantez), arat c el n'a f cut decât s treac în Apus o teorie din R s rit. Din aceast scriere s'a p strat în limba greac un extras, care era cunoscut înc lui Fotie în veacul 9. Se pare c acest extras e dintr'o traducere greceasc a întregii scrieri, care dateaz înc din veacul 5. Extrasul are i el partea I i partea II, dup cum e împ r it i scrierea în întregime. Ambele p r i ale extrasului sunt puse sub numele lui Atanasie cel Mare, ca prima i a doua epistol c tre Castor.³ Prima scriere a lui Casian din Filocalia greac nu e decât partea II a acestui extras (sau epistola a II-a), adec cel care rezum înv tura din cele 8 c r i despre cele 8 patimi.⁴

La scurt vreme dup aceea Casian a compus a doua scriere, mult mai întins , cu titlul: „Convorbiri cu P rin ii”.⁵

1) „De institutis coenobiorum et de octo principalium vitiorum remediis” (Migne P. L. 49, 53—476). O edi ie corect a dat Petschenig în „Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum”, Viena 1888, vol. 17, . 1—231.

2) Aceast parte este tradus în române te din edi ia rus a episcopului Teofan (Moscova 1892) i publicat în „Vechile rândueli ale vie ii monachale” (edit. de m n stirea Dobru a, jud. Soroaca, 1929, sub îngrijirea d-lui Const. V. Tomescu), pg., 561—662.

3) Pseudo-Athanasius, Epist. 1—2 ad Castorem, P. G. 28, 849—905.

4) Scrierea „De octo vitiosis cogitationibus” (P. G 79, 1436—1464) pus , sub numele lui Nil, este în buc ile ei închegate o scurt prelucrare a epistolei a doua a lui Pseudo-Atanasie c tre Castor. Iar sentin ele ce urmeaz fiec rei buc i sunt extrase din Nil (De octo spiritibus malitiae, P. G. 79, 1145—1164) i Evagrie.

5) „Collationes Patrum” în Migne P. L. 49, 477—1328 i edi ia mai corect de Petschenig în Corp. script. ecll. lat. vol. 13, p. 1—711 (Viena 1886)

Sunt 24 de convorbiri pe cari el cu prietenul s u Gherman le-au avut cu pustnicii din Egipt în cele 2 c l torii. Scrierea are trei p r i. Cea dintâi cuprinde primele 10 convorbiri, avute în a doua c l torie cu P rin ii din pustia sketic . Partea a doua cuprinde convorbirile 11-17 cu P rin ii din inutul Panefisis, iar a treia convorbirile 18-24 cu P rin ii din inutul Diolcos. Prima parte este dedicat episcopului Leontie, un frate al lui Castor, întru cât cel din urm ,care îi ceruse i această scriere,murise între timp; de asemenea unui monach - mai târziu episcop - Heladie. A doua i a treia altor episcopi.

A doua scriere a lui Casian cuprins în Filocalie nu este decât un extras grec al primelor dou convorbiri avute cu Ava Moise.

Dac în prima scriere Casian s'a ocupat cu lucrarea de cur - ire de patimi, în a doua se ocup cu inta pozitiv a vie ii duhovnice ti, cu felul în care se poate ajunge la des vâr ire. Cu mult st ruin arat aci c asceza negativ are numai o însemn tate relativ . S r cia, postul, privegherea sunt numai unelte pentru dobândirea des vâr irii, nu sunt scop în sine. Corpul se mortific nu pentru mortificare, ci pentru a-l face unealt ascult toare a duhului. Idealul este de-a face ca mintea s aib necontenit gândul la Dumnezeu. Contempla ia este pentru Casian tocmai această îndeletnicire cu Dumnezeu. Iar des vâr irea este contempla rea permanent . Ea este o rug ciune necontenit . Piedeca cea mai mare în calea ei sunt gândurile str ine de Dumnezeu. Împotriva lor trebuie s lupte ascetul.

S'a spus despre Casian c descrie cu atâta pricepere mi c - rile p tima e ale sufletului, încât aproape sile te pe cetitor s - i descopere gre elile i s le ocoleasc ,de unde înainte nu le vedea decât ca printr'o cea .

În ce prive te rug ciunea, Casian cunoa te mai presus de rug ciunea obi nuit „o rug ciune a focului", pe care numai pu ini o cunosc din experien proprie. Este o rug ciune f r cuvinte ce întrece în elegerea i care urc la Dumnezeu prin rev r sarea luminii cere ti în inim .¹

1)Prezentarea aceasta este f cut dup O. Bardenhewer, Op. c. vol IV. ed. 1—2, Fr. i. Br. 1924, p. 558-565 i Viller-Rahner, Op. c. p. 184—192.

Sfântul CASIAN ROMANUL

C tre Episcopul Castor

Despre cele opt gânduri ale r ut ii¹

Dup ce mai înainte am alc tuit cuvântul despre rânduielile chinoviilor, de data aceasta, n d j-duind iar i în rug ciunile Voastre, ne-am apucat a scrie despre cele opt gânduri ale r ut ii, adic despre cel al l comiei pântecelui, al curviei, al iubirii de argint, al mâniei, al întrist rii, al trând viei, al slavei de arte i al mândriei.

I. Despre înfrânarea pântecelui

Mai întâi deci vom vorbi despre înfrânarea pântecelui, care se împotrive te îmbuib rii pântecelui; apoi despre chipul posturilor i despre felul i cantitatea bucatelor. Iar acestea nu dela noi le vom spune, ci dup cum le-am primit dela Sfin ii P rin i. Ace tia n'au l sat un singur canon de postire, nici un singur chip al împ rt irii de bucate, nici aceea i m sur pentru to i. Fiindc nu to i au aceea i t rie i aceea i vârst ; apoi i din pricina sl biciunii unora, sau a unei deprinderi mai ginga e a trupului. Îns un lucru au rânduit tuturor: s fug de îmbuibare i de s turarea pântecelui. Iar po-

1) In Migne P. G. 28, 871—906, ca epistola a 2-a a Sf Atanasie c tre Castor; i în Filocalia greac (Atena 1893), vol. I. pg. 35—47

stirea de fiecare zi au socotit că este mai folositoare și mai ajută toare spre curie, decât cea de trei sau de patru zile, sau decât cea întinsă până la o săptămână. Căci zice: cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se folosește adeseori și de hrană. Din pricina aceasta se întâmplă că uneori, din covârșirea postirii, slăbește trupul și se face mai trândav spre slujbele cele duhovnicești; iar alteori, prin prisosul mâncării, se îngreuiază și face să se nască în suflet nepăsări și moale ire. Au cercat Prinții și aceea care tuturor le este potrivit mâncarea verdeurilor sau a legumelor și nici posmagul nu-l pot folosi ca hrană totuși. Și au zis Prinții că unul mâncând două litre de pâine și încă flămând, iar altul mâncând o literă, sau aseuncii, se satură. (Uncia este uncia romană : 27 gr. 165 mlgr.). Deci, precum am zis mai înainte, le-a dat tuturor o singură regulă pentru înfrânare: să nu se amestece nimic cu săturarea pântecelui și să nu se lase furat de plăcerea gâtlejului. Pentru că nu numai deosebirea felurilor, ci și mărimea cantității mâncărilor face să se aprinză și geala curviei. Căci cu orice fel de hrană de se va umplea pântecul, naște și mâna desfrânării; asemenea nu numai aburii vinului fac mintea să se îmbete, ci și săturarea de apă, precum și prisosul a orice fel de hrană moale te și o face somnoroasă. În Sodoma nu aburii vinului, sau ai bucatelor felurite au adus prăpădul, ci îmbuibarea cu pâine, cum zice Prorocul.¹ Și biciunea trupului nu dăunează curiei inimii, când din trupului nu ceea ce voiește plăcerea, ci ceea ce cere și biciunea. De bucate numai atât să ne slujim, cât să trăim, nu ca să ne facem robi pornirilor poștei. Primirea hranei cu măsură și cu socoteală, din trupului și năsturea, nu înșală sfârșitul.

Regula înfrânării și canonul a ezat de Prinți, acesta este: Cel ce se împotrivesc de vreo hrană să se de-

1) Ez. 16, 49

prateze de ea pân mai are înc poft i s nu a tepte s se sature. Iar Apostolul zicând: „Grija trupului s nu o face i spre poft”,¹ n'a oprit chivernisirea cea trebuincioas a vie ii, ci grija cea iubitoare de pl ceri. De altfel pentru cur ia des vâr it a sufletului nu ajunge numai re inerea dela bucate, dac nu se adaug la ea i celelalte virtu i. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul i prin ostenirea trupului mari foloase aduce, înfrânarea dela iubirea de argint c l uze te sufletul spre cur ie, când înseamn nu numai lipsa banilor, ci i lipsa poftei de-a-i avea. Re inerea dela mânie, dela întristare, dela slava de art i mândrie, înf ptuie te cur ia întreag a sufletului. Iar cur ia par ial a sufletului, cea a neprih nirii adec , o înf ptuiesc în chip deosebit înfrânarea i postul. C ci este cu neputin ca cel ce i-a s turat stomacul s se poat lupta în cuget cu dracul curviei. Iat de ce lupta noastr cea dintâi trebuie s ne fie înfrânarea stomacului i supunerea trupului nu numai prin post, ci i prin priveghere, osteneal i cetiri; apoi aducerea inimii la frica de iad i la dorul dup Împ r ia cerurilor.

II. Despre duhul curviei i al poftei trupe ti

A doua lupt o avem împotriva duhului curviei i al poftei trupe ti. Pofta aceasta începe s supere pe om dela cea dintâi vârst . Mare i cumplit r zboiu este acesta i lupt îndoit cere. C ci acest r zboiu este îndoit, aflându-se i în suflet i în trup. De aceea trebuie s d m lupta din dou p r i împotriva lui. Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobândirea des vâr itei neprih niri i adev ratei cur ii, de nu se va ad uga i sdrobirea inimii i rug ciunea întins c tre Dumnezeu i cetirea deas a Scripturilor i osteneala i lucrul mâinilor, cari abia împreun pot s opreasc pornirile cele neastâmp rate ale sufletului i s -l aduc

1) Rom. 13, 14.

înapoi dela n lucirile cele de ru ine. Mai înainte de toate îns , folose te smerenia sufletului, f r de care nu va putea birui nimeni, nici curvia, nici celelalte patimi. Deci dela început trebuie p zit inima cu toat str juirea de gândurile murdare.¹ „C ci dintru aceasta purced, dup cuvântul Domnului, gânduri rele, ucideri, preacurvii, curvii”² i celelalte. Deoarece i postul ni s'a rânduit de fapt nu numai spre chinuirea trupului, ci i spre trezvia mintii, ca nu cumva, întunecându-se de mul imea bucatelor, s nu fie în stare s se p zeasc de gânduri.

Deci nu trebuie pus toat str dania numai în postul cel trupesc, ci i în medita ie duhovniceasc , f r de care e cu neputin s urc m la în l imea neprih nirii i cur iei adev rate. Se cuvine a adar, dup cuvântul Domnului, „s cur im mai întâiu partea cea dinl untru a paharului i a blidului, ca s se fac i cea dinafar curat ”.³ De aceea s ne sârguim, cum zice Apostolul, „a ne lupta dup lege i a lua cununa”⁴ dup ce am biruit duhul cel necurat al curviei, bizuindu-ne nu în puterea i nevoia noastră , ci în ajutorul St pânului nostru Dumnezeu. C ci dracul acesta nu înceteaz de a r zboi pe om, pân nu va crede omul cu adev rat c nu prin str duina i nici prin osteneala sa, ci prin acoper mântul i ajutorul lui Dumnezeu se izb ve te de boala aceasta i se ridic la în l imea cur iei. Fiindc lucrul acesta este mai presus de fire i cel ce a c lcat înt râtile trupului i pl cerile lui ajunge într'un chip oarecare afar din trup. De aceea este cu neputin omului (ca s zic a a) s zboare cu aripile proprii la această înalt i cereasc cunun a sfin eniei i s se fac urm tor îngerilor, de nu-l va ridica dela p mânt i din noroiu harul lui Dumnezeu. C ci prin nici o alt virtute nu se aseam n oamenii cei lega i cu trupul mai mult cu îngerii cei netrupe ti, decât prin neprih nire. Printr'aceasta, înc pe p mânt fiind i petrecând, au, dup cum zice Apostolul, petrecerea în ceruri.⁵

1) Prov. 4, 23. 2) Mt. 15, 19. 3) Mt 23, 62. 4) II Tim. 2, 5. 5) Filip 3, 20.

Iar semnul că au dobândit des vârit această virtute, îl avem în aceea că sufletul chiar și în vremea somnului nu ia seama la niciun chip al nărilor de rușine. Căci deși nu se socotește pe cât o mișcare ca aceasta, totuși ea arată că sufletul boalește încă și nu s'a izbăvit de patimă. Și de aceea trebuie să credem că năările cele de rușine ce ni se întâmplă în somn, sunt o dovadă a trăind viei noastre de pândă aici și a neputinței ce se află în noi, fiindcă scurgerea ce ni se întâmplă în vremea somnului face arătat boala ce adesea tănuiește în ascunzișurile sufletului. De aceea și Doctorul sufletelor noastre a pus doctoria în ascunzișurile sufletului, unde tănuiește și pricinile boalei, zicând: „Cel ce caută la muiere spre a o pofti pe dânsa, a și preacurvit cu ea întru inima sa”.¹ Prin aceasta a îndreptat nu atât ochii cei curioși și desfrânași, cât sufletul cel a ezat în untru, care folosește rușinea ochii cei dați de Dumnezeu spre bine. De aceea și cuvântul în elepciunii nu zice: „Cu toată străjuirea pe ze te ochii tăi”, ci: „Cu toată străjuirea pe ze te inima ta”,² aplicând leacul străjirii mai ales aceleia care folosește ochii spre ceea ce voiește. Așa dar aceasta să fie paza cea dintâi a curății noastre: de ne va veni în cuget amintirea vreunei femei, răsărită prin diavoleasca viclenie, bunăoară a măicii, sau a surorii, sau a altor femei cucernice, îndată să o alungăm din inima noastră, ca nu cumva, zăbovind mult la această amintire, am gitorul celor neiscuși și să rostogolească cugetul dela aceste fețe la năări rușinoase și vătămătoare. De aceea și porunca dată de Dumnezeu primului om ne cere să puzim capul arpelui,³ adică începutul gândului vătămător prin care acela încearcă să se erpuiește în sufletul nostru, ca nu cumva prin primirea capului, care este prima răsărire a gândului ( ), să primim și celălalt trup al arpelui, adică învoirea (-) cu plăcerea și prin aceasta să ducem apoi

1) Mt. 5, 28 2) Prov. 4, 23. 3) Gen. 3. 15.

cugetul la fapta neîng duit . Ci trebue, precum este scris: „În dimine i s ucidem pe to i p c to ii p mântului”¹ adic prin lumina cuno tin ii s deosebim i s nimicim toate gândurile p c toase de pe p mânt, care este inima noastr , dup înv tura Domnului; i pân ce sunt înc prunci, fiii Vavilonului, adic gândurile viclene, s -i ucidem, sdrobindu-i de piatr ,² care este Hristos. C ci de se vor face b rba i prin învoirea noastr , nu f r mare suspin i grea oste-neal vor fi birui i. Dar pe lâng cele zise din dumnezeasca Scriptur , bine este s pomenim i cuvinte de ale Sfin ilor P rin i. Astfel Sfântul Vasile, episcopul Cezareei Capadociei, zice: „Nici muere nu cunosc, nici feciorelnic nu sunt”. El tia c darul fecioriei nu se dobânde te numai prin dep rtarea cea trupeasc de muere, ci i prin sfin enia i cur ia sufletului, care se câ tig prin frica lui Dumnezeu. Mai zic P rin ii i aceea c nu putem câ tiga des vâr it virtutea cur iei, de nu vom dobândi mai întâi în inima noastr adev rata smerenie a cugetului; nici de cuno tin adev rat nu ne putem învrednici, cât vreme patima curviei z bove te în ascunzi urile sufletului. Dar ca s des vâr im în elesul neprih nirii, vom mai pomeni de un cuvânt al Apostolului i vom pune cap t cuvântului: „C uta i pacea cu toat lumea i sfin irea, f r de care nimeni nu va vedea pe Domnul”.³ C despre aceasta gr e te, se vede din cele ce adaug , zicând: „S nu fie cineva curvar sau lume ca Esau”.⁴ Pe cât este a a dar de cereasc i de îngereasc virtutea sfin eniei, pe atât este de r zboit cu mai mari bântueli de protivnici. De aceea suntem datori s ne nevoim nu numai cu înfrânarea trupului, ci i cu sdrobirea inimii i cu rug ciuni dese împreunate cu suspine, ca s stingem cuptorul trupului nostru, pe care împ ratul Vavilonului îl aprinde în fiecare zi prin atâr rile poftei, cu roua venirii Sfântului Duh. Pe lâng ace-

1) Ps. 101, 8 2) Ps. 137, 9. 3) Evr. 12, 14. 4) Ibid. 16.

stea, arm foarte tare pentru acest r zboiu avem privegherea cea dup Dumnezeu. C ci precum paza zilei preg te te sfin enia nop ii, a a i privegherea din vremea nop ii deschide sufletului calea c tre cur ia zilei.

. Despre iubirea de argint

A treia lupt o avem împotriva duhului iubirii de argint. R zboiul acesta este str in i ne vine din afara firii, folosind necredin a monachului. De fapt atâ rile celorlalte patimi, adic a mâniei i a poftei, î i iau prilejurile din trup i î i au oarecum începutul în r sadul firii, dela na tere. De aceea sunt biruite abia dup vreme îndelungat . Boala iubirii de argint îns , venind dinafar , se poate t ia mai u or, dac este silin i luare aminte. Dar de nu e b gat în seam , se face mai pierz toare decât celelalte patimi i mai cu anevoie de înfrânt. C ci e „r d cina tuturor r ut ilor”,¹ dup Apostolul. S b g m numai de seam : îmboldirile cele fire ti ale trupului se v d nu numai la copii, în cari nu este înc cuno tin a binelui i a r ului, ci i la pruncii cei prea mici i sugaci cari nici urm de pl cere nu au în ei, îns îmboldirea fireasc arat c o au. De asemenea observ m la prunci i acul mâniei, când îi vedem porni i asupra celui ce i-au n c jit. Iar acestea le zic, nu oc rând firea ca pricin a p catului (s nu fie), ci ca s ar t c mânia i pofta au fost împreunate cu firea omului de c tre însu i Ziditorul cu un scop bun, dar prin trând vie alunec din cele fire ti ale trupului în cele afar de fire. De fapt îmboldirea trupului a fost l sat de Ziditorul spre na terea de prunci i spre continuarea neamului omenesc prin coborîre unii dela alii, nu spre curvie. Asemenea i imboldul mâniei s'a sem nat în noi spre mântuire, ca s ne mâniem asupra p catului, nu ca s ne înfuriem asupra aproapelui. Prin

1) I Tim 6, 10.

urmare nu firea în sine e p c toas , chiar dac o folosim noi r u. Sau vom învinov i pe Ziditor? Oare cel ce a dat fierul spre o întrebuintare necesar i folositoare e vinovat, dac cel ce l-a primit îl folose te pentru ucidere?

Am spus acestea, vrând s ar t m c patima iubirii de argint nu- i are pricina în cele fire ti, ci numai în voia liber cea foarte rea i stricat . Boala aceasta când g se te sufletul c ldicel i necredincios, la începutul lep d rii de lume, strecoar într'ânsul niscai pricini îndrept ite i la p rere binecuvântate ca s opreasc ceva din cele ce le are. Ea îi zugr ve te monahului în cuget b trâne e lungi i sl biciune trupeasc i-i opte te c cele permise dela chinovie nu i-ar ajunge spre mângâiere, nu mai zic când este bolnav, dar nici m car când este s n tos; apoi c nu se poart acolo grij de bolnavi, ci sunt foarte p r si i i c de nu va avea ceva aur pus de o parte va muri în mizerie. Mai apoi îi strecoar în minte gândul c nici nu va putea r mâne mult vreme în m n stare, din pricina greut ii îndatoririlor i a supra-vegherii am nun ite a P rintelui. Iar dup ce cu astfel de gânduri îi am ge te mintea, ca s - i opreasc m car un b ni or, îl înduplec vr jma ul s înve e i vreun lucru de mân de care s nu tie Avva, din care î i va putea spori argintul pe care îl râvne te. Pe urm îl în al tic losul cu n dejdi ascunse, zugr vindu-i în minte câ tigul ce-l va avea din lucrul mâinilor i apoi traiul f r griji. i a a, dându-se cu totul grijii câ tigului, nu mai ia aminte la nimic din cele protivnice, nici chiar la întunecul desn dejdii, care îl cuprinde în caz c nu are parte de câ tig; ci precum altora li se face Dumnezeu stomacul, a a i acestuia aurul. De aceea i fericitul Apostol, cunoscând aceasta, a numit iubirea de argint, nu numai „r d cina tuturor r ut ilor”, ci i „închinare la idoli”. S lu m seama deci, la cât r utate târ te boala aceasta pe om, dac îl împinge i la slujirea la idoli. C ci dup ce i-a dep rtat iubitorul de argint mintea dela dragostea lui Dumnezeu, iube te idolii oamenilor scobi i în aur.

Întunecat de aceste gânduri și sporind la și mai mult rău, monahul nu mai poate avea nicio ascultare, ci se răsvrtește, suferă, cărtește la orice lucru, și spunde împotriva și nemaipe zind nicio evlavie, se duce ca un cal nesupus în prpastie. Nu se mulumește cu hrana cea de toate zilele și strigă pe față și nu mai poate să rabde acestea la nesfârșit. Spune că Dumnezeu nu e numai acolo și nu și-a încuiat mântuirea să numai în Măneștii aceia; și că de nu se va duce de acolo se va pierde.

Banii cei puși de o parte, dând ajutor socotirii acesteia stricate, îl susțin ca niște aripi să cugete la ierburile din Măneștii, și răspund aspru și cu mândrie la toate poruncile și se socoată pe sine ca pe un străin din afară. Orice ar vedea în Măneștii că ar avea trebuință de îndreptare, nu bagă în seamă, ci trece cu vederea, dacă nu defăimă și hulește toate câte se fac. Caută apoi pricini pentru cari să se poată mânia sau întrista, ca să nu pară uratec, și îndrăgănește pricina din Măneștii. Iar dacă poate scoate și pe altul din Măneștii, amgându-l cu oapte și vorbe de artă, nu se dă îndrăgănit să o facă, vrând să aibă un împreună lucrător la fapta sa cea rea.

Și așa aprinzându-se de focul banilor și, iubitorul de argint nu se va putea liniști niciodată în Măneștii, nici nu va putea să trăiască sub ascultare. Iar când dracul îl va răpi ca un lup din staul și, desprindându-l de turmă, îl va lua spre mâncare, atunci lucrurile rânduite pentru anumite ceasuri în chinovie, pe cari îi era greu să le împlinească, îl va ține vrăjmașul să le împlinească în chilie zi și nopți cu mult răvnă; nu-l va slobozi în săpăzească chipul rugăciunilor, nici rânduiala posturilor; nici canonul privegherilor. Ci, după ce l-a legat cu turbarea iubirii de argint, toată sângea îl înduplecă să aibă numai spre lucrul mâinilor.

Trei sunt felurile boalei acesteia, pe cari le opresc deopotrivă atât dumnezeieștile Scripturi, cât și învățăturile Părinților. Primul e cel care face pe monahi să a-

niseasc i s adune cele ce nu le aveau în lume; al doilea e cel care face pe cei ce s'au lep dat de avu ii s se c iasc , punându-le în minte gândul s caute cele pe cari le-au d ruit lui Dumnezeu; în sfâr it al treilea e cel care, legând dela început pe monach de necredin i mole al , nu-l las s se izb veasc des vâr it de lucrurile lumii, ci îi pune în minte frica de s r cie i neîncredere în purtarea de grij a lui Dumnezeu, îndemnându-l s calce f g duin ele pe cari le-a t cut când s'a lep dat de lume. Pildele tuturor acestor trei feluri, precum am zis, le-am g sit osândite în dumnezeiasca Scriptur . A a Ghiezi, voind s dobândeasc banii pe cari nu-i avea înainte, s'a lipsit de darul proorociei, pe care înv torul s u voia s i-l lase drept mo tenire i în loc de binecuvântare a mo tenit lepr ve nic prin blestemul Proorocului.¹ Iuda, voind s recapete banii, de cari mai 'nainte se lep dase urmând lui Hristos, a c zut nu numai din ceata ucenicilor, alunecând spre vânzarea St pânului, ci i viea a cea trupeasc a sa prin silnic moarte a sfâr it-o.² Iar Anania i Satira, oprind o parte din pre ul vânz rii, se pedepsesc cu moartea prin gura apostoleasc .³ Marele Moise porunce te i el în a „Doua lege”, în chip tainic, celor ce f g duiesc s se lapede de lume, dar de frica necredin ii se în iar i de lucrurile p mânte ti: „De este cineva fricos i i tremur inima de team , s nu ias la r zboiu, ci s se întoarc acas , ca nu cumva cu frica lui s sperie i inimile fra ilor s i”.⁴ Poate fi ceva mai întemeiat i mai l murit decât această m rturie? Oare nu înv m din aceasta cei ce ne lep d m de lume, s ne lep d m des vâr it i a a s ie im la r zboiu, ca nu cumva punând început sl b nog i stricat, s întoarcem i pe ceilal i dela des vâr irea evanghelic , sem nând temere într'an ii? Chiar i cuvântul bine zis în Scripturi: „c mai bine este a da decât a lua”,⁵ îl tâlcuiesc r u ace tia,

1) II Reg 5, 22—27. 2) Mt. 28. 5 3) Fapte 5, 5, 10. 4) Deut. 20, 8.

5) Faptele, 20, 35.

forându-l și schimbându-i în elesul, ca să se potrivească cu rătăcirile și cu pofta lor de argint. De asemenea învârtura Domnului care zice: „Dacă vrei să fii desvârșit, vinde-ți averile tale și le dă săracilor și vei avea comoară în ceruri; și venind urmează-mi Mie”.¹ Ei chibzuiesc decât să fie sărac mai fericit lucrul este a sta pâni peste o bogăție proprie și din prisosul ei a da și celor ce au lipsă. Să te însuși unii ca aceștia că încă nu s’au lepdat de lume, nici n’au ajuns la desvârșirea monachicească, cât vreme se rușinează de Hristos și nu iau asupra lor sarcina Apostolului, ca prin lucrul mâinilor să-și slujească lor și celor ce au trebuință, spre a împlini făgăduința cucerită și a fi încununată cu Apostolul, ca unii cari, după ce i-au risipit vechea bogăție, luptă ca Pavel luptă cea bună în foame și în sete, în ger și în haine.² Căci dacă Apostolul ar fi știut că pentru desvârșire mai de trebuință este vechea bogăție, nu i-ar fi dispărut starea sa de cinste, căci zice despre sine că a fost om de văz și cetean roman.³ Asemenea și cei din Ierusalim, cari îi vindeau casele și arinile și puneau prețul la picioarele Apostolilor,⁴ n’ar fi făcut aceasta, dacă ar fi știut că Apostolii în de lucru mai fericit și mai chibzuit ca fiecare să se hrănească din banii săi și nu din osteneala proprie și din ceea ce aduc neamurile. Încă mai lămurit înva despre acestea acela Apostol în cele ce scrie Romanilor, când zice: „Iar acum merg la Ierusalim ca să slujesc Sfinților, ca să binevoiesc Macedonia și Ahaia și fac o strângere de ajutoare pentru cei lipsi și dintre Sfinții din Ierusalim. Că au binevoit, dar le sunt și datori”.⁵ Dar și el însuși, fiind adesea pus în lanțuri și în închisori și ostenit de cel torii, sau împiedecat de acestea să-și câștige hrana din lucrul mâinilor sale, precum obișnuia, spune că a primit-o dela frații din Macedonia, cari au venit la el: „și lipsa mea au împlinit-o frații cei ce au

1) Mt 19, 21 2) II Tim. 4, 7. 3) Fapte 22, 25. 4) Fapte 4, 35. 5) Rom. 15, 25.

venit din Macedonia".¹ Iar Filipenilor le scrie: „i voi Filipenilor ti i c ie ind eu din Macedonia, nici o biseric nu s'a unit cu mine când a fost vorba de dat i luat, decât voi singuri. C i în Thesalonica odat i de dou ori mi-ati trimis cele de trebuin ”.²

A a dar, dup p rerea iubitorilor de argint, sunt mai ferici i decât Apostolul i ace tia, fiindc i-au dat din averile lor i lui cele de trebuin . Dar nu va cu-teza nimeni s zic aceasta, dac nu cumva a ajuns la cea mai de pe urm nebulie a min ii.

Deci dac vrem s urm m poruncii evanghelice i întregii Biserici celei dintru început, întemeiat pe temelie Apostolilor, s nu ne lu m dup socotin ele noastre, nici s în elegem r u cele zise bine. Ci, lep dând p rerea noastr cea mole it i necredincioas , s primim în elesul cel adev rat al Evangheliei. C ci numai a a vom putea urma P rin ilor i nu ne vom desp r i nici-odat de tiin a vie ii de ob te, ci ne vom lep da cu adev rat de lumea aceasta. Bine este deci s ne amintim i aci de cuvântul unui Sfânt, care spune c Sfântul Vasile cel Mare ar fi zis unui senator, care se lep dase f r hot rîre de lume i mai tinea ceva din banii s i, un cuvânt ca acesta: „i pe senator l-ai pierdut i nici pe monach nu l-ai f cut!" Trebuie a a dar s t iem cu toat sârguin a din sufletul nostru „r d cina tuturor r u-t ilor", care este iubirea de argint, tiind sigur c de r mâne r d cina, lesne cresc ramurile. Iar virtutea aceasta anevoie se dobânde te nepetrecând în viea a de ob te, c ci numai în ea nu avem s purt m de grij nici m car de trebuin ele cele mai necesare. Deci având înaintea ochilor osânda lui Anania i a Safirei, s ne înfrico m a ne l sa ceva nou din averea noastr veche. Asemenea, temându-ne de pilda lui Ghiezi, a celui ce pentru iubirea de argint a fost dat leprei ve-nice, s ne ferim de-a aduna pentru noi banii pe cari

1) II Cor. 11, 9. 2) Filip. 4, 15—16.

nici în lume nu i-am avut. Gândindu-ne apoi la sfârșitul lui Iuda cel ce s'a spânzurat, să ne temem a lua ceva din cele de cari ne-am lepdat, disprezându-le. Iar peste acestea toate, să avem deapururi înaintea ochilor moartea fără de veste, ca nu cumva în ceasul în care nu a teptăm, să vie Domnul nostru și să afle conștiința noastră întinată cu iubirea de argint. Căci ne va zice atunci cele ce în Evanghelie au fost spuse bogatului aceluia: „Nebune, într'această noapte voiu cere sufletul tău, iar cele ce ai adunat ale cui vor fi” ?¹

IV. Despre mânie

A patra luptă o avem împotriva duhului mâniei. În câtă trebuință este să ținem, cu ajutorul lui Dumnezeu, veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adâncul sufletului nostru! Căci mocnind acesta tănuiește în inima noastră și orbind cu turburări întunecate ochii inimii, nu putem dobândi puterea de-a deosebi cele ce ne sunt de folos, nici prin trunderea cunoștinței duhovnicești. De asemenea nu putem prezidi desvârșirea sfatului bun și nu ne putem face părtași vieții adevărate, iar mintea noastră nu va ajunge în stare să privească lumina dumnezeiască. „Căci s'a turburat, zice, de mânie ochiul meu”.² Dar nu ne vom face părtași nici de înălțarea dumnezeiască, chiar dacă am fi socotiți de toți frații înălțați. Fiindcă s'a scris: „Mânia în sânul celor fără de minte sălăluiește”.³ Dar nu putem dobândi nici sfaturile mântuitoare ale dreptei socoteli, chiar dacă ne socotesc oamenii cuminți. Căci scris este: „Mânia și pe cei cuminți îi pierde”.⁴ Nu vom putea în nici cumpăna dreptății cu inimă trează, căci scris este: „Mânia bătăului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu”.⁵ Nici podoaba și chipul cel bun nu-l putem dobândi, cu toate că ne laudăm toți, căci iarăși scrie: „Bătăul mândros nu este

1) Lc. 12, 20. 2) Ps. 6, 8. 3) Eccl. 7, 1 (LXX). 4) Prov. 15, 10 (LXX). 5) Iac 1, 20.

cu bun chip".¹ Drept aceea cel ce vrea să vie la desvârșire și poftite să lupte lupta cea duhovnicească după lege, străduindu-se să fie de toată mânia și iuime. Iată ce poruncește vasul alegerii: „Toată amărăciunea și iuime și mânia și strigarea și hula să se ridice de la voi, împreună cu toată răutatea”.² Iar când a zis „toată”, nu ne-a mai lăsat nicio pricină pentru care mânia să fie trebuincioasă sau îndreptată. Deci cel ce vrea să îndrepte pe frațele său când greșete, sau să-l certe, să se silească să se poartă pe sine neturburat, ca nu cumva vrând pe altul să-l turduiască, să atragă boala asupra sa și să audă cuvântul Evangheliei: „Doctore, vindecă-te pe tine însuți”,³ sau: „Ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o cunoști”.⁴

Din orice fel de pricină ar clocoti mânia în noi, ea ne orbeste ochii sufletului și nu-l lasă să vadă Soarele Dreptății. Căci precum fiecând punem pe ochi foite de aur, fie de plumb, la fel împiedecăm puterea vizuală, și scumpetea foi ei de aur nu aduce nicio deosebire orbirii, tot așa din orice pricină s'ar aprinde mânia, fie ea, zice-se, întemeiată sau neîntemeiată, la fel întunecă puterea vizuală.

Numai atunci întrebăm mânia potrivit cu firea, când o pornim împotriva gândurilor potrivite și iubitoare de plăceri. Așa ne învață Proorocul zicând: „Mânia și vinul nu pot coexistența”;⁵ adică aprinde și mânia asupra patimilor voastre și asupra gândurilor rele și nu pot coexistența și vârsându-se cele puse de ele în minte. Acest înțeles îl arată limpede cuvântul următor: „... pentru cele ce ziceți întru inimile voastre, în aternuturile voastre vizibile”;⁶ adică atunci când vin în inima voastră gândurile cele rele scoate-le afară cu mânie, iar după ce le veți fi scos, aflându-vă că pe un pat al liniștii sufletului, pot coexistența. Împreună cu acesta glăsuiește și fericitul Pavel, folosindu-se de cuvântul lui și adăugând: „Soarele și

1) Prov. 11, 25 (LXX). 2) Ef. 4, 31 3) Lc. 4, 23. 4) Mc. 7, 23

5) Ps. 4, 5. 6) Ibid.

CASIAN ROMANUL

nu apun peste mânia voastr , nici s dai loc diavolului" ;¹ adic s nu face i pe Hristos, Soarele Drept ii, s apun pentru inimile voastre, din pricin c -l mânia i prin învoirea cu gândurile rele, ca apoi, prin dep rtarea Lui, s afle diavolul loc de edere în voi. Despre Soarele acesta i Dumnezeu zice prin Proorocul: „Iar celor ce se tem de numele Meu, va r s ri soarele drept ii i t m duire va fi în aripile lui".²

Iar de vom lua cele zise dup liter , nici pân la apusul soarelui nu ni se îng due s inem mânia. Ce vom zice deci despre aceia cari, în s lb t cia i turbarea dispozi iei lor p tima e, in mânia nu numai pân la apusul soarelui, ci, întinzând-o peste multe zile, fac unii fa de al ii i n'o mai scot afar cu cuvântul, ci prin t cere î i sporesc veninul inerii de minte a r ului spre pierzarea lor. Ei nu tiu c trebuie s fug nu numai de mânia cea cu fapta, ci i de cea din cuget, ca nu cumva, înnegrindu-li-se mintea de întunecimea amintirii r ului, s cad din lumina cuno tin ei i din dreapta socoteal i s se lipseasc de sl luirea Duhului Sfânt. Pentru aceasta i Domnul porunce te în Evanghelii s l s m darul înaintea altarului i s ne îm p c m cu fratele nostru.³ C ci nu e cu putin ca s fie bine primit darul pân ce mânia i inerea de minte a r ului se afl înc în noi. Asemenea i Apostolul, zicând: „Neîncetat v ruga i"⁴ i: „B rba ii s se roage în tot locul, ridicând mâini cuvioase, f r mânie i f r gânduri",⁵ ne înva acelea i lucruri. R mâne a a dar ca sau s nu ne rug m niciodat i prin aceasta s ne facem vinova i înaintea poruncii apostole ti, sau, silindu-ne s p zim ceea ce ni s'a poruncit, s facem aceasta f r mânie i f r a ine minte r ul. i fiindc de multe ori când sunt întrista i sau turbura i fra ii no tri, zicem c nu ne pas , c nu din pricina noastr sunt turbura i, Doctorul sufletelor, vrând s smulg din r d cin , adic

1) Ef 4, 26. 2) Maleachi 3, 20. 3) Mt. 5, 24. 4) I Tes 5, 17. 5) I Tim 2, 8

din inimă, pricinile mâniei, ne poruncește că nu numai când suntem noi mâniați asupra fratelui și asupra lui Dumnezeu darul și ne împiedică, ci și dacă el s'a mâhnit asupra noastră, pe drept sau pe nedrept, și-l tăim duim, desvinovățindu-ne, și apoi și aducem darul.

Dar de ce și zăbovim prea mult la vremurile evanghelice, când putem învăța aceasta și din legea veche? Deși s'ar putea că aceasta e cu pogorământ, totuși zice și ea: „Șă nu urăști pe fratele tău întră inimă tăă”,¹ și iarăși: „Căle celor ce în minte răul, spre moarte (duc)”² Deci și acolo se oprește nu numai mânia cu fapta, ci se osândă și cea din cuget. De aceea, urmând legilor dumnezeiești, și ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mâniei, a căruia boală o avem înăuntrul nostru.

Șă nu căutăm singurătatea și pustia pentru că ne mâniem pe oameni, că și când acolo n'ar fi cel ce ne pornește spre mânia, sau fiindcă e mai ușor să dobândim virtutea îndelungării răbdării în singurătate. Căci din mândrie și din voină de a nu ne învinui pe noi înșine și de a nu pune pe seama trădării viei noastre pricinile turburării, poftim despărțirea de frați. Drept aceea până ce aruncăm pricinile neputinței noastre în socoteala altora, nu este cu puțin să ajungem la desvârșirea îndelungării răbdării. Căpătul îndreptării și al păcii noastre nu se câștigă din îndelungarea răbdării ce o are de aproapele cu noi, ci din suferirea răului de aproapele de către noi. Deci de vom fugi de lupta îndelungării răbdării, căutând pustia și singurătatea, patimile netălmădite ale noastre, pe cari le vom duce acolo, vor rămânea ascunse, dar nu vor fi smulse. Căci pustia și retragerea celor neizbăviți de patimi nu numai că le păzește patimile nevătămate, ci li le și acopere, încât nu-i lasă să se simtă pe ei înșii de ce patimă se biruesc, ci, dimpotrivă, le pune în minte nălciri de virtute și-i face să creadă că au câștigat îndelungarea răbdării și smerenia,

1)Levit. 17, 19. 2) Prov. 12, 28, (LXX)

pân nu este cine s -i ispiteasc i s -i probeze. Dar când vine vreo pricin , care îi stârnete i-i cearc , patimile cele ce mocnesc t inuit sar îndat ca ni te cai f r frâu, hr ni i mult vreme în lini te i odihn , din ocoalele lor i târ sc cu i mai mult vijelie i s lb t cie spre pierzare pe c l re ul lor. C ci i mai mult se s lb t cesc patimile în noi, când e încetat leg tura cu oamenii, încât pierdem i umbra suferirii i a înde-lungei r bd ri, pe cari în tov r ia fra ilor ni se p rea c le avem; aceasta pentru întrel sarea deprinderii cu oamenii i din pricina singur t ii. C ci precum fiarele veninoase ce stau lini tite în culcu urile lor din pustie, de îndat ce prind pe careva apropiindu-se de ele, îi arat toat turbarea lor, asemenea i oamenii p tima i, cari sunt lini ti i din pricina pustiei, iar nu din vreo dispozi ie a virtu ii, îi dau veninul pe fat când apuc pe cineva care s'a apropiat i-i înt rât . De aceea cei ce caut des vâr irea blânde ii sunt datori s pun toat str dania, ca s nu se mânie nu numai asupra oame-nilor, dar nici asupra dobitoacelor i nici asupra lucrurilor neînsufle ite. C ci îmi aduc aminte de mine când petreceam în pustie, c m porneam cu mânie asupra trestiei i o asvârleam, pentruc nu-mi pl cea fie grosimea, fie sub irimea ei; asemenea i asupra lemnelor, când voiam s le taiu i nu puteam repede, sau asupra cremenii, când m sileam s scap r i nu ie ea foc îndat . A a mi se întinsese coarda mâniei, încât o porneam i asupra lucrurilor neînsufle ite.

Drept aceea, de vrem s dobândim fericirea f g -duit de Domnul, datori suntem s înfrân m, precum s'a zis, nu numai mânia cea cu lucrul, ci i mânia din cuget. C ci nu folose te a a de mult a-i ine gura în vremea mâniei, ca s nu dai drumul la vorbe furioase, cât folose te a-i cur i inima de inerea minte a r ului i a nu învârți în minte gânduri viclene asupra fratelui. Înv tura evanghelic porunce te s se tae mai bine r d cinile patimilor decât roadele lor. Fiindc t indu-se din inim

r d cina mâniei, nu mai are loc nici fapta de ur sau de pism . C ci celui ce ur te pe fratele s u, uciga de om i s'a zis, fiindc îl ucide cu dispozi ia de ur din cugetul lui. De sigur aci nu v d oamenii v rsându-se sângele aceluia prin sabie, dar vede Dumnezeu cum a fost omorât cu gândul i cu dispozi ia de ur . Dumnezeu va da fiec ruia sau cunun , sau osând , nu numai pentru fapte, ci i pentru gânduri i hot râri, precum însu i zice prin Prorocul: „Iat vin s adun faptele i gândurile lor”.¹ La fel zice i Apostolul: „Înse i gândurile lor se vor învinui sau ap ra între ele, în ziua în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor”.² Dar însu i St pânul, înv îndu-ne c trebuie s lep d m toat mânia, zice în Evanghelie: „Cel ce se mânie pe fratele s u vinovat va fi judec ii”.³ A a st în copiile cele bune (cuvântul în de ert e un adaos), potrivit cu gândul Scripturii despre acest lucru. C ci Domnul voe te ca noi s t em în toate chipurile r d cina i scânteia îns i a mâniei i nicio pricin a ei s nu p str m în noi, ca nu cumva, pornindu-ne la început dintr'o pricin a a zis întemeiat , mai pe urm s alunec m în turbarea mâniei f r temeu.

Iar leacul des vâr it al acestei boale acesta este: s credem c nu ne este iertat s ne stârnim mânia nici pentru pricini drepte, nici pentru nedrepte. C ci duhul mâniei întunecându-ne mintea, nu se va mai afla întru noi nici lumina care ne ajut s deosebim lucrurile, nici t ria sfatului drept, nici cârma drept ii. Dar nici templu al Duhului Sfânt nu ni se mai poate face sufletul, cât vreme ne va st pâni duhul mâniei întunecându-ne mintea. Iar la urma tuturor, având în fiecare zi în fa icoana mor ii, care nu tim când poate veni, s ne p zim pe noi în ine de mânie i s tim c n'avem niciun folos nici de neprih nire, nici de lep - darea de cele p mânte ti, nici de posturi i privegheri.

1) Is. 66, 18. 2) Rom. 15. 3) Mt. 5, 12.

c ci de vom fi st pâni i de mânie i ur , vinova i vom fi judec ii.

V. Despre întristare

A cincia lupt o avem împotriva duhului întrist rii, care întunec sufletul ca s nu poat avea nicio vedere duhovniceasc i-l opre te dela toat lucrarea cea bun . Când duhul acesta viclean t b r te asupra sufletului i-l întunec în întregime, nu-i mai îng duie s - i fac rug ciunile cu osârdie, nici s st ruie cu folos pe lâng sfintele citiri i nu rabd pe om s fie blând i smerit fa de fra i. Îi pricinue te scârb fa de toate lucrurile i fa de îns i f g duin a vie ii. Scurt vorbind, întristarea turbur toate sfaturile mântuitoare ale sufletului i usc toat puterea i st ruin a lui, f cându-l ca pe un ie it din minte i legându-l de gândul desn dejdii. De aceea, dac avem de gând s lupt m lupta duhovniceasc i s biruim cu Dumnezeu duhurile r ut ii, s p zim cu toat str juirea inima noastr din spre duhul întrist rii.¹ C ci precum molia roade haina i cariul lemnul, a a întristarea m nânc sufletul omului. Ea îl face s ocoleasc toat întâlnirea bun i nu-l las s primeasc cuvânt de sfat nici dela prietenii cei adev ra i, precum nu-i îng duie s le dea r spus bun i pa nic. Ci înv luind tot sufletul, îl umple de am r ciune i de nep sare. În sfâr it îi pune în minte gândul s fug de oameni, ca de unii ce i s'ar fi f cut pricin de turburare i nu-l las s - i dea seama c nu dinafar vine boala, ci ea mocne te în untru, f cându-se ar tat când vine vreo ispit care o d la iveal . C ci niciodat nu s'ar v t ma omul de om, dac nu ar avea mocnind în untru pricinile patimilor. De aceea Ziditorul a toate i Doctorul sufletelor, Dumnezeu, Cel ce singur tie ranele sufletului cu de-am nuntul, nu porunce te s lep d m petrecerea cu oamenii, ci s t iem din noi pricinile p catului i s cu-

1) Prov. 4, 23

noa tem c s n tatea sufletului se dobânde te nu desp
 rtindu-ne de oameni, ci petrecând i exercitându-ne
 cu cei virtuo i. Când a a dar pentru oarecari pricini,
 zise „îndrept ite", ne desp rim de fra i, n'am t iat pri-
 cinile întrist rii, ci numai le-am schimbat, fiindc boala
 ce mocne te în untru se poate aprinde i printr'alte lu-
 cruri. De aceea tot r zboiul s ne fie împotriva patimilor
 celor din untru. C ci de le vom scoate pe acestea din
 inim cu darul i cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai
 cu oamenii, dar i cu fiar le s lbatice vom petrece cu
 u urin , cum zice i fericitul Iov: „Fiar le s lbatice vor
 fi cu tine în pace."¹ Deci mai întâiu trebuie s lupt m
 împotriva duhului întrist rii, care împinge sufletul la des-
 n dejde, ca s -l alung m din inima noastr . C ci acesta
 n'a l sat pe Cain s se poc iasc dup ce i-a ucis fratele,
 nici pe Iuda dup ce a vândut pe Domnul. S ne de-
 prindem numai în acea întristare, care se cuprinde în po-
 c in a pentru p cate i e împreunat cu n dejdea cea bun .
 Despre aceasta zice i Apostolul: „Întristarea cea dup
 Dumnezeu lucreaz poc in spre mântuire, f r p rere de
 r u".² C ci întristarea cea dup Dumnezeu, hr nind su-
 fletul cu n dejdea poc in ii, e împreunat cu bucurie. De
 aceea ea face pe om osârduitor i ascult tor spre toat
 lucrarea cea bun , prietenos, smerit, blând,³ gata s sufer
 r ul i s rabde toat buna osteneal i zdrobirea, ca una
 ce e cu adev rat dup Dumnezeu. Ea face s se arate
 în om roadele Sfântului Duh, cari sunt: bucuria, dra-
 gostea, pacea, îndelunga r bdare, bun tatea, credin a
 i înfrânarea. Dela întristarea cea protivnic îns , cu-
 noa tem roadele duhului celui r u, adic : trând via, lipsa
 de r bdare, mânia, ura, împotrivirea în cuvânt, lenea la
 rug ciune. De aceast întristare suntem datori s fugim,
 ca i de curvie, de iubirea de argint, de mânie i de
 toate celelalte patimi. Ea se t m duie te prin rug ciune,

1) Iov 5, 23. 2) II Cor. 7, 10. 3) De aci pân la nota urm toare lipse te
 in G 28, 897.

prin n dejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeie ti i prin petrecerea cu oamenii cuvio i.

VI. Despre trând vie

A asea lupt o avem împotriva duhului trând viei, care e înjugat cu duhul întristării i lucrează împreună . Cumplit i ap s tor e acest drac i neîncetat r zboie te pe monahi. El cade pe la al aselea ceas peste monah, pricinuindu-i mole al , întristare i scârb chiar i fa de locul unde se afl i de fra ii cu cari petrece, ba i fa de orice lucrare i de îns i cetirea dumnezeie tilor Scripturi. Îi pune în minte i gânduri de mutare, optindu-i c de nu se va muta într'alte locuri, de art îi va fi toat vremea i osteneala. Pe lâng acestea mai stârnete i foame într'ânsul pe la al aselea ceas, cât nu i s'ar fi întâmplat chiar dup un post de trei zile, sau dup un drum foarte îndelungat, sau dup o oste-neal grea. Apoi îi pune în minte gândul c nu va putea sc pa de boala i greutatea aceasta în niciun chip altfel, f r numai de va ie i des i se va duce pe la fra i, dându-i ca motiv folosul sau cercetarea celor neputin-cio i. Iar dac nu-l poate în ela numai cu acestea, îl scufund în somn greu i se n puste te i mai furios asupra lui, neputând fi alungat într'alt fel, f r numai prin rug ciune, prin re inerea dela vorbe de arte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeie ti i prin r bdarea în ispite. De nu va g si îns pe monah îmbr cat cu aceste arme, îl va s geta cu s ge ile sale i-l va face nestat-ornic, împr tiat i lene , îndemnându-l s colinde m - n stiri multe i s nu se îngrijeasc de nimic altceva, f r numai s afle unde se fac mânc ri i b uturi mai bune. C ci nimic nu- i n luce te mintea lene ului decât gânduri ca acestea. Prin acestea îl încâlce te apoi cu lucruri lume ti i pu in câte pu in îl atrage în îndeletni-ciri v t m toare, pân ce îl scoate cu totul i din cinul monahicesc.

tiind dumnezeescul Apostol c această boală e foarte grea și ca un doctor iscusit vrând s'o smulg din sufletele noastre din rândul cini, arat mai ales pricinile din cari se naște, zicând: „V poruncim vou fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de tot fratele care umblă fără de rânduială și nu după predania care a fost luată de la noi. Că în i-vății cum trebuie să urmați nouă, că noi n'am umblat fără de rânduială între voi, nici am mâncat de la cineva pâine în dar, ci cu osteneală și trudă lucrând ziua și noaptea, ca să nu îngreunăm pe nimeni dintre voi. Nu doar că n'am fost avut dreptul, ci ca pe noi să ne aveți pildă spre a urma nouă. Când ne aflăm la voi acestea vă porunceam, că dac cineva nu lucrează, nici să nu mănânce. Auzim că sunt unii dintre voi, cari umblă fără rânduială nimica lucrând și iscodind. Unora ca acestora le poruncim să-și rugăm întru Hristos Iisus, ca întru liniște lucrând să mănânce pâinea lor”.¹ Să luăm aminte cât de lămurit ne arat Apostolul pricinile trădării, când numește „fără de rânduială” pe cei ce nu lucrează, desvluind prin acest singur cuvânt multele lor păcate. Căci cel fără de rânduială este și fără de evlavie și obraznic în cuvinte și gata spre batjocură, de aceea și incapabil de liniște și rob trădării. Drept aceea poruncește tuturor să se depărteze de ei, ferindu-se ca de cium. Apoi zice: „și nu după predania, care a fost luată de la noi”, arătând prin cuvintele acestea că aceia sunt mândri și disprețuitori și desfac predaniile apostolice. Și iarăși zice: „În dar n'am mâncat pâine de la nimeni, ci cu osteneală și trudă, lucrând ziua și noaptea”. Învătorul neamurilor, propoveduitorul Evangheliei, cel răpit până la al treilea cer,² cel ce zice că Domnul a poruncit ca cei ce vestesc Evanghelia, din Evanghelie să trăiască,³ lucrează cu osteneală și trudă ziua și noaptea spre a nu îngreuna pe

1) II Tesaloniceni 3, 6-12 Până aici lipsește în P. G. 28, 897

2) II Corinteni 12, 2. 3) II Corinteni 9, 14.

nimeni. Atunci cum ne vom lenevi noi la lucru i vom c uta odihn trupeasc , odat ce nu ni s'a încredin at nici propoveduirea Evangheliei, nici grija bisericilor, ci numai purtarea de grij a sufletului nostru? Apoi ar - tând i mai l murit v t marea ce se na te din ederea f r lucru, adaug : „nimica lucrând, ci iscodind”. C ci din ederea f r lucru iese iscodirea i din iscodire neorânduiala i din neorânduial tot p catul. Ar tându-le apoi i t m duirea, zice: „Iar unora ca acestora le poruncim ca întru lini te lucrând s - i mânânce pâinea lor”. Pe urm le spune într'un chip i mai dojenitor: „Dac cineva nu vrea s lucreze, nici s nu m nânce”. De aceste porunci apostole ti fiind înv a i Sfin ii P rin i cei din Egipt, nu îng due nicio vreme în care monachii s r mân f r lucru, mai ales cei tineri, tiind c prin r bdarea lucrului alung trând via, î i dobândesc hrana i ajut celor lipsi i. C ci nu lucreaz numai pentru trebuin ele lor, ci din prisos dau i str inilor, s racilor i celor din închisori, crezând c o atare facere de bine este o jertf sfânt i bine primit la Dumnezeu. Înc zic P rin ii i aceasta: c cel ce lucreaz , e r zboit adesea numai de un drac i numai de acela e n - c jît, pe când cel ce nu lucreaz , de nenum rate duhuri este robit. Pe lâng acestea, bine este s aducem i un cuvânt al lui Avva Moisi, cel mai cercat dintre P rin i, pe care l-a zis c tre mine. C ci ezând eu putin vreme în pustie, am fost sup rat de trând vie i m'am dus la dânsul i am zis: „Ieri fiind cumplit sup rat de trând vie i sl bind foarte, nu m'a fi izb vit de ea, de nu m'a fi dus la Avva Pavel”. i mi-a r spus la aceasta Avva Moisi i a zis: „S tii c nu te-ai izb vit de ea, ci i mai mult te-ai dat prins i rob. Deci s tii c mai greu te va lupta, ca pe unul ce calci rânduiala, dac nu te vei str dui de acum înainte s o birui cu r bdarea, cu rug ciunea i cu lucrul mâinilor”.

VII. Despre slava de art

A aptea lupt o avem împotriva duhului slavei de-arte. Patima aceasta este foarte felurită și foarte subire și nu o bag de seamă și ori nici însuși cel ce pătimit de dânsa. Atacurile celorlalte patimi sunt mai vădită și de aceea e mai ușor oarecum lupta cu dânsa, decât sufletul cunoaște pe protivnicul său și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvântul și prin rugăciune. Dar patimă slava de artă, având multe înfrângeri, precum s'azăis, este greu de biruit. El încearcă să se geteze pe oștăria lui Hristos prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvânt, prin taceră, prin lucru, prin priveghere, postiri, rugăciune, citire, liniște, până și prin îndelungă răbdare. Pe cel ce nu izbutește să-l amgească spre slava de artă prin scumpetea hainelor, încearcă să-l ispitească prin împrăc mîntea proastă și pe cel ce nu l-a putut face să se îngâmfe prin cinste, pe acela îl duce la nebunie prin așă răbdare a necinstei; iar pe cel ce nu l-a putut împinge la slava de artă pentru destoinicie în cuvânt, îl amgește prin taceră, făcându-l să se închipuie că a dobândit liniștea. Dacă n'a putut moleși pe cineva prin belugul bucatelor, îl slăbogește prin postul pe care îl ine de dragul laudelor. Scurt vorbind, tot lucrul, toată îndeletnicirea dă prilej de războiu acestui drac viclean. Pe lângă acestea el îl face pe monah să se gândească și la preoție. Îmi aduc aminte de un bătrân, pe când petreceam în pustia sketică. Ducându-se acesta la chilia unui frate spre cercetare, apropiindu-se de ușă l-a auzit grăind și socotind bătrânul că cetete din Scriptură a stat să asculte, până ce a simțit că fratele îi ieșise din mîntă din pricina slavei de artă și se hirotonisise pe sine diacon, făcând tocmai otpustul celor chemați. Deci cum a auzit bătrânul acestea, împingându-l așă intrat și întâmpinându-l fratele și s'ă închinat după obicei și ceru să afle dela el, dacă de mult vreme a teaptă la ușă. Iar bătrânul i-a răspuns în glumă, zic-

când: „Acum venii când f ceai tu otpustul celor chema i”. Auzind fratele acestea, a c zut la picioarele b trânului, cerându-i s se roage pentru dânsul, ca s se izb veasc de r t cirea aceasta.

Am amintit aceasta, vrând s ar t la cât nesim ire duce dracul acesta pe om. Drept aceea, cel ce vrea s se lupte des vâr it i s ia cununa drept ii des vâr ite s se str duiasc în toate chipurile s birue această fiar cu multe capete. S aib pururi înaintea ochilor cuvântul lui David: „Domnul a risipit oasele celor ce plac oamenilor”.¹ Deci nimic s nu fac uitându-se dup lauda oamenilor, ci numai r splata lui Dumnezeu s o caute. S lapede necontenit gândurile cari vin în inima lui i îl laud , i s se dispre uiasc pe sine înaintea lui Dumnezeu. C ci numai a a va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, s se izb veasc de duhul slavei de arte.

VIII. Despre mândrie

A opta lupt o avem împotriva duhului mândriei. Aceasta este foarte cumplit i mai s lbatec decât toate cele de pân aci. Ea r zboe te mai ales pe cei des - vâr i i i pe cei ce s'au urcat pân aproape de culmea virtu ilor, încercând s -i pr bu easc . i precum ciurma cea aduc toare de stric ciune nimice te nu numai un m dular al trupului, ci întreg trupul, a a mândria nu stric numai o parte a sufletului, ci tot sufletul. Fiecare din celelalte patimi, de i turbur sufletul, se r zboie te numai cu virtutea opus i c utând s o biruiasc pe aceea, întunec numai în parte sufletul. Patima mândriei îns întunec întreg sufletul i-l pr bu e te în cea mai adânc pr pastie. Ca s în elegem mai l murit cele zise, s lu m seama la lucrul urm tor: îmbuibarea stomacului se sârgue te s strice înfrânarea: curvia, cur ia; iubirea de argint, s r cia; mânia, blânde ea; i celelalte feluri ale p catului asemenea pe celelalte virtu i opuse. Dar

1) Psalm 53, 6.

pe catul mândriei, când pune st pânire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cucerit o cetate mare și înalt, îl d râm în întregime și îl surp pân în temelii. M rturie despre aceasta este îngerul acela, care pentru mândrie a c zut din cer. C ci fiind zidit de Dumnezeu și împodobit cu toată virtutea și în elepciunea, n'a voit să le recunoască pe acestea venite din darul St pânului, ci din firea sa. De aceea s'a socotit pe sine întocmai ca Dumnezeu. Gândul acesta al lui muștrându-l Proorocul zice: „Ai zis întru inima ta: edea-voiu pe un munte înalt, pune-voiu scaunul meu peste nouri și voiu fi asemenea Celui Prea înalt”.¹ Iar tu om e și nu Dumnezeu. și iar și alt Prooroc zice: „Ce te f le ti întru r utate puternice?”² și celelalte ale psalmului. Deci, tiind acestea, să ne temem și „cu toată str juirea să p zim inima noastră”³ dinspre duhul mândriei cel purt tor de moarte, zicând în noi în ine de câte ori am dobândit vreo virtute, cuvântul Apostolului: „Nu eu, ci darul lui Dumnezeu, carele este cu mine”,⁴ și cel zis de Domnul: „F r de Mine nu pute și face nimic”,⁵ sau cel zis de Proorocul: „Dacă Domnul nu ar zidi casa, în zadar s'ar trudi ziditorii”,⁶ și în sfâr it cel zis de Apostol: „Nu a celui ce voe te, nici a celui ce alearg , ci a lui Dumnezeu, carele milue te”.⁷ C ci chiar de ar ficineva cât de fierbinte cu osârdia și de sârguitor cu vrerea, fiind legat de trup și sânge nu va putea ajunge la des vâr ire, decât prin mila lui Hristos și prin harul S u. Pentru că zice Iacov: „Toată darea cea bună de sus este”;⁸ iar Apostolul Pavel zice: „Ce ai tu, ce nu ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca și cum n'ai fi luat și te f le ti ca de ale tale?”⁹

Iar c mântuirea ne vine prin harul și mila lui Dumnezeu, ne d m rturie adev rat tâlharul acela de

1) Isaia 14, 13.

2) Psalm 52, 3. 3) Proverbe 4, 23. 4) I Corinteni 15, 10. 5) Ioan 15, 5.

6) Psalm 126, 1. 7) Romani 9, 16. 8) Iacov 1, 17. 9) I Corinteni 4, 7

pe cruce, care a primit Raiul nu ca pre al virtuii, ci prin harul și mila lui Dumnezeu. Acestea fiindu-le Părinții noștri, toți cu un glas au învățat, că nu putem ajunge într'alt fel la desvârșirea virtuii, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naște din credință, din frica lui Dumnezeu, din blândețe și din smerenție desvârșită, prin care ne vine și dragostea desvârșită, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Al aceleia Cuvios

Cuvânt plin de mult folos, despre Sfinii Părinți din pustia sketică și despre darul deosebirii

Către egumenul Leontie¹

Datorîce mi-am luat-o față de prea fericitul Părinte (papă) Castor, de a-i istorisi viea a Sfinților Părinți și învătura lor, datorîce pe care mi-am împlinit-o în parte prin cele ce i-am scris odinioară, Prea Sfințite Leontie, despre rânduiala vieii de obște și despre cele opt patimi ale ruti, îmi pusesem acum în gând să o duc la îndeplinire în chip desvârșit. Dar aflînd că pomenitul Ierarh, prin sindu-ne, s'a mutat din viea a aceasta la Hristos, am socotit că e de trebuință să întregesc istorisirea celor ce lipsesc și să le trimit îe, celui ce ai moțenit virtutea aceleia și, cu ajutorul lui Dumnezeu, grijă mînstirii.

Deci cînd m'am dus în pustia sketică, unde erau cei mai încercați Părinți dintre monahi, împreună cu sfîntul Gherman, cu care m'împrietenisem încă de pe cînd eram copil de coală, apoi în oaste, precum și în viea a călugărească, am văzut pe Avva Moise, bărbat sfînt, care strălucea nu numai în lucrarea virtuților, ci și în contemplare. Drept aceea ne-am rugat acestuia cu la-

1) În realitate e un rezumat al convorbirii I și II (Collationes I—II), dintre cari prima se ocupă de desvârșirea cămînță danielică duhovnicească, iar a doua cu darul deosebirii (Corp. Script. eccl. lat. 13, pg. 3—69; Migne, P. L. 49, 477—558).

crimi, s ne spun cuvânt de zidire, prin care s putem ajunge la des vâr ire. Acesta mult fiind rugat ne-a gr it : „Fiilor, toate virtu ile i îndeletnicirile, au un scop anumit, dup care potrivindu-se cei ce privesc spre el, ajung la inta dorit . Lucr torul de p mânt, r bdând când v - paia soarelui, când asprimea gerului, î i lucreaz p - mântul având ca scop s -l cur easc de m r cini i p l mid , iar ca int ultim s se bucure de rod. Cel ce face negu torie nu se gânde te la primejdiile de pe mare sau de pe uscat, ci se ostene te cu toat sârguin a pentru negu toria sa, având ca scop câ tigul ce-i va veni din ea, iar ca int ultim bucuria de pe urma câ tigului. Osta ul nu se gânde te la primejdiile r zboiului, nici la necazurile petrecerii printre streini, având ca scop înaintarea sa în treapta ost easc i ca int ultim câ tigul de pe urma dreg toriei sale. A a dar i cinul nostru are un scop i o int ultim a lui, pentru care r bd m de bun voie toat osteneala i truda. De aceea postul nu ne ostene te, nevoim a privegherii ne învesele te, cetirea i meditarea Scripturilor o facem cu drag inim , truda lucrului, ascultarea, lep darea de toate lucrurile p mân-te ti, petrecerea în aceast pustie, toate cu dragoste le s vâr im.

Dar voi, cari a i nesocotit patria, neamul i toat lumea i v'a i înstreinat de ele, venind la noi, cari suntem ni te oameni de rând i pro ti, spune i-mi care este scopul vostru ? i ce int ultim a i avut înainte, când a i f cut aceasta? Iar noi r spunzând am zis: „Pentru Împ r ia Cerurilor". La aceasta Avva Moise a zis: „Bine a i r s-puns în ce prive te inta ultim , dar care e scopul, dela care nicicum ab tându-ne, putem s ajungem la Împ r ia Cerurilor? În privin a aceasta n'a i r spus". Iar când am m rturisit c nu tim, ne-a r spus b trânel: „, inta ultim a f g duin ii noastre este, cum a i zis, Împ r ia lui Dum-nezeu, iar scopul, f r de care este cu neputin a ajunge la sfâr itul acela, este cur ia inimii. Deci spre acest scop trebuie s fie îndreptat mintea noastr totdeauna, iar când

s'ar întâmpla s se abat inima noastr pu in din calea cea dreapt , îndat s o întoarcem, îndreptând-o spre scopul urm rit, ca dup o rigl a zidarului Aceasta tiind-o sfântul Apostolul Pavel, zice: „Cele dinapoi uitându-le i spre cele dinainte întinzându-m , la int alerg, la r spl tirea chem rii celei de sus a lui Dumnezeu”.¹ Drept aceea pentru acest scop le facem i noi toate, pentru acesta pe toate le nesocotim: i patria, i neamul, i averile, i toat lumea, ca s dobândim cur ia inimii. Iar de vom uita de scopul acesta, vom fi nevoi i, ca unii ce umbl m prin întunerec i c l torim al turea de calea cea dreapt , s ne poticnim de multe i s r t cim. C ci multora li se întâmpl c , nesocotind la începutul lep d rii de lume avu ia, banii i toat lumea, mai pe urm se aprind de mânie i ur pentru o carte, o sap , un condei, sau un ac. N'ar p timi aceasta, dac i-ar aminti de scopul pentru care au nesocotit ei toate lucrurile i lumea îns i. C ci pentru dragostea aproapelui dispre uim bog ia, ca nu cumva, sf dindu-ne pentru ea i sporindu-ne aplecarea spre mânie, s c dem din dragoste. Când deci pentru lucruri de nimica ar t m aceea i mânie împotriva fratelui, am c zut dela scop i nu avem niciun folos dela lep darea de lume. tiind aceasta fericitul Apostol, a zis: „De-a da trupul meu s fie ars, iar dragoste nu am, de niciun folos nu-mi este”.² De aci înv m c des vâr irea nu vine odat cu lep darea de avere i de lucruri, ci dup dobândirea dragostei, ale c rei însu iri acela i Apostol le descrie astfel: „Dragostea nu pismue te, nu se mânie, nu se îngâmf , nu se înt rit , nu gânde te r ul”.³ Toate acestea împreun alc tuesc cur ia inimii. Pentru aceasta se cade s facem toate: s dispre uim banii, s st ruim în post i priveghiere cu bucurie i în cetiri de psalmi s petrecem. Iar de vom fi vreodat împiedeca i dela acestea de vreo pricin binecuvântat , s nu d m uit rii pe aceea. C ci nu este a a de mare fo-

1) Filip 3, 13—14. 2) I Cor. 13, 3. 3) II Cor. 13, 4—5.

losul de pe urma postului, pe cât ar fi de mare paguba de pe urma mâniei; nici folosul din cetire, cât v t marea din dispreuirea i întristarea fratelui. Posturile, priveghierile, cetirea Scripturilor, lep darea de avere i lep darea de toat lumea, nu sunt des vâr irea îns i, ci, precum s'a zis, uneltele des vâr irii. C ci nu într'acestea st des vâr irea, ci cu acestea se câ tig . Deci în zadar ne l ud m cu postul, cu priveghierea, cu s r -cia i cu cetitul Scripturilor, dac n'am dobândit dragoste c tre Dumnezeu i c tre deaproapele. C ci cel ce a dobândit dragostea, are pe Dumnezeu în sine i mintea lui de-a-pururi este la Dumnezeu".

La acestea a zis Gherman: „Dar cine poate, pân ce e înc legat cu trupul, s aib mintea de-a-pururi la Dumnezeu, încât s nu se mai gândeasc la nimic altceva: nici la cercetarea bolnavilor, nici la primirea de str ini, nici la lucrul mâinilor, sau la celelalte trebuin e trupe ti neap rate? În sfâr it cum va putea mintea omului s vad de-a-pururi pe Dumnezeu Cel nev zut i necuprins i s petreac nedesp r it de El?" Moise a r s -puns: „A vedea pe Dumnezeu neconținut i a r mâne nedesp r i i de El, în felul în care socoti i voi, este cu neputin omului purt tor de trup i înjugat cu neputin a. Dar în alt chip este cu puțin . C ci vederea lui Dumnezeu în multe feluri se întâmpl i se în elege. Fiindc Dumnezeu nu se cunoa te numai în fiin a Sa cea fericit i necuprins , c ci aceasta s'a p strat numai pentru Sfin ii S i în veacul ce va s vie, ci i din m re ia i frumuse ea f pturilor sale, din cârmuirea i purtarea Sa de grij cea de fiecare zi, din dreptatea Sa i din minunile pe cari le arat în fiecare neam prin Sfin ii S i. C ci când cuget m la puterea Sa nem surat i la ochiul S u neadormit, care vede cele ascunse ale inimilor i de care nu se poate ascunde nimic, nu facem altceva decât s -L admir m cu inimile cuprinse de fric i s I-ne închin m Lui. Iar când ne gândim c toate pic -turile ploii, tot nisipul m rii i toate stelele cerului, sunt

num rate de El, r mânem uimi i de m re ia firii i de atot tiin a Ziditorului. Când medit m apoi la negr ita Sa în elepciune, la iubirea de oameni i la nep trunsa Lui îndelung r bdare, care rabd gre elile cele f r de num r ale oamenilor, ne vine s -L pream rim din tot sufletul. i când cuget m la dragostea Sa nem rginit fa de noi, c de i noi n'am f cut niciun bine, a primit s se fac om, Dumnezeu fiind, ca s ne mântuiasc din r t cire, ne ridic m spre dorirea Lui. În sfâr it, când socotim c El a biruit în noi pe protivnicul nostru, diavolul, i ne d rue te viea a ve nic numai pentru hot rîrea i înclinarea noastr spre bine, inima ne îndeamn s I ne închin m. Dar mai sunt i alte nenum rate priviri de felul acesta, cari r sar în noi, potrivit cu nevoia a i cu m sura cur iei noastre, i prin cari privim i înelegem pe Dumnezeu".

Deci iar i a întrebat Gherman: „De unde vine c adesea, f r vrerea noastr , ne sup r multe aduceri aminte i gânduri viclene? Acestea ne fur f r s ne d m seama, strecurându-se în noi pe ascuns i în chip sub ire încât nu numai c nu le putem opri intrarea, ci cu mare greutate le i cunoa tem. Rug mu-ne s ne ar i, dac este cu putin s scape cugetarea cu totul de ele i s n'o mai supere niciodat ?" Moise a zis: „Este cu neputin s nu fie cugetarea sup rat de aceste aduceri aminte, dar st în puterea oricui se sile te s le primeasc i s z boveasc pe lâng ele, sau s le alunge. Nu atâr n de noi ca ele s vin , dar alungarea lor st în puterea noastr . Îndreptarea cuget rii noastre st în hot rârea i silin a noastr . Când cuget m cu în elegere i neîncetat la legea lui Dumnezeu i petrecem în psalmi i cânt ri, în post i priveghieri i ne aducem aminte neîncetat de cele viitoare, de Împ r ia Cerurilor, de Gheena focului i de toate faptele lui Dumnezeu, gândurile cele rele se împu ineaz i nu mai g sesc loc în noi. Când z bovim îns în griji lume ti i în lucruri trupe ti, ba ne mai d m i la vorbe de arte i netrebnice,

sporesc în noi gândurile cele tic loase. Căci precum moara, cât vreme e mi cat de ap , nu se poate opri dela sine, dar stă în puterea morarului să macine grâu sau neghin , tot astfel și cugetarea noastră , fiind mereu în mi care, nu poate sta fără gânduri, dar stă în puterea noastră să gândim cele duhovnice ti sau cele trupe ti".

V zând¹ b trântul c ne minunăm i c suntem tare dornici de cuvintele lui, t când pu în a zis iar i: „Deoarece pentru dorința voastră am lungit atât de mult cuvântul și înc mai aveți bun voință , încât din aceasta socotesc că însetați într'adevăr după învătura desvârșirii, vreau să vă vorbesc despre bunul cel mai ales, care este puterea de-a deosebi lucrurile sau dreapta socoteală .

Aceasta este între celelalte virtuți ca o cetate înaltă și împărătească . Vreau deci să vă arăt covârșitoarea ei în lăime și folosul ei, nu numai prin spusele mele, ci și prin paterile vechilor Părinți, căci Domnul își dă harul Său tâlcuitorilor, după vrednicia și dorul ascultătorilor. Aceasta nu este o virtute măruntă , ci unul din cele mai însemnate daruri ale Duhului Sfânt. Căci zice Apostolul: „Unuia se dă prin Duhul cuvântul în elepciunii, altuia cuvântul cunoștinței în același Duh, altuia credință , altuia darul tămăduirilor, altuia puterea de-a deosebi duhurile".² Apoi sfârșind numărarea darurilor duhovnicești, adaug : „toate acestea le lucrează unul și același Duh".³ Vedeți așadar că nu e nici mic, nici puțin mântesc darul deosebirii, ci unul dintre cele mai mari daruri ale harului dumnezeesc. Deci de nu se va strădui monahul cu toată puterea să-l dobândească pe acesta și de nu va putea, printr-o chibzuire sigură , să facă deosebirea duhurilor cari vin asupra lui, va fi nevoit, ca unul ce rătăcește prin noapte, nu numai să cadă în prăpăstiile cele mai

1) Până aici a fost convorbirea I (Migne P. L. 49, 477—523), de aici începe convorbirea II (vezi Migne P. L. 49, 523—558).

2) I Corinteni 12, 8—9. 3) I Corinteni 12, 11.

cumplite ale p catului, ci s se poticneasc i în c ile cele netede i drepte.

Mi-aduc aminte c odat , în vremea tinere ii, aflându-m în p r ile Thebaidei, unde petrecea fericitul Antonie, s'au adunat la el ni te b trâni, ca s cerceteze împreun cu el care este des vâr irea în virtute; care adic dintre toate virtu ile e cea mai mare i poate p zi pe monah nev t mat de mrejiile i am girile diavolului? Deci fiecare î i da p rerea, dup priceperea min ii sale. Unii ziceau c postul i privegherea, c ci prin acestea cur indu-se i agerindu-se cugetarea, se poate apropia mai u or de Dumnezeu; al ii ziceau c este mai mare s r cia i dispre uirea propriilor tale lucruri, c ci prin acestea scap cugetarea din funiile mult împletite ale grijilor lume ti i se poate apropia mai u or de Dumnezeu. Iar al ii puneau mai sus virtutea milosteniei, fiindc Domnul a zis în Evanghelie: „Veni i binecuvânta ii P rintelui Meu, de mo teni i Împ r ia cea g tit vou dela întemeierea lumii, c am fl mânzit i mi-a i dat s m nânc”,¹ i celelalte. Dup ce, în felul acesta, fiecare i-a spus p rerea sa, prin cari virtu i s'ar putea omul apropia mai bine de Dumnezeu, i trecuse aproape toat noaptea cu această cercetare, la urma tuturor a r spus fericitul Antonie: „Toate acestea care le-a i spus sunt de trebuin i de folos celor ce caut pe Dumnezeu i doresc s vin la El. Dar nu putem da cinstea întâiet ii virtu ilor acestora, din urm toarea pricin : tiu pe muli cari i-au topit trupul cu postul i priveghierea i au petrecut prin pustiet i, iar cu s r cia atâtă s'au nevoit, încât nici hrana cea de toate zilele nu- i mai l sau pe seama lor; i la atâtă milostenie s'au dedat, încât nu le-ar fi ajuns toate câte sunt pe lume, ca s le împart . Dar dup toate acestea au c zut din virtute i s'au rostogolit în p cat. Deci ce i-a f cut pe ace tia s r t ceasc dela calea cea dreapt? Nimic altceva, dup în elegerea i p rerea mea, decât

1) Matei 25, 34-35.

c n'au avut darul deosebirii. C ci acesta înva pe om s se p zeasc de ceea ce întrece m sura în amândou p r ile i s mearg pe calea împ r teasc . El nu las pe monah s fie furat, prin înfrânarea peste m sur , de cele de-a dreapta, dar nici s fie tras, prin nep sare i mole ire, de cele de-a stânga. Darul acesta de discern mânt este un fel de ochiu i de lumin tor al sufletului, dup cuvântul Evangheliei, care zice: „Lumin torul trupului este ochiul. Deci dac ochiul t u va fi curat, tot trupul t u va fi luminat. Iar dac ochiul t u va fi întunecat, tot trupul t u va fi întunecat”.¹ i a a este. C ci acesta cercetând toate gândurile i faptele omului, deosebe te i d la o parte tot lucrul r u, nepl cut lui Dumnezeu, alungând r t cirea departe de om. Aceasta o putem afla i din istorisirile dumnezeie tilor Scripturi. Astfel Saul, c ruia i s'a încredin at pentru întâia i dat împ r ia lui Israil, fiindc n'a avut ochiul acesta al dreptei socoteli, fiind întunecat la minte, n'a tiut s judece c mai pl cut este înaintea lui Dumnezeu s asculte de porunca Proorocului Samuil, decât s aduc jertf lui Dumnezeu. i a a, ceea ce credea el c îndrepteaz înaintea lui Dumnezeu, aceea l-a f cut s se poticneasc i s fie înl turat dela împ r ie. N'ar fi p timit aceasta, dac ar fi avut în el lumina dreptei socoteli. Pe aceasta o nume te Apostolul „soare”, zicând: „Soarele s nu apun întru mânia voastr ”.² Dar i se mai zice i cârm a vie ii, precum este scris: „Aceia întru cari nu este cârmuire cad ca frunzele”. Scriptura o mai nume te i „sfat” i ne înva c f r de el s nu s vâr im nimic. Astfel nici chiar vinul cel duhovnicesc, care învesele te inima omului, nu ne este îng duit s -l bem f r dreapt socoteal .³ C ci zice cuvântul: „Cu sfat bea vinul”. i iar i zice: „Ca o cetate surpat i f r de ziduri, a a este omul care nu face toate cu sfat”.⁴ În dreapta socoteal este în elepciunea, în ea în elegerea i sim irea, f r de cari nu se

1) Matei 6, 22—23. 2) Efeseni 4, 26 3) Ps. 10, 15 4) Prov, 25, 28

poate clădi nici casa noastră cea mai dinlăuntru și nu se poate aduna nici bogăția duhovnicească, după cuvântul: „Cu înțelepciune se zidește casa și cu mintea se reînnoiește și cu prevederea se umplu cu mirile de bogăție”.¹ Ea se numește și hrană tare, dat fiind că numai aceia, cari în urma obișnuinței și-au deprins simțirile și deosebească binele de rău, sunt capabili de ea. Din toate acestea se arată că muritorul nicio virtute nu se naște și nu rămâne neclintit până la urmă, fără dreapta socoteală. Ea este maica și păzitoarea tuturor virtuților. Aceasta a fost socotită și păzirea Sfântului Antonie, la care s'au alăturat și ceilalți Părinți.

Iar ca să înțelegem cuvântul Sfântului Antonie cu pildă mai nouă, din vremile noastre, aduce-i-vă și voi aminte de Iron și de cădere jalnică ce a pățit-o nu de multe zile sub ochii noștri, întru cât prin batjocura diavolului a căzut din înălțimea vieții sale în adâncurile morții. Ne aducem aminte de el că cincizeci de ani a petrecut în pustia apropiată, viețuind în mare asprime și în stăruitoare înfrânare. El a căutat pustia și singur tatea mai tare ca toți cei de aici. Totuși, după a a de mari osteneți și lupte, batjocorindu-se de diavolul, s'a rostogolit într-o cădere foarte grea, încât pe toți Părinții și frații din pustia apropiată și-a adus la nemângâiat jale. N'ar fi pățit el aceasta, dacă ar fi fost înțrit în virtutea dreptei socoteți, care l-ar fi învățat să nu se încreadă în judecata sa, ci să asculte sfatul Părinților și al fraților. Dar el, luându-se după păzirea sa, înțr'atât a urmărit postul și despririrea de oameni, încât nici la sărbătoarea Sfintelor Paști nu venea la biserică, ca nu cumva, întâlnindu-se cu Părinții și frații, să fie silit să mănânce împreună cu ei legume sau altceva din cele ce se aduceau la trapeză și să se păcălească de la regula sa. Deci, după ce a fost amgît mult vreme de viață sa, primind pe îngerul satanei și închi-

1) Proverbe 24, 3—4

nându-i-se ca unui înger al luminii, a primit dela el porunca să se arunce la miezul nopții într-o fântân foarte adânc, spre a cunoaște și cu lucrul că nu se va primejdi, dat fiind virtutea mare ce o are și ostenelele cele după Dumnezeu. Iar el, nedeosebind cu judecata cine-i cel ce-l sfătuește te acestea, ci fiind întunecat la în-elegere, s'a aruncat în fântân la miezul nopții. După oarecare vreme, aflând frații întâmplarea, abia cu mare osteneală l-au putut scoate mai mort. Iar după ce l-au scos a mai trăit două zile și într-a treia a murit, lăsând fraților și bătrânului Pafnutie jale nemângâiat. Acesta, îndemnat de multa iubire de oameni și aducându-i aminte de marile ostenele ale aceluia și de anii mulți la număr pe cari și-a răbdat în pustie cu stăruință, nu l-a lipsit de pomenirea și prinosul celor adormiți, ca doar să nu fie numărul rat cu sinucigații.

Dar ce să zic de cei doi frați, cari trăiau dincolo de pustia Thebaidei, unde petrecea odată și fericitul Antonie? Aceștia, îndemnați de un gând nesocotit, s'au sfătuit să meargă în pustia mai dinlăuntru, care este foarte mare și nelucrat, hotărând să nu primească hrană dela om, ci numai pe aceea ce le-o va da Domnul în chip minunat. Întâlnindu-i deci pe aceștia, răstăcind prin pustie și pierind de foame, Mazikii, cel mai slabăteci și mai crud dintre neamurile slabătece, își schimbă, prin dumnezeiască orânduire, slăbăteciia firii, în iubire de oameni, și îi întâmpină cu pâine. Atunci unul din cei doi frați, venind la dreapta socoteală, a primit pâinea cu bucurie și mulțumire, socotind că oamenii aceștia așază de cruzi și de slabăteci, cari se bucură totdeauna de sânge de om, nu s'ar fi îndurat de ei, cari erau atât de pierii și nu le-ar fi adus pâine, dacă nu și-ar fi îndemnat însuși Dumnezeu să o facă. Celălalt însă, respingând hrana, ca fiind adusă de oameni, și stăruind în gândul cel nesocotit, a murit de foame. Deși la început amândoi s'au sfătuit rău, punându-i în minte un gând nesocotit și pierzător, totuși unul, venindu-i la dreapta socoteală, a

îndreptat spre bine ceea ce hotârîse pripit i f r socoteal . Celalalt îns , st ruind în închipuirea nebun i aflându-se afar de dreapta socoteal , i-a atras asupra i moartea, pe care Dumnezeu a vrut s o abat dela el.

Ce s zic i de acela, al c rui nume nu vreau s -l spun fiindc tr e te? El primea adeseori pe dracul sub chip de înger i primea i descoperiri dela el, v zând neîncetat în chilie lumin ca de lamp . În cele din urm acela i-a poruncit s aduc jertf lui Dumnezeu pe fiul s u, pe care-l avea cu sine în M n stare, ca s fie învrednicit de cinstea patriarhului Avraam. i atât de mult a ascultat sfatul aceluia, încât ar fi s vâr it de fapt junghierea fiului s u, de n'ar fi b gat fiul s u de seam c î i ascu ia cu itul împotriva obiceiului i g tea frânghii cu cari avea s -l lege ca pentru o ardere de tot, ceea ce l-a f cut s - i caute sc para prin fug .

Am lungi vorba mult vreme istorisind i am girea unuia din Mesopotamia, care, cu toate c a dovedit o a a de mare înfrânare încât a stat muli ani încuiat în chilia sa, în cele din urm a fost batjocorit cu diavole ti descoperiri i visuri, încât dup a a de mari osteneli i virtu i, cu cari a întrecut pe toi monachii ce petreceau acolo, a c zut în iudaism i a primit t erea împrejur. C ci vrând diavolul s -l în ele, îi ar ta de multe ori visuri aevea, ca prin acestea s -l fac s primeasc u or r t cirea, la care voia s -l aduc . Astfel i-a ar tat într'o noapte neamul cre tinilor în frunte cu Apostolii i cu mucenicii, întunecat, acoperit de toat ru inea i pr p dit de jale i întristare, iar într'alt parte, dimpotriv , norodul jidovesc, cu Moise i Proorocii, înv luit în lumin str -lucitoare i petrecând în bucurie i fericire. Deci l-a sf tuit am gitorul c de vrea s aib parte de fericirea i bucuria norodului jidovesc, s primeasc t erea împrejur, iar el, l sându-se am git, a f cut a a.

Din toate câte v'am spus se vede prea bine c nu s'ar fi batjocorit toi aceia a a de r u i de jalnic, dac ar fi dobândit darul deosebirii.

Dup aceste a zis Gherman: „Ni s'a ar tat în deajuns, cu pilde noi i prin cuvintele P rin ilor din vechime, c dreapta socoteal este izvorul, r d cina, capul i leg tura tuturor virtu ilor. Dar dorim s afl m în ce fel am putea-o câ tîga? i cum s cunoa tem adev rata dreapt socoteal , cea dela Dumnezeu, spre deosebire de cea mincinoas , am gitoare i dela diavolul"? A r spuns atunci Avva Moise: „Adev rata dreapt socoteal nu se dobânde te decât prin adev rata smerenie, care ne face s ar t m P rin ilor nu numai faptele, ci i gândurile noastre i s nu ne încredem în p rerea noastr nicidecum, ci întru toate s urm m pov uirile b trânilor i s credem c aceea este bun ce vor socoti ei ca atare. Aceasta nu numai c face pe monach s r mân neab tut dela calea cea dreapt prin discern - mântul adev rat, ci îl p ze te i nev t mat de toate cursele diavolului. C ci este cu neputin s cad în în el ciunea dracilor cel ce î i tocme te viea a sa dup judecata i p rerea celor înainta i. Într'adev r, chiar pân nu s'a învrednicit cineva de darul dreptei socoteli, prin însu i faptul c - i arat P rin ilor gândurile rele ale sale, le vesteje te pe acestea i le face mai sl bite. C ci precum arpele, scos din ascunzi la lumin , se sile te s fug i s se ascund , tot astfel i gândurile cele rele, date pe fa prin m rturisire des vâr it , se gr besc s fug dela om.

Iar ca s în elege i această virtute i mai bine dintr'o pild , v voi istorisi fapta lui Avva Serapion, pe care el însu i o amintea celor ce veneau la dânsul, ca s se tie p zi. El zicea a a: „Când eram mai tân r, locuiam împreun cu P rintele meu. i mi se întâmpla c , dup ce mâncam noi, ridicându-m dela mas , furam câte un posmag, îndemnat de diavolul, i-l mâncam f r tîrea b trânului. Deci st - ruind eu a a o bucat de vreme, am fost biruit de acest obicei i nu-i mai puteam sta împotriv . Cugetul m mustra, dar b trânului mi-era ru ine s -i spun. S'a întâmplat îns , prin purtarea de grij a iubitorului de oameni Dumnezeu,

de-au venit ni te fra i la b trânul, pentru folos duhovnicesc. Ace tia l-au întrebat despre gândurile lor. i a r spus b trânul: Nimic nu vat m pe monachi i nu bucur pe draci mai tare, ca ascunderea gândurilor de c tre P rin ii cei duhovnice ti. Le-a vorbit apoi i despre înfrânare. Spunându-le el acestea, mi-am venit în sine-mi i gândindu-m c Dumnezeu a descoperit b trânului gre elile mele, m'am umilit i am început a plânge. Am scos apoi din sân posmagul, pe care-l furam dup obi-ceiul meu cel r u, i aruncându-m la p mânt am cerut iertare pentru cele trecute i rug ciune de înt rire pentru cele ce vor veni. Atunci a zis b trânul: O fiule, te-a izb vit, chiar t când eu, m rturisirea ta. Spunând gre ala ta, ai junghiat pe dracul, care te r nea prin t cere. Pân acum l-ai f cut s te st pâneasc , fiindc nu i-ai gr it împotriv i nu l-ai scos la ar tare. De acum nu va mai avea loc întru tine, c ci l-ai scos din inima ta la ar -tare. i nu ispr vi b trânul vorba i iat lucrarea diavoleasc se ar t ca o par de foc, ie ind afar din sânul meu, iar chilia se umplu de putoare, cât socoteau fra ii aceia c s'a aprins pucioas mult . Deci a zis atunci b trânul: Iat , prin semnul ce s'a f cut, Domnul a dat adeverire cuvintelor mele i slobozirii tale. A a a ie it dela mine, prin m rturisire, patima l comiei pântecelui i lucrarea diavoleasc , încât nici în minte nu-mi mai venea acest fel de poft ". Iat dar c i din cele zise de Avva Serapion ne înv m c atunci ne vom învrednici de darul adev ratei deosebiri, când vom crede nu p rerii noastre, ci înv turii P rin ilor. C ci prin nicio alt gre al nu duce diavolul pe monah mai u or în pr -pastie, ca prin aceea c -l înduplec s lapede sfaturile P rin ilor i s urmeze judec ii i voii sale. Trebuie s lu m pild i dela me te ugurile i tiin ele omene ti. Dac acestea, pe cari le pip im, cu mâinile i le vedem cu ochii, ori le auzim cu urechile, nu le putem înv a dela noi, ci avem lips de cineva care s ne înve e i s ne îndrepteze bine, cum n'ar fi nebulie s credem

c arta duhovniceasc , cea mai grea dintre toate me te-
ugurile, s nu aib trebuin de înv tor? Mai ales c
ea este ascuns i nev zut i numai de inima curat
poate fi v zut . Iar neizbutirea în aceast art nu aduce
numai pagub vremelnic , ci pierderea i moartea ve -
nic a sufletului".

A zis apoi Gherman: „Adeseori unii P rin i, ascultând gândurile fra ilor, nu numai c nu i-au t m duit, dar i-au i osândit i i-au dus la desn dejde. Aceasta a f cut pe mul i s se ru ineze de m rturisire i s se acopere cu un v l de evlavie mincinoas . Noi în i-ne am cunoscut o întâmplare ca aceasta în p r ile Siriei. C ci un frate oarecare i-a m rturisit gândurile sale cu toat cur ia i cu toat sinceritatea unuia dintre b trânii de acolo, desvelindu-i f r sfial cele ascunse ale inimii. Iar acela cum a auzit a i început s se mânie i s se o rasc asupra fratelui, oc rândul pentru astfel de gânduri rele, încât mul i auzind de aceasta s'au ru inat s - i mai m rturiseasc gândurile lor b trânilor".

A r spus Avva Moise: „Este bine, precum am zis mai 'nainte, s nu ascunzi gândurile tale de c tre P rin i. Dar s nu le dest inui oricui i-ar ie i în cale, ci s le veste ti b trânilor duhovnice ti cari au darul deosebirii i nu celor ce nu-s decât albi i de vreme. C ci mul i, uitându-se la vârst , i-au m rturisit gândurile lor, dar în loc s primeasc t m duire, au c zut în desn dejde pentru neiscusin a b trânilor. Era un frate oarecare foarte sângrucios. Acesta fiind tare sup rat de dracul curviei, a mers la un b trân i i-a m rturisit gândurile sale. Iar acela fiind neiscusit, dup ce l-a ascultat, s'a mâniat i i-a zis c este tic los i nevrednic de cinul c lug resc, c ci a primit astfel de gânduri. Auzind acestea fratele a c zut în desn dejde i p r sindu- i locul s u, se întorcea la lume. Pe cale, din orânduire dumnezeesc , s'a întâlnit cu Avva Apollo, cel mai încercat dintre b trâni, care, v zându-l ab tut i foarte posomorit, l-a întrebat zicând: „Fiule, din ce pricin e ti a a de mâhnit?" Acesta la început, pentru

multa mâhnire, nu i-a r spus b trânului nimic; mai pe urm , mult rugându-l b trânul, a spus ale sale, zicând: „Fiindc adesea m sup r gândurile, m'am dus i m'am m rturisit la b trânul cutare, iar dup cuvântul lui nu mai am n dejde de mântuire i fiind desn d jduit m duc la lume". Auzind acestea Avva Apollo, îl mângâie pe fratele i-l sf tui mult, zicând: „Nu te mira fiule i nu desn d jdui de tine, c eu m aflu în vârsta c runtetelor i cu toate acestea foarte mult sunt sup rat de asemenea gânduri. Deci nu te descuraja pentru această c ldur , care nu se t m due te atât prin silin omeneasc , cât prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu. D rue te-mi numai ziua ta de ast zi i întoarce-te la chilia ta". i a f cut fratele a a. Iar Avva Apollo, dup ce s'a desp r it de el, a mers la chilia b trânului care desn d jduise pe fratele. i stând afar , s'a rugat lui Dumnezeu cu lacrimi, zicând : „Doamne, Cela ce la i s vie ispite pentru folos, întoarce r zboiul fratelui asupra b trânului acestuia, ca prin cercare s înve e la b trânelele sale ceea ce în lung vreme n'a înv at, anume s p timeasc împreun cu cei ispiti i". Iar dup ce a sfâr it rug ciunea, v zu îndat un arap stând aproape de chilie i repezind s -ge i asupra b trânului, care, r nit fiind de acestea, începu s se învârt încoace i 'ncolo, ca într'o be ie, pân ce, nemaiputând suferi, a ie it din chilie i pe aceea i cale cu tân rul se întorcea la lume. Avva Apollo, în elegând ceea ce s'a întâmplat, l-a întâmpinat zicând: „Unde te duci i ce pricin te-a turburat a a de tare" ? Iar b trânul, sim ind c Sfântul cunoa te ale sale, n'a zis nimic de ru ine. A zis îns Avva Apollo: „Întoarce-te la chilia ta i de aci înainte cunoa te sl biciunea ta i s te socote ti pe tine sau ne tiut de diavolul sau neb gat în seam de el, pentruc nu te-ai învrednicit de lupta cu el. Dar ce zic „lupta", când nici atacul lui de-o zi n'ai fost în stare s -l supor i. Iar aceasta i s'a întâmplat din pricin c , primind tu pe un tân r luptat de vr jma ul, în loc s -l îmb rb tezi la lupt , l-ai adus la desn dejde, ne-

b gând în seam porunca aceea în eleapt , care zice: „Scap pe cei târî i la moarte i nu înceta s r scumperi pe cei du i la junghiere”;¹ dar nici pilda Mântuitorului nostru, care zice: „Trestia zdrobit n'o frânge i inul ce fumeg nu-l stinge”.² C ci nimenea n'ar putea r bda uneltirile vr jma ului, nici stinge înfierbântarea cea înfocat a firii, de n'ar înt ri darul lui Dumnezeu sl biciunea omeneasc . Deci dup ce s'a împlinit această lucrare, mântuitoare pentru noi, s ne rug m laolal lui Dumnezeu ca s înl ture biciul cel l sat asupra ta. C ci El aduce suferin a i iar i t m duie te, r ne te i cu mâinile Sale vindec , smere te i înal , omoar i înviaz , pogoar în iad i ridic ”. Aceasta zicând i rugându-se, îndat s'a izb vit acela de r zboiul adus asupra lui. Apoi l-a sf tuit s cear dela Dumnezeu s -i dea cuvânt de înv tur , ca s tie ce s gr iasc la vreme cuvenit .

Deci din toate cele zise, s înv m c nu se afl alt cale sigur de mântuire decât aceasta: S m rturise ti gândurile tale P rin ilor celor mai cu dreapt socoteal i s te la i îndrumat de ei spre virtute i nicidcum de gândul i de p rerea ta. Chiar de s'ar întâmpla cuiva s nimereasc vreun b trân mai simplu sau mai pu în iscusit, pentru aceasta nu trebuie s ocoleasc a- i m rturisi gândurile sale P rin ilor celor mai iscusi i i s nesocoteasc predania str mo ilor. C ci i ace tia nu din îndemnul lor, ci din al lui Dumnezeu i al Scripturilor insuflate au l sat urma ilor statul ca s întrebe pe cei ce au înaintat mai mult ca ei. Putem s înv m aceasta i din alte multe ce se cuprind în Scriptura cea de Dumnezeu insuflat , dar mai ales din istoria lui Samuil. Acesta fiind închinat de prunc de c tre mama sa lui Dumnezeu i învrednicindu-se s -i vorbeasc Dumnezeu, n'a crezut totu i gândului s u, ci, fiind chemat odat i de dou ori de Dumnezeu, a alergat la b trânul Ili i dup pov uirea acestuia i-a tocmit felul cum trebuie

1) Prov 24, 11. 2) Mt 12, 20

s r spund lui Dumnezeu.¹ Pe cel ce l-a g sit Dumnezeu vrednic de Sine prin chemarea Sa, voie te s -l pov tuiasc prin îndrumarea i porunca b trânului, ca prin aceasta s fie c l uzit spre smerenie.

Iar pe Pavel, chemându-l Hristos prin Sine însu i vorbindu-i, de i putea s -i deschiz ochii numai decât i s -l înve e calea des vâr irii, îl trimite la Anania i-i porunce te s înve e dela acela calea adev rului, zicându-i: „Scoal -te, într în cetate i acolo ti se va spune ce trebuie s faci”.² Prin acestea ne înva s urm m îndrumarea celor ce au c l torit înaintea noastr , ca nu cumva, înțelegându-se r u cele zise bine despre Pavel, s -l ia urma ii pild de îndr sneal , vrând fiecare s fie îndrumat la adev r de însu i Dumnezeu, ca i Pavel, i nu prin pov uirea P rin ilor. C acestea sunt a a, putem afla nu numai din cele zise, ci i din cele ce le-a ar tat Apostolul prin fapte, dup cum însu i scrie: „M'am suit la Ierusalim s v d pe Petru i pe Iacob i le-am ar tat Evanghelia pe care o propoveduiesc, ca nu cumva s alerg, sau s fi alergat în de ert”.³ i a f cut aceasta, m car c era înso it de darul Sfântului Duh prin puterea semnelor ce le f cea. Cine va fi, a a dar, atât de mândru i plin de sine, încât s - i rânduiasc vie uirea dup p rerea i judecata sa, când vasul alegerii m rturise te c are trebuin de sfatul Apostolilor celor mai înainte de el? Se vede l murit i din acestea c Domnul nu descopere nim nui calea des vâr irii, decât acelora ce sunt îndruma i pe dânsa de P rin ii cei duhovnice ti, precum zice i Proorocul: „Întreab pe p rintele t u i- i va vesti ie, pe cei mai b trâni ca tine i- i vor spune”.

Suntem datori deci s dobândim cu toat puterea i cu toat sârguin a noastr darul deosebirii, care ne va putea p zi nev t ma i de întinderea peste m sur spre amândou p r ile. C ci despre amândou zic P rin ii

1) I. Sam, 3, 1—14 2) Fapte 9, 6 3) Gal. 2, 2.

c sunt la fel de v t m toare: atât întinderea peste m sur a postului, cât i s turarea pântecelui; atât priveghierea peste m sur , cât i s turarea de somn; i la fel toate trecerile peste m sur . Am cunoscut pe unii cari n'au fost birui i de îmbuibarea pântecelui, dar au fost doborâ i de postirea cea peste m sur i s'au rostogolit spre aceea i patim a îmbuib rii pântecelui, din sl birea ce le-a venit de pe urma postirii f r m sur . Îmi aduc aminte c i eu am p timit una ca aceasta. A a de mult m înfrânam, încât uitam de trebuin a hranei pân i dou i trei zile i nicidecum n'a fi dorit hran de nu m'ar fi îndemnat al ii s m nânc. i iar i, din uneltirea diavolului a a fugise somnul dela ochii mei, încât foarte multe nop i de-a-rândul r mâneam neadormit i rugam pe Dumnezeu s -mi fac parte i mie de pu in somn. Mai greu m'am primejduit din pricina nemânc rii i a priveghierii f r m sur , decât din pricina îmbuib rii pântecelui i a somnului mult".

Cu a a de minunate înv turi ne-a înveselit inima Sfântul Moise, încât noi, folosindu-ne, nu tiam cum s pream rim pe Domnul, care d atâta în elepciune celor ce se tem de Dânsul.

Lui I se cuvine st pânirea i cinstea, în veci, Amin.

Nil Ascetul

Sub numele lui Nil tradi ia ne-a l sat o mul ime de scrieri duhovnice ti, cari cu siguran sunt dela mai mul i autori. De pild autorul colec iei de „Scrisori” în patru c r i¹ pare s fie deosebit de autorul celor apte „Povestiri”,² cari descriu omorîrea c lug rilor dela muntele Sinai din prilejul unei n v liri a barbarilor în acel loc sfânt. „Scrisorile” m rturisesc c sunt alc tuite de un egumen al unei m n stiri de lâng sau din Ancyra (Ancara de azi). Iar în „Povestiri” ni se înf i eaz ca povestitor un b trân pustnic, care a p r sit de dragul lui Dumnezeu toate i s'a retras,împreun cu fiul s u Teodul, la muntele Sinai,ducând viea de pustnic. Acolo s'a întâmplat dup cât va vreme incursiunea barbarilor i omorîrea multor monachi, din care prilej Teodul a fost luat în robie, iar b trânul s u tat a sc pat cu fuga. Îns Teodul a reu it s scape din robie i s se întâlneasc cu tat l s u.

De i b trânul din aceste „Povestiri” nu-i d numele, el a fost socotit una cu Nil, c ruia i s'a alc tuit astfel u or o biografie pe baza datelor din „Povestiri” i i s'au atribuit i „Scrisorile” i toate celelalte scrieri ce sunt p strate sub numele lui. În Sinaxarul din Constantinopol din v. al 10-lea³ i la istoricul Nichifor Calist din v. al 14-lea⁴ aceast biografie are urm toarea form : Nil, n scut dintr'o familie de neam ales din Constantinopol, de-

1)Migne P. G. 79, 81—581.

2)Narrationes, P. G. 79, 5S9—694 La acest rezultat a ajuns K. Heussr in cercet rile sale, a ternute in mai multe scrieri, dintre cari amintim: Untersuchungen zu Nilus dem Aszeten, in Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristiischen Literatur, 42, 2, Leipzig 1917.

3)Sinaxarul acesta este editat de H. Delehaye în „Propylaeum ad Acta SS. NoYembris”, Bruxellis 1902, p. 217.

4)Nic. Call. Hist. Eccl. 14, 54, la Migne P. G. 146, 1256

inea pe timpul împăratului Teodosie (379-395) înalta slujbă de prefect al Capitalei. El trăia într-o căsătorie fericită, având un fiu și o fiică. Din dragoste de Dumnezeu a părăsit viața sa fericită în această lume și s'a retras cu fiul său Teodul la Sinai, în vreme ce soția sa s'a retras cu fiica ei în pustia Egiptului. Hoardele barbare au scldat într-o baie de sânge muntele Sinai. Nil a scpat prin fug, Teodul a fost luat în prinsoare. Reuși îns curând să scape și s-a aflat pierdut. Episcopul de Elusa, la granița dintre Arabia și Palestina, sfinși într-un preot atât pe tatăl cât și pe fiu. Restul vieții îl petrecu Nil iar și în muntele Sinai.

Dar datele acestea, luate în cea mai mare parte din „Povestiri”, nu se potrivesc cu autorul „Scrisorilor”, care se pare că a alcătuit cele mai multe din scrierile cunoscute sub numele lui Nil. Acesta, după ce s'a făcut monach, a trăit, dacă nu tot timpul, cel puțin timp îndelungat la Ancyra în Galatia. El n'a fost pustnic, ci monach chinovit și egumen de mănăstire. În „Scrisori” el se înfățișează statornic ca învățător al monachilor tineri. El cere mereu ca monachul să rupă toate legăturile care-l leagă de rudenii, ceea ce nu se potrivește cu bătrânul dela Sinai, atât de legat de fiul său. Astfel numele de „Nil Sinaitul”, folosit în timpul mai nou tot mai mult, nu pare a fi potrivit pentru autorul nostru. Mai potrivit e numele mai vechiu de „Nil din Ancyra”, sau „Nil Ascetul”. Lipsește orice trăsătură a acestui Nil ar fi fost vreodată la Sinai. El se bucura pe la sfârșitul veacului al 4-lea de o autoritate mare. Din corespondența sa aflăm conducătorul Goilor, Gainas, care a murit probabil la 23 Decembrie 400, intrase în tratative teologico-dogmatice cu Nil. La o cerere a împăratului Arcadie de-a se ruga pentru Constantinopolul cel greu încercat „de cutremure dese și de foc ceresc”, Nil îi răspunde într-o scrisoare dela anul 407, că nu-i poate împlini dorința, pentru că aceste bătăii vin din pricina că „a fost exilat stâlpul Bisericii, lumina adevărului, *trâmbița lui Hristos, preafericitul episcop Ioan*”.¹ Faptul acesta și folosirea scrierilor Sf. Ioan Gură de Aur, arată că Nil a fost un mare admirator al aceluia. Din alte scrisori se vede că Nil a apucat și vremea certelor nestoriane,

1) Ep. 2, 225; Migne P. G. 79, 336

reprezentând învătura cea dreaptă a Bisericii. Întru cât pare să fi trăit până la o vârstă înaintată, a putut vieui până pe vremea sinodului dela Efes (431).

Scrierile cari apar în, în chip aproape sigur, lui Nil Ascetul sunt următoarele:

1. Colecția amintită de „Scrisori”, împărțită în 4 c r i. Din cele 1061 de scrisori, unele au rezultat din îmbucătirea unor scrisori mai mari, sau din închegarea la un loc a unora mai mici; altele ni se înfățesesc într-o formă ciuntită; unele iar își sunt dublete aproape literale ale altor scrisori, sau extrase din anumite scrieri ale lui Nil sau ale altor scriitori, mai ales ale Sfântului Ioan Gură de Aur. Dar abstrgând de aceste operații, pe cari le-au putut săvârși copiii cei mai vechi, sau în parte chiar Nil, corpul „Scrisorilor” reprezintă o unitate și vine în general dela același egumen din Ancyra. Este o corespondență de duhovnic, care se adresează unor persoane din toate straturile sociale, dar mai ales cîlugurilor și preoților, înfățișându-le idealul vieții desvârșite, care se ajunge prin modelarea treptată a eului propriu după chipul lui Iisus Hristos, cîruia nu trebuie să-și fim numai înveci, ci și imitatori. În acest scop se cere o biruință asupra patimilor trupului, o întoarcere a sufletului înlăuntrul său pentru găsirea liniștii și a stării de nepătimire, condiția neapărată pentru unirea cu Dumnezeu prin contemplare. Harisma nepătimirii depline nu se poate câștiga înșă în viața pământească. Pentru a ajunge la nepătimire se cere o luptă îndelungată și necurmată, dar ea se capătă numai prin darul lui Dumnezeu. Lupta continuă este necesară și din motivul că omul cât trăiește poate oricând să cadă iarăși în starea pătimă. Dar asceza nu este un scop în sine, ci numai un mijloc pentru a scăpa de patimi, a ajunge adecvat la nepătimire ( ). În scrisori, ca în toate scrierile sale, Nil se dovedește un mare maestru în tâlcuirea alegorică a Sf. Scripturi, în deosebi a Testamentului Vechiu.

2. Tot al lui Nil este „Cuvântul Ascetic”,¹ în care sunt multe texte paralele cu cele din scrisori. El a fost adresat unor

1) Ed. în Migne P. G. 79, 720—809 (Tractatus de monastica exercitatione) și în Filocalia greacă (Atena 1893) vol. I, pg. 111—139. Textul din Filocalie nu este împărțit în capitole ca cel din P. G.

cugri chinovi i cu viea mole it , pe la anul 425. În această scriere Nil începe prin a ar ta ce este monachismul, această adev rat filosofie a vie ii, l sat nou de Hristos i practicat într'un chip în l tor de înainta i (Cap. 1-5). Descrie apoi dec - derea lui prin preocuparea de cele materiale i combatare cu t riere această tendin (Cap. 6-19). O mare parte din scriere se ocup cu datoritiile egumenilor i cu însu irile lor (cap. 20-44). Deosebit de frumoas e partea în care arat temeiurile pentru cari cei ce au îmbr iat viea a monachal nu trebuie s mai p streze nicio leg tur cu lumea (Cap. 45-75). Folosind ideea lui Aristotel, încet enit în aseza cre tin de Evagrie, c orice lucru v zut, orice idee cunoscut d o anumit form min ii, Nil spune c monachii desp rindu-se de lume au hot rît s tearg din mintea lor toate formele lucrurilor cari stârnesc în ei patimile. Dar dac revin la amintirea acelor lucruri, sau la griji asemenea celor din lume, continu a se v rsa în ei râul formelor, cari le angajeaz sufletul în cele de jos. „De vor intra alte i alte forme, nu va putea terge (monachul) nici pe cele de mai înainte, cugetarea fiind ocupat cu cele ce vin. Prin aceasta osteneala pentru a t ia patimile se face în chip necesar mai grea, acestea c p tând putere din cre terea lor treptat i acoperind puterea de str vedere a sufletului, cu închipuirile care se adaug mereu, asemenea unui râu în curgere neconținut . Cei ce vreau s vad uscat albia râului, r mânând în ea doar câteva lucruri vrednice de cunoscut, nu folosesc nimic sco ând apa din locul în care cred c se afl ceea ce caut ,apa care curge de din sus umplând îndat locul golit. Dar de vor opri cursul de mai în sus, li se va ar ta p mântul f r osteneal , apa r mas ducându-se la vale dela sine i l sându-le p mântul uscat pentru a afla cele dorite. Tot a a este u or a goli formele cari dau na tere patimilor, când sim urile nu mai aduc pe cele dinafar . Dar când acestea trimit în untru ca un torent chipurile supuse sim urilor, nu este numai greu, ci cu totul cu neputin a cur i mintea de o asemenea inunda ie" (Cap. 48; P. G. 79, 777-780). Nil nu urm re te în scrisul lui sufletul pân la întâlnirea pozitiv cu Dumnezeu. Dar descrie toate treptele pân în preajma acestei întâlniri, dintre cari cea mai înalt este cur irea complet a lui de orice form ,pentru ca

desmrginit de orice contur, s poat primi pe Cel nem rginit. Nil descrie toat desf urarea efortului negativ al sufletului, adec asceza propriu zis , ca s se opreasc la punctul unde asceza trece în mistic , efortul negativ în tr irea tainicei prezen e pozitive a lui Dumnezeu.

Dar Aristotel spusese c mintea nu mai prime te întip ririle chipurilor exterioare,ci i d form lucrurilor v zute i cunoscute¹ Nil încet ene te în asceza cre tin i această idee. S'ar p rea c avem aci o contrazicere. Dac lucrurile dau forma lor min ii cum mai d i sufletul o form lucrurilor?

Aci intervine puterea patimilor, de care inând seama ace ti scriitori cre tini dau teoriei lui Aristotel un aspect nou i un plus de eviden . Lucrurile dau min ii forma lor nu numai întru cât mintea se strânge dup fiecare, cum se strânge un elastic dup forma lucrului pe care îl cuprinde, ci i întru cât orice lucru privit face s se adauge la cunoa tere o poft , o dorin , o patim dup el. i odat ce mintea este invadat de o anumit patim , sau de mai multe, cari st pânesc în ea statornic, toate lucrurile pe cari mintea le prive te dup aceea sunt v zute prin prisma acelei patimi, a acelui interes. Dac a adar patima este aceea care face mintea s dea lucrurilor create anumite forme, lipsa patimii nu va mai lega mintea de lucruri, sau in orice caz o va face s le acorde o privire „simpl ”, cum spune Evagrie i apoi Sf. Maxim M rturisorul, care nu o împiedec de-a vedea pe Dumnezeu, ci tocmai o ajut . Privirea „simpl ” a lucrurilor, privirea lor ca f pturi simple ale lui Dumnezeu, nu fere te mintea numai de în epenirea ei în forme învârto ate, primite dela lucruri, ci i de popularea spa iului din jur cu asemenea forme, a adar de amândou pedicile cari stau în calea vederii lui Dumnezeu cel nem rginit, cel dincolo de forme. Mintea î i p streaz vioiciunea, elasticitatea ei, putând trece u or dela privirea lucrurilor m rginite la contemplarea lui Dumnezeu cel nem rginit. Nu mai e patima cu rostul ei de clei între minte i lucruri, cu rostul ei de anchilozare a min ii în forme m rginite i de închidere a ei într'o lume de forme m rginite. S observ m c „forma" dat

1) A se vedea o analiz a acestor idei ale lui Aristotel la Laberthonier, *Equisse d'une philosophie personaliste*, Paris, Vria, 1942.

de minte lucrurilor le împrumut totodată o consistență pe care lucrurile nu o au în ele însele. Iată cum prezintă Nil Ascetul acest rol al patimilor: „Sufletul care se odihnește de mulți ani între lucrurile vieții, adesea lângă idoli, cari prin ei sunt forme, dar primesc forma de la meșteșugul omenească. Căci oare nu este un lucru formă bogăția și slava și celelalte lucruri ale vieții, cari nu au în ele nimic statornic și hotărât, ci, simulând adevărul printr-o asemănare ușor de întocmit, primesc de fiecare dată alte și alte schimbări? Formele dă nouă, când prin gânduri omenești nascocim închipuirea unui folos lucrurilor cari nu slujesc spre nimic. Căci când îrgim necesitatea strictă a trupului într'un lux fără rost, pregătind mâncarea cu nenumărate bunătăți pe urmă, învinuim de această dărtăciune, că unii ce am urcat în deert la consumații desfructoase o trebuință ce putea fi împlinită cu puțin, furim apoi și ca pentru lucruri ce eram datori să le facem, ce facem altceva decât ne silim să dăm formă materiilor fără formă?” (Cap. 54-55; P. G. 79, 785-788).

Dintr'un alt punct de vedere dorințele, patimile și peste tot legătura cu lucrurile lumii, sunt asemănătoare de Nil cu niște veștminte de cari omul poate fi prins în lupta cu puterile contrare, sau cari îl pot împiedeca în alergarea sa spre desvârșire. De aceea omul, care s'a desbrăcat de patimi, e asemenea unuia care luptă gol în arenă și adversarul nu are de ce să-l mai prindă. Asemănarea aceasta o desfructoasă Nil Ascetul, pornind de la întâmplarea dintre soția lui Putifar și Iosif, care, prins de veștminte de către aceea, i le lasă în mâinile ei și fugă: "Veștmintele sunt lucrurile trupei, prin cari, prințând plătirea pe cineva, îl atrage la ea și cel ce le ține pe sine, va fi trântit la pământ în lupta cu cei ce le-au desbrăcat. Astfel luptătorul pentru neprihănire, când s'a văzut pe sine tras cu sila spre plătirea și spre unirea împreunării, apucat de ceea ce era mai trebuincios trupului (adeverștmânt), învățând că trebuia să se afle gol în casă cu stăpâna care poate să-l biruiască cu sila, prăsindu-i veștmintele a fugit și a ieșit afară, umblând, ca în Raiu, gol în virtutea lui, asemenea omului dintâi, care primise de la Dumnezeu că pe o cinste deosebită desbrăcarea, până ce prin neascultare a ajuns la trebuința hainelor. Căci până ce se lupta cu vrăjmașii, cari îl

să tuiau să calce porunca lui Dumnezeu, stătea gol în arenă ca un luptător, dar după ce a fost biruit și scos afară din luptă, s'a îmbrăcat după cum se cuvenea, lepădând desigur ceea ce deodată cu deprinderea de luptător" (Cap. 65; P. G. 79,768). Că în asemenea narațiune se cuprinde mult adevăr psihologic, ne dovedește faptul că ea a fost reluată în timpul mai nou și întemeiată printr-o puternică analiză existențială a omului, de către L. Binswanger, fratele de Nil Ascetului.¹ Orice parte, însuși ire sau slăbiune, prin care un om poate fi prins de alt om, sau de un lucru oarecare, e asemănată de Binswanger cu un mâner, iar mijlocul prin care poate fi prins cu o mână. Poți prinde pe cineva spiritual prin urechea sa, impresionându-l prin ceea ce îți spui, prin cuvântul ce-ți dai, făcându-l responsabil de pierzarea lui sau prin nume, strigându-l. Prinderea cuiva prin pasiuni o numește Binswanger „prinderea prin locurile slabe”. Restrângându-ne la acest grup de „locuri slabe”, care denotă într'adevăr slăbiunea omului, am putea spune, în termeni creștini, că mânerele prin care poate fi prins cineva sunt patimile sau dorințele, iar mâna care îl poate prinde este ispita.²

De pildă iubirea de slavă de artă este un mâner care poate fi prins prin lăcomie, lăcomia păntecelui un mâner care poate fi prins prin artă, tărâștărea unor mâncări gustoase, înclină-l spre desfrânare prin fața unei femei frumoase. Și nu numai o parte din om e prins prin acea patimă, ci tot omul. Întreg omul devine un sclav purtat de belciugul patimei de către cel ce te ia și-l prinde de ea.

Deci foarte potrivit e considerat omul, care nu poate fi prins de nicio patimă, ca un om gol, care lunecă de sub orice voință de a-l prinde, de a-l aservi, cum zice Nil, sau ca un om care nu prezintă niciun mâner, niciun belciug, de care să poată fi prins, cum zice Binswanger.

1) *Grundformen und Erkenntnis menschlichen Daseins*, Zurich, Max Niehans Verlag 1942. pg 266—375.

2) Asemnarea aceasta e intuitivă și în expresia curentă românească: „trebuie să-ți de unde să-ți iai pe cutare”. Și unii caută să se inițieze temeinic în acest artă piece, pe care o întemeiază, zice-se, pe o serioasă cunoaștere de oameni.

3. „C tre Magna, diaconeaș din Ancyra, despre s r cia de bun voie”,¹ scris dup 426 sau 427, la scurt vreme dup „Cuvântul ascetic”, pe care îl pomene te. Din indica iile ce le d autorul despre sine, el pare c tr e te în Ancyra i adresata la fel. De aci se vede c este unul i acela i cu autorul epistolelor. Ca i în „Cuvântul ascetic”, Nil blameaz i în această scriere tendin a m n stirilor de-a strânge averi i cer etoria c lug rilor prin ora e, purta i de pofta dup bunuri lume ti. Dup Nil sunt trei feluri de s r cii: s r cia cea mai înalt , cea a sfin ilor i a protop rin ilor dinainte de c dere, care las sufletul s se dedice cu des vâr ire lui Dumnezeu; s r cia mijlocie care îng due, într'o m sur redus , i grija de trup; i s r cia cea mai de jos, care leag sufletul cu totul de cele p mânte ti. Nil îndeamn pe c lug ri la s r cia mijlocie i osândete s r cia cea mai de jos, ca pe o c dere dela idealul monachismului.

4. „Cuvântare la moartea lui Albian”² Albian a fost, se pare, monach într'o m n stare din Ancyra. Însușit de râvn sfânt , s'a dus s viziteze locurile sfinte din Palestina, iar de acolo s'a retras în pustia nitric din Egipt, unde a i murit.

5. „Tratatul despre folosul ce-l au monachii petrecând de parte de ora e, în pustie”.³ În el se arat c petrecerea în singur tate ap r pe monach de împr tierea min ii i de ispite, i îl fere te de dorin a dup slava de art , care stric chiar faptele bune i este greu de ocolit în mijlocul oamenilor. Con inutul acestei mici scrieri consun în general cu ideile din „Cuvântul ascetic” i „S r cia de bun voie”.

6. „Tratatul despre cele opt duhuri ale r ut ii”.⁴ Cu aceste opt patimi s'au mai ocupat i Evagrie i Casian în scrieri de ale lor. O cercetare paralel a lor, întreprins de Degenhart,⁵ a ar tat

1) Migne G. 79, 967—1060 „Ad. Magniam, diaconoissam Anayrae, de voluntaria paupertate”.

2) In Albanum oratio, Migne P. G 79, 695—712

3) De monachorum praestantia, Migne P. G 79, 1061—1095

4) Tractatus de octo spiritibus malitiae;

, în Migne . G. 79, 1146—1164

5) Fr Degenhart, Der hl Nilus Sinaita, Munster 1915, p. 174 ura.

c fiecare din cei trei autori a descris aceste patimi independent.¹

Din celelalte scrieri cunoscute sub numele lui Nil, de unele nu e sigur c sunt ale lui, iar de altele pare sigur c nu sunt ale lui.²

Din scrisul s u, Nil se dovede te a fi fost „un impun tor chip de duhovnic al timpurilor de aur ale cre tinismului: tare în Scripturi, destoinic la cuvânt, de un temperament vioiu i, dup împrejur ri, plin de asprime, dar apoi iar i bun i blând i plângând cu cei ce plâng, s tul de lume, dar cunosc tor al lumii, un om care î i urma drumul s u cu ochi deschi i, tiind s c l uzeasc în chip sigur i pe al ii”.³

1) de remarcat c atât scrierea lui Evagrie despre cele opt patimi, cât i o prelucrare a unui extras din a lui Casian, sunt editate în acela i tom din Migne sub numele lui Nil. A lui Evagrie, intitulat „De diversis malignis cogitationibus” în P. G. 79, 1199—1234 (vezi traducerea ei în această carte, între scrierile lui Evagrie: „Despre deosebirea patimilor i a gândurilor”), iar prelucrarea extrasului din Casian (extras deasemenea tradus în această carte) în Migne 79, 1435—1472 sub titlul: „De octo vitiosis cogitationibus”. Prelucrarea aceasta din urm , publicat la Migne, are dup fiecare descriere a unei patimi, cate o colec ie de sentin e din Evagrie i Nil (din : „De octo spiritibus malitiae”).

2) Ale lui Nil nu sunt, afar de cele dou dela nota anterioar , înc :

3 „Despre rug ciune”, P. G. 79, 1165—1200. Filocalia greac o d tot sub numele lui Nil. În traducere am pus-o între scrierile lui Evagrie, c ruia se pare c îi apar ine.

4. „Tratatul c tre monachul Eulogie” (P. G. 79, 1093—1140) este de asemenea al lui Evagrie.

5. „Tratatul c tre monachul Agatie, sau Paeristeria” (P. G. 79, 812-96S), pare a fi scris la Alexandria pe la mijlocul v. 5.

Despre celelalte scrieri mai pu în importante, cari nu sunt ale lui Nil, sau nu se tie de sunt ale lui, a se vedea la O. Bardenhewer, Op. c. vol. IV, ed, 1—2, pg. 161—178. De altfel toate aceste însemn ri biografice i bibliografice despre Nil le-am cules dela Bardenhewer i dela Viller-Rahner, Op. c. 166—174. Iustin Moisescu (, Atena, 1937, . 95—98) socote te ca nu sunt motive suficiente de-a atribui lui Evagrie scrierea " Despre rug ciune" i „De diversis malignis cogitationibus". Iar „Tratatul c tre Eulogie" socote te c e sigur al lui Nil, pe baza lui Fr. Degenhart, Op. c.

3) A a îl caracterizeaz O. Bardenhewer, Op. c. vol. IV, ed. 1—2. 165.

Al cuviosului
și de Dumnezeu purtătorului Părintelui nostru

NIL ASCETUL

Cuvânt ascetic, foarte trebuincios și folositor¹

Cap. 1.

Mulți dintre Elini și nu puțini dintre Iudei s'au îndelețnicit cu filosofia. Dar numai ucenicii lui

Hristos au râvnit adevărata înțelepciune; deoarece numai ei au avut ca învățător înțelepciunea înșirată, care le-a arătat cu fapta petrecerea potrivit unei astfel de îndelețniciri. Cei dintâi, asemenea celor ce joacă pe scenă o dramă, s'au împodobit cu o mască străină, luând un nume gol, deoarece erau lipsiți de adevărata filosofie. Ei își arătau filosofia în togă, în barbă și în toiag. Îngrijindu-se de trup, slujeau poftelor, ca unor stăpâne, fiind robii stomacului și primind plăcerile de sub păntece ca pe un lucru al firii. Erau supuși mâniei și alergau după slavă; și se aruncau asupra meselor strălucite, lihnii și canitecilor. Ei nu țiau că filosoful trebuie să fie înaintea de toate liber și mai ales să ocolească de-a se face rob patimilor, iubitor de arginți și stricător de case. Căci

1) Se află în Migne P. G. 79, 719—810 sub titlul „Tractatus de monastica exercitatione” și împărțit în 75 capitole. În Filocalia greacă (Atena 1893, vol. 1, pg. 111—139) nu are nicio împărțire.

faptul de a fi rob al oamenilor, poate nu aduce nicio vînt mare celui ce vieuete cu dreptate; dar cel ce se folosește de patimi, slujind plăcerilor ca unor stîmpe, își atrage rușinea și batjocur mult.

Cap. 2

Au fost unii dintre ei, cari nu s'au îngrijit cît și de puține de fapte, făcîndu-se că se îndeletnicesc cu filosofia speculativă. Astfel unii umblau cu capul prin nouri, alții explicau lucruri ce nu se pot dovedi, făcîndu-și cîtium rîmă cerului, mîsurile soarelui și lucrurile stelelor. Uneori au încercat să grăiască și despre Dumnezeu, pînă la care nici adevărul nu poate ajunge, iar socotind omenească primejdioasă. Dar tot și au trăit mai necinstit ca porcii ce se tâvălesc în mocirlă. Iar dacă au fost și unii cari s'au îndeletnicit cu viața practică, aceștia s'au făcut și mai răi decît aceia, vînzînd ostenețele pentru slăvi și laude. Căci de cele mai multe ori nu se osteneau netrebnicii pentru altceva decît pentru fal și iubire de slavă, primind în schimbul unor astfel de osteneți o plată de nimic. Fiindcă atîta neconținut, a se hrăni cu iarba, a-și acoperi trupul cu haine scumpe și a vieții închiși în butoiu fără a teptă nicio răsplătă după moarte, întrece orice nebunie; precum nebunie este a primi răsplătă pentru virtute în viața aceasta și a te lua la întrecere pentru cununi de aici și a purta o luptă neconținută, lipsită de adevăratele cununi, și osteneți cari nu aduc mai mult decît sudoarea.

Cap. 3

Iar cît și dintre Iudei cînstău această viață — și aceștia sunt nepotii ai lui Ionadab, — primindu-i pe toți cei ce voiau să vieuiască astfel, îi introduceau în aceeași petrecere. Ei locuiau pururea în corturi, înfrînîndu-se dela vin și dela toate cîte în viața vieții molatec, ducînd o viață scumpe și mîsurată după trebuințele

neap rate ale trupului. Se îndeletniceau în schimb foarte mult cu deprinderile morale și stăruiau mult în contemplație. De aceea se numeau și Esei, numele ar tându-le că sunt în elep și. Simplu spunând, ei înfăptuiau scopul filosofiei lor, întru cât faptele lor nu erau în contradicție cu fapta din ele. Dar care era folosul acestor lupte și al nevoii ei lor ostentive, odată ce tăgăduiau pe Hristos, orânduitorul luptei? Căci și aceștia își pierdeau răsplata ostentivelor, tăgăduind pe împăratul răsplăților și al vieții celei adevărate. De aceea și ei au căzut din filosofie. Căci filosofia este împreunarea bunelor moravuri cu cunoștința despre Cel ce este. Din aceasta însă au căzut și Iudeii și Elinii, respingând în elepciunea venit din cer și încercând să filosofeze fără Hristos, singuru, care a arătat cu fapta și cu cuvântul, adevărata filosofie

Cap 4

Căci El a tăiat cel dintâi calea acesteia cu viea a Sa, ar tându-ne o viauire curată și înându-și pururea sufletul mai presus de patimile trupești, iar mai pe urmă disprețuindu-l și pe acesta, când mântuirea oamenilor plătuită de El l-a cerut moartea. El a învățat prin acesteia că cel ce și-a ales să filosofeze drept trebuie să lăpede toate cele plăcute ale vieții și să stăpânească cu putere peste ostenteli și patimi, disprețuind trupul, ba și nu mai aibă nici sufletul în cinste,¹ căci și pe acesta să fie gata să-l dea, când ar trebui să-l lăpede pentru dovedirea virtuții. Iar această purtare, preluând-o, au imitat-o Sfinții Apostoli, lep dându-se de viaa, îndată ce au fost chemați; și printr-un ardeam, neam și tot ce aveau, s'au strămutat îndată la viaa aspră și ostentivă, trecând prin toate greutățile. Strămtorași, necăjiși, prigoniși, petrecând în sărăcie, lipsiși de cele mai trebuincioase ale vieții, mai pe urmă au înfruntat chiar și moartea, urmând întru toate învățătorului și lăsându-ne prin viaa a

1) Fapte 20, 24

lor chipul celei mai bune purtări.¹ Dar deoarece creștinii, cari toți sunt dator să-și zugrăvească viața lor după acest chip, sau n'au vrut, sau au slăbit în voința de a-l imita, au rămas numai puțini cari au putut să se ridice mai presus de turburările lumii și să fugă de zarva orașelor. Aceștia, ieșind afară din învălmășeală, au îmbrăcat viața singuratecă, făcându-se icoana virtuții apostolice. În loc de cățiguri, ei au ales sărăcia pentru a nu fi împrițiați; în loc de hrană mestră și gătită, au preferat mai mult pe cea simplă, din pricina răscolirii patimilor, împlinind trebuința trupului cu hrana întâmplătoare. Disprețuind veșmintele moi și peste trebuință, ca pe-o înșocire a moleșirii omenești, s'au folosit de îmbrăcăminte simplă și nebrăzdată la ochiu, atâta cât era de neapărat nevoie pentru trup. Socotind că e lucrul neînțelept ca, pentru sindrila grija celor creștini, să-și ocupe mintea cu cele de jos și cu cele proprii dobitoacelor, n'au cunoscut lumea, fiind înafară de patimile omenești. Nu era între ei vreunul care să aibă mai multe decât altul, și vreunul care să aibă mai puțin decât celălalt, vreunul care să judece și vreunul care să fie judecat.

Cap. 5

Căci fiecare avea ca judecător nepărtinitor conștiința sa. Nu era unul bogat, iar altul sărac, nici nu se sfârșea unul de foame, ca altul să se spargă de sătuleț; căci dăruia celor ce aveau de prisos împlinea trebuința celor lipsiți. Erau toți deopotrivă și aveau aceleași drepturi, cei mai de frunte amestecându-se de bunăvoie cu cei mai smeriți și în felul acesta fiind scoasă afară inegalitatea. Mai bine zis, nu erau nici atunci toți deopotrivă, căci râvna celor ce se săleau să se smerească mai mult susineau și atunci inegalitatea, precum o susineau acum nebunia celor ce se iau la întrecere care să fie mai slăvit. Era scoasă afară pisma; era izgonit pone-

1) Evrei 11, 37

grirea; fusese pus pe fug slava de art ; era omorât mândria; erau împrețiate toate pricinile de vrajb . Căci erau mori și nesimțitori față de patimile cele mai puternice, neprimind nici în vis nă lucirile lor, pentru că dintru început s'au lepdat cu hotărâre de amintirea lor, ridicându-se la această deprindere prin nevoia și struina de fiecare zi. Scurt vorbind, erau sfelnice ce lumineau în întunec, stelener t citoare, cari străluceau în noaptea cea fără lumină vieii, faruri ale limanurilor, neclintite de furtun , ar tând tuturor cu ușurință cum scape nevătmă de nvala patimilor.

Cap. 6

Dar acea petrecere plină de osândie și vieuirea lor cerească a pleț pe încetul, ca o icoană din negrija celor ce au copiat-o în diferite vremuri, ajungând la cea mai de pe urmă neasemănare și depărțându-se cu desvârșire de chipul cel dintâi. Căci cei ce ne-am răstignit lumii și ne-am lepdat de viață și am încetat de a fi oameni, străduindu-ne de-a ne ridica la firea îngerilor, prin același chip al nepăsării, am început să ne uităm iarăși cu dor la cele din urmă , turburând curajul celor ce bine au vieuit înainte de noi, prin griji lumești și prin câțiguri blestamate. Prin negarea noastră de seamă , am făcut să fie hulii cei ce puteau să fie slavi și lăudați pentru virtutea lor. Coarnele plugului le înempeștrând o înfrângere cuvioasă , dar nu ne-am făcut bunici pentru Împărăția Cerurilor, pentru că ne-am întors la cele dăruite și ne prindem cu mult sânguinătate de cele ce suntem datori să le uităm. Căci nu ne mai gândim la lipsa de preț și la nestatornicia vieii, și nu mai luăm în seamă trebuința liniștii pentru izbăvirea de vechile întinaciuni. În schimb prețuim îngrămădirea de lucruri și cinstim griji, cari n'au legătură cu înțelesul adevărat , iar râvna pentru cele materiale a biruit îndemnul cele mântuitoare. Domnul s'a lepdat cu totul de grija celor pământești și a poruncit să căutăm numai Împărăția Ce-

rurilor. Noi îns , silindu-ne s umbl m tocmai pe o cale protivnic , am nesocotit poruncile Domnului, i dep rtându-ne de purtarea Lui de grij , ne-am pus n -dejdlile în mâini. El a spus: „Privi i la pas rile cerului, c nu seam n , nici nu secer , nici nu adun în jîtnite si Tat l vostru Cel din ceruri le hr ne te pe ele";¹ i iar i: „Privi i la crinii câmpului, cum cresc i nu se ostenesc, nici nu torc".² Ba chiar a poruncit Apostolilor s nu- i ia cu ei nici traist , nici pung , nici toiag, ci s in seama de f g duin a nemincinoas , pe care le-a dat-o trimitându-i la slujba de ajutorare a celorlal i oameni, când le-a spus: „Vrednic este lucr torul de hrana sa".³ El tia c mai mult ne asigur Providen a cele ce ne trebuiesc, decât sârguin a noastr .

Cap. 7

Noi, îns , nu ne oprim de-a agonisi p mânt cât se poate de mult. Cump r m turme de oi, boi de munc , râvnii la înf i are i m rime, i m gari bine hr ni i. Oile vrem s ne dea din bel ug lâna pentru trebuin e; boii s ne slujeasc la lucrarea p mântului, aducându-ne nou hran , iar lor i celorlalte dobitoace, nutre ; în sfâr it vitele de povar , s fac mai aleas hrana necesar , întregind cele ce lipsesc în ar , cu m rfuri din str in tate, pentru a spori pl cerile vie ii noastre. Dar nu ne mul umim numai cu atât, ci alegem i me te u- gurile cele mai aduc toare de câ tig, cari nu ne las de loc vreme s ne gândim la Dumnezeu, ci ne întorc toat grija spre ele. Iar pe urm învinuim mai de grab sl biciunea purt torului de grij , decât pe noi în ine, pentru alegerea ce am f cut-o. Dar chiar dac nu m r- turisim prin cuvânt, suntem v di i prin lucruri, c ne bucur m de-o vie uire asemenea mirenilor, când ne în- deletnicim cu acelea i lucruri ca i ei i mai de grab z bovim în osteneli trupe ti. Astfel mul i cred c evlavia

1) Mt. 6, 26 2) Mt. 6, 28. 3) Lc 10, 7,

ar fi un prilej de agonisire de lucruri, i c nu alegem viea a, odinioar lini tit i fericit ,¹ pentru altceva, decât ca printr'o mincinoas cinstire de Dumnezeu, s fugim, pe de o parte de muncile cele ostenitoare, iar pe de alta, câ tigând slobozenie spre pl ceri, s putem da pornirilor noastre drumul spre cele ce vrem. Mândrindu-ne cu mult neru inare fa de cei simpli, iar uneori i fa de cei ce ne întrec, socotim viea a virtuoaas ca o îndrept ire la asuprire, dar nu ca o pricin de smerenie i de îng duin . De aceea suntem socoti i chiar de cei ce trebuie s ne cinsteasc , ca o turm u uratec . Ne c lc m în picioare unii pe al ii prin târguri, amesteca i într'o adun tur de tot soiul, neavând nimic care s ne deosebeasc de ceilal i oameni, cum ar trebui. Vrând s fim cunoscu i nu din felul de vie uire, ci din înf i are i ocolind ostenelele pentru virtute, dorim cu furie slava pentru ele, f când teatru din adev rul de odinioar .

Cap. 8

Ast zi, îndat ce i-a luat cineva aceast cuvioas schim , pân înc nu i-a sp lat petele sufletului i nu i-a ters din cugetare întip ririle vechilor p cate, ci se desfat înc slobod în n lucirile acestora i pân nu i-a pov uit moravurile dup regula f g duin ii, nici nu tie care este scopul filosofiei celei dup Dumnezeu, i-a i însu it o poz fariseic , dându-se pe sine de ceva mare dup înf i are. El umbl în toate p r ile, purtând unelte al c ror me te ug nu l-a înv at, i f g due te dup înf i area v zut o tiin de care înc nu s'a atins nici cu vârful buzelor, fiind stânc în loc de liman, mormânt v ruit în loc de biseric i lup în loc de oaie, spre pierzarea celor am gi i de înf i area lui. C ci când unii ca ace tia fugind din Mân stiri, fiindc nu vreau s in pravila vie ii, se destr b leaz prin ora e, atunci tra i în jos de trebuin ele pântecelui, poart , spre am -

1) I Tim. 6, 8-9.

girea celor muli, chipul evlaviei, ca pe-o momeală. Ei primesc să fac toate la câte-și sile te trebuința trupului.

Căci nimic nu silnice te pe om mai mult ca trebuința trupului, care născocesc te o ieresc din cele mai grele lipsuri, mai ales când se adaugă și lenea, care face să sporească, în chip viclean, puterea de născocire a gândului. Slujesc să adărească pe la ușile celor bogății, nu mai puțin ca paraziții și aleargă prin pielea după această ca ni te robi, alungând pe cei ce se apropie de dăni. Împingând pe toți la o parte, ei se silesc să le facă trecere ușoră aceluia. Și toate acestea le fac pentru mâncare, fiindcă nu s'au învățat să-și taie plăcerea de la mâncările gustoase, nici nu vreau să poarte la brâu, ca Moise, cuiul care stinge trebuința. Căci dacă l-ar purta, ar cunoaște că lăcomia este hotărul oricărui plăceri de mâncări, și lucrurile întâmplătoare, împlinind trebuința trupului, acoperă urâniile poftelor care nu trebuie să vie.

Cap. 9

De aceea numele lui Dumnezeu este hulit, iar viea cea preadorită s'a făcut urât; și dobânda celor ce vieuiesc cu adevărat într-o virtute a ajuns să fie socotit amgire. Gemăra ele de cei ce rătăcesc prin ele degeaba și sunt turburați cei de prin case, că rora le e silă și s'ăi mai privească, văzându-i că stăruie la ușă, cerind tot mai nerușinat; iar mulți după ce sunt primiți în case, fiind rind pentru puțin timp evlavie și acoperind cu masca fărniciei gândul de viclenie, îi jefuiesc pe aceia, iar pe urmă pleacă, încât fac să se întindă peste toată viea a monahal un nume urât. Și așa sunt alungați din orașe ca o ciumă, cei ce erau odinioară îndreptătorii lor; și sunt izgoniți ca ni te spurcății, mai rău decât cei umpluți de lepră. Mai bucuros se hotărăte cineva să creadă tâlhărilor și spărgătorilor, decât celor ce se îndeletnicesc cu viea a monahal, socotind că mai ușor pot să se prezente de răutatea vădită, decât de prefăcută vrednicie

de crez mânt, care unelte te în ascuns. Ace tia nici n'au început m car viea a de evlavie i nu cunosc folosul lini tirii, ci au fost împin i în viea a singuratec f r judecat , poate de vreo strâmtorare oarecare. Au socotit lucrul acesta ca o treab de negustorie, bun pentru câ tigarea celor trebuincioase. i eu socotesc c ar face lucrul acesta mai cuviincios, dac n'ar umbla pe la toate u ile, ci ar socoti c înf i area îi împiedec dela primirea unor daruri mai bogate, ca nu cumva, vrând s pl teasc trupului birul datorat, s nu-i dea numai pe cel trebuincios, ci i pe cel care l-au n scocit desf t rile celor ce duc un traiu molatec, împlinindu-i poftele lor nem surate. Dar a t m dui pe cei ce suf r de aceste boli nevindecabile este foarte greu.

Cap. 10

C ci cum ar i tâlcui cineva folosul s n t ii celor ce n'au fost niciodat s n to i, ci au fost hr ni i chiar din scutece cu boala ofticei, iar povara aceasta a firii, care le-a venit din obi nuin , socotesc c nu se deosebe te întru nimic de-o aptitudine fireasc . Se tie c e de prisos orice cuvânt spre îndreptare, când n zuin a celor ce ascult , înclinând spre mai r u, se împotrive te cuvintelor date ca sfat. Mai ales când n dejdea hr ne te pofa câ tigului, patima închide auzul la sfat, încât îndemnurile spre cumin ire nu afl nicio putin de str batere, cugetul fiind întins spre câ tigul dorit, chiar dac este urît. Noi îns , o iubi ilor, cari socotim c de dorul virtu ii ne-am lep dat de viea i am respins poftele lumeti i am f g duit s urm m lui Hristos, pentru ce ne mai încâlcim în fr mânt rile vie ii, de ce mai cl dim r u ceea ce am surpat bine mai 'nainte? De ce ascult m de sfaturile proaste ale celor ce fac lucrul cum nu trebuie, aprinzând dorin ele celor mai slabi prin sânghin a nostr de art , i de ce deschidem celor mai nevinova i calea spre l comia de avere?

Cap. 11

Ci am fost rându-i de Domnul s t m duim, nu s înt rât m pe cei u or de rostogolit; i s avem mai de grab în vedere nu ceea ce ne place nou , ci ceea ce folose te aproapelui, ca nu cumva, urmând pornirilor noastre nesocotite, s facem pe muli dintre cei mai simpli s se sminteasc , dându-le prilej s poftesc cele p mânte ti. De ce punem atâta pre pe materia, pe care ne-am înv at s o dispre uim, legându-ne de bani i de avu ii i împ rindu-ne mintea în multe i nefolosite griji? Râvna dup ele ne dep rteaz de st ruin a mai trebuincioas i ne face s nu purt m grij de bunurile sufletului, iar pe de alt parte ea duce în mare pr pastie pe cei alipi i de lucrurile vie ii, cari socotesc bucurarea de avere ca cea mai înalt i mai str lucit fericire, când v d pe cei ce au f g duit s se îndeletniceasc cu filosofia adev rat i se laud c sunt mai presus de pl ceri, c se str duesc pentru acestea mai tare ca ei. Ci nimic nu duce pe cineva a a de neîn-doielnic la munci, ca a face pe muli s râvneasc la propriile lui rele. Pierzania celor ce-l imit e adaos la pedeapsa celui ce i-a înv at. Dar nu mic este osânda i a celor ce nu au lep dat imitarea ca ru inoas , fiindc s'au f cut înv tori ale celor rele, de a c ror lec ie blestemat fug, cu bun judecat , cei ce se folosesc de cuget în elept. De aceea nimenea s nu se plâng de cele spuse. Ci sau îndrepta i cele ce s'au f cut în chip gre it prin nep sarea celor muli, spre ru inea numelui, sau lep da i i numele. Ci dac e vorba s iubim în elepciunea, sunt de prisos averile, iubirea de în elepciune f g -duind înstr inarea chiar i de trup, pentru cur ia trupului. Iar dac vreunii râvnesc s câ tige averi i s se bucure de lucrurile dulci ale vie ii, la ce mai cinstesc prin cuvânt aceast filosofie, odat ce prin fapte î i arat înstr inarea fa de ea i s vâr esc lucruri str ine de ceea ce au f g duit, îmbr cându-se cu nume cuvioase?

Cap. 12

Sau nu socotim c e ru inos s fim osândi i de cei mai mici, pe cari îi numim mireni, pentru rânduile Mântuitorului, c lcate de noi, i s fim înv a i poruncile Lui, de c tre cei ce ar trebui s le înve e dela noi? C ci atunci când noi ne lupt m i ei ne spun: sluga lui Hristos nu trebuie s se lupte, ci s fie blând cu to i, sau când noi ne cert m pentru bani i avu ii, iar ei ne spun: „dac î i ia cineva haina, las -i i c ma a", ce altceva fac, decât râd de noi i glumesc pe socoteala nepotrivirii faptelor noastre cu f g duin a dat ? i de fapt nu este nevoie s ne lupt m pentru avu ii i s facem toate câte suntem sili i de purtarea acestora de grij . Cineva i-a stricat hotarul viei i a adaos-o locului s u; altul a l sat vitele sale în p mântul t u; altul a ab tut apa care curgea prin gr dina ta. Prin urmare trebuie s te înt râ i i s te faci mai r u decât cei cuprin i de furii, certându-te cu to i. Mintea, care e datoare s se ocupe cu contemplarea f pturilor, trebuie s umble pe la judec torii i s - i întoarc puterea ei contemplativ spre tot felul de vicle uguri, ca s izbutim în câ tigarea unor lucruri, ce nu ne folosesc la nimic.

De ce ne îngrijim de lucruri str ine, de pare c ar fi ale noastre, luând asupra noastr lan urile grele ale materiei, i n'ascult m pe cel ce ne plânge ca pe ni te nenoroci i?. „Vai, zice Proorocul, celui ce- i adun cele ce nu sunt ale sale i î i îngreuneaz jugul foarte tare". C ci dac sunt iu i cei ce ne urm resc, potrivit cu cel ce zice: „S'au f cut urm ritorii no tri, mai iu i ca vulturii cerului",¹ iar noi ne împov r m pe noi în ine cu lucruri lume ti, e v dit c mi cându-ne noi mai anevoie la drum, vom fi prin i cu u urin de du manii de care ne-a înv at Pavel s fugim, zicând: „fugi i de desfrânare" i de l comia de averi. C ci i cei sprinteni în alergarea

1) Plângerile lui Ieremia 4, 19.

2) I Corinteni 6, 18

la înt , dac nu- i pun puterea cu încordare la lucru, r mân în urm de- i prind vr jma ii ce- i urm resc, cari au poate picioare mai iuti.

Cap. 13

Mare piedec le este dragostea de lucruri materiale, celor ce se silesc spre virtute. Adeseori această dragoste aduce pierzare i sufletului i trupului. C ci ce a pierdut pe Nabot din Izrael ?¹ Nu i s'a f cut via pismuit , pricin de moarte, stârnind pisma vecinului Ahab împotriva sa? i ce a f cut pe cele dou jum t i de semin ii s r mân afar de p mântul f g duin ii? Oare nu mul imea vitelor?² Ce a desp r it pe Lot de Avraam? Nu mul imea turmelor de p unat, care isca certuri necontenite între p stori, pân ce i- a învr jbit cu totul unul cu altul?³ Dac , prin urmare, avu iile a â la pism pe invidio i, împotriva celor ce le au, i- i scoate pe cei împov ra i cu ele dela lucrurile mai de pre , dac tae rudenia i aduce du m nia între prieteni, dac nu are nimic laolalt cu viea a viitoare i nu aduce nici un folos însemnat vie ii din trup, de ce s ne dep rt m dela slujirea lui Dumnezeu, f cându- ne întregi, slujitori de ert ciunii?

Oare noi suntem cei ce avem s ne îngrijim de cele ale vie ii noastre? Oare nu Dumnezeu este Cel ce poart grij de ea? Str duin a omeneasc , dac nu prime te ajutorul lui Dumnezeu, nu poate ajunge la înt . Dar purtarea de grij a lui Dumnezeu d rue te bunuri des vâr ite, chiar f r conclucrarea omeneasc . Ce le- a folosit str duin a proprie acelora c tre cari a zis Dumnezeu: „A i sem nat mult i a i luat pu in, i am suflat aceasta din mâinile voastre?”⁴ i ce le- a lipsit din cele trebuincioase, celor ce au vie uit pentru virtute, f r s se îngrijeasc de ele? N'a fost hr nit Israil în pustie patruzeci de ani, nebucurându- se de nici una din roadele p mântului? Au fost ei lipsi i de mâncare?

1) I Regi 21, 1 urm 2) Iosua 22, 1 urm. 3) Geneza 13, 1 urm. 4) Ageu 1, 6, 9

Nu le împrospăta marea neconținut o hrană neobișnuită, trimițiându-le prepeliile și nu le trimitea cerul mană, printr-o ploaie neobișnuită și strigă? Iar piatra lipsită de umezeală, nu le dădea, când era lovită, uvoiul îmbelugată de apă? ¹ În sfârșit, veșmintele și încălțările mințelor nu le-au slujit tot timpul fără să se învechească? Dar prin ce lucrare a pământului și-a câștigat Ilie hrana în văgăună? Nu-i aduceau lui corbii hrana? Iar venind în Sarepta, nu i-a dat văduva, lipsită și de cele mai trebuincioase lucruri, pâine, luând-o de la gura copiilor ei, că să se arate că virtutea trebuie pusă mai presus și de fire? ²

Cap. 14

Toate acestea, de sigur, sunt întâmplări minunate, dar totuși au și o rațiune. Căci e cu puțin ca cineva să trăiască în frământări, atunci când vrea Dumnezeu. Doar cum a isprăvit Ilie calea de patruzeci de zile, în puterea unei singure mâncări? și cum a petrecut Moise optzeci de zile pe munte, vorbind cu Dumnezeu, fără să guste mâncare omenească? ³ Căci pogorându-se după patruzeci de zile și mâniindu-se pentru turnarea vielui, îndată ce sfârșit au fost tablele și s'a suit pe munte, petrecând alte patruzeci de zile acolo, de unde primind al doilea rând de table s'a coborât la popor. ⁴ Ce raționament omenesc ar putea explica mulțumitor această minune? Cum a putut natura trupului să se cheltuiască atâtă vreme, fără să se întregească ceea ce se împrăstia din puterea lui în fiecare zi? Această nedumerire o desleagă cuvântul lui Dumnezeu, care zice: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”. ⁵

De ce, așadar, tragem la pământ vieuirea cea cerească, afundând-o în mizeriile materiale? De ce ne înger-

1)Exod 16, 13; Deuteronom 8,3 Numeri 11, 31; Intel. Solomon 19, 9

2)I Regi 17, 1 urm. 3) Exod 24, 17. 4) Exod. 34, 1 urm. Deuteronom 1, 2.

5)Deuteronom 8, 3; Mateiu 4, 4.

mămă de jur împrejur gunoaie, noi „cei ce ne hrănesc din
 odinioară cu mâncări alese”, cum a zis Ieremia despre
 unii plângându-i? ¹ Căci când ne odihnim în cugetări
 strălucite și arzătoare, ne nutrim cu mâncări alese. Iar
 când prăsim această stare și suntem trași în lucrurile
 pământești, ne adunăm în jurul nostru gunoaie. De ce
 ne întoarcem neajudeca dela Dumnezeu și ne-o sprijinim
 pe carnea brațului, punând purtarea de grijă a Stăpânului
 pe seama mâinilor noastre, lucru pe care Iov și l-a so-
 cotit ca pe cel mai mare păcat? ² Nu ne-am sfiit să
 facem ca cel ce-și duce mâna la gură ca să-și oștărească.
 Căci mulți au obiceiul să-și oștărească mâinile, zicând că
 dela ele le vine toată bunăstarea. Pe această arătându-i
 „Legea” printr'un simbol, zice: „Cel ce umblă pe mâini,
 e necurat, și cel ce umblă pururea pe patru picioare, e
 necurat”. ³ Pe mâini umblă cel ce se întemeiază pe
 mâini și toată neajudeca și-o are în ele. Iar pe patru
 picioare umblă cel ce se încrede în lucrurile supuse sim-
 urilor și-și coboară mintea, partea conducătoare a ființei
 sale, la îndeletnicirea neconștientă cu ele. În sfârșit cu
 mulțime de picioare umblă cel învâluit cu totul de cele
 trupești.

De aceea, în eleptul scriitor al „Proverbelor” vrea
 ca cel în elept să nu aibă nici două picioare, ci numai
 unul, și acesta rar să se miște către cele trupești: „Du-ți
 piciorul rar spre prietenul tău, ca nu cumva, să turându-se
 de tine, să te urască”. ⁴ Prin urmare dacă unul turbur
 rar pe Hristos pentru trebuințele trupului, este prieten
 adevărat al Lui, cum zice Mântuitorul către ucenicii Săi:
 „Voi sunteți prietenii Mei”; ⁵ dar dacă va face aceasta
 mai des, va ajunge să fie urât.

Cap. 15

Dar atunci ce va poți cum nu va fi cu totul urât
 cel ce se ocupă pururea cu aceste trebuințe și niciodată

1) Plângerile lui Ieremia 4, 5. 2) Iov 31, 1 urm. 3) Leviticul 11, 1 urm.

4) Proverbe 25, 17. 5) Ioan 15, 14.

nu se ridică la viața cea dreaptă, din pricina că nu are coapse deasupra picioarelor, ca să sară cu ele de pe pământ? Căci precum coapsele primesc, prin aplecare, mai întâiu pe ele toată greutatea trupului și apoi, apropiindu-se puțin de pământ, se saltă dintr'odată în văzduh, tot așa răsună iubea, care distinge lucrurile firii, după ce s'a coborât, umilindu-se, la trebuințele trupului, și apoi avântându-se iarăși, repede, la cele de sus cugetarea noastră, neridicând împreună cu sine niciunul din gândurile pământești. Pentru că în drepte coapsele, e propriu atât celor ce nu¹ se bucură de multe plăceri și nu se târâie pururea pe jos, cât și Sfințelor Puteri, cari nu au lipsă câtă vreme puțin de cele trupești, nici nu trebuie să se încline spre ele. Iar aceasta ar tând-o mai înainte marele Ezechiil, a zis: „Coapsele lor erau drepte și picioarele lor erau înaripate”.² Aceasta arată nepovârnierea noastră și sprinteneala firii lor spre cele inteligibile. Oamenilor însă le este destul de propriu să aibă coapsele înclinate. Uneori ei se apleacă spre trebuințele trupești, alteori se îndreaptă spre îndeletnicirile mai înalte ale sufletului. Din pricina înrudirii sufletului cu Puterile de sus, adeseori petrec împreună cu acelea în lucrurile cerești; iar din pricina trupului, se ocupă cu grija celor pământești, atâta cât silește trebuința. Dar a urmări pururea plegării de plăceri, este lucru într'adevăr necurat și nepotrivit cu omul încercat în cunoștința rațională. Căci săbăgăm de seamă că și despre cel ce umblă pe patru picioare nu a spus simplu că e necurat, ci numai dacă umblă pururea pe patru picioare. Fiindcă le-a dat celor din trup dreptul să coboare uneori la trebuințele trupului. Ionatan, luptând cu Naas Amonitul, l-a biruit umblând pe patru picioare, fiindcă prin aceasta el slujea numai trebuințelor firii.³ Căci trebuia ca cel ce lupta împotriva arpelui să se târâie pe pânțele — așa se ține cel ce ține Naas — și să ia pentru

1) Nu e omis în P. G. 79, 737 C. 2) Ezechiil 1, 7 urm.

3) 1 Samuel 14, 1 urm.

putin vreme o înf i are asem n toare lui, umblând pe patru picioare, ca apoi, ridicându-se la aptitudinea proprie, s -l r pun pe acela cu mult u urin .

Cap. 16

Dar ce nu ne înva i istoria lui I bo et? ¹ S nu ne alipim cu grij de cele trupe ti, nici s l s m paza noastr pe seama sim irii (lucr rii sim urilor: percep iei). C ci acela fiind rege i odihnindu-se în c mara sa, i-a îng duit unei femei s fac paza la u . Dar venind oamenii lui Recab i aflând-o pe ea alegând boabe de grâu i dormitând, au intrat pe neb gate de seam i au omorît pe I bo et, aflându-l i pe el dormind. C ci toate dorm, i mintea i sufletul i sim irea, când st pâ-nesc cele trupe ti. Faptul c p zitoarea dela u alege boabe de grâu, arat c cugetarea se ocup cu mult grij de cele trupe ti, îndeletnicindu-se nu în chip trec tor, ci cu sârguint , de cur enia lor.

C ceea ce înf i eaz Scriptura nu este istorie, e v dit din textul însu i: c ci cum ar fi putut avea regele ca paznic o femeie, când trebuia s fie p zit de o mulime de osta i i s aib în jurul lui toat pompa ce se cuvine unui rege? Sau cum ar fi putut s fie atât de lipsit, ca s pun tocmai pe aceast paznic s aleag boabe de grâu? Dar adeseori în istorie se amestec lucruri cu neputin de primit, pentru a se indica ade v rul unor în elesuri mai înalte. C ci mintea fiec ruia, asemenea unui rege, petrece undeva în untru, având ca paznic a sim urilor cugetarea. Când aceasta se ded grijilor trupe ti (a alege boabe de grâu e lucru trupesc), cu u urin se strecoar du manii i omoar mintea. De aceea marele Avraam nu încredin eaz femeii paza u ii (c ci cuno tea cât de u or poate fi am git sim irea), ca nu cumva, vr jit de vederea celor supuse sim urilor, s împr tie mintea i s o înduplece s ia

1)II Samuil 4, 1 urm.

parte cu ea la desft ri, chiar dac ar fi primejdioas
împ rt irea de ele, ci ade el însu i de paz , l sând
intrarea deschis gândurilor dumnezeeti, iar grijilor lu-
me ti închizându-le u a.

C ci cu ce se alege viea a noastr din toat oste-
neala de art în jurul acestora? Nu toat sdroaba omului
merge în gura lui? — cum zice Eclesiastul.¹ Dar hrana
i ve tmintele sunt destul pentru sus inerea p c tosului
acestui de trup.² De ce, a a dar, lucr m la nesfâr it
i alerg m dup vânt, cum zice Solomon,³ împiedecând,
din pricina sârguin ii pentru cele materiale, sufletul s
se bucure de bunurile dumnezeeti i îngrijind i înc l-
zind trupul mai mult decât se cade? Îl hr nim ca s ne
facem un du man vecin cu noi, ca s nu fie în lupta
lui cu sufletul numai egal, ci, din pricina marei lui pu-
teri, s fie mai tare în r zboiul lui împotriva sufletului,
neîng duind ca acesta s fie cinstit i încununat. C ci
în ce const trebuin a trupului, pe care luând-o ca motiv
mincinos, întindem pofta pân la greu i nebune ti? Ea
const , desigur , în pâine i ap . Dar nu ne dau izvoa-
rele ap din bel ug? Iar pâinea nu e atât de u or de
câ tigat de cei ce au mâini? i ne-o putem agonisi prin
astfel de lucr ri, prin cari trebuin a trupului se împac
f r ca s fim împr tia i, decât foarte pu in, sau de loc.
Dar ne d oare mai mult grij îmbr c mintea? Nici
aceasta, dac nu avem în vedere moliciunea venit din
obi nuin , ci numai trebuin a. Ce haine din pânz de pa-
ianjen, ce vison, sau porfir , sau m tase a purtat primul
om? Nu i-a întocmit F c torul o hain din piei, i nu
i-a poruncit s se hr neasc cu ierburi? Punând aceste
hotare trebuin ii trupului, a oprit i osândit de departe
urîciunea vie uirii de acum a omului. Nu mai spun c
i acum va hr ni pe cei ce bine vie uiesc, Cel ce hr -
ne te pas rile cerului i le îmbrac , Cel ce împodobete
crinii câmpului cu atât de frumuse e, fiindc nu e cu pu-

1) Eclesiastul 6, 7. 2) I. Timotei 6, 8. 3) Eclesiastul 5, 15; 6, 9.

tin să-i convingem pe cei ce s'au deprtat a a de mult dela această credin . C ci cine nu va da cu bucurie cele de trebuin acelaia care vie uie te întru virtute?

Cap. 17

Dac Babilonenii, m car c erau barbari, cucerind Ierusalimul dup legea r zboiului, au respectat virtutea lui Ieremia i i-au dat din bel ug toate cele de trebuin ,¹ i anume nu numai cele pentru hran , ci i vasele din cari este obiceiul s se serveasc cei ce m nânc , cum nu vor respecta viea a virtuoas cei de acela i neam, cari au cugetul cur it din tinere e de ceea ce e barbar, spre a în elege cele bune, i cari râvnesc virtutea? C ci chiar dac n'au putut s ia asupra lor îndeletnicirea nevoii ei pentru dobândirea acesteia, din pricina sl biciunii firii, dar cinstesc virtutea i se minuneaz de cei ce se nevoiesc cu agonisirea ei. Doar cine a înduplecat pe Sunamita s -i zideasc lui Eliseu foi or i s -i pun acolo o mas , un scaun, un pat i un sfe nic?² Nu virtu ile b rbatului? i ce a îndemnat pe v duva aceea, când foametea bântuia peste tot p mântul, s pun mai presus de trebuin a sa, slujirea Prorocului? De sigur dac n'ar fi fost uimit de viea a lui Ilie, nu ar fi scos putina hran a vieii ei i a copiilor, ca s i-o dea lui, alegând înainte de vreme moartea pe care i-o închipuia venind peste pu in timp, pentru cinstirea oaspelui.³

Cap. 18

Iar pe ace tia i-a f cut a a b rb ia i st ruin a în osteneli, i dispre ul pentru lucrurile vieii. C ci deprinzându-se cu o viea simpl i înaintând, a a zicând, dela pu in tatea trebuin elor pân la starea care nu mai are nicio trebuin , s'au a ezat aproape de Puterile netrupe ti. Pentru aceea, de i erau near to i i neînsemna i

1) Ierem 40, 1, 4. 2) Reg. 4, 1 urm. 3) 1 Reg. 17. 10 urm.

după trup, s'au făcut mai puternici decât cei ce le aveau pe toate, stând de vorbă cu cei ce purtau diademă, cu atâta îndrăzneală, cu cât nu știau aceia cu supușii lor. În ce arme, sau în ce putere s'a încrezut Ilie când i-a spus lui Ahab: „Nu eu turbur pe Israel, ci tu și casa tatălui tău”.¹ Sau s'au privim cum stă Moise lui Faraon împotriva, neavând nimic altceva ca temelie de îndrăzneală decât virtutea. Iar Eliseu i-a zis lui Ioram, când se adunase oastea celor doi regi din Israel și Iuda pentru războiu: „Viu este Domnul Puterilor, înaintea Căruia am stat astăzi, că dacă n'a fost făcută fașa lui Iosafat, nici nu m'a fi uitat la tine și nici nu te-a fi bătut în seamă”.² El nu se teme nici de o tura în mers, nici de mânia regelui, că reia, fiind vreme de războiu, era foarte ușor să-i dea drumul, cugetul lui fiind turburat de o pornire nestăpânită din pricina grijii războiului. Dar poate împărații urmăresc să facă lucruri asemănătoare cu cele pe care le face virtutea? Care porfir poate desprinde un râu, ca cojocul lui Ilie,³ care diademă a tălmăcit boala, ca tergoarele Apostolilor?⁴ Prorocul a muștrat singur pe regele care s'au vădit să se delege, măcar că avea cu el toată oastea; și fiindcă muștrarea i-a tăiat mânia, regele a întins mâna asupra Prorocului, dar n'a putut nici să-l prindă pe acela, nici să-i aducă mâna uscată la loc.⁵ Era o luptă între virtute și puterea împărațescă. Dar mai tare a fost biruința virtutei, căci, fără să se lupte Prorocul, virtutea a doborât pe vrăjmaș; stând în loc luptătorul, a lucrat credința. Tovarășii de războiu ai regelui s'au făcut privitori ai luptei și mâna a rămas în epenit, mărturisind virtutei biruința.

Cap. 19

Iar acestea le-au săvârșit, fiindcă s'au hotărât să trăiască numai pentru suflet, lepădând trupul și toate tre-

1) I Reg 18, 17, 18. 2) II Reg. 3, 14. 3) II Reg. 2, 8-14. 4) Fapte 19, 12.

5) I Reg. 13, 4.

buin ele trupului. Faptul c n'au mai avut trebuin de nimic, i-a în l at peste toi. C ci au ales mai bine s p r seasc trupul i s se izb veasc de viea a în trup, decât s tr deze cinstea virtu ii, sau s lingu easc pe vreunul dintre cei ce au de toate, din pricina vreunei trebuin e trupe ti. Noi îns , când ne afl m în vreo trebuin oarecare, alerg m dup cei bogai, ca ni te c ei, cari mi c veseli din coad în jurul celor ce le arunc vreun ciolan de ros, sau niscai firimituri în vreme ce-i lovesc; i-i numim binef c tori i protectori ai cretinilor, i le recunoa tem pur i simplu orice virtute, chiar dac se afl în cea mai de pe urm r utate, pentru a câ tiga ceea ce râvnim, f r s c ut m a ne însu i vieuirea sfin ilor, a c ror virtute zicem c ne-am hot rît s o urm m. A venit odat la Eliseiu, Neeman, c pe tenia armatei din Siria, aducând cu el multe daruri. Ce a f cut Prorocul? I-a slujit aceluia? I-a alergat înainte? Oare nu i-a ar tat ce trebuie s fac pentru pricina pentru care venise, printr'o slug , neprimindu-l nici m car s -l vad , ca s nu se cread c -i d vindecarea pentru darurile aduse?¹ Iar acestea s'au spus nu ca s înv m a ne face trufa i, ci ca s nu lingu im pentru vreo trebuin trupeasc pe cei ce se îngrijesc de lucrurile acelea, pe cari noi am primit porunca s le dispre uim. Pentru ce a a dar, noi, p r sind scopul vie uirii întru în elepciune, ne îndeletnicim cu lucrarea p mântului i cu negustoria? Ce ajutor mare aducem lui Dumnezeu, prin grijile noastre? Vrem s ar t m c îndeletnicirea cu agricultura este o datorie ob teasc ? Sârguina omeneasc doar taie p mântul i arunc semin ele. Dar Dumnezeu este Cel care, prin ploii una dup alta, încol e te semin ele, f cându-le s - i întind r d cinile prin g urelele p mântului; r sare soarele, care înc lze te p mântul i prin c ldur chiam plantele în sus; sufl în ele adieri po trivite cu vârsta roadelor, pe cari le nutre te, adiind la

1) II Reg 5, 1 urm.

început cu sufl ri u oare sem n turile verzi, ca nu cumva semin ele s fie arse i înn bu ite de vânturi calde; iar pe urm face s se coac miezul l ptos al semin ii prin neconținute sufl ri în teaca semin elor, înt rind boaba prin flac ra c ldurii, iar voaspele dându-le vânturi la vreme. Dacă lipse te vreo lucrare din acestea, oste-neala omului s'a dovedit zadarnic i silin a noastr neputincioas , nefiind pecetluit de darurile lui Dumnezeu. Dar se întâmpl i aceea c adeseori n-a lipsit niciuna din acestea pentru des vâr irea rodului. Îns ploaia prea mult i la vreme nepotrivit a stricat bucatele, fie pe când erau în spic, fie când erau adunate. Ba uneori se întâmpl c , chiar adunate în jitni e, le stric viermele, r pindu- i-se, a a zicând, masa g tit de dinaintea gurii.

Cap 20

Unde este, a a dar, i la ce folose te sârguin a noastr , dac Dumnezeu îne cârma lucrurilor i toate le poart i le duce precum vrea? Dar la neputin e, se va zice, trupul are lips de mângâieri, i cu cât e mai bine s murim, decât s facem ceva din cele ce nu se potrivec cu f g duin a? De sigur c dac Dumnezeu vrea ca noi s mai tr im, sau va pune în trupul nostru o putere care s in cump n sl biciunii, încât s putem purta i durerea venit din neputin i s primim înc i cununi pentru b rb ie ; sau va g si mijloace pentru hr nirea celui ostenit. În orice caz nu-i va lipsi priceperea de-a ne mântui, Celui ce este izvorul mântuirii i al în elepciunii. Bine este a a dar, iubi ilor, s ne ridic m iar i la vechea fericire i s ne însu im din nou vieuirea celor vechi. C ci cred c este lucru u or pentru cei ce vreau, i chiar dac ar fi vreo osteneal , nu e f r rod, având destul mângâiere în slava înainta ilor i în îndreptarea celor ce le vor urma pilda. Pentru c nu mic va fi câ tigul celor cari au început această vieuire, dac vor l sa celor de dup ei chipul unei vie uiri des vâr ite, care va fi în l area lor.

S fugim de vieuirea în ora e i sate, ca cei din ora e i sate s alerge la noi; s c ut m singur tatea, ca s atragem pe cei ce fug acum de noi, dac peste tot place aceasta vreunora. C ci s'a scris despre unii cu laud , c au p r sit ora ele i au locuit între pietrii i s'au f cut ca ni te porumbi e singuratece. Iar Ioan Botez torul a petrecut în pustie i toate ora ele au venit la el cu to i locuitorii; i s'au gr bit s -i vad cing -toarea de piele¹ cei îmbr ca i în haine de m tas , i au ales s petreac în aer liber cei ce aveau case împodobite cu aur, i s doarm pe rogojin cei ce se odihneau pe paturi b tute în nestemate; i toate le primeau, de i erau protivnice obiceiului lor. C ci dorul dup viea a virtuoa s a b rbatului t ia sim irea celor dure-roase i minunea vederii lui dep rta osteneala petrecerii în strâmtorare.

Cap. 21

Virtutea este cu mult mai vrednic de cinste decât bog ia, i viea a lini tit mai sl vit decât mul imea aurului. Câ i boga i nu erau în vremea aceea, cari gândeau lucru mare despre slava lor, dar au fost acoperi i de t cere i da i uit rii, pe când minunea celui f r slav e cântat pân azi, i amintirea celui ce locuia în pustie le e scump tuturor. C ci este propriu virtu ii s fie l udat i s - i r spândeasc faima, care-i veste te frumuse ile. S încet m de a ne mai hr ni ca vitele, ca s câ tig m destoinicia p storului; s p r sim negustoria blestemat , ca s câ tig m m rg ritarul de mult pre ; s fugim de lucrarea p mântului, care r sare spini i m r cini, ca s ne facem lucr tori i p zitori ai Raiului. S arunc m tot i s alegem viea a lini tit , ca s ru - în m pe cei ce ne hulesc acum, învinuindu-ne de câ tig. C ci nimic nu ru ineaz pe cei ce ne oc r sc, ca îndreptarea cu blânde e a celor huli i. Schimbarea celor huli i se preface în ru ine pentru cei cari hulesc.

1) Mt. 3. 1 urm.

Dar ruine socotesc că este și lucrul următor; ruine cu adevărat, pentru care suntem luați în răs de toți, pe drept cuvânt.

Astăzi, îndată ce a intrat cineva în viața monahi-cească și a învățat felurile nevoiilor, cum să se roage adecvat și când, și care este felul de trai, se face îndată învățător pentru lucrurile pe cari nu le-a învățat; și începe să atragă ucenici cu grădă, având el însuși încă lipsă de învățtură. Și aceasta o face cu atât mai mult, cu cât socotește că e un lucru mai ușor, neștiind că dintre toate lucrurile cel mai greu este grija de suflete. Căci acestea au lipsă mai întâi de curăirea vechilor întinziuni, pe urmă de multă luare-aminte ca să primească întipăririle învățăturilor virtuții. Dar cel ce-i închipuie că nu mai e nimic altceva decât nevoia trupescă, cum va îndrepta purtările celor supuși? Cum va preschimba pe cei sătâni de un obicei rău? Cum va ajuta celor războiși de patimi, necunoscând câtuși de puțin războiul din minte, sau cum va trimite rănile primite în războiu, cât vreme el însuși zace de răni și are lipsă de legături?

Cap. 22

Tot me te ugul are nevoie de timp și de învățtură multă, pentru a fi dobândit. Numai me te ugul me te u-gurilor (arta artelor) se practică fără învățtură. N'ar îndrăzni să se apuce de lucrarea pământului vreunul ne-iscusit, nici de lucrurile medicinei vreunul neînvățat. Cel din urmă s'ar face de ruine prin faptul că nu poate folosi cu nimic pe cei ce suferă, ba le face boala și mai grea; iar cel dintâi, prin faptul că face pământul cel mai bun, în elenit și prăginit. Numai de evlavie îndrăznesc să se apuce toți neisprăviți, ca de ceva ce e mai ușor ca toate; și mulți socotesc lucrul cel mai greu de izbândit, ca pe cel mai ușor; și ceea ce însuși Pavel spune că încă nu a primit,¹ sus în cămin cunosc cu de-a-mă nuntul cei

1) Filip 3, 13

ce nu tiu nici m car c nu cunosc. De aceea a ajuns dispre uit viea a monahal i cei ce se îndeletnicesc cu ea sunt lua i în răs de to i. C ci cine nu va râde de cel care ieri ducea ap în crâ m , v zându-l azi ca înv - tor al virtu ii, purtat în alai de înv cei, i de cel care de abia azi diminea s'a retras din tic lo iile vie ii de ora , ca mai pe sear s umble prin toat pia a cu mul - ime de ucenici dup el? Dac ace tia ar fi fost convin i c se cere mare osteneal ca s aduci pe al ii la evlavie, i ar fi cunoscut primejdia cu care e împreunat acest lucru, ar fi renun at la el, ca la unul care întrece puterile lor. Dar cât vreme nu- i dau seama de aceasta i socotesc c e lucru de slav s stea în fruntea altora, se rostogolesc cu u urin în aceast pr pastie i cred c este u or s se arunce în cuptorul aprins, stârnind râsul celor ce le cunosc viea a de ieri i mânia lui Dumnezeu, pentru aceast îndr zneal necugetat .

Cap. 23

C ci dac nimic nu l-a cru at pe Eli de mânia lui Dumnezeu,¹ nici b trâne ea cinstit , nici vechea îndr znire, nici cinstea preo easc , fiindc n'a purtat grij de îndreptarea fiilor s i, cum vor sc pa acum de o asemenea mânie cei ce nu se bucur la Dumnezeu nici de încrederea datorit vechilor fapte i nu cunosc nici chipul p catului sau calea îndrept rii, ci s'au apucat neîncerca i de un lucru a a de înfrico at, numai pentru dragostea de slav . De aceea muștrând Domnul la aparen pe farisei, le zice: „Vai vou c rturarilor i fariseilor f arnici, c înconjura i marea i p mântul, ca s face i un prozelit, i când îl afla i, îl face i pe el fiul gheenei, îndoit decât voi”.² C ci de fapt prin înfruntarea acelor a îi muștr pe cei ce vor fi st pâni i pe urm de acelea i gre eli, ca, luând aminte la acel „vai”, s - i înfrâneze pofta lor necuvenit dup slava dela oameni, dându- i

1) I Sam. 2, 12 urm. 2) Matei 23, 15.

seama c amenin area lor este mai înfrico at . Ru ineze-i pe ace tia i Iov,¹ fie ca s aib aceea i grij de cei supu i ca i acela, fie ca s renun e la o astfel de supraveghiere, deoarece nu tiu s fac acelea i lucruri ca i acela i nu voiesc s depun aceea i str duin pentru cei de sub grija lor. C ci dac acela, voind ca fiii s i s fie cura i i de întin ciunile din cuget, aducea în fiecare zi jertfe pentru ei, zicând: „Se poate ca fiii mei s fi cugetat în inima lor rele împotriva lui Dumnezeu”,² cum îndr znesc ace tia, cari nu pot deosebi nici m car p catele v zute, pentru c praful din lupta cu patimile întunec înc judecata lor, s ia asupra lor supraveghierea altora, i cum primesc s t m duiasc pe al ii, pân ce nu i-au t m duit înc patimile lor i înc nu pot, pe temeiul biruin ii lor, s -i c l uzeasc pe al ii de asemenea la biruin ?

Cap. 24

C ci trebuie mai întâi s se lupte cu patimile i cu mult trezvie s - i întip reasc în memorie cele întâmplate în cursul luptei, ca apoi, pe baza celor ce li s'au întâmplat lor, s înve e pe al ii cele ale luptei i s le fac biruin a mai u oar , zugr vindu-le de mai 'nainte cursul i me te ugul r zboiului. Fiindc sunt unii cari au biruit patimile prin marea lor asprime în vie uire, dar nu cunosc me te ugul biruin ii, deoarece, r zboindu-se ca într'o lupt de noapte, n'au urmat legilor r zboiului, nici nu i-au îndreptat mintea cu de-a-m nuntul spre cursele vr jma ilor. Aceasta a f cut-o simbolic i Iisus al lui Navi, care, dup ce a trecut oastea Iordanul în vremea nop ii, a poruncit s se scoat pietri din mijlocul râului i s le zideasc afar de râu i s scrie pe ele cum au trecut Iordanul.³ El a dat s se în eleag prin aceasta c trebuie scoase la ar tare gândurile adânci ale vie uirii p tima e i întuite ca pe un stâlp în v zul altora, spre a nu se

1) Iov 1, 1—2. 2) Iov 1, 5. 3) Iosua 4, 1 urm

ascunde cu pismă cunoștința pe care ar putea-o lua și alții. În felul acesta va fi cu puțin ca nu numai trecutul să cunoască chipul în care s'a făcut trecerea, ci și cei ce se hotărăsc la același lucru să-și facă trecerea ușoară, și experiența unora să fie spre învătura altora. Dar acestea nu le vedeam, nici nu ascultam de alții cari li le spun. Vrând să aibă numai ei cunoștința, poruncesc fraților slujbe de rob, de parcă ar fi cumpărați pe bani, punând toată slava lor în asta în fruntea mai multora. Este o adevărată întrecere între ei, fiecare luptându-se nu poarte în convoiul după el un număr mai mic de robi, ca ceilalți, dovedind astfel o stare sufletească mai degrabă de cărciumari, decât de învățori.

Cap. 25

Fiindcă atunci când socotesc ceea ce ușor să poruncească cu cuvântul, deși sunt grele cele poruncite, dar nu se încumet să învețe cu fapta, ei fac vedut tuturor scopul lor, că îi însușesc adecă această conducere nu străduindu-se ca să folosească celor ce vin la ei, ci ca să-și împlinească propria plăcere. Învețe cei ce vreau, dela Avimelec și Ghedeon, că nu cuvântul, ci fapta duce pe învățori la imitare. Cel dintâi, adunând o sarcină de lemne, după ce a purtat-o, a zis: „Faceți și voi în felul în care m'a învățat pe mine”.¹ Iar celalalt, învățându-și să facă o treabă ostentativă și când însuși întâi acest lucru, a zis: „Să vă uitați la mine și așa faceți”.² De asemenea Apostolul zice: „Treburilor mele și ale celor ce sunt cu mine au slujit mâinile acestea”.³ Dar însuși Domnul făcând apoi învățând, pe cine nu îl convinge să socotească mai vrednic de crezare învățura cu fapta, decât pe cea prin cuvinte? Aceia însă închid ochii la aceste pilde și poruncesc cu îngâmfare cele ce sunt de făcut. Iar când par să știe ceva despre acestea, din auz, ei sunt asemenea pitorilor muștrăși de Prooroc

1) Jud. 9, 48 2) Jud. 7, 17. 3) Fapte 20, 34.

pentru neiscusin , cari poart sabia la bra i de aceea, dup ce î i tae bra ul, î i scot i ochiul lor drept.¹ C ci nepurtând grij de fapta dreapt , din pricina nedestoiniciei, aceasta stinge, deodat cu încetarea ei, i lumina vederii (contempla iei). Aceasta o p timesc cei ce pov uesc crud i neomenos, când au la îndemân puterea de a pedepsi: îndat li se sting cuget rile contemplative cele de-a dreapta, iar faptele, lipsite de contempla ie, se ve tejesc. Astfel cei ce i-au legat sabia nu la old ci la bra , nu mai pot nici sa fac , nici s tie ceva. La old î i leag sabia cei ce se folosesc împotriva patimilor proprii de cuvântul dumnezeesc, iar la bra cei ce vreau s aib la îndemân pedeapsa pentru p cate str ine.

Cap. 26

Astfel i Naas Amonitul,² care se t lm ce te arpe, amenin pe Israil cel str v z tor s -i scoat tot ochiul drept, ca s nu mai aib nicio în elegere dreapt , care s -l c l uzeasc la fapta dreapt . El tia c în elegerea este pricina marei înaînt ri a celor ce vin dela contempla ie la viea a practic . C ci unii ca ace tia s vâr esc f r gre eal ceea ce v d mai 'nainte, prin ochii p trunz tori ai cuno tin ii.

Iar c e propriu oamenilor u urateci, cari n'au dela ei în i i nici un folos, s ia asupra lor u or conducerea altora, e v dit i din experien . C ci nu s'ar îndemna cineva, care a gustat lini tea i a început cât de cât s se ocupe cu contempla ia, s - i lege mintea de grijile celor trupe ti, desf când-o dela cuno tin i tr gând-o spre lucrurile p mânte ti, odat ce se afl în cele înalte. Lucrul acesta e i mai v dit din acea pild , a a de vestit , pe care le-a spus-o Iotam Sichemi ilor, zicând: „Au plecat odat copacii p durii s - i ung peste ei împ rat. i au zis c tre vi : vino i împ r te te peste noi. i a zis vi a: L sa-voiu eu oare rodul meu cel bun,

1) Zahara 11, 17. 2) I Sam. 11, 1.

pe care l-a slăvit Dumnezeu și oamenii, ca să merg să stăpânesc peste copaci" ? De asemenea n'a primit nici smochinul pentru dulcea a lui, nici mslinul pentru uleiul lui. Mărcințele însă, lemn neroditor și spinos, a primit stăpânirea, o stăpânire care nu avea nici în ea și nu afla nici în copacii supuși, nimic care să o facă plăcută.¹ Căci pilda spune nu de copacii Raiului, ci de ai pământului, care au lipsă de conducere. Astfel precum via, smochinul și mslinul n'au primit să stăpânească peste copacii pământului, bucurându-se mai mult de rodul lor decât de cinstea domniei, tot așa a celor ce văd în ei vreun rod al virtuții și simt folosul lui, chiar dacă îi vor săli mulți la această domnie, nu primesc, preluând mai mult folosul lor decât conducerea altora.

Cap. 27

Iar blestemul, pe care li l-a vestit în parabolă mărcințele copacilor, vine și asupra oamenilor cari fac la fel cu aceia. „Căci sau va ieși, zice Scriptura, foc din mărcințele și va mistui copacii pământului, sau va ieși din copacii și va mistui mărcințele". Așa și între oameni, odată ce s'au făcut învoieli nefolositoare, neapărat va urma o primejdie, atât pentru cei ce s'au supus unui învârtor neîncercat, cât și pentru cei ce au primit stăpânirea în urma neatenției ucenicilor. De fapt neiscușința învârtorului pierde pe învecii. Iar negrija învecilor aduce primejdie învârtorului, mai ales când la neatenția aceluia se adaugă trândăvia lor. Căci nici învârtorul nu trebuie să uite ceva din cele ce ajută la îndreptarea supușilor, nici învecii nu trebuie să treacă cu vederea ceva din poruncile și sfaturile învârtorului. Pentru că e lucru grav și primejdios, atât neascultarea aceluia, cât și trecerea greșelilor cu vederea din partea acestuia. Să nu creadă învârtorul că slujba lui este prilej de odihnă și de desfășurare. Căci dintre toate lucrurile

1) Jud. 9, 7 urm

rile cel mai ostenitor este s conducii sufletele. Cei ce st pânesc peste dobitoacele necuvânt toare, nu au nicio împotrivire din partea turmelor i de aceea lucrul lor merge de cele mai multe ori bine. Dar celor ce sunt pu i peste oameni, felurimea n ravurilor i viclenia gândurilor le face foarte grea conducerea, i cei ce o primesc trebuie s se preg teasc pentru o lupt obositoare. Ei trebuie s îndure f r sup rare sc derile tuturor, iar datoriile neîmplinite din pricina ne tiin ii, s -i fac s le cunoasc , cu îndelung r bdare.

Cap. 28

De aceea vasul de sp lat din templu îl in boii, iar sfe nicul s'a turnat întreg i a fost b tut din ciocan.¹ Sfe nicul arat c cel ce vrea s lumineze pe al ii, trebuie s fie solid din toate p r ile i s nu aib nimic u or sau gol; i s fie cioc nite afar toate cele de prisos, cari nu pot folosi ca pild a unei vie i f r prihan , celor ce ar privi. Iar boii de sub vasul de sp lat arat c cel ce ia asupra sa o astfel de lucrare, nu trebuie s lapede nimic din cele ce vin asupra lui, ci s poarte i poverile i întin ciunile celor mai mici, pân ce este neprimejdios de a le purta. C ci de sigur dac vrea s fac curate faptele celor ce vin în preajma lui, e de trebuin s primeasc i el oarecare întin ciune; de vreme ce i vasul de sp lat, cur ind mâinile celui ce se spal , prime te însu i întin ciunea aceluia. Cel ce vorbe te despre patimi i-i cur pe al ii de astfel de pete, nu poate trece peste ele nemurd rit; c ci îns i amintirea obi nue te s întineze cugetarea celui ce vorbe te despre ele. Pentru c chiar dac nu se întip resc chipurile lucrurilor urâte în semne s pate mai adânc, totu i întineaz suprafa a min ii, tulburând-o prin desf ur rile cuvântului ca prin ni te culori necurate.

Pov uitorul mai trebuie s aib i tiin , ca s nu-i fie necunoscut niciuna din uneltirile vr jma ilor i s

1)Exod 25, 31 urm.

poate să dea la lumină laturile ascunse ale războiului, celor încredințați lui. În felul acesta, descriindu-le de mai înainte cursele vrăjmașului, le va face biruință neostenicioasă și-i va scoate încununată din luptă. Dar e rar un povăitor ca acesta și nu se găsește ușor.

Cap. 29

Marele Pavel mărturisise teacelălucru, zicând: „Căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute”.¹ Iar minunatul Iov se întreabă nedumerit: „Cine ne va descoperi fațevătmântului său? și cine va prătrunde în câptuală armurii lui? Iar porțile ferii lui, cine le va deschide”?² Ceea ce zice, este aceasta: Nu este văzut fațelucru, căci își ascunde viclenia în multe vătminte, fermecând în chip amăgitor prin felul cum se înfrățeală arțate, iar în ascuns întocmind cursa pierzaniei. și ca să nu se numere și pe sine între cei ce nu cunosc vicleniile aceluia, Iov descrie semnele lui, cunoscând limpede toată urâciunea înfrățatălucru. „Ochii lui, zice, sunt ca ai luceafărului; mărtașele lui sunt ărpide de aramă”. Acestea le spune, dând la iveală viclenia lui, ca a unuia ce, prin faptul că șiia înfrățeală înfrățeală luceafărului, plătuetesătrăgăla el pe cei ce-l privesc, iar prin ărpidele din untru prăgătețemoartea celor ce se apropie. Dar și proverbial, dându-ne să înfrățeală primejdia lucrului, zice: „Cel ce creapă lemne se va primejdi la lucrul, de va aluneca săcurea”.³ Adică cel ce distinge lucrurile cu răiunea și pe cele socotite unite le desparte din împreunare și vrea să le arate cu totul străine, deosebind adică pe cele cu adevărat bune, de cele prăte bune, de nu va avea judecata înfrățeală din toate prăte, nu va putea ocoli primejdia, ca cuvântul lui, lipsit de siguranță înfrățeală ascultătorilor, să dea prăte de sminteală ucenicilor săi.

1) II Corinteni 2, 11.

2) Iov 41, 5-6.

3) Ecclesiastul 10, 10.

Cap. 30

Astfel, oarecare dintre cei ce umblau cu Eliseiu, tînd un copac lângă Iordan și securea cîndu-i în râu, aflându-se în primejdie, strigă către învățător, zicînd: „Vai, stă pînă, aceasta o luasem împrumut”.¹ Iar aceasta o pîescă acei cari, din lucruri rău auzite, se apucă să învețe pe alții și la sfârșit îi dau seama de neputința lor, deoarece nu grăiesc din destoinicia proprie. Cîci îndată ce sunt dovedi că spun ceva contrar cu ceea ce trebuie, îi mîrturisesc neștiința, primejduindu-se în cuvîntul luat împrumut. De aceea și marele Eliseiu, aruncînd un lemn la fund, a făcut să iasă la suprafața toporului scapăt de ucenic, adică al murit în elesul, care era socotit că s'a ascuns în adînc, și l-a adus la vederea ascultătorilor. Iordanul înseamnă cuvîntul pocînii, cîci acolo se săvîrșea de Ioan botezul pocînii. Iar cel ce nu vorbește al murit despre pocînă, ci, desvîluind bunătațea ascunsă, îi face pe ascultători să vină la disprețul ei, aruncă securea în Iordan. Cine nu ține apoi ce înseamnă lemnul care apare, aducînd din adînc securea și făcînd-o să plutească pe deasupra? Cîci înainte de cruce era ascuns cuvîntul despre pocînă. De aceea și cel ce voia să spună ceva despre ea, a fost muștrat îndată pentru îndoială. Dar după cruce s'a făcut tuturor al murit, arătîndu-se la vremea sa prin cruce.

Cap. 31

Acestea le spun, nu oprind pe vreunii de-a conduce, nici împiedecîndu-i de-a călători pe unii dintre tineri la evlavie, ci îndemnîndu-i ca mai întîi să ia asupra lor deprinderea virtuții, pe mîsură mîrimii lucrului. Să nu se apuce dintr'odată de acest lucru, gîndindu-se la partea lui cea plăcută și la slujirea ce le-o vor face învățăceii, ca și la faima ce și-o vor agonisi la cei dinafară, fără să se gîndească și la primejdia care urmează. Și să nu prefacă, înainte de a ezarea pe cîi, uneltele de război

1) II Regi 6, 5

în unelte de plug rie. După ce am supus adec toate patimile și nu ne mai turburăm din nicio parte și astfel nu mai e trebuință să folosim uneltele în slujbă de apărare, bine este să plugim și pe alții. Dar până ce ne stă pânesc patimile și dăinuiețer zboiul împotriva cugetului trupesc, nu trebuie să ne lămurim mâinile de pe arme, ci neîncetăm să ne înținem mâinile pe ele, ca nu cumva viclenii, folosind odihna noastră ca vreme de năvală, să ne robească cu cruzime. Celor ce s'au luptat bine pentru virtute, dar pentru multă lor smerită cugetare încă nu socotesc că au biruit, le zice cuvântul, îndemnându-i: „Preface și biile voastre în fiare de plug și lăncile voastre în seceri”.¹ Prin aceasta îți sfătuiețer să nu mai atace în deșert pe vrăjmașii biruiți, ci, spre folosul celor mulți, să-ți mute puterile sufletești de la deprinderea războinică, la plugirea aceluia, cari sunt înfundăți încă în faptele răutății. Dar tot așa pe cei ce au încercat, peste puterea lor, să facă aceasta înainte de a ajunge la o asemenea stare, fie din neexperiență, fie din lipsă de judecată, îți sfătuiețer lucrul dimpotriv: „Preface și fiarele voastre de pluguri în săbii și secerile voastre în lănci”.

Cap. 52

Căci la ce ne folosim teplugăria, câtă vreme dăinuiețer zboiul înărmăși ne împiedec să ne bucurăm de roadele ei, silindu-ne să dăm belugul mai degrabă vrăjmașilor decât celor ce s'au ostenit? De aceea poate nu le îngăduie Dumnezeu Israelitenilor, cari luptau încă în pustie cu feluritele popoare, să se ocupe cu plugăria, ca aceasta să nu-i împiedece de la deprinderile războinice. Dar după ce vrăjmașii au ajuns sub mână lor, îți sfătuiețer să se ocupe cu ea, zicând: „Când vei intra în pământul făgăduinții, să dăi în el tot pomul roditor”,² dar înainte de a intra să nu sădăi. Să dărea urmează după intrare.

1) Isaia 2. 4.

2) Leviticul 19, 23

i pe drept cuvânt. Cei înainte de des vârire cele sîdite nu sunt sigure, mai ales cei ce vreau să se deasumblesc încoace și încolo, după năvul celor nestatornici. Pentru că în lucrurile evlaviei este o rînduială și o înțiruire, ca și în oricare altul, și trebuie pornit și în această vîrire dela început. Cei ce trec cu vederea cele dela început și sunt atrași de lucrurile mai plăcute, sunt făcuți de silă și în seama de irul rînduialii, așa cum Iacov, atras de frumusețea Rachelei, nu s'au uitat la slăbiciunea ochilor Liei, dar cu toate acestea nu a putut ocoli osteneala dobândirii unei asemenea virtuți, și a împlinit și șaptezeci și șase ani. Cel ce vrea să se înțeleasă în seama de ordinea vieții, trebuie să nu meargă dela sfârșit spre început, și să înainteze dela început spre des vârire.

Cap. 33

În felul acesta va ajunge și el însuși la starea râvnită și va cluzi și pe cei supuși, frăgural, spre înalta virtuți. Dar cei mai mulți, frăși și făcuți nicio osteneală, și frăși izbândit vreun lucru mic sau mare de-al evlaviei, aleargă la întâmplare în numele ei, dovedind o cumplită lipsă de judecată, odată ce nu socotesc aceasta ca o primejdie. Ei nu numai că nu îngăduie nimănui să-i îndemne la lucru, ci, colindând prin uliele strălucite, atrag în jurul lor pe toți cei ce se nimeresc, făgduindu-le marea cu sarea, asemenea aceluia cari îi tocimesc oameni plătii, făcând cu ei învoielii despre hrană și umbră și minte. De fapt, cei ce iubesc acest lucru, dorind să apară înconjurați de mulțime și să fie purtați pe mâini și să se înfățieze cu toată pompa de care sunt înconjurați în vitorii, umbră și în frâncie teatrală, dacă vreau să nu fie prșii de cei cari fac această slujbă, trebuie să le dăruie multe pentru împlinirea plăcerilor lor și să fie cu îngăduință de poftele lor. Ei trebuie să facă asemenea unui vizitiu care dă frâu liber cailor și îi lasă pe drumul voilor lor, din care pri-

cin ace tia îl duc prin gropi i în pr p stii, poticnindu-se de toate câte le vin în cale, nefiind nimenea care s -i opreasc i s -i împiedece din pornirea lor f r rânduial .

Cap. 34

Dar s aud unii ca ace tia pe fericitul Ezechiil, care îi plânge pe cei ce procur mijloace pentru pl cerele altora, i se potrivesc voilor fiec ruia, îngr m dindu-i lor pe „vai”. C ci zice: „Vai de cele ce cos perinu e pentru toate coatele i fac v luri pentru orice cap de orice vârst , spre a pierde suflete pentru o mân de orz i pentru o bucat de pâine”.¹ La fel i ace tia, adunându-i cele de trebuin din dani i îmbr cându-se în ve tminte cusute din stofe moi, ru ineaz prin v lurile lor pe cei ce trebuie s se roage sau s tâlcuiasc Scriptura cu capul descoperit, feminizând starea b rb -teasc i pierzând suflete pe cari nu trebuia s le omoare. Ar trebui s asculte ace tia mai ales de Hristos, adev -ratorul Înv tor, respingând cu toat puterea slujba de conducere a altora. C ci zice acela c tre înv ceii S i: „Iar voi s nu v numi i Rabi”.² Dac lui Petru, lui Ioan i întregei cete a Apostolilor, le-a dat sfatul s stea departe de asemenea lucru i s se socoteasc mici pentru asemenea vrednicie, cine va fi acela care s se închipuiasc pe sine mai presus de ei i s se socoteasc în stare de o vrednicie dela care au fost opri i aceia? Sau poate, zicându-le s nu se cheme Rabi, nu îi opre te de a fi, ci numai de a se numi?

Cap. 35

Iar dac cineva, f r s vrea, fiindc a primit pe unul i pe al doilea, ar fi silit s conduc i pe mai muli, mai întâi s se probeze pe sine cu de-a-m nuntul, dac este de a a fel c poate înv a mai bine prin fapt

1) Iezechil 13, 18.

2) Matei 23, 8.

decât prin cuvânt cele ce trebuiesc făcute, înfățișându-și viața așa ca chip al virtuții celor ce vreau să învețe. S'o facă aceasta, ca nu cumva cei ce l-ar copia, dat fiind slăbiciunea greșelii, să tocească frumusețea virtuții. Pe urmă să țină cu tărie să lupte pentru începători nu mai puțin ca pentru el însuși. Căci precum pentru el, așa va da socoteală și pentru aceia, odată ce a primit să se îngrijească de mântuirea lor. De aceea și sfinții se străduiau să nu lase pe ucenici mai prejos de ei înșiși în virtute, ci din starea dintâi să-i mute la o stare mai bună. Astfel Apostolul Pavel l-a făcut pe Onisim din fugăr mucenic; Ilie l-a făcut pe Eliseu din plugar prooroc; Moise l-a împodobit pe Iosua mai mult decât pe toți, iar Eli l-a arătat pe Samuil mai mare decât pe sine. Căci cu toate că și sângele lor însuși le-a ajutat acestor învățați la dobândirea virtuții, dar toată pricina sporirii lor a stat în faptul că au avut parte de învățatori, cari au putut să aprindă scânteia înăbușită a râvnei lor spre o mai mare creștere, făcând-o să lumineze. Prin aceasta învățătorii lor s'au făcut gura lui Dumnezeu, slujind voia Lui între oameni, căci au auzit pe Cel ce zice: „De vei scoate lucru de cinste din cel nevrednic, vei fi ca gura Mea”.

Cap. 36

Iată cum îi arată Dumnezeu lui Iezechiil slujba de învățator, învățându-l ce fel din ce fel să-și facă pe învățați: „Iar tu fiul omului, zice, ia-ți ieșitorii și pune înaintea feii tale, și închipuie-te pe ea cetatea Ierusalimului”.¹ Prin aceasta ne dă să înțelegem că învățatorul face pe învățat, din lut bisericii sfânt. Bine s'a spus și cuvântul: „pune-o înaintea feii tale”, căci îmbunătățirea învățatului va merge repede de va fi pururea în vederea învățatului. Pentru că înrâurirea neîncetată a pildelor bune întipărite în chipuri foarte asemănătoare în sufletele cari

1) Iez 4, 1.

nu sunt prea învârto ate i în sprite. De aceea au c zut Ghiezi i Iuda, cel dintâiu prin furt, iar cei de-al doilea prin tr dare, fiindc s'au ascuns pe ei de ochii înv - torului. Dacă ar fi st ruit pe lâng cei în elepi, nu ar fi gre it fiecare dintre ei. Iar c din negrija înv ceilor îi vine primejdie i înv torului, a ar tat Dumnezeu tot acolo prin urm toarele cuvinte, zicând: „i vei pune o tabl de fier între tine i cetate i va fi zid între tine i ea”.¹ C ci cel ce nu voie te s aib parte de pedeapsa celui f r grij , dup ce l-a f cut din c r mid cetate trebuie s -i vesteasc pedepsele cari amenin pe cei ce cad iar i din aceast stare, ca, f cându-se acestea zid, s -l despart pe cel nevinovat de cel vinovat. Pentru c poruncind aceasta lui Iezechiil, îi zice: „Fiul omului, te-am pus pe tine str jer casei lui Israil, i de vei vedea sabia venind i nu vei prevesti, i va lua pe careva dintre ei, sufletul lui din mâna ta îl voiu cere”.²

Cap, 37

Un asemenea zid îi pune i Moise sie- i, zicând Israiltenilor: „Ia aminte la tine, s nu cau i s urmezi lor, dup ce au fost stârpi i de tine”.³ C ci se întâmpl celor ce nu prea au grij s ia aminte la cugetul lor, dup t ierea patimilor, c icoanele vechilor n luciri încep s r sar iar i ca ni te vl stare. Dacă le va da cineva loc s p trund treptat în cugetare i nu le va împiedeca intrarea, se vor s l lui iar i patimile în el, silindu-l s - i fac vie uirea o nou lupt , dup biruin . C ci se întâmpl ca unele dintre patimi, dup ce au fost îmblânzite i înv ate s m nânce iarb la fel cu boii, s se s lb - t ceasc iar i, din negrija celui ce le pa te, i s - i recapete cruzimea fiarelor. Ca s nu se întâmple a a dar aceasta, zice: „s nu cau i s urmezi lor, dup ce au fost nimici i de tine”, ca nu cumva sufletul, câ tigând deprinderea de a se îndulci cu asemenea n luciri, s se

1) Iez 4, 3. 2) Iez. 33. 8. 3) Deut 7, 2.

întoarce la vechea rătăcire. Fiind marele Iacob, ca acestea, atunci când sunt cugetate și contemplate neîncetat, va trebui să mai mult cugetarea, întipărit chipurile cele mai limpezi și mai vădită ale nărilor urâte, ascunde pe zeii străini în Sichem.¹ Căci osteneala împotriva patimilor le ascunde și le pierde pe acestea, nu pentru o vreme scurtă, ci „până în ziua de azi”, adică pentru tot timpul, întrucât „azi” se prelungește cu tot timpul, însemnând totdeauna timpul de fapt. Iar Sichem înseamnă luptă, ceea ce arată osteneala împotriva patimilor. De aceea Iacob îi dă Sichemul lui Iosif, ca celui care dintre frații săi luptă cu cea mai mare osteneală împotriva patimilor.

Cap. 38

De fapt Iacob, spunându-le lor că a cucerit Sichemul cu sabia și arc,² arată că și-a trebuit luptă și osteneală ca să pună stăpânire pe patimi și să le ascundă în pământul Sichemului. S'ar putea însă că este o oarecare contradicție între a ascunde zeii în Sichem și a pune un idol în ascunzi. Căci a ascunde zeii în Sichem, e lucru de laudă; iar a pune un idol în ascunzi, e lucru de ocară. De aceea a pecetluit lucrul din urmă cu blestem, zicând: „Blestemat cel ce pune idol în ascunzi!”³ și de fapt nu este același lucru a ascunde ceva în pământ pentru totdeauna, și a-l pune în ascunzi. Căci ceea ce a fost ascuns în pământ și nu se mai arată vederii, se terge cu vremea și din amintire. Dar ceea ce e pus în ascunzi, nu e cunoscut de cei din afară, însă e vădit neconținut de cel ce l-a pus acolo. Acesta însă are mereu în amintire că pe un chip cioplit pe care îl poartă în ascuns. Căci tot gândul urât, care ia formă în cugetare, este o sculptură ascunsă. De aceea este rușine a scoate la arătare asemenea gânduri, dar e primejdios și de a pune în ascuns un chip cioplit, precum și mai primejdios este de a căuta formele disprețuite, cugetarea înclinându-se cu ușur-

1) Gen. 35, 4. 2) Gen. 48, 22. 3) Deut. 27, 15

rint spre patima izgonit i împlântând în p mânt bronzul idolului. C ci deprinderea virtu ii este de a a fel c se cump ne te cu u urin i într'o parte i într'alta, aplecându-se, dac nu se poart de grij , spre cele protivnice.

Cap. 39

Aceasta pare c vrea s o arate Scriptura printr'un simbol, când zice: „P mântul pe care umbla i se schimb cu schimbarea popoarelor i a neamurilor". C ci îndat ce s'a mi cat spre cele protivnice cel ce are deprinderea virtu ii, s'a mi cat i aceasta, fiind un p mânt împreun schimb tor. De aceea chiar dela început nu trebuie s se lase trecere spre cugetare n lucirilor, care obi nesc s vateme gândul, precum nu trebuie l sat cugetarea s coboare în Egipt, c ci de acolo este dus cu sila la Asirieni. Cu alte cuvinte, dac cugetarea a coborît în întunerecul gândurilor necurate (c ci acesta este Egiptul), e dus la lucru cu sila si f r s vrea de c tre patimi. De aceea i legiutorul, oprind simbolic p trunderea pl cerii, a poruncit s fie p zit capul arpelui, deoarece i acela pânde te c lcâiul.¹ C ci scopul aceluia este s împing pe om la f ptuire, la care dac nu ajunge, nu poate u or s amestece veninul prin mu c tur . Dar silin a noastr este s frângem îns i prima r s rirea a pl cerii ( ), c ci aceasta fiind zdrobit , lucrarea va fi slab . Poate nici Samson n'ar fi aprins sem n turile celor de alt neam, dac n'ar fi legat cozile vulpilor, întorcându-le capetele dela olalt .² C ci cel ce poate în elege cursa pl nuit de gândurile viclene dela r s rirea lor, trecând peste începuturi (c ci acestea se prefac la intrare c sunt cuvioase, uneltind s ajung la int), va v di din compararea sfâr iturilor (cozilor) întreolalt , tic lo ia gândurilor. Aceasta înseamn c ,

1) Gen. 3, 15. A se vedea această interpretare a locului si la Casian: „Despre cele 8 gânduri ale r ut ii", in această carte pag. 101.

2) Jud. 15, 4.

legând coad de coad , pune între ele, ca o fclie, judecata care le d pe fat .

Cap. 40

Pentru ca ceea ce s'a spus s fie mai l murit, voiu desv lui cele de mai sus cu pilda a dou gânduri. Aceasta va da i celorlalte crez mânt adev rat. Adeseori gândul curviei vine dela gândul slavei de arte i d înf i ri cuviincioase începuturilor c ilor ce duc la iad, ascunzând alunec rile primejdioase de mai târziu prin cari îi duce la temni ele iadului pe cei ce îi urmeaz f r judecat . Întâiu acest gând îl încânt pe cineva cu preo ia sau cu viea a sa de monah des vâr it, f când pe mul i s vie la el pentru folos; apoi din cuvânt i fapt îl face s - i închipue c i-a agonisit un nume bun. i astfel, dup ce l-a încercuit deajuns cu asemenea cuget ri i l-a atras departe de trezvia natural , îmbiindu-i întâlnirea cu vreo femeie, a a zis cuvioas , îi duce îndr snirea contiin ei spre împlinirea lucrului necurat, târându-l la cea mai de pe urm ru ine. Cel ce vrea a a dar s lege cozile, s ia aminte la sfâr iturile la cari vreau s ajung cele dou gânduri, cinstea slavei de arte i necinstea curviei, i când le va vedea limpede împotrivindu-se întreolalt , atunci s cread c a f cut ca Samson.

Iar i, gândul l comiei pântecelui are ca sfâr it pe cel al curviei; iar al curviei are ca sfâr it pe cel al întrist rii. C ci îndat îl iau în primire pe cel biruit de asemenea gânduri, dup ce le-a înf ptuit, întristarea i nemul umirea. S se gândeasc a a dar cel ce lupt , nu la gustul bun al bucatelor, nici la dulcea a pl cerii, ci la sfâr iturile amândurora. i când î i va înf i a întristarea, care urmeaz amândurora, s tie c le-a legat coad de coad i prin darea la iveal , a nimicit semn turile celor de alt neam.

Cap. 41

Dac , prin urmare, cel ce lupt cu patimile are lips de o atât de mare tiin i experien , s se

gândeasc cei ce primesc s conduc pe al ii, de cât cuno tin au ei trebuin , ca s c l uzeasc cu în elepciune i pe cei supu i la cununa chem rii de sus i s -i înve e limpede toate cele ale luptei; ca ace tia s nu închipueasc numai icoana luptei, lovind cu mânil e în aer, ci i în lupta îns i cu vr jma ul s -i dea lovituri de moarte, ca s nu bat cu pumnii aerul în de ert, ci s -l sdrobeasc pe vr jma ul însu i. C ci acest r zboiu este mai greu decât lupta atle ilor. Acolo cad trupuri de-ale atle ilor, cari u or pot s se ridice. Dar aici cad suflete, cari odat r sturnate anevoie mai pot fi ridicate. Iar dac cineva, luptând înc cu viea a p tima e i fiiind stropit cu sânge, s'ar apuca s zideasc biseric lui Dumnezeu, din suflete cuget toare, ar auzi de sigur cuvântul: „Nu tu îmi vei zidi Mie templu, c ci e ti plin de sânge”.¹ Pentru c a zidi biseric lui Dumnezeu, e propriu st rii de pace. Moise, luând cortul i înfingându-l afar de tab r , arat deasemenea c înv torul trebuie s fie cât mai departe de zarva r zboiului i s locuiasc departe de locul înv lm it al luptei, str mutat la o viea pa nic i ner zboinic . Dar când s'ar afla astfel de înv tori, ei au lips de înv cei, cari s se fi lep dat în a a fel de ei în i i i de voile lor, încât s nu se mai deosebeasc întru nimic de trupul neînsufle it, sau de materia supus me terului; c precum sufletul lucreaz în trup ceea ce vrea, trupul nef când nimic împotriv , i precum me terul î i arat me te ugul s u în materie, nefiind împiedecat întru nimic de ea dela scopul s u, a a înv torul s lucreze în înv cei tiina virtuii, fiindu-i cu totul ascult tori i neîmpotrivindu-i-se întru nimic.

Cap. 42

C ci a iscodi plin de curiozitate planurile înv -torului i a vrea s pui la încercare cele poruncite de el, însemneaz a pune piedec înaint rii tale proprii. Cu

1) I Reg 5, 51.

siguran nu ceea se pare celui neîncercat întemeiat i potrivit, este întra'dev r întemeiat. Altfel judec me terul i altfel cel f r me te ug, lucrurile me te ugui. Cel dintâi are ca regul tiin a; celalalt socotin a c a a s'ar cuveni. Dar socotin a aceasta foarte rar se acopere cu adev rul; de cele mai multe ori se abate dela linia dreapt , fiind înrudit cu r t cirea. C ci ce este mai neraional la vedere decât ca s porunceasc cârmaciul unei cor bii, purtate pe-o dung în plutirea numit dreapt de cor bieri, s ad cor bierii lâng peretele cufundat p r sindu-l pe cel care st în sus, m car c i vântul îi împinge spre peretele pe care acela a poruncit s -l îngreuneze? Dup dreapta socotin s'ar cuveni s -i sf tuiasc s îngreuneze peretele ce st ridicat, nu s alerge la cel primejduit. Dar cei ce plutesc ascult mai bine de cârmaciul decât de socotin ele lor. C ci nevoia îi înduplec s asculte de me te ugui celui ce a luat în mâna lui grija mântuirii lor, de i ceea ce li se porunce te, socotind dup cele ce v d, nu li se pare conving tor. A a dar cei ce au predat altora grija mântuirii lor, l sându- i toate socotin ele, s - i supun gândurile me te ugui celui priceput, judecând tiin a lui mai vrednic de crezare. Mai întâi, l p dându-se de toate, s nu- i lase nimic afar , nici cel mai mic lucru, temându-se de pilda lui Anania, care crezând c în al pe oameni, a primit dela Dumnezeu osânda pentru furt.¹

Cap. 43

Ci, cum se predau pe ei în i i, a a s predea i toate ale lor, bine tiind c ceea ce r mâne afar , tr - gând neconținut cugetul într'acolo, îl va desface adeseori dela cele mai bune, iar pe urm îl va rupe din fr ietate. De aceea a poruncit Duhul Sfânt s se scrie Vie-ile Sfin ilor, ca fiecare dintre cei ce se apuc de unul din felurile acestea de vie uire, s fie dus printr'o pild

1) Fapte 5, 1 urm.

asem n toare spre adev r. Cum s'a lep dat Eliseiu de lume, ca s urmeze înv torului s u? „Ara, zice, cu boii, i dou sprezece perechi de boi înaintea lui; i a t iat boii i i-a fript în vasele boilor".¹ Aceasta îi arat c ldura râvnei. C ci n'a zis: voi u vinde perechile de boi i voi u iconomisi pre ul dup cuviin , nici n'a socotit cum ar putea avea mai mult folos din vânzarea lor. Ci, cuprins cu totul de dorin a care îl tr gea s fie lâng înv tor, a dispre uit cele v zute i s'a silit s se izb veasc mai repede de ele, ca de unele ce-l puteau împiedeca dela dreapta lui hot rîre, tiind c amânarea adeseori se face pricin a r sgândirii. De ce apoi i Domnul, îmbiind bogatului des vâr irea vie ii dup Dumnezeu, i-a poruncit s - i vânz averile i s le dea s racilor i s nu- i lase sie- i nimic?² Fiindc tia c ceea ce r mâne se face, ca i întregul, pricin de împr tiere. Dar socotesc c i Moise, rânduind celor ce vreau s se cur easc în rug ciunea cea mare, s - i rad tot trupul³ le-a poruncit prin aceasta s se lapede cu des vâr ire de averi, iar în al doilea rând s uite de familie i de to i cei apropia i în a a m sur , încât s nu mai fie câtu i de pu in turbura i de amintirile lor.

Cap 44

Chivotul a f cut vacile cele înjugate la c ru a lui, s - i uite de fire. C ci de i vi eii erau inu i acas , desp r i i de ele, iar pe de alt parte nimenea nu le silea, au f cut drumul f r gre al , neab tându-se nici la dreapta nici la stînga i nev dindu- i prin întoarcerea grumazului dragostea de vi ei, nici ar tându- i prin muget durerea pentru desp r irea de ei. Ci, ap sate i de povara chivotului i st pânite i de legea neînduplecat a firii, ele au mers totu i drept înainte ca la o porunc , neab tându-se de loc dela calea dreapt ,⁴ leg tura firii fiind biruit de

1) I Reg, 19, 19. 2) Lc. 18, 22 3) Levit. 4, 8 ; Numerii 6, 7.

4) I Reg 6, 12.

de respectul chivotului ce-l purtau. Dacă vacile acelea s'au purtat așa, de ce n'ar face la fel și cei ce vreau să ridice chivotul inteligibil? Ar trebui să fac aceasta chiar mai mult decât vacile, ca să nu fie muștrat firea rațională de către firea nerățională, prin compararea faptelor libere ale aceleia cu cele din necesitate ale acesteia, într-un câțiva aceea nu face prin judecată cele ce le face fiind ele nerăționale din necesitate. Poate și Iosif de aceea rătăcea prin pustie, deoarece căuta prin legăturile de familie înutul desvârșirii. De aceea și omul, care în fond îl întreabă de pricina rătăcirii, aflând că aceasta este alipirea fașă de ai săi (căci nu ar fi zis de ei că pasc, că căpșoresc, de n'ar fi avut o judecată greșită despre meșteșug), zice către el: „Am plecat de aici, căci i-am auzit zicând: să mergem în Dotaim”.¹ Dar Dotaim se înțelege că este „părăsirea destul”. Prin aceasta îl învață pe cel care rătăcește încă, prin alipirea la cele ce în de trup, că nu se poate ajunge altfel la desvârșire, decât părăsind în deajuns dragostea pentru rudeniile după trup.

Cap. 45

Căci chiar dacă ar părăsi cineva Haranul, care înfișează simurile (căci se înțelege că este „pe teri”) și ar ieși din valea Hebronului, adică din faptele de necinste, și din pustie, unde se rătăcește cel ce caută desvârșirea, dacă nu s'a lepdat de toate în chip îndestulitor, nu va avea niciun folos de îndelungată lui nevoie, neajungând la desvârșire, din pricina dragostei pentru familie. Dar și Domnul, îndreptând pe Maria Neștoarea de Dumnezeu, care îl căuta între rudeniile² și socotind nevrednic de Sine pe cel ce iubește pe tatăl sau pe mama sa mai mult decât pe El,³ cere precum se cuvine, părăsirea legăturilor familiare.

Iar după ce au făcut aceasta, trebuie sfătuiți, dacă au ieșit de curând din turburări, să se îndeletnicească

1) Gen 37, 17. 2) Lc. 2, 44 3) Mt. 10, 37

cu lini tirea i s nu împrosp teze, prin drumuri dese, r nile produse cuget rii prin sim uri, nici s aduc alte forme vechilor chipuri ale p catelor, ci s ocoleasc fu-ri area celor nou i toat sârguin s le fie spre a terge vechile închipuiri. De sigur lini tirea le este un lucru foarte ostenitor celor ce s'au lep dat de curând, c ci amintirea, luându- i acum r gaz, mi c toat necur ia care zace în ei, ceea ce n'a apucat s fac mai înainte pentru mul imea lucrurilor cari prisoseau. Dar pe lâng osteneal , lini tirea are i folos, izb vind mintea cu vremea de turburarea gândurilor necurate. C ci dac vreau ace tia s - i spele sufletul i s -l cur easc de toate petele cari îl necur esc, sunt datori s se retrag din toate lucrurile prin cari cre te întin ciunea i s dea cuget rii mult lini te; de asemenea s se duc departe de to i cei cari îi înt rât i s fug de împreuna petrecere cu cei mai apropia i ai lor, îmbr i ând singur - tatea, maica în elepciunii.

Cap. 46

Pentru este u or s cad ace tia iar i în mre- jile din cari socotesc c au sc pat, când se gr besc s petreac în lucruri i griji de tot felul. i nu e de niciun folos celor ce s'au str mutat la virtute, s se bucure de acelea i lucruri, de cari s'a desp rit, dispre uindu-le. C ci obi nuin a fiind o greutate care atrage la ea, este de temut ca nu cumva aceasta s le turbure iar i lini tea câ tigat cu mult sârguin , prin îndeletniciri urîte i s le împrosp teze amintirile relelor s vâr ite. Pentru mintea celor ce s'au desf cut de curând de p cat se aseam n cu trupul care a început s se reculeag dintr'o lung boal , c ruia orice prilej întâmpl tor i se face pricin de-a rec dea în boal , nefiind înc destul de într mat în putere. C ci nervii mintali ai acestora sunt slabi i tremur tori, încât e temere s nu n v - leasc din nou patima, care de obicei este a â at de împr tierea în tot felul de lucruri. De aceea Moise

a poruncit celor ce vreau s nu p timeasc nimic dela du manul pierz tor, s r mân în untrul por ilor, zicând: „S nu ie i i niciunul din casa voastr , ca s nu v ating pierz torul”.¹ Iar Ieremia e v dit c porunce te acela i lucru când zice: „Nu pleca i la câmp i nu umbla i pe drumuri, c ci sabia du manilor se afl de jur împrejur”.² C ci e propriu numai lupt torilor viteji s mearg întru întâmpinarea du manilor i s scape nev t ma i de cursele lor. Iar dac e careva din cei ce nu tiu înc s se lupte, s r mân nesup rat acas , asigurându- i neprimejduirea prin lini tea sa. A a era Iisus al lui Navi, despre care s'a scris: „Iar slujitorul Iisus, fiind înc tânr, nu ie ea afar din cort”.³ C ci tia din istoria lui Avel c cei ce pleac la câmp sunt uci i de fra ii i de prietenii dup trup, pentru ies la lupt înainte de vreme.⁴

Cap. 47

Nu mai pu in se poate înv a din istoria Dinei c este propriu cuget ri i copil re ti i femeie ti s încerce lucruri peste deprinderea ei i s fie am git de închi- puirea ce i-o face despre destoinicia proprie.⁵ C ci dac aceea n'ar fi pornit prea curând la vederea lucrurilor din inut, socotindu-se c e tare, i n'ar fi fost vr jit de farmecul lor, nu i s'ar fi stricat înainte de vreme pu- terea de discern mânt a sufletului, am git de n lucirea lucrurilor ce cad sub simuri, i deci n'ar fi ajuns la împreunare înc nelegitim cu ra ionamentul b rb tesc. Cunoscând Dumnezeu aceast patim din oameni, adic cea a înaltei p reri de sine, i voind s o smulg cu r d cini cu tot din deprinderea noastr , zice c tre le- giutorul Moise: „Face i evlavio i pe fiii lui Israel”.⁶ El tia c cel ce ia asupra sa, înainte de vreme, lupte cari întrec puterile sale, este str in de evlavie. Prin urmare

1) Exod. 12, 22. 2) Ierem. 6, 25. 3) Exod. 33, 11. 4) Gen, 4, 8. 5) Gen 34, 1 urm. 6) Leviticul 15, 31 Septuaginta.

s nu se amestece monachul, înainte de ce a dobândit deprinderea des vârit a virtuii, în turburările lumii, ci s fug cât mai departe, a ezându-i cugetarea la mare dep rtare de sgomotele ce r sun de jur împrejur. C ci nu e de niciun folos celor ce s'au desfcut de lucruri, ca s fie cioc ni i din toate p r ile de ve tile despre ele i, dup ce au p r sit cetatea faptelor lumeti, s se a eze în poart ca Lot,¹ r mânând plini de sgomotul de acolo. Trebuie s ias afar ca marele Moise, ca s înceteze nu numai faptele, ci i ve tile lor, precum zice: „Când voiu ie i din cetate i voiu întinde mâinile mele, vor înceta vocile”.²

Cap. 48

C ci atunci vine des vârita lini tire, când nu numai faptele, ci i amintirile lor înceteaz , dând sufletului timp s poat vedea chipurile întip rite i s lupte cu fiecare dintre ele i s le scoat din cugetare. De vor intra alte i alte forme, nu va putea terge nici întip ririle de mai înainte, cugetarea fiind ocupat cu cele cari vin. Prin aceasta osteneala de-a t ia patimile se face în chip necesar mai grea, acestea câ tigând t rie din cre terea pe 'ncetul i acoperind puterea de str vedere a sufletului cu n lucirile cari se adaug mereu, asemenea unui râu în curgere neconținut . Cei ce vreau s vad uscat albia râului, mai p strând în ea doar câteva lucruri vrednice de cunoscut, nu folosesc nimic sco ând apa din locul în care cred c se afl ceea ce caut , c ci apa care curge umple îndat locul golit. Dar de vor opri cursul apei de mai în sus, li se va ar ta p mântul f r osteneal , apa r mas ducându-se la vale dela sine i l sându-le p mântul uscat, pentru a afla cele dorite. Tot a a este u ora goli formele cari dau na tere patimilor, când sim urile nu mai aduc pe cele din afar . Dar când acestea trimit înl untru, ca pe un torent, formele supuse

1)Geneza 19, 15 urm. 2) Exodul 9, 29.

sim urilor, nu este numai greu, ci și cu neputință a curăți peste tot mintea de o asemenea inundație. Căci deși nu-l turbur pe unul ca acela patimile, negând și prilejul de a se stârni, din lipsa întâlnirilor dese, dar strecurându-se pe neașteptate de seamă se întresc și mai mult, primind putere cu trecerea vremii.

Cap. 49

De asemenea pe mântul cel lăsat neconținut, chiar dacă are mărișoare, nu-i scoate la iveală, căci bătătorirea picioarelor îi oprește și răsar. Dar în sânul lui se întind rădăcinile tot mai adânci, mai puternice și mai mustoase, și acestea vor odrăsli îndată, atunci când le va îngheța timpul și răsar. Tot așa patimile, împiedecate de lipsa întâlnirilor neconținute și lasate la arătare, se fac mai tari și, crescând în liniște, nevălesc mai pe urmă cu mult putere, făcându-le războiul greu și primejdios celor cari la început n-au avut grijă de lupta împotriva lor. De aceea și Proorocul poruncește să se nimicească și mânia din Babilon,¹ sfârșindu-se și stârpească formele până ce sunt încă în tecile simurilor, ca nu cumva, când în pe mântul cugetării, să odrăslească, adăptate fiind cu ploile îmbelugate și nefolositoare ale unei purtări de grijă neconținute, să aducă rodul înmulțit al păcatului. Iar alt Prooroc fericește pe cei ce nu primesc nici puile patimilor, ci îi omoară împreună cu mama de care sunt încă lipșiți: „Fericit, zice, cel ce va lua și va izbi de piatră pruncii și tii”.² Dar poate și marele Iov, gândindu-se la sine, ne dă în alegem un asemenea lucru, zicând că papura și rogozul sunt hrănite de baltă,³ iar când e lipsit de râu toată planta se usuc; și culeul furnicar se prăpădește când nu mai are ce mânca.⁴ Căci vrând marele Iov să arate cursele pe cari le întinde patima, i-a născocit un nume compus dela leul cel foarte îndrăgnea și dela furnica cea foarte măruntă. De fapt momelile

1) Isaia 14, 22. 2) Psalm 136, 8. 3) Iov 8, 11. 4) Iov 4, 11.

(atacurile =) patimilor încep dela închipuirile cele mai m runte, furi indu-se pe neb gate de seam ca o furnic , dar la sfâr it se umfl a a de tare c alc tuesc pentru cel pe care l-au prins în curs o primejdie nu mai mic decât n pustirea leului. De aceea lupt torul trebuie s lupte cu patimile înc de atunci de când vin ca o furnic , punând în fa pu in tatea ca o momeal . C ci de vor ajunge la puterea leului, va fi greu s le biruiasc i tare îl vor strâmtora. Trebuie s nu le dea nicidecum de mâncare. Iar mâncarea acestora, precum s'a spus adeseori, sunt formele sensibile venite prin sim uri. C ci acestea hr nesc patimile, înarmând la rând pe fiecare idol (chip) împotriva sufletului.

Cap. 50

De aceea legiuitorul a preg tit i templului îngr ditori la ferestre,¹ însemnând prin aceasta c cei ce vreau s - i p zeasc cugetarea lor curat ca pe un templu, trebuie s - i îngr deasc înaintea sim urilor piedeci, din gândurile cari se înfrico az de judecata viitoare, precum s'au întocmit acolo îngr ditori la ferestre, ca s nu p trund nimic din cele necurate. Acestea au rostul s opreasc intrarea formelor necurate, cari vreau s se strecoare în untru. Poate de aceea s'a îmboln vit Ohozia, c zând de pe fereastra cu gratii.² C ci a c dea de pe fereastra cu gratii, înseamn a nesocoti gândurile r spl - tirii viitoare în vremea ispitelor, fiind aplecat asupra pl - cerilor. i ce poate fi mai cumplit ca boala? C ci boala trupului este o stare contrar firii, cump na elementelor din trup stricându-se din pricina covâr irii unuia, ceea ce aduce o stare protivnic firii; iar boala sufletului înseamn abaterea lui dela judecata dreapt , biruit fiind de patimile aduc toare de boal . Astfel de îngr ditori a împletit înaintea vederii celui ce poate s aud i Solomon, zicând: „Când ochii t i vor privi la femeie str in ,

1)Exod 27, 1 urm. 2) II Regi 1, 2.

gura ta va gr i lucruri me te ugite".¹ Lucruri me te ugite le zice celor pe cari am avea s le întâlnim dup p cat, la vremea r spl tirii. C ci gândindu-ne la acestea cu o dispozi ie cuvenit , va fi oprit toat vederea primejdioas dela ochii no tri. Dar a ar tat i ce dispozi ie trebuie s aib gândul în vremea aceea: „C ci te vei afla, zice, ca în inima m rii i ca un cârmaciu în mare furtun " .

Cap. 51

Pentru c de se va putea face cineva în vremea luptei cu vederea a â toare, atât de viteaz, datorit pedepselor cari îl amenin , precum este cel ce se afl în mijlocul m rii înfuriate, va birui f r osteneal pe vr jma ii ce n v lesc asupra sa, nesim ind loviturile pe cari le prime te, încât s poat zice: „M'au lovit i n'am sim it durere, i-au b tut joc de mine i n'am tiut nimic".² Adec aceia, zice, m'au lovit i au socotit s - i râd de mine, dar eu n'am sim it nici r nile, c ci erau dela s ge i de copii, i nu m'am întors nici spre vicleniile lor, f cându-m c nici nu-i bag în sam . Tot a a i David, dispre uind pe ace ti vr jma i, a zis: „Dep rtându-se dela mine vicleanul, n'am tiut; n'am sim it nici când a venit, nici când s'a dus".³

Dar cel ce nu tie nici aceea c sim urile au mult amestecare cu lucrurile supuse sim urilor, iar din aceast amestecare se na te cu u urin r t cirea, i nu- i d seama de v t marea ce-i vine din acestea, ci convietue te cu ele f r grij , cum va cunoa te la vreme cursa r - t cirii, dac n'a fost înv at de mai înainte s le deosebeasc ? C între sim uri i lucruri sensibile se na te o lupt i lucrurile sensibile pun bir asupra sim urilor, e v dit din r zboiul Asirienilor împotriva Sodomi ilor. Scriptura înf i ând istoric întâmplarea dintre cei patru împ ra i ai Asirienilor i cei cinci împ ra i din jurul Sodomei, spune c între ace tia la început s'au f cut

1) Proverbe 23, 33. 2) Prov. 23, 35. 3) Psalm 10, 4

în elegeri, învoeli i jertfe de pace la Marea S rat , pe urm au slujit cei cinci doisprezece ani, iar în al trei-sprezecelea s'au r sculat i într'al patrusprezecelea cei patru au pornit cu r zboiu împotriva celor cinci i i-au luat robi.¹

Cap. 52

Istoria se ispr ve te aci. Noi îns din istoria aceasta avem s înv m cele ce ne privesc pe noi, i anume s lu m cuno tin despre r zboiul sim urilor împotriva lucrurilor sensibile. C ci fiecare dintre noi, dela na tere pân la doisprezece ani, neavând înc cur it puterea de discern mânt, î i supune sim urile f r cercetare lucrurilor sensibile, slujind lor ca unor st pâne: vederea, lucrurilor cari se v d; auzul, vocilor; gustul, sucurilor; mirosul, aburilor; pip itul, lucrurilor cari pot mi ca aceast sim ire. Pân la acea vârst omul nu poate di-stinge sau destr ma nici una dintre percep ii, din pricina copil riei. Dar când i se înt re te cugetarea i începe s simt paguba ce-o suferă, pl nuie te îndat r scularea i sc pareă din aceast robie. i dac s'a f cut puternic în cugetare, î i înt re te aceast hot rârre, declarându-se slobod pentru totdeauna, sc pat de st pâinii amarnici. Dar dac judecata lui e prea slab pentru aceast sfor-are, î i las iar i roabe sim urile, biruite fiind de puterea lucrurilor sensibile; i acestea vor r bda mai departe robia, f r vreo n dejde de bine. De aceea i cei cinci regi din istorie, fiind birui i de cei patru, „se arunc în fântânile de smoal”,² ca s înv m c cei birui i de lucrurile sensibile se arunc prin fiecare sim , ca prin ni te pr p stii i fântâni, în smoala lucrului sensibil corespunz tor cu acel sim , ne mai în elegând nimic din cele v zute, deoarece i-au legat pofta de lucrurile p mânte ti i iubesc mai mult lucrurile de aici decât cele cunoscute cu mintea.

1) Geneza 14. 2) Geneza 14, 10.

Cap. 53

La fel i robul care- i iube te st pânul, femeia i copiii, renunând la libertatea adev rat pentru leg tura cu cele trupe ti, se face rob ve nic. De aceea i-a fost g urit urechea cu sula, ca nu cumva, auzind prin deschiz tura fireasc a auzului, s primeasc vreun gând de libertate, ci s r mân necontenit rob, iubind cele de aici. Din aceast pricin a poruncit i legea s fie t iat mâna femeii care apuc de cele ru înoase pe un b rbat când se bate,¹ c având loc o lupt între gânduri, pentru alegerea între bunurile lume ti i cere ti, aceea, înl turând alegerea celor din urm , a ales pe cele ale facerii i ale stric ciunii, deoarece prin m dularele cari ajut la na tere a ar tat lucrurile f cute.

Nu e a a dar de niciun folos a se lep da de lucruri cei ce nu st ruesc în aceast judecat , ci se las târî i i du i iar i de gând i de aceea se întorc necontenit spre cele p r site, v dindu- i dragostea fa de ele, ca femeia lui Lot.² C ci aceea, întorcându-se, st pân azi, pref cut în stâlp de sare, ca pild celor ce nu ascult . Tot astfel îi întoarce obi nuin a, al c rei simbol este aceea, spre sine, pe cei ce vor s se despart f r s se schimbe. Dar ce vrea s spun i legea, care porunce te ca cel ce intr în templu, dup ce a împlinit cele ale rug ciunii, s nu se întorc pe aceea i poart pe care a intrat, ci s ias pe cea dimpotriv f cându- i drumul, neîntors, drept înainte? Nimic altceva decât c nu trebue s - i sl beasc cineva prin îndoieli încordarea p irii înainte spre virtute. C ci neîncetatele aplec ri spre lucrurile din cari am ie it ne trag prin obi nuin cu totul spre cele dind r t i, sl b nogind pornirea spre cele dinainte, o întorc spre ele i o fac s tânjasc dup vechile p cate.

1) Deut. 25, 11, 12.

2) Gen. 19, 26

Cap. 54

Fiindc obi nuin a trage pe om la sine cu putere i nu-l las s se ridice la cea dintâi deprindere a virtu ii. Pentru c din obi nuin se na te deprinderea, iar din deprindere se face firea. i a str muta firea i a o schimba, este lucru anevoios. Chiar dac e clintit pu in cu sila, îndat se întoarce la sine. Iar dac a fost scoas din hotarele ei, nu se mai întoarce la integritatea ei, dac nu se pune mult osteneal spre a o aduce la calea ei, c ci vrea mereu s revin la deprinderea din obi nuin , pe care a p r sit- . Prive te la sufletul care se ine lipit de obi nuin e, cum ade lâng idoli, lipindu-se de materiile f r form , i nu vrea s se ridice i s se apropie de ra iunea, care caut s -l c l uzeasc spre cele mai înalte. El zice: „Nu pot s m ridic înaintea ta, fiindc m aflu în rânduiala obi nuit a femeilor”.¹ C ci sufletul care se odihne te de mul i ani în lucrurile vie ii, ade lâng idoli, cari prin ei sunt f r form , dar primesc forme dela me te ugul omenesc. Sau oare nu sunt un lucru f r form , bog ia i slava i celelalte lucruri ale vie ii, cari nu au în ele niciun chip statornic i hot rît, ci simulând adev rul printr'o asem nare u or de întocmit, primesc de fiecare dat alte i alte schimb ri? Form le d m noi, când prin gânduri omene tí n scocim închipuirea unui folos pe seama lucrurilor, cari nu slujesc spre nimic folositor.

Cap. 55

C ci când l rgim trebuin a neap rat a trupului într'un lux f r rost, preg tind mâncarea cu nenum rate bun t i, iar hainele felurindu-le spre moleal i desf tare, pe urm învinui i de această de ert ciune, ca unii ce am urcat în de ert la consumuri desf t toare o trebuin ce putea fi împlinit cu pu ine,

1) Gen 31, 35. Sufletul in grece te e feminin, iar ra iunea e de genul b rb tesc.

f urim ap r ri ca pentru ni te lucruri ce eram datori s le s vâ rim, ce facem altceva decât ne silim s d m form materiilor f r form ? Bine s'a spus apoi despre un astfel de suflet c „ade”, c ci sufletul care s'a învârto at în asemenea judec i despre cele spuse, s'a lipit de lucrurile de aici, ca de ni te idoli, i sluje te de aci înainte obiceiului i nu mai sluje te adev rului; ba nici nu mai poate s se mai ridice la adev r, ci prin obi nuin e întineaz firea lucrurilor, ca prin necur ia de fiecare lun . Iar prin edere, Scriptura arat aci lenevirea dela cele bune i iubirea de pl ceri. Lenevirea, când vorbe te despre: „Cei ce edeau în întunerec i în umbra mor ii, fereca i în s r cie i fier”.¹ C ci atât întunerecul, cât i lan urile sunt piedec a lucr rii. Iar iubirea de pl cere, când zice despre cei ce se întorceau cu inima în Egipt i gr iau între olalt : „Ne-am adus aminte de când edeam lâng c ld rile cu carne i mâncam carne pân ne s turam”.² Cu adev rat lâng c ld rile cu carne ed cei ce- i aprind dorin ele cu o c ldur mustoas i necontenit . Iar maica iubirii de pl ceri este l comia pântecelui, c ci aceasta na te iubirea de pl ceri, dar i multe din celelalte patimi. Pentru c din aceasta, ca dintr'o r d cin , puiesc celelalte patimi, cari, în l ându-ne pe încetul, ca ni te arbori, peste aceea care le-a n scut, î i împing r ut ile pân la cer. Iubirea de bani, mânia i întristarea sunt puii i ml di ele l comiei pântecelui. C ci lacomul are mai întâiu lips de bani, pentru a- i s tura pofta care arde pururea i care totu i nu poate fi s turat niciodat . Iar fa de cei ce îl împiedec dela agonisirea banilor, trebuie s - i aprind mânia. Când îns mânia nu poate ajunge la int , din pricina sl biciunii, e urmat neap rat de întristare.³ De fapt cel ce se târ te pe piept i pe pântece, când are mijloacele cari îi împlinesc pl cerile se târ te pe pân-

1)Ps. 107, 10. 2) Exod 16, 2.

3)Vezi această idee i la Evagrie in .Capete despre deosebirea patimilor i a gândurilor”, în această carte la pag. 48. (P. G. 79, 1201).

tece, iar când e lipsit de acestea se târ te pe piept, unde este mânia. C ci iubitorii de pl ceri, când sunt lipsi i de ele, se înfurie i se am r sc.

Cap. 56

De aceea marele Moise pune pe pieptul preotului ho enul judec ii,¹ ca semn al ra iunii, ar tând prin simboale c preotul trebuie s - i înfrâneze prin judecata ra iunii pornirile patimii mâniei, c ci ho enul judec ii este ra iunea. Dar preotul care st pâne te patima cu ra iunea este nedes vâr it. De aceea des vâr itul Moise scoate cu totul mânia, c ci el nu poart ho enul ra iunii, ci scoate însu i pieptul. „C ci luând, zice, pieptul, l-a leg nat, punându-l înaintea Domnului”.² Sunt apoi al ii, cari nici nu scot mânia afar , nici nu st pânesc patima cu ra iunea, ci o biruesc cu lucrul i cu osteneala. Ace tia sunt cei ce scot pieptul împreun cu bra ul, c ci bra ul este semnul ostenelii i al lucr rii. De asemenea a umbla pe pântece este semnul cel mai adev rat al pl cerii. C ci de obicei pântecele este pricina pl cerilor. Când stomacul e plin, se aprind i dorin ele dup alte pl ceri; iar când se afl în lips , r mân i acestea lini tite i mai potolite. Dar aci înc este o deosebire între cel ce se afl în curs de înaintare i cel des vâr it. Moise, lep dând cu des vâr ire pl cerea mânc rilor, a sp lat pântecele i picioarele cu ap ,³ însemnând prin pântece pl cerea, iar prin picioare, umbletele i intr rile. Dar cel în curs de înaintare spal numai cele din pântece, nu tot pântecele. Iar între cuvintele „a sp lat” i „vor sp la”, e mare deosebire. Primul lucru e de bun voie, al doilea se face din porunc .

Cap. 57

C ci cel des vâr it trebuie s se mi te spre faptele virtu ii din râvna proprie; iar cel în curs de înaintare,

1)Exod 28, 6—7. 2) Lev. 8, 29. 3) Ier 9, 14.

ascultând de îndemnul povuitorului. Să mai bage mână de seamă că pieptul se scoate întreg, iar pântecele nu se scoate, ci se spal.¹ Când în eleptul poate să-și lăpede și să-și taie toată mânia, dar pântecele nu-l poate înlătura. Firea silitei este pe cel mai înfrânat și se folosească de hrana trebuitoare. Dar când sufletul nu ascultă de rațiunea dreaptă și statornică, ci se lasă stricat de plăceri, se aprind mârtaiele. Fiindcă chiar dacă vasele trupului se umplu peste măsură, pofta răimâne totuși setoasă și pântecele continuă să crească în vreme ce coapsele cad. Când cugetarea slăbește în națterea celor bune, întru căt stomacul, aprinzându-se de bogăția mârncurilor, slăbește puterile duhovnicești. Pe acestea le-ar tătă cuvântul legii, prin coapsă. Adar iubitorul de plăceri se târte întreg pe pântece, aplecat cu totuț asupra plăcerilor. Iar cel care a început să ducă viea a cea virtuoasă taie seul pântecelui, lep dând mârncurile cari îngrătrupul. Și anume cel ce se află în curs de înaintare spal cele din pântece, iar cel desvârșit spal totuț pântecele, lep dând cu desvârșire cele ce prisosesc peste trebuința neapărată.

Cap. 58

Foarte potrivit s'a adugăat apoi la cuvintele: „pe piept și pe pântece”, cuvântul „vei umbla”.² Când plăcerea nu stă pârte asupra celor ce stau pe loc și sunt liniștiți, ci asupra celor ce sunt mereu în micare și plini de turburare. Dar mai mult decât din acestea, pornirea spre desfrâu vine din lăcomia pântecelui. Din acest motiv și firea, voind să arate apropierea acestor patimi, a numit organele de împreunare „cele de sub pântece” ( ), ar tând înrudirea lor prin vecinătate. Când dac slăbește această patimă, slăbește din sârțirea celei de deasupra, iar dac se aprinde și se întârșă, de acolo își primește puterea. Dar lăcomia pântecelui nu numai că o hrănește și o alptează pe aceasta, ci și alungă toate virtuțile. Când stăpânind și

1) Exod 29, 17 2) Gen 3, 14

înând ea puterea, cad i se nimicesc toate virtu ile: înfrânarea, cump tarea, b rb ia, r bdarea i toate celelalte. Aceasta a ar tat-o Ieremia acoperit, zicând c mai marele buc tarilor din Babilon a d râmât de jur împrejur zidurile Ierusalimului,¹ numind prin mai marele buc tarilor patima l comiei. C ci precum mai marele buc tarilor i i d toat silin a s slujeasc pântecelui i n scoce te nenum rate me te uguri ca s produc pl ceri, tot a a l comia pântecelui pune în mi care tot me te ugul ca s serveasc pl cerii în vremea foamei; iar felurimea mânc rilor d râm i surp la p mânt înt ritura virtu ilor.

Cap. 59

De fapt mânc rile gustoase i me te ugit drese se fac unelte de d râmâre ale virtu ii bine înt rite, cl tinând i d râmând statornicia i t ria ei. Pe de alt parte precum bel ugul alung virtu ile, tot a a pu in tatea surp înt riturile p catului. C ci a a cum mai marele buc tarilor din Babilon a d râmât zidurile Ierusalimului, adec ale sufletului pa nic, tr gându-l cu me te ugul buc t riei spre pl cerile trupului, tot a a pâinea de orz a Israeli ilor, rostogolindu-se, a r sturnat corturile Madiiani ilor.² Fiindc hrana s r c cioas , rostogolindu-se i înaintând mult, risipe te patimile curviei. C ci Madiiani ii poart simbolul patimilor curviei, fiindc ei sunt cei ce au adus desfrân rile în Israil i au am git mare mul ime dintre tineri. i foarte potrivit zice Scriptura c Madiiani ii aveau corturi, iar Ierusalimul zid, c ci toate cele ce înconjoar virtutea sunt înt rite i sigure, iar cele ce sus in p catul sunt form i cort, nedeosebindu-se întru nimic de n lucire.

Cap. 60

De aceea sfin ii au fugit din cet i i au ocolit împreuna vie uire cu cei mul i, cunoscând c împreuna

1) Ier. 52, 14. 2) Jud. 7, 13.

petrecere cu oamenii strica i aduce mai mult stric ciune decât ciurma. De aceea, neluând nimic, au p r sit avu- iile de arte, fugind de împr tierea adus de ele. De aceea Ilie, p r sind Iudeea, locuia în muntele pustiu al Carmilului, care era plin de fiare, neavând pentru stâmp- p rarea foamei nimic afar de copaci, c ci se mul umea cu ghindele copacilor, împlinindu- i trebuin a cu acestea. Eliseiu de asemenea ducea aceea i vie uire, primind dela înv torul s u, pe lâng alte virtu i, i pe aceea de a petrece prin pustiuri.¹ Iar Ioan, locuind în pustia Iordanului, mânca acride i miere s lbatec , ar tând celor mul i c nu e greu s îplineasc trebuin a trupului i osândindu- i pentru desf t rile înc rcate.² Poate i Moise, poruncind Israiltenilor ca s adune mana dela zi la zi, a pus această lege în chip general, rânduind ca omul s îngrijeasc de viea numai pentru ziua de azi i s nu se asigure de mai 'nainte. El a socotit c a a se cu- vine fiin ii ra ionale s fac : s se mul umeasc cu cele ce se nimeresc, c ci îngrijitorul celorlalte este Hristos; s nu aib grij de cele dinainte, ca s par c nu crede în harul lui Dumnezeu, care nu ar rev rsa totdeauna darurile Sale necontenite.

Cap. 61

i scurt vorbind, toi sfin ii, de cari n'a fost vred- nic lumea,³ au p r sit-o, r t cind prin pustiuri, prin mun i, prin pe teri i prin cr p turile p mântului i um- blau în piei de oi i de capre, lipsi i, strâmtora i, nec - ji i, fugind de n ravurile rele ale oamenilor i de faptele smintite, cari covâr esc ora ele, ca nu cumva s fie du i de v lm agul tuturor, ca de puterea unui puhoiu. Se bucurau de petrecerea cu fiarele i socoteau v t marea dela acestea mai mic decât cea dela oameni. Mai bine zis, au fugit de oameni, ca de ni te uneltitori i s'au încrezut în fiare, ca în ni te prieteni. C ci acelea nu

1) II Reg. 2, 25 2) Mt 3, 3 - 4. 3) Evrei 11, 38

înva p catul, iar de virtute se minuneaz i o cinstesc. A a de pild oamenii au dat pierz rii pe Daniil, dar l-au sc pat leii, p zind ei pe cel osândit în chip nedrept din pism , ca i dreptatea batjocorit de oameni; în felul acesta au rostit ei judecata cea dreapt cu privire la cel osândit pe nedrept. Astfel virtutea b rbatului s'a f cut oamenilor pricin de pism i de du m nie, iar fiarelor prilej de sfial i de cinste. În câte fiin e a fost sem nat dorin adup maibine!

Cap. 62

S râvnim virtu ile sfin ilor i, desf cându-ne de poruncile slujirii trupului, s urm rim slobozirea. Pe asinul s lbatec, l sat slobod de Ziditor în pustie, care nu aude r cnetele mân torului i- i bate joc de zarva ora ului,¹ chiar dac l-am f cut pân acuma s poarte poveri, înjugându-l la patimile p catului, s -l desleg m de leg turi, oricât s'ar împotrivi cei ce îi sunt st pâni nu prin fire, ci i-au câ tigat st pâניה prin obi nuin . De sigur ace tia vor auzi i se vor supune, dac vom ar ta nu numai cu limba i cu glasul simplu, ci cu toat starea din l untru a sufletului, „c Domnul are trebuin de el”.² i îndat îl vor trimite pe el, ca, dup ce va fi împodobit cu ve tmintele apostole ti, s se fac purt tor al Cuvântului; sau, fiind slobozit s se întoarc în str vechile ima uri ale Cuvântului, s caute, dincolo de orice verdea (ceea ce înseamn a r mânea la frunzi ul sau la litera dumnezeie tii Scripturi), ca s fie c l uzit la viea a cea necuprins , care rode te la un loc hran i desf -tare mult . Dar se ive te întrebarea, cum caut dincolo de orice verdea asinul s lbatec l sat slobod de Dumnezeu în pustie, odat ce are ca loc de petrecere pustia, iar ca s la p mântul s rat,³ tiut fiind c p mântul s rat i pustia de cele mai adeseori nu sunt potrivite pentru cre terea verde ei ? În elesul este acesta, c numai

1) Iov 39, 5-7. 2) Mt. 21, 3. 3) Iov 39, 6.

cel pustiu de patimi este în stare să caute cuprinsul contemplației în cuvintele dumnezeii, după ce s'a uscat din el mustul patimilor.

Cap. 63

Să prăsim lucrurile lumii și să tindem spre bunurile sufletului. Până când vom rămâne la jocurile copilăriei, neprimind cugetul răbătător? Până când vom lucra mai puțin decât ca pruncii, neînviind nici măcar dela aceia cum se înaintează la lucrurile mai înalte? Căci aceia, schimbându-se cu vârsta, își schimbă și aplecarea spre jocuri și prădesc cu ușurință plămădă pentru cele materiale. Doar timc numai materia copilăriei este alcătuită din nuci, biciuri și mingi. Copiii sunt împătimiți de ele numai până ce au mintea nedesvârșită și le socotesc lucruri de preț. Dar după ce a înaintat cineva cu vârsta și a ajuns bărbat, le aruncă pe acelea și se apucă de lucruri serioase cu mult sânguin. Noi însă rămânem la pruncie, minunându-ne de cele ale copilăriei, cari sunt vrednice de râs, și nu vrem să ne apucăm de grija celor mai înalte și începem a ne gândi la cele convenite bărbatilor. Căci prăcind cugetul răbătător, ne jucăm cu lucrurile plămădite ca și cum ni te nuci, dând prilej de râs celor ce judecă lucrurile urmând rânduiala firii. Căci pe cât este de rușinos să vezi un bărbat întreg ezând în cenușă și desenând în rână figură copilăriei, tot pe atât de rușinos este, ba chiar cu mult mai rușinos să vezi pe cei ce umblă după agonisirea bunurilor venice, să vă lîndu-se în cenușă a celor plămădite și rușinându-se de vârărea făgăduinții, prin îndeletnicirea stângace cu cele ce nu se potrivesc cu ei. Iar pricina acestei stări a noastre, pe cât se vede, stă în faptul că socotim că nu există nimic mai bun decât cele văzute și nu cunoaștem, în comparație cu neînsemnătatea celor de acum, covârșirea bunților viitoare; înconjurăm de strălucirea bunților de aici, socotite de preț, ne legăm deplin cu pofta de ele. Căci

totdeauna în lipsa celor mai bune se cinstesc cele mai rele, cari mo tenesc dreptul acelora. Fiindc dac am avea o în elegere mai înalt despre cele viitoare, n'am r mânea lipi i de acestea.

Cap. 64

S începem a a dar a ne desface de cele de aici. S lep d m avu iile, banii i toate cele ce scufund gândul i-l pogoar sub ap . S arunc m sarcina, ca s se ridice pu in corabia. Cuprin i de furtun , s arunc m i multe dintre unelte, ca astfel cârmaciul, adic mintea, s se poat izb vi împreun cu gândurile cu cari c l -tore te. Cei ce plutesc pe mare, când sunt cuprin i de furtun dispre uesc câ tigul lor i arunc cu înse i mâinile lor povara în mare, socotind avu ia mai prejos de viea . Astfel, ca nu cumva corabia prea plin s se primejduiasc a se scufunda de greutatea înc rc turii, o u ureaz , aruncând la fund comorile de pre . Dac fac aceia a a, de ce nu dispre uim i noi, de dragul vie ii mai înalte, lucrurile cari trag sufletul la fund? De ce nu poate frica de Dumnezeu atâta cât poate frica de mare? Aceia, din pofta dup viea a vremelnic , nu socotesc mare lucru paguba m rfulilor; iar noi, cari zicem c ne str duim dup viea a ve nic , nu dispre uim nici m car lucrul cel mai neînsemnat, ci alegem mai bine s pierim împreun cu povara, decât s ne mântuim lipsi i de ea. S ne desbr c m deci, rogu-v , de toate, c ci vr jma ul ne a teapt la lupt gol. Oare atle ii lupt îmbr ca i? Legea de lupt îi aduce în aren desbr ca i. Fie c e cald, fie c e frig, a a intr ei acolo, l sând afar ve tmintele. Iar dac vreunul dintre ei nu vrea s se desbrace, nu prime te nici lupta. Noi îns , cari am f g duit s lupt m i înc cu vr jma i cu mult mai ageri decât cei ce lupt la ar tare, nu numai c nu ne desbr c m, ci încerc m s lupt m luând pe umeri înc i nenum rate alte poveri, dând vr jma ilor multe mânere de cari s ne poat prinde.

Cap. 65

Căci cum va lupta cu duhurile rău și cel ce umblă după avuții, când poate fi prins cu ușurință din toate părțile? Sau cum va lupta cu duhul iubirii de argint cel împresurat de bani? Cum va alerga ca să scape de urmărirea dracilor desbrăcați de orice grijă, cel îmbrăcat cu nenumărate griji, când Scriptura zice că chiar „cel desbrăcat va fi urmărit în ziua aceea”?¹ Căci nu este gol acela care e îmbrăcat în veștmintele cusute cu multele împunsături ale grijii de lucrurile lumii; și nu este gol nici acela care e împiedecat la alergare de gândurile păcătoase ale banilor și averilor. Pentru că cel gol e greu de prins, sau chiar cu neputință de prins de cei ce îi întind curse. Dacă Iosif ar fi fost gol, n'ar fi avut de ce să-l prindă Egipteanca, pentru că spune dumnezeescul cuvânt că l-a prins de veștmintele lui, zicându-i: „culcă-te cu mine!”² Iar veștmintele sunt lucrurile trupului, prin cari prinzând plămădită pe cineva îl atrage la ea. Deci cel ce le ține pe acestea în jurul său, va fi trântit la pământ în lupta cu cei ce le-au desbrăcat. De aceea luptătorul pentru neprihănire, când s'a văzut pe sine tras cu sila spre plămădită și unirea împreună, fiind apucat de ceea ce era mai trebuincios trupului,³ și-a dat seama că trebuia să se afle gol în cas cu stăpâna, care poate să pună stăpânire pe el cu sila, și deci, pentru a scăpa de veștmintele, a fugit și a ieșit afară, umblând, ca în Raiu, gol în virtutea lui, asemenea omului dintâi. Căci acela primise de la Dumnezeu, ca pe-o cinste deosebită, desbrăcarea, până ce, prin neascultare, a ajuns la trebuința hainelor. Fiindcă până ce se lupta cu vrăjmașii, cari îl sfătuiau să calce porunca lui Dumnezeu, stătea gol în arenă, ca un luptător, dar după ce a fost biruit și scos afară din luptă s'a îmbrăcat, după dreptate, lepădând desbrăcarea deodată cu deprinderea de luptător.

1) Amos 2, 16. 2) Geneza 39, 7. 3) Adică de haină,

Cap. 66

De aceea zice proverbul c tre cel ce g te te pe lupt tor: „Scoate-i haina, c ci a trecut la rând”.¹ Pân ce era afar de locul de lupt , i se potriveau bine hainele celor cari nu lupt , acoperindu-i b rb ia lupt toare cu înveli ul ve tmintelor. Dar odat ce a trecut la lupt „scoate-i haina”. Pentru c trebuie s se lupte gol, mai bine zis nu numai gol, ci i uns. C ci prin desbr care lupt torul nu mai are de ce s fie prins de c tre protivnic; iar prin ungerea cu untdelemn, chiar dac ar fi prins vreodat , i-ar aluneca din mâini. Untdelemnul îl scap din prinsoare. De aceea protivnicii caut s arunce cu rîn unul în celalalt, ca, în sprind prin praf alunecul undelemnului, s se poat face u or de apucat la prinsoare. Ceea ce este praful acolo, aceea sunt lucrurile p mânte ti în lupta noastr ; i ceea ce este acolo untdelemnul, aceea este aci lipsa de griji. i precum acolo cel uns se desface cu u urin din prinsoare, dar dac ar lua pe el praf, cu anevoie ar sc pa din mâna protivnicului, tot a a aci, cel ce nu se îngrije te de nimic, anevoie poate fi prins de diavolul, dar dac e plin de griji i î i în spre te lunecul lipsei de griji a min ii prin praful grijilor, cu anevoie va sc pa din mâna aceluia.

Cap. 67

ine de sufletul des vâr it s fie lipsit de griji, i de cel necredincios s se chinuiasc cu ele. C ci despre sufletul des vâr it s'a spus c este „un crin în mijlocul m r cinilor”.² Aceasta îl arat vie uind f r griji între cei ap sa i de multe griji. C ci crinul i în Evanghelie este icoana sufletului f r griji. El nu se ostene te, zice, nici nu toarce, i e îmbr cat într'o slav mai mare ca a lui Solomon.³ Iar despre cei ce au mult grij pentru cele trupe ti se zice: „Toat viea a necredinciosului e înecat în grij ”.⁴ i de fapt e cu

1) Prov. 27, S3. 2) Cântare 2, 2. 3) Mt. 6, 29. 4) Prov. 11, 28 (dup LXX).

adevrat nevlavios lucrul s'ntindem c'tine viea a grija pentru cele trupe ti i s'nu ar t'mnicio s'nguin pentru cele viitoare; s'cheltuim toat' vremea pentru trup, de i'nu are trebuin' de mult osteneal', iar sufletului, care are at'ata putin' de cre'tere inc'at nu-i ajunge toat' viea a' pentru des' v'ar'irea lui, sau s'nu-i in'chin m'nici m'car o vreme c'at de scurt', sau, dac' ni se pare c'-'i in'chin m'puin', s'o facem aceasta f'r'vlag' i'cu nep'sare, am gi'i de suprafa'a lucrurilor v'zute. In' felul acesta noi p'timim ceea ce p'timesc cei prin i', ca printr'o undi', de cele mai ur'ite dintre femeile stricate, cari in' lipsa frumuse'ii adev'rate, n'scocesc una mincinoas', ca o momeal' pentru privitori, indrept'and prin tot felul de f'inuri ur'enia lor. C'ci odat' ce am fost birui'i de de'ert'ciunea lucrurilor de aici, nu mai putem vedea ur'iciunea materiei, fiind in'ela i' de patim'.

Cap 68

Din pricina aceasta nu ne mulumim cu cele de neap'rat' trebuin', ci c'ut'and s'turarea, care aduce v't mare vie'ii, ne in'verun m'spre tot felul de c'atiguri, nev'z'and c'm s'ura propriet'ii trebue s'o dea' trebuin'a trupului, iar ceea ce trece peste aceasta este ur'iciune i'nu mai este spre trebuin'. C'ci precum haina m'surat' pe trup este i'spre trebuin' i'spre podoab', iar cea care flutur' in' toate p'rile i'se impletece te printre picioare i'se t'ar'ie pe p'm'ant, pe l'ang' c'este ur'it', se mai face i'pedec' la orice lucru, la fel agoniseala, care in'trece trebuin'a trupului, este i'pedec' spre virtute i'este i'obiect de batjocur' celor ce pot p'trunde firea lucrurilor. Drept' aceea nu trebue s'inem seama de cei am gi'i de lucrurile sensibile, nici s'ne lu m'f'r' socoteal' dup' cei imp'timi'i de cele p'm'ante ti, fiindc' nu iau aminte la cele spirituale. C'ci a crede acestora, socotind c'au f'cut uz de ra'iune c'and i-au ales s' se bucore de cele de aici, este

acela i lucru cu a face pe orbi, judecatori în privin a culorilor, sau pe surzi în privin a sunetelor muzicale, dup ce e tiut c ace tia sunt lipsi i de sim urile prin cari s poat judeca aceste lucruri. Fiindc orbi sunt i cei a c ror ra iune, cu care au s judece cele de laud i cele f r valoare, e ciuntit de puterile de judecat cele mai de trebuin .

Cap. 69

Unul dintre ace tia a fost i Ahar, fiul lui Carmi, care a m rturisit lui Iisus c a ascuns cele furate în cortul vie ii sub p mânt, iar argintul l-a pus dedesubtul lor.¹ C ci cel ce socote te c lucrurile felurite i str lucitoare ale materiei sunt mai de pre , iar ra iunea o pune dedesuptul acestora, pe drept cuvânt se am ge te asemenea unui dobitoc, predându-se pe sine n lucruii lucrului pl cut, ca unul ce a coborât ra iunea de pe tronul de st pânitoare i a a ezat-o în rândul supu ilor, mai bine zis a osândi ilor. Pentru c dac aceasta ar fi fost inut în cinstea ei i ar fi avut în ea puterea de judecat a celor ce se v d, ar fi adus hot rîrea cea dreapt , pedepsind pornirea care alearg dup lucrurile în el toare. Bine este dar s r mînem între hotarele lucrurilor de trebuin i s ne silim cu toat puterea s nu trecem dincolo de acestea, c ci dac suntem du i de poft spre cele pl cute ale vie ii, niciun temei nu mai opre te pornirea noastr spre cele dinainte. Fiindc ceea ce este peste trebuin nu mai are niciun hotar, ci o n zuin f r sfâr it i o de ert ciune f r cap t spore te necontenit osteneala în jurul lor, hr nind pofta, ca pe o flac r prin ad ugirea materiei.

Cap. 70

C ci cei ce au trecut odat hotarele trebuin ii fire ti i încep s înainteze în viea a material , voesc s adauge

1) Iisus Navi 7, 18 i urm.

la pâine ceva dulce pe deasupra, iar la apă, vinul care se face de aci înainte trebuincios, iar din acesta pe cel mai de pre. Ei nu mai vreau să se mulumească cu veșmintele de trebuință, ci mai întâi își cumpără lână de cea mai frumoasă, alegând însă floarea lânii, apoi trec de la aceasta la stofele amestecate din în și lână, pe urmă umblă după haine de mătase, la început după cele simple, apoi după cele împestrăte cu războaie, cu fiare și cu istorii de tot felul. Își adună apoi vase de argint și de aur, cari slujesc nu numai la mese, ci și dobitoacelor, și le așază cu prisosință pe multe policioare. Ce să mai spunem despre ambiția lor atât de de artă, pe care o întind până la cele mai necinstite trebuințe, neprimind să li se facă nici măcar vasele de necinste din altă materie, ci vrând să le facă argintul și această slujbă? Căci aceasta este plătirea cerea. Se întinde pe sine până la cele mai de pe urmă și cinstite lucrurile necinstite prin strălucirea materiei. Dar această este un lucru protivnic firii.

Cap. 71

Căci vieuirea potrivit cu firea ne-a fost rânduită aceeași nouă și dobitoacelor, de către Dumnezeu. „Iată v'am dat vouă, zice Dumnezeu către oameni, toată iarba câmpului, ca să fie vouă și dobitoacelor spre mâncare”.¹ Primind deci împreună cu necuvântătoarele o hrană de obște, dar stricând-o prin nescocirile noastre într-una mai desfătătoare, cum nu vom fi socotiți, cu drept cuvânt, mai necuvântători decât acelea, dacă dobitoacele rămân între hotarele firii, neclintind nimic din cele rânduite de Dumnezeu, iar noi oamenii, cinstiți cu rațiune, am ieși cu totul din vechea rânduire? Căci cari sunt fripturile dobitoacelor, cari sunt nenumăratele meșteșuguri ale plăcintarilor și bucatarilor, cari stărnesc plăcerile ticăloșului de pânțec? Oare nu iubesc acelea vechea

1) Genez 1, 29

simplitate, mâncând iarb și îndestulându-se cu ce se nimerește și folosindu-se de apa râurilor, dar și de aceasta destul de rar? De aceea le sunt puține și plăcerile de sub pânțele, pentru că nu și aprind dorințele cu nicio mâncare grasă, încât nici nu știu totdeauna de deosebirea între bună și rău și femeii că. Căci un singur timp al anului le stârnete această simțire, când legea firii le-a rânduit împreunarea pentru însemnarea aceleiași specii, spre prosperarea neamului; în cealaltă vreme a a de mult se înstrăinează, încât uită cu totul de o astfel de dorință. Dar oamenii, poftă nesăturată după plăcerile desfrânate, odrăslit din belugul și felurimea mâncărilor, le-a semnat dorințele furioase, neîngăduindu-le patima să se linițească în nicio vreme.

Cap. 72

Drept aceea, fiindcă mare este vătămarea ce vine din avuții, dând imbold tuturor patimilor, ca o pricină aducătoare de boli, să smulgem înșăși pricina, dacă vrem să purtăm grijă de buna aezare a sufletului. Săptămăduim patima iubirii de avuție prin sârăcie. Să fugim de însoțirile cu oamenii netrebniți, îmbrășiând singurătatea, căci petrecerea cu cei de ericivitate noastră aduce stricăciuni și de pace. Precum cei ce se află într'un aer purtător de boală se îmbolnăvesc cu siguranță, așa și cei ce petrec între tot felul de oameni se umplu de răutatea aceluia. Căci ce mai au la o altă lume cei ce s'au lepdat de lume? „Nimenea, zice, slujind în oaste, nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac conductorului de oaste”.¹ Pentru că îndeletnicirea cu alte treburi împiedică dela deprinderea cu lucrurile de război. Iar luptând nedepriși împotriva celor încercați în luptă, cum vom rămâna neînfrânși? Mai bine zis, dacă trebuie să spunem adevărul, ne vom lupta așa de slăbăniț și destrămat, încât nu vom putea sta împotriva vrăjmașului

1) II Tim 2, 4

nici m car când va z cea întins, pentru c cel c zut întinde curse celor ce stau în picioare. C ci ceea ce p - esc în r zboaie, din pricina iubirii de bani, cei ce jefuesc pe mori, fiind adesea uci i dup biruin de cei ce zac întin i i pierind în chip jalnic dup ce au luat trofeele, din pricina unui câ tig urât, aceasta o p im i noi acuma, apropiindu-ne de vr jma ul ce zace întins i - i d r suflarea. Precum aceia, atunci când scotocesc pe mori în c utarea dup bani, apropiindu-se de vreunul numai pe jum tate mort, i încercând s -l desbrace, primesc pe neb gate de seam o ran de moarte i se pr bu esc, ru inându- i în chip nesocotit slava de pe urma biruin ii, a a p im i noi uneori dup ce, prin neprih nire i înfrânare, am doborât pe vr jma , sau ni se pare c l-am doborât. Îndr gostindu-ne adec de ve t mintele lui, cu alte cuvinte de lucrurile ce par oamenilor c sunt de cinste, ca bog ia, puterea, alesele purt ri, m rirea, ne apropiem de el, dorind s lu m ceva din ale lui. Dar prin aceasta ne pierdem, ducându-ne pe noi în ine la junghiere.

Cap. 73

A a s'au pierdut cele cinci fecioare, cari prin cur - ie i înfrânare au înfrânt pe vr jma , dar prin asprimea de inim , care se na te din iubirea de bani, s'au împins pe ele în ile în sabia aceluia, care z când nu putea ucide pe cele ce st teau în picioare. S nu dorim a a dar nimic din ale aceluia, ca nu cumva, deodat cu cele ale lui, s pierdem i sufletul nostru. C ci el chiam i acum spre ele, i îndeamn pe to i, doar va afla ascult tori. Dac L-a chemat i pe Domnul însu i, zicându-I: „Toate i le voiu da ie, de vei c dea i Te vei închina mie”,¹ i dac a încercat s am geasc prin lucrurile ce par str lucitoare i pe Cel ce n'are trebuin de ele, cum nu- i va închipui c poate s am geasc pe oamenii

1) Mt. 4, 9.

u or de prins, cari sunt a a de apleca i spre lucrurile sensibile? S ne deprindem apoi mintea spre evlavie, dup ce am câ tîgat deprinderea trupeasc . C ci deprinderea trupeasc spre pu ine este de folos, asem nându-se cu înv turile copil re ti. Iar evlavia, spre toate este de folos, g tind buna a ezare în sufletul celor ce doresc biruin a împotriva patimilor vr jma e.

Cap. 74

C ci precum se cuvine celor ce se preg tesc pentru jocurile de întrecere s - i deprind trupul i s - i mi te membrele neîncetat, iar b rba ilor cari se preg tesc pentru luptele atletice s - i cultive puterea lupt toare i s se ung pentru luptele sfinte, a a se cade încep torilor în evlavie s - i st pâneasc lucr rile. Fiindc e frumos lucru s - i st pâneasc patimile aceia cari sunt îmboldi i de pl cerile cu cari au crescut împreun i cari sunt împin i aproape f r s vrea spre relele din obi nuin . Dar aceia cari au ajuns la deprinderea virtu ii cu fapta i se îngrijesc de aci înainte de cele ale cugetului, trebuie s - i p zeasc cu toat sârguin a gândul ca nu cumva, fiind stârnit f r rânduial , s fie dus spre ceva nedes vâr it. Simplu vorbind, str duin a celor dintâiu trebuie s fie aceea de a - i struni mi c rile trupe ti, iar a celor din urm , de a - i st pâni mi c rile gândului, ca s se mi te cu bun tocmire numai spre vie uirea cea în eleapt i s nu-l trag nicio n lucire lumeasc dela cuget rile dumnezeu ti. Întreaga poft a cinstitorului de Dumnezeu trebuie s se îndrepte spre ceea ce dore te, încât s nu se mai g seasc vreme ca patimile sale s f ureasc gânduri de ur fa de oameni. Pentruc dac fiecare patim , când se mi c spre ceea ce o st - pâne te, ine gândul înl nuit, de ce n'ar inea i râvna virtu ii cugetarea slobod de celelalte patimi. C ci s ne gândim cu ce sentiment prive te cel ce se mânia la lucrurile dinafar , luptându-se în minte cu fa a celui ce l-a întristat? i cu ce sentiment le prive te iubitorul de

bani, când, r pit de n lucriri, se uit la avu iile mate-
riale ? Iar desfrânatul adeseori, chiar aflându-se între mai
mul i, î i închide sim urile i, luând în el fa a dorit ,
vorbe te cu ea, uitând de cei de fa i ade ca un
stâlp f r de glas, ne tiind nimic de cele ce se petrec
înaintea ochilor, sau se gr iesc în jurul lui, ci întors
spre cele dinl untru, este predat întreg n lucririi sale. Pe
un astfel de suflet îl nume te poate Scriptura femeie ce
ade din pricina rânduieii,¹ c ci ezând departe de sim-
uri, î i adun în sine lucrarea lui, ne mai primind nimic
din cele de afar , pentru n lucirea ru inoas care-l st -
pâne te.

Cap. 75

Dac acestea st pânesc astfel gândul din pricina
patimei, f când sim urile s - i înceteze lucrarea, cu cât
mai vârtos nu va face dragostea de în elepciune mintea
s se lapede de lucrurile sensibile i de lucrarea sim-
urilor, r pind-o în v zduh i ocupând-o cu vederea celor
inteligibile! C ci precum în cel ce s'a t iat sau s'a ars
nu poate intra alt gând afar de cel al suferin ii care îl
st pâne te din pricina durerii, tot a a nici cel ce se gân-
de te la ceva cu patim nu poate s se cugete la alt-
ceva, decât la patima care-i st pâne te mintea i care
îi p trunde tot gândul cu licoarea ei. Fiindc pl cerea
nu prime te al turea de ea durere, nici bucuria întristare,
i nici veselia sup rare. De asemenea, cât vreme st -
pâne te durerea, ea nu prime te s se apropie pl cerea,
nici întristarea nu se înso e te cu bucuria, i nici sup -
rarea nu se amestec cu veselia. Patimile protivnice nu
se împletesc întreolalt i nu se împreun niciodat , nici
nu se învoiesc la o întov r ire prieteneasc , din pricina
înstr in rii i vr jm iei lor neîmp cate dela fire. Drept
aceea, s nu se turbure cur enia virtu ii cu gândurile
lucrurilor lume ti, nici limpezimea contempla iei s nu se

1)Levitic 15, 25. Amintim din nou c sufletul în grece te e de genul
feminin

întunece cu grijile trupe ti, ca chipul filosofiei adev rate, ar tându- i luminata sa frumuse e, s nu mai fie hulit de gurile îndr sne e, nici s se mai fac lucru de răs din pricina neiscusin ii celor ce-l desemneaz ; ci s fie l udat, dac nu de oameni, de Puterile de sus i de însu i St pânul Hristos, dela care au cerut i Sfin ii lauda, cum zice marele David, care a c lcat peste slava ome-neasc cerând lauda dela Dumnezeu: „Dela Tine e lauda mea”,¹ i iar i; „Întru Domnul se va l uda sufletul meu”.² C ci oamenii adeseori ponegresc i din pism cele bune. Dar amfiteatrul de sus judec lucrurile f r p rtinire i încununeaz dup adev r cele ce se fac. Prin urmare acest amfiteatru s -l desf t m, c ci el i trebuie s fie desf tat prin frumuse ea faptelor. Iar despre oa-menii cari nu pot r spl ti pe cei ce bine au vie uit, nici nu vor primi pedeapsa pentru al ii, nu se cade s lungim vorba, dac umbresc din pism sau patim faptele vir-tu ii, în numele p catului, i defaim viea a cunoscut lui Dumnezeu i Îngerilor, prin oc ri n scocite. C ci în vremea r spl tirii nu va veni r splata bun t ilor ve nice celor ce bine au vie uit, dela p rerea oamenilor, ci dela adev rul în u i al celor s vâr ite în viea . De aceste bun t i fie s avem parte noi toi, prin harul i iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, c ruia fie slava împreun cu Tat l i cu Duhul sfânt, acum i pu-rurea i în veacurile nem rginite ale vecilor. Amin.

1) Ps. 21, 28 2) Ps. 33, 2

Marcu Ascetul

Viea a i scrierile lui

Marcu Ascetul a tr it in apropiere de Nil Ascetul. i el a fost, se pare, mul i ani egumen al unei m n stiri de lâng Ancyra din Galatia. De acolo s'a retras mai târziu într'o pustie, unde a murit în prima jum tate a veacului al 5-lea. În care pustie s'a retras, nu se tie. Ca i Nil, tot a a i Marcu Ascetul este un înv cel, sau cel pu in un admirator al Sf. Ioan Gur de Aur.

Fotie aminte te nou scrieri de-ale lui Marcu Ascetul. Toate aceste nou scrieri s'au p strat pân azi. Ele sunt:

1. „Despre legea duhovniceasc ”.¹ Ea vrea s explice cum se în elege i cum trebuie împlinit legea duhovniceasc de care vorbe te Ap. Pavel (Rom. 7, 14). Acest „lege duhovniceasc ” cuprinde idealul des vâr irii morale i diferitele capete înf i eaz tot cercul datoriiilor morale ale omului.

2. „Despre acela cari socotesc c se îndrept esc din fapte”.² Dup cum arat cuvintele dela sfâr it i o traducere siriac , această scriere a fost la început una cu cea de mai înainte.

3. «Despre poc in ”.³ În aceasta se arat c poc in a e necesar pentru to i f r excep ie i const în „alungarea gândurilor, în rug ciune neîntrerupt i în purtarea cu r bdare a n cazurilor”. Aceste trei virtu i generale fac pe oameni nep tima i

1)De lege spirituali. Ed. în Migne P. G. 65, 905—930 i Filocalia greac , vol. I, p. 56—63 (ed. II) Textul din Filocalia e împ r it în 200 capete, cel din Migne în 201.

2)De his qui putant se ex operibus justificari. Ed. în Migne P. G. 65, 929—966 i în Filocalia gr. vol. I, p. 63—73 (ed. 11). Textul din Migne e împ r it în 211 capete, cel din Filocalia in 226

3)De poenitentia. Ed. Migne P. G. 65, 965 -984

(-). Dar poc in a în eleas astfel se cuvine s o urm reasc toat viea a atât cei p c to i, cât i cei drep i, dac vreau s dobândeasc mântuirea. Nu exist în viea a aceasta un cap t al ei. Prin ea, sau prin aceste virtu i, încep torii au parte de introducere în evlavie, cei dela mijloc de sporire i cei des vâr i i de înt rire. Ele niciodat nu î i înceteaz lucrarea decât în cel pornit, din ne tiin , spre pl ceri, sau în cel desn d jduit, sau în cel atins de eroarea nova ian , care respinge poc in a, pe temeiul locului din Evrei 6, 1-2. Dar Apostolul Pavel nu lap d acolo poc in a, ci porunce te ca temelia poc in ii s r mân botezul cel unic în Hristos, osândind botezul de fiecare zi al cre tinilor dintre Iudei (P. G. 65, 976). Sunt de osândit atât cei ce spun c nu mai au lips de poc in dup botez i deci pot p c tui f r grij , cât i cei ce, tiind c vor fi ierta i prin poc in , nu se lap d de rele. Scriptura, condamnând ambele aceste erori, cere dela to i poc in , fie c p c tuesc greu, fie c sunt cât se poate de înduhovnici i, c ci „cine dispre ue te cele mici, va c dea pe încetul" (Sirach 19, 1). „Când cel înduhovnicit prime te în sine ceva din cele care nu se cuvini z bove te pe lâng acel ceva f r s se poc iasc , lucrul acela mic, învechindu-se i crescând, nu mai vrea s convie uiasc cu omul care l-a primit ca un orfan, ci îl atrage spre înrudirea cu sine, aducându- l aproape prin prietenia îndelungat , ca printr'o funie. i dac , luptând prin rug ciune, îl taie dela sine, r mâne a a de aproape de nep timire cât de departe e p catul s vâr it de patim . Dar dac t ria acestui p cat îl duce pe om pân la cap t i- l face s înceteze lupta, în chip necesar acel om va fi cucerit i de celalalte patimi... Dar vei zice: N'a putut ruga pe Dumnezeu dela început, de când s'a întâlnit cu p catul, s nu- l lase s cad pân la cap t? De sigur c a putut. Dar dispre uind acest r u mic, l-a primit cu voia sa ca pe nimic i nu s'a rugat pentru el, ne tiind c acel r u mic se face introducere i pricin a unuia mai mare" (P. G. 65,977).

Dar chiar cei care ar fi ajuns la atât des vâr ire, încât nu mai p esc nici a a ceva, trebuie s se c iasc toat viea a pentru vreun cuvânt de ert spus vreodat , pentru vreo sup rare asupra fratelui etc. (P. G. 65,950).

„Astfel pentru cele mici și pentru cele mari poc în a r mâne neterminat pân la moarte. De i nu o putem s vâr i cu fapta pân atunci, totu i suntem datori s o cultiv m cu inten ia, înva dela fire cum nu trebuie s o p r sim pân la moarte. Mîntea nu se poate opri dela lucrarea raional , ci, chiar dac ar fi des vâr it , lucreaz bine pe planul celor de-a dreapta. Iar dac , pe motiv c e des vâr it , ar înceta s mai lucreze cele bune, desigur s'ar apleca spre cele de-a stînga. Dar fiind oprit dela cele de-a stînga, iar i e atras în chip firesc spre dreapta. Iar lucrarea pe planul celor de-a dreapta const i la încep tori, i la cei dela mijloc, i la des vâr i i în rug ciune, în alungarea gândurilor i în r bdarea n cazurilor..." „Chiar dac ne-am str duit pân la moarte în poc in , nici a a n'am împlinit datoria noastr . C ci nimic nu cânt re te cât Împ r ia Cerurilor. Precum mînc m, bem, gr im i auzim, tot a a de firesc suntem datori s ne poc im... Hristos ne-a luat pe garan ie, a teptând poc in a noastr ; cine o p r se te pe aceasta, nesocote te pe Cel ce ne-a luat pe garan ie". (P. G. 65,981).

4. „Despre botez", sau mai precis: „R spus celor ce se îndoesc despre dumnezeescul botez".¹ Este o înf i are a efectelor botezului, în forma unui dialog. desb tut întrebarea dac botezul terge cu totul p catul, sau mai las ceva din el, care trebuie ters prin silin e proprii. Botezul, declar Marcu Ascetul, are un efect des vâr it, întrucât el nu numai terge p catul, ci i împ r te te pe Duhul Sfânt. Cel ce zice: „V d alt lege in m dularele mele, care se împotrivesc legii duhului meu" (Rom. 7, 23), nu e cel botezat, ci cel nebotezat înc . Dar lupta e necesar neconținut i dup aceea. C ci harul primit la botez nu-l face pe om neschimb cios. Acest har e numai puterea dat omului de-a r mânea ferit de p cat. Dac el nu pune în lucrare această putere, prin p zirea poruncilor, cade iar i în p cat, dar nu în al lui Adam, ci în al s u propriu: „Nu spunem c tot omul, care a fost botezat i a primit harul, este dup aceea neschimbabil ( ) i nu mai are lips de poc in , ci c

1) Responsio ad eos qui de divino baptisate dubitant. Ed. Migne P. G. 65, 985—1028.

dela botez, prin darul lui Hristos, ni s'a d ruit harul deplin al lui Dumnezeu spre împlinirea tuturor poruncilor. Deci orice om, care l-a primit în chip tainic i nu împline te poruncile, în m sura lipsei pe care n'o împline te e biruit de p cat, care nu este al lui Adam, ci al celui neglijent, într u cât, luând puterea de-a lucra, nu împline te lucrul".¹

Se pare c în acest tratat, ca i în cele dela punctele 1-2, Marcu Ascetul combate Masalianismul, care sus inea pe de o parte c în sufletul omului se afl dup botez i Duhul Sfânt i diavolul, iar pe de alta c orice prezen a harului în sine trebuie s o simt omul.²

Marcu Ascetul r spune c prin botez se s l lue te în adâncul omului Duhul Sfânt, sau harul Lui, sau Iisus Hristos, fiind ters cu totul p catul. Dar harul r mâne numai ca o putere (μ) spre fapte bune, faptele îns i având s le s vâr easc omul. i pe m sur ce le s vâr e te, se face descoperit prezen a harului din el. Prin faptul c botezul a eaz în noi harul ca putere spre fapt , el ne elibereaz , adec ne face capabili s nu mai s vâr im r ul, ci s s vâr im binele. Nu se mai lucreaz r ul prin noi în chip necesar, cum ziceau adversarii lui Marcu, ci numai dac voim facem r ul. Pe de alt parte aceia i adversari afirmau c p catul str mo esc nefiind ters prin botez, str duin ele noastre au tocmai rostul de a-l terge, la ceea ce Marcu r spune c , dac ar fi a a, Hristos n'ar fi avut pentru ce s moar . În realitate p catul e ters prin botez, faptele noastre numai actualizeaz puterea harului, care ea a desfiinat p catul i ne-a f cut liberi spre s vâr irea lor. În p cat rec dem numai dac nu prelungim în fapte bune puterea harului, dar atunci c dem nu în p catul lui Adam, ci în al nostru personal.

„M rturisim cu adev rat c sfântul botez este des vâr it i în el e ascuns harul lui Hristos, care a teapt ascultarea noastră i împlinirea poruncilor, a c ror putere am primit-o prin har" (P. G. cit. 1001). „A i în eles din cele spuse înainte c cur irea s'a f cut tainic (μ) prin botez, dar efectiv se afl prin

1) P. G. 65, 1004 C.

2) Viller—Rahner, Op. c , . 177, 216 urm

porunci. Dacă botezându-ne nu ne-am eliberat de păcatul strămoșesc, evident că nu putem să vărim nici faptele libertății. Iar dacă putem să le săvârșim pe acestea, împiedică în chip tainic ne-am eliberat de robia păcatului... Dar pentru neglijarea poruncilor Celui ce ne-a curățat pe noi, suntem stâlpi de păcat (μ μ). Prin urmare sau arată-mi mie că cei botezați nu pot să împlinească poruncile libertății deci botezul nu este desvârșit, sau, arătând noi că aceia au primit o astfel de putere, să mărturisescă tot că s-au eliberat prin harul lui Hristos, dar s-au predat pe ei înșiși în robia relelor, prin faptul că n-au împlinit toate poruncile și de aceea s-au făcut iar robi" (P. G. cit. 988). „Deci tu, omule, care ai fost botezat în Hristos, dă numai lucrarea, pentru care ai luat puterea, și te împodobește pentru a-ți realiza Cei ce locuiește în tine" (P. G. cit. 1005). „Mărturisim că puterea împlinirii poruncilor am primit-o și de legăturile morții ne-am slobozit. Deci suntem datori cu lucrarea. Și dacă nu împlinim poruncile lui Dumnezeu, harul dat nou "nu se va descoperi" (P. G. cit. 1008).

Unii dintre adversari cedau în privința faptelor rele, recunoscând că ele stau în puterea noastră. Dar susineau că trăsăturile păcătoase nu stau în puterea noastră, chiar după ce suntem botezați. Ele vin și ne stăpânesc fără să vrem, fiind o dovadă despre prezența păcatului strămoșesc în noi, din care își izvorăsc.

Următorul să demonstreze că gândurile păcatului nu provin în noi din păcatul lui Adam, nici nu ne sunt impuse cu sila de Satana, ci sunt produse de noi prin primirea momelii celui rău, Marcu descrie în această scriere o serie de remarcabile analize de ordin psihologic și pneumatologic. Ni se înfățișează astfel în chipul cel mai precis în eșul „atacului” sau al „momelii” Satanei, al așă numitei ( ), prima răsrire a unui gând de păcat, creia îi dau un rol important aproape toate scrierile din Filocalie și în general toată literatura ascetică a Răsritului. Se expune apoi procesul ce are loc în suflet în urma ivirii acestui atac, în cursul creia se formează gândurile păcătoase și se ajunge la fapta păcatului și la patim „Atacul” sau „momeala”, care vine de la Satana, nu este de păcat. El este, după Marcu, gândul simplu

îi izolat al p catului(μ μ μ), pân nu e multiplicat, transformat într'o cugetare desvoltat , de aplecarea noastr asupra lui îi pân nu s'a trezit în noi o dulcea , o pl cere pentru el. E un gând scânteie, de care ne d m seama c nu l-am c utat îi nu l-am produs noi, ci a ap rut dintr-odat , singuratec, ca o sugestie din senin îe înc gând pur, f r nici un amestec de pl cere. El poate s st rue în noi, dar îi in acest caz dac nu-l multiplic m, nu-l desvolt m în imagini, îi nu asociem la el o pl cere, nu e p cat. P cate sunt abia „gândurile” pe cari le rodim noi din acel „atac”, dar ele nu ni se impun cu sila, ca o cre tere dintr'un p cat str mo esc ce l-am purta în noi, sau ca o cople ire a noastr f r s vrem de c tre puterea satanic (P. G. cit. 1016). adev rat c adeseori aceste gânduri ni se înf i eaz ca având o putere silnic asupra noastr , încât nu putem sc pa de ele. Dar aceasta se datore te faptului c prin obi nuin ne-am f cut iar îi robi patimilor îi gândurile alimentate de ele nu le mai putem alunga dintr'odat , ci ne trebue o lupt îndelungat pentru a topi treptat din noi puterea patimilor cari dau sev acestor gânduri.

„Cine, crezând dumnezeu tii Scripturi îi împlinind poruncile Domnului, nu tie c ... gândurile nu ne st pânesc prin for a lor, ci prin pu în tatea credin ei noastre îi prin lipsa împlinirii poruncilor? De aceea nu to i suntem într'o stare egal îi nu to i suntem purta î de acelea îi idei, deoarece pricinile gândurilor stau in voia noastr . Dac ar fi silnice aceste pricini, avându- i originea dela Adam, am fi st pâni î to i la fel îi inevitabil. Dar nu este a a. S nu fie! C ci iat vedem c nu to i suntem purta î la fel, nici la acelea î timpuri, nici spre acelea î lucruri, ci fiecare pe cât a crezut Domnului în privin a bunurilor viitoare, dispre uind slava omeneasc îi patima volupt ii, pe atât a scos afar îi gândurile îi se afl mai lini tit decât cel împ timit de voluptate. De aceea ne deosebim unul de altul îi în concep ii îi în viea . Noi vrem s mistific m adev rul când c ut m s stingem gândurile nu prin credin a în Iisus, adec nu prin lucrarea poruncilor Lui, nici prin umilin îi smerit cugetare, împreunate cu durerea inimii, ci r mânând în voluptatea ascuns , adec în slava de art îi în dorul de-a pl cea oamenilor, in p rerea de sine îi în închipuirea biruin ii îi a mândriei noastre îi a altora

ca acestea, pe cari neisbândindu-le înmul în gândurile pofitoare. De aceea nu putem să le stingem. De ce încercăm să înlăturăm în chip nedrept efectele, păstrând pricinile din cari provin?" (P. G. cit. 1021).

Un loc însemnat are în viața a duhovnicească, a a cum o descrie Marcu Ascetul, inima. Cel dintâi dintre autorii din Filocalia, la care inima primește o asemenea importanță. Evagrie, Ion Casian, Nil consideră aproape exclusiv mintea ca loc în care factor central al ființei omenești. Ion Casian amintește de câteva ori locul din Prov. 4, 23, despre strajuirea inimii, dar fără nici o analiză,¹ fără a sta asupra rolului inimii în viața a duhovnicească. La Marcu Ascetul inima are o mare importanță în raport cu procesul transformării „atacului” satanic în gânduri pe care toate. Anume starea de puritate a omului este caracterizată prin unirea dintre minte și inimă. Când mintea se desparte de inimă, dă loc în sine „atacului” satanic. „Noi am primit porunca să nu ne îngrijim de nimic, ci să ne păzim cu toată strajuirea inimă (Prov. 4, 23) și să cutăm înlăuntrul nostru împotriva Cerurilor. De aceea când se desparte mintea de inimă și se oprește din căutarea amintitului, îndată dă loc atacului diavolului și se face apt să primească sugestia rea”. Dar dacă mintea, după o luptă anumită, s-a eliberat de „atacul” satanic, are iarăși puterea să ia aminte la inimă și să oprească cu toată strajuirea, încercând să prindă neturburat în cele mai dinlăuntru cuceriri ale ei, unde nu suflă vânturi de-ale gândurilor rele, cari împing cu sila și sufletul trupului în prăpăstiile voluptății și le aruncă în fântânile de asfalt” (P. G. 65, 1016).

Întru cât conținutul acestei scrieri alcătuiește un fundament doctrinar pentru multe din manifestările vieții ascetice și mistice și este ritene, și în special pentru metodele rugăciunii mintale, ne-am gândit să o traducem și să-i facem loc în această ediție românească a Filocaliei, chiar dacă nu este cuprins în ediția greacă.

5. „Sfaturi folositoare de suflet către Nicolae”.² Este o epistolă prin care Marcu răspunde la o scrisoare a ascetului Nicolae

1) Vezi în această carte p. 100, 101, 115, 122

2) "

". Ed. Iași Migne . G. 65,

1027—1050 în Filocalia gr. vol. 1, . 73—81 led. II).

din Ancyra, un tânăr prieten al său, după ce el s'a retras din Ancyra în pustie și nu-i mai poate da sfaturi cu graiu viu ca mai înainte. Ca cel mai bun mijloc pentru a-și stăpâni patimile îi recomandă gândul statornic la binefacerile lui Dumnezeu, dintre cari cea mai mare este întruparea și suferințele purtate de Hristos pentru noi. Cele trei rele cari amenință neconținut sufletul sunt: uitarea, lenea și neștiința. Împotriva lor trebuie să se lupte cu amintirea binefacerilor lui Dumnezeu, râvnă și cunoștința luminată.

6. "Dispută cu un scolastic".¹ Este un dialog între un ascet bătrân, care e Marcu, și un avocat. Avocatul cere socoteală despre teza susținută de monahii că fapta torii de rele nu trebuie tratată la judecată. Fără să se lăsa convins, avocatul pleacă și bătrânul ascet continuă să vorbească despre acest lucru cu „frații”

7. „Consultarea minții cu sufletul”.² Adevărurile dezvoltate în scrierea despre botez, le înfățișează acum mintea înaintea sufletului. Ea vrea să-și arate că e o greșală să creadă că păcatul lui vine de la Adam, sau de la diavolul, sau din influența altor oameni.

8. „Despre post”.³ Lumurește în patru capitole însemnătatea postului. Postul nu trebuie să trezească mândrie. „Cine e mândru, nu se cunoaște pe sine. Căci de s'ar cunoaște pe sine și prostia care se cuprinde în el, nu s'ar mai mândri. Iar cine nu se cunoaște pe sine, cum poate să cunoască pe Dumnezeu?” (P. G. 65, 1116 C).

9. „Despre Melchisedec”.⁴ un tratat dogmatic-polemic îndreptat împotriva unor oameni cari, bazași pe cap. 7 al Epistolei către Evreii, susineau că Melchisedec a fost Fiul lui Dumnezeu, înainte de ce s'a întrupat din Fecioara Maria. Altfel n'ar fi fost frătat, frățiam, frățime înaintași și preot în veci. Această părere, pe care o respinsese și Epifanie, o combate Marcu în chip temeinic.

1) Disputatio cum quodam scolastico. Ed. P. G. 65, 1071—1102.

2) Consultatio intellectus cum sua ipsius anima. Ed. P. G. 65, 1103—1110.

3) De jejunio, P. G. 65, 1109—1118.

4) De Melchisedech, P. G. 65, 1117—1140.

Toate aceste scrieri le-a alcătuit Marcu la Ancyra, înainte de-a se retrage în pustie. Numai epistola către Nicolae și poate scrierea despre post le-a compus în timpul petrecerii în pustie.

Afar de aceste 9 scrieri, în Patrologia lui Migne mai este publicat sub numele lui Marcu o scriere intitulată „Capete despre trezvie”, cuprinzând 26 capete și două întrebări și răspunsuri.¹ Dar scrierea aceasta nu e a lui Marcu, ci o compilație mai târzie din sentințele lui Maxim Marturitorul și din Omiliile lui Macarie Egipteanul.²

Probabil că dela Marcu este și scrierea „împotriva Nestorianilor”, publicată de A. Papadopoulos Kerameus după un manuscris din Ierusalim din anul 1333 și în cazul acesta Marcu trăia încă pe la 430.⁴

1) Capitula de Temperantia Ed. P. G. 65, 1053—1070.

2) Primele 25 capete din această scriere a lui Marcu corăspund astfel cu anumite capete din cele 2 centurii ale lui Maxim Marturitorul :

Maxim: Cent. I 33, 39, 43, 53, 54, 67, 81, 82, 83, 84, 94, 96.
 Marcu: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Maxim: Cent. II 9, 13, 31, 33, 46, 48, 49, 59, 73, 75, 79, 82, 89.

Marcu: 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25.

Iar cap. 26 din Marcu corăspunde cu cap. 15 din I Cent. a lui Maxim din „Cele cinci centurii despre virtuți și păcat” (P. G. 90, 1185). M. Vilier socotește că Maxim Marturitorul a împrumutat dela Marcu (Aux sources de la spiritualité de S. Maxime, în Revue d'Ascétique, et de Mystique, 1930, Nr. 42, p. 157—158). Dar adevărul nu poate fi acesta.

3) În „*Leben des heiligen Markus*”, St. Petersburg 1891, J. Kunze, biograful cel mai de seamă al lui Marcu (Markus Eremita, Leipzig 1895), susține că e a lui Marcu Ascetul.

4) Pentru tirile acestea despre Marcu Ascetul am folosit de asemenea pe O. Bardenhewer. Op. c., vol. IV, ed. 1—2, p. 178-186 și Viller-Rahner, Op. c. p. 175-177.

A cuviosului
si de Dumnezeu purtatorului Părintelui nostru

MARCU ASCETUL

Despre legea duhovnicească ,
în 200 de capete¹

Fiindcă de multe ori ați dorit să știți ce este legea duhovnicească de care vorbește dumnezeescul Apostol,² și care este cunoștința și lucrarea celor ce vor să o păzească, vom vorbi despre acestea, pe cât ne va fi cu putință.

2. Întâiu să știm că Dumnezeu este începutul, mijlocul și sfârșitul oricărui bine; iar binele este cu neputință să fie crezut și săvârșit altfel decât în Hristos Iisus și Duhul Sfânt.

3. Tot binele este dăruit de Dumnezeu cu un rost oarecare și cel ce-l primește cu această credință, nu-l va pierde.

4. Credința neclintită este turnător întru rit. Iar Hristos se face toate celui ce crede.

5. Orice plănuire a ta să o începi cu Cel ce este începutul a tot binele, ca să fie după voia lui Dumnezeu ceea ce ai de gând să faci.

1) Iau în considerare capetelor după Filocalia greacă. În P. G. 65, 905—930, variază puțin.

2) Rom 7, 14

6. Cel ce e smerit în cugetul s u i împline te o lucrare duhovniceasc , când cete te dumnezeee tile Scripturi pe toate le aduce în leg tur cu sine i nu cu altul.

7. Roag pe Dumnezeu s deschid ochii inimii tale, i vei vedea folosul rug ciunii i al cetirii.

8. Cel ce are vreun dar duhovnicesc i suferă împreun cu cel ce nu-L are, î i p streaz darul prin împreuna p timire; iar cel mândru i-L va pierde, scufundându-se în gândurile trufiei.

9. Gura celui smerit în cugetare gr e te adev rul; iar cel ce i se împotrive te se aseam n cu sluga aceea care a p lmuit peste obraz pe Domnul.

10. Nu te face ucenic al celui ce se laud pe sine, ca nu cumva, în loc de smerita cugetare, s înve i mândria.

11. S nu te înal i întru inima ta pentru c în elegi cele zise în Scripturi, ca s nu cazii cu mintea în duhul hulirii.

12. S nu încerci a deslega prin gâlceav un lucru încurcat, ci prin cele ar tate de legea duhului, adic prin r bdare, rug ciune i n dejdea care numai la un lucru se gânde te.

13. Cel ce se roag trupe te i înc nu are cuno tin duhovniceasc , este ca orbul care strig i zice: „Fiul lui David, milue te-m ”.¹

14. Orbul de odinioar , dup ce i s'au deschis ochii i a v zut pe Domnul, închinându-se Lui, nu L-a mai m rturisit fiu a lui David, ci Fiu al lui Dumnezeu.

15. S nu te înal i când ver i lacrimi în vremea rug ciunii, c ci Hristos este Cel ce s'a atins de ochii t i de ai putut vedea cu mintea.

16. Cel ce, asemenea orbului, i-a lep dat haina i s'a apropiat de Domnul, se face ucenicul Lui i propoveditorul înv turilor celor mai înalte.

1) Luc. 18, 38

17. De va z bovi p catul în gândurile noastre, ne va umplea inima de semeie; iar de îl vom izgoni prin înfrânare i n dejde, vom dobândi sdrobirea inimii.

18. Este o sdrobire de inim lin i folositoare, spre înmuierea ei; i este alta ascu it i v t m toare, spre pedepsirea ei.

19. Privegherea, rug ciunea i r bdarea n cazurilor ce vin asupra noastr aduc inimii sdrobirea neprimejdi-oas i folositoare, dac nu împr tiem tov r ia lor prin l comia dup ceva. C ci cel ce rabd în acestea, i în celelalte va fi ajutat; iar cel nep s tor i împr tiat, la ie irea din trup cumplit se va chinui.

20. Inima iubitoare de pl ceri, în vremea ie irii i se face sufletului închisoare i lan ; iar cea iubitoare de ostenei îi este poart deschis .

21. Inima învârto at este poart de fier z vorit înaintea cet ii; iar celui ce p time te r ul i este strâm-torat, i se deschide dela sine, ca i lui Petru.¹

22. Multe sunt felurile rug ciunii, care de care mai deosebit. Totu i niciuna nu este v t m toare, decât aceea care nu mai este rug ciune, ci lucrare diavoleasc .

23. Un om voind s fac r u, s'a rugat, dup obicei, mai întâi în cuget, i prin purtarea de grij a lui Dumnezeu fiind împiedecat, mai pe urm mult I-a mul umit.

24. Iar David vrând s ucid pe Nabal din Carmel, dup ce a luat în tiin are despre dumnezeasca r spl -tire, t indu- i gândul acesta mult a mul umit. tim iar i ce a f cut când a uitat de Dumnezeu, neoprindu-se pân ce Natan proorocul nu i-a adus aminte de Dumnezeu.

25. Când îi aduci aminte de Dumnezeu înmul te rug ciunea, ca atunci când Îl vei uita Domul s - i aduc aminte de tine.

26. Cetind dumnezeee tile Scripturi, cuget la cele ascunse într'ânsele; „c ci câte mai 'nainte s'au scris, toate — zice — spre a noastr înv tur s'au scris”.²

1) Fapte 12, 10, (Vezi i Maxim M rt.: Quaest, ad Thalassium, P. G. 90, 329),

2) Rom. 15, 4.

27. Scriptura nume te credin a „temelie a celor n d jduite”;¹ iar pe cei ce nu cunosc s l luirea lui Hristos, i-a numit necerca i.

28. Dup cum din cuvinte i lucruri se vede cugetul, tot a a se vede din faptele bune ale inimii r splata viitoare.

29. Inima milostiv e v dit c va primi milostivire; iar cea care nu este a a, pe cele dimpotriv .

30. Legea libert ii înva tot adev rul. Muli o tiu aceasta prin cuno tin ; îns pu ini o în eleg, pentru c în elegerea e totdeauna în propor ie cu împlinirea poruncilor ei.

31. Nu c uta des vâr irea ei prin virtu i omene ti, c ci nu se va împlini des vâr it printr'ânsele. Des vâr irea ei e ascuns în crucea lui Hristos.

32. Legea slobozeniei se cunoa te prin cuno tin a adev rat ; se în elege prin lucrarea poruncilor; i se îpline te des vâr it prin mila lui Hristos.

33. Când ne vom sili s împlinim în con tiin toate poruncile lui Dumnezeu, vom în elege c legea Domnului este f r prihan ; c se cultiv prin faptele noastre cele bune, dar f r mila lui Dumnezeu nu este cu putin s se des vâr easc între oameni.

34. Cei ce nu se socotesc pe ei datornici întregi legi a lui Hristos, cunosc trupe te legea lui Dumnezeu, „neîn elegând nici cele ce zic i nici cele despre cari se rostesc cu t rie”² De aceea ei socotesc c împlinesc legea des vâr it prin fapte.

35. Un lucru poate fi s vâr it bine la ar tare, dar scopul celui ce l-a s vâr it nu e bun. De asemenea poate fi r u la înf i are, dar inta f c torului poate fi bun . Dar nu numai fapte s vâr esc unii, ci i vorbe gr iesc în chipul în care am zis. C ci unii schimb calitatea unui lucru prin neiscusina i ne tiina lor, al ii prin inten ia cea rea, i iar i al ii prin scopul evlavios.

1) Evr. 11, 1. 2) I Tim. 1, 7.

36. Pe cel ce î i ascunde def imarea i ocara pu nând înainte laude, cu greu îl pot descoperi cei mai simpli. Asemenea acestuia este i cel ce sub chipul smereniei, e plin de slava de art . Ace tia acoperind mult vreme adev rul cu minciuna, în cele din urm sunt da i totu i pe fat prin fapte.

37. Unul f când un lucru la ar tare bun, vat m pe aproapele s u; iar altul nef când un asemenea lucru, ilajut cugândul.

38. Este o mustrare din r utate sau din r z bunare, i este alta întru frica de Dumnezeu i pentru adev r.

39. Pe cel ce a încetat de-a mai p c tui i s'a poc it, nu-l mai mustra; iar de zici c pentru Dumnezeu îl mustri, mai întâiu descopere- i p catele tale.

40. Încep torul oric rei virtu i este Dumnezeu, precum soarele, al luminii de toate zilele.

41. Când s vâr e ti fapte virtuozase, adu- i aminte de Cel ce a zis: „F r de mine, nu pute i face, nimic”.¹

42. Prin necazuri i-au g tit oamenii cele bune, dup cum prin slava de art i prin pl cere cele rele.

43. Cel nedrept it de oameni scap de p cat, i pe m sura mâhnirii sale, afl sprijin împotriva lui.

44. Cel ce crede în r splata lui Hristos, pe m sura credin ii sale rabd bucuos toat nedreptatea.

45. Cel ce se roag pentru oamenii ce-l nedrept esc, îi însp imânt pe draci; iar cel ce se lupt cu cei dintâi, e r nit de cei de al doilea.

46. mai bine s fim batjocori i de oameni decât de draci; dar cel pl cut lui Dumnezeu pe amândoi i-a biruit.

47. Tot binele vine dela Domnul, dup o anumit orânduire i pleac pe ascuns dela cei nemul mitori, nerecunosc tori i lene i.

48. Tot p catul sfâr e te în pl cerea oprit , precum orice virtute într'o mâng iere duhovniceasc . Dac st - pâne te cel dintâiu, stârne te pe cele proprii lui; iar dac

1) Ioan 15, 5.

st pâne te cea de a doua, de asemenea pe cele înrudite cu ea.

49. Ocară dela oameni aduce întristare inimii, dar se face pricină de curaj celui ce o rabdă.

50. Ne tăină la îndeamnă la împotrăvire faclă de cele ce sunt de folos și neru înându-se sporește numărul păcatelor.

51. Primește în cazurile, când întrău nimic nu te păgubește în cele ce le ai de mai înainte; dar leapdă lăcomia, când ai să dai socoteală.

52. După ce ai păcătuit în ascuns, nu încerca să uiți. „Când toate sunt goale și descoperite pentru ochii Domnului, înainte că ruia avem să dăm socoteală”.¹

53. Arată-te Stăpânului cu cugetul tău. „Când omul caută la faclă, pe când Dumnezeu privește în inimă”.²

54. Nu cugetă și nu face nimic, fără un scop plăcut lui Dumnezeu. Când cel ce călătorește fără scop, va osteni în zădărnici.

55. Cel ce păcătuește fără să fie silit, cu greu se pocăiește, pentru că dreptatea lui Dumnezeu este fără de greșală.

56. Întâmplarea dureroasă face pe înțelept să-și aducă aminte de Dumnezeu, și întristează pe măsura ei pe cel ce a uitat de Dumnezeu.

57. Orice suferință fără voie, să te învețe să-și aduci aminte de Dumnezeu; în acest caz nu-și va lipsi prilejul spre pocăință.

58. Uitărea în sine n'are nicio putere, dar se întărește din pricina neglijenței noastre și pe măsura acesteia.

59. Nu zice: ce să fac, când ceeace nu voesc aceea mi se întâmplă să fac. Când, aducându-și aminte, cugetă la ceea ce ești dator să faci.

60. Deci fă binele de care-și aduci aminte; și cel de care nu-și aduci aminte, se va descoperi în sine și nu-și dai cugetul fără judecată uitării.

1) Evr. 4, 13. 2) I. Sam 15, 7.

64. Scriptura zice c „iadul i pierzarea sunt ar - tate înaintea Domnului”.¹ Acestea le zice despre ne tiin a i uitarea inimii.

62. C ci iad este ne tiin a, fiindc amândou sunt întunecate. i pierzare este uitarea, pentruc prin ea am pierdut din cele ce le aveam.

63. Ia seama la relele tale, nu la ale altuia; i nu se va jefui de tâlhari casa de lucru a min ii tale.

64. Cel ce nu poart grij dup puterea lui de toate virtu ile, s vâr e te un p cat anevoie de iertat; dar rug ciunea i milostenia întorc pe cei ce nu poart de grij .

65. Orice întristare dup Dumnezeu face parte din fiin a evlaviei. C ci adev rata dragoste se probeaz prin cele ce-i stau împotriv .

66. Nu zice c se poate câ tiga virtutea f r n cazuri ; c ci virtutea neprobat în n cazuri, nu este înt rit .

67. Gânde te-te la sfâr itul oric rui n caz f r voie i vei afla în el peirea p catului.

68. Multe sunt sfaturile aproapelui spre ceea ce este de folos; dar nim nui nimic nu i se potrive te a a de mult ca judecata con tiin ii sale.

69. Când cau i t m duire, ia seama la con tiin i tot ce-i va spune ea, f , i vei avea folos.

70. Dumnezeu i con tiin a tiu cele ascunse ale fiec ruia, deci prin acestea s primim îndreptarea.

70 b. Cel ce se ostene te f r sfat, e s rac în toate. Iar cel ce alearg cu n dejde e de dou ori bogat.²

71. Omul încearc câte poate dup voia sa; iar Dumnezeu le sfâr e te dup dreptate.

72. De vrei s prime ti laud dela oameni, iube te mai întâi mustrarea pentru p cate.

73. Oricât batjocur va r bda cineva pentru ade - v rul lui Hristos, va primi însutit slav dela mul ime. Dar mai bine este a face binele pentru cele viitoare.

1)Prov. 15, 11. 2) Numai în P. G. 65, 913 unde poart Nr. 71.

74. Când un om folosește pe altul prin cuvinte sau fapte, știu amândoi că este de fațura harului lui Dumnezeu. Iar cel ce nu înțelege aceasta, va fi stăpânit de cel ce înțelege.

75. Cel ce laudă pe aproapele în chip fărniceț, îl va osândi după o vreme și va fi el însuși rușinat.

76. Cel ce nu cunoaște cursele vrăjmașului, va fi ucis cu ușurință; și cel ce nu știu pricinile patimilor, ușor va cădea.

77. Din iubirea de plăcere vine neglijența și din neglijență uitare; căci Dumnezeu a dăruit tuturor cunoștința a celor de folos.

78. Omul sfârșitește-te pe aproapele precum știu; iar Dumnezeu lucrează în cel ce aude, precum acela a crezut.

79. Am văzut oameni simpli smerindu-se cu fapta și s'au făcut mai înțeleși decât înțeleșii.

80. Alt om simplu, auzindu-i pe aceia care sunt lăudași, nu le-a urmat smerenia, ci, umplându-se de slavă de art pentru simplitatea sa, a căzut în mândrie.

81. Cel ce disprețuiește-te cunoștința și se laudă cu lipsa de înțelețtură, nu este simplu numai în cuvânt, ci și în cunoștință.

82. Precum altceva este măsura cuvântului și altceva priceperea, tot așa altceva este simplitatea în cuvânt și altceva priceperea.

83. Simplitatea cuvintelor nu vatămă pe cel prea-cuvios, precum nici măsura cuvintelor pe cel smerit la cuget.

84. Nu zice: nu știu ce se cuvinte și deci sunt nevinovat, dacă nu fac aceea. Dacă le-oi face pe toate câte le știu sunt bune, și s'ar descoperi pe urmă și celelalte, cunoscându-se una din cealaltă. De aceea nu-i folosește știu cunoștințele de al doilea, înainte de împlinirea celor dintâi. Căci „cunoștința îngâmfă”,¹ îndem-

1) I Cor. 8, 1.

nând la nelucrare, iar „dragostea zide te”, îndemnând la rbdarea tuturor.

85. Cuvintele dumnezeii Scripturi cete te-le prin fapte i nu le întinde în vorbe multe, îngâmându-te în de ert cu simpla lor în elegere.

86. Cel ce a l sat fapta i se reaz m pe cuno-tin a simpl , ine în loc de sabie cu dou t i uri, b de trestie, care în vreme de r zboiu, cum zice Scrip-tura,¹ g ure te mâna i strecoar în ea otrava firii înainte de cea a vr jma ilor.

87. Tot gândul e m surat i cânt rit la Dumnezeu. C ci poate fi cugetat sau cu patim , sau cump tat.

88. Cel ce a împlinit o porunc , s a tepte ispita pentru ea. C ci dragostea fa de Hristos se probeaz prin cele protivnice.

89. S nu dispre ue ti a avea grij de gânduri. C ci lui Dumnezeu nu i se ascunde niciun gând.

90. Când vezi vreun gând c - i f g due te slava omeneasc , s tii sigur c - i preg te te ru ine.

91. Vr jma ul cunoa te dreptatea legii duhovnice ti i de aceea caut numai s câ tige consim irea cugetului. C ci a a fie c -l va face pe cel c zut în puterea lui s se supun ostenelelor poc in ii, fie c , nepoc îându-se, îl va împov ra cu n cazuri f r voie. Ba se întâmpl uneori c îl face s lupte i împotriva n cazurilor, ca în viea a aceasta s -i înmul easc durerile, iar la ie irea sufletului s -l dovedeasc necredincios din pricina lipsei de r bdare.

92. Fa de încerc rile cari vin, mul i s'au împotrivit în multe chipuri. Dar f r rug ciune i poc in , nimenea n'a sc pat de asuprire.

93. Cele rele î i primesc putere una dela alta; de asemenea i cele bune cresc una prin alta i pe cel p rta de ele îl mân i mai mult înainte.

94. Diavolul dispre uie te p catele cele mici, c ci altfel nu poate conduce spre cele mai mari.

1) Is. 36, 6.

95. R d cina poftei ru inoase e lauda omeneasc , precum a neprih nirii e mustrarea pentru p cat, i anume nu numai când o auzim, ci când o i primim.

96. Nimic n'a folosit cel ce s'a lep dat de toate i se îndulce te cu patima. C ci ceea ce f cea prin avu ie, face i acum neavând nimic.

97. De asemenea cel ce se înfrâneaz , dac agonise te avere, e frate la cuget cu cel de mai înainte; c ci mama lor este aceea i pentru pl cerea din cuget, iar tat l este altul pentru deosebirea patimei.

98. Este câte unul care- i taie o patim pentru o pl cere mai mare i e sl vit de cei ce nu- i cunosc inten ia. i poate c unul ca acesta nu- i d seama el însu i de sine, ostenindu-se proste te.

99. Pricina a tot p catul este slava de art i pl cerea. Cel ce nu le ur te pe acestea, nu va desr d cina patima.

100. „R d cina tuturor relelor s'a zis c este iubirea de argint”.¹ Dar i aceasta e v dit c se sus ine prin acelea.

101. Mîntea devine oarb prin aceste trei patimi: prin iubirea de argint, prin slava de art i prin pl cere.

102. Câte i trele sunt, dup Scriptur , fiicele lipitoarei² fiind iubite de necump tare cu iubire de maic .

103. Cuno tin a i credin a, tovar ele firii noastre, nu sunt tocite prin nimic altceva ca prin acelea.

104. Mânia, furia, r zboaiele, uciderile i tot pomelnicul relelor, din pricina lor au prins atâta putere între oameni.

105. Iubirea de argint, slava de art i pl cerea trebuesc urîte ca ni te mame ale relelor i ca ni te mame vitrege ale virtu ilor.

106. Din pricina lor ni s'a poruncit, „s nu iubim lumea i cele din lume”.³ Iar aceasta s'a zis, nu ca s urîm f r judecat f pturile lui Dumnezeu, ci ca s t iem prilejurile celor trei patimi.

1) I Tim. 6, 10 2) Prov. 30, 15 3) I Io. 2, 15.

107. „Nimenea, zice Apostolul, slujind în oaste, nu se încurc cu treburile vieții”.¹ Căci cel ce vrea să biruiască patimile, încurcându-se în acele treburi, e asemenea celui ce vrea să stingă focul cu paie.

108. Cel ce se mânie pe aproapele pentru avuție, pentru slavă, sau plăcere, încă nu l-a cunoscut pe Dumnezeu chivernisitor al lucrurilor întru dreptate.

109. Când auzi pe Domnul zicând: „De nu se va lepăda cineva de toate averile lui, nu este vrednic de Mine”,² nu îți alegi cuvântul acesta numai despre averi, ci și despre toate lucrurile pe catului.

110. Cel ce nu cunoaște adevărul, nu poate nici crede cu adevărat. Căci cunoștința naturală premerge credința.

111. Precum Dumnezeu a împărțit fiecareia dintre cele văzute ceea ce e potrivit cu firea ei, așa a împărțit și gândurilor omenești, fie că vrem, fie că nu vrem.

112. Dacă cineva, pe cîtuind în chip vădit își nepotăcindu-se, nu a putut nimic până la moarte, socotește că judecata lui va fi favorabilă acolo.

113. Cel ce se roagă întru cuminenie răbdă cele ce-i vin asupra. Iar cel ce înșelă mintea sa, încă nu s-a rugat curat.

114. Dacă ai fost prigonit, sau ocărit, sau prigonit de cineva, nu lua în seamă cele de față, ci așteaptă cele viitoare; și vei afla că acela și-a fost pricină de multe bătălii, nu numai în vremea de aici, ci și în veacul viitor.

115. Precum celor ce s-au hrănit fără socoteală le folosește absințul amar, așa celor cu purtări pe cîtu toate le e de folos să pătimească rele. Căci leacurile acestea pe cei dintâi îi face sănătoși, iar pe ceilalți îi pregătește spre pocăință.

116. Dacă nu vrei să pătimești răul, și nu vrei nici să-l faci, pentru că lucrul dintâi urmează neapărat celui

1) II Tim. 2, 4. 2) Luc, 14, 33

de al doilea. „Cci ce seam n fiecare, aceea va i seceră”.¹

117. Sem nând de bun voie cele rele i secerându-le fr de voie, trebuie s ne minun m de dreptatea lui Dumnezeu.

118. Dar fiindc s'a rându it o vreme oarecare între sem nat i seceri , nu credem în r splat .

119. P c tuind, s nu învinov e ti fapta, ci gândul. Cci dac mintea nu o lua înainte, nu i-ar fi urmat trupul.

120. mai r u cel ce s vâr e te r ul într'ascuns, decât cei ce s vâr esc nedreptate pe fa . Pentru aceasta, acela se va i munci mai r u.

121. Cel ce împlete te viclenii i face r ul într'ascuns este, dup Scriptur , „ arpe ce ade în cale i mu c opita calului”²

122. Cel ce, în acela i timp, laud pentru unele pe aproapele, iar pentru altele îl vorbe te de r u, e st pânit de slava de art i de pism . Prin laude încearc s - i ascund pisma, iar prin vorbele rele se înf i eaz pe sine mai bun decât acela.

123. Precum nu pot pa te la un loc oile i lupii, a a nu poate avea mil cel ce îl lucreaz cu viclenie pe aproapele.

124. Cel care amestec pe ascuns în porunc voia sa, e un desfrânat, cum s'a ar tat în în elepciune, i pentru neputin a de-a se înfrâna sufer e durere i ru ine.

125. Precum nu se îng due apa i focul la olalt , a a nu se îng due întreolalt ap rarea i smerenia.

126. Cel care cere iertare de p cate iube te smerenia cugetului. Iar cel ce osânde te pe altul, î i pectue te relele sale.

127. Nu l sa p catul ne ters, chiar dac ar fi cât de mic, ca s nu te trag pe urm la rele mai mari.

1) Gal. 6. 8. 2) Gen. 49, 17.

128. De vrei să te mântuești, iube-te cuvântul adevărat și nu lepăda niciodată, fără judecată, muștrarea.

129. Un cuvânt adevărat a schimbat puii de nepărci și le-a arătat să fugă de mânia ce va să vie.¹

130. Cel ce primește cuvintele adevărate, primește pe Dumnezeu Cuvântul. Căci zice: „Cel ce vă primește pe voi, pe Mine mă primește”.²

131. Sălbogul pogorât prin acoperi³ este păcătoșul muștrat de credincioși pentru Dumnezeu, și care primește iertarea pentru credința aceluia.

132. Mai bine este a ne ruga cu evlavie pentru aproapele, decât a-l muștra pentru tot lucrul.

133. Cel ce se pocăiește a cum se cuvine, e luat în râs de nebuni. Dar aceasta să-i fie semn de bună plăcere la Dumnezeu.

134. „Cel ce se luptă, se înfrânează de la toate”;⁴ și nu se odihnește până nu va pierde Domnul și mâna din Babilon.⁵

135. Gândește-te că patimile de ocară sunt două spezece. Dacă iubești cu voia pe una din ele, aceea va umplea locul celor unsprezece.

136. Păcatul este foc ce arde. Cu cât înlăturăm materia, cu atât se stinge, și cu cât adaugi, va arde mai mult.

137. De ai fost în lăut prin laude, așteaptă ocară. Căci zice: „Cel ce se înalță pe sine, umili-se-va”.⁶

138. Când vom lepăda din cuget tot păcatul de bunăvoie, vom lua lupta și cu patimile din obișnuință.

139. Obișnuința, care o ia înaintea voii și a conștiinței, este amintirea fără de voie a păcatelor de mai înainte. La cel ce se nevoiește, ea e împiedecată și înaintează până la patimă; iar la cel biruitor e răpus până la momeală ( ).

1) Mt. 3, 7. 2) Mt. 10, 40. 3) Luc 5, 19. 4) I Cor. 9, 25,

5) Vezi motivul și la Casian, în această carte, p. 102. 6) Luc. 14, 2.

140. Atacul (momeala) este o mi care f r imagini a inimii, care e prins îndat de cei încerca i, ca într'o strung .

141. Acolo unde se ivesc chipuri în gând, s'a produs consim irea. C ci mi carea f r chipuri este un atac nevinovat. Câte unul fuge i de acestea ca bu teanul din foc; dar câte unul nu se întoarce pân nu arde cu flac r .

142. Nu zi: nu vreau i vine; c ci cu siguran dac nu iube ti lucrul însu i, iube ti pricinile lui.

143. Cel ce caut lauda, e supus patimii i cel ce se plânge de necaz, iube te pl cerea.

144. Gândul celui împ timit de pl cere oscileaz ca o cump n . Aci plânge i se tîngue te pentru p cate, aci se lupt cu aproapele i i se împotrive te ap rându- i pl cerile.

145. Cel ce cearc toate i re ine binele, va fugi pe urm de tot r ul.

146. B rbatul îndelung r bd tor are mult cuminenie ; asemenea i cel ce- i apropie urechea de cuvintele în elepciunii.

147. F r aducerea aminte de Dumnezeu nu poate fi cuno tin adev rat . C ci f r cea dintâi, cea de a doua e mincinoas .

148. Celui învârto at la inim nu-i folose te cuvântul unei cuno tin e mai sub iri, pentruc dac nu e înfricat, nu prime te durerile poc in ii.

149. Omului blând îi folose te credincio ia, c ci îl face s nu ispiteasc îndelunga r bdare a lui Dumnezeu i s nu se r neasc prin neascultare deas .

150. Pe omul puternic s nu-l mustri pentru slav de art , ci arat -i viitoarea necinste. C ci în acest chip cel cuminte poate fi mustrat f r greutate.

151. Cel ce ur te mustrarea, se supune patimii cu voia; iar cel ce o iube te, va lupta i cu obi nuin a.

152. Nu voi s auzi r ut ile str ine; c ci printr'o asemenea voin de-a auzi se sap i în tine tr s turile r ut ilor.

153. Dac îi intr în urechi cuvinte urîte, mânie-te pe tine însu i i nu pe cel ce le gr e te. C ci dac urechea e rea, r u e i cel care o poart .

154. Dac cineva se nimere te între oamenii cari gr esc de ert ciuni, s se socoteasc pe sine însu i vinovat de asemenea cuvinte; chiar dac nu are vreo vin prosp t , are vreuna mai veche.

155. De vezi pe cineva c te laud cu f rnicie, a teapt la vremea sa ocar dela el.

156. Necazurile de acum pune-le al turea cu bun - t ile viitoare, i nici când descurajurea nu-i va mole i nevoia.

157. Când, pentru vreo binefacere trupeasc , lauzi pe vreun om ca bun, uitând de Dumnezeu, acela i om pe urm i se va ar ta c e r u.

158. Tot binele vine dela Dumnezeu dup orânduirea Lui; i cei cari fac un lucru bun sunt slujitorii Lui.

159. Prime te împletirea celor bune i a celor rele, cu gând egal; i Dumnezeu va netezi neegalit ile dintre lucruri.

160. Neegalitatea gândurilor aduce schimb rile st - rilor proprii. C ci Dumnezeu a rânduie în chip potrivit ca s vie dup cele de voie, cele f r de voie.

161. Întâmpl rile sensibile sunt puii celor inteligibile, împlinind cele cuvenite dup voia lui Dumnezeu.

162. Din inima împ timit de pl cere, r sar gânduri i cuvinte spurcate. Iar din fum cunoa tem materia, care mocne te în untru.

163. Z bove te în cuget i nu vei osteni în încerc ri. Iar plecând de acolo, rabd necazurile ce vin asupra-i.

164. Roag -te s nu-i vie încercare; iar când vine, prime te-o ca pe a ta, nu ca pe una str in .

165. Ia-i gândul dela orice l comie i atunci vei putea s vezi uneltirile diavolului.

166. Cel ce zice c cunoa te toate me te ugurile diavolului, se d pe sine ca des vâr it, f r s tie.

167. Când mintea iese din grijile trupe ti, vede, în m sura în care iese, lucr turile vr jma ilor.

168. Cel purtat de gânduri, e orbit de ele. El vede lucr rile p catului, dar pricinile lor nu le poate vedea.

169. Se poate întâmpla ca unul, împlinind pe fa o porunc , s slujeasc în ascuns patimei i prin gânduri p c toase s strice fapta bun .

170. Prinzându-te începutul vreunui p cat, nu zice: „nu m va birui pe mine”. C ci întru cât ai fost prins, ai i fost biruit.

171. Tot ce se na te începe dela ceva mic, i pe m sur ce e hr nit cre te.

172. Me te ugirea p catului e ca o mreaj bine împletit ; i cel ce s'a încurcat dintr'o parte, de va fi cu nep sare, va fi prins întreg.

173. Nu voi s auzi de nenorocirea du manilor; c ci cei ce ascult cu pl cere asemenea cuvinte, m nânc roadele pl nuirii lor.

174. Nu socoti c orice necaz vine peste oameni din pricina p catelor. Pentru c sunt unii bine pl cu i i totu i încerca i. drept c s'a scris: „Necuvio ii i nelegiui ii vor fi prigoni i”. Dar tot a a s'a scris: „Cei ce voiesc s tr iasc cucernic în Hristos, prigoni i vor fi”.¹

175. În vreme de necaz, ia seama la momeala pl -cerii. C ci întru cât alin n cazul e bine primit .

176. Unii numesc în elep i pe cei ce deosebesc lucrurile sensibile. Dar în elep i sunt cei ce st pânesc voile lor.

177. Înainte de desr d cinarea relelor, s nu asculti de inima ta; c ci cele ce le are puse în untru, pe acelea caut s le i sporeasc .

1) II Tim 3, 12.

178. Precum sunt erpi ce se întâlnesc în p duri i al ii cari umbl prin case, a a sunt patimi ce se închipuesc de c tre cuget, i altele cari se lucreaz cu fapta, m car c se preschimb unele într'altele.

179. Când vezi poftetele ce zac în untru c se mi c cu putere i cheam mintea ce vie uie te în lini te, la vreo patim , cunoa te c mintea s'a ocupat mai înainte cu acestea i le-a adus la fapt i le-a a ezat în inim .

180. Nu se înfirip nor f r adiere de vânt, i nu se na te patim f r gând.

181. De nu vom mai face voile trupului, cum zice Scriptura, u or vor sfâr i în Domnul cele ce z ceau înainte în noi.

182. Idolii consisten i (chipurile) din fata min ii sunt mai r i i mai puternici .Dar cei gândi i sunt pricinui-torii i premerg torii celorlal i.

183. Este un p cat care st pâne te inima din pri-cina obi nuin ii ( ) îndelungate; i este un alt p cat care ne r zboie te cugetarea prin lucrurile de fiecare zi.

184. Dumnezeu judec faptele dup inten iile lor. C ci zice; „S - i dea ie Domnul dup inima ta”.¹

183. Cel ce nu st rue te în cercetarea con tiin ii, nu vrea s primeasc nici ostenelele trupe ti pentru credin .

186. Con tiin a e o carte natural . Cel ce o ce-te te cu fapta, face experien a ajutorului dumnezeesc.

187. Cel ce nu ia asupra sa de bun voie oste-nelile pentru adev r, e certat mai aspru de cele f r de voie.

188. Cel ce a cunoscut voia lui Dumnezeu i o împline te dup putere, prin ostenele mici scap de cele mari.

189. Cel ce vrea s biruiasc ispitele f r rug -ciune i r bdare, nu le va dep rta dela sine, ci mai tare se va încâlci în ele.

1) Ps. 20, 5

190. Domnul e ascuns în poruncile Sale. i cei ce-L caut pe El, Îl g sesc pe m sura împlinirii lor.¹

191. Nu zice: Am împlinit poruncile i n'am aflat pe Domnul. C ci ai aflat adeseori cuno tin a împreunat cu dreptate, cum zice Scriptura. Iar cei ce-L caut pe El cum se cuvine, vor afla pace.

192. Pacea este izb virea de patimi. Dar ea nu poate fi aflat f r lucrarea Duhului Sfânt.

193. Altceva e împlinirea poruncii i altceva e virtutea, chiar dac acestea se prilejuesc una pe alta.

194. Împlinirea poruncii st în a împlini ceea ce s'a poruncit; iar virtutea, în a pl cea adev rului ceea ce s'a f cut.

195. Precum bog ia v zut este una, dar de multe feluri dup chipul agonisirii, a a i virtutea este una, dar are multe moduri de activitate.²

196. Cel ce în eal pe alii i gr e te cuvinte f r fapte, se îmbog e te din nedreptate i ostenele lui vor trece în case str ine, cum scrie Scriptura.³

197. Toate se vor supune aurului, zice; iar gândurile vor fi cârmuite de harul lui Dumnezeu.

198. Con tiin a bun se afl prin rug ciune, iar rug ciunea curat prin con tiin . C ci una are trebuin de alta, prin fire.

199. Iacob a f cut lui Iosif hain pestri .⁴ Iar Domnul d rue te celui blând cuno tin a adev rului, precum s'a scris: „Domnul va înv a pe cei blânzi c ile Sale”.⁵

200. F totdeauna binele dup putere. Iar în vremea lucrului mai mare, nu te întoarce spre cel mai mic. „C ci cel ce se întoarce înapoi, zice, nu este vrednic de Îm p r ia cerurilor.”⁶

1) Ideile din cap. 187 i 190 formeaz teme principale in concep ia Sf. Maxim M rturisorul (P. G. 90, 369; sau P. G. 91, 1081, unde se spune : „Fiin a virtu ii din fiecare este Cuvântul cel unic al lui Dumnezeu ; c ci fiin a tuturor virtu ilor este însu i Domnul nostru Iisus Hristos”; Ambiguorum liber).

2) Ideea „modurilor virtu ii” o vom g si iar i mult dezvoltat la Sfântul Maxim M rturisorul. 3) Prov. 5, 10. 4) Gen 36. 3. 5)Ps. 25, 9. 6) Luc. 9. 62.

A acelaia i

Despre cei ce- i închipue c se îndrepteaz din fapte, în 226 de capete¹

1. În cele scrise mai jos se va respinge de c tre cei ce cred tare i cunosc adev rul, credin a gre it în faptele din afar .

2. Domnul, vrând s arate c orice porunc e o datorie, iar pe de alt parte c înfierea se d oamenilor în dar pentru sângele S u, zice : „Când ve i fi f cut toate cele poruncite vou , zice i: slugi netrebnice suntem i ceea ce am fost datori s facem, aceea am f cut”.² Deci Împ r ia Cerurilor nu este plata faptelor, ci harul St pânului, g tit slugilor credincioase.

3. Robul nu cere slobozirea ca plat , ci mul ume te pentru ea, ca un îndatorat, i o prime te în dar.

4. Hristos a murit, dup Scripturi, pentru p catele noastre i celor ce îi slujesc bine, le d rue te slobozirea. C ci zice: „Bine, slug bun i credincioas , peste pu ine ai fost credincioas , peste multe te voiu pune ; într întru bucuria Domnului t u”.³

5. Înc nu e slug credincioas cel ce se razim pe simpla cuno tin ; ci cel ce crede prin ascultare lui Hristos, care a poruncit.

6. Cel ce cinste te pe St pânul, împline te cele poruncite. Iar gre ind sau neascultând, rabd urm rile cari i se cuvin.

1)Textul din G. 65, 929—966, cu toate c e acela i cu cel din Filocalia greac , e împ r it numai în 211 capete. 2) Luc. 17, 10. 3) Mt. 25, 21—23

7. Dacă ești iubitor de învâtură, fă-te iubitor și de osteneală. Căci simpla cunoștință îngâmfă pe om.

8. Încercările, cari ne vin pe neașteptate, ne învață cu bun rost, să fim iubitori de osteneală și ne atrag, chiar dacă nu vrem, la pocăință.

9. Necazurile, cari vin asupra oamenilor, sunt roadele păcatelor proprii. Iar dacă le răbdăm prin răugiune, ne vom bucura iar și de venirea lucrurilor bune.

10. Unii oameni, fiind ludași pentru virtute, s'au lăsat cucerii de plăcere, iar plăcerea aceasta nutrită de slava de artă au socotit-o mângâiere. Alții, muștrăși pentru păcat, s'au umplut de durere, și durerea cea spre folos au socotit-o lucrare a păcatului.

11. Toți aceia cari, pentru faptul că se nevoiesc, disprețuiesc pe cei mai nebăgători de seamă, socotesc că se îndreaptă din faptele trupești. Și toți cei cari, reze-mându-se pe simpla cunoștință, nesocotesc pe cei lipsiți de cunoștință, se găsesc cu mult mai neînțeleși decât aceia.

12. Cunoștința fărâșește faptele, cari urmează din ea, nu e sigură, chiar dacă e adevărată. Căci fapta este înțelesă oricărui lucru.

13. Adeseori, din negrija pentru fapte, se întunecă și cunoștința. Căci lucrurile, a căror împlinire a fost nesocotită, s'au ters în parte și din amintire.

14. Scriptura de aceea ne îndeamnă să dobândim cunoștința lui Dumnezeu, ca să-I slujim Lui cum se cuvine prin fapte.

15. Când împlinim poruncile la arătare, luăm cele cuvenite de la Domnul, pe măsura acestei împliniri; dar ne folosim după scopul ce-l urmărim.

16. Cel ce vrea să facă ceva și nu poate, e socotit de către cunosătorul de inimi, Dumnezeu, ca și când ar fi făcut. Iar aceasta trebuie să o înțelegem atât cu privire la cele bune, cât și la cele rele.

17. Mîntea fără trup face multe lucruri bune și rele. Dar trupul fără minte nu poate face niciuna din acestea, deoarece legea slobozeniei se cunoaște înainte de fapt.

18. Unii, neîmplinind poruncile, socotesc c cred drept. Al ii, împlinindu-le, a teapt Împ r ia ca o plat datorat . i unii i al ii gre esc fa de adev r.

19. St pânul nu datoreaz plat robilor; dar iar i nici cei ce nu slujesc drept nu dobândesc slobozenia.

20. Dac Hristos a murit pentru noi, dup Scripturi, i nu mai tr im nou în ine, „ci Aceluia care a murit i a înviat pentru noi”,¹ v dit este c suntem datori s -I slujim pân la moarte. Cum vom socoti a a dar înfierea ca ceva ce ni se datoreaz ?

21. Hristos e St pân prin fiin i St pân prin opera de mântuire, deoarece, neexistând noi, ne-a f cut, iar murind din pricina p catului, ne-a r scump rat prin sângele S u i celor ce cred le-a d ruit harul.

22. Când auzi Scriptura zicând c Dumnezeu „va r spl ti fiec ruia dup faptele sale”,² s nu în elegi c e vorba de fapte de o vrednicie egal cu Gheena sau cu Împ r ia, ci c Hristos va r spl ti faptele necredii în El sau ale credin ii, nu ca un schimb tor care cânt re te pre ul lucrurilor de schimb, ci ca Dumnezeu, Ziditorul i R scump r torul nostru.

23. Cei ce ne-am învrednicit de baia na terii de a doua, s vâr im faptele bune nu pentru r splat , ci pentru p zirea cur eniei dat nou .

24. Tot lucrul bun, pe care-l s vâr im prin firea noastr , ne face s ne re inem dela r ul contrar, dar nu ne poate ad uga un spor de sfin enie, f r har.

25. Cel ce se înfrâneaz , se re ine dela l comia pântecelui; cel ce dispre ue te avu ia, dela sgârcenie; cel lini tit, dela vorb rie; cel curat, dela iubirea de pl -ceri ; cel cuviincios, dela desfrânare; cel ce se ajunge cu ce are, dela iubirea de argint; cel blând, dela turburare; cel cu cuget smerit, dela slav de art ; cel supus, dela iubirea de vrajb ; cel ce mustr , dela f rie. De asemenea cel ce se roag , e str in de desn dejde; s racul,

1) I Cor. 5, 15 2) Ps. 62, 13.

de mult avu ie; m rturisorul, de t g duire; mucenicul, de slujirea la idoli. Vezi cum toat virtutea s vâr it pân la moarte, nu e altceva decât re inerea dela p cat. Iar re inerea dela p cat e un lucru al firii, nu ceea ce aduce r splata Împ r iei.

26. Omul de abia p ze te cele ale firii lui. Hristos îns , prin cruce, d rue te înfierea.

27. Este o porunc restrâns i este alta cuprinz - toare. Prin cea dintâi, se porunce te s d m o parte din ceea ce avem celui ce n'are; printr'a doua, se porun - ce te lep darea de toate avu iile.

28. Este o lucrare a harului, necunoscut celui slab la minte; i este o alt lucrare a p catului, care seam n cu adev rul. Dar e bine s nu cercet m prea st - ruitor aceste lucruri, ca s nu r t cim. Ci toate s le aducem, prin n dejde, lui Dumnezeu, c ci el tie folosul amândurora.

29. Cel ce vrea s str bat marea spiritual , rabd îndelung, cuget smerit, veghiaz i se înfrâneaz . De se va sili s treac f r acestea patru, se va turbura cu inima, dar de trecut nu va putea.

30. Lini tirea e re inerea dela rele. Iar de- i va lua cineva cu sine i cele patru virtu i, pe lâng rug ciune, nu va avea alt ajutor mai sigur spre starea de nep - timire.

31. Nu se poate lini ti mintea f r trup, precum nu poate fi surpat zidul dintre ele, f r lini tire i rug ciune.¹

32. „Trupul pofte te împotriva duhului i duhul îm - potrive trupului”.² Iar cei ce umbl în duh nu vor îm - plini pofta trupului.

33. Nu exist rug ciune des vâr it f r o chemare a min ii. Iar cugetul care strig neîmpr tiat, va fi auzit de Domnul.

1) Adec nu- i poate lini ti cineva mintea, dac nu- i lini te te i trupul; de asemenea nu se poate str bate dela viea a dup trup la cea în duh, f r lini tire i rug ciune. 2) Gal 5, 17.

34. Minte care se roag neîmpr tiat, strâmtoreaz i frânge inima; iar „inima înfrânt i smerit Dumnezeu nu o va urgisi”.¹

35. Rug ciunea înc se nume te virtute, de i e maica virtu ilor. C ci le na te pe acelea prin împreunarea cu Hristos.

36. Tot ce am s vâr i f r rug ciune i n dejde bun , ne este pe urm v t m tor i f r pre .

37. Când auzi c „cei de pe urm vor fi întâi i cei dintâi vor fi pe urm ”,² în elege pe cei p rta i de virtui i pe cei p rta i de dragoste. C ci iubirea e cea din urm dintre virtui, dup rând, dar e cea dintâi dintre toate, dup cinste, v dindu-le pe cele care s'au n scut înaintea ei, ca fiind cele de pe urm .

38. Dac , în vreme ce te rogi, te cople e te trând via, sau e ti sup rat în diferite chipuri de p cat, adu- i aminte de moarte i de muncile înfrico ate. Dar e mai bine s te lipe ti de Dumnezeu prin rug ciune i n - dejde, decât s te gânde ti la lucruri dinafar , chiar dac sunt de folos.

39. Niciuna din virtui nu deschide singur , prin sine, u a firii noastre, dac nu sunt împletite toate între olalt .

40. Nu e înfrânat cel ce se nutre te cu gânduri. C ci chiar de sunt folositoare, nu-s mai folositoare ca n dejdea.

41. *P cat spre moarte este tot p catul nepoc it. Chiar de s'ar ruga un Sfânt pentru un asemenea p cat al altuia, nu e auzit.*

42. Cel ce se poc e te cum se cuvine nu va respinge osteneala pentru p catele vechi, ci î i va câ tiga printr'ânsa îndurarea lui Dumnezeu.

43. Dac suntem datori s facem în fiecare zi toate câte le are firea nostr bune, ce vom da lui Dumnezeu în schimb, pentru relele pe cari le-am f cut mai înainte?

1) Ps. 51, 19. 2) Mt. 19, 30; 20, 16.

44. Orice prisos de virtute am ad uga ast zi, el e o dovada a negrijii trecute, nu un drept la r splata .¹

45. Cel ce se turbur cu mintea i e lini tit cu trupul, este asemenea celui turburat trupe te i împr tiat cu mintea.

46. Turburarea de bun voie fie a mintii, fie a trupului, o spore te pe cealalt , cea a min ii pe cea trupeasc i cea a trupului pe cea a min ii. C ci împreunarea lor d na tere unui r u i mai mare.

47. Mare virtute e a r bda cele ce vin asupra noastr i a iubi pe cei ce ne ur sc, dup cuvântul Domnului.²

48. Dovada iubirii nef rite e iertarea nedrept ilor.

49. Nu pot fi iertate din inim gre elile cuiva, f r cuno tin adev rat . C ci aceasta îi arat fiec ruia toate gre elile câte le face.

50. Nu vei pierde nimic din tot ce vei ierta pentru Domnul, c ci la timpul cuvenit îi vor veni îmul ite.

51. Când mintea uit de scopul cinstirii de Dumnezeu, fapta v zut a virtuii îi pierde valoarea.

52. Dac fapta r u pl nuit îi este stric cioas oricui, cu mult mai mult celor ce nu au grij de am nuntele ei.

53. Filoso feaz cu fapta despre voia omului i despre r splata lui Dumnezeu. C ci tiin a nu e mai în eleapt sau mai folositoare decât fapta.

54. Ostenelelor pentru evlavie le urmeaz mângâ ierea. Iar aceasta o cunoa tem prin legea lui Dumnezeu i prin con tiin .

55. Unul a primit un gând i l-a inut f r mult socoteal . Altul l-a primit i l-a confruntat cu adev rul. de întreat care dintre ei a lucrat cu mai mult evlavie ?

56. R bdarea n cazurilor e semnul cuno tin ei adev rate; la tel neînvinov irea oamenilor pentru nenorocirile tale proprii.

57. Cel ce face binele i caut r splata, nu sluje te lui Dumnezeu, ci voii sale.

1) Vezi aceasta i in „De baptismo” ; P. G 65, 1013. 2) Mt. 5, 44.

58. Cel ce a p c tuit, nu va putea sc pa de r splat , decât printr'o poc in corespunz toare cu gre eala.

59. Unii spun: „Nu putem face binele, dac nu primim în chip sim it harul Duhului”.¹

60. Aceasta o spun pentru c , z când pururea în pl ceri, prin libera lor hot rîre, renun ca ni te neajutora i la ceea ce le este dat ca putere (μ).²

61. C ci celor boteza i în Hristos li s'a d ruit harul în chip tainic; dar el lucreaz în ei pe m sura împlinirii poruncilor. Harul nu înceteaz de a ne ajuta în chip ascuns; dar atîrn de noi s facem sau s nu facem binele pentru care avem putere.

62. *Mai întîiu harul treze te în chip dumnezeesc con tiin a.* Aceasta îi face i pe cei f c tori de rele s se c iasc i s plac lui Dumnezeu.

63. El e ascuns de asemenea în înv tura ce ne-o d aproapele. Iar uneori se ive te în cuget i prin cetire; sau înva mintea prin cugetarea natural despre ade v rul lui. Dac deci nu vom ascunde talantul acestei cuget ri, vom intra în chip sim it întru bucuria Domnului.

64. Cel ce cere lucr rile Duhului înainte de împlinirea poruncilor e asemenea robului cump rat cu bani, care, îndat ce a fost cump rat, cere deodat cu pre ul i scrisoarea de slobozire.

65. Cel ce socote te necazurile venite dinafar ca aduse de dreptatea lui Dumnezeu, acela, c utînd pe Domnul, a aflat deodat cu dreptatea Lui i cuno tin a.

66. Dac vei în elege ce zice Scriptura, c „în tot p mîntul st pînesc judec ile lui Dumnezeu”,³ orice

1) Aceasta era una din înv turile gre ite ale Masalianilor, cari sus i-neau c harul numai atunci e prezent când e sim it.

2) În acest cap. se r spunde teoriei gre ite din cap precedent, ar tîndu-se c harul ne este dat ca putere, dar transformarea acestei puteri în fapte atîrn de noi. În P. G. 65, 937 acest cap. ine în chip nimerit de cap. precedent. De asemenea cele 3 cap. cari urmeaz , 61—63, alc tuiesc în P. G. unul singur (56), în care Marcu Ascetul îi expune înv tura despre harul dat ca putere la botez i despre actualizarea lui prin fapte, în termeni aproape identici cu cei din scrierea „Despre botez”. 3) Psalm 105, 7.

întâmplare i se va face înv tor spre cuno tin a de Dumnezeu.

67. Fiecare întâmpin ceea ce îi vine, dup idee sa. Dar numai Dumnezeu tie cum i se potrive te fiec ruia ceea ce îi vine.

68. Când suferi vreo ocar dela oameni, cuget îndat la slava ce-i va veni dela Dumnezeu.¹ i ocarate va l sa neîntristat i neturburat; iar slava credincios i nesupus osândeii, când va veni.

69. Când e ti l udat de mulime, dup bun voi a lui Dumnezeu, s nu amesteci nimic seme în ceea ce i-a h r zit Domnul, ca nu cumva schimbându-te, s cazi în starea dimpotriv .

70. S mân a nu va cre te f r p mânt i ap ; iar omul nu se va folosi f r osteneli de bun voie i f r ajutor dumnezeesc.

71. F r nor nu vine ploaie, iar f r con tiin bun nu po i pl cea lui Dumnezeu.

72. Nu respinge înv tura, chiar dac e ti foarte cuminte. C ci iconomia lui Dumnezeu e mai folositoare ca în elepciunea noastr .

73. Când inima e mi cat de vreo pl cere dela locul ostenelilor de bun voie, devine anevoie de re inut, asemenea unui bolovan foarte greu, ce se rostogole te la vale.

74. Precum un vi el nedeprins, alergând dup iarb , ajunge la un loc m rginit de pr p stii din amândou p r ile, la fel se afl sufletul pe care gândurile l-au des f cut pe 'ncetul de locul s u.

75. Când mintea, dobândind b rb ie în Domnul, desface sufletul de obi nuin e învechite, atunci inima e chinuit de minte i de patim , ca de ni te c l i, cari o trag încoace i încolo.

76. Precum cei ce plutesc pe mare rabd cu pl cere arsura soarelui, la fel cei ce ur sc p catul, iubesc

1) Ioan 5, 44.

muștrarea. Pentru că cea dintâi se împotrivesc vântului, cea de-a doua patimilor.

77. Precum fuga în timpul iernii sau Sâmbătă¹ aduce durere trupului și întinare sufletului, la fel și scoala patimilor în trupul îmbătrânit și în sufletul sfânt.

78. Nimenea nu este atât de bun și de milos ca Domnul; dar nici El nu iartă pe cel care nu se pocăiește.

79. Mulți ne întruștăm pentru păcate; dar primim cu plăcere cauzele lor.

80. Soborul, care se târâie sub pământ, fiind orb nu poate vedea stelele; la fel cel care nu crede lui Dumnezeu în privința celor vremelnice, nu poate crede nici în privința celor veșnice.

81. Cunoștința adevărată s'arătorează oamenilor de către Dumnezeu, ca har înainte de har; și ea învață pe cei care se împotrivesc de ea, să creadă înainte de toate în Cel care le-a dăruit-o.

82. Când sufletul care a păcătuit nu primește necazurile care vin asupra-i, atunci îngerii zic despre el: „Am doborât Babilonul și nu s'arvindecă”.²

83. Minte, care a uitat de cunoștința adevărată se luptă pentru cele potrivnice, ca pentru unele care-i sunt de folos.

84. Precum focul nu poate să arde în apă, tot așa și nici gândul urât în inima iubitoare de Dumnezeu. Căci tot cel care iubește pe Dumnezeu, iubește și osteneala. Iar osteneala de bună voie este vrăjmașul plăcerii prin fire.

85. Patima ajungând să pășă peste fapte cu ajutorul voinții, se impune pe urmă silnic și dacă nu vrea cel pășitor de ea.

86. De vin asupra noastră gândurile fărâșoase, să fim siguri că iubim cauzele lor; iar de vin gândurile cu viață, iubim și lucrurile spre care se îndreaptă.

1) Matei 24, 20. 2) Ieremia 51, 9.

87. P rerea de sine i îngâmfarea sunt pricini ale hulirii; iar iubirea de argint i slava de art sunt pricini ale neîndur rii i ale f rniciei.

88. Când diavolul vede c mintea s'a rugat din inim , aduce ispite mari i r ut cios uneltite. C ci nu vrea s sting virtu i mici prin ispite mari.

89. Un gând care z bove te arat împ timirea omului. Iar dac e alungat repede, arat r zboiu i împotrivre.

90. Trei sunt lucrurile spirituale, la care vine mintea când se schimb : cel dup fire, cel mai presus de fire i cel împotriva firii. Când vine la locul dup fire, se descopere pe sine ca pricina gândurilor rele i- i m rturise te lui Dumnezeu p catele, recunoscând pricinile patimilor. Când vine la locul cel împotriva firii, uit de dreptatea lui Dumnezeu i se r zboe te cu oamenii pe motiv c o nedrept esc. Iar când e ridicat la locul mai presus de fire, afl roadele Duhului Sfânt, pe care le-a ar tat Apostolul : iubire, bucurie, pace¹ i cele urm toare ; i tie c dac alege grijile trupe ti, nu poate r mânea acolo. Dar dac se desparte de locul acela, cade în p cat i în necazurile care urmeaz p catului, chiar dac nu în dat , dar desigur la vremea sa, când tie dreptatea lui Dumnezeu.

91. Atâta adev r se cuprinde în cuno tin a fiec ruia, cât siguran îi dau blânde ea, smerenia i dragostea.

92. Tot cel ce s'a botezat dup dreapta credin a primit tainic tot harul. Dar se umple de cuno tin a sigur a acestui fapt, dup aceea, prin lucrarea poruncilor.

93. Porunca lui Hristos, împlinit cu con tiin , d - rue te mângâiere dup mul imea durerilor inimii. Dar fiecare din acestea vine la timpul s u.

94. Roag -te st ruitor la orice lucru, ca unul ce nu poti face nimic f r ajutorul lui Dumnezeu.

95. Nimic nu ajut mai mult lucr rii ca rug ciunea; i pentru a câ tiga bun voin a lui Dumnezeu, nimic nu e mai de folos ca ea.

1) Galateni 5, 22,

96. Toat lucrarea poruncilor se cuprinde în ea. C ci nimic nu st mai sus ca dragostea de Dumnezeu.

97. Rug ciunea neîmpr tiat e semn de iubire fa de Dumnezeu la cel ce st rue în ea. Negrija de ea i împr tierea ei, e dovada iubirii de pl ceri.

98. Cel ce privegheaz , rabd i se roag nestrâmtorat, se împ rt e te în chip v dit de Duhul Sfânt. Iar cel ce e strâmtorat în acestea, dar rabd totu i cu voia, prime te i el îndat ajutor.

99. O porunc se v de te mai aleas ca alta. De aceea exist i o credin mai sigur ca alt credin .

100. Este o credin din auz, dup Apostol,¹ i este o credin , care e adeverirea lucrurilor n d jduite.²

101. Bine este s folosim prin cuvinte pe cei cari întreab ; dar mai bine e s concluc m cu ei prin rug ciune i virtute. C ci cel ce, prin acestea, se aduce pe sine lui Dumnezeu, ajut i aproapelui.

102. Dac vrei s -l folose ti f r verb mult pe iubitorul de înv tur , îndeamn -l la rug ciune, la credin dreapt i la r bdarea n cazurilor. C ci prin acestea se dobândesc toate celelalte virtu i.

103. Pentru lucrurile, pentru cari i-a pus cineva n -dejdea în Dumnezeu, nu se mai r zboie te cu aproapele.

104. Dac , potrivit Scripturii, tot ce ni se întâmpl f r voie î i are pricina în cele s vâr ite cu voia, nimeni nu e atât de du man omului, ca el însu i.

105. Tuturor relelor le premerge ne tiin a; iar a doua dup ne tiin e necredin a.

106. Fugi de ispit prin r bdare i prin rug ciune. C ci dac i te împotrive ti f r acestea, vine asupra- i i mai n valnic.

107. Cel blând pentru Dumnezeu e mai în elept decât cei în elep i i cel smerit cu inima e mai puternic decât cei puternici. C ci ei poart jugul lui Hristos întru cuno tin .³

1) Romani 10, 17 2) Evrei 11, 1. 3) Matei 11, 29

108. Toate câte le gr im sau le s vâ im f r ru- g ciune, ni se arat pe urm sau gre ite sau v t m - toare, i ne dovedesc lipsi i de cuno tin , prin lucrurile cari urmeaz .

109. Unul singur e drept din fapte, din cuvinte i din gânduri. Din credin îns , din har i din poc in , sunt mul i drep i.

110. Precum celui ce se poc e te îi e str in cugetarea semea , a a celui ce p c tue te de bun voie îi e cu neputin cugetarea smerit .

111. Cugetarea smerit nu e o osândire a noastr din partea con tiin ei, ci cuno tin a harului lui Dumnezeu i a comp timirii Lui.

112. Ceea ce e casa v zut pentru aerul obi nuit, aceea este mintea ra ional pentru harul dumnezeesc. Cu cât sco i mai mult materia afar , cu atât mai mult n - v le te acela în untru; i cu cât o mâni pe aceasta mai mult în untru, cu atât mai mult se retrage acela.

113. Materia casei sunt vasele i mânc rile; iar materia min ii, slava de art i pl cerea.

114. N dejdea în Dumnezeu face inima larg ; iar grija trupeasc o îngusteaz .

115. Harul Duhului e unul i neschimbat; dar lucreaz în fiecare precum voe te.

116. Precum ploaia, curgând în p mânt, d plantelor calitatea lor proprie, celor dulci dulcea a i celor acre acreala, a a harul, intrând în inimile credincio ilor, le d rue te lucr rile cari se potrivesc cu diferitele virtu i.

117. Celui ce fl mânze te pentru Hristos, harul i se face hran ; celui ce înseteaz , beutur preadulce; celui ce tremur de frig, hain ; celui ostenit, odihn ; celui ce se roag , deplin încredin are; celui ce plânge, mângâiere.

118. Deci când auzi Scriptura spunând despre Duhul Sfânt c s'a coborît peste fiecare dintre Apostoli,¹ sau c a n v lit asupra unui prooroc,² sau c lucreaz ,³

1)Fapte 2, 3. 2) I. Samuil 10, 10; Ezechiil 2, 2 3) I Corinteni 12, 11.

sau se întristează,¹ sau se stinge,² sau se mânie; iar i c unii au pârga Duhului,³ al ii sunt plini de Duh Sfânt,⁴ s nu cuge i la vreo t iere, sau la vreo prefacere, sau la vreo schimbare a Duhului, ci crede, dup cum am spus mai înainte, c el e nemutat, neschimbat i atotputernic. De aceea, el r mâne în lucr ri ceea ce este, dar în acela i timp salveaz în fiecare, în chip dumnezeesc, ceea ce trebuie salvat. C ci el se revars peste cei boteza i în chip des vâr it, asemenea soarelui, dar fiecare dintre noi se luminează în m sura în care, urîndu- i patimile cari-l întunec , le smulge din sine; precum de asemenea se întunec în m sura în care, iu- bindu-le, cuget la ele.

119. Cel ce ur te patimile smulge pricinile lor. Iar cel ce se supune pricinilor e r zboit de patimi, chiar dac nu vrea.

120. Când suntem st pâni i de gânduri rele, s ne învinov im pe noi în ine, i nu p catul str mo esc.⁵

121. R d cinile gândurilor sunt p catele v zute, pe cari le s vâr im cu mânil e, cu picioarele i cu gura.

122. Nu poate sta de vorb cu patima în minte, cel ce nu iube te pricinile ei.

123. C ci cine st la târguial cu slava de art , dac dispre ue te ru inea? Sau cine se tulbur pentru ocar , dac iube te umilin a? Cine prime te pl cerea trupeasc , având inim sdrobit i smerit ? Sau cine se îngrije te i se lupt pentru cele vremelnice, dac crede în Hristos?

124. Cel care, dispre uit fiind de cineva, nu se gâl- ceve te cu cel ce-l dispretue te, nici cu cuvântul, nici cu gândul, a dobândit cuno tin adev rat i arat credin tare St pânului.

125. Mincino i sunt fiii oamenilor, cari stau în cum- p n de-a face nedreptate.⁶ Dar Dumnezeu p streaz pe seama fiec ruia ceea ce este drept.

1) Efeseni 4, 30. 2) I Tesal. 5, 19. 3) Romani 5, 23. 4) Fapte 2, 4.

5) Tem desvoltat în scrierea „Despre botez”. 6) Psalm 62, 10.

MARCU ASCETUL

126. Dacă nici cel ce nedrept e te nu ajunge la vreun prisos, nici cel nedrept it nu e lipsit de ceva, omul trece ca o umbră, și deci în de ert se turbur.¹

127. Când vezi pe cineva îndurerat de multe ocări, cunoaște că, după ce s'a umplut de gânduri de-ale slavei de arte, seceră acum cu scârbe spicele seminilor din inimă.

128. Cel ce s'a bucurat de plăcerile trupei mai mult decât trebuie, va plăti prisosul cu ostenele însutite.

129. Mai marele e dator să spun supusului ceea ce e dator să fac; iar dacă nu e ascultat, să-și vestească venirea relelor.

130. Cel ce este nedrept it de cineva și nu cere dela cel ce l-a nedrept it ceea ce i se datorează, crede, cu privire la partea aceea, lui Hristos, și va lua însutit în veacul acesta și va moțeni viea a veșnică.

131. Aducerea aminte de Dumnezeu face să se nască în inimă osteneala și durerea pentru cinstirea lui; și tot cel ce uită de Dumnezeu caută plăcerea și fuge de durere.

132. Nu zice că cel izbăvit de patimi nu mai poate avea necazuri. Căci chiar dacă nu pentru el, e dator totuși să aibă necazuri pentru aproapele.

133. Când vrăjmașul are în stăpânire multe zăpisiuri de ale păcatelor uitate, îl silite pe datornic să le săvârșească și prin aducerea aminte, folosindu-se cu viclenie te ugi de legea păcatului.

134. Dacă vrei să-ți aminteți neîncetat de Dumnezeu, nu respinge necazurile ca nedrepte, căci răbdă-le ca pe unele ce vin după dreptate. Căci răbdarea lor trezește și înviează amintirea prin fiecare întâmplare. Iar respingerea lor micorează durerea și osteneala spirituală a inimii și prin aceasta produce uitarea.

135. Dacă vrei ca Domnul să-ți acopere păcatele, să nu-ți arde oamenii virtuiile. Căci ceea ce facem noi cu acestea, aceea face Dumnezeu cu acelea.

1) Psalm 39, 7.

136. Ascunzându- i virtutea, nu te mândri, ca i când ai împlini dreptatea. C ci dreptatea nu st numai în a ascunde cele frumoase, ci i în a nu gândi nimic din cele oprite.

137. Nu te bucura când faci bine cuiva, ci când rabzi du m nia care urmeaz , f r a pune la inim r ul. C ci precum urmeaz nop ile zilelor, a a urmeaz r u t ile binefacerilor.

138. Slava de art , iubirea de argint i pl cerea nu las facerea de bine nep tat , dac nu s'au topit mai 'nainte prin frica lui Dumnezeu.

139. În durerile f r voie se ascunde mila lui Dumnezeu, care atrage la poc in pe cel ce le rabd i izb ve te de muncile ve nice.

140. Unii, împlinind poruncile, gândesc s le pun în cump n cu p catele. Iar alii î i câ tig bun voîn a lui Dumnezeu prin jertfa Celui ce a murit pentru p catele noastre. de întreat care dintre ace tia cuget drept?

141. Frica Gheenei i dragostea Împ r iei dau puterea de a r bda necazurile. Iar aceasta nu vine dela noi în ine, ci dela Cel ce cunoa te gândurile noastre.

142. Cel ce crede în cele viitoare se înfrâneaz dela pl cerile de aici, f r a face pe înv torul. Iar cel care nu crede, caut pl cerea i fuge de durere.

143. S nu zici: cum se va deda s racul pl cerii, neavând cele ce o pricinuesc? C ci cineva poate s se dedea pl cerii prin gânduri, în chip i mai tic los.

144. Altceva e cuno tin a lucrurilor i altceva cunoa terea adev rului. Pe cât se deosebe te soarele de lun , pe atât e mai de folos cea de a doua decât cea dintâi.

145. Cuno tin a lucrurilor cre te în propor ie cu împlinirea poruncilor; iar cunoa terea adev rului, pe m sura n dejdii în Hristos.¹

1)Ideea c prin virtute sporim in cunoa tere, formeaz o tem principal a Sf Maxim M rturisorul.

146. De vrei a adar s te mântue ti i s vii la cuno tin a adev rului, încearc totdeauna s te ridici peste lucrurile ce cad sub sim uri i s te lipe ti de Dumnezeu numai prin n dejde. C ci în felul acesta, privind uneori pe al turi f r s vrei, vei afla Domnii i St pâinii r sboindu-te prin atacurile ( ) ce le vor da asupra ta. Dar biruindu-le prin rug ciune i r mânând cu bun n dejde, vei st rui în harul lui Dumnezeu, care te isb ve te de urgia viitoare.

147. Cine în elege ceea ce a spus în chip tainic sfântul Pavel, c lupta noastr e împotriva duhurilor r ut ii,¹ va în elege i parabola Domnului, prin care a ar tat c trebue s ne rug m neîncetat i s nu ne lenevim.²

448. Legea porunce te figurat s lucr m ase zile, iar a aptea s ne odihnim. Lucrarea sufletului st în facerea de bine prin bani i lucruri. Iar odihna lui, în a vinde toate i a le da s racilor, dup cuvântul Domnului.³ i cel ce a ajuns astfel la odihn prin lep - darea de averi, petrece în n dejdea mintal . La acest odihn ne îndeamn i Pavel s intr m cu sârguin , zicând: „S ne silim s intr m la acest odihn ”.⁴

149. Acestea le-am spus, nu nesocotind cele viitoare, nici hot rând c aici este r splata ob teasc , ci fiindc trebue s avem întâi harul Duhului Sfânt lucrând în inim i apoi s intr m, pe m sura vredniciei noastre, în Împ r ia cerurilor. Aceasta descoperind-o i Domnul a zis: „Împ r ia cerurilor este în untru vostru!”⁵ Dar a spus-o i Apostolul: „Credina e adevirarea celor n d jduite”⁶; i iar i: „Alerga i a a ca s o lua i”⁷; i iar i: „Cerceta i-v pe voi în iv de sunte i în credin . Sau nu cunoa te i c Iisus Hristos locue te în voi? Afar numai dac nu sunte i cre tini netrebnici”.⁸

150. Cel ce cunoa te adev rul nu se împotrive te necazurilor, cari vin asupra lui. C ci tie c -l conduc pe om spre frica de Dumnezeu.

1) Efeseni 6, 12 2) Luca 18, 1, 3) Matei 19, 21 4) Evrei 4, 11 5) Luca 17, 21. 6) Evrei 11, 1. 7) I Corinteni 9, 24. 8) II Corinteni 13, 5

151. P catele de odinioar , pomenite special dup chipul lor, vat m pe cel cu bun n dejde. C ci dac îi apar în cuget înso ite de întristare, îl desfac de n - dejde, iar dac i se zugr vesc f r întristare, î i întip - resc din nou vechea întin ciune.

152. Când mintea, prin lep darea de sine, se tine strâns numai de gândul n dejdii,¹ vr jma ul, sub motiv de m rturisire, îi zugr ve te p catele de mai înainte, ca s stârneasc din nou patimile uitate prin harul lui Dumnezeu i, pe neb gate de seam , s fac pe om nedrept. C ci f când vr jma ul aceasta, de va fi omul luminat i urîtor de patimi, se va întuneca, turburându-se pentru cele f cute. Iar de va fi înc înce o at i iubitor de pl - ceri, va z bovi desigur în convorbirea p tima e cu momelile, încât amintirea aceasta nu-i va fi o m rturisire , ci început de p c tuire.

153. Dac vrei s aduci lui Dumnezeu m rturisire f r osând , nu pomeni special, dup chipul lor, grelele, ci rabd cu b rb ie urm rile lor.

154. Întâmpl rile dureroase vin asupra noastr pentru p catele f cute mai 'nainte, fiecare gre al aducând dup sine ceea ce se leag de firea ei.

155. Cel ce cunoa te i tie adev rul, nu se m rturise te lui Dumnezeu prin amintirea celor s vâr ite, ci prin r bdarea celor ce vin pe urm asupra lui.

156. Când respingi durerea i ocara, nu f g dui c te vei poc i prin alte virtu i. C ci slava de art i fuga de dureri obi nuiesc s slujeasc p catului chiar i prin cele de-a dreapta (prin virtu i).

157. Precum virtu ile obi nuesc s se nasc din dureri i din oc ri, a a p catele se nasc din pl ceri i laude.

1) poate avea trei în elesuri: a) o n dejde tare ocup sufletul în întregime ; b) n dejdea care nu se gânde te decât la un lucru ; c) n dejdea care nu- i cuprinde obiectul prin imagini, ci numai printr'un gând lipsit de imagini, dat fiind c imaginile atrag mintea spre lucruri sensibile i spre p cate. Poate c în acest loc sunt vizate toate aceste în elesuri.

158. Orice pl cere trupeasc vine dintr'o lenevire de mai 'nainte. Iar lenevia se na te din necredin .

159. Cel ce zace sub p cat nu poate birui singur cugetul trupesc. C ci a â area se mi c f r odihn în m dularele sale.

160. De suntem p tima i, trebuie s ne rug m i s ne supunem. C ci de abia cu ajutor ne putem r zboi cu obi nuin ele p catului.

161. Cel ce- i love te voia cu supunerea i cu rug ciunea, este lupt tor cu bun me te ug, v dind lupta mintal pe care o poart , prin re inerea dela cele suse sim urilor.

162. Cel ce nu- i une te voia sa cu Dumnezeu se poticne te în faptele sale i cade în mâinile vr jma ilor.

163. Când vezi doi r i, având dragoste unul fa de altul, cunoa te c fiecare ajut s se împlineasc voia celuilalt.

164. Cel ce cuget seme i cel ce iube te slava de art se înso esc cu pl cere unul cu altul. C ci cel dintâi laud pe iubitorul de slav de art , care-i cade înainte slugarnic; iar celalalt m re te pe cel cu cuget seme , care-l laud într'una.

165. Cel ce ascult cu dragoste de adev r scoate folos din amândou p r ile: pentru cele bune primind m rturie, se face i mai grabnic la ele; pentru cele rele fiind muștrat, e silit s se poc iasc . Dup sporirea noastră trebuie s ne fie i viea a; i dup viea suntem datori s în l m lui Dumnezeu rug ciunile noastre.

166. Bine este s inem porunca cea mai cuprinz toare i s nu ne îngrijim de nimic în parte, ca astfel s nu trebuiasc nici s ne rug m pentru ceva aparte, ci s cerem numai Împ r ia lui Dumnezeu, dup cuvântul Domnului.¹ Iar dac ne îngrijim de fiecare trebuin , suntem datori s ne i rug m pentru fiecare. C ci cel ce face sau se îngrije te de ceva f r rug -

1) Mt. 6, 33.

ciune, nu se află pe drumul cel bun care duce spre sfârșitul lucrului. Aceasta e ceea ce a spus Domnul: „Fără mine nu puteți face nimic”.¹

167. Cel ce nesocotește porunca rugăciunii, cade în neascultări și mai rele, una predându-l alteia, ca legat în lanțuri.

168. Cel ce primește necazurile de acum, în nedejdea bunăților de mai târziu, a aflat cunoștința adevărului și se va izbăvi repede de mânie și întristare.

169. Cel ce primește reaua pătimire și necinstea pentru adevăr umblă pe calea apostolilor, luând crucea și încingându-se cu lanțuri. Iar cel ce încearcă să aibă grijă de inima sa fără acestea, rățete cu mintea și cade în ispitele și cursele diavolului.

170. Nu poate birui cel ce se războiește nici gândurile rele fără să biruiască pricinile lor, nici pricinile fără gânduri. Căci când răpunem pe una în parte, nu peste mult suntem prinși prin cealaltă de către amândouă.

171. Cel ce se luptă cu oamenii, de frica relei pătimiri și a ocărilor, sau va pătimi aici necazuri și mai multe, sau va fi muncit fără mil în veacul viitor.

172. Cel ce vrea să fie ferit de orice întâmplare rea e dator să-și încredințeze toate treburile lui Dumnezeu prin rugăciune; apoi mintea lui să se înstrâns de nedejdea în El, iar grija pentru lucrurile supuse simurilor să nesocotească cu toată puterea.

173. Când află diavolul pe un om, prins fără trebuință de cele trupești, mai întâi îi răpește trofeele cunoștinții, pe urmă îi taie nedejdea în Dumnezeu, cum i-ar tăia capul.

174. Dacă ocupi vreodată poziția întru rugăciunii curate, nu primi în acea vreme cunoștința lucrurilor, ridicat în fața ta de vrăjmașul, ca să nu pierzi ceea ce e mai de preț. Căci mai bine este să-și găsească cu săgețile rugăciunii, stând închiși în cetățile noastre,

1) Io 15, 5

decât să stăm de vorbă cu el, care ne aduce daruri, unelând să ne desfacă de rugăciunea împotriva lui.

175. Cunoștința lucrurilor folosește omului în vreme de ispită și de trăind vie. Dar în vreme de rugăciune îți pubește.

176. Dacă îți s'a rânduit să înveți întru Domnul, nu ești ascultat, întristează-te cu mintea, dar nu te turbura la așteptare. Căci întristându-te, nu vei fi osândit cu cel neascultător. Dar turburându-te, vei fi ispitit prin același lucru.

177. În vremea tâlcuirii, să nu ascunzi cele ce privești pe cei de față, povestindu-le lucrurile cuviincioase și vrednice de laudă mai întâi, iar pe cele greu de auzit, mai acoperit.

178. Celui ce nu se află în ascultarea ta să nu-i aduci greșala în față. Căci aceasta ține mai mult de tăcere, decât de sfătuire.

179. Cele spuse la plural se fac tuturor de folos, arătând fiecăruia în conștiință cele ale sale.

180. Cel ce vorbește drept este dator să fie plin de mulțumire, că unul ce primește cuvintele de la Dumnezeu. Căci adevărul nu este al celui ce grăiește, ci al lui Dumnezeu, care îl dăruiește.

181. Nu te gălăvești cu cei cari nu și-au făcut mărțurisire de supunere, când se împotrivesc adevărului, că să nu-ți stârnească ura, cum zice Scriptura.

182. Acela care cedează ucenicului când se împotrivesc unde nu trebuie, îl rătește în privința aceluiași lucru și-l pregătește să nesocotească rânduelile supunerii.

183. Cel ce sfătuiește sau muștră întru frica lui Dumnezeu pe acela care pe călăuză te, își câștigă și virtutea opusă grăiei. Iar cel ce înșelă mințea și osândă-te cu răutate cade în aceeași patimă, după legea duhovnicească.

184. Cel ce a învățat bine legea se teme de legiuitor; iar temându-se de El, se ferește de tot răul.

185. Nu vorbi cu două limbi, într'un fel ar tându-te cu cuvântul, și într'alt fel aflându-te cu conștiința. Căci pe unul ca acesta Scriptura îl pune sub osândă.¹

186. Adeseori cel ce spune adevărul este urât de ceilalți de minte, după Apostol.² Iar cel farnic este iubit. Dar nici una dintre aceste răsplăti nu ine mult vreme. Căci domnul va răsplăti fiecare ruia, la vremea sa, ceea ce trebuie.

187. Cel ce voește să înlăture relele viitoare este dator să poarte cu plăcere pe cele de acum. Căci astfel, împiedându-se în elepe te cu lucrurile, va ocoli prin dureri mici, pedepse mari.

188. Împrejmuie-te-și cuvântul cu înțrituri dinspre partea laudei de sine și cugetul dinspre partea înaltei păreri despre tine, ca nu cumva cedând să faci cele dimpotrivă. Căci binele nu se schimbă te numai de către om, ci și de către Dumnezeu, atotvăzătorul.

189. Atotvăzătorul Dumnezeu precum dă răsplătiri cuvenite faptelor noastre, așa și cugetelor și gândurilor noastre celor de bunăvoie.

190. Gândurile fărâșate de voie răsar din păcatul de mai înainte; iar cele cu voia, din voință liberă. De aceea, cele din urmă, sunt pricinile celor dintâi.

191. Gândurile rele neintentionate le urmează întristarea. De aceea își dispar degrabă. Iar celor intenționate le urmează bucurie. De aceea cu anevoie ne izbăvim de ele.

192. Iubitorul de plăcere se întristează de dojeniri și de strâmtoriri; iar iubitorul de Dumnezeu, de laude și de prisosiri.

193. Cel ce nu cunoaște judecățile lui Dumnezeu merge cu mintea pe un drum înconjurat de amândouă părțile de prăpstii și ușor este răsturnat de orice vânt. Când este lădat, se umflă de mândrie; când este dojenit, se oarete; când îi merge bine, își pierde cuviința;

1) Sirach, 28, 15. 2) Io. 8, 40.

când ajunge în suferin e, se tângue te; de în elege ceva caut numaidecât s arate; când nu în elege, se face c în elege; dac e bogat, se îngâmf ; dac e s rac, se face c nu e; când se satur , e plin de îndr sneal ; când poste te, se umple de slav de art ; cu cei ce-l mustr , se ia la ceart ; iar cei ce-l iart , îi socote te pro ti.

194. Dac , prin urmare, cineva n'a dobândit, prin harul lui Hristos, cuno tin a adev rului i frica de Dumnezeu, se r ne te cumplit nu numai de patimi, ci i de alte întâmpl ri.

195. Când vrei s descurci un lucru încurcat, caut în privin a lui ce place lui Dumnezeu, i vei afla deslegarea folositoare.

196. Când Dumnezeu binevoe te s se fac un lucru, toat zidirea ajut s se împlinesc . Dar când El nu binevoe te, se împotrive te i zidirea.

197. Cel ce se împotrive te necazurilor, se r zboie te f r s tie cu porunca lui Dumnezeu. Iar cel ce le prime te întru cuno tin adev rat , acela rabd pe Domnul, cum zice Scriptura.

198. Dup ce a venit încercarea, nu întreba de ce, sau prin cine a venit, ci cum s o por i cu mul umire, f r întristare i f r pomenirea r ului.

199. R ul dela altul nu ne spore te p catul, dac nu îl primim cu gânduri rele.

200. Dac nu e u or s afli pe cineva s plac lui Dumnezeu f r s fie încercat, trebues mul umim lui Dumnezeu pentru toat întâmplarea.

201. Dac Petru n'ar fi r mas f r izbând în pescuitul de noapte,¹ nu ar fi izbândit în cel de zi. i dac Pavel nu i-ar fi pierdut vederea ochilor,² nu ar fi câ tigat-o pe cea a min ii. Iar dac tefan nu ar fi fost batjocorit ca hulitor, nu ar fi v zut pe Dumnezeu, când i s'au deschis cerurile.³

1) Luca 5, 5—6. 2) Fapte 9, 8. 3) Fapte 7, 55.

202. Precum lucrarea după Dumnezeu e virtute, așa necazul împotriva a teptării se numește încercare.

203. Dumnezeu a încercat pe Avraam, adică i-a adus necaz cu folos, nu ca să afle cum este, ci ca să cunoască toate înaintea de nașterea lor și să cunoască pe el, ca să-i dea prilejuri pentru o credință desvârșită.

204. Tot necazul vine de la aplecarea voinei, dându-i acesteia prilej să încline fie la dreapta, fie la stânga. De aceea necazul ce se întâmplă și vine se numește încercare, dând celui ce se împotrivesc de el cunoștința voilor sale ascunse.

205. Frica de Dumnezeu ne șterge luptăm cu păcatul. Dar luptându-ne noi, însuși harul lui Dumnezeu îl surprinde.

206. În elepciunea noastră nu stă numai în a cunoaște adevărul din înțelegerea naturală, ci și în a răbda răutatea celor ce ne fac nedreptate, ca pe a noastră proprie. Căci cei ce rămân la cea dintâi se umflă de mândrie; iar cei ce au ajuns la a doua au dobândit smerenie în cugetare.

207. De vrei să nu fii muncit de gânduri rele, primește umilirea sufletului și necazul trupului. Iar aceasta nu numai în parte, ci în toată vremea și locul și lucrul.

208. Cel ce se lasă povăluit de bună voie prin necazuri, nu va fi stăpânit de gândurile fărâșoase de voie. Iar cel ce nu primește pe cele dintâi, va deveni, chiar dacă nu vrea, robul celor de al doilea.

209. Dacă ești nedrept în fața ta și te înșeli spre tine înimă, nu te întrista, căci cu bună rost a fost pus în inimă ceea ce ți s'a întâmplat. Căci bucurându-te, alungă gândurile cari răsar, știind că, biruindu-le de la primul atac, va fi biruit împreună cu ele și răul după ce a fost pus în inimă; dar dacă gândurile continuă să se miște, și răul sporește.

210. Fără zdrobirea inimii, e cu neputință să izbăvim cu totul de păcat. Iar inima se zdrobește prin înfrânarea de la trei lucruri: de la somn, de la hrană și

dela lenevirea trupeasc . C ci prisosin a acestora s - de te iubirea de pl cere ; iar iubirea de pl cere prime te gândurile rele. Pe de alt parte, ea se împotrive te atât rug ciunii, cât i slujirii cuvenite.

211. Dac ai fost rânduie s porunce ti fra ilor, p - ze te rânduiala ta i s nu treci sub t cere cele cuvenite de frica celor ce se împotrivesc. Când vor asculta, vei avea plat pentru virtutea lor; când nu vor asculta, desigur îi vei ierta i vei lua de asemenea iertare dela Cel ce a zis: „Ierta i i se va ierta vou ”.¹

212. Toat încercarea se aseam n cu un târg. Cel ce tie s fac negustorie, câ tig mult; iar cel ce nu tie, suferă pagub .

213. Pe cel ce nu ascult de un cuvânt nu-l sili cu ceart ; ci câ tigul, pe care el l-a lep dat, adun i-l ie. C ci hot rîrea de a nu pune r ul la inim îi va folosi mai mult decât îndreptarea lui.

214. Când v t marea ce izvor te dela unul se întinde la mul i, nu trebuie s ai îndelung r bdare, nici s cau i folosul t u, ci al celor mul i, ca s se mântuieasc . C ci e mai folositoare virtutea multora, decât cea a unuia.

215. De va c dea cineva în orice fel de p cat i nu se va întrista pe m sura gre elii, cu u urin va c dea iar i în aceea i curs .

216. Precum leoaica nu se apropie cu prietenie de juninc , la fel neru inarea nu prime te de bun voie întristarea dup Dumnezeu.²

217. Precum oaia nu se împreun cu lupul, pentru na terea de pui, a a nici durerea inimii cu neru inarea, pentru z mislirea virtu ilor.

218. Nimenea nu poate avea durere i întristare dup Dumnezeu, de nu va iubi mai 'nainte pricinile lor.

219. Frica de Dumnezeu i muștrarea primesc între ele întristarea. Iar înfrânarea i privegherea se însoesc cu durerea.

1) Luca 6, 37 2) II Cor. 7, 10.

220. Cel ce nu se lasă povăluit de poruncile și de îndemnurile Scripturii, va fi mânat înainte de biciul calului și de boldul asinului.¹ Iar de se va împotrivi și acestora, și se vor strânge fclile în zăbale și frâu.²

221. Cel biruit cu ușurință de cele mici e robit neapărat și de cele mari. Iar cel ce le disprețuește pe acelea, le va sta împotrivi și celor mari, întru Domnul.

222. Nu încerca să folosești prin muștrii pe cel ce se laudă cu virtuțile, fiindcă acela nu poate fi și iubitor de fal și iubitor de adevăr.

223. Tot cuvântul lui Hristos descoperă mila și dreptatea și în elepciunea lui Dumnezeu, și toarnă prin auz puterea lor în cei ce ascultă cu plăcere. Dar cei nemilostivi și nedrepi, ascultând fără plăcere, nu au putut cunoaște în elepciunea lui Dumnezeu, ba L-au și răstignit pe Cel ce o grăia. Deci săbăgăm noi de seamă de ascultăm cu plăcere de El. Căci chiar El a zis: „Cel ce mă iubește pe Mine va păzi poruncile Mele și va fi iubit de Tatăl Meu și Eu îl voi iubi pe el și Mă voi urta lui”.³ Vezi cum a ascuns aștarea Sa în porunci? Dar dintre toate poruncile, cea mai cuprinzătoare este dragostea către Dumnezeu și către aproapele. Iar aceasta ia ființă din înfrânarea dela cele materiale și din liniștirea gândurilor.

224. Domnul, tiind aceasta, ne poruncește zicând: „Să nu vă îngrijiți de ziua de mâine”.⁴ și cu dreptate. Pentru că cel ce nu s'a izbăvit de cele materiale și de grija lor, cum se va izbăvi de gândurile rele? Iar cel învâluit de gânduri, cum va vedea pământul, care este acoperit de ele? Căci *pământul e un întunecător al sufletului*, ce se lasă din gânduri, din cuvinte și din fapte rele. și pământul se naște așcă diavolul ispăștește pe om printr'o momeală care nu-l forțază și îi arată începutul pământului, iar omul intră în vorbă cu el din pricina iubirii de plăcere și a slavei de artă. Căci de i

1)Prov. 26, 3. 2) Ps. 32, 9. 3) Io. 14, 21. 4) Matei 6, 37.

prin judecată nu voie te, dar cu lucrarea se îndulce te
 și îl prime te. Iar cel ce nu-ți vede acest p cat cuprin-
 ztor, cum se va ruga pentru el ca să se curească?
 și cel ce nu s'a curățit, cum va afla locul ființei curate?
 Iar de nu-l va afla, cum va vedea casa cea mai din-
 lăuntru a lui Hristos, dacă suntem casa lui Dumnezeu,
 după cuvântul prorocesc, evanghelicesc și apostolesc?

225. Trebuie, a adăra, ca urmare a celor spuse
 mai înainte, să curățim casa aceasta și să stăruim a
 bate la ușa ei prin rugăciune, ca, fie acum, fie în ceasul
 morții, să ne deschidă și să nu ne spună ca
 unora, cari n'am avut grijă: „Nu vă știu pe voi de unde
 sunteți”.¹ Ba suntem datori nu numai să cerem și să
 lucrăm, ci și să împăstrăm ceea ce ni s'a dat. Căci sunt
 unii, cari și după ce au primit, au pierdut. De aceea,
 poate, cunoștința simplă, sau chiar și o experiență
 întâmplătoare a lucrurilor spuse mai înainte o au și cei
 mai tineri și mai târzii la învățtură. Dar trăsura stăru-
 toare, cu răbdare, n'o au decât cei evlavioși și mult
 încercați dintre bătrâni, cari, pierzând-o adeseori din
 neatenție, au căutat-o iar și cu osteneală de bunăvoie și
 au aflat-o. Să nu încetăm să facem și noi la fel, până
 când o vom dobândi într-o astfel de măsură, încât să
 nu o mai putem pierde, întocmai ca aceia.

226. Aceste puține învățături ale legii duhovnicești
 le-am cunoscut din cele multe. Asupra lor stăruim neîncetat
 și marele Psalmist, vrând să le învețe și să le împli-
 nească cei ce cântă neîntrerupt în Domnul Iisus: Lui I
 se cuvine slava, stăruirea și închinarea, acum și în
 veci. Amin.

1) Luca 13, 25.

Al aceluia i

R spuns acelora cari se îndoiesc despre Dumnezeescul Botez¹

Unii socotesc Sfântul Botez des vârit, întemeindu-se pe Scriptur , care zice: „Scoal -te, prime te botezul i spal -te de p catele tale”,² sau: „Sp la i-v i fi i cura i”,³ sau: „Dar v'a i sp lat, dar v'a i cur it”,⁴ precum i alte multe de felul acesta. Al ii îns sus in c p catul cel vechiu se desfiineaz abia prin nevoine, aducând i ei m rturia Scripturii, care zice: „S ne cur im pe noi în ine de toat întin ciunea trupului i a duhului”.⁵ Ba ace tia sus in c chiar i lucrarea îns i a p catului se afl în ei dup Botez.

Ce vom zice noi la acestea, sau cui vom crede?

R spuns

Trebue s credem propovedaniei Apostolilor i s r mânem pe lâng m rturisirile lor i s nu ispitim puterea lui Dumnezeu prin socotin e omene ti. De asemenea s nu primim iar i de bun voie jugul robiei, ci s inem strâns la libertatea noastr prin împlinirea poruncilor. C ci pe m sura împlinirii lor afl m tot adevrul, precum trebue s tim limpede c pe m sura neîmplinirii lor st m sub puterea p catului. Numai fiindc am socotit de art propovedania, ascultând mai mult de

1) Editat în P. G. 65, 985- 1028. 2) Fapte 22, 16. 3) Isaia 1, 16.
4) I Corinteni 6, 11. 5) II Corinteni 7, 1.

curiozitatea noastră decât de cuvântul lui Dumnezeu, s'a făcut de artă în credința noastră în neaflămînc în p'cate.

Întrebare

Noi nu spunem că propovedania este de artă, ci că utăm să aflăm adevărul.

Răspuns

Dacă înempropovedania de adevărat, să împlinim toate poruncile și atunci vom ști de mai suntem stăpâni și de p'cat. Căci Sfântul Botez este desvârșit, dar nu desvârșite pe cel ce nu împlineste poruncile. Drept aceea să nu credem socotințelor omenești, ci mai degrabă dumnezeii Scripturi, care spune: „Hristos a murit pentru p'catele noastre”,¹ sau: „Ne-am îngropat cu El prin botez”,² sau: „Cel ce a murit s'a îndreptat de p'cat”,³ sau „P'catul nu va mai stăpâni peste noi”,⁴ de vom împlini poruncile; iar de nu le împlinim, suntem necredincioși și stăpâni și de p'cat. Căci credința stă nu numai în a ne fi botezat în Hristos, ci și în a împlini poruncile Lui. Căci odată ce ne-am îngropat cu El prin Botez, ne-a și ridicat pe noi și ne-a aezat împreună cu Sine în cele cerești, evdit din Scripturi.⁵ Dar nu e mai puțin evdit că ne-a dat și porunci, ca, împlinindu-le, să aflăm desvârșirea pe care ne-a dat-o nouă. Iar de nu le vom împlini, ne vom arăta stăpâni și de p'cat.

Dacă zicem deci că p'catul se desființează prin fapte, atunci „Hristos a murit în deșert”⁶ și toate cele spuse sunt mincinoase. Și dacă aceștia spun că Botezul nu este desvârșit, ci dobândesc desvârșirea prin nevoine, de artă este pentru ei și legea libertății și toată legiuirea Noului Testament e desființată. Ba aceștia îl fac și pe Hristos însuși nedrept, odată ce poruncește celor botezați să se vârească în fapte de-ale libertății, că

1) I. Corinteni 15, 3. 2) Romani 6, 4. 3) Romani 6, 3. 4) Romani 6, 14. 5) Efeseni 2, 6. 6) Galateni 2, 21.

vreme ei sunt robi i de p cat împotriva voii. Iar harul lui Dumnezeu nu mai e în acest caz har, ci r splata nevoii elor noastre. C ci dac prin fapte (sc p m de p cat), atunci nu mai putem spune c prin har. Iar dac prin har, fapta nu mai e fapt , ci porunc a Celui ce ne-a eliberat, i fapt a libert ii i a credin ii. Acestea li le-a spus Sfântul Pavel mai înainte Galatenilor, potrivit cu iconomia dumnezeiasc , sf tuindu-i ca pe unii ce erau la fel de necredincio i ca i ace tia de acum.

Dar noi nu avem aceea i necredin în harul lui Dumnezeu. S nu fie! Nici nu t g duim credin a în propovedania apostolic . Ci, chiar dac suntem inu i sub p cat i dup Botez, aceasta nu se întâmpl din pricin c Botezul ar fi nedes vâr it, ci pentru nesocotim porunca i ne alipim de pl ceri de bun voie, cum ne mustr dumnezeiasca Scriptur . C ci omul se întoarce cu voia sa liber la p catul s u, „ca un câine care vine la v rs tura sa”.¹ Pentru nici Botezul, nici Dumnezeu, nici Satana nu sile te voia omului. Oare n'au auzit ace tia c poruncile lui Hristos, cele date dup Botez, sunt o lege a libert ii? C ci zice Scriptura: „A s lucrai i a a s gr ii, ca unii ce vei avea s fi judeca i prin legea libert ii”.² i iar i zice Sfântul Petru: „Ad uga i la credin a voastr virtutea”.³ Iar dup ce spune cele urm toare, adaug zicând: „Cel care nu are acestea e orb cu vederea mic orat , uitând de cur irea p catelor lui de demult”.⁴ Ai putut în elege din cele spuse c e vorba de cur irea întâmplat în chip tainic prin Botez, dar care e aflat efectiv ( ) prin porunci.

Dac îns , botezându-ne, nu ne-am eliberat de p -catul str mo esc, e v dit c nu putem s vâr i nici faptele libert ii. Iar dac putem s le s vâr im pe acestea, ar tat este c tainic ne-am eliberat de robia p catului, precum este scris: „Legea Duhului vie ii m'a slobozit pe

1) II Petru 2, 21. 2) Iacob 2, 13. 3) II Petru 1, 5. 4) II Petru 1, 9

mine de legea p catului i a mor ii",¹ dar nesocotind poruncile Celui ce ne-a cur it pe noi, suntem purta i de p cat. Drept aceea, sau arat -mi tu mie c cei boteza i nu pot împlini poruncile libert ii i atunci Botezul nu e des vâr it; sau, ar tând noi c ace tia au primit o astfel de putere, s m rturiseasc to i c au fost elibera i prin harul lui Hristos, dar s'au predat pe ei în i i în robia p catelor prin faptul c n'au împlinit toate poruncile, i de aceea iar i s'au supus lor. i dovada s'oa ia chiar din m rturia adus de ei: „S ne cur im pe noi în ine, fra ilor, de toat întin ciunea trupului i a duhului”.² C ci cel robit p catului cum se poate cur i însu i pe sine de toat întin ciunea trupului i a duhului, odat ce nu are libertatea i puterea trebuincioas , ci e inut sub p cat? Iar dac ai st pânire peste patimi, po i cunoa te c nu e ti inut sub ele prin puterea lor, ci din pricina voin ii tale. Deci toate câte ni le spune dumnezeasca Scriptur despre cur ire, ni le spune ca unor oameni liberi i ca unor oameni liberi ne d îndemnul s nu r mânem în asemenea gânduri, ci s iubim libertatea, având puterea s înclin m spre ceea ce vrem, fie bine, fie r u.

Întrebare

Dac ne-am eliberat la Botez, de ce nu vedem aerul libert ii, cum îl v d cei ce se nevoiesc?

R spus

Vederea noastr este întunecat de pl cerile cu voia i de nesocotirea poruncilor, pe cari aceia le-au împlinit. C ci am spus mai înainte c omul se elibereaz prin darul lui Hristos, dar voia sa st ruie pe lâng ceea ce iube te, chiar dup ce s'a botezat, din pricina libert ii sale. Când Iisus zice: „Cei ce se silesc r pesc Împ r ia Cerurilor”,³ vorbe te despre voia noastr , vrând ca fiecare din noi s se sileasc potrivit cu Botezul, ca s nu se abat spre r u, ci s st ruiasc în bine. De sigur,

1) Romani 8, 2 2) II Cor. 7, 1. 3) Matei 11. 12.

precum omul p timea de sil sub robia St pâniilor (rele), Dumnezeu putea s ne slobozeasc i s ne fac ne-schimb tori tot cu sila. Dar n'a t cut a a, ci prin Botez ne-a scos cu sila din robie, desfiin ând p catul prin cruce, i ne-a dat poruncile libert ii, dar a urma sau nu poruncilor a l sat la voia noastr liber . Drept aceea, împlinind poruncile ne ar t m dragostea fa de Cel ce ne-a eliberat; iar nepurtând grij de ele, sau neîmplinindu-le, ne dovedim împ timi i de pl ceri.

Dar ace tia se poticnesc chiar în gândurile lor când zic: „Vrem s împlinim poruncile, dar nu putem, fiind inu i cu puterea de p cat; de aceea trebuie s ne nevoim mai întâi i s tergem p catul ca s putem împlini poruncile libert ii". Ei nu în eleg îns ce zic, nici ceea ce vreau s dea ca lucru sigur. C ci dac nu ai peste tot libertate i nu po i împlini poruncile, prin cari nevoine zici c tergi p catul? Pentru nevoinele celor credincio i sunt porunci. Tu deci zici: „Nu pot împlini poruncile, pân nu m voiu cur i întâi prin nevoine". Dar arat -mi atunci nevoinele, de cari zici c sunt afar de porunci, i voiu crede p rerii tale. Dac îmi ar i rug ciunea, ea e porunc ; dac îmi ar i postul, e tot porunc ; privegherea, de asemenea e porunc ; d rnicia, la fel e porunc ; punerea sufletului, tot porunc este; cur irea gândurilor, e i ea porunc ; crucea, moartea i orice alt fapt a virtu ii ai mai numi, toate sunt porunci. De aceea celor ce au primit puterea de a împlini poruncile, Hristos le porunce te ca unor credincio i s se nevoiasc s nu se întoarc spre cele dinapoi, nu pentru prin porunci ar avea s tearg p catul, ci ca s nu se mai întoarc pe ei în i i la cele dinapoi. Deci aceste porunci nu scot afar p catul (c ci aceasta s'a f cut numai prin cruce), ci p zesc condi iile libert ii noastre. C ci spune-mi mie: dac sco i afar p catul lui Adam prin fapte, de ce s'a zis c „Hristos a murit pentru p catele noastre, dup Scripturi?"¹

1) I Corinteni 15, 3.

Dar la acestea nu au ce r s punde, ci pun doar întreb ri cari se bat cap în cap, c utând s foloseasc orice pentru socotin ele lor i neascultând de adev rul Scripturii. Deci zic ace tia: „Dac p catul se terge prin Botez, de ce lucreaz iar i în inima noastr ?” Dar noi am ar tat de multe ori pricina, spunând c nu vreo r m i a p catului lucreaz în noi dup Botez (c ci acesta d deslegarea deplin), ci c noi în ine ne înf - ur m cu voia liber în leg turile cari au fost deslegate prin împlinirea poruncilor. C ci gândul, care z bove te în jurul vreunei pl ceri sau mâinii, nu e un semn al p catului r mas, ci al unei împ timiri libere. Pentruc avem puterea s stingem gândurile i s surp m „toat în l area care se ridic împotriva cunoa terii lui Dumnezeu”,¹ cum zice Scriptura. Prin urmare gândul r u este, pentru aceia cari îl sting în ei, semn al dragostei de Dumnezeu, nu al p catului. C ci nu atacul ( ) gândului este semn al p catului, ci convorbirea pretinoas a minii cu el? Pentruc dac nu-l iubim, de ce z - bovim cu el? C ci dac n'am s vâr it fapte rele este cu neputin s lungim vorba cu el în inim , odat ce îl urîm din toat inima. Prin urmare, dac chiar i când e urît un gând st pâne te cu putere mintea (c ci nu spun c nu se întâmpl aceasta) acest fapt nu este o r m i din p catul lui Adam, ci un semn al necredin ii de dup Botez. C ci dac dup Sfântul Botez, m car c putem împlini poruncile, nu le împlinim, chiar dac nu vrem suntem inu i sub p cat pân ce, împlinind toate poruncile, vom ruga pe Dumnezeu prin poc in s tearg p catul necredin ii noastre. Pentruc dou sunt pricinile lucr rii p catului în noi i amândou sunt dela noi: una lucreaz pe m sura neîmplinirii poruncilor, iar cealalt ne st pâne te cu putere datorit faptelor noastre rele de dup Botez. i numai Dumnezeu înl tur aceast lucrare, dac îl rug m prin milostenie,

1) II Cor. 10, 5.

prin rugăciune și prin răsădirea în cazurile ce vin asupra noastră. Dar și pe acestea ni le dăruiește, în chip ascuns, tot harul dat nou prin Botez.

Întrebare

Atunci nu cumva a predicat și Pavel după Botez, dacă era săpânit de predicat cu voia lui? Căci zice: „Văd altă lege, luptându-se împotriva legii minții mele”.¹

Răspuns

Așa strică și celelalte locuri din Scriptură, cei răstăciți de înțelegerea lor predicată. Dar în capitolul acesta de mai sus și vei afla că Sfântul Pavel nu grăiește despre sine, cum era după Botez, ci despre Iudeii necredincioși, vrând să-i convingă că fără harul lui Hristos, dat prin Botez, e cu neputință să fie biruit predicatul. Căci zicând: „Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?”,² adaugă: „Mulțumesc lui Dumnezeu prin Iisus Hristos, Domnul nostru,³ că legea Duhului vieții mă slobozește de mine de legea predicatului și a morții”.⁴ De aceea zice: „Legea este duhovnicească, iar eu sunt trupesc, vândut sub predicat”.⁵ De aici urmează că toate ale legii și ale templului și ale jertfelor își află plinirea desvârșită în noi cei cari am primit în chip tainic harul Duhului la Botez. Căci așa spus de noi că suntem templu al Duhului⁶ și ne îndeamnă să aducem jertfe duhovnicești,⁷ numindu-ne Iudei într-un ascuns și nu la arare,⁸ și țiere împrejură inimii în duh, nu în literă. Băbă mai spus că cerescul legiuitor Hristos a scris legea duhovnicească prin Duh în cei credincioși, nu în table de piatră, ci în table de carne ale inimii.⁹

Deci precum așa spus despre acestea că se află într-un ascuns, tot așa trebuie să le înțelegem și pe toate celelalte,

1) Rom. 7, 15. 2) Rom. 7, 24. 3) Rom. 7, 25. 4) Rom. 8, 2. 5) Rom. 7, 14

6) I Corinteni 6, 19. 7) I Petru 2, 5. 8) Romani 2, 29. 9) II Corinteni 3, 3.

pe cari le-a amintit ca chipuri. Dar fiindc n'am crezut înc cu t r i e lui Hristos i nu ne-am socotit pe noi datori fa de toate poruncile Lui, nici nu ne-am lep dat de noi în ine dup cuvântul Lui, nu cunoa tem tainele mai sus pomenite, pe cari le-am primit din clipa Botezului. Când îns ne vom muștra pentru pu in tatea credin ei noastre i vom crede în El cu sinceritate prin împlinirea tuturor poruncilor Sale, atunci, câ tigând în noi în ine tr irea lucrurilor mai sus pomenite, vom m rturisi c într'adev r Sfântul Botez este des vâr it i prin El ni s'a dat harul, îns st ascuns în chip near tat, a teptând ascultarea noastr i împlinirea poruncilor, pentru cari am primit putere prin el.

De aceea, câ i înc n'am împlinit poruncile libert ii, înc n'am ajuns la Ierusalimul cel liber (c ci Ierusalimul de sus este liber i el e maica noastr ,¹ care ne rena te prin baia na terii celei de-a doua), ci suntem înc pe drumul lui Cain i r t cim, umblând razna. C ci cel ce se ceart întru ne tiin i se împotrivesc ade v rului arat c nu merge pe drumul drept, ci s'a ab tut dela drum. De aceea fericitul Pavel, v zându-ne c suntem z bavnic i în urcu ul spre des vâr ire, zice: „A a s alerga i ca s o lua i”.² Iar dac n'am ajuns înc la cetate, când vom vedea templul i când vom intra în el, ca s ne învrednicim s aducem jertf la altar?

Dar ce vorbesc despre credin , despre templu i despre altar, când n'am l sat în urm nici m car fiar le din trestie,³ pe cari Proorocul roag pe Dumnezeu s le certe, ca s nu-i r peasc animalele cele dintâi n scute, cari au fost rânduite s fie aduse ca jertf de Iudeul cel din ascuns. C ci în aceast stare ne afl m dac , dup tine, Iudeul din ascuns exist , potrivit cu cuvântul lui Pavel, dar templul înc n'a fost zidit de Fiul lui David, nici altarul n'a fost înc preg tit de El. Pentruc aceasta

1) Galateni 4, 26. În grece te Ierusalimul, ca nume de cetate, e de genul feminin. 2) I Corinteni 9, 26. 3) Psalm 68, 31.

o sus în ele și cel ce zice că terge pe catul lui Adam prin nevoia ei și nu prin harul lui Dumnezeu.

Dar harul acesta se află în noi în chip ascuns dela Botez, însă nu ni se va face vizibil decât atunci când, după ce vom fi străbătute bine drumul poruncilor, vom aduce ca jertfă Arhiereului Hristos gândurile cele sângeroase ale firii noastre, nu pe cele mușcate de fiare.¹ Căci cele mai multe din ele sunt luate de fiare când se abat dela calea poruncilor, adică dela răbdarea în cazurilor. Să rîndim din calea cea dreaptă, ele o iau atunci răzătoare, învinuind de aceasta mai degrabă pe alții, decât pe stăpînul lor. Abia puțin din ele umblă pe calea cea dreaptă și aceasta fiindcă sunt păzite de rugăciune, legate de neajdă și îmboldite de încercări. Și numai acestea ajung la cetate și la templu, unde sunt aduse jertfă.²

Cetatea este dreapta socoteală întru Hristos, care e plină de lumină. Când aceasta chivernisește-te cu evlavie și după lege lucrurile, viețuiește-te în pace și dreptate. Dar când greșete, se predă dușmanilor spre dăruire. Iar templul este locul sfânt al sufletului și al trupului, care e zidit de Dumnezeu. În sfârșit altarul este masa neajdă a ezat în acest templu. Pe ea se aduce de către minte și se jertfesc-te gândul întâi în scutul fiecărei întâmplări, ca un animal întâi în scutul adus ca jertfă de ispășire pentru cel ce-l aduce, dacă îl aduce neîntinat.

Dar și acest templu are un loc în partea din untru a catapeteasmei. Acolo a intrat Iisus pentru noi ca Înainte-

1) În cele 153 capete despre rugăciune (vezi această carte, pg. 91), în cap. 126 se spune: „Rugăciunea sângeroasă este acela, care aduce totdeauna primul său gând ca rod lui Dumnezeu”.

Poetul V. Voiculescu zice de Dumnezeu în poezia „A teptare sub cortul pustiei”. (Destin, București, Cartea Românească, 1933, pg. 26): „Te-a teptat. Pe masa punerii înainte a ez gândurile frământate, azimăc snit”.

2) Asemnarea gândurilor cu oile ce pot fi sfăturate de fiare, e luată dela Evagrie. Vezi scrierea acestuia: „Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor”, în această carte, pg. 61; vezi și Migne, G. 79, col. 1220.

merg tor,¹ locuind dela Botez în noi, „afar numai dac nu suntem cre tini netrebnici”². Acest loc este înc perea cea mai din untru, mai ascuns i mai sincer a inimii, înc pere care dac nu se deschide prin Dumnezeu i prin n dejdea ra ional i în eleg toare, nu putem cunoa te în chip sigur pe Cel ce locue te în ea i nu putem ti de-au fost primite jertfele de gânduri, sau nu. C ci precum la început, în vremea lui Israil, focul mistuia jertfele, tot a a se întâmpl i acum. Deschizându-se inima credincioas prin n dejdea mai sus pomenit , Arhiereul ceresc prime te gândurile întâi n scute ale mintii i le mistue în focul dumnezeesc, de care a spus: „Foc am venit s arunc în lume i cât a i vrea s fie înc de pe acum aprins”!³

Iar gânduri întâi n scute a numit pe cele cari nu apar într'a doua cugetare a inimii, ci sunt aduse îndat dela prima aruncare ( ) i r s rire în inim , lui Hristos.⁴ C ci cele ce i se aduc din v lm agul cuget rii le-a numit Scriptura chioape, oarbe i pocite, i de aceea ele nu sunt primite ca zeciuiele de c tre Arhiereul ceresc i St pânul Hristos.

1) Evrei 6, 20. 2) II Corinteni 13, 5. 3) Luca 12, 49

4) Un gând odat ivit face s se nasc dup el si in leg tur cu el un altul. Sau cu alte cuvinte se desvolt în altul. Deci nu trebuie s a tept m un gând s se desvolte în altul, sau s apar altul dup el, dintr'o prelungire a cuget rii, ci îndat s -l aducem lui Dumnezeu, adic s ne repedem cugetul la Dumnezeu ca s punem acest gând în leg tur cu El, sau s -l avem pe Dumnezeu ca înso itor în desvoltarea mai departe a primului gând. C ci prezen a lui Dumnezeu în cugetul nostru va opri desvoltarea gândului ivit pe o pant primejdioas . De sigur aci e vorba de un gând bun. C ci gândul r u trebuie nimicît îndat , tot prin îndreptarea cugetului spre Dumnezeu.

P zirea aceasta a gândurilor dela prima lor apari ie, pentru a fi aduse lui Dumnezeu când sunt bune, sau pentru a fi alungate când sunt rele, trebuie s formeze, împreun cu purtarea necazurilor i cu rug ciunea neîntrerupt , slujba l untric necontentit a omului evlavios, adic poc in a de toat viea a. De observat c gândurile pot fi inute curate numai când str dania aceasta e împreunat cu purtarea necazurilor. Acestea nu stau numai într'o al turare întâmpl toare, ci într'o leg tur necesar .

Cum după Botez noi suntem pricina oricărui gând rău, s'a dovedit cu mărtaşii din Scriptură. Dar dacă este trebuinţă să se dovedească aceasta şi prin înclinuirea firească a cugetării, vom spune: O omule, care zici că după botez eşti împins la lucruri rău, vindecă-te prin catul lui Adam şi făgăduieşte-ţi înclinuire pe acesta prin nevoine, află-ţi te împotriva chiar cuvintelor tale şi chiar în ele te poticneşti. Căci dacă zici că gândurile rele sunt prin catul lui Adam, învaţă-te dela Pavel că, odată ce te-ai îmbrăcat în Hristos prin Botez,¹ ai putere şi arme să le surpi. „Iar armele ostiei noastre nu sunt trupeşti, ci puternice înaintea lui Dumnezeu, ca să distrăm întru riturile; noi surpăm gândurile minţii şi orice înclinare care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu”.² Dar dacă, având putere împotriva lor, nu le alungi dela primul lor atac ( ), evident că iubesc şi plăcerea din pricina necredinţei şi consimţim cu ele, şi atunci tu eşti pricina acestei lucrări a lor, nu Adam.

Întrebare

Cum poate iubi plăcerea din pricina necredinţei, sau cum poate consimţim cu gândurile, cel ce s'a închis în chilie şi posteşte în fiecare zi, cel ce petrece în înfrânare, în sîrchie, în înstrinare de toate, în rugăciune şi în purtarea altor multe supărări (necazuri) de felul acesta?

Răspuns

Bine ai zis că cel ce face unele ca acestea, suportă multe supărări. Căci dacă am împlini fapte supărătoare şi cu bucurie virtuţile mai sus pomenite, nu am iubi plăcerea cu mintea. Dar fiindcă ne lăşăm pentru de supărătoare, eşti neputinca simţind durerea osteneţilor trupului, şi nu ştim de vorbă cu gândurile cărora răsar canite momele ( ) şi ştim nu ne mângâiem cu ele am răciunea de pe urma osteneţilor. Dacă n'am căuta

1) Galateni 3, 27. 2) Cor. 10, 4—5.

asemenea mângâieri am dovedi c nu suntem sup - ra i de osteneli. Iar aceasta ni se întâmpl deoarece nu primim aceste osteneli de dorul bunurilor viitoare, ci de frica ispitelor ce vin în viea a de aici asupra noastr .

Din pricina aceasta socotim în chip gre it c numai fapta rea este p catul nostru, pe când gândul dinainte de ea zicem c e o lucrare str in . Dar e cu neputin s alunge lucrarea gândului aceia care socotesc c nu e a lor, ci c e str in . Exist de sigur i f r consim - mântul nostru (μ) câte un gând nepl cut i urît care p trunzând pe furi , r pe te cu sila mintea la sine. Totu i, s tii sigur c i acesta î i are pricinile în noi. C ci sau ne-am predat dup Botez vreunii gând r u, ajungând pân la fapt , i de aceea ne-am f cut vinova i chiar f r s ni se par , sau inem în noi de bun voie niscai semin e ale r ut ii, i de aceea se în - t re te cel r u. i acela, st pânindu-ne prin semin e, nu pleac pân ce nu le arunc m pe acestea. Iar dac ne st pâne te prin fapta noastr rea, va fi fug rit de abia atunci când vom aduce lui Dumnezeu osteneli vrednice de El. De aceea eu nici acest p cat nu-l numesc p cat al lui Adam, ci mai de grab al celui ce a f cut r ul i are semin ele. Chiar dac în amândou aceste cazuri pricina este un gând, care a p truns ca un ho (c ci amândurora le premerg gândurile), eu î i voiu spune c pricina adev rat este cel ce avea putere s -l fac curat dela prima r s rire ( ) i nu l-a cur it, ci a stat de vorb cu el pân a ajuns la fapt . Iar dac nu l-a putut r pune înainte de-a ajunge la fapt , din pricina sl biciunii min ii, cum poate f g dui s -l izgoneasc dup s vâr irea faptei?

Dac totu i po i face aceasta dup fapt , trebuie s în elegi c i înainte de fapt î i ajuta Dumnezeu dac voiai. i când vezi c i-a venit ajutorul prin inim , în e - lege c nu i-a venit harul de afar printr'o mutare din alt parte, ci c harul, dat ie prin Botez în chip ascuns, a lucrat acum a a de tare, încât ai urît gândul i l-ai

alungat De aceea Hristos, slobozindu-ne de orice sil , n'a împiedecat aruncarea ( ) gândurilor în inim . Aceasta, pentru ca unele din ele, fiind urîte de noi, îndat s fie terse, altele, fiind iubite, în m sura în care sunt iubite s i r mân ; i astfel s se arate i harul lui Dumnezeu i voia omului, ce anume iube te: ostelnelile din pricina harului, sau gândurile din pricina plcerii. i s nu ne mir m c nu suntem lua i în st pâ-nire cu sila numai de cele pe cari le iubim, deoarece este între ele o înrudire p c toas , cum este i între gândurile cari sunt aruncate în noi ( ) i între pofte, ca i între diferitele noastre pofte între ele, astfel încât fiecare poft pred gândul, care a aprins-o pe ea, dup ce a z bovit mai mult, poftei apropiate, sau acel gând este atras de pofta a doua f r s vrem, împins fiind cu sila i de obi nuin a cu cea dintâi. C ci cine, plin fiind de slav de art , va putea fugi de mândrie? Sau, desf -tându-se cu hran îmbel ugat , nu va fi luat în st pâ-nire de curvie? Sau cine, dându-se prad sgârcentiei, nu va fi în bu it de lipsa de mil ? i cum, cei lipsi i de toate acestea, nu se vor înt râta f r voie i nu vor împro ca cu furie? De aceea trebuie s în elegem c din pricina noastr suntem lua i în st pâ-nire de p cat, dar dup Duhul suntem slobozi i de robia cu sila. „C ci legea Duhului vie ii, zice, m'a slobozit pe mine de legea p catului i a mor ii”.¹ Deci atârñ de noi, cari am auzit i am aflat poruncile Duhului, ca s umbl m sau dup trup, sau dup duh. Dar e cu neputin s umble dup duh cei ce iubesc lauda oamenilor sau odihna trupului, precum e cu neputin s vie uiasc dup trup cei ce pre uesc cele viitoare mai mult decât cele de acum. De aceea noi, cari am fost am gi i a a de mult, suntem datori s urîm de aci înainte lauda oamenilor i odihna trupului, prin cari odr slesc gândurile rele chiar dac nu vrem noi; i s spunem din inim Domnului cuvântul Proro-

1) Rom. 8, 2.

cului: „Oare n'am urît, Doamne, pe cei ce te ur sc pe Tine, i nu m'am topit împotriva du manilor T i? Cu ur des vâr it i-am urît pe ei, i du mani mi s'au f cut mie".¹

i cu adev rat du mani ai lui Dumnezeu sunt gândurile rele, cari împiedec s se fac voia Lui. În vreme ce Acela „vrea ca to i oamenii s se mântuiasc i s vin la cuno tin a adev rului",² acestea ne am gesc prin patimi i ne închid calea spre mântuire. Despre ele i Domnul a spus c nu vin dela Adam, ci pornesc din inim i de aceea spurc pe om.³ Pe de alt parte e sigur c nu sunt din credin , ci din slava de art . „C ci cum pute i crede, când primi i slav dela oameni i slava cea dela unul Dumnezeu n'o c uta i?"⁴

Deci s urîm slava de art i s credem Lui în privin a tuturor, împlântând în El, ca în p mânt, orice gând al inimii i al n dejdii f r imagini. C ci f când a a, precum la începutul credin ii venite prin Botez Trupul lui Hristos s'a f cut mâncare credinciosului, tot a a acum mintea, devenit tare în credin i curat , prin lep darea gândurilor i prin n dejdea în eleg toare, se va face mâncare a lui Iisus. Pentru c El a zis: „Mâncarea mea este s fac voia Tat lui meu".⁵ Iar aceasta este „ca to i oamenii s se mântuiasc i s vin la cuno tin a adev rului", dup cuvântul lui Pavel. Mâncarea lui Iisus este deci adev rul cuprins în credin a în eleg toare, împreunat cu n dejdea, credin care numai e din auz, ci din lucrarea Preasfântului Duh i despre care spune Scriptura c e adev erirea lucrurilor n d jduite ; c ci este o credin din auz⁶ i credin a aceasta care e adev erirea lucrurilor n d jduite.⁷ Dar cel nebotizat sau cel iubitor de slav de art nu poate veni la cuno tin a adev rului. C ci întâi se d Botezul în Biserica universal i prin Botez se d în chip tainic

1) Ps. 139, 21—22. 2) I Tim. 2, 4. 3) Mt. 15, 18. 4) Io. 5, 44. 5) Ioan 4, 34
6) Rom. 10, 17. 7) Evr. 11, 1.

(μ) harul care, locuete astfel în chip ascuns ( ). Pe urmă, pe măsura împlinirii poruncilor și a nedejdiilor în alegtoare, acesta se descopere celor ce cred în Domnul, care a zis: „Cel ce crede în mine, precum a spus Scriptura, răuri de apă vie vor curge din pântecul lui. Iar aceasta a spus-o despre Duhul, din care vor avea să ia cei ce cred în El”.¹ De aceea noi credem că prin Botez am primit slobozenia și curirea în chip tainic. Căci lui mă aminte la cel ce zice: „Iar acum v'ăi scrie, acum v'ăi îndreptat, acum v'ăi curăța”.² Și acestea le scrie Corintenilor, cari încă nu erau curățiți prin lepădarea gândurilor cu ajutorul nedejdiilor în alegtoare și sfinții prin lucrarea din inimă a Duhului, că erau încă rîi, și nedrepti și rătăcitori, iar aceasta chiar și fașă de frașă. Dar li le-a scris că să arate că cei botezați, după darul lui Hristos au primit în chip tainic curirea, dar după puțin tate în credință și pânit fiecare de pofta sa, fiind trasi și vrăjiti de ea. Căci s'a scris: „Pe urmă pofta zămislind nașterea pe cat, iar pe catul odată să vărăit aduce moarte”.³ A adăpăcatul cu gândul vine din pofta proprie, iar din el rezultă fapta pe catului, pe care Scriptura a numit-o moarte.

Că harul Duhului este în noi dela Botez, învâșnându-ne tot adevărul, după cuvântul Domnului,⁴ poți să cunoști din Scriptură și chiar din efectele ce le simiți. Iată ce zice în Faptele fericitul Petru către mulțime: „Pocăii-vă și se boteze fiecare dintre voi în numele Domnului nostru Iisus Hristos spre iertarea pe catelor; și veți lua darul Sfântului Duh”.⁵ Dar îndată ce careva nu crede e luat în stăpânire de pe cat. Iată cum îi ceartă Apostolul pe cei doisprezece bărbăți din Efes, cari s'au botezat fără credință. El i-a întrebat: „Primit-ăi voi Duhul Sfânt crezând? Ei însă i-au răspuns: Nici n'am auzit măcar că este Duh Sfânt. Zise deci Pavel către ei: Dar

1) Io. 7, 38-39. 2) I Cor. 6, U. 3) Iac. 1, 14—15. 4) Io. 16, 15

5) Faptele 2, 38

cu ce botez v'a i botezat? Iar ei au spus: Cu botezul lui Ioan. Atunci a gr it Pavel: Ioan a botezat cu botezul poc - in ii, spunând norodului s cread în Cel ce o s vin dup el, adec în Iisus. Auzind ei aceasta s'au botezat în numele Domnului Iisus. i punându- i Pavel mânila peste ei, a venit Duhul Sfânt asupra lor".¹

Încredin atu-te-ai acum c chiar dela Botez li se d Duhul Sfânt celor ce cred cu t r ie, iar celor ce nu cred sau cred r u i nu sunt boteza i nu li se d ? Iar c noi suntem cei cari Îl întrist m i Îl stingem în noi, afla i dela Apostolul care zice: „Duhul s nu-l stinge i, proro - ciile s nu le scoborî i" ;² i iar i: „Nu întrista i pe Duhul Sfânt, în care a i fost pecetlui i pentru ziua r s - cump r rii".³ Dar aceste m rturii nu le aducem ca s spunem c tot omul, care a fost botezat i a primit harul, r mâne dup aceea neschimbabil i nu mai are trebuin de poc in . Ci prin ele ar t m c chiar dela Botez, dup darul lui Hristos ni s'a d ruit harul des vâr it al lui Dumnezeu spre împlinirea tuturor poruncilor, dar c pe urm tot cel ce l-a primit în chip tainic, dar nu îm - pline te poruncile, pe m sura neîmplinirii e luat în st - pânire de p cat, care nu e al lui Adam, ci al celui care a nesocotit poruncile , întrucât luând puterea lucr rii (μ) nu s vâr e te lucrul. C ci neîm - plinirea poruncilor vine din necredin . Iar necredin a nu este un p cat str in, ci al celui care nu crede, f cân - du-se pe urm maic i încep tur a oric rui p cat.

Deci fie c vrem s ne des vâr im repede, fie încet, suntem datori s credem în chip des vâr it lui Hristos i s lucr m toate poruncile lui, odat ce am luat dela El puterea unei astfel de lucr ri ; dar nu împlinindu-le una câte una i pe fiecare în parte, ci îmbr i ind deodat pe cele singulare i astfel împlinindu-le pe toate în ace - la i timp. C ci sunt porunci mai generale, cari cuprind în ele o mare mul ime din celelalte. Prin urmare n'avem

1) Fapte 19, 2—6. 2) Tes. 5, 19—20. 3) Efes. 4, 30

alt datorie decât să purtăm această luptă împotriva necredințării noastre și să nu nesocotim poruncile cuprinzătoare, prin cari ni se descopere în chip limpede harul dat nou. De acest lucru se roagă și Sfântul Pavel și avem parte, zicând: „Pentru aceasta îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos, să vă dea vouă Domnul putere ca să vă întăriți prin Duhul său în omul dinlăuntru și ca să locuiască Hristos întru toată încredințarea și simțirea în inimile voastre prin credință”.¹

Dar e vremea să întrecem, precum am spus, această mărțurie și prin efectele ce le simțim. Căci în măsura în care, crezând, lucrăm poruncile, lucrezăm și Duhul Sfânt în noi roadele Sale. Iar „roadele Duhului sunt, cum zice Sfântul Pavel: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea”.² Cine este, oare, atât de străin de aceste roade după Botez, încât să îndrăznească să te gândească a primit harul Duhului la Botez? Pe de altă parte cine stă atât de neîntrerupt în fiecare zi sub înrâurirea acestor roade, până n'a împlinit în chip desvârșit poruncile, încât să poată spune: „Sunt desvârșit și neschimbabil”? Aceasta arată că precum harul este desvârșit, dar noi nu suntem desvârșiți din pricina neîmplinirii poruncilor, tot așa Sfântul Botez este desvârșit făcut de noi, dar noi suntem nedesvârșiți făcuți de el.

Drept aceea, o omule, care ai fost botezat în Hristos, dă numai lucrarea, pentru care ai luat puterea (μ 3) și te pregătește ca să primești arătarea celui ce locuiește întru tine. Și astfel îți se va arăta ie Domnul, potrivit făgăduinței, în chip duhovnicesc, precum însuși îți tie: „Iar Domnul este Duhul; și unde este Duhul Domnului, acolo este libertate”.³ Atunci vei înlege ceea ce s'a spus că: „Împărăția cerurilor în lăuntru vostru este”.⁴

1) Ef. 3, 14-17. 2) Gal. 5, 22-23. 3) II Cor. 3, 17. 4) Lc. 17, 21.

Dar mai trebuie tiut i aceea c poruncile par iale, fiind din num rul celor par iale, se întregesc prin acelea, cari se numesc i singulare. i cei ce au împlinit poruncile par ial, pe m sura aceasta vor intra în Împ r ie. Dar cei ce voesc s ajung la des vâr ire, sunt datori s împlineasc toate poruncile în mod cuprinz tor. Iar cea care le cuprinde pe toate este lep darea sufletului propriu, care e moartea. i precum pân când cineva mai tr e te în trup e în lips cu împlinirea acesteia, tot a a pân la ie irea din trup nu poate fi ferit de atacul gândului ( ), pentru lipsa mai sus pomenit .

Prin urmare dac vreunul dintre credincio i, fiindc a împlinit poruncile, afl în sine oarecare lucrare duhovniceasc pe m sura vie uirii sale, s cread c a luat de mai înainte puterea pentru ea, întru cât a primit prin Botez harul Duhului, pricina tuturor virtu ilor, adec nu numai a virtu ilor ascunse i duhovnice ti, ci i a celor ar tate; i nimenea dintre cei virtuo i s nu- i închipue c a f cut vreun bine oarecare numai prin puterea lui. C ci omul bun, zice Cuvântul, nu dela sine, ci „din vistieria cea bun a inimii scoate cele bune”.¹ Iar prin vistierie în elege pe Duhul cel Sfânt ascuns în inima credincio ilor. „C ci asemenea este Împ r ia Cerurilor unei comori ascunse în arin , pe care aflând-o omul a ascuns-o i ducându-se a vândut toate i a cump rat arina aceea”. Acest cuvânt tâlcue te foarte potrivit cele spuse. C ci cel ce a în eles limpede c dela Botez are pe Hristos ascuns în sine, dup cuvântul Apostolului, arunc toate lucrurile lumii i st rue te numai în inima sa, p zind-o cu toat str juirea³ i privind int la sfâr itul vie ii, cum zice proverbul. De aceea el nu trebuie s - i închipue c alung p catul lui Adam prin nevoine; dar nici p catele cari se nasc în el dup Botez nu trebuie s - i închipue c le scoate afar altfel, decât prin Hristos.

1) Lc 6, 45. 2) Mt. 13, 44. 3) Prov. 4, 23.

Ci „El este cel ce lucreaz în voi i s voi i i s lucra i dup bun voin ".¹ Ad ugând Apostolul cuvintele „dup bun voin ", a ar tat c a binevoi s lucr m virtule atârn de noi. Dar i cuvintele Domnului: „F r de Mine nu pute i tace nimic",² sau: Nu voi m'a i ales pe Mine, ci Eu v'am ales pe voi",³ au acela i în eles. Poate a a trebue în eles i versetul: „Toate printr'ânsul s'au f cut i f r de El nimic nu s'a f cut din tot ce s'au f cut",⁴ dac în „toate" se cuprind i faptele noastre; la fel cuvintele: „Nimenea nu vine la Tat l, decât prin Mine".⁵ De aceea i Prorocul n'a zis: „Din Ierusalim î i vor aduce ie împ ra ii daruri în templul T u" (cum se cuvenea i cum se f cea), ci: „Din templul T u î i vor aduce ie împ ra ii daruri în Ierusalim".⁶ Aceasta pentru c mintea, care e împ ratul fiec ruia, ia întâi din templul cel ascuns al inimii îndemnurile bune i frumose dela Hristos, care locue te acolo, i le duce pân la vie uirea virtuoas , pe care Prorocul a numit-o Ierusalim; i apoi iar i le aduce prin inten iunea cea bun lui Hristos, care i le-a d ruit mai înainte.

Iar acestea le-am spus nu înl turând cele viitoare, ci m rturisind c puterea pentru împlinirea poruncilor am primit-o i de leg turile mor ii am fost deslegati. Deci datorita, care ne r mâne nou , este aceea a lucr rii, i de nu vom lucra poruncile lui Dumnezeu, harul dat nou nu se va descoperi. Ci odat ce murisem în p cat, cum am mai fi putut face noi binele, dac nu ne-ar fi îmviat însu i Domnul prin baia na terii de-a doua i nu ne-ar fi d ruit harul Duhului? Drept aceea s cunoatem c odat ce ni s'a d ruit harul des vâr it al Duhului spre împlinirea tuturor poruncilor, el ne d ajutorul spre cre terea cea dup Hristos, i el ne înt re te pân la moarte pe noi lucr torii s i, „pân când to i vom fi ajuns la unirea credin ei i a cuno tin ei Fiului lui Dumnezeu,

1) Filip. 2, 13. 2) Io. 15, 5. 3) Io. 15, 5. 4) Io. 1, 3. 5) Io. 14, 6.

6) Ps. 68, 30.

la starea b rbatului des vâr it, la m sura vârstei plinirii lui Hristos".¹ Aceasta este înv tura p rinteasc , de care am vorbit mai înainte.

Întrebare

Atunci pe cine prime te în chip tainic cel ce s'a botezat? Pe Hristos, sau pe Duhul Sfânt? C ci odat ai spus c locue te în el Hristos, alt dat c Duhul Sfânt?

R spuns

Pe Duhul Sfânt îl primim prin Botez. Dar fiindc acesta e numit i Duhul lui Dumnezeu i Duhul Fiului, de aceea prin Duhul primim i pe Tat l i pe Fiul.

Întrebare

Atunci Duhul este Treimea?

R spuns

Noi nu spunem prin aceasta c Treimea este o singur persoan . Dar fiindc Duhul nu se desparte de Tat l i de Fiul, de aceea m rturisim c în El se afl Treimea, dat fiind dumnezeirea Sa. C ci precum în Tat l este Fiul i Duhul Sfânt i iar i în Fiul Tat l i Duhul, a a i în Duhul este Tat l i Fiul, nu prin amestecarea celor trei ipostasuri, ci prin unitatea aceleia i voin e i dumnezeiri. Drept aceea i noi, fie c numim pe Tat l în parte, fie c pe Fiul, fie c pe Duhul, prin numele cel unul numim Treimea, în în elesul în care am spus.

Întrebare

Cum zice Scriptura c Ierusalimul este ceresc, iar tu ai zis c este în inim ?

1) Ef. 4, 13.

R spus

Nu numai Ierusalimul, ci și celelalte bunuri câte vor avea să le primească dreptii la înviere, timc sunt sus. Dar arzunile și pârga lor lucrează duhovnicește în inimile celor cu credință tare încă de pe acum. Aceasta pentru că, dobândind siguranța despre cele viitoare, și disprețuim toate cele de aici și iubim pe Dumnezeu până la moarte. De aceea n'a zis: „Aveți și voi apropiată”, ci: „Vă va apropiat de muntele Sionului și de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc”.¹ Căci capabili de ele ne-am făcut încă de la Botez. Dar numai cei tari în credință se învrednicesc să ajungă la ele, cei cari mor în fiecare zi pentru dragostea lui Hristos, adică se ridică mai presus de toată preocuparea vieții de aici și nu mai cugetă la nimic altceva decât la un singur lucru: să ajungă la dragostea desvârșită a lui Hristos, care este deschisă tura cea mai din untru a inimii, unde a intrat ca Întălmerneg tor Iisus. Aceasta a căutat-o mai presus de toate și Sfântul Pavel. De aceea a zis: „Alerg după ea, doar voi prinde-o, într-o dată prins am fost și eu de Hristos”.² (Adică măstrăduiesc și-L iubesc, într-o dată și eu am fost iubit). Iar după ce a prins această iubire, n'a mai vrut să se gândească la nimic altceva, nici la necazurile trupului acestuia, nici la minciunile creațiunii, ci a lepdat aproape orice gând nemăritând nici măcar o clipă să fie lipsit de lucrarea Duhului. Deci arătând toate câte le-a disprețuit pentru această dragoste duhovnicească, zice: „Cine ne va desprinde pe noi de iubirea lui Hristos? Oare necazul, ori strămtorarea, ori prigoana, ori foamea, ori gol tatea, ori primejdia, ori sabia?”,³ ca să continue mai încolo: „Sunt încredințat că nici moartea, nici viețea”⁴ și nici una din cele ce urmează; și iarăși: „Nicio altă faptură nu va putea să ne despart pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus Domnul nostru”.⁵

1) Evr. 12, 22 2) Filip. 3, 12. 3) Rom. 8, 35. Rom. 8, 38. 4) Rom 8, 39

Aceasta pentru c n'a primit s se gândeasc la niciuna dintre acestea, ci numai cum s st rue în aceea.

Întrebare

Dar cum ai spus cu pu în înainte c Duhul locue te în noi.

Vorbind de pârg n'am în eles vreo parte a întregului, nici vreo sec iune oarecare a Duhului (c ci acesta nici nu se taie, nici nu se schimb), ci am indicat capacitatea noastr de primire, întru cât nu putem face loc în noi întregei lucr ri a Duhului, f r numai prin împlinirea poruncii des vâr ite, adec a mor ii. (C ci i moartea lui Hristos pentru adev r este o porunc a lui Dumnezeu). Deci precum soarele, fiind des vâr it, trimite tuturor la fel raza sa des vâr it , simpl i egal , dar pe urm fiecare pe m sura în care are ochiul cur it, prime te lumina, tot a a i Sfântul Duh pe cei ce cred în El i-a f cut capabili de toate lucr rile i darurile Sale înc din clipa Botezului, dar nu tuturor le-a dat s pun la fel în lucrare darurile, ci fiecare ia dup vrednicia i pe m sura împlinirii poruncilor, adic pe cât m rturise te i face ar tat prin fapte bune m sura credin ii în Hristos. De aceea zice: „A trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului în inimile noastre, care strig : Ava p rinte !";¹ i: „Însu i Duhul m rturise te împreun cu duhul nostru c suntem fii ai lui Dumnezeu".²

Iar c nimenea nu scoate singur din sine p catul lui Adam, ci numai Hristos, dup m sura credin ii în El, afl dela Apostol, care zice: „Hristos a murit pentru p catele noastre, dup Scripturi" ;³ i iar i: „Iar Dumnezeu învedereaz dragostea Sa c tre noi prin aceea c , fiind noi p c to i, Hristos a murit pentru noi" ;⁴ i: „Ne-am îngropat cu El prin Botez, ca precum s'a sculat Hristos

1) Gal. 1, 6. 2) Rom, 8, 6. 3) I Cor. 15, 3. 4) Rom. 5, 84.

din mori, a a i noi s umbl m întru înnoirea vie ii" i celalalte;¹ i iar i: „Cine a murit este slobod de p cat”;² sau: „Cu harul sunte i mântui i prin credin i nu din fapte, ca s nu se laude cineva”;³ i iar i: „C ci era i întunerec, iar acum sunte i lumin în Domnul; umbra i deci ca ni te fii ai luminii”;⁴ i: „Iar noi nu suntem fiii celei roabe, ci ai celei slobode. Întru libertatea, în care ne-a slobozit Iisus, sta i cu t rie”;⁵ i iar i: „Ca ni te oameni liberi, dar nu ca i cum a i avea libertatea drept acoper mânt al vicleniei”.⁶ Vezi cum celor ce le zici tu nevoine, prin cari afirmi c sco i afar p catul, Scriptura le zice fapte ale învierii, ale libert ii i ale luminii? Dar i faptele acelea, de cari tu zici c sunt p catul lui Adam, Scriptura le nume te abateri ale libert ii. C ci atunci când zice: „S nu ave i libertatea ca acoper mânt al vicleniei”, sau: „Nu întrista i pe Duhul Sfânt”⁷ sau ne îndeamn , „s nu facem voia c rni i a gândurilor”,⁸ sau întreab : „Dup ce a i început în duh, c uta i acum des vâr irea în trup” ?⁹, sau spune „Nu suntem datori trupului, s vie uim dup trup”¹⁰, Scriptura arat c acestea i cele asemenea stau în puterea noastr s le facem sau s nu le facem, i deci nu învinue te pe Satana sau p catul lui Adam, ci pe noi.

Iar dac vrei s ascu i cu b gare de seam , î i voi spune ie acestea în chipul cel mai rezumativ: Tu zici c gândurile ce îmbrac diferite chipuri (μ μ) sunt p catul lui Adam. Dar iat c Pavel ne mustr în chip limpede i v dit pe noi ca pricini ale acestei r ut i a cuget rii, zicând: „Nu v face i dup chipul veacului acesta, ci v preschimba i întru înnoirea min ii voastre”.¹¹ Dac îns acestea nu atârn dela voia noastr , ci vin dela st pânirea silnic a Satanei i sunt o r m i a p catului lui Adam, de ce suntem învinui i de Scriptur , odat ce suntem inu i sub p cat f r voia noastr i suntem

1) Rom. 6. 4. 2) Rom. 6, 7. 3) Ef. 2, 8-9.

4) Efeseni 5, 8. 5) Gal. 4, 31 ; 5, 1. 6) Efeseni 2, 16. 7) Efes. 4, 30.

8) Efes 2, 3. 9) Gal. 3, 30. 10) Rom. 8, 12. 11) Rom. 12, 2.

st pâni i silnic de Satana? Oare vom fi trimi i la munci f r vin? Sau poate e nedrept Dumnezeu, odat ce a poruncit cele mai presus de capacitatea firii i cere dela noi, contrar firii, cele mai presus de puterea noastr? Aceasta nu poate fi. S nu fie!

Dar eu te voiu întreba, iar tu s -mi dai r spus: Suntem sau nu datori s aducem în fiecare zi lui Dumnezeu atâ e, cât poate aduce firea noastr în baza puterii ce i s'a dat? Cu siguran c vei r spunde: da, pentru Dumnezeu a d ruit-o aceasta firii i potrivit cu puterea ne-a rânduit i poruncile. Dac , a a dar, binele pe care I-l aducem ast zi este datorია pentru ast zi, arat -mi mie cu ce vei pl ti p catul vechiu, fie al t u, fie al lui Adam? Eu î i voiu spune c nu numai c nu po i ar ta cu ce vei pl ti pentru acela, dar nici datorია de fiecare zi nu o po i pl ti întreag . i de unde e v dit acest lucru? Din faptul c nu te află totdeauna în acelea i virtu i. C ci cu cât spore ti virtutea ast zi, cu atât te-ai dovedit dator pentru ziua de ieri, f când ar tat puterea firii. Fiindc prin sporul de azi s'a dovedit c nu exist un spor sau un sc z mânt al firii, ci al voin ii, i de aceea suntem birui i de p cat.

Întrebare

S zicem c e a a. Dar eu tiu un lucru: dac Adam n'ar fi p c tuit, eu n'a i fi avut experien a momelii r ului ( ),

R spus

Nici aceasta n'ai spus-o drept. C ci a nu avea experien a momelii r ului, e propriu firii neschimbabile, nu celei omene ti. Dar noi suntem de-o singur fire cu Adam. Deci trebuia ca acela s fie ca noi i noi ca acela. Drept aceea s te încredin eze însu i omul dintâi c n'a fost nici neschimbabil, nici schimbabil în chip unilateral spre r u i deci n'a c lcat porunca din nece-

sitatea firii, ci din buna pl cere a voin ii. i precum acela avea putin a s asculte de momeala Satanei, dar avea i puterea s se împotriveasc , a a i noi.

Întrebare

Acuma te mai rabd, c nu desfiin ezi momeala (atacul) Satanei.

R spuns

Dar eu n'am desfiinat-o nici în cele spuse mai înainte, niciodat . Doar tiu c Iov a fost ispitit de diavolul. Iar Scriptura zice: „Nu ne este nou lupta împotriva sângelui i a trupului, ci împotriva încep toriilor, împotriva st pânilor, împotriva c peteniilor întunerecului veacului acestuia, împotriva duhurilor r ut ii, r spândite în v zduhuri”;¹ i iar i: „Stai împotriva diavolului i va fugi dela voi”;² iar în alt loc: „Du manul vostru, diavolul, umbl r cnind ca un leu, c utând pe cine s înghit ”.³

Dar fiindc voi socoti i⁴ c gândurile rele nu sunt ale noastre, ci vin din alte izvoare, spunând odat c sunt p catul lui Adam, alt dat c sunt însu i Satana i iar i alt dat c sunt momeala ( ) aruncat de Satana, noi vom spune c altceva este p catul lui Adam, altceva Satana, altceva momeala Satanei i altceva gândurile noastre rele, chiar dac î i au punctul de plecare în momeal . Satana este însu i ipostasul diavolului, care a încercat s -L ispiteasc chiar i pe Domnul. P catul lui Adam este c lcarea poruncii de c tre primul om. Momeala aruncat de Satana, este ar tarea unui lucru r u în forma exclusiv a unui gând (μ μ μ). Ea folose te pu in tatea credin ei noastre ca prilej s se apropie de mintea noastr . C ci dac am primit porunca s nu

1)Efes 6, 11—12. 2) Iac. 4, 7. 3) Petru 5, 8

4)In textul grec.: noi socotim

ne îngrijim de nimic, ci s p zim cu toat str juirea inima noastr ¹ i s c ut m Împ r ia Cerurilor, afl toare înl untrul nostru, îndat ce se dep rteaz mintea de inim i de c utarea amintit , d loc momelii diavolului i se face în stare s primeasc oapta lui cea rea. Dar nici atunci nu are diavolul puterea s stârneasc gândurile noastre cu for a, pentru dac ar fi a a nu ne-ar cru a i ne-ar aduce cu sila orice gând i nu ne-ar îng dui s cuget m la nimic bun. El are numai puterea s ne arate în forma exclusiv a unui gând, la prima lui r s rire în elesuri p c toase, spre a ispiti l untrul nostru, dându-i prilej s încline fie spre ceea ce vrea el, fie spre porunca lui Dumnezeu, întru cât acestea se împotrivesc întreolalt . Astfel dac -l iubim, ne mi c m îndat gândurile spre lucrul ar tat i cugetarea noastr începe s se ocupe în chip p tima cu el; dac îns îl urîm, nu putem z bovi, ci urîm i momeala îns i. Iar dac momeala st rue chiar când e urît (c ci se, întâmpl i acest lucru), aceasta nu e din pricina unei alipiri proaspete, ci pentru s'a înt rit printr'o veche obi nuin . De aceea r mâne neclintit pe loc, ca gând simplu, fiind împiedecat de nepl cerea inimii s progreseze la o cugetare desvoltat i la patim . C ci ar tarea aceasta izolat , fiind urît de cel ce e atent la sine însu i, nu are puterea s târe cu sila mintea în v lm agul p tima de gânduri, decât numai prin împ timirea inimii dup pl ceri. A a dar de vom l p da cu totul împ timirea dup pl ceri, nu vom mai putea fi v t ma i nici de apari ia gândului simplu al vechilor obi nuin e, iar contiin a nu va mai avea îndoeli în ce prive te siguran a celor viitoare. C ci cunoscând mintea împotrivirea trândav a acestei obi nuin e i m rturisind lui Dumnezeu vechea pricin , îndat e înl turat i aceast ispit .

i iar i va avea mintea putere s vegheze asupra inimii i s o p zeasc cu toat str juirea, încercând

1) Prov 4, 23.

s p trund în cele mai dinl untru i mai netulburate c m ri ale ei, unde nu sunt vânturi de-ale gândurilor rele, cari împing cu sila i sufletul i trupul în pr p stiile volupt ii i le arunc în fântânile de smool ;¹ de asemenea nici vreo cale larg i înc p toare, pardosit cu cuvinte i cu chipuri de-ale în elepciunii lume ti, care s vr jeasc pe cei ce pornesc pe ea, oricât de în elep i ar fi. C m rile acestea curate, cari sunt cele mai de dinl untrul sufletului, i casa lui Hristos nu primesc nimic din lucrurile goale ale veacului acesta, fie c sunt ra ionale, fie c sunt nera ionale, f r numai acestea trei, pe care le-a numit apostolul: credin a, n dejdea i dragostea.

Deci cel ce este iubitor de adev r i prime te osteneala inimii poate s nu fie atras înafar nici de obi nuin ele vechi în felul în care am ar tat, ci s vegheze asupra inimii i s str bat tot mai în untru i s se apropie numai de Dumnezeu, f r s se scârbeasc de ostenelele aten iei i ale st ruin ii. C ci nu poate s nu se osteneasc cu inima cel ce ia aminte la împr tierile gândului i la pl cerile trupe ti, având s stea mereu închis între anumite hotare (s se circumscrie), nu numai în cele dinafar , ci i în cele din untru. Mai ales c acele împr tieri i pl ceri adeseori abat i cugetul i fapta.

Prin urmare e drept c momeala ca gând simplu exercit o putere silnic atunci când st rue te, chiar dac e urît . Dar convorbirea gândurilor ce se adaug atâr n de voia noastr liber . Aceasta au ar tat-o i cei ce n'au p c tuit întru asem narea c lc rii lui Adam, întru cât momeala n'au putut-o împiedeca, dar convorbirea prietenoas cu ea au l p dat-o cu totul.

Întrebare

Oare n'am primit în chip necesar gre ala lui Adam, care este p catul nostru cu gândul?

1) Aceast tâlcuire a locului din Facere 14, 10 se afl si la Nil Ascetul, Cuvânt Ascetic, cap. 52, in acest carte pag. 200 (P. G. 79, 784).

R spuns

P catul cu gândul nu e gre ala lui Adam, ci semnul împ timirii fiec ruia dup pl ceri. Dar nici gre ala n'am primit-o, c ci dac ar fi a a, în temeul mo tenirii ar trebui s c lc m to i în chip necesar porunca i s nu mai fim învinov i i de Dumnezeu, p c tuind în chip necesar în temeul mo tenirii naturale.¹ Dar nu este a a. C ci nu c lc m to i porunca, precum nu to i o p zim. De aci se poate spune limpede despre p cat c nu se întâmpl în chip necesar, ci e o împ timire dup pl ceri. Tu întrebi de ce Domnul, venind pentru gre al , nu a desfin at-o în Botez, ci i acum fiecare are puterea s calce porunca sau s nu o calce ? Eu îi voi r spunde: c lcarea, avându- i pricina în voia liber , precum s'a dovedit, nu a primit-o nimeni în chip necesar. Dar moartea, care e din pricina ei i e necesar , am mo tenit-o pentru ea este înstreinare de Dumnezeu. C ci murind primul om, adic înstr inându-se de Dumnezeu, nu mai puteam vie ui nici noi în Dumnezeu. De aceea a venit Domnul, ca s ne fac iar i vii prin baia na terii de-a doua i s ne împace cu Dumnezeu, ceea ce a i f cut. A adar n'am primit gre ala, pentru altfel ar fi st pânit în chip necesar i peste El acela care a împ r it i peste „cei ce n'au p c tuit întru asem narea gre elii lui Adam”.²

Întrebare

S zicem c Adam a s vâr it gre ala prin voin i pentru aceasta, fiind de aceea i natur cu el, i noi

1) vorba de noi cei boteza i, cari nu mai putem aduce ca scuza pentru p catele noastre mo tenirea p catului str mo esc Noi nu mai putem spune c avem în noi mo tenirea p catului lui Adam. Dar Marcu Ascetul nu neag o prezen a unei asemenea mo teniri în cei neboteza i. Aceasta se vede din faptul c atribue Botezului rolul de-a ne fi eliberat de silnicia p catului, de-a ne fi dat puterea s nu mai p c tuim dac vrem, de-a ne fi dat cur irea. (R spuns la întrebarea II, în această carte p. 281).

2) Rom. 5, 14.

c dem prin voin . Dar atunci n'a avut el i momeala tot prin voin ?

R spus

sigur c momeala a avut-o în chip necesar. Dar momeala nu e nici p cat, nici dreptate, ci dovada libert ii voii. De aceea s'a i îng duit s se arunce momeala în noi, ca pe cei ce înclin spre împlinirea poruncii s -i încununeze ca pe unii ce sunt credincio i, iar pe cei ce înclin spre pl cere s -i osândeasc ca pe unii ce sunt necredincio i. Dar i aceasta trebuie s o tim c nu suntem judeca i îndat dup fiecare hot rîre, ca cerca i sau netrebnici, ci dup ce vom fi fost proba i toat viea a noastr p mânteasc prin momeli, ar -tându-ne aci biruitori, aci birui i, aci c zând, aci ridicându-ne, aci r t cind, aci umblând bine. Abia atunci, în ziua ie irii din trup, socotindu-se toate, vom fi judeca i potrivit cu ele. Prin urmare momeala nu este p cat. S nu fie! C ci de i ea arat în chip necesar lucrurile în forma simpl a unui gând, dar noi am primit în Domnul puterea lucr rii duhovnice ti i st în puterea noastr s le judec m dela prima r s rîre de cuget, spre a ti dac e vorba de ceva v t m tor sau de ceva folositor, i astfel s l p d m sau s primim gândurile cari vin; deci acestea nu se înmul esc din necesitate, ci din buna pl cere. S zicem totu i ca tine, c i acestea odr slesc în temeiul necesit ii i al mo tenirii. Dar atunci de ce ne osânde te dumnezeiasca Scriptur pentru gândurile rele? Sau cum putem opri gândurile, cari ne turbur din necesitate i în temeiul mo tenirii? Iar dac r spunzi: „Putem prin harul, pe care l-am primit dela Botez”, afl c i a a noi suntem pricina, având dela Dumnezeu putere s le înl tur m dela cel dintâi început al r s ririi lor în cuget. Iar dac face cineva pe altul pricin a p catelor sale, nu numai c nu p c tue te f r team , ci hule te împotriva lui Dumnezeu, învinov indu-L c îng due s fie r zboi i oamenii f r vin .

Întrebare

De ce atunci eu, care sunt botezat și mă rog lui Dumnezeu și cer esc harul Lui și voiesc cu toată puterea să mă izbăvesc și să mă mântuesc de gândurile rele, totuși nu pot? Nu e vdit că fapta pe care toată a lui Adam ne-a lăsat această moțtenire, careia nu-i putem rezista?

Răspuns

Ar trebui ca noi, cari suntem raionali, să știm ce auzim. Dar fiindcă sufletul, întunecat de iubirea de plăcere și de slava de artă, a căzut în adâncul neștiinței, nu mai aude nici porunca Scripturii și nu mai ascultă nici de rânduiala firii, nici de povăuirea celor încercați, ci urmează numai socotințele proprii. Căci cine crezând dumnezeu tei Scripturi și împlinind poruncile Domnului, nu vede cum pe măsură ce sporește în acestea, se depărtează gândurile și se încredințează că acelea nu ne stăpânesc prin puterea lor, ci prin puțin tate credință și neîmplinirea poruncilor? Aceasta e cauza pentru care nu ne aflăm totuși în aceeași stare și nu suntem purtați de aceleași cugetări: fiindcă pricinile gândurilor stau în voia noastră slobodă. Căci dacă ar veni în chip silnic dela Adam, totuși am fi stăpâniți de ele la fel și am fi înuși sub puterea lor fără a fi în stare să le rezistăm. Ba n'am mai avea trebuință nici de îndemnul Scripturii, dacă gândurile ne-ar stăpâni firea prin moțtenire și nu prin voință iubitoare de plăcere. Dar nu este așa. Să nu fie! Pentru că vedem că totuși suntem purtați de ele la fel, nici la aceleași timpuri, nici spre aceleași fapte, ci fiecare în măsura în care a crezut Domnului în privința bunurilor viitoare, disprețuind slava omenească și împătimită de plăceri, în aceeași măsură a înălțat gândurile și s'a făcut mai liniștit decât cel împătimit de dulceurile vieții. De aceea ne deosebim unul de altul și în cugetare și în viață. Noi vrem să îmbrobodim adăvărul, când căutăm să stingem gândurile nu prin credință

în Iisus, adică nu prin lucrarea poruncilor Lui, nici prin umilință și smerită cugetare, împreunate cu osteneala inimii, ci rămânând la împietirea ascunsă după plăcere, adică la iubirea de slavă de artă, la dorul de aplauzuri ale oamenilor, la înalta părere de sine, la închipuirea biruinții, la mândrie și la toate celelalte asemenea toare, pe care nedobândindu-le ne înmulțim gândurile pofitoare. De ce încercăm să înțurcăm în chip greșit efectele, pe strâmb prințipiile din care provin?

Iar dacă totuși susținem că e mincinos cuvântul nostru și suntem stâmbi de gânduri fără vina noastră, să ne cercetăm cum și mai mult luare aminte, ca unii ce ne mustrăm lui Dumnezeu. Cine nu ține că ne îngreșăm din patimile mai sus pomenite în fiecare zi cu lucrul, cu cuvântul și cu cugetarea? și cine nu ține că pe cei ce ne ajută la aceasta îi iubim ca pe niște binefăcători, iar pe cei ce ne împiedecă îi ocolim ca pe niște dușmani? Dar dacă iubim patimile amintite așa de mult încât le împingem pe față, cum vom urî momeala lor în forma de gând simplu și prim (μυ)? Iar dacă a fost primită prima răsrire de cuget, cum nu îi vor urma acesteia gândurile atârșătoare de ea?

Întrebare

Să zicem că acestea sunt adevărate. Dar atunci de ce a fost gâdit Domnul în Evangheliile să facă dreptate celor ce strigă către El ziua și noaptea?¹

Răspuns

Domnul nu spune parabola că trece cei ce zac în patimile lor cu voia, ci că trece cei războiști numai de obișnuință. De aceea celor nedrepti și de dușmani le-a fost gâdit să le facă dreptate, dar pe cei cari lapădă porunca ajută toare îi muștră zicând: „Ce mă chemați Doamne,

1) Luca 18, 8

Doamne, i nu face i cele ce v spun ?"¹. Pe ace tia îi aseam n cu b rbatul nebun ce- i cl de te casa pe nisipul voilor.sale.²

Drept aceea nu te întemeia, cu o minte nestatornic i cu o judecat nesocotit , pe toate b nuelile tale, ca i când ar fi adev rate, aci zicând: „Eu sunt botezat i rog pe Dumnezeu i chem harul Lui, voind cu toat puterea s m izb vesc de gândurile rele, dar nu pot, fiind st pânit f r vin de gânduri", aci a teptând iar i dreptatea Domnului, pe care a vestit în Evanghелиi c o va face, înf i ându-te totdeauna pe tine nevinovat. Aceasta este o mare hul .

Dar te voiu întreba i eu de temeiul înaltei p reri ce i-o faci despre tine, ca s -mi dai r spus. i tiu c , strâns de adev r, sau vei gr i cuvinte de i mai mare fudulie, sau vei m rturisi vina ta. Iat întrebarea:

Întrebare

De ce Domnul, odat ce a spus c „va face dreptate în grab ",⁴ nu face în grab , ci întârzie i te las în gândurile rele, m car c te rogi din toat inima i f r ov ire, precum ai spus?

R spus

La aceast întrebare tu r spuni: „Eu cred c pricina, pentru care întârzie s fac ceea ce a spus, nu e alta decât r bdarea mea. C ci cu cât va r bda cineva s fie r zboit mai mult, cu atât se va i sl vi mai mult". Eu socoteam c în r spusul t u se va ar ta numai înalta p rere ce i-o faci despre tine. Dar tu ai adaus i o hul . C ci pentru s te po i l uda pe tine cu r bdarea mincinoas , L-ai înf i at i pe Dumnezeu mincinos în cuvântul S u, iar gândurile rele, cari, dup cuvântul Domnului, ies din inim i spurc pe om,⁴ nu mai sunt, dup tine, prilejuri ale

1) Luca 6, 46 2) Luca 6, 49. 3) Luca 18, 8. 4) Matei 15, 19—20

rutii, ale voluptății și ale oricărui păcat, cum zice Scriptura, și ale răbdării. Dar eu niciodată n'am aflat, nici în Vechiul, nici în Noul Testament, lăudați pe cei stăpâniți de gânduri rele, și mai degrabă osândiți ca vinovați. Căci Dumnezeu, precum urtează gândurile rele, așa urtează și inima care le naște. De aceea, cei ce le avem pe ele, suntem datori să plângem ca niște iubitori ai păcatului și nu să ne trufim, ca unii ce am fi război de rele străine. Cunoaște deci, o omule, că Domnul privește la inimile tuturor și celor ce urtesc prima răsuflare de gând rău (& μ μ) îndată le vine în ajutor (le face dreptate), precum a fost găsit, și nu lasă roșul vâlmăgului de gânduri să năvălească și să întineze mintea și conștiința lor; iar pe cei ce nu stârpesc primele înmuguriri, prin credință în dejde, și se lipsesc cu dulcea de ele pe motivul că vrea să le cunoască bine și să le probeze, îi lasă, ca pe unii ce sunt lipsiți de credință și vreau să se ajutoreze singuri, să fie izbiți și de gândurile ce urmează, pe cari de aceea nu le surprinde vede că momeala lor este iubită de aceia și nu este urâtă dela prima mijire.

Iar dacă după toată această limpede înfruntare se mai află cineva, care nu crede cele spuse, să purcească în viața adevărul cu lucrul însuși. Și dacă nu crede nici Scripturii și nu vrea să se încredințeze pe sine nici cu lucrul, s'a dovedit că iubește plăcerea proprii de sine. Căci ce e mai dulce ca această plăcere de sine, care socotește păcatul cu gândul că străin și face pe oameni mai degrabă să se trufească și să se înalțe, ca niște nevinovați, în loc să-și mărturisească și să-și plângă iscodirile pe cetoase?

Întrebare

Tu ai spus că fapta de neascultare a lui Adam n'am primit-o, dar moartea lui am primit-o. Dar unde stăpânește moartea, stăpânește și gândurile rele.

R spus

O ce necredin ! De ce a venit atunci Domnul în trup, dac nu ca s moar pentru toti, potrivit Scripturilor, i s surpe pe cel ce are st pânirea mor ii, adic pe diavolul?¹ Iar dac socote ti c moartea cea din Adam mai st pâne te pân acum din alt pricin decât pentru necredin a noastr , e v dit c bagatelizezi venirea lui Hristos i ii Botezul de nedes vâr it, odat ce i cei boteza i sunt inu i înc sub moartea protop rintelui, f r o vin proprie. Dar atunci, o omule, cum se mai poate spune c te-ai f cut un nou Adam cu harul lui Hristos i nu mai por i nimic din cel vechiu în chip necesar, decât ceea ce se na te din credin a ta stricat i din neascultarea ta ? Doar tim c Domnul a venit pentru noi, a murit pentru noi, ne cur e te pe noi prin Botez, ne a eaz în raiul Bisericii, ne îng due s mânc m din tot pomul din raiu, adec s iubim pe tot cel botezat în Biseric i s -l r bd m în înfrângerile ce le sufer e i s nu-l urm rim pe fiecare în toate zigzagurile lui i pentru lucrurile cari ni se par bune s -l iubim, iar pentru cele cari ni se par rele s -l urîm. C ci aceasta înseamn a mânca din pomul cuno tin ei binelui i al r ului, din care, gustând mintea, îndat se poticne te în propriile ei p cate i î i descopere, prin iscodirea r ut cioas a aproapelui, goliciunea ei, de care mai înainte nu tia, fiind acoperit de v lul în elegerii i al milei. De aceea li s'a poruncit celor a eza i în raiul Bisericii: „Nu judeca i, ca s nu fi i judeca i”,² „ierta i i vi se va ierta vou ”.³ Pe scurt li s'a spus: „Câte vre i s v fac vou oamenii, face i i voi lor asemenea. C ci aceasta este legea i prorociei”.⁴ Precum ai f cut î i va fi ie. Dar de câte ori n'am c lcat aceste porunci! De câte ori n'am osândit pe aproapele f r mil ! De câte ori nu l-am urît, sau nu l-am nedrept it, f r s fim nedrept iti!

1) Evr. 2, 14, 2) Mt 7, 1 3) Lc, 6, 27. 4) Mt 7, 12 ; Lc. 6, 31.

Iar dac a a este, ce mai batjocorim pe Adam i-l mai învinuim i pentru rele streine? C ci dac am c lut în aceea i moarte, am c lcat i porunca cu voia, ca i acela. A a dar trei lucruri i s'au întâmplat lui Adam, i nu cum socote ti tu. Acestea sunt; atacul (momeala) prin orânduire mai înalt , c lcarea poruncii prin necredin i moartea prin dreapta judecat a lui Dumnezeu, ca urmare nu atât a atacului prin iconomie, cât a c lc rii din necredin . Noi am mo tenit numai moartea lui Adam, pentru motivul c nu puteam s ne facem din mor i vii, pân nu a venit Domnul i ne-a f cut pe to i vii. Iar prima înmugurire de gând ( ) o avem prin orânduire (' μ) ca i acela; tot asemenea puterea de-a asculta sau nu de ea, dup cum ne e voia. Dar p c tuirea cu gândul o avem din voia liber . Despre aceasta ne încredin eaz „cei ce n'au p c tuit întru asem narea gre elii lui Adam", cum zice Apostolul.¹ C ci dac aceia, fiind din Adam, au putut s nu p c tuiasc întru asem narea gre elii lui Adam, e v dit c i noi putem.

De ce mai aducem atunci scuze pentru p cate i spunem lucruri nedrepte împotriva lui Dumnezeu, c adic ar îng dui s fim r zoi i de rele streine? Suntem datori s tim exact c toat vina ce izvor te din Adam fiind desfiinat de Domnul, oricine mai p time te de vreun p cat, i se întâmpl aceasta pentruc a dispre uit prin necredin a sa, sau prin iubirea de pl cere, des vâr irea pe care a primit-o în chip tainic la Botez. C ci chiar dac omul înc n'a cunoscut ce-a primit, fiind nedes - vâr it în credin i cu lipsuri în lucrarea poruncilor, dar Dumnezeu i-a d ruit des vâr irea. Fiindc zice: „Tot darul des vâr it de sus este, pogorându-se dela P rintele luminilor".² Iar acest dar des vâr it nu-l afl cineva oricum, chiar dac ar folosi toat iste imea lumeasc , ci numai din lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, în ana-

1) Rom, 5, 14. 2) Iac. 1, 17.

logie cu ceea ce împlinesc din ele. Căci după cum e deosebit împlinirea lor, așa e deosebit și descoperirea darului. Deci nimenea să nu se bizuie în cuvinte și în forme, dacă nu are în alegerea aceasta. Căci zice: „Nu cel ce se laudă pe sine este cercat, ci cel pe care îl laudă Domnul”.¹ Dar chiar și acela, care primește laude de la Domnul, e dator să se folosească de cuget drept și să steie exact cât oricât ar fi luptat cineva împotriva necredinței sale și oricât ar fi înaintat în credință și orice bun ar fi dobândit, nu numai prin cunoștința simplă, ci prin lucrare, n-a aflat sau nu va putea afla nimic mai mult, decât ceea ce primise în chip tainic prin Botez. Iar aceasta este Hristos. Pentru că zice: „Când și în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat”.² Dar Hristos, fiind Dumnezeu desvârșit, a dăruit celor ce s-au botezat harul desvârșit al Duhului, care nu primește nici un adaos de la noi, ci ni se descoperă și ni se arată potrivit cu lucrarea poruncilor, sporindu-ne credința „până când voi fi ajuns la unirea credinței, la bătălia desvârșită, la măsura vârstei plinirii lui Hristos”.³ Așa dar orice i-am aduce Lui după ce-am fost născuți din nou, a fost ascuns de mai înainte de El în noi, potrivit cu ceea ce s-a scris: „Cine a cunoscut gândul lui Hristos, sau cine l-a dat Lui ceva mai înainte, ca să și se întoarcă după aceea ca să răsplătească? Pentru că de la El și pentru El și întru El sunt toate. Lui și se cuvine slava în vecii vecilor. Amin”.⁴

1) II. Cor. 10, 18. 2) Gal. 3, 27. 3) Ef. 4, 13. 4) Rom. 11, 34-36.

Epistolă către tre Nicolae monahul¹

Prea doritului fiu Nicolae,

Mai din ziua te frământai mult pentru mântuirea ta și aveai mult grijă pentru viața după Dumnezeu. De aceea ai venit la noi, povestindu-ne despre tine, prin ce fel de osteneală și fierbinte pornire aveai de gând să te lipești de Domnul, printr-o viață uire cât mai îngrijită, prin înfrânare, prin toată reaua pătimire, luptându-te în priveghiere multă și în rugăciune îndelungă. Ne mai spuneai că războaiele și roiurile de patimi trupești se aprind în tine și se ridică împotriva sufletului din legea păcatului, care se opotesc împotriva legii minții. Și te plângeai că și mai mult ești turburat de patima mâniei și a poftelor. De aceea, ne cereai vreo metodă și vreun cuvânt de învățtură și întrebai de ce osteneală și lupte folosindu-te, ai putea să te ridici mai presus de patimile stricătore, mai sus pomenite.

În vremea aceea, am dat, pe cât era cu putință, în persoană, dragostei tale îndemnurile ce trebuiau, înfrânându-ți ideile și gândurile folositoare de suflet și arătându-ți prin ce fel de osteneală și stăruință ascetică, plină de încredere și de luminată cunoștință rațională,

1) Editat în Filocalia greacă (ed II) vol. I, pg. 73—81 și în P. G. 65, 1027 -1050 (Ad Nicolaum. Praecepta animae salutaria). Împreună în cele 13 paragrafe din P. G.

potrivit cu Evanghelia, poate sufletul, vie uind prin credin i ajutat fiind de har, s biruiasc relele, cari ânesc în untru din p cat, dar mai ales patimile amintite. Pentru c lupta trebuie dus neîncetat i cu mai mult sârguint împotriva acestor patimi, c ci ele i-au pus în chip deosebit pecetea pe suflet, prin obi nuin a lui cu ele, târîndu-l cu mult putere dup ele. Aceasta, pân ce va supune mi c rile trupe ti i nera ionale ale p catului, c rora se supunea mai înainte i de cari era târît, dup ce se robise, prin consim irea de bun voie, amintirii necontenite a gândurilor i cuget rii la cele rele.

Pe urm ne-am desp rit de tine. Dar numai cu trupul, nu i cu inima. C ci am venit în pustie, la ade v ra ii slujitori i lupt tori ai lui Hristos, ca luptându-ne i noi cât de pu in i nevoindu-ne împreun cu fra ii, cari se o tesc împotriva lucr rilor vr jma e, i cu cei ce se împotrivesc viteje te patimilor, s lep d m lenevia i s arunc m dela noi negrija, i s lu m asupra noastr sârguinta i grija, silindu-ne s câ tig m buna pl cere a lui Dumnezeu. De aceea, m'am gândit s trimit cur iei tale prin scrisoare un mic îndemn i un sfat folositor sufletului, ca cetind pe scurt în scrisoarea noastr smerit lucrurile de cari i-am vorbit în persoan , s sco i cu sârguint un folos duhovnicesc, ca i cum am fi noi în ine de fa .

2. A a dar, fiule, începutul purt rii tale pl cute lui Dumnezeu trebuie s faci s porneasc dela aceasta:

S te gânde ti statornic i pururea, într'o medita ie neîntrerupt , la toate binefacerile de cari i-a f cut parte iubitorul de oameni Dumnezeu, spre mântuirea sufletului t u; i s nu încetezi a-i aminti de multele i marile Lui binefaceri, acoperindu-le cu uitarea p catului sau trând viei i prin aceasta l sând s treac vremea cealalt f r folos i f r s aduci mul umire. C ci aceste amintiri neîncetate, împungând inima ca un ac, o mi c totdeauna spre m rturisire, spre smerenie, spre mul umire adus cu suflet sdrobit i spre toat sârguinta bun . Ele

ne îndeamnă să-și răsplătească Dumnezeu cu purtările noastre bune și cu toată virtutea, întru cât ne face să cugetăm pururea cu bun conștiință la cuvântul proorocesc: „Ce voi da în schimb Domnului pentru toate câte mi le-a dat mie?”.¹ Să cugete deci sufletul la toate binefacerile, de cari și-a făcut parte iubitorul de oameni Dumnezeu începând de la naștere; sau din câte primejdii a fost izbăvit adeseori; sau în câte rele a căzut și în câte greșeli s'a rostogolit fără să fie pedat, după dreptate, duhurilor cari l-au amăgit ca să-l piardă și să-l ducă la moarte, ci, cu îndelungă răbdare, Stăpânul iubitor de oameni, trecând cu vederea greșelile, l-a păstrat, a tep-tând întoarcerea lui; să cugete iar și că, slujind de bunăvoie duhurilor rele prin patimi, El înlăcră, acoperindu-l și ocrotindu-l în tot chipul, iar la urmă l-a căluzit prin Duhul cel bun pe drumul mântuirii și i-a pus în inimă dragostea de viață ascetică și l-a înputernicit să prăsească cu bucurie lumea și toată amăgirea plămădită cerurilor și trupului, împodobindu-l cu schima îngerească a rânduielii ascetice și pregătind lucrurile în așa fel, ca să fie primit cu ușurință de sfinții biserici, în obște frumusețe.

Iar cugetând la acestea cu bun conștiință, cine nu va petrece totdeauna întru zdrobirea inimii? Cine nu se va umplea de neajude țări, având atâtea dovezi de binefacere, fără ca el să fi făcut vreun bine mai înainte? Căci oricine va cugeta așa: Dacă fără să fi făcut eu niciun bine, ba chiar pe cătușă mult înaintea Lui și petrecând în necurățiile trupului și în alte multe răutăți, totuși nu mi-a făcut după părțile mele, nici nu mi-a întors după fărădelegile mele,² ci mi-a rânduit atâtea daruri și haruri spre mântuire, dacă mi voi hotărî cu totul să-I slujesc de aci înainte numai Lui prin viața curată și prin împlinirea virtuților, de câte bună ținem și darurile duhovnicești nu mi va învrednici, întărându-mă, îndreptându-mă și căluzindu-mă spre tot lucrul bun?

1) Psalm 116, 12. 2) Psalm 103, 10.

De aceea, cel ce se gânde te totdeauna la aceasta i nu uit de binefacerile lui Dumnezeu, se ru ineaz i se îndreapt i se nevoie te spre toat virtutea bun i spre toat lucrarea drept ii, gata totdeauna s fac cu râvn voia lui Dumnezeu.

3. A a dar, iubite fiule, având, prin harul lui Hristos, ca pe o în elepciune fireasc , această medita ie i gândire s n toas , p streaz-o totdeauna în tine. S nu te la i cople it de uitarea pierz toare, nici împiedecat de nep sarea, care face mintea de art i o abate dela viea ; s nu- i la i cugetarea întunecat de ne tiin a, care e pricina tuturor relelor, nici am git de negrij , care e tot ce poate fi mai r u; s nu te la i târît de pl cerea trupului, nici biruit de l comia pântecelui; s nu te la i cu mintea robit de poft , nici s nu lucrezi în tine spurc ciunea prin învoirea cu gândurile desfrânate ; s nu te la i biruit de mânia, care na te ura de fra i. În sfâr it s nu întristezi i s nu te la i întristat pentru vreo pricin trist i nefericit , care s te fac s îngr m de ti amintiri de gânduri rele împotriva aproapelui, încât s te pomene ti ab tut dela rug ciunea curat c tre Dumnezeu i s - i la i mintea robit , privind cu gând s lbatec pe fratele t u, care are acela i suflet. C ci prin aceasta con tiin a îti va fi înl n uit de purtarea nesocotit a cugetului trupesc i de duhurile rele, c rora ai fost predat spre pedeaps pân la o vreme; i anume pân când mintea, sfâr it în toate privin ele i cople it de întristare i de mole ire, dup ce a pierdut sporul dup Dumnezeu pentru pricinile de mai înainte, va începe iar i, cu mult smerenie, s ia dela cap t calea mântuirii. În felul acesta, ostenindu-se mult în rug ciuni i în priveghieri de toat noaptea i împr tiind pricinile amintite prin smerenie i m rturisire c tre Dumnezeu i c tre aproapele, ea începe iar i viea a de înfrânare. i luminat de luminile cuno tin ii evanghelice, ea cunoa te atunci, cu harul lui Dumnezeu, c cel ce nu s'a predat pe sine des vâr it crucii, în cuget de smerenie, i nu

s'a aruncat pe sine la picioarele tuturor, ca s' fie c lcat, înjosit i dispre uit, nedrept it, batjocorit i luat în răs, iar el s' le rabde toate acestea cu bucurie i s' nu pretind pe seama sa câtu i de pu in lucrurile omene ti: slav sau cinste, sau laud , sau pl cere de mâncare, de b utur , sau de hain , nu se poate face cre tin adev rat.

4. Deci stând în fa a noastr asemenea lupte, nevoine i cununi ale evlaviei, pân când ne vom batjocori cu înf i area pref cut a evlaviei, slujind Domnului doar la ar tare, încât altfel suntem socoti i între oameni i altfel ne descoperim Domnului, care cunoa te cele ascunse? C ci în vreme ce suntem socoti i de al ii sfin i, ne afl m înc s lbateci dup n ravuri; având chip de evlavie, n'am dobândit înc puterea ei înaintea lui Dumnezeu; socoti i de mul i feciorelnici i cura i, înaintea Celui ce cunoa te cele ascunse suntem întina i în untru de necur iile gândurilor desfrânate i înnoroa i de mic rile patimilor. i pentru pref cuta noastr nevoine de acum, suntem robii laudelor omene ti i ne orbim mintea. Deci pân când vom umbla în de ert ciunea min ii, neprimind în elepciunea evanghelic , prin care putem cunoa te vie uirea cerut de con tiin , ca s' o urm m cu sârguin i s' afl m i îndr snirea con tiin ei?

Pân când ne mai rezem m înc pe dreptatea p rut a omului dinafar , în lipsa adev ratei cuno tin e, i ne am gim pe noi în ine cu îndeletnicirile dinafar , vrând s' pl cem oamenilor i vrând sl vi, cinstiri i laude dela ei?

C ci va veni de sigur Cel ce descopere cele ascunse ale întunerecului i d la iveal sfaturile inimilor,¹ Judec torul care nu gre e te i care nu se las ru inat de bogat, nici nu se milostive te de s rac, care d la o parte înf i area de dinafar i scoate la ar tare adev rul ascuns în untru. Acela va încununa pe lupt torii

1) I Cor, 4, 5.

adevra i, cari au vieuit potrivit cu contiin a, în fa a Îngerilor i înaintea Tat lui S u, iar pe cei ce au îmbr cat chipul cucerniciei cu pref c torie i au ar tat numai oamenilor o p rut bun vieuire i s'au bizuit pe aceasta în deert, am gindu-se nebune te pe ei în i i, îi va da pe fa înaintea Bisericii Sfin ilor i a toat oastea cereasc , ca apoi s -i trimit ru ina i cumplit în întunecul cel mai dinafar , asemenea fecioarelor nebune. Pentruc i acestea i-au p zit fecioria dinafar a trupului, dat fiind c întru nimic n'au fost învinov ite în privin a aceasta, ba au avut în parte i untdelemn în candelile lor, adic au fost p rta e i de oarecari virtu i i ispr vi dinafar i de oarecari dureri. De aceea candelile lor au i ars pân la o vreme. Dar din pricina negrijii, ne tiin ii i a trând viei, n'au fost cu prevedere i n'au cunoscut cu de-a-m nuntul roiul patimilor ascunse înl untru i puse în lucrare de duhurile rele. Din aceast pricin cugetarea lor a fost stricat de înrâuririle vr jma e, încât s'au învoit cu ele prin gândurile lor. i a a au fost am gite într'ascuns i biruite de pisma cea a tot rea, de ciuda care ur te binele, de vrajb , de gâlceav , de ur , de mânie, de am r ciune, de pomenirea r ului, de f rnicie, de furie, de mândrie, de slava de art , de dorin a de-a pl cea oamenilor, de bunul plac, de iubirea de argint, de trând vire, de pofta trupeasc ce treze te în gânduri voluptatea, de necredin , de lipsa de temere, de la itate, de întristare, de împotrivire, de mole ire, de somn, de înalta p rere de sine, de voin a de-a se scuza, de îngâmfare, de l ud ro enie, de nes turare, de risip , de sgârcenie, de desn dejdea care-i mai cumplit decât toate, i de celelalte mi c ri sub iri ale p catului. Ele socoteau c i lucrarea faptelor bune sau vieuirea cuvioas se înf ptue te cu puteri omene ti i de aceea c utau s culeag laude dela oameni. Din aceast pricin chiar dac au fost p rta e de unele daruri, le-au vândut duhurilor rele pentru slava de art i pl cerea dela oameni. Împ rt indu-se i de alte patimi, ele au

amestecat în purtările bune cugetele rele și trupele tale. De aceea le-au făcut necurate și neprimite asemenea jertfei lui Cain, lipsindu-se de bucuria Mirelui și fiind luate afară de nunta cerească.

5. Cugetând deci la acestea, cântă rându-le și probându-le, să cunoaștem și să înțelegem în ce stare ne aflăm, că, până mai avem încă vreme de pocăință și de întoarcere, să ne îndreptăm pe noi înșine. Aceasta pentru că faptele noastre cele bune, fiind săvârșite cu curaj, să fie adevărate și curate, neamestecate cu cugetul trupesc, ca să nu fie respinse ca o jertfă pentru că din lipsa temerii, grijii și a cunoaștinții adevărate și ca nu cumva să răbdăm osteneala fecioriei, a înfrângerii, a privegherii, a postului și a relei părămăci și să ne cheltuim zilele vieții, și totuși, pentru pricinile mai înainte pomenite ale patimilor, pentru rătăcirile noastre drept și să fie aflate ca o jertfă pentru că să nu fie primit de Hristos, Arhiereul ceresc.

Așa dar, o fiule, cine vrea să ia crucea și să-l urmeze lui Hristos, prin neîncetată cercetare a gândurilor din sine, prin multă grijă pentru mântuire, prin înțelegere și mult sărguintă pentru Dumnezeu și prin întrebarea slujitorilor lui Dumnezeu, cari sunt de același suflet și de același gând și cari poartă aceeași luptă, trebuie să-și sporească, înainte de toate, cunoaștința și înțelegerea. Aceasta din motivul că nu cumva, neștiind pe unde și cum umbla, să călătorească în întunecare, lipsit de lumina sfântului. Căci cel ce călătorește după socoteala sa, fără cunoaștința evanghelică și fără căluzirea cuiva, de multe se împiedecă și cade în multe gropi și curse ale celui rău, mult răutate și prin multe primejdii trece și nu tie la ce întâmplare ajunge. Pentru că sunt destui cari au trecut prin multe ostenele și nevoine și au răbdat pentru Dumnezeu rele părămăci și scârbe multe. Dar prin faptul că au umblat după socoteala lor și n-au putut deosebi lucrurile, nici n-au cerut sfatul aproapelui, aceste ostenele ale lor au rămas de arde și fără rost.

6. Tu deci fiule iubite, precum i-am spus la începutul acestui cuvânt de pov tuire, nu uita binefacerile iubitorului de oameni Dumnezeu, de cari ai avut parte, l sându-te furat de p cat i de nep sare. Ci punând înaintea ochilor t i binefacerile de cari te-ai împ rt it dela începutul vie ii tale i pân acum, fie trupe ti, fie duhovnice ti, z bove te cu gândul la ele, dup cum s'a spus: „Nu uita toate binefacerile Lui”.¹ F aceasta pentru ca inima s i se mi te cu u urin spre frica lui Dumnezeu i spre dragoste, ca s -I întorci în schimb, dup putere, o viea curat , o petrecere virtuoaas , o contiin cucernic , o judecat cump nit , o credin dreapt , un cuget smerit i, simplu vorbind, s te poti d rui întreg lui Dumnezeu. C ci ru inându-te de amintirea atâtor bun t i, de cari te-ai bucurat din partea St pânului bun i de oameni iubitor, inima ta se va umplea de dragostea i de dorul Lui printr'o mi care pornit chiar din ea îns i, mai bine zis conlucrând i darul de sus. Pentru c îi vei da seama c lucrurile minunate, pe cari nu le-a f cut altora cu mult mai buni, i le-a f cut ie, prin iubirea Sa de oameni cea negrit .

Sile te-te, a a dar, s p strezi neîncetat în amintire toate binefacerile d ruite ie de Dumnezeu. Dar mai ales aminte te- i neîncetat de harul acela mare i minunat i de acea binefacere de care i-a f cut parte, cum ne-ai povestit, pe când c l toreai împreun cu mama ta dela Locurile Sfinte la Constantinopol, când s'a pornit acea furtun înfrico at i nest pânit i acel vârtej mare în vreme de noapte, în urma c ruia to i cei din corabie, împreun cu cor bierii i cu mama ta, au pierit în adânc.

Aminte te- i c singur tu cu ali doi a i sc pat atunci, fiind arunca i ca printr'o minune dumnezeesc de valurile m rii la rm. Aminte te- i apoi cum i s'a rânduit s vii dup aceea la Ancyra, unde ai fost primit cu dragoste p rinteasc de cineva, i cum te-ai înso it pe urm

1) Ps. 103, 2.

cu prea evlaviosul fiu Epifanie, ca amândoi c l uzi i de un cuvios b rbat, s veni i la calea adev rului i s fi i primi i de ni te sfin i slujitori ai lui Dumnezeu ca fii adev ra i.

7. Pentru toate aceste mari binefaceri d ruite ie de Dumnezeu, cu ce lucru vrednic de ele ai putea s mulme ti Celui ce a chemat sufletul t u la viea a ve nic ? C ci tu, dup dreptate, nu mai trebuie s -i tr e ti ie, ci lui Hristos care a murit i a înviat pentru tine,¹ având s vie uie ti întru toat virtutea drept ii, s împline ti toate poruncile i s cau i „care este voia cea bun , des -vâr it i binepl cut lui Dumnezeu”,² silindu-te cu toat puterea s urmezi ei.

Drept aceea, fiule, supune- i tinere ea ta Cuvântului lui Dumnezeu, a a cum însu i Cuvântul o cere: „Trupul t u pred -l jertf vie, sfânt , binepl cut lui Dumnezeu, slujb cuvânt toare”.³ Tot mustul poftei trupe ti svânt -l i usc -l cu mâncare pu în , cu b utur pu în i cu privegheri de toat noaptea, ca s spui i tu din inim : „F cutu-m'am ca o piele atârnat la fum; dar drept ile tale nu le-am uitat”.⁴ i cunoscând c e ti al lui Hristos, r stighe te- i trupul, dup cuvântul Apostolului, dimpreun cu patimile i cu poftele lui;⁵ i omoar -i m dul rile omului p mântesc,⁶ adec nu numai lucrarea desfrân rii, ci i necur ia lucrat de duhurile rele în trupul t u.

Ba cel ce a teapt cununa fecioriei adev rate, neîntinate i des vâr ite, nu- i poart lupta numai pân aci, ci, urmând înv turii apostole ti, se lupt s omoare pân i icoana i mi carea patimii. Dar nici cu atâta nu se mul me te acela care, cuprins de o puternic dragoste, vrea s se s l luiasc în trupul s u fecioria îngereasc i neprih nit , ci se roag ca i îns i amin tirea simpl a poftei s fie stins , chiar dac se ive te numai în minte ca o adiere de gând, f r mi carea i

1) II Corint. 5, 15 2) Romani 12, 2. 3) Romani 12, 1. 4) Psalm 119, 83.
5) Galateni 5, 24 . 6) Colos. 3, 5.

lucrarea patimei trupeii. Iar la această stare e cu puțin să se ajungă, dacă peste tot se învrednicesc vreunii de asemenea har, numai prin ajutorul de sus și prin puterea și darul Duhului.

Astfel, cel ce a teaptă cununa fecioriei curate, nemateriale și neprihănite, își răstignește trupul prin ostenețeli și nevoine și își omorâșmă dularele omului pământesc prin înfrânare și ruitoare și răbdătoare, stricând pe omul cel dinafară, sub îndu-l, scorjindu-l și făcându-l numai schelet. Aceasta pentru că, prin credință și lupte și prin lucrarea harului, omul dinlăuntru se înnoiește,¹ înaintând din zi în zi spre tot mai mult bine, crescând în dragoste, împodobindu-se cu blândețe, veselindu-se cu bucuria Duhului, încununându-se cu pacea lui Hristos, sporind în evlavie, întărându-se într-un bun tate, învățându-se în frica lui Dumnezeu, luminându-se prin în alegere și cunoștință, strălucind de înălțare și căluzit de smerenie.

Iar învățându-se mintea prin Duhul cu acestea și cu alte asemenea virtuți, descopere în sine pecetea chipului dumnezeesc, în alege frumusețea spirituală și negritatea asemănării cu Domnul și printr-o bogăție legii lui untrice a înălțării, care îl învață și se lasă învățat dela sine.

Sub iază - și deci trupul tânăr, o fiule, și îngrășă și sufletul nemuritor cu cele spuse înainte; iar mintea înnoiește-o cu virtuțile mai înainte în irate, prin conlucrarea Duhului. Căci trupul tânăr, îngrășat cu felurite mâncări și cu butur de vin, e ca un porc gata de junghiere. Sufletul lui e junghiat de aprinderea plăcerilor trupești, iar mintea e robită de fierberea poftelor rele, neputând să se împotrivescă plăcerilor trupului. Căci îngrășă și direcția sângelui pricinuită împreună cu duhului. Mai ales butura de vin nici să n-o miroasă tinerețea, ca nu cumva prin focul îndoit, născut din lu-

1) II Corinteni 4, 16

crarea patimei din untru i din b utura de vin, turnat dinafar , s i se înfierbânte peste m sur pl cerea trupului i s alunge dela sine pl cerea duhovniceasc a durerii n scut din str pungerile inimii i s aduc în ea întunecare i împietrire. Ba de dragul poftei duhovnice ti, tinere ea nici la s turarea de ap s nu se gân-deasc . C ci pu in tatea apei ajut foarte mult la sporirea cump t rii. Dup ce vei proba aceasta cu lucrul, vei lua singur încredin area prin experien . C ci acestea nu i le rânduim i hot râm fiindc vrem s -i punem asupra un jug silnic, ci, îndemnându-te i sf tuindu-te cu dragoste, i le d m ca pe o socotin i cale bun de urmat spre sporirea în fecioria adev rat i în cump tarea deplin , l sând la sloboda ta alegere s faci ce vrei.

8. S vorbim acum pu in i despre patima nera ional a mâniei, care pustie te, z p ce te i întunec tot sufletul, i-l arat pe om asemenea fiarelor în vremea mi c rii i lucr rii ei, mai ales pe cel ce alunec lesne i repede spre ea. Patima aceasta se sprijin mai ales pe mândrie; prin ea se înt re te i se face nebiruit . C ci pân ce e udat copacul diavolesc al am r ciunii, al sup r rii i al mâniei, cu apa puturoas a mândriei, înflore te i înfrunze te îmbel ugat i aduce mult rod al f r delegii. Iar cl direa celui r u în suflet nu poate fi doborât , pân ce are ca sprijin i înt rire, temelia mândriei. Dac vrei, a a dar, s se u te în tine arborele f r delegii (adec patima am r ciunii, a mâniei i a sup r rii) i s se fac neroditor, ca venind securea Du-hului s -l taie i s -l arunce în foc cum zice Evanghelia, i s -l scoat afar împreun cu toat r utatea; i dac vrei s se d rîme i s se surpe casa f r delegii, pe care cel r u o zide te cu vicle ug în suflet (i o face aceasta adunând de fiecare dat în gând ca pietre felurite pricini întemeiate sau neîntemeiate, provocate de lucruri i de cuvinte referitoare la cele materiale i ridicând în suflet o cl dire a r ut ii, c reia îi pune ca

sprijin i întrire gânduri de mândrie), s ai smerenia Domnului neîncetat în inim . S te gânde ti cine a fost El i ce s'a f cut pentru noi, i din ce în lime de lumin adumnezeirii,—descoperit dup putin fiin elor de sus i sl vit în ceruri de toat firea raional a Îngerilor, Arhanghelilor, Scaunelor, Domniilor, Începătoriilor, St pâniilor, Heruvimilor i Serafimilor i a nenumitelor Puteri spirituale, ale c ror nume n'au ajuns până noi, dup cuvântul tainic al Apostolului,¹ — în ce adânc de smerenie omeneasc s'a coborît, prin negrita Sa bun tate, asem nându-se întru toate nou , celor ce edeam în întunerecul i în umbra mor ii" i ajunsese robi prin c lcare a lui Adam, fiind st pâni i de vr jma prin lucrarea patimilor.

9. C ci aflându-ne noi într'o astfel de robie înfricoat i st pâni i fiind de moartea nev zut i viclean , nu s'a ru inat de noi St pânul întregei firi v zute i nev zute, ci umilindu-Se pe Sine i luând asupra Sa pe omul c zut sub patimile de ocar i sub osânda dumnezeesc , „s'a f cut întru toate asemenea nou , afar de p cat",² adic afar de patimile de ocar . El a luat toate pedepsele trimise asupra omului pentru p catul neascultării de c tre hot rîrea dumnezeesc : moartea, osteneala, foamea, setea i cele asemenea acestora, făcându-Se ceea ce suntem noi, ca noi s ne facem ceea ce este El; „Cuvântul trup s'a f cut",³ ca trupul s se fac Cuvânt; „fiind bogat, s'a f cut s rac pentru noi, ca noi s ne îmbog im cu s r cia Lui,,⁴ s'a f cut asemenea nou din multa iubire de oameni, ca noi s ne facem asemnea Lui prin toat virtutea. C ci de unde a venit Hristos, de acolo se înnoe te, prin harul i puterea Duhului, omul zidit cu adev rat dup chipul i asemnarea lui, Dumnezeu. Iar prin aceast înnoire ajunge la m sura dragostei des vâr ite, care arunc afar frica,⁵

1) Ef. 2, 21 ; Colos, 1, 16. 2) Evr. 4, 15. 3) Io, 1, 14. 4) II Cor, 8, 9; 5) Io 4, 18.

nemaiputând să cadă niciodată. Căci „dragostea niciodată nu cade”,¹ fiindcă „dragostea, zice Ioan, este Dumnezeu în cine rămâne în dragoste în Dumnezeu rămâne”. De această măsură s’au învrednicit Apostolii și cei ce s’au nevoit asemenea lor într-o virtute și s’au înfrumusețat pe ei desigur și Domnului, urmând lui Hristos cu dragoste desigur și în toată viața lor.

Gândindu-te-te, așadar, totdeauna fără uitare la umilirea aceasta atât de mare, pe care a luat-o Domnul asupra Sa, din nefericitățile Sa iubire de oameni; adică la slăbirea în Maica lui Dumnezeu-Cuvântul, la luarea omului asupra Sa, la născuterea din femeie, la creșterea treptat cu trupul, la ocări, la înjurături, la batjocuri, la luarea în râs, la bârfiri, la biciuiri, la scuipări, la luarea în bătaie de joc, la hălmăzirea, la cunună de spini, la osândirea lui de către cetățenii, la strigătul Iudeilor celor fără de lege și de același neam cu El, împotriva lui: „Ia-L, ia-L, răstigne-te-L”,³ la cruce, la piroane, la sulă, la adăparea cu oțet și fier, la triumful pășunilor, la râsul celor cari treceau și ziceau: „De eti Fiul lui Dumnezeu, pogoară-te de pe cruce și vom crede în tine”,⁴ și la celelalte patimi, pe cari le-a răbdat pentru noi: la răstignire, la moarte, la răstăvirea de trei zile în mormânt, la coborârea la iad; pe urmă la roadele patimilor, cari și cât de mari au fost: la învierea din morți, la scoaterea din iad și din moarte a sufletelor, cari s’au împreunat cu Domnul, la înălțarea la ceruri, la șederea de-a dreapta Tatălui, la cinstea și la slava mai presus de toată Înălțarea, Stăpânirea și de tot numele ce se numește, la închinarea ce-o aduc toți Îngerii Celui întâi născut din morți, din pricina patimilor, după cuvântul Apostolului, care zice: „Această să se cugete în voi, ceea ce și în Hristos Iisus, care în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpărea să socotească a fi întocmai cu Dumnezeu, ci s’a umilit pe Sine, chip de rob luând, într-o asem-

1) I Cor. 13, 8. 2) I. Io. 4, 16. 3) Ioan 19, 15. 4) Matei 27, 40—42.

narea omului f cîndu-se i la înf i are aflându-se ca omul; i s'a smerit pe Sine ascult tor f cîndu-Se pîn la moarte, iar moartea a crucii, de aceea i Dumnezeu L-a preaîn l at pe El i i-a d ruit Lui nume mai presus de tot numele, ca în numele lui Iisus Hristos tot genunchiul s se plece, al celor cere ti, al celor p mînte ti i al celor dedesubt",... i urm toarele.¹ Iat la ce slav i în l ime L-au ridicat, dup dreptatea lui Dumnezeu, pe Domnul f cut om, pricinile mai înainte spuse.

10. Prin urmare, de vei p stra în inima ta f r uitare, cu dragoste i cu sim ire aceste amintiri, nu te va st pâni patima am r ciunii, a mâniei i a sup r rii. C ci temeliile patimii mândriei, fiind s pate prin smerenia lui Hristos, la care te vei gîndi, se va surpa u or i dela sine toat cl direa f r delegii, adic a mâniei i a sup r rii. C ci ce inim aspr i împietrit nu se va frînge de va avea neconținut în minte marea smerenie a dumnezeirii Unuia n scut pentru noi i amintirea tuturor patimilor mai înainte spuse? Cine nu se va face de bun voie p mînt, cenu e i pulbere de c lcat de c tre toi oamenii? Iar dac se va smeri i se va frînge sufletul astfel, privind la smerenia Domnului, ce mânie va mai putea s st pîneasc asupra lui? Dar tot a a de v dit e c uitarea acestor gînduri folositoare i de viea f c toare, i sora ei lenea, i ajut toarea i tovar a lor ne tiin a, cari sunt patimile cele mai adânci i mai l untrice, mai greu de surprins i de îndreptat, cari acoper i întunec sufletul cu mult grij , fac s se încuibeze i s lucreze în el i celelalte patimi, întru cât s desc nep sarea i alung frica de p cate, preg tind drum i lucrare u oar fiec rei patimi. C ci odat ce sufletul e acoperit de uitarea atotp c toas , de lenea stric cioas i de ne tiin , maica i doica tuturor relelor, nenorocita de minte se lipe te cu u urin de tot ce se vede, se cuget sau se aude. De pild de va vedea frumuse e de

1) Filipeni 2, 6—11.

femeie, îndat se va r ni de pofta trupeasc . i a a succedându-se amintirile lucrurilor privite cu patim i cu pl cere, zugeresc din nou în untrul sufletului icoa-nele lor, prin întip rirea în elesurilor i a gândului p - c tos. Iar urmarea este c întineaz mintea p tima i nenorocit prin lucrarea duhurilor rele.

11. Apoi i trupul dac e gras i tân r, sau plin de must, când e a â at de amintiri caut s împlineasc cu patim cele cuprinse în ele, fiind împins de poft , sau s vâr e te uneori necur ii în vis ori în somn. C ci chiar dac nu a avut cineva amestecare cu femeia la ar tare i e socotit cast, feciorelnic i curat de oameni, ba chiar are renume de sfânt, înaintea lui Dumnezeu, care vede cele ascunse, e socotit ca spurcat, desfrânat i necump tat; i pe dreptate va fi osândit în ziua aceea, de nu va plânge i nu se va tângui, topindu- i trupul necontenit cu posturi, privegheri i rug ciuni, iar mintea lecuindu- i-o i îndreptându- i-o prin amintiri sfinte i prin meditarea cuvântului dumnezeesc, aducând poc în cuvenit lui Dumnezeu, înaintea c ruia a i cugetat i f cut relele. Fiindc nu minte glasul care a zis: „Iar eu v zic vou : tot cel ce prive te la femeie spre a o pofti pe ea, a i preacurvit cu ea în inima sa”.¹ De aceea e de folos tân rului s nu se întâlneasc , de e cu putin , de loc cu femei, chiar de sunt socotite sfinte. Iar de se poate, s vie uiasc desp r it chiar i de oameni, c ci atunci poart r zboiul mai u or i îl cu- noa te mai bine; mai ales dac va fi cu luare aminte la sine însu i i va petrece în cump tare, cu pu în b utur de ap , în priveghere mult i rug ciuni, i se va sili s fie împreun cu P rin i duhovnice ti încerca i, l sându-se în elep it i c l uzit de ei.

C ci e primejdios lucru a fi cineva singur, f r martori, a se c l uzi dup voia sa i a convie ui cu cei neîncerca i în r zboiul duhovnicesc. Unii ca ace tia sunt

1) Matei 5, 28

birui i de alte feluri de r zboaie. C ci multe sunt me te ugirile p catului i se in bine ascunse; i felurite curse i-a întins vr jma ul pretutindenii. De aceea, dac e cu putin , e bine s te sile ti i s te str due ti a fi sau a te întâl ni neîncetat cu b rba i cunosc tori. În felul acesta, de i nu ai tu însu i f clia adev ratei cuno tin e, fiind înc nedes vâr it cu vârsta duhovniceasc i prunc, dar înso indu-te cu cel ce o are, nu vei umbla în întunerec, nu te vei primejdui de la uri i de curse i nu vei c dea între fiarele lumii spirituale, cari pândesc în întunerec i r pesc i ucid pe cei ce umbl în el f r f clia spiritual a cuvântului dumnezeesc.

12. tiu c vrei i tu, fiule, s dobânde ti înl untrul t u f clia luminii în eleg toare i a cuno tin ii duhovnice ti, ca s po i umbla f r s te poticne ti în cea mai adânc noapte a veacului acestuia, i pa ii s -i fie îndrepta i de Domnul. C ci ai dorit foarte tare calea Evangheliei, dup cuvântul prorocesc, adic s urmezi cu credin înfocat poruncilor evanghelice mai des -vâr ite i s te faci p rta , prin dorin i rug ciune, de patimile Domnului. De aceea, am s -i ar t o metod minunat i o regul a chipului duhovnicesc de viea . Ea nu are lips de osteneal i de nevoin trupeasc , ci de osteneal sufleteasc , de supravegherea min ii i de un cuget atent, care e ajutat de frica i de dragostea lui Dumnezeu. Prin această metod vei putea cu u urin s pui pe fug mul imea vr jma ilor, asemenea fericitului David, care a r pus pe un uria al celor de alt neam prin credin i încredere în Dumnezeu, i a a pus pe fug cu u urin , împreun cu poporul s u, zecile de mii ale du manilor.¹

Înta cuvântului nostru este s atrag aten ia asupra celor trei uria i puternici i tari ai celor de alt neam, pe cari se reaz m toat puterea protivnic a lui Holofern cel spiritual. Dac ace tia vor fi r pu i i uci i toat

1) I Samuil 17. 49 urm.

puterea duhurilor necurate va slăbi cu uşurinţă, până se va topi cu totul. Cei trei uriaşi ai celui rău, cari sunt socotiţi ca cei mai tari, sunt cele trei rele amintite mai înainte: neştiinţa, maica tuturor relelor; uitarea, sora împreună lucrătoare şi slujitoarea ei; şi nepăsarea trândăv, care este veştmântul şi acoperământul norului negru a ezat peste suflet şi care le sprijină pe amândouă, le întăreşte, le susţine şi se deşte în sufletul celui rău grăitorul înrădăcinat şi statornic. Prin nepăsarea trândăv, prin uitare şi prin neştiinţă se întăresc şi se maresc proptelele celorlalte patimi. Când ajutorându-se întreolaltă şi neputând să fiinţeze fără să se susţină una pe alta, ele se dovedesc puteri tari ale vrăjmaşului şi ceterii puternice ale celui rău. Prin ele se întăreşte şi pe ele se reazmă toată oastea duhurilor răutăţii, ca să -i poată duce la îndeplinire planurile. Fără ele nu se pot susţine nici cele mai înainte spuse.

13. De vrei, a a dar, să dobândeşti biruinţă împotriva patimilor mai înainte pomenite şi să pui pe fugă uşor mulţimea vrăjmaşilor spirituali de alt neam, adunată în tine însuşi prin rugăciune şi prin ajutorul lui Dumnezeu. Printr-un astfel de adâncurii inimii, caută urma acestor trei uriaşi puternici ai diavolului, adică a uitării, a nepăsării trândăve şi a neştiinţei, cari sunt propteaşii duşmanilor spirituali de alt neam şi pe sub cari furiându-se celelalte patimi ale răutăţii, lucrează, vieţuiesc şi prind putere în inimile celor iubitori de plăcere şi în sufletele neînvingătoare. Prin multă atenţie şi supraveghere a minţii, folosindu-te de ajutorul de sus, vei afla relele necunoscute celorlalţi şi socotite ca fiind nici n'ar fi rele, dar cari sunt mai stricătioase decât celelalte. Iar prin armele dreptăţii, cari sunt contrarele lor, adică prin amintirea cea bună, care este pricina tuturor bunătăţilor, prin cunoştinţa luminată, prin care sufletul, priveghind, alungă de la sine întunecul neştiinţei, şi prin râvnă cea bună, care îndrumă şi zoreşte sufletul spre mântuire, vei birui întru puterea Duhului Sfânt, prin rugăciune şi cerere,

viteje te i b rb te te pe cei trei uria i mai sus pomeni i ai vr jma ilor spirituali. Prin amintirea cea prea bun , cea dup Dumnezeu, socotind totdeauna „câte sunt adev rate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt cu nume bun, fie c e virtute, fie c e laud ”,¹ vei alunga dela tine uitarea atotp c toas ; prin cuno tin a luminat i cereasc vei nimici ne tiin a pierz toare a întunerecului; iar prin râvna atotvirtuoas i prea bun , vei scoate afar nep sarea trândav , care lucreaz în suflet p catul necredin ii în Dumnezeu, înr d cinat acolo. De vei câ tiga aceste virtu i, nu prin simpla voin a ta, ci cu puterea lui Dumnezeu i cu conlucrarea Duhului Sfânt, prin mult aten ie i rug ciune, vei putea s te izb ve ti de cei trei uria i mai 'nainte pomeni i ai celui viclean. C ci armonia cuno tin ii adev rate cu amintirea cuvintelor lui Dumnezeu i cu râvna cea bun , când va fi silit s st ruie în suflet, prin harul lucr tor, i va fi p zit cu grij , va terge din el urmele uit rii, ale ne tiin ii i ale nep s rii trândave i le va reduce la nefiin , iar pe urm va împ r i în suflet harul, întru Domnul nostru Iisus Hristos, c ruia fie slava i st pânirea în vecii vecilor, Amin.

1) Filipeni 4, 8.

Diadoch al Foticeei

Viea a scrierilor lui

Sub numele lui Diadoch al Foticeei e cunoscut o scriere de cuprins duhovnicesc, împărțită într-o sut de capete. Încă din veacul VII, Sf. Maxim Marturisitorul și Sofronie din Ierusalim citează din această scriere și îl socotesc ca autor pe Diadoch, episcop de Foticeea. Acesta nu poate fi decât acel Diadoch, episcop al Foticeei din Epirul vechiu, care la anul 458 semnează împreună cu alii ierarhi o scrisoare către împăratul Leo I, anunțându-i moartea patriarhului Proterie din Alexandria, ucis de monofiziți.¹

Alteceva nu se știe despre viața acestui ierarh, care a trebuit să fie un mare ascet și un adânc cunoscător al tainelor vieții mistice, după cum rezultă din scrierea sa amintită, care s'a bucurat de o deosebită prețuire în timpul de după el, cum arată mulțimea manuscriselor în care s'a păstrat.

Dela el a mai rămas și o «Vedere»,² în care, în forma unui dialog purtat în vis între el și Ioan Botezătorul, se discută asupra problemelor în legătură cu vederea lui Dumnezeu pe pământ și în viața viitoare.³

1) J. D. Mansi, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, Florența 1757—1764, vol. VII, 619.

2) ".....", ed. de Justinos Bitbynos în..... 6 (vol. 9; Ierusalim 1909) . 247—251, O ediție mai bună: W. N. Benevici, „Viziunea” lui Diadoch, episc. Foticeei în Epir (Memoriile Academiei Imperiale de științe din St Petersburg. Seria a VIII-a. Clasa Istoric-filosofică, vol. VIII Nr. 11, St. Petersburg 1908. În ruse te).

3) Dela Diadoch a mai rămas și o predică „Despre înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos”, Migne P. G. 65, 1114—1148. „Cuvântarea contra Arienilor” P. G. 65, 1149—1166, fiind din v. IV, nu e a lui Diadoch.

Scrierea lui amintit în 100 capete nu e tip rit în Patrologia lui Migne, decât într'o traducere latin¹, în care e un text grec al ei fusese publicat încă în 1782 la Veneția, în Filocalia.²

Această scriere este un tratat complet asupra vieții duhovnicești, scris de un om care a practicat-o. Ea ne lămurește mai bine decât multe volume groase despre duhul în care se trăiește în lumea monahală. Ea ne arată că în vremea sinoadelor ecumenice și a marilor cereturi hristologice, nici în vîrtura despre trîntirea creștin nu era lipsit de dispute. Scrierea aceasta are și o parte polemică, în care respinge în vîrturi greșite.

După Diadoch scopul vieții duhovnicești este unirea sufletului cu Dumnezeu prin dragoste (cap. 1-2). El face deosebirea între „chipul” lui Dumnezeu în om și „asemănarea” cu El. (Cap. 4, 88). Prin pînă la strîmătare „chipul” dumnezeesc s'a întinat, s'a spîlîcit. Harul Botezului curăță „chipul”, îl spală de întinîmînt pînă la capăt. Dar prin aceasta încă nu avem și „asemănarea”. Spîlarea chipului se face fără colaborarea noastră; lucrarea aceasta a harului încă n-o simțim. „Asemănarea” începem să o câștigăm pe măsură ce ne sporim sforțările noastre pentru o viață virtuoasă și o atingem deplin cînd a crescut în noi dragostea de Dumnezeu în mod covîrșitor. Abia după ce am sporit în „asemănare”, în dragoste, ni se face și harul „simțit”. „Harul, cum am zis, chiar din clipa în care ne botezăm se ascunde în adîncul minții. Dar îmi acopere prezența față de simțirea minții. Din moment ce începe însă cineva să iubească pe Dumnezeu cu toată hotărîrea, o parte din bunătățile harului intră în comuniune într'un chip tainic cu sufletul prin simțirea minții. Cîci pe măsură ce sporește sufletul, și darul dumnezeesc îmi arată dulcea

1) Migne P. G. 65, 1167—1212 Traducerea latină făcută de Fr. Turrianus la 1570 și are ca titlu: „Capita centum de perfectione spirituali”.

2) Textul acesta, reproduș în ed. 2 a Filocaliei (Atena 1893), vol. I, pg. 140—164, e intitulat: „Αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁμοιωθεὶς τῷ ἄνθρωπῳ”. Traducerea românească am făcut-o după el, neavînd la îndemînă textele mai critice editate de C. Popov și J. Weiss-Liebersdorf. Ediția lui C. Popov a apărut în 1903 la Chișinău, iar a lui Weiss-Liebersdorf în 1912 la Leipzig, în „Bibliotheca Teubneriana”.

sa mintii" (cap. 77). Dou bunuri ne aduce nou sfântul har al Botezului rena terii, dintre cari unul covârșește pe celalalt în chip nesfârșit. Cel dintâi ni se dă îndat. Căci ne înșoțește chiar în apăsări și luminează toate trăsăturile sufletului, adică „chipul”, începând toată sbârșitura pe catului nostru. Iar celalalt așteaptă ca să se înfruptească împreună cu noi, ceea ce este „asemănarea”. Când începe deci mintea să guste într-un simț dulce al Prea Sfântului Duh, suntem dator să începem harul și să zăgrăvim a să zăcănd peste chip, asemănarea" (cap. 88).

Prin această deosebire Diadoch vrea să combat Masalianismul. Pentru acesta harul și experiența prezenței harului erau identice. Abia această experiență este o dovadă că omul este eliberat de păcat și de diavol. De aceea, pe un mod exclusiv rugăciunea, ca mijloc al experienței harului, nesocoteau taina Botezului ca mijloc de dobândire a harului care țere, fără să avem conștiința, pe catul din noi. Cei ce combatteau Masalianismul (mai ales Marcu Ascetul și Diadoch al Foticeei), pe un mod ca și adversarii lor trăsătură mistică a harului, trebuiau să distingă „chipul” lui Dumnezeu, de „asemănarea” cu Dumnezeu, pentru a putea distinge și harul Botezului, care restabilește acest chip fără să ne dăm noi seama, de trăsătură conștientă a harului, care realizează treptat „asemănarea” nu numai prin rugăciune, cum ziceau Masalienii, ci prin sfârșirile cu voia spre toată virtutea.

Pornim pe calea deprecierii Botezului și a harului necesitate de conștiință, dăruită prin această taină, Masalienii afirmă că Botezul nu alungă pe diavol din sufletul omului, a adăru nu țere nici pe catul cu totul, ci în omul botezat să lăuețe și harul și pe catul, și Duhul Sfânt și diavolul.

Această teorie o respinge Diadoch, arătând că, dacă până la Botez în untrul sufletului se află diavolul, dela Botez în untrul lui se să lăuețe harul, iar diavolul e scos afară. De aci înainte sufletul este influențat de har din untrul său; iar diavolul îl influențează numai din afară, prin mustul trupului și prin simțurile lui. „Unii au nescocit că atât harul cât și pe catul, adică atât Duhul adevăratului cât și duhul rău se ascund în mintea celui ce se botează. De aceea zic că o persoană înșoțește mintea spre cele bune, iar celalalt îndat spre cele protivnice. Eu însă am în eles

din dumnezeu tile Scripturi i din îns i sim irea mintii c înainte de Sfântul Botez harul îndeamn sufletul spre cele bune din afar iar Satana foie te în adâncurile lui, încercând s st vileasc toate ie irile mintii înspre dreapta. Dar din ceasul în care ne rena tem, diavolul e scos afar , iar harul într în untru. Ca urmare afl m c , precum odinioar st pânea asupra sufletului r t cirea, a a dup Botez st pâne te asupra lui adev rul. Lucreaz , ce e drept, Satana asupra sufletului i dup Botez, ca i mai înainte, ba de multe ori chiar mai r u. Dar nu ca unul ce se afl la un loc cu harul, s nu fie, ci înv luind oarecum mintea în fumul dulce u- rilor nera ionale, prin mustul trupului" (cap. 76). Cu alte cuvinte, pân nu se s l lue te harul în adâncul sufletului, lucreaz chiar din el dracii cei mai sub iri, oprindu-l dela dorirea binelui i îndemnându-l la patimi suflute ti. Dar dup ce se s l lue te harul în minte, vin la rând dracii mai materiali, cari a â trupul spre patimi trupe ti, ca s despart mintea din comuniunea cu harul (cap. 81). „Harul lui Dumnezeu se s l lue te în însu i adâncul sufletului. De aceea din însu i adâncul inimii sim im oarecum izvorînd dragostea de Dumnezeu, când ne gândim fierbinte la El. Iar dracii de aci înainte se mut i se încuibeaz în sim urile trupului, lucrând prin firea u or de influen at a trupului asupra celor ce sunt înc prunci cu sufletul... De aceea harul, prin sim irea min ii învesele te trupul cu o bucurie negrit la cei ce sporesc în cuno tin ; iar dracii, prin sim urile trupului robesc sufletul, îmbiindu-l, uciga ii, cu sila spre cele ce nu vrea, când ne afl mai ales umblând f r grij i cu nep sare pe calea credin ii" (cap. 79).

Viea a duhovniceasc începe cu frica de Dumnezeu. „Ni- menea nu poate iubi pe Dumnezeu din toat inima, dac nu se teme mai întâi de El într sim irea inimii" (cap. 16). Prin fric începe s se cure e sufletul de p cate. Dar chiar înainte de aceasta trebuie s se desfac de grijile lume ti. Pân ce sufletul e nep - s tor i dornic de pl ceri nu simte frica de Dumnezeu. Dar când începe s se cure e cu mult luare aminte, atunci simte frica de Dumnezeu ca pe un medicament al vie ii. Cur indu-se astfel tot mai mult, ajunge la dragostea des vâr it , in care nu mai este fric , ci nep timire (cap. 17). „Cel ce iube te pe Dumnezeu,

crede cu adevărat în El și împline-te cu evlavie poruncile. Iar cel ce crede numai și nu este în iubire, nu are nici credință, pe care crede că o are" (cap. 21).

După curirea de patimile trupului, lucrare în care rol mare are ascultarea și înfrânarea, trebuie să se facă și curirea minții de gânduri rele, lucru care cere o liniștire a minții. „Cei ce se nevoiesc trebuie să-și pzească pururea cugetul neînșurător, ca mintea deosebind gândurile ce intră în ea, pe cele bune și trimise de Dumnezeu să le azească în câștigurile memoriei, iar pe cele urâte și drăcești să le arunce afară din visteriile firii" (cap. 26). „Dar numai Duhul Sfânt poate curăța mintea cu adevărat. Căci strălucind El neconștient în câștigurile sufletului, nu numai că se face arătate în minte micile și întunecoasele nevătărilor dracilor, ci se și slăbește, fiind vădită de lumina aceea sfântă și slavă. De aceea zice Apostolul: „Duhul său-l stinge" (cap. 28).

Curându-se mintea, se pune în lucrare simțirea ei, care este un organ prin care mintea se raportează la cele nevăturate și dumnezeiești, ca simțirile trupului la cele văturate (cap. 24, 30). „Simțirea aceasta a minții", sau a „inimii", sau a „sufletului", nu trebuie în eleas înșurător ca o vedere materială a lui Dumnezeu. „Nimeni nu îndrăznește să auză de simțirea minții că se va arăta în chip vădit slava lui Dumnezeu. Spunem numai că cel ce și-a curățat sufletul simte printr-o gustare neagră și amară a dumnezeieștii, dar nu că și se arată ceva din cele nevăturate. Pentru că acum umblăm prin credință, nu prin vedere, zice fericitul Pavel. Dacă deci și se va arăta vreunui nevoitor fie vreo lumină, fie vreo formă cu chip de foc, fie glas, să nu primească nicidecum o astfel de vedere. Căci este amăgitoră și vrăjmasă a lui Dumnezeu" (cap. 36, vezi și 37, 38), „Că mintea, când începe să fie lucrată cu putere de lumină dumnezeiească, se face întreg străvezie, încât și vede în chip îmbelugat lumina sa, nimeni nu se îndoaie. Căci aceasta devine când puterea sufletului biruie-te cu totul asupra patimilor. Dar că tot ce și se arată într-o formă oarecare, fie ca lumină, fie ca foc, vine din reaua neliniște a vrăjmasului, ne învață să limpede dumnezeiescul Pavel, spunând că acela se prefăce în înger al luminii" (cap. 40).

Dar înaintarea aceasta în viea a duhovniceasc , spre nep-timire, dragoste i vedere tainic , nu se face f r lupte. „Când mintea începe s simt harul Preasfântului Duh, atunci i Satana mâng ie sufletul printr'o sim ire dulce, în timpul odihnei de noapte, când vine ca o adiere de somn u or peste el". Ceea ce ajut atunci sufletului s alunge adierea dulce a Satanei este numele Domnului Iisus. „Dac deci mintea va fi aflat inând în amintire fierbinte numele sfânt al Domnului Iisus i se va folosi ca de o arm de numele acela preasfânt i pream rit, va pleca am gitorul viclean" (cap. 31, 32),

Cu cât se îmbog e te sufletul mai mult de darurile lui Dumnezeu, cu atât „îng due Domnul mai mult s fie sup rat de draci, ca s înve e tot mai mult s fac deosebire între bine i r u i s se fac mai smerit" (cap. 77).

Diadoch are comun cu muli scriitori din R s rit teoria deosebirii dintre „teolog" i „gnostic". Teologul este propov ditorul, cuvânt torul tainelor dumnezeeti, care a primit darul cuvântului, al înv turii, care e totodat i darul în elepciunii. Spre deosebire de el, gnosticul a primit darul „cuno tin îi", al unirii cu Dumnezeu i al tr irii acestei uniri. Drumul gnosticului este mai ales acela al rug ciunii, al însingur rii în adâncurile tr irii mistice, departe de orice grij (cap. 7-11).

„Poate nota cea mai surprinz toare a acestei scrieri, zice Villen-Rahner (Op. c. 223), este c viea a duhovniceasc apare dela început pân la sfâr it ca o „tr ire" i c la orice pas se vorbe te de „experien "... Aceasta e o caracterizare just . Nu tot a a de potrivit este îns observa ia c „Diadoch apar ine teologiei de sentiment, direc ia piet îi r s ritene, a c rei form dec zut extrem este Masalianismul". Tr irea mistic de care vorbe te Diadoch nu poate fi identificat pur i simplu cu o stare sentimental , împreunarea celor dou cuvinte „sim irea min îi" este o dovad îndestul toare despre acest adev r.¹

1) Pentru tirile biografice i bibliografice am folosit opera citat a lui Bardenhewer (vol. IV, Fr. i Br. 1924, pag. 186—189) i pe cea a lui Viller-Rahner (pag. 216—228).

FERICITUL DIADOCH

Episcopul Foticeii

Defini ii¹

1. Defini ia credin ii: cugetare nep tima despre Dumnezeu.
2. Defini ia n dejdii: c l toria mintii spre cele n d jduite.
3. Defini ia r bd rii: st ruin a neîncetat de a vedea cu ochii în elegerii pe Cel nev zut, ca v zut.
4. Defini ia neiubirii de argint: a vrea s nu ai bani, a a cum vrea cineva s aib .
5. Defini ia cuno tin ii: a te uita pe tine când te gânde ti la Dumnezeu.
6. Defini ia smeritei cuget ri: uitarea atent a ispr - vilor tale.
7. Defini ia nemânierii: dorin mult de a nu te mânâia.
8. Defini ia cur iei: sim ire pururea lipit de Dumnezeu.
9. Defini ia iubirii: sporirea prieteniei fa de cei ce ne oc r sc.
10. Defini ia des vâr itei desf t ri în Dumnezeu: a socoti bucurie triste ea mor ii.

1) Filocalia greac , ed. II, vol. I, . 140.

Al aceleia i

CUVÂNT ASCETIC,

despre viea a moral , despre cuno tin i
despre dreapta socoteal duhovniceasc ,
împ r it în 100 de capete¹

Fra ilor, oric rei vederi (contempla ii) duhovnice ti s -i premearg credin a, n dejdea i dragostea, dar mai ales dragostea. C ci acelea ne înva s nesocotim bun t ile v zute; iar dragostea ne leag sufletul însu i de bun t ile lui Dumnezeu, aduimecând printr'o sim ire a min ii urma Celui nev zut.

2. Singur Dumnezeu e bun prin fire. Dar i omul se face bun prin Cel cu adev rat bun, dac î i cultiv modurile vie uirii. Din aceast stare nu se mai poate schimba, când sufletul, prin cultivarea binelui, a ajuns **în** Dumnezeu a a de mult, cât poate vrea cu puterea care lucreaz în el. C ci zice: „Fi i buni i milostivi, ca Tat l vostru cel din ceruri”.²

3. R ul nu este în fire, nici nu este cineva r u prin fire. C ci Dumnezeu nu a f cut ceva r u. Când îns cineva, din pofta inimii, aduce la o form ceea ce nu are fiin , atunci aceea începe s fie ceea ce vrea cel ce face aceasta. Se cuvine deci ca prin cultivarea ne-

1)Textul grec ed:tet in Filocalia greac , ed. II, vol. I, 140—164. O traducere latin în Migne. P. G 65, col. 1167—1212. La traducerea noastr am folosit i acest text latin.

2)Luca 6, 36.

conținut a amintirii lui Dumnezeu și ne ferim de a ne deprinde cu r-ul. Căci e mai puternic firea binelui, decât deprinderea r-ului. Fiindcă cel dintâi este, pe când cel de al doilea, nu este, decât numai în faptul că se face.

4. Toți oamenii suntem „dup chipul” lui Dumnezeu; dar „dup asemănare” nu suntem decât aceia, cari prin mult dragoste și-au robuit libertatea lor lui Dumnezeu. Când deci nu suntem ai noștri, atunci suntem asemenea Celui ce prin dragoste ne-a împins cu Sine. La aceasta însă nu va ajunge cineva, de nu-și va convinge sufletul și nu se mai lasă vrăjtit de slava vieții noastre.

5. Libertatea noastră se arată în voirea sufletului rațional, care e gata să se miște spre orice ar vrea. Pe aceasta și o convingem să fie gata numai spre bine, ca prin amintirile cele bune și nimicim totdeauna poșmenirea r-ului.

6. Lumina cunoștinței adevărate stă în a deosebi fratele binele de rău. Căci atunci calea dreaptă, atrăgând mintea spre Soarele dreptății, o duce la lumina nesfârșită a cunoștinței, ca pe una care caută de aci înainte cu îndrăzneală dragostea. Trebuie deci să smulgem într-o pornire nemănușă dreptatea de la cei ce îndrăznesc să o necinstească. Căci râvna evlaviei își arată biruința nu urând pe cineva, ci muștrându-l.

7. Cuvântul duhovnicesc umple de siguranță simțirea noastră, căci e purtat de lucrarea dragostei ce izvoarete din Dumnezeu. De aceea mintea noastră se îndelnetnicește, fără să fie silită, cu grădăria despre Dumnezeu. Căci nu simțim atunci vreă lipsă care provoacă grijă. Fiindcă atât de mult se lărgitește prin vederi, câtă vreme lucrarea dragostei. Bine este deci să așteptăm totdeauna cu credință, ca să primim prin dragoste iluminarea pentru adevăr. Căci nimic nu e mai sigur decât cugetarea care, stând afară de Dumnezeu, filosofează despre Dumnezeu.

8. Nici cel ce nu este încă luminat nu se cade să se apropie de vederile duhovnicești; nici cel învățat din belug de lumina bună a Preasfântului Duh să nu înceapă a cuvânta. Pentru că lipsa luminii aduce neștiință; iar belugul nu îngrădește vorbească. Căci sufletul fiind atunci beat de dragostea către Dumnezeu, vrea să se desfășoare cu glas tăcut de slava Domnului. Prin urmare numai cel ce ține mijlocia iluminării, trebuie să purcească a grăi despre Dumnezeu. Căci această mîsură dăruiește sufletului cuvinte pline de strălucire. Iar strălucirea iluminării hrănește credința celui ce grăiește întru credință. Căci rânduiala este ca cel ce învață pe alții să guste, prin dragoste, el mai întâi din rodul cunoștinței, așa cum plugarul care se ostentează, trebuie să se împartă eșecul el mai întâi din roade.

9. Atât în elepciunea, cât și cunoștința, cât și celelalte daruri dumnezeiești sunt ale unuia și același Duh Sfânt. Dar fiecare din ele îți are lucrarea sa deosebită. De aceea unuia și s'a dat în elepciune, altuia cunoștința întru același Duh, mîrturisite de Apostolul.¹ Cunoștința leagă pe om de Dumnezeu prin experiență, dar nu îndeamnă sufletul să cuvinteze despre lucruri. De aceea unii dintre cei ce petrec în viața monahală sunt luminați de ea în simțirea lor, dar la cuvinte dumnezeiești nu vin. Dacă însă se dă cuiva pe lângă cunoștință și în elepciune, în duh de frică, lucru ce rar se întâmplă, aceasta descoperă însăși lucrarea cunoștinței, prin dragoste. Fiindcă cea dintâi obișnuiește să lumineze prin trăire, a doua prin cuvânt. Dar cunoștința o aduce rugăciunea și liniștea multă, când lipsesc cu desvârșire grijile; iar în elepciunea o aduce meditația fără slavă de artă a cuvintelor Duhului, și mai ales harul lui Dumnezeu care o dă.

10. Când facultatea impulsivă (mânia) a sufletului se pornește împotriva patimilor, trebuie să știi că este vreme de tăcere, căci este ceas de luptă. Iar când vede

1) I Cor. 12, 8.

cineva c starea aceasta de nelini te a ajuns la lini te, fie prin rug ciune, fie prin milostenie, s se lase mi cat de dragostea cuvintelor, asigurând îns prin leg turile smeritei cuget ri aripile mintii. C ci pân nu se sme-re te cineva foarte prin dispre uirea de sine, nu poate gr i despre m re ia lui Dumnezeu.

11. Cuvântul duhovnicesc p streaz sufletul celui ce-l gr e te pururea neiubitor de slav de art . C ci mâng ind toate p r ile sufletului prin sim irea inimii, îl face s nu mai aib trebuin de slava dela oameni. De aceea îi p ze te pururea cugetarea f r n luciri, pref când-o întreag în dragoste de Dumnezeu. Dar cuvântul în elepciunii lume ti îl îndeamn pe om pururea spre iubirea de slav . C ci neputând mâng ia i satisface pe cei ce-l gr esc, prin experien a sim irii, le d rue te pl -cerea laudelor, fiind el însu i o pl smuire a oamenilor iubitori de slav . Vom cunoa te deci f r r t cire această înrâuire a cuvântului lui Dumnezeu, dac vom cheltui ceasurile când nu gr im, în t cere lipsit de griji i în pomenirea fierbinte a lui Dumnezeu.

12. Cel ce se iube te pe sine, nu poate iubi pe Dumnezeu. Dar cel ce nu se iube te pe sine, din pri-cina bog iei covâr itoare a iubirii lui Dumnezeu, Îl iube te pe Dumnezeu, fiindc unul ca acesta nu caut niciodat slava sa, ci pe a lui Dumnezeu. C ci cel ce se iube te pe sine caut slava sa. Iar cel ce iube te pe Dum-nezeu, iube te slava Celui ce l-a f cut pe el. Fiindc e propriu sufletului sim itor i iubitor de Dumnezeu s caute pe de o parte pururea slava lui Dumnezeu în toate poruncile pe cari le împline te, iar pe de alta s se desf teze întru smerenia sa. C ci lui Dumnezeu I se cuvine slav , pentru m re ia Lui, iar omului smerenie, ca prin ea s ajungem s fim ai lui Dumnezeu. De vom face aceasta i noi, bucurându-ne întocmai ca Sfântul Ioan Botez -torul de slava Domnului, vom începe s zicem neîncetat: „Acesta trebuie s creasc , iar noi s ne mic or m”.¹

1) Ioan 3, 30.

13. tiu pe cineva, care iube te a a de mult pe Dumnezeu, plângând totu i c nu-l poate iubi cât vrea, încât sufletul lui este neconținut într'o astfel de dorin fierbinte, c Dumnezeu se sl ve te în el, iar el este ca i când n'ar fi. Despre sine nu tie ce valoare are, iar laudele cuvintelor nu-l îndulcesc. C ci din multa dorire a smereniei nu- i cunoa te vrednicia sa, ci sluje te lui Dumnezeu dup rânduiala preo ilor. Iar din multa iubire de Dumnezeu î i ascunde amintirea vredniciei, îngropând cu smerenie undeva în adâncul dragostei de Dumnezeu lauda ce i se cuvine din pricina acestei vrednicii, ca s - i par în cugetarea sa totdeauna o slug netrebnic , fiind cu totul str in de vrednicia sa, prin dorul dup smerenie. Acest lucru suntem datori s - l facem i noi, fugind de orice cinste i slav , pentru covâr itoarea bog ie a dragostei Domnului, care ne-a iubit a a de mult pe noi.

14. Cel ce iube te pe Dumnezeu întru sim irea inimei, acela este cunoscut de El. C ci în m sura în care prime te cineva în sim irea sufletului dragostea lui Dumnezeu, în aceea i m sur ajunge în dragostea lui Dumnezeu. De aceea unul ca acesta nu înceteaz s se doreasc dup lumina cuno tin ii cu o dragoste a a de puternic , încât s - i simt topindu-se pân i t ria oaselor, ne mai tiindu-se pe sine, ci fiind pref cut întreg de dragostea lui Dumnezeu. De unul ca acesta putem spune i c este în viea a aceasta i c nu este. C ci petrecând în trupul s u, c l tore te, datorit dragostei, afar din el, mi cându-se neconținut cu sufletul c tre Dumnezeu. Arzând cu inima neîntrerupt de focul dragostei, s'a lipit de Dumnezeu prin puterea nesl bit a unui mare dor, ca unul ce a ie it odat pentru totdeauna din iubirea de sine pentru dragostea de Dumnezeu: „C dac ne-am ie it din minte, zice, este pentru Dumnezeu, iar de suntem cu mintea întreg , este pentru voi”.¹

1) II Cor. 5, 13

15. Când începe cineva să simtă cu înbelugare dragostea lui Dumnezeu, începe să iubească și pe aproapele într-o simțire a duhului. Și aceasta este dragostea despre care grăiesc toate Sfintele Scripturi. Căci prietenia după trup se desface foarte ușor când se găsește o cauză mică. Pentru că nu a fost legată cu simțirea duhului. Dar în sufletul ce stă sub înrâurirea lui Dumnezeu, chiar dacă s'ar întâmpla să se producă vreo suferință, totuși legătura dragostei nu se desface dintr-o dată. Căci aprinzându-se pe sine însuși din nou de focul dragostei lui Dumnezeu, îndată revine iarăși la starea cea bună și cu multă bucurie primește dragostea aproapelui, chiar dacă a fost o răstăpănire sau pierdut mult de către acela. Pentru că acest suflet topește în dulcea a lui Dumnezeu amărăciunea iscată de gâlceavă.

16. Nimenea nu poate să iubească pe Dumnezeu din toată inima, dacă nu se va teme de El mai întâi într-o simțire a inimii. Căci numai curându-se și înmuindu-se sufletul prin înrâurirea temerii, vine la dragoste lucrătoare. Dar nu va veni cineva la temerea de Dumnezeu în chipul arătător, dacă nu va purta și toate grijile lumii. Căci numai când ajunge mintea la liniște multă și la negrijă, o strămtorează frica de Dumnezeu, curând-o într-o simțire multă de toată grosimea și mântuiește, ca astfel să o aducă la marea dragoste a bunătății lui Dumnezeu. Astfel frica este o stare proprie a drepților care încă se curăță, fiind împreună pe jumătate cu dragoste. Iar dragostea desvârșită este proprie drepților curățați deplin, în cari nu mai este frică. „Căci dragostea desvârșită, zice, scoate afară frica”.¹ Dar de amândoi au parte numai drepții, cari lucrează virtuțile cu ajutorul Duhului Sfânt. De aceea zice Scriptura într'un loc: „Teme-te de Domnul toți sfinții Lui”;² iar în alt loc: „Iubiți pe Domnul toți cuvioșii Lui”.³ Prin acestea învâlmălim limpede că frica de Dumnezeu este proprie

1) I Io. 4, 18 2) Ps 34, 10. 3) Ps 31, 24

drepilor ce se curdesc înc, fiind împreunat, cum s'a zis, pe jumtate cu dragoste; iar dragostea desvârșit e proprie drepilor curși, în cari nu mai este gândul vreunei temeri, ci o ardere neîncetat și o alipire a sufletului de Dumnezeu, prin lucrarea Duhului Sfânt.

Cici s'a zis: „Lipitu-s'a sufletul meu de Tine și dreapta Ta m'a sprijinit”¹.

17. Ranele primite de trup, dac s'au în sprit și s'au umplut de murdărie, nu simt lucrarea leacului: dar după ce sunt curățite, simt lucrarea leacului, ajungând prin el la t m duire desvârșit. Așa și sufletul: cât vreme e neîngrijit și acoperit în întregime de lepra voluptății, nu poate simți frica lui Dumnezeu, chiar dac i-ar vesti cineva neîncetat judecata înfricoșată și aspră a lui Dumnezeu. Dar când începe să se curească cu mult luare aminte, simte frica lui Dumnezeu ca pe un leac adevărat al vieții, care muștrându-l, îl arde ca înfr'un foc fierdurere. Pe urmă, curându-se treptat, ajunge la curățirea desvârșită, sporind în dragoste pe măsură ce se micșorează frica din el. În felul acesta ajunge la dragostea desvârșită, în care, cum am zis, nu mai este frică, ci nepăsarea deplină, produsă de slava lui Dumnezeu. Să avem deci ca laudă neîncetat, mai presus de toate laudele, întâi frica lui Dumnezeu, apoi dragostea, care este plinirea legii desvârșirii în Hristos.

18. Sufletul care nu s'a izbăvit de grijile lumetii, nu iubete nici pe Dumnezeu cu adevărat și nu disprețuește nici pe diavolul cum trebuie. Cici grija vieții îi este ca un acoperământ, care îl împovărează. Din această pricină mintea nu-i poate cunoaște dreptul de judecată asupra acestor feluri de lucruri, ca să dea frigareal hotărârile judecății sale. Deci în toate chipurile retragerea din lume e folositoare.

19. Ine de sufletul curat cuvântul fierpism, râvna fierăritate și dragostea neîncetată fa de

1) Ps 63. 9

Domnul slavei. Atunci i mintea î i potrive te cumpenele sale cu exactitate, fiind de fa în cugetarea sa ca în cel mai curat loc de judecat .

20. Credin a f r fapt i fapta f r de credin vor fi la fel de lep date. C ci credinciosul trebuie s - i arate credin a, aducând Domnului fapte. Pentru c nici p rintelui nostru Avraam nu i s'ar fi socotit credin a spre dreptate, dac nu ar fi adus pe fiul s u ca rod al ei.

21. Cel ce iube te pe Dumnezeu, acela crede totodat cu adev rat i s vâurse te faptele credin ii cu evlavie. Iar cel ce crede numai i nu este întru dragoste, nu are nici credin a îns i, pe care socote te c o are. C ci crede cu o minte u uratic ce nu lucreaz sub greutatea plin de slav a dragostei. Drept aceea, credin a lucr toare prin dragoste este marele izvor al virtu ilor.

22. Când cercet m adâncul credin ii, se turbur , dar când îl privim cu dispozi ia simpl a inimii, se în-senineaz . C ci adâncul credin ii fiind apa uit rii re-lelor, nu rabd s fie cercetat de cuget ri iscoditoare. S plutim deci pe aceste ape cu simplitatea în elegerii, ca s ajungem la limanul voii lui Dumnezeu.

23. Nimenea nu poate iubi sau crede cu adev rat, dac nu se are pe sine însu i pârf al s u. C ci când con tiin a noastr se turbur prin mustr rile ce i le face, nu mai e l sat mintea s simt mireasma bunu-rilor supralume ti, ci îndat e cuprins de îndoial : pe de o parte dore te acea mireasm cu ardoare pentru experien a lor anticipat prin credin , pe de alta nu o mai poate prinde cu sim irea inimii prin dragoste, din pricina deselor împuns turi ale con tiin ii mustr toare. Dar cur indu-ne pe noi în ine printr'o aten ie mai fier-binte, vom câ tiga ceea ce dorim în Dumnezeu, dobân-dind o i mai deplin experien .

24. Precum sim urile trupului ne mân spre cele ce ni se arat bune oarecum cu sila, tot a a obi nue te s ne c l uzeasc sim irea mintii spre bunurile nev zute, dup

ce a gustat odat din ele. Cci fiecare se dorete totdeauna dup ceea ce e înrudit cu sine: sufletul ca netrupesc, dup bunurile cere ti, iar trupul ca p mânt, dup desftarea p mânteasc. Deci la experien a simirii nemateriale vom ajunge fr r t cire, dac vom sub ia materia prin ostenele i dureri.

25. Îns i lumina sfintei cuno tin e ne înva c simirea natural este una, dar e împ rit în dou lucr ri, din pricina neascult rii lui Adam. Deci una i simpl este i lucrarea Duhului Sfânt, coborât în acea sim ire. Dar pe aceasta nimenea nu o poate cunoa te, decât numai cei ce s'au lep dat cu bucurie de pl cerile vie ii, pentru n dejdea bunurilor viitoare, i au ve tejit toat dorin a sim irilor trupe ti prin înfrânare. Minte a acelora, mi cându-se cu toat puterea numai spre acele bunuri, datorit lipsei de griji, simte întâi ea în chip negrit bun tatea dumnezeesc. Pe urm împ rt e te i trupului din bucuria sa, pe m sura înainte rii sale, având un dor nem rginit de-a se m rturisi. „Cci întru El a n d jduit, zice, inima mea i am fost ajutat; i a înflorit trupul meu, i cu voia mea m voiu m rturisi Lui”.¹ Bucuria adev rat ce se revars atunci în suflet i în trup este o în tiinare neîn el toare despre viea cea nestic cioas.

26. Cei ce se nevoiesc trebuie s - i p streze cugertarea pururea neturburat, ca mintea deosebind gândurile ce trec prin ea, pe cele bune i trimise de Dumnezeu s le a eze în c m rile amintirii, iar pe cele întunecoase i dr ce ti s le arunce afar din jiti ele firii. Cci atunci când marea e lini tit, pescarii v d pân în adâncuri, încât nu le scap aproape niciunul din pe tii cari mi un acolo. Dar când e turburat de vânturi, ascunde în negura turbur rii ceea ce las cu prisosin s fie v zut când e lini tit i limpede. Me te ugul celor ce pun la cale vicle ugrile pesc re ti nu mai are atunci

1) Psalm 287. (Septuaginta; in rom., ed. Sf. Sinod 1914).

nicio putere. Aceasta se întâmplă și o parte din mintea contemplativ, mai ales atunci când dintr-o mânie nedreaptă se turbură adâncul sufletului.

27. Sunt foarte puțini aceia care își cunosc cu de-a-m-nuntul toate greșelile lor și a căror minte nu este răpită niciodată de la pomenirea lui Dumnezeu. Căci precum ochii noștri cei trupești, când sunt sănătoși pot vedea toate, până și în arii care zboară în aer, dar când sunt acoperiți cu albastru sau de niscai urdori, chiar dacă vine înaintea lor vreun lucru mare nu-l văd decât foarte târziu, iar pe cele mici nici nu le prind cu simțul vederii, tot așa și sufletul, deși își va subia cu luare-aminte coaja care i-a venit din iubirea de lume, va socoti chiar și cele mai mici greșeli ale sale, ca foarte mari și va vărsa neîncetat lacrimi peste lacrimi cu mult mulumire. Căci s'a spus: „Dreptii se vor mulțumii numelui Tui”.¹ Dar de va stăruie în dragoste de lume, chiar dacă ar săvârși vreoucidere, sau alt fapt vrednic de mare pedeapsă, o va privi foarte liniștit, iar celorlalte greșeli nu le va da nicio însemnătate, ci le va socoti adeseori ca isprăvi. De aceea nu se va rușina netrebnicul nici chiar să le apere cu căldură.

28. Numai Duhul Sfânt poate să curețe mintea. Căci de nu va intra Cel puternic să dezarmeze și să lege pe tâlhar, nu se va slobozi nicidecum prada. Deci se cade ca prin toate și mai ales prin pacea sufletului să dăm odihnă Duhului Sfânt în noi, ca să avem sfenicul cunoștinții luminând în noi totdeauna. Căci răspândindu-i el neîncetat lumina în cârmurile sufletului, nu numai că se fac arătate în minte acele mici și întunecate atacuri (momeli) ale dracilor, ci se și slăbesc, fiind date pe față de lumina aceea sfântă și slăvită. De aceea Apostolul zice: „Duhul să nu-l stingeați!”,² adică nu lucrați, sau nu gândiți cele rele, ca să nu întristați bucuria Duhului Sfânt și să vă lipsiți de sfenicul acela

1) Psalm 140, 14. 2) I Tesaloniceni 5, 15.

ocrotitor. Căci nu se stinge Cel ve-nic și de viața noastră, căci de-l vom întrista se va depărta de la noi, lăsând mintea noastră în întunecare și neluminată.

29. Precum am mai spus, timorul nu există decât o singură simțire naturală a sufletului, căci cele cinci se deosebesc după trebuințele trupului nostru, cum ne învață Preasfântul și de oameni iubitorul Duh al lui Dumnezeu. Dar ea se împarte în tot atâtea părți câte feluri de mișcări sufletești există, din pricina că mintea s'a făcut lunecoasă în urma neascultării. Astfel o parte din ea e dusă de lăturea pătimii a firii noastre, și de aceea simțim plăcere de bună-țintă în viață. Altă parte se îndulcește adeseori de mișcările raionale și mintale a firii noastre, într-o câtă mintea noastră dorește să alerge spre frumoșii plăceri, când petrecem în curaj. Dar când vom dobândi deprinderea de a nesocoti bunurile din lume, vom putea să unim și pofta pământească a sufletului cu dorința lui raională. Iar de acest lucru ne va face parte împărțirea de Duhul Sfânt. Căci dacă n'ar lumina dumnezeirea Lui cu puterea cămărilor inimii noastre, n'am putea să gustăm binele cu o simțire neîmpărțită, adică cu toată afecțiunea sufletului.

30. Simțirea minții constă în gustarea precisă a realităților distincte din lumea nevăzută. Căci precum prin simțul gustului trupesc, când se află în stare de sănătate, deosebim foarte bine cele bune de cele rele și dorim cele bune, tot așa și mintea noastră, când începe să se miște în deplină sănătate și fără griji, poate să simtă din belug mângâierea dumnezeiească și să nu mai fie răpit niciodată de contrariul aceleia. Și precum trupul, gustând din dulcele plăceri, experimentăm foarte bine simțirea lor, așa și mintea, când se află deasupra cugetului trupesc, poate să guste foarte bine în ele mângâierea Duhului Sfânt. („Gustați, zice, și vedeți că e bun Domnul”) și să părăsească amintirea gustării neuitat

prin lucrarea dragostei, încât s - i poată da seama f r gre eal de cele ce-i sunt de folos, după Sfântul care zice: „ i aceasta m rog, ca dragostea voastră s priosească tot mai mult i mai mult, în cuno tin i simire, ca s pre ui i cele ce sunt de folos”.¹

31. Când mintea noastră începe s simt harul Preasfântului Duh, Satana caut i el s ne mâng e sufletul printr'o sim ire la aparen pl cut , aducând peste noi, în vremea lini tirii de noapte, o adiere asemenea unui somn foarte u or. Dar dac mintea va fi g sit înând în pomenire fierbinte sfântul nume al Domnului Iisus i va folosi preasfântul i sl vitul nume al Lui, ca pe o arm împotriva în el ciunii, se va dep rta am gitorul viclean. Îns de aci înainte se va aprinde statornic împotriva sufletului. Iar urmarea va fi c mintea cunoscând cu de-a-m nuntul în el ciunea celui viclean, va câ tiga si mai mult experien în a deosebi aceste dou lucr ri.

32. Mâng ierea cea bun vine sau în vreme de veghe a trupului sau ca o ar tare în somn a vreunui bun viitor; îns numai când cineva, st ruind în pomenirea fierbinte a lui Dumnezeu, s'a lipit de dragostea Lui. Iar mâng ierea am gitoare vine, cum am spus, totdeauna ,când cel ce se nevoe te e furat de o toropeal u oar , amestecat cu o jum tate de pomenire a lui Dumnezeu. Cea dintâi, ca una ce e dela Dumnezeu, îndeamn în chip v dit sufletele nevoitorilor spre dragoste, umplându-le de mult bucurie. Cea de a doua, obi nuind s înv lue sufletul într'o adiere am gitoare, încearc s fure prin somnul trupului sim irea min ii s n toase, care p streaz pomenirea lui Dumnezeu. Deci dac mintea se va afla, cum am spus, st ruind cu luare aminte în pomenirea Domnului Iisus, va risipi adierea dulce la p rere a vr jma ului i se va porni cu bucurie la r zboiul împotriva lui, având la îndemân ca arm , pe lâng har, experien a dobândit .

1) Filipeni 1, 9

33. Se întâmpl uneori c sufletul se aprinde spre dragostea lui Dumnezeu, fiind luat de o mi care ne o- v elnic i lipsit de n lucriri; el atrage atunci oarecum i trupul în adâncul dragostei aceleia negr ite, fie c aceasta se întâmpl în vremea de veghe, fie, cum am zis, când cel care e st pânit de lucrarea sfântului har ajunge în stare de somn. Atunci el nu mai cuget la nimic, decât la aceea spre ceea ce e mi cat. Când i se întâmpl a a ceva, trebuie s tie c aceasta este lucrarea Duhului Sfânt. C ci îndulcindu-se atunci întreg de acea dulcea negr it , nu mai poate cugeta la nimic altceva, fiind cople it de o bucurie adânc . Dar dac mintea, aflându-se sub o astfel de lucrare, z misle te vreo îndoial sau vreun în eles întinat, i se folose te de sfântul nume spre a se ap ra de cel r u, i nu numai pentru a primi dragostea lui Dumnezeu, trebuie s în eleag c acea mâng iere cu înf i are de bucurie este dela în el torul. Bucuria aceasta este lipsit de calitate i de intimitate, fiind produs de vr jma ul care vrea ca sufletul s preacurveasc . C ci atunci când vede mintea l udându-se cu experien a sim irii sale, el îmbie sufletului anumite mâng eri bune la aparen , ca acesta, distrat de dulcea a aceea moale i umed , s nu poat cunoa te amestecul celui viclean. Din aceasta s cunoa tem, prin urmare, Duhul adev rului i duhul în el - ciunii. C ci este cu neputin s guste cineva cu sim irea din dulcea a dumnezeesc , sau s experieze prin sim ire am r ciunea dracilor, dac nu s'a umplut de încredin area c harul s'a s l luit în adâncul min ii, iar duhurile rele petrec împrejurul m dularelor inimii, — lucru care dracii nu vreau s fie niciodat crezut de oameni, ca nu cumva, tiind aceasta sigur, s se înar-meze împotriva lor cu pomenirea lui Dumnezeu.

34. Alta este dragostea natural a sufletului i alta cea care vine în el dela Duhul Sfânt. Cea dintâi e moderat i e pus în mi care i de voin a noastr , atunci când vrem. De aceea e i r pit cu u urin de duhurile

rele, când nu inem cu t r i e la hot rârea noastră . Ceea-lalt a a de mult aprinde sufletul de dragostea c tre Dumnezeu, încât toate p r ile lui se lipsesc de dulcea a negrit a acestei iubiri, printr'o afec iune de o simplitate infinit . C ci mintea, umplându-se atunci de lucrarea duhovnicească , se face ca un izvor din care â nesc dragostea i bucuria.

35. Precum se lini te te marea turburat când se vars untdelemn în ea, furtuna ei fiind biruit de calitatea aceluia, a a i sufletul nostru se umple de o lini te fericit când se toarn în el dulcea a Duhului Sfânt, C ci se las biruit cu bucurie de nep timirea i de dulcea a negrit care-l umbre te, potrivit cu Sfântul care zice: „Suflete al meu, supune-te lui Dumnezeu”.¹ De aceea, ori câte înt rît ri ar încerca atunci dracii s aduc în suflet, el r mâne f r mânie i plin de toat bucuria. Dar la această stare nu va veni i nu va r mâne cineva, f r numai dac î i va îndulci sufletul s u neîncetat cu frica lui Dumnezeu. Pentru c celor ce se lupt , frica Domnului Iisus le d un anumit fel de cur ie. C ci „frica Domnului, zice, e f r prihan ; ea r mâne în vecii vecilor”.²

36. Auzind despre sim irea min ii, nimenea s nu cread c i se va ar ta slava lui Dumnezeu în chip v zut. C ci zicem c sufletul simte, când e curat, printr'o anumit gustare negrit , mâng ierea dumnezească , dar nu c i se arat ceva din cele nev zute. „Fiindc acum umbl m prin credin i nu prin vedere”, cum zice fericitul Pavel.³ Deci dac i se va ar ta vreunua dintre cei ce se nevoiesc, fie vreo lumin , fie vreo figur în chip de foc, fie vreun glas, nicidecum s nu primeasc o astfel de ar tare. C ci este o în el ciune v dit a vr jma ului, care a am git pe muli prin ne tiin , f cându-i s se abat dela calea adev rului. Noi îns tim c pân ce petrecem în trupul acesta stric cios,

1) Psalm 61, 15 (LXX). 2) Psalm 19, 10. 3) Cor. 5, 7.

suntem departe de Dumnezeu, adică nu putem să-L vedem în chip vădit nici pe El, nici altceva din minunile cerești.

37. Visurile, care sunt trimise sufletului de iubirea lui Dumnezeu, sunt mântuirile neînțelese ale unui suflet sălbăticit. De aceea nu trec deloc în înțelegeri, nici nu îngrozesc simțirea, nici nu aduc răsul sau plânsul alături deodată. Căci se apropie de suflet cu toată blândețea, umplându-l de bucurie duhovnicească. De aceea și după ce s'a trezit trupul din somn, sufletul caută cu mult dor să prelungească bucuria visului. Dar în necăjurile aduse de draci totul se întâmplă dimpotrivă. Ele nici nu rămân la ceea ce înțelegeri, nici nu arată multă vreme o formă neturburată. Căci ceea ce nu au dracii din voie liberă, ci împrumutată numai din dorința de a amâna, nu poate să-și îndestuleze pentru multă vreme. De aceea spun lucruri mari și amenințătoare, luându-și adeseori chip de ostași; iar uneori și cântă în suflet cu strigăt. Dar mintea recunoscându-i din aceste semne, când e curată, trezește trupul, iar uneori se și bucură fiindcă a putut cunoaște viclenia lor. De aceea, vă dându-i adeseori chiar în vis, îi înfurie grozav. Dar se întâmplă uneori că nici visele bune nu aduc bucurie sufletului, ci a căzută în el o întristare dulce și lacrimi fără durere. Iar aceasta se întâmplă celor ce au înaintat mult în smerenia cugetării.

38. Am auzit, precum am auzit de la cei ce au făcut experiență, deosebirea dintre visurile bune și cele rele. Ne va ajunge însă pentru sporirea la cât de multă virtute, să nu ne încredem nicidecum în nici o lucrare. Căci visurile de cele mai multe ori nu sunt nimic altceva decât chipuri ale gândurilor, sau, precum am zis, batjocuri ale dracilor. Chiar dacă ni s'ar trimite vreodată de către bunătatea lui Dumnezeu vreo vedere și n'am primit-o, nu s'ar supăra pentru această preadorită Domnului Iisus pe noi. Căci tot ceea ce facem aceasta pentru vicliedurile dracilor. De sigur, deosebirea arată mai înainte

este precis . Dar se întâmpl c sufletul, întinându-se pe nesimite, din pricin c furat de vreun gând (lucru de care cred c nimenea nu e cru at), nu mai poate distinge precis i crede celor cari nu sunt bune, ca i cum ar fi bune.

39. S lu m urm toarea pild pentru în elegerea lucrului: o slug e chemat de st pân, noaptea la poarta cur ii, dup o lips îndelungat ; dar ea necunoscându-l precis, nu-i deschide u a, c ci se teme ca nu cumva în elând-o asem narea glasului, s se fac pierz toare a lucrurilor ce i-au fost încredin ate de st pân. Domnul acesteia, nu numai c nu se va mânia pe ea când se va face ziu , ci o va învrednici de multe laude, fiindc a socotit c i vocea st pânului este în el ciune i n'a voit s piard lucrurile lui.

40. Nu trebuie s ne îndoim c atunci când mintea începe s se afle sub lucrarea puternic a luminii dumnezeie ti, se face întreag str vezie, încât î i vede cu îmbel ugare propria ei lumin . C ci aceasta se întâmpl , zice, când puterea sufletului pune st pânire asupra patimilor. Dar c tot ce i se arat într'o anumit form , fie ca lumin , fie ca foc, se întâmpl din uneltirea vr jma ului, ne înva limpede dumnezeescul Pavel, zicând c acela se preface în chipul îngerului luminii.¹ Prin urmare nu trebuie s se apuce cineva de viea a ascetic cu n dejdea aceasta, ca nu cumva s afle Satana prin aceasta sufletul gata pentru r pire; ci cu n dejdea ca s ajung numai s iubeasc pe Dumnezeu cu toat sim irea i convingerea inimii, ceea ce înseamn : din tot sufletul, din toat inima i din tot cugetul.² C ci cel ce e adus de lucrarea harului lui Dumnezeu la această stare, a ie it din lume, chiar dac este în lume.

41. Se tie c ascultarea este bunul cel dintâi în toate virtu ile încep toare, fiindc nimice te p rerea de sine i na te în noi smerita cugetare. De aceea, celor

1) II Cor. 11, 14. 2) Luca 10, 27

ce st ruesc în ea cu bucurie, li se face intrare i u spre dragostea lui Hristos. Pe aceasta nesocotind-o Adam, s'a rostogolit în adâncul iadului; i pe aceasta iubind-o Mântuitorul, în scopul mântuirii, a ascultat pân la cruce i moarte pe P rintele S u. Iar f când aceasta, nu s'a aflat întru nimic mai prejos de m re ia Sa. C ci stingând vina neascult rii omene ti prin ascultarea Sa, a adus iar i la viea a fericit i ve nic pe cei ce vie uesc în ascultare. Prin urmare aceasta trebuie s se îngrijeasc s o aib în primul rând cei ce pornesc lupta cu p rerea de sine, adus de diavolul. C ci mergând aceasta înainte, ne va ar ta f r r t cire toate c r rile virtu ilor.

42. Înfrânarea este un nume de ob te, care se adaug la numele tuturor virtu ilor. Deci cel ce se nevoe te trebuie s se înfrâneze în toate. C ci precum oricare m dular al omului, chiar dac e dintre cele mai mici, de va fi t iat, face urît întreaga înf i are a omului, fie cât de mic m dularul care lipse te, tot a a cel ce neglijeaz chiar i numai o singur virtute, stric toat frumuse ea înfrân rii, f r s tie. Se cuvine deci s ne ostenim nu numai pentru virtu ile trupe ti, ci i pentru cele cari pot cur i omul nostru cel dinl untru. C ci ce folos va avea cel ce- i p ze te trupul feciorelnic, dac sufletul i-l las s desfrâneze cu dracul neascult rii? Sau cum se va încununa cel ce s'a înfrânat dela l comia pântecelui i dela toat pofta trupeasc , dar n'a avut grij de închipuirea de sine i de iubirea de slav i n'a r bdat nici cel mai mic necaz, care e m sura cu care se va m sura lumina drept ii celor ce au împlinit faptele drept ii în duh de smerenie?

43. Cei ce se nevoesc trebuie s urasc toate patimile nera ionale în a a fel, încât s le ajung ura fa de ele o adev rat obi nuin . Dar înfrânarea de mânc ri trebuie s o p zeasc în a a fel, ca s nu câ tige careva vreo scârb fa de vreuna din ele. Acesta ar fi un lucru vrednic de osând i cu totul dr cesc. C ci nu ne înfrân m dela ele, fiindc ar fi vrednice de

ocar (s nu fie), ci, ca dep rtându-ne de multele mân-
c ri, s pedepsim cu dreapt m sur m dularele aprinse
ale trupului; apoi, ca s avem destul prisos ca s -l putem
da s racilor, drept semn al dragostei adev rate.

44. A mânca i a bea din toate cele puse înainte,
mul umind lui Dumnezeu, nu este ceva care se împotri-
ve te canonului cuno tin ii. C ci toate, zice, erau bune
foarte.¹ Dar a te înfrâna cu bucurie dela cele multe
i dulci, este un lucru i mai potrivit cu dreapta soco-
teal i cu cuno tin a. Îns n'am putea dispre ui cu bu-
curie lucrurile dulci de aici, dac n'am gusta cu toat
sim irea i încredin area dulcea a lui Dumnezeu.

45. Precum trupul îngreunat de mul imea mân-
c rilor face mintea molâe i greoaie, fot a a când e sl bit de
prea mult înfrânare face partea contemplativ a sufletu-
lui, posomorit i neiubitoare de cuno tin . Deci mân-
c rile trebuie s se potriveasc cu starea trupului. Când
trupul e s n tos, trebuie s fie chinuit atât cât trebuie,
iar când e sl bit, s fie îngrijit, dar cu m sur . C ci
cel ce se nevoie te nu trebuie s - i sl beasc trupul decât
atâta cât trebuie ca s -i înlesneasc lupta, ca prin oste-
nelele trupului i sufletul s se cur easc dup cuviin .

46. Când dracul slavei de arte se aprinde puternic
împotriva noastr , luând ca motiv venirea vreunor fra i,
sau a oric rui alt str in la noi, bine este s l s m cu
acest prilej ceva din asprimea dietei noastre obi nuite.
Prin aceasta vom face pe drac s plece f r isprav ,
ba mai de grab plângându- i încercarea neisbutit . Tot-
odat vom împlini cu dreapt judecat legea dragostei,
p zind în aceea i vreme taina înfrân rii nedesv luit ,
prin pogor mântul ce l-am primit.

47. Postul are în sine laud , dar nu la Dumnezeu.
C ci este numai o unealt , ducând spre cump tare pe
cei ce vreau. Deci cei ce se nevoie sc nu se cade s se
f leasc cu el, ci s a tepte numai cu credin în Dum-

1) Gen. 2; 31

nezeu sfârșitul după care o doresc. Căci me terii niciunui me te ugi nu se laudă cu uneltele lor, căci când ar fi rezultatul me te ugiului lor, căci a teaptă fiecare să isprăvească lucrul de care s'a apucat, căci din el să arate destoinicia me te ugiului lor.

48. Precum pământul udat cu mersul face să răsărească cu cel mai mare spor să mână a curat semnat în el, dar înecat de multe ploii aduce numai spini și mărchini, așa și pământul inimii, de vom folosi vinul cu mersul, va scoate la iveală, curate, semințele ei firești, iar pe cele seminate de Duhul Sfânt în ea le va face să răsărească foarte înfloritoare și cu mult rod; dar de o vom sclda în mult butur, va preface în spini și mărchini toate gândurile ei.

49. Când mintea noastră înnoată în valurile buturii, nu numai că vede în somn cu patimă chipurile zăgrăvite de draci, căci și în plământe și în sine anumite vederi frumoase, îmbrăcând cu focul lucirile sale, căci pe niște amante. Căci înfierbându-se mersul dulărele ce servesc la împreunarea trupezăsc de căldura vinului, mintea este silită să-și înfrâneze vreo umbră plământească a patimei. Se cuvine deci că folosindu-ne de dreapta mersul, să ne ferim de vătămarea ce vine din lăcomie. Căci dacă nu s'ar născut în minte plământească, care să o împingă spre zăgrăvirea păcatului, ea rămâne întreg lipsită de nălciri, ceea ce-i mai mult neafemeiat.

50. Cei ce vor să-și înfrâneze părțile trupului cari se umflă, nu trebuie să umble după buturile dreșe, pe cari me terii acestei născociri le numesc aperitive, fiindcă deschid drumul spre pântecul belăgul de mănăncări. Căci nu numai calitatea lor este vătămătoare pentru trupurile celor ce se nevoiesc, căci și însuși amestecarea lor prostească rănește foarte tare conștiința temătoare de Dumnezeu. Ce-i lipsește doar vinului, căci să fie muțiat asprimea lui prin amestecarea cu felurite dulcetrii?

51. Domnul nostru Iisus Hristos, învâtorul acestei sfințite vieții, a fost adăptat cu oțet în vremea patimilor

de c tre cei ce slujeau poruncii diavole ti, ca s ne lase (îmi pare mie) o pild învederat despre dispozi ia ce trebuie s o avem în timpul sfin itelor nevoine. C ci nu trebuie s se foloseasc , zice, de mânc ri i b uturi dulci, cei ce se lupt împotriva p catului, ci s rabde mai de grab , f r ov ire, acreala i am r ciunea luptei. Dar s'a mai ad ugat i isop în buretele oc rii ca s ni se arate deplin modul în care ne putem cur i. C ci acreala este proprie nevoinelor, iar cur irea e proprie des vâr irii.

53. Nimic nu te împiedec s chemi doftorul la vreme de boal . C ci trebuia ca experien a omeneasc s dea odat na tere acestui me te ug. De aceea au i existat leacurile, mai înainte de a fi aflate. Dar nu trebuie s ne punem n dejdea vindec rii în ei, ci în Iisus Hristos, Mântuitorul i Doftorul nostru cel adev rat. Iar aceasta o spun celor ce urm resc înta înfrân rii în chinovii i în cet i, pentru faptul c nu pot s aib neîncetat credin a lucr toare prin dragoste, datorit împrejur rilor ce li se întâmpl ; dar i pentru ca s nu cad în slava de art i în ispita diavolului, din cari pricini unii dintre ei se laud adeseori c nu au trebuin de doftori. Dac îns cineva îi duce viea a retras în locuri mai pustii, numai între doi sau trei fra i de acela i fel, s se lase pe sine cu credin numai în grija Domnului, care ne t m due te toat boala i toat neputin a, în orice p - timiri ar c dea¹. C ci dup Domnul, îi ajunge pustia ca

1) de remarcat atitudinea pozitiv a lui Diadoch fa de medicin i în general fa de tiin . Natura în calitate de revela ie natural e dat min ii noastre ca o carte, la a c rei descifrare fiecare genera ie i i aduce aportul ei, sporind tezaurul tiin ii care a a dar i ea ne descopere în elepciunea Creato- rului i pune în valoare pentru viea a noastr puterile depozitate de Dumnezeu în natur tocmai în acest scop. Diadoch merge a a de departe în recoman- darea medicinii, încât consider refuzul ei drept mândrie. De sigur cre tinul trebuie s i pun n dejdea nu numai în puterea medicamentelor, ci i în F c - torul acestei puteri, ca rezultatul s fie mai sigur. Numai pe pustnici îi mân- gaie de lipsa doctorului, spunându-le c credin a lor trebuie s fie atât de mare încât s suplineasc lipsa aceluia.

s -l mâng e în boala lui. Fiindc unul ca acesta nu e lipsit niciodat de lucrarea credin ii, nici nu are prilej s se fleasc cu virtutea r bdr ii, ci se folose te de pustie ca de o bun acoperitoare. De aceea „s l lue te Domnul în cas pe cei ce vie uesc în singur tate”.¹

54. Când din pricina unor boale trupe ti ce ni se întâmpl , ne scârbim de noi în ine, trebuie s tim c sufletul nostru este înc rob pofteilor trupului. De aceea dore te el fericire p mânteasc i nu vrea s se despart de bun t ile vie ii, ci socote te un mare neajuns s nu se poat folosi din pricina boalelor, de frumuse ile vie ii. Dar de va primi cu mul umire sup r rile boalei, va cunoa te c nu e departe de hotarele neprih nirii. Drept aceea, atunci i moartea o a teapt cu bucurie, ca fiind mai de grab pricin a vie ii adev rate.

55. Sufletul nu va dori s se despart de trup, pân nu- i va pierde orice pl cere pentru lumea de aici. C ci toate sim urile trupului se împotrivesc credin ei, fiindc ele sunt numai pentru lucrurile de acum, iar aceea veste te m re ia bunurilor viitoare. Se cuvine deci ca cel ce se nevoie te s nu se gândeasc niciodat la pomi cu ramuri bogate i umbroase, la izvoare cu ape curg toare, la gr dini felurite i înflorite, la case împodobite i la petreceri cu rudeniile; de asemenea s nu- i aminteasc de ospe ele cari s'ar întâmpla la praznice, ci s se foloseasc numai de cele strict trebuincioase cu toat mul umirea, iar încolo s socoteasc viea a ca o cale str in , pustie de orice pl cere trupeasc . C ci numai strâmto- rând astfel cugetarea noastr , o vom îndrepta întreg pe urmele vie ii ve nice.

56. C vederea, gustul i celelalte sim uri sl besc inerea de minte a inimii, când ne folosim de ele peste m sur , ne-o spune cea dintâi, Eva. C ci pân ce n'a privit la pomul oprit cu pl cere i i amintea cu grij de porunca dumnezeesc . De aceea era acoperit de arpile dragostei

1) Psalm 67, 6 (LXX)

dumnezeu ti, nedându- i seama din această pricină de goliciunea ei. Dar când a privit la pom cu plămădă cere și s'a atins de el cu mult poftă și în sfârșit a gustat din rodul lui cu o voluptate puternică, îndată s'a părțit de dorința după împreunarea trupească, aprinzându-se de patimă prin faptul că era goală. și astfel toată pofta ei și-a întors-o spre gustarea lucrurilor de aici, amestecând, din pricina fructului plăcut la vedere, în greșala ei și greșala lui Adam. De atunci, cu anevoie își mai poate aduce omul aminte de Dumnezeu, sau de poruncile Lui. Deci noi, privind pururea în adâncul inimii noastre cu neconținută pomenire a lui Dumnezeu, să petrecem în această viață în el toată, ca ni te lipsim de vedere.¹ Căci e propriu în elepciunii duhovnice să se pururea neînăpătat dorul privirilor. La aceasta ne îndeamnă și mult încercatul Iov, zicând: „Inima mea nu s'a luat după ochii mei”.² Lucrul acesta este cu adevărat semnul celei mai de pe urmă înfrângeri.

57. Cel ce petrece pururea în inima sa, e departe de toate lucrurile frumoase ale vieții. Căci umblând în duh, nu poate cunoaște poftele trupului. Unul ca acesta făcându-și plimbările în cetatea întărită a virtuților, le are pe acestea ca pe zitori la porțile cetății curții. De aceea uneltirile dracilor împotriva lui rămaseră fără succes, chiar dacă ar ajunge săgețile poștei josnice până la ferestrele firii.

58. Când sufletul nostru începe să nu mai poftască lucrurile frumoase ale plăcerii, se furișează de cele mai multe ori în el un gând de trădare, care nu-și îngăduie să stea cu plăcerea nici în slujba cuvântului și nu-și lasă nici dorința hotărâtă după bunurile viitoare; ba

1) Aici avem esența rugăciunii mintale

2) Iov 31, 7 Observăm că Diadoch își ia citatele totdeauna din Septuaginta, careia îi corespunde la noi ediția Sf. Sinod din 1914. Când citatele corespund în textul Scripturii din 1938 (tradus din ebraic), am dat locurile din ea fără nicio observare. Când însă se află numai în Septuaginta, am dat în ediția din 1914, am pus în paranteză : LXX,

îi înf i eaz i viea a aceasta trec toare ca neavând niciun rost i fiind cu totul incapabil de vreo fapt vrednic de-a fi numit virtute; i îns i cuno tin a o dispretue te, ca pe una ce a fost dat i altor mul i oameni, sau ca pe una ce nu ne f g due te nimic des vâr it. De aceast patim mole itoare i aduc toare de toropeal vom sc pa de ne vom tine cu t rie cugetul nostru între hotare foarte înguste, c utând numai la pomenirea lui Dumnezeu. C ci numai întorcându-se astfel mintea la c ldura ei, va putea s se izb veasc f r durere de acea împr tiere nesocotit .

59. Când îi închidem mintii toate ie irile cu pomenirea lui Dumnezeu, ea cere o ocupa ie care s dea de lucru h rniciei ei. Trebuie s -i d m deci pe: *Doamne Iisuse*,¹ prin care î i poate ajunge deplin scopul. „C ci nimenea nu nume te Domn pe Iisus, f r numai în Duhul Sfânt”.² Dar a a de strâns i de neîncetat s priveasc la acest cuvânt în c m rile sale, încât s nu se abat nicidecum spre niscai n lucriri. C ci to i aceia cari cuget neîncetat la acest nume sfânt i sl vit în adâncul inimii, vor putea vedea odat i lumina min ii lor. Pentru dac e inut strâns în amintire, el arde toat pata de pe fa a sufletului, printr'o sim ire puternic . „C ci Dumnezeul nostru este foc mistuitor”,³ ce arde toat r utatea. Ca urmare Domnul atrage sufletul la iubirea puternic a slavei Sale. C ci z bovind numele acela sl vit i mult dorit prin pomenirea min ii în c ldura inimii, s de te în noi numaidecât deprinderea de-a iubi bun tatea Lui, nemai fiind nimic care s ne împiedece. Acesta este m rg ritarul cel de mult pre , pe care-l poate agonisi cineva vânzând toat averea sa, ca s aib o bucurie negr it de aflarea lui.⁴

60. Alta este bucuria încep toare i alta cea des - vâr itoare. Cea dintâi nu e lipsit de lucrarea închipuirii

1) Una din cele mai vechi m rturii despre rug ciunea lui Iisus 2) I Cor. 12, 3. 3) Deuteronom 4, 2; Evrei 12, 18. 4) Mt. 13, 46.

(de n lucriri); cealalt are ca putere smerita cugetare. Iar la mijlocul lor se afl întristarea iubitoare de Dumnezeu i lacrima f r durere. „C ci întru înmul irea în-elepciunii st spor de am r ciune i cine- i înmul e te cuno tin a î i spore te suferin a”.¹ De aceea sufletul trebuie îmbiat întâi la nevoie prin bucuria încep toare, ca apoi s fie muștrat i probat de c tre adev rul Duhului Sfânt pentru relele pe cari le-a f cut i pentru împr tierile de cari se mai face vinovat. „C ci întru muștr ri, zice, ai pedepsit pe om pentru f r delege i ai sub iat ca pe-o pânz de p ianjen sufletul lui”.² Iar dup ce muștrarea aceasta va fi probat sufletul ca într'un cuptor, acesta va primi bucuria f r n lucriri, în pomenirea fierbinte a lui Dumnezeu.

61. Când sufletul se turbur de mânie, sau se înce o eaz de aburii vinului, sau se sup r de o întristare grea, mintea nu poate s în pomenirea lui Dumnezeu (oricât de mult s'ar sili). C ci fiind întunecat întreg de furia patimilor, se înstr ineaz cu totul de sim irea sa. De aceea lucru dorit nu are unde s - i întip reasc pe-cetea sa, ca mintea s poarte f r uitare chipul înt rit, dat fiind c memoria cuget rii s'a învârto at din pricina asprimii patimilor. Dar izb vindu-se sufletul de acestea, chiar dac lucrul bun a fost furat pentru scurt vreme de uitare, folosindu-se mintea îndat de agerimea ei, se prinde iar i cu c ldur de lucrul acela mult dorit i mântuitor. Fiindc are atunci harul însu i, care cuget împreun cu sufletul i strig împreun cu el: „*Doamne Iisuse Hristoase*”. C ci harul înva sufletul cum înva mama copilul, str duindu-se împreun cu el s spun numele tat , pân când îl aduce la deprinderea de-a rosti limpede, în loc de orice alt verb copil reasc , numele tat lui, chiar când doarme. De aceea zice Apostolul: „Asemenea i Duhul st întra'jutor neputin elor noastre. C ci a ne ruga precum trebuie nu tim, ci însu i

1) Ecl, 1, 18 2) Ps 38, 12 (LXX)

Duhul se roag pentru noi cu suspine negrite".¹ Pentru că fiind noi prunci fa de des vârirea virtuții, avem trebuință numai de ajutorul Lui, ca unind și îndulcind El toate gândurile noastre cu dulcea a Sa, să ne putem mișca din toată inima spre pomenirea și spre dragostea lui Dumnezeu și Tatăl nostru. De aceea întru Dânsul, cum zice tot dumnezeescul Pavel, strigă neîncetat, când suntem cîluți de El și numim pe Dumnezeu, Tatăl: „Ava Părinte”.²

62. Mânia obișnuită te mai mult decât celelalte patimi și turbure și zgâlțîie sufletul. Dar uneori îi și folosește cât se poate de mult. Căci când ne folosim de ea fără turburare împotriva celor necuvioși, sau într'un fel sau altul neînfrînării, ca, sau să se mântuiască, sau să se rușineze, prilejuim sufletului un spor de blîndețe: fiindcă lucrăm potrivit cu scopul dreptății și al bunătății lui Dumnezeu. Pe lângă aceasta, adeseori, mâniindu-ne tare împotriva păcatului, dăm sufletului vigoare, scăpându-l de moleală. De asemenea nu încapem niciodată îndoială că mâniindu-ne împotriva duhului stricăciunii, când suntem în mare întristare și descurajare, ne aflăm cu cugetul mai presus de lauda cea spre moarte. Căci ne învețe aceasta, Domnul s'a mâniat și s'a turburat de două ori împotriva duhului iadului, de înfrică toate câte voia cu o voință neturburată.³ Așa a întors sufletul lui Lazăr în trup. Încât mie îmi pare că mânia neprihănită a fost dăruită firii noastre de Dumnezeu, care ne-a zidit, mai degrabă ca o armă dreptății. Dacă s'ar fi folosit Eva de ea împotriva șarpei, nu ar fi fost robit de plămîntul acea pătimașe. Astfel mie mi se pare că cel ce se folosește cu neprihănire de mânie, din râvna cuvioșiei, se va afla mai cercat în cumpăna răștirilor, decât cel ce nu se mișcă nicidcum la mânie, pentru greutatea de a se mișca a minții. Fiindcă cel din urmă se dovedește a nu-i fi deprins

1) Rom. 8, 26. 2) Rom. 8, 5. 3) Ioan 11, 33 urm.

viziul s' st pâneasc frânele sim urilor omene ti. Iar celalalt lupt strunind caii virtu ii i e purtat în mijlocul b t liilor cu dracii, conducând neîntrerupt cu frica lui Dumnezeu carul cel cu patru cai al înfrân rii. Pe acesta îl afl m numit în Scriptur , la în l area dumnezeescului Ilie, „carul lui Israil”, pentru motivul c Dumnezeu a vorbit întâia oar Iudeilor despre cele patru virtu i în chip deosebit. Iar cel ce s'a hr nit a a de mult cu neprih nirea a fost în l at la cer pe un car de foc, pentruc s'a folosit, socotesc, de virtu ile sale ca de ni te cai, vie uind întru Duhul care la r pit pe el într'un vârtej de foc.¹

63. Cel ce s'a împ rt it de sfânta cuno tin i a gustat din dulcea a lui Dumnezeu, nu mai trebuie s judece pe nimeni niciodat . Fiindc dreptatea c peteniilor lumii acesteia e cople it cu totul de dreptatea lui Dumnezeu, mai bine zis nu e nimic fa de dreptatea lui Dumnezeu. C ci care ar fi deosebirea între fiii lui Dumnezeu i oamenii veacului acestuia, dac dreptul acestora n'ar ap rea ca nedes vâr it fa de dreptatea acelorora? De aceea cel dintâi se nume te drept omenesc, iar cea de-a doua dreptate dumnezeesc . Astfel Mântuitorul nostru fiind oc rit nu r spunea cu ocar , dat la chinuri nu amenin a",² ci r bda în t cere s fie desbr cat i de haine i pentru mântuirea noastr a suferit durere; ba, ceea ce e mai mult, se ruga Tat lui pentru cei cu cari chinuia.³ Dar oamenii lumii nu înceteaz s se judece pân ce nu- i iau cu adaus înapoi lucrurile dela cei cu cari se judec , mai ales când î i primesc do-bânzile înainte de a li se pl ti datoria. A a încât dreptul lor se face adeseori început de mare nedreptate.

64. Am auzit pe unii oameni evlavio i, zicând c nu trebuie s îng duim s ni se ia lucrurile ce le avem pentru

1) II Regi 2, 11—12.

2) I Petru 2, 23.

3) Luca 23, 34.

sus înerea noastră, sau pentru ajutorarea săracilor, ca să nu ne facem pricină de păcat celor ce ne nedreptesc pe noi, prin faptul că răbdăm, mai ales dacă se întâmplă să pășim această delăcrețenie. Dar aceasta nu înseamnă alceva, decât a îneca cineva la ale sale mai mult decât la sine însuși, pentru o pricină nerățională. Pentru că dacă prăsesc rugăciunea și paza inimii și încep să mă uit în jur și să umblu după judecăți împotriva celor ce voiesc să mă păgubească și să mă tept pe la umerii judecătorilor, vădit este că acestea sunt pricinile pentru care mă judec. Le socotesc mai însemnate decât mântuirea mea, ca să nu zic și decât însăși porunca mântuitoare. Căci cum mai ascult atunci în întregime de cuvântul evanghelic, care-mi poruncește: „și delă cel ce ia ale tale, nu cere îndrăznește”,¹ dacă nu răbdăm cu bucurie, după cuvântul apostolic, răpirea lucrurilor mele,² sau dacă, judecându-mă și primind înapoi cele ce mi-au fost luate cu silă, cu aceasta nu-l izbăvesc de păcat pe acel lăcom? Deci dat fiind că judecătorii stricțioși nu judecă potrivit cu judecătoreștiștii a lui Dumnezeu, căci vinovatul are toată încrederea în legile acestea în fața corărilor și a pricinii sale, bine este să suferim silă celor ce vreau să ne nedreptescă și să ne rugăm pentru ei, ca prin pocăință să nu prin întoarcerea lucrurilor ce le-au răpit delă noi să fie izbăviți de păcatul lăcomiei. Căci aceasta o vrea dreptatea lui Dumnezeu, ca să primim nu lucrul lăcomit, ci pe lăcomul însuși, izbăvit de păcat prin pocăință.

65. foarte potrivit și cât se poate de folositor, ca odată ce am cunoscut calea evlaviei să vindem îndată toate averile noastre, iar banii de pe ele să-i împărțim după porunca Domnului,³ ca nu cumva, pe motiv că vrem să împlinim poruncile totdeauna, să nesocotim porunca mântuitoare. Căci fiind când a vom dobândi întâi negrija cea bună și apoi sărăcia nepândită de curse, care ne înecă cugetul mai presus de orice nedreptate și de orice judecată, dat fiind

1) Matei 5, 40. 2) II Corinteni 11, 20. 3) Matei 19, 21

c nu mai avem materia care aprinde focul din cei lacomi. Dar mai mult decât celelalte virtu i ne va înc lzi i ne va odihni la sânul ei, pe noi cei r ma i goi, smerita cugetare. Ea ne va fi ca o mam care î i înc lze te copilul, luându-l în bra ele sale, când din simplitate copil reasc acela i-a aruncat departe de el haina de care s'a desbr cat, g sind pl cere, din pricina ner ut ii, mai de grab în goliciune, decât în culoarea pestri a hainei. C ci zice Scriptura: „Domnul p ze te pe prunci; de aceea m'am smerit, iar El m'a mântuit”.¹

66. Domnul ne va cere socoteal despre milostenia ce-am f cut-o dup cât avem, nu dup cât nu avem.² Dac deci ceea ce aveam de dat vreme îndelungat , voiu cheltui de frica lui Dumnezeu în vreme scurt , mânat de o pornire fierbinte, cum voiu mai fi învinuit eu care nu am nimic? Dar va zice cineva: de unde vor fi milui i în viitor s racii, cari s'au obi nuit s fie ajuta i cu m sur i pe rând din ale noastre? S înve e unul ca acesta s nu huleasc pe Dumnezeu, din pricina iubirii sale de bani. Doar nu va lipsi lui Dumnezeu puterea s poarte de grij de zidirea Sa, cum a f cut-o dela început, nici n'au fost lipsi i s racii de hran sau de îmbr c minte, înainte de a fi fost stârnit acesta sau acela la milostenie. Bine este deci când cineva, împ rînd ale sale într'o slujire bun i în deplin con tiin , î i lap d cugetul nesocotit i lauda; ce vine din bog ie, urându- i poftele sale. Iar aceasta înseamn s ne urîm sufletul nostru, întru cât nemai putându-ne bucura de împ rirea de bani, ne dispre uim sufletul nostru foarte, ca unii ce nu mai facem niciun bine. C ci pîn ce suntem plini de bani, ne bucur m mult (dac se întâmpl s s vâr im binele) de împ rirea lor, ca unii ce slujim cu bucurie poruncii dumnezeee ti. Dar dup ce am dat tot ce am avut, vine asupra noastr o întristare i o umilin f r margini, ca asupra unora ce nu fac

1) Psalm 116, 6 LXX). 2) II Corinteni 8, 12.

nimic vrednic de dreptate. Prin aceasta sufletul se întoarce asupra sa cu mult smerenie, ca ceea ce nu poate cânta în fiecare zi prin milostenie să se agonisească prin rugăciunea ostentivă, prin răbdare și prin smerită cugetare. „Căci și răcul și lipsitul zice, vor lăuda numele Tău Doamne”.

Nici darul (harisma) cuvântării de Dumnezeu nu fi dat cuiva de Dumnezeu, de nu se va fi pregătit pe sine astfel, încât să se fi lepdat de toate averile sale pentru slava Evangheliei lui Dumnezeu, ca în scrisorile iubitoare de Dumnezeu să vestească bogăția Împăriei lui Dumnezeu. Căci aceasta vrea să o arate, de sigur, cel ce a zis: „Gătit-ai întru bun tatea Ta și răcului, Dumnezeule”, adăugând: „Domnul va da cuvânt celor ce binevestesc cu putere mult”.¹

67. Toate darurile (harismele) Dumnezeului nostru sunt bune foarte și dătoare de toată bun tatea. Dar niciunul nu ne aprinde și nu ne micșinează de mult spre iubirea bun tății Lui, cum o face harisma cuvântării de Dumnezeu (teologia). Căci aceasta fiind un rod timpuriu al bun tății lui Dumnezeu, dăruiește sufletului cele dintâi daruri. Ea ne face mai întâi să dispăruim cu bucurie toată dragostea de viață, ca unii ce avem, în locul poftelor stricătore, ca bogăție negrită, cuvintele lui Dumnezeu. Apoi luminează mintea noastră cu focul care o preschimbă, încât o face să fie în comuniune cu duhurile slujitoare. Săpăm deci, iubitorilor, cu toată inima spre această virtute, cei ce ne-am pregătit pentru ea. Căci ea este frumoasă, atât de toată și depărtează toată grija, hrănind mintea cu cuvintele lui Dumnezeu în fulgerile luminii negrite; ca să nu spun multe, ea pregătește sufletul rațional pentru comuniunea nedespărțită cu Dumnezeu, prin Sfinții Proroci, ca și între oameni (o minune!) să se cânte limpede stăpânirea lui Dum-

1) Psalm 67, 11—12

nezeu, în sunete dumnezeiești, armonizate de această dumnezească aducătoare a miresei la mirele ei.¹

68. Mentea noastră adeseori se simte îngreunată la rugăciune, din pricina marelui îngustimii și concentrării a acestei virtuți. Dar împreună cu bucurie contemplarea și cuvântarea de Dumnezeu, dat fiind lucrimea și libertatea de mișcare ce i-o procură vederile dumnezeiești. Ca să nu-și dea a dar mintii puțină să spun multe, sau chiar să sboare peste măsură, să ne îndeletnicim cel mai mult cu rugăciunea, cu cântarea Psalmilor și cu cetirea Scripturilor, netrecând cu vederea nici tâlcuirile bibliilor învățate, a căror credință se cunoaște din cuvinte. Pentru că când aceasta, nu lăsa mîntea să amestece cuvintele sale în cuvintele harului, precum nu-și îngăduim să fie furat de slava de artă și să fie împurtiat de multa plăcere a vorbirii, ci o păzim în vremea contemplației în afară de orice lucrare a închipuirii și facem prin aceasta ca aproape toate cugetările ei să fie întovărite de lacrimi. Când odihnindu-se în ceasurile de liniștire (isihie) și îndulcindu-se mai ales cu dulcea a rugăciunii, nu numai că se va elibera de neajunsurile mai sus pomenite, ci va prinde și mai multă putere spre a se deda cu agerime și fără osteneală contemplațiilor dumnezeiești, sporind totodată cu mult smerenie în darul deosebirii. Dar trebuie să ținem că este și o rugăciune mai presus de orice lucrime. Aceasta însă este proprie numai acelor, cari sunt plini în toată simțirea și încredințarea lor de harul Duhului Sfânt.

69. Harul obișnuiește la început să umple sufletul de lumină prin simțirea multă. Dar înaintând omul în nevoie, adeseori harul lucrează nesimțit tainele sale în sufletul contemplativ (vizitor) și cuvântător de Dumnezeu. Când la început a a, el vrea ca, bucurându-ne, să ne mănă spre contemplațiile dumnezeiești, ca pe unii ce

1) Avem aici cunoscuta icoană a nunții pentru unirea sufletului cu Dumnezeu. Icoana este urâtă de faptul că în grecește sufletul este de genul feminin.

suntem chema i dela ne tiin la cuno tin . La mijlocul nevoinelor îns , vrea s ne p streze cuno tin a nep tat de slava de art . Prin urmare trebuie s ne lase s ne întrist m într'o anumit m sur , ca unii ce am fi p r - si i, ca i mai mult s ne smerim i s ne supunem slavei Domnului, dar totodat s ne i bucur m cu m sur , întraripa i de n dejdea cea bun . C ci precum multa întristare înv lue sufletul în desn dejde i necredin , a a i multa bucurie îl îmbie la p rerea de sine. De sigur e vorba despre cei ce sunt înc prunci. Iar la mijloc, între iluminare i p r sire, se afl încercarea; precum la mijloc între întristare i bucurie se afl n dejdea. „C ci a teptând, zice, am a teptat pe Domnul i a c utat spre mine";¹ i iar i: „Dup mul imea durerilor mele în inima mea, mângerile Tale au veselit sufletul meu".²

70. Precum u ile b ilor, deschizându-se neconținut, împing c ldura dinl untru afar , a a i sufletul când vrea s vorbeasc multe, chiar dac le-ar spune toate bune, împr tie i sl be te puterea inerii de minte prin poarta gr itoare. Prin aceasta mintea uit s spun lucrurile cari se cuvin la vreme potrivit i împr t e te de-a-valma oricui se nimere te o amestec tur de gânduri, nemai având nici pe Duhul Sfânt, care s -i p zeasc cugetarea ferit de n lucriri. C ci lucrul bun scap totdeauna vorb riei, fiind str in de orice v lm ag i imagina ie. Bun este deci t cerea la vreme, ea nefiind decât mama gândurilor prea în elepte.

71. Însu i cuvântul cuno tin ii ne înva c multe patimi sup r la început sufletul contemplativ (v z tor) i cuvânt tor de Dumnezeu. Dar mai mult decât toate, mânia i ura. Iar aceasta o p time te nu atât pentru dracii cari le stârnesc pe acestea, cât din pricina înaint rii sale. Pentru c pân ce sufletul e dus de cugetul lumii, chiar dac vede c ceea ce e drept e c lcat în picioare de unii sau de alii, r mâne nemi cat i ne-

1) Ps. 39, 1 (LXX) 2) Ps. 93, 59 (LXX)

turburat, c c i îngrijindu-se de poftele sale, nu-l intereseaz ceea ce e drept în ochii lui Dumnezeu. Dar când începe s se ridice deasupra patimilor, dispre ul lucrurilor de aici i dragostea lui Dumnezeu nu-l mai las s sufere a vedea nesocotit ceea ce este drept, nici în sine nici în altul, ci se mânie i se turbur împotriva f c torilor de rele, pân ce nu vede pe batjocoritorii drept ii c se fac ap r torii ei cu cuget cuvios. De aceea pe cei nedrep i îi ur te, iar pe cei drep i îi iube te peste m sur . C c i ochiul sufletului nu mai poate fi în elat când acoperemântul lui,adic trupul,a devenit prin înfrânare o es tur foarte sub ire. Totu i este cu mult mai bun lucru a plânge nesim irea celor nedrep i, decât a-i urî. C c i de i aceia sunt vrednici de ur , dar ra iunea nu vrea ca sufletul iubitor de Dumnezeu s fie turburat de ur . Fiindc pân ce se afl ura în suflet, nu lucreaz în el cuno tin a.

72. Mintea cuvânt toare de Dumnezeu (teologic), îndulcindu- i i înc lzindu- i sufletul cu înse i cuvintele lui Dumnezeu, dobânde te nep timirea în m sur potrivit . C c i „cuvintele Domnului, zice, sunt cuvinte curate, argint l murit în foc pe seama p mântului”.¹ Iar mintea cunosc toare (gnostic), înt rit prin experien a cu lucrul, se ridic mai presus de patimi. Dar i mintea cuvânt - toare de Dumnezeu gust din experien a celei cunosc - toare, dac se face pe sine mai smerit , precum i mintea cunosc toare gust din virtutea contemplativ (v - z toare), dac î i p streaz ner t cit puterea discriminatoare a sufletului. C c i nu se întâmpl ca s se dea amândou darurile în întregime fiec rei min i. Iar pricina este ca amândou s se minuneze de ceea ce are mai mult cealalt decât ea i a a s sporeasc în ele smerita cugetare, împreun cu râvna drept ii. De aceea zice Apostolul: „Unuia prin Duhul i s'a dat cuvânt de în e-lepciune, altuia, cuvânt de cuno tin în acela i Duh”.²

1) Psalm 12, 6, 2) I Cor 12, 8 urm.

73. Când sufletul e plin de bel ugul rodurilor sale fire ti, î i face cu glas mai mare i cântarea de psalmi i vrea s se roage mai mult cu vocea. Dar când se afl sub lucrarea Duhului Sfânt, cânt i se roag întru toat destinderea i dulcea a, numai cu inima. St rii de suflet celei dintâi îi urmeaz o bucurie amestecat cu închi-puiri, iar celei din urm , lacrimi duhovnice ti i dup aceea o mul umire iubitoare de lini te. C ci pomenirea, r mânând fierbinte din pricina glasului domol, face inima s izvorasc anumite cuget ri înl crimate i blânde. Atunci se pot vedea cum se seam n semin ele rug -ciunii cu lacrimi în p mântul inimii, în n dejdea bucuriei seceri ului ce va urma. Totu i, când suntem ap sa i de mult triste e, trebuie s facem cântarea rug ciunii cu un glas pu in mai mare, lovind sufletul cu sunete, în n dejdea bucuriei, pân ce nourul acela greu va fi îm-pr tiat de valurile melodiei.

74. Când sufletul ajunge la cuno tin a de sine, pro-duce i din sine o oarecare ardoare i sfial iubitoare de Dumnezeu. C ci nefiind turburat de grijile vie ii, na te o anumit dragoste plin de pace, care caut cu m sur pe Dumnezeul p cii. Dar e desf cut de grab dela acest gând, fie pentruc pomenirea lui Dumnezeu e furat de sim uri, fie pentruc firea î i cheltuie te repede virtutea sa din pricin c e s rac . De aceea în elep ii Elinilor nu aveau cum trebuie ceea ce credeau c au dobândit prin înfrânare, deoarece mintea lor nu st tea sub înrâu-rirea în elepciunii netrec toare i adev rate. Dar ardoarea venit în inim dela Preasfântul Duh este întreag numai pace. Apoi ea nu sl be te nicidecum i cheam toate p r ile sufletului la dorul dup Dumnezeu. Ea nu iese afar din inim i învesele te tot omul cu o dragoste i cu o bucurie f r margini. Se cuvine deci, ca dup ce o cunoa tem, s c ut m s ajungem la ea. C ci dra-gostea natural este un semn al firii îns n to ite prin înfrânare. Dar ea nu poate duce mintea la nep timire, ca dragostea duhovniceasc .

75. Aerul din jurul nostru se face curat când sufl vântul dela Miaz noapte, din pricina naturii sub iri i însenin toare a acestui vânt. Dar când sufl cel dela Miaz zi, se încarc , datorit naturii ce oase, a acestui vânt, care aduce, în virtutea oarec rei înrudiri, din inuturile sale nouri peste tot p mântul. A a i sufletul, când st sub suflarea Duhului adev rat i Sfânt, se afl întreg înafar de pâcla diavoleasc . Dar când st sub suflarea viforoas a duhului am gitor, se acopere întreg de nourii p catului. Deci trebue s fim pururea hot rîti de a sta întor i cu toat puterea spre adierea cur itoare i de viea f c toare a Duhului Sfânt, adic spre vântul pe care l-a v zut Prorocul Ezechil întru lumina cuno tin ii, venind dela Miaz noapte. S facem aceasta, pentru ca partea contemplativ (v z toare) a sufletului nostru s r mân pururea senin , ca s ne putem îndeletnici f r r t cire cu vederile dumnezeie ti, privind în v zduh de lumin cele ale luminii. C ci aceasta este lumina cuno tin ii adev rate.

76. Unii au n scocit c atât harul, cât i p catul, adic atât Duhul adev rului, cât i duhul r t cirii se afl ascunse în mintea celor ce s'au botezat. Ca urmare zic c o persoan îmbie mintea spre cele bune, iar ceealalt îndat spre cele dimpotriv . Eu îns am în eles din dumnezeie tile Scripturi i din îns i sim irea min ii, c înainte de Sfântul Botez harul îndeamn sufletul dinafar spre cele bune, iar Satana foie te în adâncurile lui, încercând s st vileasc toate ie irile dinspre dreapta ale min ii. Dar din ceasul în care ne rena tem, diavolul e scos afar , iar harul intr în untru. Ca urmare afl m c precum odinioar st pânea r t cirea asupra sufletului, a a dup Botez st pânea te adev rul asupra lui. Lucreaz de sigur Satana asupra sufletului i dup aceea ca i mai 'nainte, ba de multe ori chiar mai r u. Dar nu ca unul ce se afl de fa împreun cu harul (s nu fie!), ci înv luind prin mustul trupului mintea, ca într'un fum, în dulcea a poftelor nera ionale. Iar aceasta se face din îng duirea

lui Dumnezeu, ca trecând omul prin furtun , prin foc i prin cercare, s ajung astfel la bucuria, binelui. „C ci am trecut, zice, prin foc i ap , i ne-ai scos pe noi la odihn .¹

77. Harul se ascunde, cum am zis, din îns i clipa în care ne-am botezat în adâncul mintii. Dar î i acopere prezenta fat de sim irea min iiii. Din moment ce începe îns cineva s iubeasc pe Dumnezeu cu toat hot rîrea, o parte din bun t ile harului intr într'un chip negrit în comunicare cu sufletul prin sim irea min ii. Prin aceasta, cel ce vrea s in cu t rie lucrul pe care l-a aflat, vine la dorin a s vânz cu mult bucurie toate bunurile cele de aici, ca s cumpere cu adev rat arina în care a aflat ascuns comoara vie ii. C ci când va vinde cineva toat bog ia lumeasc , va afla locul în care st tea ascuns harul lui Dumnezeu. Fiindc pe m sura înainte rii sufletului, î i descopere i darul dumnezeesc bun tatea lui în minte.² Dar atunci îng due Domnul i dracilor s supere sufletul, ca s -l înve e s fac deosebirea între bine i r u i s -l fac mai smerit prin aceea c pe m sur ce se cur e te simte tot mai mult ru ine de urîciunea gândurilor dr ce ti.

78. Suntem dup chipul lui Dumnezeu³ prin mi carea cuget toare (mîntal) a sufletului. C ci trupul este ca o cas a sufletului. Deci fiindc prin gre eala lui Adam nu numai tr s turile sufletului s'au întinat, ci i trupul nostru a c zut în stric ciune, Cuvântul cel Sfânt al lui Dumnezeu s'a întrupat, d ruindu-ne ca un Dumnezeu apa mântuitoare prin Botezul S u, ca s ne na tem din nou. C ci ne rena tem prin ap , cu lucrarea Sfântului i de viea f c torului Duh. Prin aceasta, îndat ne cur im i sufletul i trupul, dac venim la Dumnezeu din toat inima. C ci Duhul Sfânt, s l luindu-se în noi,

1) Psalm 65, 11 (LXX).

2) Aceast idee o desvolt si Marcu Ascetul in scrierea „Despre Botez”, vezi aceast carte pg. 288, 309.

3) Geneza 3, 26.

alung p catul. Fiindc nu este cu putin ca, odat ce fa a sufletului este una i simpl , s fie prezente în el dou persoane, cum au socotit unii. C ci dac harul dumnezeesc se împreun prin Sfântul Botez cu tr s turile chipului ca o arvun a asem n rii, unde mai poate înc pea persoana celui r u, mai ales dat fiind c nu exist nicio împ rt ire între lumin i întunerec?¹ Deci noi alerg - torii pe drumul sfin telor nevoin e, credem c arpele cel cu multe înf i ri e scos, prin baia nestric ciunii, afar din c m rile min ii. Nu trebuie s ne mir m c dup Botez gândim iar i cele rele împreun cu cele bune. C ci baia sfin eniei terge pata noastr de pe urma p catului, dar nu preschimb acum putin a de a se hot rî în dou feluri a voin ii noastre i nici nu opre te pe draci s ne r zboiasc , sau s ne gr iasc cuvinte în el toare. Aceasta, pentru ca cele ce nu le-am p zit când eram în starea natural , s le p zim, cu puterea lui Dumnezeu, dup ce am luat armele drept ii.

79. Precum am zis, Satana prin Sfântul Botez e scos afar din suflet. Dar i se îng due, pentru pricinile mai 'nainte pomenite, s lucreze în el prin trup. C ci harul lui Dumnezeu se s l lue te în însu i adâncul sufletului, adec în minte. Pentru c „toat slava fiicei împ ratului, zice, e din untru”,² near tat dracilor. De aceea din adâncul inimii însu i sim im oarecum izvorând dragostea dumnezeesc , când ne gândim fierbinte la Dumnezeu. Iar duhurile rele de aci înainte se mut i se încuibez în sim urile trupului, lucrând prin natura u or de influen at a trupului asupra celor ce sunt înc prunci cu sufletul. Astfel mintea noastr se bucur pururea, cum zice dumnezeescul Apostol, de legea Duhului,³ iar sim urile trupului sunt atrase de lunecu ul pl cerilor. De aceea harul, lucrând prin sim irea min ii, învesele te trupul celor ce sporesc în cuno tin cu o bucurie negrit , iar dracii, lucrând prin sim urile trupului, robesc sufletul, îmbiindu-l

1) II Corinteni 6, 14 2) Ps. 44, 15 (LXX), 3) Romani 7, 22.

uciga ii, cu sila spre cele ce nu vrea, mai ales când ne afl umblând f r grij i cu nep sare pe calea credin ii.

80. Cei ce spun c cele dou puteri, a harului i a p catului, se afl împreun în inimile credincio ilor, vreau s - i sprijine n scocirea lor pe faptul c Evanghelistul a zis c „lumina lumineaz în întunerec i întunerecul nu o a cuprins pe ea”.¹ Ei zic c str lucirea dumnezeesc nu se întineaz nici decum prin împreuna petrecere cu cel r u, ori cât ar fi de apropiat în suflet lumina dumnezeesc de întunerecul diavolului. Dar ei sunt v di i c cuget al turea de Sfintele Scripturi, prin însu i cuvântul evanghelic. C ci teologul a scris acestea ca s arate c Cuvântul lui Dumnezeu, lumina cea adev rat , a binevoit s se arate zidirii prin trupul S u, aprinzând, printr'o nem surat iubire de oameni, în noi focul sfinteî cuno tin e, dar cugetul lumii nu a cuprins în sine gândul lui Dumnezeu, adec nu l-a cunoscut, deoarece „cugetul trupului este vr jma lui Dumnezeu”. De aceea, dup ce a mai spus pu ine cuvinte, dumnezeescul Evanghelist a ad ugat: „Era lumina cea adev rat , care lumineaz pe tot omul, venind în lume (în loc de: î l c l uze te i-l face viu). În lume era i lumea printr'însul s'a f cut i lumea pe El nu L-a cunoscut. Întru ale Sale a venit i ai S i pe Dânsul nu L-au primit. Iar câ i L-au primit, le-a dat lor putere ca s se fac fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred în numele Lui”.² Dar spune i prea în eleptul Pavel, tâlcuind cuvântul: „nu a cuprins”: „Nu c am i luat r splata, sau c sunt des - vâr it, dar alerg ca s o cuprind, întru cât i eu am fost cuprins de Iisus Hristos”.³ A a dar, nu de Satana zice Evanghelistul c nu a cuprins lumina cea adev rat . C ci dela început a fost str in de ea. Fiindc nici nu lumineaz în el. Ci prin cuvântul s u îi ceart cu drep tate pe oamenii cari aud despre puterile i lucrurile mi-

1) Ioan I, 5 2) Ioan 1, 9—12. 3) Filipeni 3, 12.

nunate ale lui Dumnezeu, dar nu vreau să se apropie de lumina cunoștinții Lui pentru inima lor întunecată.

81. Cuvântul cunoștinții ne învață că sunt două feluri de dureri rele. Unele dintre ele sunt oarecum mai subtile, iar altele mai materiale. Cele mai subtile războiesc sufletul. Celelalte obișnuiesc să ducă trupul în robie prin anumite îmboldiri și rutoare. De aceea dracii care războiesc sufletul și cei care războiesc trupul își sunt mereu potrivnici, cu toate că au același scop de-a văltașa pe oameni. Când deci harul nu locuiește în om, aceștia foiesc ca niște erpi în adâncurile inimii, neîngăduind câtuși de puțin sufletului să caute spre dorința binelui. Dar când harul e ascuns în minte, se strecoară ca niște nouri întunecoși prin porțile inimii, spre patimile păcatului, sau iau chipul feluritelor împrătierte, ca furând mintea dela pomenirea lui Dumnezeu, să o desfacă de convorbirea cu harul. Când deci dracii, care supără sufletul nostru, ne aprind spre patimile sufletești și mai ales spre înalta părere de sine, care este maica tuturor relelor, să ne gândim la moartea trupului nostru și vom rușina umflarea iubirii de slavă. Dar același lucru trebuie să-l facem și când dracii, care ne războiesc trupul, ne împing inima să se aprindă spre poftă de rușine. Căci singur acest gând, însoțit cu pomenirea lui Dumnezeu, poate opri feluritele lucruri ale duhurilor rele. Dar dacă dracii, care războiesc sufletul, vreau să se folosească și de acest gând, punându-ne în minte nimicnicia nemărginită a firii omenești, ca neavând niciun preț din pricina trupului (căci aceasta iubesc să o facă, dacă vrea cineva să-i chinuiește cu acest gând), să ne amintim de cinștea și de slava Împăratului cerurilor, netrecând cu vederea nici amărăciunea și întunecimea osândei venice, ca printr'una să ne mângăem triste ea, iar prin cealaltă să înțrăstăm urâtatea inimii noastre.

82. Domnul nostru ne învață în Evangheliile,¹ că atunci când Satana, întorcându-se, află casa lui murdată

1) Luca 11, 24; Matei 12, 44; II Petru 2, 20

i goal , adic i inima f r rod, ia alte apte duhuri mai
 rele decâ el i intr i se încuib în ea, f când cele
 de pe urm ale omului, mai rele decâ cele dintâi. De
 aci trebue s în elegem c atâta vreme cât este Duhul
 Sfânt în noi, Satana nu poate intra ca s r mân în
 adâncul sufletului. Dar i dumnezeescul Pavel ne explic
 limpede în elesul acestei icoane. C ci privind lucrul
 acesta din punctul de vedere al luptei, zice: „M bucur
 dup omul dinl untru de legea lui Dumnezeu. Dar v d
 alt lege în m dularele mele, o tindu-se împotriva legii
 min ii mele i robindu-m legii p catului, care este în
 m dularele mele".¹ Iar privind-l din laturea des vâr-
 irii, zice: „A a dar nu mai este nicio osând pentru cei
 ce umbl în Iisus Hristos, nu dup trup, c ci legea Du-
 hului vie ii m'a slobozit de legea p catului i a mor ii".²
 Dar zice i altundeva, ca iar i s ne arate c Satana
 r zboe te sufletul ce se împ rt e te de Duhul Sfânt, din
 trup: „Stai deci bine, încingându-v mijlocul vostru cu
 adev rul i îmbr când plato a drept ii i înc lându-v
 picioarele spre g tirea Evangheliei p cii, luând peste
 toate pav za credin ii, întru care ve i putea stinge toate
 s ge ile cele aprinse ale vicleanului; lua i coiful mân-
 tuirii i sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu".³
 Dar a lupta este altceva decâ a fi dus în robie. Fiindc
 lucrul al doilea arat o ducere cu sila, iar cel dintâi o
 lupt cu puteri egale. De aceea Apostolul zice c diavolul
 se n puste te asupra sufletelor purt toare de Hristos, cu
 s ge i aprinse. C ci cel ce nu este st pân pe protivnicul
 s u, are trebuin numaidecât de s ge i, ca s -l poat
 birui i supune pe cel ce se lupt cu el din dep rtare, prin
 trimiterea s ge ilor. Deci Satana, fiindc nu se poate în-
 cuiba în mintea celor ce se nevoiesc, ca mai 'nainte, dat
 fiind prezen a harului, c l re te pe mustul c rni, ca unul ce
 e cuib rit în trup, ca prin firea u or de mânuit a acestuia s
 am geasc sufletul. De aceea trebue s usc m trupul cu

1) Romani 7, 22—23. 2) Romani 8, 1—2 3) Efeseni 6, 44—47

m sur , ca nu cumva prin mustul lui s se rostogoleasc mintea pe lunecu ul pl cerilor. Deci se cuvine ca din însu i cuvântul Apostolului s ne încredin m c mintea celor ce se nevoiesc st sub lucrarea luminii dumnezeu ti ;¹ de aceea i sluje te legii dumnezeu ti i se ve-se te cu ea. Iar trupul prime te cu pl cere, pentru firea lui u or de mânuît, duhurile rele; de aceea i alege s slujeasc r ut ii lor. De aci se vede i mai mult c mintea nu este un s la comun al lui Dumnezeu i al diavolului. C ci cum ar zice atunci Pavel: „slujesc cu mintea legii lui Dumnezeu, iar cu trupul legii p catului”?² De aci iar i se vede c mintea mea st întru toat libertatea în lupt cu dracii, slujind cu bucurie bun t ii harului, iar trupul prime te aburul dulce al pl cerilor nera ionale, pentru faptul c îng due, cum am zis, duhurilor rele s stea cuib rite în el. „C ci tiu, zice, c nu locue te în mine, adic în trupul meu, binele”.³ vorba de cei ce se împotrivesc p catului, dar se afl pe la mijlocul nevoinelor. C ci nu spune despre sine aceasta. Deci cu mintea se r zboiesc dracii, iar trupul încearc s -l povârneas spre lunecu ul pl cerilor prin îmboldiri st ruitoare. C ci li se îng due, dup o dreapt judecat , s petreac în adâncurile trupului, chiar i ale celor ce lupt întins împotriva p catului, pentru faptul c voia slobod a cugetului omenesc este pururea sub cercare. Iar dac cineva poate s moar prin ostenele înc pe când tr e te, ajunge în întregime loca ul Du-hului Sfânt. C ci unul ca acesta a înviat, înc înainte de a muri. A a a fost cu fericitul Pavel i cu to i cei ce s'au luptat sau se lupt în chip des vâr it împotriva p catului.

83. drept c inima izvor te i din sine gânduri bune i rele. Dar nu rode te prin fire cuget rile rele, ci amintirea r ului i s'a f cut ca un fel de deprindere din pricina r t cirii dintâi. Îns cele mai multe i mai

1) Romani 7, 22 2) Romani 7. 25. 3) Romani 7, 18

rele dintre gânduri le z misle te din r utatea dracilor. Darnoi le sim im pe toate ca ie ind din inim . i de aceea au b nuit unii c în minte se afl împreun cu harul i p catul. De aceea socotesc ei c a zis i Domnul „c cele ce ies din gur purced din inim i acelea spurc pe om. C ci din inim purced gânduri rele, curvii”¹ i cele urm toare. Ei nu tiu ins c mintea noastr , având o sim ire foarte fin , î i însu e te lucrarea gândurilor optite ei de duhurile rele, oarecum prin trup, dat fiind c firea lunecoas a acestuia duce prin starea lui umoral (x fjs) i mai mult sufletul la această stare, într'un chip în care nu tim. Numai fiindc trupul iube te pururea i f r m sur mâng ierea am girilor ni se pare c i gândurile sem nate de draci în suflet purced din inim . Fapt e c noi ni le însu im atunci când vrem s ne îndulcim cu ele. Acest lucru l-a osândit Domnul când a spus cuvântul de mai înainte. C ci cel ce se îndulce te cu gândurile suflute lui der utatea Satanei i înscrie oarecum amintirea lor în inima sa, e v dit c de aci înainte le rode te din cugetul s u.

84. Domnul zice în Evanghelii c nu poate fi scos cel tare din casa sa, dac nu-l va scoate unul i mai tare, dup ce l-a legat i jefuit.² Cum poate deci cel scos cu atât ru ine s între iar i i s petreac împreun cu St pânul adev rat, care se odihne te în casa Sa cum vrea ? C ci nici împ ratul nu se va gândi s lase împreun cu el în cur ile împ r te ti pe tiranul, care i-a stat cândva împotriv i pe care l-a biruit. Mai de grab îl va omorî îndat , sau îl va lega pentru o lung pedeaps i-l va preda o tilor sale spre o moarte de ocar .

85. Dac cineva presupune din pricin c gândim împreun atât cele bune cât i cele rele, c Duhul Sfânt i diavolul locuesc laolalt în minte s afle c

1) Mt. 15, 19. 2) Mt. 22, 29.

aceasta se întâmplă pentru aceea că încă n'am gustat și n'am văzut „că bun este Domnul”.¹ Căci la început, precum am spus și mai înainte, harul îi ascunde prezența sa în cea botezată, a teptând hot rârea sufletului, ca atunci când omul se va întoarce cu totul spre Domnul, să-i arate, printr-o neîncetată simțire, prezența în inimă. Pe urmă iarăși a teptă mierea sufletului, îngăduind săgețile dracilor să ajungă până în adâncul acestei simțiri, ca printr-o hot râre și mai caldă și prin cuget smerit să caute pe Dumnezeu. Deci dacă omul va începe de aici înainte să sporească în prezenta poruncilor și să cheme neîncetat pe Domnul Iisus, focul sfântului har se va revărsa și peste simțirile mai de din afară ale inimii, arzând cu totul neghina și mântului omnesc. Drept urmare cursele diavolei se vor depărta de acest loc, înepând de aici înainte mai domol partea prezente a sufletului. Iar când nevoitorul se va îmbrăca cu toate virtuțile și mai ales cu desvârșita smerenie, atunci harul îi va lumina toată firea printr-o oarecare simțire mai adâncă, încălzindu-l spre mai mult dragoste de Dumnezeu. Din această pricină săgețile dracilor se vor stinge în afară de simțirea trupului. Căci adierea Duhului Sfânt, mi când inima spre suflarea prezente, stinge săgețile dracului purtător de foc, încă pe când sunt în aer. Dar și pe cel care a ajuns la această măsură îl prezintă Dumnezeu uneori în mâna răutății dracilor, lăsând mintea lui neluminată, ca voia noastră să nu fie câtă puțin legată de lanțurile harului. Aceasta nu numai pentru că patul se biruiește prin lupte, ci și pentru că omul este dator să mai sporească încă în experiența duhovnicească. Căci ceea ce pare lucru desvârșit celui povăit, este încă nedesvârșit față de bogăția lui Dumnezeu, care povăitește cu dragoste largă, chiar dacă ar putea cineva săi toată scara arată lui Iacov,² înaintând prin ostenele.

1) Ps. 34. 9. 2) Gen. 28, 12.

86. Însu i Domnul zice c Satana a c zut din cer, ca s nu priveasc cel sluit la loca urile sfîn ilor îngerî.¹

Cum deci va putea s aib la un loc cu Dumnezeu drept loca mintea omeneasc , cel ce nu s'a învrednicit de împreuna petrecere cu slugile cele bune? Iar de vor zice c aceasta se întâmpl prin îng duin a lui Dumnezeu, nu vor spune cu nimic mai mult. C ci p r sirea (îng - duin a) în scop de pov uire nu lipse te nicidecum sufletul de lumina dumnezeesc , ci harul î i ascunde numai, cum am zis, de multe ori, prezen a din fata mintii, ca s împing oarecum sufletul înainte prin r utatea dracilor, spre a c uta cu toat frica i cu mult smerenie ajutorul lui Dumnezeu, cunoscând câte pu in r utatea vr jma ului s u. Este ceea ce face mama care dep rteaz pu in copilul dela sânul s u, dac se poart cu neorânduial fa de regulile al pt rii, ca speriat de niscâi oameni cu fe e urîte ce stau împrejur, sau de niscâi fiare, s se întoarc cu fric mult i cu lacrimi la sânul maicii. Dar p r sirea în sens de lep - dare pred sufletul ce nu vrea s aib pe Dumnezeu, legat dracilor. Noi îns nu suntem fiii lep d rii,² s nu fie, ci credem c suntem prunci adev ra i ai harului lui Dumnezeu, al pta i cu mici p r siri i cu dese mâng eri, ca prin bun tatea Lui s ajungem la b rbatul des vâr it i la m sura vârstei plinirii lui Hristos.³

87. P r sirea pov uitoare aduce sufletului întristare mult ; de asemenea o anumit smerenie i desn - dejde m surat . Aceasta pentru ca partea lui iubitoare de slav i fricoas s ajung , dup cuviin , la smerenie. Ea produce în inim îndat frica de Dumnezeu i lacrimi de m rturisire, precum i mult dorin de t cere. Dar p r sirea în sens de lep dare las sufletul s se umple de desn dejde, de necredin , de fumul mândriei i de mânie. Deci având noi experien a ambelor p r siri suntem datori s ne apropiem de Dumnezeu dup cum o cere fie-

1) Luc. 10, 18. 2) Evr. 10, 39 3) El. 4, 13.

care. În cazul celei dintâi suntem datori să-I aducem mulțumire însoțit de rugăciuni de iertare, ca unuia ce ne pedepsește neînfrânarea voii noastre cu certarea acestei păriri, ca să ne învețe, asemenea unui Tată bun, deosebirea dintre virtute și păcat. În cazul celei din urmă, trebuie să-I aducem mulțumirea neîncetată a păcatelor și lacrimi nelipsite și retragere și mai mult, ca doar vom putea astfel, prin sporirea ostenelelor, să ni-L facem pe Dumnezeu milostiv, ca să caute ca mai înainte la inimile noastre. Dar trebuie să fim cu atenție atunci când se dă lupta între suflet și Satana, ciocnindu-se ca două ființe, datorită păririi potrivitoare, harul se ascunde pe sine, precum am mai spus, dar conlucrează cu sufletul, dându-i un ajutor nesimțit, ca să arate vrăjmașii ilor sufletului, că biruința este numai a lui.

88. Când cineva stă în vreme de iarnă într'un loc oarecare sub cerul liber, privind la începutul zilei întreg spre Răsărit, partea de dinaintea sa se încălzește de soare, iar cea din spate rămâne neperturbată de căldură, dat fiind că soarele nu se află deasupra capului său. Tot așa și cei ce sunt la începutul lucrării duhovnicești își încălzesc în parte inima prin harul sfânt, din care pricină și mintea începe să rodească cugetările duhovnicești; dar părțile de dinafară ale ei rămân de cuget după trup, deoarece încă nu sunt luminate de sfânta lumină, printr'o simțire adâncă, toate mădularele inimii. Neînțelegând unii aceasta, au socotit că în mintea celor ce se nevoiesc sunt două ipostasuri ce se împotrivesc unul altuia. Dar dacă în aceeași clipă se nimerește ca sufletul să gândească și bune și rele, aceasta se întâmplă în chipul în care omul dat mai înainte ca pildă simte totdeauna și gerul și căldura. Căci de când mintea noastră s'a rostogolit la chipul îndoit al cunoștințelor, și silit chiar dacă nu vrea, să poarte în aceeași clipă și gânduri bune și gânduri rele, mai ales la cei ce ajung la o subțirime a puterii de deosebire. Căci cum se grăbește să înțeleagă binele, îndată își amintește și de rău.

Fiindc dela neascultarea lui Adam inerea de minte a omului s'a sfiat în dou . Când vom începe îns s împlinim cu râvn fierbinte poruncile lui Dumnezeu, harul, luminând toate simurile noastre printr'o adânc simire, va arde pe de o parte amintirile noastre, iar pe de alta, îndulcind inima noastră cu pacea unei iubiri statornice, ne va face s izvorîm gânduri duhovnice ti, nu dup trup. Iar aceasta se întâmpl foarte des celor ce s'au apropiat de des vâr ire, având în inim neîntrerupt pomenirea Domnului.

89. Dou bunuri ne aduce nou harul cel sfânt prin Botezul rena terii, dintre cari unul covâr e te nem rginit pe cel lalt. Cel dintâi ni se d rue te îndat , c ci ne înoe te în apa îns i i lumineaz toate tr s turile sufletului, adic „chipul” nostru, sp lând orice sbârcitur a p catului nostru. Iar cel lalt a teapt s înf ptuiasc împreun cu noi ceea ce este „asem narea”. Deci când începe mintea s guste întru mult simire din dulcea a Preasfântului Duh, suntem datori s tim c începe harul s zugr veasc , a a zicând, peste chip, asem narea. C ci precum zugravii deseneaz întâi cu o singur culoare figura omului, apoi înflorind pu in câte pu in culoarea prin culoare, scot la ar tare chipul viu al celui zugr vit pân la firele p rului, a a i sfântul har al lui Dumnezeu readuce întâi prin Botez „chipul” omului la forma în care era când a fost f cut, iar când ne vede dorind cu toat hot rîrea frumuse ea „asem n rii” i stând goi i f r fric în atelierul lui, înflorete o virtute prin alta i înal chipul sufletului din str lucire în str lucire, d -ruindu-i pecetea asem n rii. A a încât simirea ne arat cum ia form în noi asem narea, dar des vâr irea asem n rii o vom cunoa te abia din iluminare. C ci toate virtutele le prime te mintea prin simire, înaintând dup o m sur i rânduial negrit . Dar dragostea duhovniceasc nu o poate câ tîga cineva pân ce nu va fi iluminat întru toat încredin area de Duhul Sfânt. C ci pân ce nu prime te mintea în chip des vâr it ase-

m narea prin lumina dumnezeesc , poate avea aproape toate celelalte virtu i, dar este înc lipsit de dragostea des vârit . Iar când se va asem na cu virtutea lui Dumnezeu (vorbesc de asem nare, cât e cu puțin omului), atunci va purta i asem narea dragostei dumnezeetii. C ci precum în cazul portretelor pictate, dac se adaug chipului culoarea cea mai vie, se scoate la iveal pân i asem narea zâmbetului celui pictat, a a i la cei zugr vi i dup asem narea dumnezeesc de c tre harul dumnezeesc, dac se adaug lumina dragostei, „chipul” e ridicat cu totul la frumuse ea „asem narii”. Nici nep timirea nu o poate d rui sufletului alt virtute, f r numai dragostea. C ci dragostea „este plinirea legii”.¹ încât „omul nostru cel dinl untru se înoe te zi de zi”² în gustarea dragostei, dar se împline te abia întru des vârit ea ei.

90. La începutul înaint rii, dac iubim cu c l dur virtutea lui Dumnezeu, Preasfântul Duh face sufletul s guste cu toat simirea i încredin area din dulcea a lui Dumnezeu, ca mintea s afle printr'o cuno tin exact r splata des vârit a ostenelelor iubitorilor de Dumnezeu. Dar pe urm ascunde pentru mult vreme bog ia acestui dar de viea f c tor, ca chiar de vom împlini toate celelalte virtu i, s ne socotim c nu suntem nimic, întru cât nu avem înc dragostea sfânt ca o deprimdere. Drept aceea dracul urii turbur atunci sufletele celor ce se nevoesc, încât îi face s vorbeasc de r u chiar i pe cei ce-i iubesc pe ei i s duc lucrarea stric cioas a urii pân la a-i face din ea aproape o îndeletnicire pl cut . Din pricina aceasta, sufletul se întristeaz i mai mult, purtând în el amintirea dragostei dumnezeetii, dar neputând-o dobândi în sim ire, pentru lipsa ostenelelor celor mai des vârite. trebuin deci ca s o împlinim totu i m car de sil , ca s ajungem la gustarea ei întru toat simirea i încredin area. C ci

1) Romani 13, 10. 2) II Corinteni 4, 16.

des vârirea ei nimeni nu o poate cânta până ce se află în trupul acesta, decât numai sfinții cari au ajuns până la mucenicie și la marturisirea desvârșită. Fiindc cel ce ajunge la ea, se preface întreg și nu mai dorește cu ușurință nici mâncare, nici băutură. Căci ce poftă va mai avea de bună țelă lumii cel ce este hrănit de dragostea dumnezeiască? De aceea preafăclătosul Pavel, marele vas al cunoștinței, binevestindu-ne din convingerea sa deplină, zice: „Împărăția cerurilor nu este mâncare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt”¹ cari sunt roada dragostei desvârșite. Așa încât cei ce înaintează până la desvârșire pot să guste aici desigur ea, dar desvârșită nimeni nu o poate cânta, decât numai când „se va înghiți desvârșită ce este muritor de viață”.²

91. Mi-a povestit careva dintre cei ce iubesc pe Domnul cu o voință nesăturată: „Dorind eu să cunosc lămurit dragostea lui Dumnezeu, mi-a dăruit această Bună întru simțire și încredințare multă. Și așa de mult am simțit această lucrare, încât sufletul se grăbea cu o neîntinșată bucurie și dragoste să iasă din trup și să ajungă la Domnul, nemăștiind parcă chipul vieții acesteia trecătoare”. Cel ce a ajuns la trăirea acestei iubiri, chiar dacă ar fi ocrotit sau prăgubit de nenumărate ori de cineva (căci se întâmplă să aibă acesta încă pe cineva care să-l necăjească), nu se mânie împotriva lui, ci rămâne oarecum lipit de sufletul celui ce-l ocrotește sau îl prăgubește. Numai împotriva aceloră se aprinde, cari se pornesc împotriva săracilor, sau grădesc nedreptate împotriva lui Dumnezeu, cum zice Scriptura,³ sau viețuiesc altcumva în răutate. Căci cel ce iubește pe Dumnezeu mai mult decât pe sine însuși, mai bine știe cel ce nu se mai iubește pe sine, ci numai pe Dumnezeu, nu-i mai răzbuință cinstea sa, ci vrea să fie cinstit numai dreptatea Celui ce l-a cinstit pe el cu cinste veșnică. Iar aceasta nu o face numai cu o voință mai slabă, ci

1) Romani 14, 17. 2) II Cor. 5, 4 3) Psalm 75, 6

ca unul ce i-a făcut o deprindere dintr-o astfel de aplecare, fiindcă a cercat mult dragostea lui Dumnezeu. Pe lângă acestea trebuie să ştim că cel ce a fost dus la o viaţă de mare dragoste de către Dumnezeu, se află mai presus de credinţă în vremea lucrării ei, ca unul ce are de acum întru simţirea inimii, prin marea lui dragoste, pe însuşi Cel cinstit prin credinţă. Aceasta ne-o arată Ierusalimul Sfântul Pavel, zicând: „Iar acum rămân aceste trei: credinţă, nădejdea şi dragostea; iar mai mare dintre ele este dragostea”¹. Cel ce are, cum am zis, în bogăţia dragostei pe Dumnezeu, este cu mult mai mare decât credinţa sa, ca unul ce se află întreg în dragostea sa.

92. Faza de mijloc din lucrarea sfintei cunoştinţe ne pricinuieşte nu puţin întristare când, ocărându-l pe cineva dintr-o înţârire oarecare, ni l-am făcut duşman. Fiindcă ea nu încetează de-a împunge conştiinţa noastră, până ce, prin multă rugare de iertare, nu aducem pe cel ocărit la cugetul de odinioară. Dar cea mai desăvârşită în alegere ne face foarte mult grijă şi muştrare chiar când careva dintre oamenii lumii s'ar mâniat pe noi pe nedreptul, pentru faptul că suntem peste tot sminteală cuiva din veacul acesta. Atunci mintea este stingherită de la contemplarea lui Dumnezeu şi de la cuvântarea despre EL. Cel ce temeiul cunoştinţei fiind dragostea, nu lasă cugetarea să se lărgască în zămislirea de contemplaţie dumnezeiească, până nu vom recăştiga mai întâi în dragoste şi pe cel ce s'a mâniat în deşert pe noi. Iar dacă acela nu vrea să se întâmple aceasta, sau s'a departat de locul unde vieuim noi, se cuvine ca, a ezându-i chipul feţii lui în afecţiunea largă a sufletului, să plinim astfel în adâncul inimii legea dragostei. Cel ce vrea să aibă cunoştinţa lui Dumnezeu trebuie să privească spiritual în feele celor ce s'au mâniat faţă de temeiul, cu un cuget nemâniat. Împlinindu-se aceasta, mintea noastră nu numai că se va mişca

1) Corinteni 13. 13.

gre eal spre contemplarea lui Dumnezeu, ci se va în l a i spre dragostea Lui cu mult îndr snire, ca una ce se zore te neîmpiedecat dela treapta a doua la cea dintâi.

93. Calea virtu ii li se arat celor ce încep s iubeasc evlavia, aspr i posomorât . Nu fiindc a a este ea, ci fiindc firea omeneasc îndat ce-a ie it din pântece la larg se d în tov r ia pl cerilor. Dar celor ce au r zbit dincolo de mijlocul ei, li se arat pl cut i u oar . C ci obi nuin ele rele, fiind supuse celor bune prin împlinirea binelui, s'au pierdut deodat cu amintirea pl cerilor nesocotite. Drept urmare sufletul umbl de aci înainte cu bucurie pe toate c r rile virtu ilor. Pentru aceasta Domnul, aducându-ne la începutul c ii mântuirii, zice: „Strâmt i anevoioas este calea, care duce la viea i pu ini umbl pe ea”.¹ Iar c tre cei ce vreau s se apuce cu mult hot rîre de p zirea sfintelor Sale porunci, zice: „Jugul Meu este blând i sarcina mea u oar ”.² Deci la începutul nevoinei elor trebuie s împlinim sfintele porunci ale lui Dumnezeu cu o voin oarecum silit , ca v zând Domnul cel bun scopul i osteneala noastr , s ne trimit voia Lui cea gata de ajutor, ca s slujim apoi cu mult pl cere poruncilor Sale sl vite. C ci atunci ni se înt re te dela Domnul voin a, ca s facem cu mult bucurie, neîncetat binele. Atunci vom sim i cu adev rat c Dumnezeu este „Cel ce lucreaz în noi i s vrem i s lucr m pentru bun - voin ”.³

94. Precum ceara, dac nu e înc lzit i înmu iat mult vreme, nu poate primi pecetea întip rit în ea, a a i omul nu poate primi pecetea virtu ii lui Dumnezeu, dac nu e cercat prin dureri i neputin e. De aceea zice Domnul c tre dumnezeescul Pavel: „Îi este de ajuns harul Meu. C ci puterea Mea în neputin e se des vâr e te”.⁴ Dar însu i Apostolul se laud zicând: „Cu mare pl cere, deci, m voiu l uda

1) Matei 7. 14 2) Matei 11, 30. 3) Filipeni 2, 13. 4) II Corinteni 12, 9

intru neputin ele mele, ca s se sluiasc întru mine puterea lui Hristos".¹ Dar i în Proverbe s'a scris: „Pe care-l iube te Domnul, îl ceart ; i bate pe tot fiul pe care-l prime te”.² Apostolul nume te neputin e n pustirile vrjma ilor crucii, cari se întâmplau necontentit lui i tuturor Sfin ilor, ca s nu se înal e, cum însu i zice, de bog ia covâr itoare a descoperirii,³ ci s st ruiasc mai de grab prin smerenie în chipul desvâr irii, p zind prin desele umiliri, cu evlavie, darul dumnezeesc. Iar noi numim neputin e, gândurile rele i slbiciunile trupei ti. C ci atunci trupurile Sfin ilor ce se nevoiau împotriva pcatului, fiind predate b t ilor aduc toare de moarte i altor felurite chinuri, erau cu mult deasupra patimilor intrate în firea omeneasc prin pcat. Dar acum bisericile având pace mult din mila Domnului, trebuie s fie cercat trupul celor ce se nevoesc pentru evlavie cu multe slbiciuni, iar sufletul cu gânduri rele. Aceasta se întâmpl mai ales celor în cari cuno tin a lucreaz întru mult simire i încredin are, ca s fie feri i de toat slava de art i mândria, i s poat primi, cum am zis, cu mult smerenie, pecetea frumuse ii dumnezeii, dup Sfântul care zice: „Însemnatu-s'a peste noi lumina fe ii Tale, Doamne”.⁴ Deci trebuie s rbd m cu mulumire voia Domnului. C ci în felul acesta ni se va socoti drept a doua mucenicie necontentita sup rare din partea boalelor i lupta cu gândurile dr ce ti. C ci cel ce zicea atunci sfin ilor mucenici prin acele cpetenii nelegiuite s se lapede de Hristos i s doreasc slava lumeasc, spune i acum neîncetat acelea i lucruri robilor lui Dumnezeu. Cel ce aducea atunci chinuri peste trupurile drep ilor i ocra cumplit pe cinstii dasc li prin cei ce slujeau socotin elor sale diavole ti, aduce i acum felurite ptimiri mrturitorilor evlaviei, împreun cu multe oc ri i umiliri, mai ales când ace tia ajut cu mult putere s racilor ce

1) Tot acolo 2) Proverbe 3, 12. 3) Corinteni 12, 7. 4) Psalm 4, 7.

sufer pentru slava Domnului. De aceea trebuie să ne împlinim mucenicia conștiințelor noastre cu mult hotărâre și răbdare, înaintea lui Dumnezeu. Căci „răbdând, zice, am așteptat pe Domnul, și a căutat spre mine”.¹

95. Smerita cugetare este un lucru greu de câștigat. Cu cât este mai mare, cu atât se cer mai multe strădanii pentru dobândirea ei. Ea se ivește în cei purtați de sfânta cunoștință în două cazuri și chipuri: când luptătorul pentru evlavie se află la mijlocul drumului experiențelor duhovnicești, el are un cuget mai smerit din pricina neputinței trupului, sau a celor ce dămesesc fără temei pe cei ce se îngrijesc de dreptate, sau a gândurilor rele; apoi când mintea este luminată de harul dumnezeesc într-o simțire sigură, sufletul are smerita cugetare ca pe o înșurire firească, întru cât, fiind plin de bunățate dumnezească, nu mai poate să se umple de slavă de art, chiar dacă ar împlini neîncetat poruncile Domnului, căci se socotește pe sine mai smerit decât toți, în urma împărțirii de bunăvoință a dumnezească. Cea dintâi smerită cugetare cuprinde de multe ori întristare și descurajare. Iar cea din urmă cuprinde bucurie împreună cu o simțire plină de încredere. Fiindcă cea dintâi se ivește, cum am zis, în cei ce se află la mijlocul nevoilor, iar cea de-a doua se trimite celor ce s'au apropiat de desvârșire. Cea dintâi se întristează adeseori când este lipsită de fericirile pământești. Cea de-a doua, chiar dacă i-ar oferi cineva toate împărșirile pământului, nu se impresionează și nu simte săgețile cumplite ale păcatului. Căci fiind cu totul duhovnicească, nu mai cunoaște de loc slava trupească. Dar tot cel ce se nevoiește a trebuit să treacă prin cea dintâi, ca să ajungă la cea de-a doua. Căci dacă nu ne-ar înmuia harul, aducând asupra noastră pe timirile potrivitoare, ca să lămurască voia noastră cea slobodă, nu ne-ar dăruia strălucirea smereniei de pe urmă.

1) Psalm 40, 2.

96. Cei ce iubesc plerile vieii de aici, trec dela gânduri la greşeli. Căci fiind purtaţi de o judecată nesocotită, doresc să prefacă aproape toate gândurile lor pentru tima, în cuvinte nelegiuite şi în fapte necuviincioase. Iar cei ce încearcă să ducă o viaţă de nevoine, scăpând de greşeli trecătoare la gânduri rele, sau la cuvinte rele în viaţa toată. Căci dacă dracii văd pe aceştia înându-se cu plerile cereşilor, sau grândind lucruri de artă în locul lor, sau râzând cum nu trebuie, sau mâniindu-se fără mers, sau poftind slava goală de artă, se înarmează cu grămada împotriva lor. Pentru că luând mai ales iubirea de slavă ca prilej pentru răutatea lor şi scriind prin ea înlăuntrul, ca printr-o oarecare portiţă întunecoasă, ei izbutesc să răpească sufletele. Deci cei ce vreau să vieţuiască la un loc cu mulţimea virtuţilor, sunt dator să nu dorească nici slavă, nici întâlniri multe, nici să facă ieşiri dese, sau să defaimă pe cineva, chiar dacă ar fi vrednic de defăimare, nici să vorbească multe, chiar dacă ar putea să le spună toate bune; căci vorba multă împreună fiind fără mers minţea, nu numai că oprete dela lucrarea duhovnicească, ci o împiedică predărilor trândăriei, care, sălbind-o peste mers, o împiedică apoi dracului întristării şi pe urmă celui al mâniei. Deci se cuvine ca minţea să se ocupe pururea cu prezirea sfintelor porunci şi cu pomenirea adâncă a Domnului slavei. „Căci cel ce prezintă, zice, porunca, nu va cunoaşte cuvântul”, adică nu se va abate la gânduri sau la cuvinte rele.

97. Când inima primeşte cu o oarecare durere fierbinte săgeturile dracilor — încât îi pare celui războinic primeşte chiar săgeţile înseşi, — sufletul urte cu amar patimile, ca unul ce se află la începutul curirii. Căci dacă nu s'ar îndurera mult de neruşinarea păcatului, nu ar putea să se bucure îmbelugată de bună tateă dreptăţii. Cel ce vrea prin urmărire să-şi curească inima, să o încălzească neconţinut cu pomenirea Domnului Iisus, neavând decât acest cuget şi acest lucru, fără

DIADOCH AL FOTICEEI

încetare. Căci cei ce vreau să se lăpede de putrezi-
ciunea lor nu se cade ca uneori să se roage, iar altele
nu, căci pururea să petreacă cu rugăciune în prezența
minții, chiar dacă s'ar afla undeva afară de casa de rugă-
ciune. Căci precum cel ce vrea să curățească aurul, dacă
lasă să înceteze oricât de scurtă vreme focul din cuptor,
face să se așeze iar în siguranță pe aurul curățat, așa și cel
ce uneori pomenește pe Dumnezeu, altele nu, pierde
prin întrerupere ceea ce socotește să câștige prin rugă-
ciune. propriu-bun răbdător și iubitor de virtute să în pu-
rura pe mântul inimii în focul pomeneștii lui Dumnezeu,
ca și așa, curându-se răul pe care îl poartă în subdogoarea
bunei pomeneștii, sufletul să se întoarcă cu desăvârșire la
strălucirea sa firească, spre a mai mult săvârșească.

98. Nepăsămirea nu înseamnă a nu fi război de
draci, căci atunci ar trebui să ieșim, după Apostol, din
lume,¹ căci război fiind de ei, să rămânem nebiruiți.
Căci în luptă torii înmărmăciți în fier sunt înțelegătorii tri-
mise de vrăjmași și aud sunetul și geșurilor și văd și geșurile
trimise, dar nu sunt răniți de ele, pentru că înmărmăciți
minții de război. Pentru că fiind acoperiți cu fier, ei
rămân nebiruiți când sunt război. Deci și noi, fiind în-
armați cu toate armele sfintei lumini și cu coiful mân-
tător al tuturor faptelor bune, să ținem cetele întunecoase
ale dracilor. Căci curăția nu vine numai din a nu mai
face cele rele, ci și din a stinge cu totul relele, prin
împlinirea cu grijă a celor bune.

99. Când va birui omul lui Dumnezeu aproape toate
patimile, rămasă-l mai războiască doi draci. Dintre
aceștia, unul asupra sufletului, ducându-l de la multă iubire
de Dumnezeu la o răvănne la locul ei, încât acesta nu
mai vrea să placă altui Dumnezeu, afară de el. Iar
celălalt asupra trupului, stărnindu-l printr-o anumită aprin-
dere spre poftă împreună. Aceasta se întâmplă trupului
din pricina că o atare plăcere este proprie firii în scopul

1) I, Cor 5, 10.

na terii de prunci i de aceea e u or de biruit; dar i din pricina îng duin ii (p r sirii) din partea lui Dumnezeu. C ci când vede Domnul pe vreun nevoitor înflorind bogat în mulimea virtu ilor, îl las s fie întinat de acest drac, ca s se socoteasc pe sine mai nevrednic decât to i oamenii din viea . Sup rarea din partea acestei patimi sau urmeaz ispr vilor de vrednicie, sau chiar le premerge uneori, ca fie într'un fel, fie într'altul, s dea sufletului p rerea c e netrebnic, oricât de mari ar fi ispr vile lui. Cu primul drac ne vom lupta folosind mult smerenie i dragoste, iar cu al doilea, prin înfrânare, nemânier e i gândire adânc la moarte. Sim ind astfel neîncetat lucrarea Duhului Sfânt, ne vom ridica i deasupra acestor patimi, întru Domnul.

100. Câ i ne facem p rta i de sfânta cuno tin , vom avea parte f r îndoial i de împr tierile f r de voie. „Am însemnat, zice dumnezeescul Iov, i ceea ce am gre it f r voie.” i a f cut a a cu dreptate. C ci dac nu ar înceta cineva de-a pomeni pururea pe Dumnezeu i dac n'ar uita uneori sfintele lui porunci, nu ar c dea în gre eala de voie sau f r de voie. Trebuie prin urmare s aducem îndat St pânului m rturisire întins i despre gre alele f r de voie, adic s împlinim cu prisosin canonul obi nuit (c ci nu este om care s nu fac gre eli omene ti), pân se va încredin a contiin a noastr prin lacrimile dragostei despre iertarea acestora. „C ci de vom m rturisi, zice, p catele noastre, credincios este i drept, ca s ne ierte p catele noastre i s ne cur easc de toat nedreptatea”.¹ Trebuie s lu m aminte la sim irea cu care facem m rturisirea, ca nu cumva con tiin a noastr s se mint pe sine, cugetând c s'a m rturisit deajuns lui Dumnezeu. Fiindc judecata lui Dumnezeu este cu mult mai bun decât contiin a noastr , chiar dac ar fi cineva deplin încredin at c nu mai tie nimic necur it în sine. Preaîn eleptul

1)I Ioan 1, 9.

Pavel ne înva zicând: „Dar nici pe mine nu m judec. C ci de i nu tiu nimic întru mine, dar nu m îndreptez întru aceasta. Iar Cel ce m judec pe mine este Domnul”.¹ Dac deci nu ne vom m rturisi cum trebuie i pentru gre elile f r voie, vom afla în noi în vremea ie irii noastre o oarecare fric nel murit . Trebuie s ne rug m i noi cei ce iubim pe Domnul, ca s ne afl m atunci înafar de orice fric . C ci cel ce se va afla atunci în fric , nu va trece slobod peste c peteniile iadului. Fiindc are, ca i aceia, în frica sufletului o m rturie a p catului s u. Dar sufletul ce se vesele te în dragostea lui Dumnezeu în ceasul desleg rii, se înal atunci cu îngerii p cii deasupra o tilor întunecate. C ci dragostea duhovniceasc parc îl într'aripeaz , dat fiind c a împlinit f r lipsuri legea.² De aceea cei ce ies cu o astfel de îndr snire din viea , vor fi r pi i pân în prezen a Domnului împreun cu to i Sfin ii. Iar cei ce se tem chiar i numai pu în în ceasul mor ii, vor fi l sa i în gr mada celorlal i oameni, ca unii ce se afl sub judecat ; c ci ei vor trebui s fie cerca i prin focul judec ii³ i a a s primeasc partea ce li se cuvine dup faptele lor, dela Bunul nostru Dumnezeu i împ rat Iisus Hristos. Fiindc El este Dumnezeul drept ii i a Lui este bog ia bun t ii Împ r iei, de care ne va face parte nou celor ce-L iubim pe El, în veac i în to i vecii vecilor, Amin.

Tâlcuirea sfântului Maxim la cuvântul capului 100, care zice: „C ci vor trebui s fie cerca i prin focul judec ii” despre al c rui în eles au întrebat unii:

Cei ce au câ tigat dragostea des vâr it fa de Dumnezeu i i-au în l at aripile sufletului prin virtu i,

1) Ef. 6, 13. 2) Rom. 13, 10

3)Din aceast tâlcuire a locului dela I Cor. 3, 13, se vede c „focul” de care vorbe te Sf. Pavel este judecata din urma, care va proba definitiv sinceritatea faptelor bune i le va ar ta cum sunt pe cele aparent bune, ca sa nu se mai laude fariseii cu ele.

se r pesc în nori i la judecat nu vin, cum zice Apostolul. Iar cei ce n'au câ tigat cu totul des vâr irea, ci au p cate i ispr vi bune laolalt , vin la locul judec ii i acolo, fiind oarecum ar i prin cercetarea faptelor bune i rele,¹ dac se va îngreuia cump na celor bune se vor izb vi de munci.²

1)O noua dovad c "focul" din I Cor 3, 13, e "judecata" sau „cercetarea" faptelor si nu e un foc oarecare ce cur pe cel ce nu s'a dus cur it de aici

2)R spuns la întrebarea 10 din "Onestiones et Dubia". P. G. 90, 793.

Isaia Pustnicul

Viea a i opera

Autorul celor 27 capete „Despre p zirea min ii” nu este Isaia care a tr it pe la anul 370 i de care vorbesc Rufinus i Palladius¹ cum admite i noti a biografic din Filocalia greac , ci un monach cu acela i nume din pustia schetic a Egiptului, apoi din pustia de lâng Gaza Palestinei, care s'a împotrivit Sinodului din Calcedon, isc lind „Enoticon-ul” împ ratului Zeno la 482, i a murit la anul 488. Acest lucru l-a dovedit Kruger² pe baza scurtei biografii ce i-a închinat-o acestui Isaia mai tâ n r Zaharia Retorul i care a fost publicat la 1870.³ Dela el au r mas 29 de cuvântari („Orationes Isaiae Abatae”), cari nu erau cunoscute pân de curând decât într'o traducere latin dela 1574 a lui P. Fr. Zinus (publicat la Migne P. G. 40, col. 1109—1206), dup un manuscris grec neidentificat. Abia în 1911 a fost publicat un text grec original al lor în Ierusalim de c lug rul Augustin (To μ ,', pg. XXV+251). Dar acest text nu-l avem la îndemân .⁴ Aceste cuvânt ri adresate unor monahi

1) Ruf. Hist. monachorum 10, Migse P. L. 2t, 428; Pallad. Hist. Laus 14. ed. Butler 2, 37.

2) Kruger in Ahrens und Kruger, Die sog Kirchegeschichte des Zahanas Rhetor, Leipz'g 1899, 385 urm., ca si in Byzant. Zeitsch. 8 (1899), 303.

3) Aceast „viea ” a lui Isaia cel tâ n r, datorit monofizutului Ziharie Retorul, e publicat in: Brooks, Corpus script christ, orient, Scriptores Syri, Ser. 3, t. 25, Paris, 1907, 1—16 in text siriac, 1—10 in tsxt latin. Isaia din "Apophtegmatum Patrium" (Pateric), Migne Gr. 65, 179—184, este tot acest Isaia mai tâ n r.

4) tirile acestea le avem din O. Bardenhewer, Geschichte der altkirchtichen Uteratur, IV Band, ed. 1—2, Fr. i. Br. 1924, pg. 95—98 i Viller—Rahner, op. c 109—110. Cel din urm afirm ca Isaia a murit ca monofizit, dar G Flovovschi (Vizantijskie Ot i V—VIII Paris 1933, pg. 1771 sus ine ca n'a fost monofizit propriu zis, chiar daci a isc lit „Enoticon-ul” împ. Zeno, întrucât nue nimic monofizit in scrisul sau.

tineri tratează despre virtuțile principale ale vieții ascetice și au o cînduri în densitate, cari arată că își vorsec dintr-o experiență. Ele n'au în ele nici o eroare christologică, de aceea au fost foarte mult cetite. Din aceste cuvînturi s'au pîrșit mai multe excerpte. A sînt cele 19 capete publicate în Migne (P. G. 40. 12C5-12Î2).¹ Gallandi a identificat textul tuturor acestor capete în cele 29 de cuvînturi și a arătat la note din ce cuvîntare e luat fiecare.² Cele 27 capete „Despre pîrșirea minii”, cuprinse în Filocalie, alcătuiesc și ele un astfel de extras, care nu ne dă decît o idee aproximativă despre frumusețea gîndirii ascetice-mistice a lui Isaia. Dintre ele am identificat cîteva între cele 19 capete „Despre asceză și isichie” din Migne (P. G. 40. Î205—1212), care la rîndul lor au fost identificate de Gallandi în textul celor 29 cuvînturi. Iar pe altele le-am identificat numai în cele 29 cuvînturi. În total am reușit să identific 15 capete din 27. Dar cred că s'ar putea găsi și celelalte 12 în textul acelor cuvînturi.³

1)

2) Un extras de sentințe din aceste cuvînturi, în limba latină, după un text grec ce se pare că nu s'ar pîrșit, se cuprinde în marea colecție de reguli monahale a călugărului apusean Benedict de Aniane (+821) și poartă titlul: „Praecepta seu consilia abbatis Isaiae posita tironibus în monachatu” (Migne P. L. 103, col. 427-434).

3) Dau mai jos un conspect care arată fiecare din cele 15 capete identificate din Filocalie (F), cu paralela lui din cele 29 cuvînturi (Or.) și cu cele din cele 19 excerpte (E):

F 1 =	Or. II cap. 2 (PG. 40, 1108)	
F 2 =	12 (PG 40, 1209)	
F 3 =	Or. IV cap. 8 (PG. 40, 1117)	
F 4 =	Or. IV cap. 12 (PG. 40, 5120)	
F 5 =	Or. IV cap. 12 cont (PG. 40, 1121)	
F 6 =	Or. XVI cap. 4 (PG. 40, 1144)	
F 10 =	Or. XIII cap. 3 (PG. 40, 1139)	
F 11 =	Or. XVII cap. 8 - 9 (PG. 40, 1151)	10 (PG. 40, 1208;
F 12 =	Or. XVII cap. 9 (PG 40, 1151)	13 (PG. 40, 1209!
F 15 =	Or. XXVI cap. 2 (PG 40, 1192)	19 (PG. 40, 1212»
F 16 =	Or. XXVI cap. 2 (PG. 40, 1193)	
F 20-21	Or XXV cap. 14-15 (PG. 40, 1183)	16 (PG. 40, 1212)
F 22 =	Or. XXV cap. 15 (PG. 40, 1184)	17 (PG. 40, 1212)
F 23, part 2-a		18 (PG. 40, 1212)
F 26	=	11 (PG. 40, 1212)

ISAIA PUSTNICUL

Despre p zirea min ii in 27 de capete

Este în firea min ii mânia împotriva patimilor. C ci dac nu se mânie omul împotriva tuturor celor sem nate de vr jma ul într'însul, nu va vedea nici cur ie întru sine. Când a aflat Iov lucrul acesta, a blestemat pe vr jma ii s i zicând : „Necinsti ilor i def i ma ilor, lipsi i de tot binele, nu v'am socotit vrednici nici de câinii turmelor mele" !¹ Iar cel ce vrea s ajung la mânia cea fireasc , taie toate voile sale, pân când înt re te în sine voia cea dup fire a min ii.

2. Când, împotrivindu-te, vei birui oastea vr jma ilor i o vei vedea c fuge dela tine sl bit , s nu i se bucure inima. C ci r utatea duhurilor este în urma lor. Ei preg tesc un r zboiu i mai r u decât cel dintâi i adun fore înapoia cet ii, poruncindu-le s nu se mi te din loc. Dac te vei împotrivi lor mai departe, luptându-te, vor fugi dela fa a ta întru sl biciune. Dar dac te vei în l a întru inima ta, pe motiv c i-ai izgonit i vei p r si cetatea, se vor ridica unii dela spate, al ii din fa i bietul suflet se va pomeni împresurat de ei f r sc pare. Cetatea este rug ciunea; lupta este împotrivirea prin Iisus Hristos; iar baza de unde pornim lupta noastr este mânia.

1) Iov 30 1-2

3. S t m deci, iubi ilor, intru frica lui Dumnezeu, p zind i supraveghind lucrarea virtu ilor. S nu d m pricin de sminteal con tiin ei noastre, ci s lu m aminte la noi n ine ntru frica lui Dumnezeu, p n c n d se va desrobi i ea dimpreun cu noi, ca s se fac intre noi si ea unire deplin . Ea va fi atunci paznica noastr , ar t n d u-ne fiecare lucru de care trebuie s ne ferim. Dac n s nu o vom asculta, se va dep rta dela noi i ne va p r si i vom c dea n m n iile vr jma ilor, cari nu vor mai avea mil de noi. C ci iat cum ne-a n v at St p n ul nostru, zic n d : „ n p ac -te cu p n r ul t u, p n e ti n c pe cale cu el"...¹ i cele urm toare. P n r ul este con tiin a, fiindc se n p otrive te omului ce vrea s fac voia trupului, iar dac acesta nu vrea s o asculte n l d pe m n a vr jma ilor s i.

4. C n d vede Dumnezeu c mintea I s'a supus Lui din toat puterea i nu are alt ajutor f r numai pe El singur, o n t re te zic n d: „Nu te teme fiul meu Iacob, prea micule la num r Israil"; i iar i: „Nu te teme, c te-am r scump rat; te-am numit cu numele Meu i al Meu e ti tu. De va fi s treci prin ap , cu tine voi fi i puhoaietele nu te vor n ghi i. Iar de va fi s treci prin foc, nu vei fi ars, iar flac ra nu te va mistui. C ci Eu sunt Domnul Dumnezeu t u, Sf n t ul lui Israil, Cel ce te m n tuie te".²

5. De va auzi mintea aceast n curajare, va n dr zn i n p otriva vr jma ului, zic n d : „Cine vrea s bat r zboiu cu mine ? S vie de fa ! Cine este protivnicul meu ? S se apropie de mine ! Iat , Domnul este ajutorul meu, cine m va asupri ? Voi to i ca o hain v ve i n vechi i ve i fi m n ca i de molii".³

6. Dac inima ta ur te p catul prin fire, va ie i biruitoare i se va dep rta dela toate ce nasc p catul Pune muncile naintea ta i vei cunoa te c ajutorul t u r m n e cu tine. Iar tu ntru nimica s nu-L n tristezi pe

1) Mt 5, 25 2) Is. 43, 1 — 3 3) Isaia 50, 8—9

Dumnezeu, ci plângând înaintea Lui, zi a a: „A Ta este mila, ca s m izb ve ti pe mine, Doamne; c ci f r ajutorul T u, îmi este cu neputin s scap din mâinile vr jma ilor mei". Fii cu luare aminte i la inima ta i El te va p zi de tot r ul.

7. Dator este monahul s închiz toate por ile sufletului s u, adic toate sim urile, ca s nu mai fac gre eli prin ele. C ci de se va vedea mintea pe sine nest pânit de nimic, se va preg ti pentru nemurire, aducându- i sim urile sale la un loc i f cându-le un singur trup.

8. Când se va slobozi mintea de toat n dejdea din lumea v zut , s tii c acesta e semn c a murit în tine p catul.

9. Când se va elibera mintea, se va înl tura tot ce e la mijloc între ea i Dumnezeu.

10. Când se va izb vi mintea de to i vr jma ii ei si se va lini ti, se va afla într'un veac nou, cugetând la cele nou i nestic cioase. „Deci unde este stârvul, acolo se vor aduna i vulturii".¹

11. Dracii se înv lue i se acoper pentru o vreme în vicle ugul lor, c doar î i va l sa omul slobod inima, socotind c s'a izb vit de lupt . Iar dac se întâmpl aceasta, sar dintr'odat asupra bietului suflet i îl r pesc ca pe o vrabie. i dac se afl mai puternici decât bietul suflet, îl pr v lesc f r mil în p cate mai grele ca cele dela început, pentru cari s'a rugat s fie iertat. S st m deci cu frica lui Dumnezeu i s str juim inima, d vâr ind lucrarea noastr . C ci p zind virtu ile, împie- dec m r utatea vr jma ilor.

12. Iisus Hristos, înv torul nostru, tiind vr jma a lor neîndurare i milostivindu-se de neamul omenesc, ne-a poruncit s p zim inima cu stricte e, zicând: „Fi i gata în tot ceasul, c nu ti i în care ceas vine furul ;

1) Mt 24, 28. Lc. 17, 37

deci nu cumva venind să vă găsească dormind";¹ și iarăși: „Vedeți să nu se îngreueze inima voastră întru desfrânare, beție și griji lumești și să vie peste voi furtună de veste ceasul acela”.² Deci ia seama la inima ta, fiind cu luare aminte la simțurile tale. Și dacă se va întovăși cu tine pomenirea lui Dumnezeu, vei prinde pe tâlharii cari te prădă de ea. Căci cel ce se deprinde să deosebească precis gândurile, recunoaște pe cele ce vreau să intre în inimă spurcătoare, fiindcă acestea turbură mintea ca să se facă mândră și trândăv. Dar cei ce cunosc răutatea lor, rămaneturburați, rugându-se Domnului.

13. De nu va urî omul toată lucrarea lumii acesteia nu va putea sluji lui Dumnezeu. Deci care este slujirea lui Dumnezeu? Numai aceasta: să nu avem nimic străin în minte în vremea când ne rugăm Lui, nici plăcere când îl binecuvântăm, nici răutate când îi cântăm, nici ură când luăm partea Lui, nici râvnă rea care să ne împiedecă să zăbovim cugetând la el și să ne aducem aminte de El. Căci toate aceste lucruri întunecate se fac zid care închide nefericitul suflet, de nu poate sluji curat lui Dumnezeu. Fiindcă acestea îl rețin în vâzduh și nu-l lasă să meargă în întâmpinarea lui Dumnezeu și să-L binecuvânteze întru ascuns și să-L primească în cămara inimii, ca să fie luminat de El. Iată de ce se întunecă mintea totdeauna și nu se poate apropia de Dumnezeu, dacă nu are grijă să taie acestea dela sine, întru cunoștință.

14. Când mintea va izbăvi simțurile sufletului de voile trupului și le va aduce la nepăsare și va desface sufletul de voile trupului, atunci, dacă va vedea Dumnezeu neruinatele patimi năvălind asupra sufletului, ca să-și tragă simțurile în păcat, și va striga mintea întru ascuns pe Dumnezeu neîncetat, îi va trimite ajutorul și îl va alunga pe toate deodată.

1) Lc. 12, 39. 2) Lc. 21, 34.

15. Rogu-te, cât vreme e ti în trup, s nu la i slobod inima ta. C ci precum plugarul nu se poate bizui pe vreo road ce se arat în arina sa, mai înainte de-a o aduna în hambarele sale, fiindc nu tie ce i se poate întâmpla, tot a a omul nu poate da drumul inimii sale „cât vreme are suflare în n rile sale”.¹ i precum omul nu tie ce patim îl va întâmpina pân la cea din urm suflare, tot a a nu poate slobozi inima sa pân are r suflare; ci trebuie s strige totdeauna c tre Dumnezeu, dup ajutorul i mila Lui.

16. Cel ce nu afl ajutor în vremea r zboiului, nu poate n d jdui nici în pace.

17. Abia când cineva se va desface de cele de-a stânga (de cele rele), î i va cunoa te cu de-am nuntul toate p catele ce le-a f cut înaintea lui Dumnezeu. C ci nu- i vede omul p catele sale, de nu se va desface de ele cu am r ciune. Dar cei ce au ajuns la m sura aceasta, au aflat plânsul i rug ciunea i ru inea înaintea lui Dumnezeu, aducându- i aminte de urîta lor tov r ie cu patimile. S ne lupt m deci, fra ilor, dup puterea noastr , i dimpreun cu noi va lucra i Dumnezeu dup mulimea milelor Sale. Chiar dac nu ne-am p zit inima ca p rin ii no tri, s ne sânguim dup putere s p zim trupurile noastre f r de p cat, precum cere Dumnezeu i s credem c , inând seama de vremea foametei ce am apucat-o, va face i cu noi mila pe care a f cut-o cu Sfin ii S i.

18. Cel ce i-a închinat întreaga inim c ut rii lui Dumnezeu întru evlavie i dup adev r, nu poate avea p rerea c a ajuns pl cut înaintea lui Dumnezeu. C ci cât vreme îl mustr con tiin a pentru unele lucr ri împotriva firii, nu este cu totul liber. Cât vreme este cineva care îl mustr este i cineva care îl învinov e te; iar cât vreme atârn asupra lui învinuirea, nu e de fa slobozenia. Dac îns mai pe urm , luând seama la tine

1) Iov 27, 3

in vremea rug ciunii, vezi c nimic nu te învinov e te de p cat, s tii c e ti slobod i ai intrat în sfânta Lui odihn dup voia Sa. Dac vezi c roada cea bun s'a împuternicit de n'o mai în bu e neghina vr jma ului, i c nu din voia lor i din vicle ug s'au dep rtat protivnicii, încetând a mai r zboi sim urile tale; i dac nourul face umbr deasupra cortului i soarele nu te arde ziua, nici luna noaptea; dac se afl întru tine ispr vit toat preg tirea cortului, ca s stai i s -l str jue ti dup voia lui Dumnezeu, s tii c ai biruit cu ajutorul lui Dumnezeu. Iar atunci i El face umbr deasupra cortului, c ci al Lui este. Pân când îns tine r zboiul, omul pe trece în fric i cutremur, cugetând c poate birui sau poate fi biruit azi, ori poate birui sau poate fi biruit mâine. C ci lupta strânge inima. Dar nep timirea nu e turburat de r zboiu. Cel ajuns la nep timire a primit r splata i nu mai are grij de desbinarea celor trei, c ci s'a f cut pace între ei prin Dumnezeu. Iar cei trei sunt: sufletul, trupul i duhul. Deci când cei trei se fac una prin lucrarea Duhului Sfânt nu se mai pot desp r i. A a dar s nu te socoti pe tine c ai murit p catelor, cât vreme e ti sup rat de vr jma ii t i, fie în vremea privegherii, fie in vremea somnului. C ci cât vreme nefericitul om este pe arena de lupt , nu poate avea siguran .

19. Când se înt re te mintea i se preg te te s urmeze dragostei, care stinge toate patimile trupului i nu mai las s st pâneasc ceva din cele protivnice firii asupra inimii, se împotrive te la toate cele opuse firii, pân când le va desp r i de cele fire ti.

20. Cerceteaz -te, frate, în fiecare zi, ca s -ti cuno ti inima i s vezi ce patimi se afl în ea înaintea lui Dumnezeu ; i lap d -le din inima ta, ca s nu vie osânda rea asupra ta.

21. Fii deci cu luare aminte la inima ta, frate, i ia seama la vr jma i t i, c ci sunt vicleni în r utatea lor. Încredin eaz -te în inima ta de cuvântul acesta : nu poate face cele bune, omul care s vâr e te cele rele.

De aceea ne-a învățat Mântuitorul să priveghem, zicând: „Strâmt este poarta și îngust calea ce duce la viață, și puțini sunt cei ce o află pe ea”.¹

22. Fii deci cu luare aminte la tine, ca nu cumva ceva din cele ale pierzării să te desfacă de Dumnezeu dragostei. Stăpâne-te de inimă ta și nu fii nepăsător, zicând: „Cum o vei prezice, om păcătos fiind?” Căci când va prezice omul păcatele sale și se va întoarce la Dumnezeu, pocăniți să îl vănați a doua oară și-l va face cu totul nou.

23. Dumnezeiasca Scriptură cea Veche și Nou vorbeste pretutindeni despre păzirea inimii. Întâi cântă regele David strigând: „Fiii oamenilor, până când veți fi grei la inimă?”; și iarăși: „Inima lor este de artă”. Iar despre cei ce cugetă cele de artă spune: „Zis-a întru inimă sa: nu mă voi clăti”; și iarăși: „Zis-au întru inimă lor: uitat-a Dumnezeu”. Și câte ca acestea. Monahul este dator să înalege scopul Scripturii, către cine grăiește și când grăiește, și să înneîncetat lupta nevoiilor. Să fie cu luare aminte la atacurile (momelile) vrăjmașului. Și ca un cărmăciu să taie valorile, căluzit de harul lui Dumnezeu. Să nu se întoarcă din cale, căci să fie cu luare aminte numai la sine și să vorbească în liniște cu Dumnezeu cu gând neclătit și cu minte neiscoditoare.

24. Împrejurările cer, dela noi rugăciune, precum valorile, vijeliile și furtunile cer cărmăciului. Căci suntem supuși la atacul ( ) gândurilor, atât ale virtuții, cât și ale păcatului. Iar stăpânește peste patimi se zice că este gândul cel evlavios și iubitor de Dumnezeu. Deci nu se cade nouă, celor ce râvnim liniștea, să deosebim și să desprăvim cu luare aminte și cu înțelepciune virtuțile și păcatele, și să aflăm care virtute trebuie să o cultivăm când sunt de față păcatii și frații și pe care să o lucrăm când suntem singuri. Trebuie să mai ținem care este vir-

1) Matei 7, 13—14.

tutea prim , care a doua, a treia; i care patim este sufleteasc i care trupeasc ; i din care virtute ne r pe te mândria mintea, din care se ive te slava de art prin care se aproprie mânia i din care se ive te l - comia pântecelui. C ci datori suntem s cur im gândurile, precum i orice în l are ce ar cre te împotriva cuno tin ii de Dumnezeu.

25. Cea dintâi virtute este nepurtarea de grij , adic moartea fa de orice om i de orice lucru. Din aceasta se na te dorul de Dumnezeu. Iar acesta na te mânia cea dup fire, care se împotrive te oric rui atac încercat de vr jma ul. Atunci g se te s la în om frica lui Dumnezeu, iar prin fric se face ar tat dragostea.

26. Trebuie s alung m din inim momeala ( ) gândului, prin împotrivire cucernic în vremea rug ciunii, ca s nu ne afl m cu buzele vorbind cu Dumnezeu, iar cu inima cugetând cele necuvenite. C ci nu prime te Dumnezeu rug ciune turbure i dispre uitoare dela cel ce se îndeletnice te cu lini tirea. Scriptura ne îndeamn pretutindeni s p zim sim urile sufletului. De se va su-pune voia monahului legii lui Dumnezeu i dup legea Lui va ocârmui mintea cele supuse ei (în eleg toate mi c rile sufletului, dar mai ales mânia i pofta, c ci acestea sunt supuse puterii ra iunii), am s vâr it virtutea i am împlinit dreptatea, îndreptând pofta spre Dumnezeu i spre voile Lui, iar mânia împotriva diavolului i a p catului. Spre ce lucrare n zuim prin urmare? Spre medita ia cea ascuns .

27. De se va sem na vreun gând urît în inima ta, ezând în chilia ta prive te i împotrive te-te p catului, ca nu cumva s te birue. Sârgue te-te s - i aduci aminte de Dumnezeu, gândind c î i poart de grije i c cele ce le gr ie ti întru inima ta sunt descoperite înaintea Lui. Zi deci sufletului t u: Dac te temi ca p c to ii, cari-s ca i tine, s nu vaz p catele tale, cu cât mai mult trebuie s te temi de Dumnezeu, care ia aminte la toate? Iar din sf tuirea aceasta cu tine însu i vine în

ISAIA PUSTNICUL

sufletul t u frica lui Dumnezeu. i dac r mâi in ea, r mâi neclintit de patimi, precum este scris: „Cei ce n d jduesc spre Domnul, sunt ca muntele Sionului; nu se va cl ti în veac cel ce locue te în Ierusalim”. i la tot lucrul pe care-l faci, s ai pe Dumnezeu înainte i sa cugeti c vede orice gând al t u, i nu vei p c tui niciodat . A Lui fie slava în veci. Amin.

CUPRINSUL

Cuvânt înainte.....	V
SF. ANTONIE CEL MARE: Viea a i opera lui.....	1
Înv turi despre viea a moral	3
EVAGRIE PONTICUL: Viea a i scrisul lui	35
Schi monachiceasc	39.
„ Capete despre deosebirea gândurilor.....	48
" Capete despre trezvie.....	71
" Cuvânt despre Rug ciune.....	74
IOAN CASIAN: Viea a i scrierile lui	94
" Despre cele opt gânduri ale r ut ii.....	97
" Cuvânt despre sf. P rin i din Skit.....	124
NIL ASCETUL Viea a i scrierile lui	142
Cuvânt ascetic	151
MARCU ASCETUL: Viea a i scrierile lui	221
" Despre legea duhovniceasc	230
" Despre cei ce cred c se îndrepteaz din fapte	248
Despre Botez	274
" Epistol c tre Nicolae Monachul.....	310
DIADOCH AL FOTICEEI: Viea a i scrisul lui.....	328
„ Cuvânt ascetic în 100 capete.....	335
ISAIA PUSTNICUL: Viea a i opera lui.....	391
Despre p zirea min ii ta 27 de capete.....	393

Unele gre eli de tipar

Pagina	rândul	în loc de	cite te
191	1 de sus	ceea se pare	ceea ce se pare
227	2 de jos		
257	9 de sus	lucrurile	locurile
282	9 de jos	pg. 91	pg, 88
286	2 de sus		
287	10 de jos	numai	nu mai
301	2 de jos	pg 281	pg. 276
306	11 de sus	μ μ	& μ μ *
343		287	
28,7		1de jos	

Din scrierile traduc torului:

1. VIEA A I ACTIVITATEA PATRIARHULUI DOSOFTEIU AL IERUSALIMULUI . . . . .Cern u i 1929
2. Hristu Andrutso: DOGMATICA BISERICII ORTODOXE R S RITENE, traducere din grece te . . . . . Sibiu 1950
3. CATOLICISMUL DE DUP R ZBOIU . . . . . Sibiu 1932
4. VIEA A I ÎNV TURA SFÂNTULUI GRIGORIE PALAMA (epuizat). . . . . Sibiu 1938
5. ORTODOXIE I ROMÂNISM . . . . . Sibiu 1939
6. POZI IA D.LUI LUCIAN BLAGA FA DE CRE TINISM I ORTODOXIE . . . . . Sibiu 1942
8. IISUS HRISTOS SAU RESTAURAREA OMULUI Sibiu 1943